

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA

CENTRAL
ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 8943

CALL NO. Sa8N/Sud/Ste.

D.G.A. 79

D 3134

मृच्छकाटिका

Mṛcchakatikā

ID EST

~~D 3134~~

40

8943

CURRICULUM FIGLINUM

SUDRAKAE REGIS

FABULA

SANSKRITE EDIDIT

ADOLPHUS FRIDERICUS STENZLER.

Sa 8 N
Sud Ste

~~D 3134~~

BONNAE

IMPENSIS H. B. KOENIG

1847.

CENTRAL LIBRARY
LIBRARY OF
Aso. No. 8943
Date. 22.7.57
Call No. S.A.S.N.
Sud/Ste

FILE C

P R A E F A T I O.

Satis longum tempus praeterlapsum est, ex quo primum Mric'chakat'ikam edendi consilium animo concepi. factum enim illud est aestate anni 1830, cum Parisiensis degens leguisse WILSONI huius fabulae interpretationem anglicam. Itaque cum mense Septembri ciusdem anni, relicta urbe post turbas Iulia vix pacata, Londinium appulisse, commendaticiisque ROSENII mei litteris facilem ad bibliothecam Curiae Indicae aditum a WILKINSON, sene venerabili, assecutus essem, nihil antiquius habui, quam ut uberrimam illam Sanscritorum librorum copiam perquirerem, si forte contingeret, ut deprehenderem fabulae illius exemplum. Incidi vero in duos codices, in MICKELII catalogo numeris 209 et 749 notatos, quibus integer fabulae textus continetur. horum igitur alterum statim describere coepi, alterius vero scripturae discrepaniam accurate adnotare. In hoc labore nondum ad noni actus finem progressus eram, cum eiusdem fabulae editio, Calcuttae anno 1829 impressa, Londinium pervenit. itaque in reliqua dramatis parte molesto describendi negotio liberatus, utriusque codicis scripturae varietatem in margine editionis Calcuttensis enotavi. Annis mox insequentibus tantopere eram aliis studiis occupatus, ut de Mric'chakat'ika mea castiganda et ad editionem praeparanda ne cogitare quidem possem, et cum medio anno 1833 a ROSENIO meo comperirem, extare in ROBERTI CHAMBERSII Sanscritorum librorum collectione duos codices, alterum dramatis mei textum, alterum commentarium continentem, iam rebus urgentibus coactus eram sarcinas colligere, Britanniaeque solum, quod haud unam ob caussam adamayeram, relinquere. Inter varios deinde labores, a studiis meis Sanscritis plerumque alienissimos et haud paullum incommodos, nunquam destiti

optare, ut propositum illud peragere licet, animo varie fluctuante, cum modo me accingerem ad opus vel deficiente codicum Chambersianorum usu suscipiendum, modo de eo sine illis auxiliis recte ad finem perducendo desperarem. Itaque per complures annos haesitans manum operi admovere non ausus sum, donec initio anni 1842 nuntiatum est, totam copiam librorum Sanscritorum a ROBERTO CHAMBERSIO collectorum, qui singulatim d. 13. m. Aprilis eiusdem anni publica auctione vendendi erant, ante diem statutam FRIDERICI GUILELMI IV munificentia integrum esse redemptam, ut in Bibliothecam Regiam Berolinensem reciperetur. Qui nuntius, omnibus qui in Germania studia Sanscrita tractant laetissimus, laetior venire potuit nemini quam mihi. Ut primum igitur potestas data est, alterum codicem, qui textum dramatis tenet, cum editione Calcuttensi contuli, alterum vero, qui commentarium tenet, integrum descripsi, atque hoc labore finito novam editionem parare coepi, quae nunc tandem, serius quam et exspectaveram et optaveram, prodit in lucem.

Praemittenda haec duxi, ut intelligeretur, quomodo factum sit, ut mea huius dramatis recensio, quam propositam me habere inde ab anno 1830 haud paucis notum erat, nunc demum edatur. In qua instruenda codices a me usurpati sunt hi :

- A. Codex Londinensis, in Biblioteca Curiae Indicae servatus et in catalogo Mickelii numero 209 notatus.
- B. Codex Londinensis, ibidem numero 749 notatus.
- C Textus editionis Calcuttensis, quae prodiit anno 1829.
- D. Codex Berolinensis, in catalogo collectionis Chambersianae (impresso Londini 1842. 8.) numero 242 notatus. De foliis 55 desunt fol. 1. et folia 34 —40. Vide adnotationes ad p. 2, 14. p. 106, 1. et ad p. 132, 7.

Denique siglo **Com.** significavi Codicem Berolinensem, in eodem catalogo numero 443 notatum, qui 37 foliis commentarium continet.

Omnes codices litteris Devanagaricis scripti sunt. singulorum vero ratio haec est.

Codex A textum exhibet optimum, quem recensioni meae tanquam fundatum substruere haesitare non potui.

Codices B et C cum in aliis multis tum in eo consentiunt, quod p. 177 post lineam 3 habent scenam a Nilakan'tha additam, quam in adnotationibus ad l. l. exhibui.

Codex D descriptus est e codice qui plerumque consentiebat cum B, deinde vero correctus ex alio codice, qui codicis A scripturam habebat. quanquam non

desunt loci, in quibus D prima manu reddit scripturam codicis A. Adnotatioes exstant in margine foliorum undecim priorum (usque ad p. 34. l. 24. huius editionis) et deinde in margine foliorum 29—33 (p. 93—106 huius editionis), quibus plerumque loci praecripsi sanscrite explicantur. Interdum vero, si quae alia addita sunt, quibus singulorum locorum sensus explicatur, ea fere consentiunt cum verbis commentarii (*Com.*).

Commentarius denique post brevem de diversis praecripsis dialectis, quae in drame reperiuntur, disputationem, quam mox integrum exhibebo, id praeceps agit, ut versus praecripsos indicet, eodemque additis metrorum nominibus explicit. haud raro vero adspersae sunt aliorum etiam locorum difficiliorum explications. Ex quibus omnibus haud exiguum fructum percipere potuisse, nisi codex descriptus esset a librario linguae Sanscritae plane ignaro, quo factum est, ut in permultis locis scripturae corruptissimae sensum coniectura assequi omnino non potuerim.

His igitur codicibus quomodo usus sim in textu emendando, diligens dramatis lector satis perspiciet ex accuratissima quam addidi discrepantis scripturae adnotatione. Paucos locos, in quibus propter corruptam omnium codicum scripturam textum meis coniecturis restituere conatus sum, aequo sagaciorum criticorum iudicio commendabo.

De dialectis praecripsis praemittenda sunt quae commentarius Berolinensis habet, emendata cum meis coniecturis, tum e WILSONI codice, cuius initium benigne mecum communicavit vir clarissimus. Sunt vero haec:

नाटकादी ब्रह्मप्रकारप्राकृतप्रयंचेषु चतास एव भाषा: प्रगुण्यने। श्रीरसेन्यवनिताकाप्राच्यामाध्यः। चपञ्ज्ञम
पञ्चेषु चतास एव भाषा: प्रगुण्यने। प्राकारीचापडालीश्वावरोडककरेशीषा:। मृद्गकटिके तु ग्रन्थप्राच्यामा
वाच्छावरी नासि। प्राकृते। सामध्यवनिता प्राच्या श्रीरसेन्यर्घमाध्यै। शाहीका दालिपाता च नपु
भाषा: प्रकीर्तिता:। माहाराष्ट्राद्यादयः काण्य एव प्रगुण्यने। चपञ्ज्ञे। प्राकारीभीचापडालश्वावरोडाखिडो
दुःखः। हीना वनेचराणां च विभाषा: नपु कीर्तिता:। विविधा भाषा विभाषा:। होनपात्रप्रयोगवाल्।
हीना वनेचराणां चेति उक्तविभाषासंग्रहः। तत्राम्यिनप्रकरणे प्राकृतपाठकेषु सूत्रधारो नष्टी रद्दिनिका
मद्दिनिका वसनतसेना तन्माता चेष्टी कर्णपूरुकः चाहृदत्रवाहणी प्रोधनकः अद्वी एते एकादश श्रीरसेनी
भाषापाठका:। सूत्रधारो इयत्र प्राकृती कार्यवशादिति वच्यते। शब्दनिमायापाठकी द्वीकचन्दनका। प्रा
च्यभाषापाठको विट्ट्यकः। संवाहकः शकारवसनतसेनाचाहृदत्रानां चेष्टवितां भित्तुवाहृदत्रदारकः एते वह
मायाधीपाठका:। चपञ्ज्ञपाठकेषु प्राकारीपाठको रात्रियः। चापडालीभाषापाठकी चापडाली। उक्तम्भाषा
पाठकी मायुरपूतकरी। तथा श्रीरसेन्यवनिताप्राच्या एतामु दन्त्यसकारता। तत्रावनिता रेफक्ती लोको
किवृहुला। प्राच्या स्वार्थिककार्याद्याया। मायाधी तालव्यशकार्यता। प्राकारीचापडालयोक्तालव्यप्राकारता

रेपत्य च लकारता। लकारप्राया लक्षकविभाया संस्कृतप्रायचे दनयतालव्यग्रस्तकारुका च। अपार्शमङ्गम्यं व्यर्थं पुनरुक्तं हतोपमं। लोकप्रायविहृकं च प्रकारवचने विहृतः। अपार्शकं निर्वर्तकं व्यर्थं विहृतार्थं। यदा निजितान्वयं पद्धतां चापतां च चपार्शकं (?)। व्यर्थं निर्वर्तकमेव। हतोपमं व्याहतोपमं। लकारप्रायमा पित्राच्छकारो रात्रिया स्फृतः। एकविषो विट्ठान्यो हास्यकृत विट्ठाकः। स्वार्विका ककारः सर्वज्ञ दिवचने चतुर्थीत्रिमण्डिका नास्तव्य। दित्ये तु व्युवचने चतुर्थीये यात्रो। परमैषदात्मनेषदविषयः। पूर्वं निपातानियमश्च। बहुलं इन्द्रसां निर्दर्शनमपिण्डान्दोत्तानार्थं। पाठविष्णुवनिरुपार्थं च ॥

Quae breviter sic potuerunt enarrari:

Dialecti non Sanscritae, quae in dramatis adhibentur, sunt aut *pracritae* aut *apabhrans'icae*.

I. *Pracritae* dialecti sunt :

1. *Sauraseni*,
2. *Avanti*,
3. *Prāc'yā*,
4. *Māgadhi*.

II. *Apabhrans'icae* dialecti sunt :

1. *Sākāri*,
2. *Cān'dāli*,
3. *Sābari*,
4. *D'hakki*.

Sābari in *Mric'chakat'ika* non occurrit. Deinde addit Commentarius versus ex alio nescio quo grammatico, in quibus dialecti non sanscritae in universum, i. e. eae etiam enumerantur, quae non in dramatis, sed in communi vita adhibentur. Enumerantur vero septem *bhāshae*, quibus enumeratis additur, dialectum *Mahārāshtricam* et alias (?) काव्य एव i. e. non nisi in versibus adhiberi. deinde septem *vibhāshae*. — Tum septem illae dialecti, quae in *Mric'chakat'ika* inveniuntur, (quattuor scilicet *pracritae* et *apabhrans'icae*) inter singulas dramatis personas sic distribuuntur.

A. *Pracritae* dialecti.

I. *Sūrasenica* dialecto loquuntur :

1. *Histrionum magister*,
2. *Mima*,
3. *Radanikā*,
4. *Madanikā*,
5. *Vasantasenā*,

6. Vasantasenae mater,
7. Serva,
8. Karnāpūrakas,
9. Cārudattae uxor,
10. Sodhanakas,
11. Sreshthīn.

II. Arantica dialecto loquuntur:

1. Virakas,
2. Candananakas.

III. Prācya dialecto loquitur solus

Vidūshakas.

IV. Magadha dialecto loquuntur :

1. Samvāhakas,
2. Sthāvarakas, Śakārae servus,
3. Kumbhilakas, Vasantasenae servus,
4. Vardhamānakas, Cārudattae servus,
5. Mendicus (sed hic idem est qui Samvāhakas),
6. Rohasenas, Cārudattae filius.

B. Apabhransicæ dialecti.

I. Śakārica dialecto loquitur :

Śakāras.

II. Cāndālica dialecto loquuntur:

ambo Cāndālae.

III. Dhakkica dialecto loquuntur:

1. Māthuras,
2. Aleator.

Quae deinde adduntur de singularum dialectorum proprietatibus, ea vides minime sufficere ad plenam accuratamque uniuscuiusque dialecti notionem informandam. Evidem libere fateor, me nondum perspicere, quomodo possit aliquando tolli magna illa discepantia, quae in inferioribus praecipue dialectis obtinet inter codices dramatum manu scriptos et praecepta grammaticorum, quo quidem statu horum libri nobis traditi sunt. Utrosque scimus saepissime foedatos esse scribarum erroribus, et quamquam LASSEN^{II} acumine edocti sumus, haud raro singulos grammaticorum locos corruptos comparatis scholiastis posse emendari, tamen idem vir doctissimus demonstravit etiam, dialectorum inferiorum formam ex praeceptis

grammaticorum non posse ita restituī, ut extra dubitationem posita sit. Itaque siquidem cavendum erat, ne dubia grammaticorum auctoritate nimium confisi librariorum errores aliis angeremus, tutissimum esse statui, a librorum manu scriptorum fide non aliter discedere, quam ut, correctis apertis librariorum erroribus, unamquamque dialectum ita constituerem, finalem eam fuisse accurata omnium dramatis locorum collatio videbatur docere. Miras e. g. litterarum ক, খ et গ coniunctiones e dialecto Magadhica et Sākārica eiicere non ausus sum, cum prae-
sertim PRINSEPIUS similem litterae sibilantis cum consonanti diversi organi coniunctionem in inscriptione Girnarensi invenerit (*Journal of the Asiatic Society of Bengal*, VII, 278).

In universum autem quomodo in dialectis praekritis constitutis versatus sim, quid de meo arbitrio, quid de codicum auctoritate scripserim, subiecta adnotatione critica religiose indicavi.

Textus mei margini additi sunt paginarum editionis Calcuttensis numeri, quo facilius dramatis loci in LASSENIS Institutionibus linguae praecriticae citati possint reperiri.

पर्यङ्गनिवन्धद्विगुणितमुडगास्त्रेषसंवीतज्ञानो
रतःप्राणावरोधव्युपरतसकलज्ञानरुदेन्द्रियस्य ।
आत्मन्यात्मानमेव व्यपगतकरणं पश्यतस्तवद्या
शम्भोर्वः पातु शृन्येकणाथठितलयत्रहुलग्रः समाधिः ॥

अथिच ।

पातु वो नीलकण्ठस्य कण्ठः श्यामाम्बुदोपमः ।

गौरीभुद्गलता यत्र विगुणेषेव राजते ॥

नाम्यन्ते

सूत्रधारः । अलमनेन परिपत्कुतूहलविर्मद्कारिणा परिश्रेण ।
एवमहमार्यमिथान्प्रणिपत्य विज्ञापयामि यदिदं वयं मृच्छकटिकं नाम ॥०
प्रकरणं प्रयोक्तुं व्यवसिताः । एतत्कविः किल ।

द्विदेन्द्रगतिश्चकोरनेत्रः परिपूर्णेन्दुमुखः सुविग्रहश्च ।

द्विजमुख्यतमः कविर्वभूत्र प्रथितः शूद्रक इत्यगाधसत्रः ॥

अथिच ।

ऋग्वेदं सामवेदं गणितमथ कलां वैशिकीं दृस्तिशिळां
ज्ञावा शर्वप्रसादाद्यवगततिमिरे चक्षुषो चापलम्य ।

राजानं वीक्ष्य पुत्रं परमसमुदयेनाश्वमेधेन चेद्वा
लब्धा चायुः शताब्दं दशदिनसक्षितं शूद्रको गम्भिं प्रविष्टः ॥

अथिच ।

समरव्यसनी प्रमादशून्यः ककुदं वेदविदां तपोधनश्च ।

२०

परवारणवादुयुद्धलुब्धः त्रितियालः किल शूद्रको बभूव ॥

अस्यां च तत्कृतौ ।

अवन्तिपुर्या द्विसार्थवाक्षो युवा दरिद्रः किल चारुदत्तः ।

गुणानुरक्ता गणिका च यस्य वसन्तशोभेव वसन्तसेना ॥

५ तयोरिदं सत्तुरतोत्सवाश्रयं नयप्रचारं व्यवहारऽदृष्टाम् ।

खलस्वभावं भवितव्यतां तथा चकार सर्वं किल शूद्रको नृपः ॥

॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ अये शून्येयमस्मत्सङ्गीतशाला । ए नु गताः

कुशीलवा भविष्यति । विवित्य ॥ आं ज्ञातम् ।

शून्यमपुत्रस्य गृहं चिरशून्यं नास्ति यस्य सन्मित्रम् ।

१० मूर्खस्य दिशः शून्याः सर्वं शून्यं दरिद्रस्य ॥

कृतं च सङ्गीतकं मया । अनेन चिरसङ्गीतोपासनेन यीज्ञसमये
प्रचण्डदिनकरकिरणोच्छुष्कपुष्करवीजमिव प्रचलिततारके नुधा ममा
क्षिणी खदखदयेते । तथावद्विष्णीमाद्य पृच्छामि अस्ति किमपि
प्रातराशो न वेति । एषो ऽस्मि भोः कार्यवशात्प्रयोगवशाच्च प्रा-
ः कृतभाषी संवृत्तः । अविद अविद भोः । चिरसङ्गीतोपासणे मुक्तव-
पोक्तवरणालाइं विश्र मे बुभुक्त्वादृ मिलाणाइं अङ्गाइं । ता ज्ञाव
गैहं गदुअ ज्ञाणामि अत्यि किम्पि कुदुम्बिणीर उबबादिदं ण वेति ॥

॥ परिक्रम्यावलोक्य च ॥ एदं तं अम्हाणं गैहं ता पविसामि ॥ ११ ॥ पविसामि
लोक्य च ॥ क्षीमाणहे । किं णु क्तु अम्हाणं गैहे अवरं विश्र संवि-

२० क्षाणग्रं वदृदि । आग्रामितपुलोदयप्पवाक्षा रच्छा लोक्तडाहृपरि
अत्तणकसणसारा किदविसेसग्रा विश्र नुअदी अद्विग्रदं सोकृदि भूमी
सिणिद्वेण गन्धेण उदीवली विश्र अधिग्रं वाधेदि मं बुभुक्त्वा । ता
किं पुव्वविज्ञं णिहाणं उव्याणं भवे । आदु अहं ज्ञेव्व बुभुक्त्वादो
ओदणमग्रं दीग्रलोग्रं पेक्त्वामि । णत्यि किल पादरामो अम्हाणं
२५ गैहे । पाणग्रं वाधेदि मं बुभुक्त्वा । दध सत्वं णावं विश्र संविहाणं

वद्दि । एका वासं पीसेदि अबरा सुमणाओ गुम्फेदि ।१। ॥ विचिन्त्य ॥
किं गोदं । भोडु कुडुम्बिणि महाबिश्व परमत्यं जाणिसं ।२। ॥ नेपाला ४
भिमुखमवलोक्ता ॥ अज्जे इदो दाव ।३।

पवित्रय

नदी । अज्जे इथं न्हि ।४।

सूत्रधारः । अज्जे सावदं दे ।५।

नदी । आणविडु अज्जो को पिंग्रोओ अणुचिट्ठीअटु ति ।६।

सूत्रधारः । अज्जे चिरसङ्गीदोवासणोण ॥ इत्यादि पठित्वा ॥ अत्यिव्य ५
किम्बि अम्हाणं गेहे असिद्वं ण वेति ।७।

नदी । अज्जे सञ्चं अत्यि ।८।

सूत्रधारः । किं किं अत्यि ।९।

नदी । तं ज्ञाधा । गुडोदणं घिं दहीं नएडुलाई अज्जेण अतञ्चं
रसाग्रणं अत्यि ति । एवं ते देवा आसासेन्तु ।१०।

सूत्रधारः । किं अम्हाणं गेहे सञ्चं अत्यि आटु परिहृससि ।११।

नदी ॥ खगलम् ॥ परिहृससं दाव ॥ प्रकाशम् ॥ अज्जे अत्यि आवणे ।१२। १५

सूत्रधारः । ॥ सङ्केषणम् ॥ आ अणान्ने एवं ते आसा हिजिससदि ।६
अभावं गमिसससि त्रं दाणि अहं वरण्डलम्बुओ विश्व दूरमुक्तिविश्व
पाडिदो ।१३।

नदी । मरिसेडु मरिसेडु अज्जो परिहृसो क्वु मह कदो ।१४।

सूत्रधारः । ता किं उण इमं णवं विश्व संविहाणं वद्दि ।२०
एकका वष्णं पीसेदि अबरा सुमणाओ गुम्फेदि इयं च पञ्चवणकुसु
मोवहारसोहिदा भूमी ।११।

नदी । अज्जे उववासो गहिदो ।१५।

सूत्रधारः । किणामधेओ अग्रं उववासो ।१६।

नदी । अहिवववर्दा णाम ।१७।

सूत्रधारः । अज्जे इहलोऽयो आटु पारलोऽयो ।१
नठी । अज्ज पारलोऽयो ।२

सूत्रधारः । ॥ स्तोषम् ॥ पेक्खन्तु अज्जमिस्सा मम केरकेण भज्ञयरि
वृणा पारलोऽयो भज्ञा अणोसीअदि ।३

४ नठी । अज्ज पसीद पसीद तुमं ज्जोव्व मम डम्मतरे बि भज्ञा
भविस्सासि त्ति उबवसिद म्हि ।४

सूत्रधारः । अथ अग्रं उबवासो केण उबदिदौ ।०
नठी । अज्जस्स ज्जोव्व पिअवअस्सेण चुणावुडौ ।५

८ सूत्रधारः । ॥ स्तोषम् ॥ आ दासीएउज्जा चुणावुडा कदा णु झु तुमं
१० कुबिदेण रणा पालएण णाववझ्केसकलाबं विअ समुअन्यं कण्ण
ज्जलं पेक्खसं ।६

नठी । पसीदु पसीदु अज्जो णं अज्जस्स ज्जोव्व पारलोऽयो
अग्रं उबवासो अणुचिदीअदि ।७ ॥ इति पाठ्योः पाति ॥

सूत्रधारः । अज्जे उदैहि उदैहि कथेहि कथेहि इध उबवासे
१४ केण कड्डो ।८

नठी । अम्हारिसजणाङ्गोगेण बम्हणोण उबणिमत्तिदेण ।१०

सूत्रधारः । तेण हि गच्छु अज्जा । अहं पि अम्हारिसजणाङ्गं
बम्हणं उबणिमत्तेमि ।११

९ नठी । जं अज्जो आणबेदि ।१२ ॥ इति निष्काश्ना ॥

१० सूत्रधारः ॥ परिक्षम् ॥ दीमाणहे । ता कधं मद एवं सुसमिद्वार
उज्जाएणीए अम्हारिसजणाङ्गो बम्हणो अणोसिदव्वा ॥ विलोक्य ॥
एसो चारुदत्तस्स मित्तं मित्तेअ इदो ज्जोव्व आश्चहदि । भोटु पुच्छसुसं
दाव । अज्ज मित्तेअ अम्हाणं गेहे असिदुं अग्गणी भोटु अज्जो ।१३

११ नेपथ्ये । भो अणं बम्हणं उबणिमत्तेदु भवं । वावडो दणिं
१५ अहं ।१४

सूत्रधारः । अङ्ग सम्पाणं भोग्यणं एसवत्तं च । अवि अ दक्षिणा कावि दे भविस्सदि । १ ।

पुनर्नेपथ्ये । भो ग्रधा दाणिं पठुमं ज्ञेव्व पचादिदूो सि ता को १० दाणिं दे णिब्बन्यो पदे पदे में ग्रणुमन्धिटुं । २ ।

सूत्रधारः । पचादिदूो म्लि ददिणा । भोटु अणां बम्हणां उवणि ५ मलेनि । ३ ।

॥ इति निष्कान्तः ॥

॥ आमुखम् ॥

मेत्रेयः । अणां वम्हणां ॥ इति श्लोकं पठित्वा । अथ वा मद् वि
मित्तेण परम्परा आमलणाग्राद् भक्तिवद्वाद् । हा अवत्ये तुली
असि ज्ञो दणिं अहं तत्यभवदो चारुदत्तस्स रिदीर् अहोरत्नप्य
५ अत्तसिद्धेहिं उग्गारसुरद्विगन्धेहिं सोदरहिं ज्ञेव्व आसिदो अब्ब
तरचुम्भालयुद्यारए उबविद्वो गलाकक्षमदपरिवुदो चित्तव्यरो विग्र
अङ्गुलीहिं हिविग्र हिविग्र अवणोमि । एव्युचत्तरवुस्त्वो विग्र
रोमन्थाग्रमाणो चिद्वामि । सो दणिं अहं तस्स दलिददाए ज्ञहिं
तहिं चरित्र गेह्यारावदो विग्र आवामणिमित्तं इध आग्रच्छामि ।
१० एसो अज्जचारुदत्तस्स पिग्रवग्रस्सेण चुम्भावुद्वेण जादीकुमुमवासिदो
११ पावारग्रो अणुष्टेसिदो सिद्धीकिददेवकज्ज्ञास्स अज्जचारुदत्तस्स उबणो
दव्वो त्ति । ता जाव अज्जाचारुदत्तं पेक्खामि ॥ परिक्ष्यावलोक्य च ॥ एसो
अज्जचारुदत्तो सिद्धीकिददेवकज्ज्ञो गिरुदेवदाणां बलिं करेतो इदो
ज्ञेव्व आग्रच्छदि ॥

१५

॥ ततः प्रविश्यति यथामिर्द्दश्यारुदत्तो रदनिका च ॥

चारुदत्तः । ॥ उर्ध्वमध्यावलोक्य समिवेदे निःशुल्क्य च ॥

यासां बलिः सपदि मदृक्षुदेहुलीनां
रुंसैश्च सारसगणैश्च विलुप्तपूर्वः ।

१२

तास्वेव सम्प्रति विवृज्ज्ञाणाङ्गुरासु

२०

वीजाज्ञलिः पतति कीटमुखावलीढः ॥

॥ इति मन्दं मन्दं परिक्ष्येऽपविष्टः ॥

विद्वपकः । एसो अज्जचारुदत्तो । ता जाव सम्पदं उबसप्यामि ॥

उपसूत्य । सोत्थि भवदे वडुडु भवं ॥

चारुदत्तः । अये सर्वकालमित्रं मैत्रेयः प्राप्तः । सखे स्वागतमा
स्यनाम् ।

विद्वपकः । जं भवं ग्राणवेदि ॥ उपविष्टः । भो वग्रस्स एसो दे
पिग्रवग्रस्सेण चुणवुडेण जादीकुमुमवासिदो पावारओ अणुष्णेसिदो
सिदीकिद्देवकज्जास्स अज्जाचारुदत्तस्स तुए उवणेदव्वो ति ॥१५

॥ समर्पयति ॥

चारुदत्तः । गृहोत्ता सचिन्तः स्थितः ॥

विद्वपकः । भो इदं किं चित्तीश्वदि ॥१६

चारुदत्तः । वयस्य ।

सुखं हि दुःखान्यनभूय शोभते

घनान्धकारेष्विव दीपदर्शनम् ।

सुखानु यो याति नरो दस्तितां

धृतः शरीरेण मृतः स जीवति ॥

विद्वपकः । भो वग्रस्स मरणादो दालिदादो वा कदं दे रो
अदि ॥१७

चारुदत्तः । वयस्य ।

दारिद्र्यान्मरणादा मरणं मम रोचते न दारिद्रम् ।

अल्पलोकेण मरणं दारिद्र्यमनलकं दुःखम् ॥

विद्वपकः । भो वग्रस्स अलं सलपिदेण । पणज्ञाणामङ्कामिदवि
रुवस्स मुरग्रणपीदसेस्स विद्य पठिवाचन्दस्स परिक्वग्रो वि दे ॥१८
अहित्यदं रमणीश्वो ॥१९

चारुदत्तः । वयस्य न ममार्थान्वति दैन्यम् । यश्य ।

एततु मां दहृति यद्गृहमस्मदीयं

कीणार्थमित्यतिथ्यः परिवर्द्यन्ति ।

संगुञ्जसान्द्रमदलोखमिव ध्रम्नः

॥२०

कालात्यये मधुकराः करिणः कपोलम् ॥

विद्वपकः । भो वग्रस्स एदे क्वनु दसीश्चत्ता अत्यक्षावत्ता
वरडाभीष्म विश्व गोबालदारश्च जहिं जहिं ए खज्जाति तहिं तहिं
मच्छति ॥ १ ॥

२५ चारुदत्तः । वयस्य ।

सत्यं न मे विभवनाशकृतास्ति चित्ता
भाग्यक्रमेण हि धनानि भवति याति ।
एततु मां दहृति नष्टधनाश्रयस्य
यत्सोऽहुददपि जनाः शिथिलीभवति ॥

३० अपिच ।

दारिद्र्याद्विषयमेति तत्परिगतः प्रभ्रश्यते तेजसो
निस्तेजाः परिभूयते परिभवान्विर्वेदमापयते ।
निर्विषाः शुचमेति शोकविकृतो बुद्धा परित्यज्यते
निर्वृद्धिः क्षयमेत्यहो निधनता सर्वापदमास्पदम् ॥

३१ विद्वपकः । भो वग्रस्स तं ड्जेव अत्यक्षावत्तं सुमरिश्च अलं
सत्तप्तिदेण ॥ २ ॥

चारुदत्तः । वयस्य दारिद्र्यं हि पुरुषस्य ।

निवासश्चित्तायाः परपरिभवो वैसपरं

दुगुप्ता मित्राणां स्वजनजनविद्वपकरणम् ।

३० वनं गन्तु बुद्धिर्भवति च कलत्रात्परिभवो
कृदिस्यः शोकाग्निं च दहृति सत्तापयति च ॥

तद्यस्य कृतो मया गृह्णदेवताभ्यो बलिः । वमपि गच्छ चतुष्पथे
मातृभ्यो बलिमुपहर ।

विद्वपकः । एष गमिस्सं ॥ ३ ॥

३५ चारुदत्तः । किनर्घम् ।

विद्वषकः । जदो एवं पूज्जाता देवदा ण पसीदलि ता को
गुणो देवेसु अचिदेसु । १।

चारुदत्तः । वयस्य मा मैवम् । गृहस्थस्य नित्यो उयं विधिः । १६
तपसा मनसा वाग्भिः पूजिता बलिकर्मभिः ।

तुष्ट्यन्ति शमिनां नित्यं देवताः किं विचारिते ॥ १७
तदह मातृभ्यो बलिमुपहर ।

विद्वषकः । भो ण गमिस्तं । अणो कोवि पउज्जीघडु । मम
उण बम्हणस्स सत्वं झेव्व विवरीदं परिणमदि आदंसगदा विग्र
च्छाग्रा वामादो दक्षिणा दक्षिणादो वामा । असं च । एदाए पदो
सवेलाए इध राग्रमग्गे गणिग्रा विडा चेडा राग्रवण्णाहा अ पुरिसा ॥०
सच्चरन्ति । ता मण्डूकलुद्धस्ता विग्र कालसप्तस्त मूसिग्रो विग्र
अहिमुक्तावत्यिदो दाणिं भविस्तं । तुमं इध उबविदो किं करि
स्ससि । २।

चारुदत्तः । भवतु तिष्ठ तावत् । अहं समाधिं निर्वर्तयामि । १८
नेपथ्ये । तिष्ठ वसन्तसेने तिष्ठ । १९

ततः प्रविद्धानि विद्यशकारं चैततुगम्यनाना वसन्तसेना ॥

विद्धः । वसन्तसेने तिष्ठ तिष्ठ ।

किं तं भयेन परिवर्तितसौकुमार्या
नृत्यग्रयोगविशदौ चरणौ निपत्ती ।
उद्दिग्गच्छलकटानविमृष्टदृष्टि
र्वाधानुसारचकिता हरिणीव यासि ॥ २०

शकारः । चिष्ट वशन्तशेणिए चिष्ट ।

किं याशि धावशि पलाग्रशि पक्खलन्ती
वाणू पशीद ण मलीहिशि चिष्ट दाव ।
कामेण ऊजादि ऊ ने हूलके तबशशी

अङ्गाललाशिष्ठिदे विश्र मंशाखण्डे ॥ ११ ॥

१८ चेटः । अङ्गुष्ठ चिष्ठ चिष्ठ ।

उत्ताशिता गच्छिशि अनिका मे

णम्पुणपुच्छा विश्र गिम्ल्हमीरी ।

ओवगगदी शामिअभग्नके मे

वणो गडे कुक्कुटशावकि व्व ॥ १२ ॥

विटः । वसन्तमेने तिष्ठ तिष्ठ ।

किं यासि वालकदलीव विकम्यमाना

रत्नांशुके पवनलोलदणं वहृती ।

रत्नोत्थलप्रकरकुललमुत्सृजती

द्वैर्मनःशिलगुह्वे विदर्यमाणा ॥

शकारः । चिष्ठ वशन्तशेणिए चिष्ठ ।

मम मग्नेमण्डु वम्महं वडुयती

णिशि अ शग्रणके मे णिह्वं पवित्रवती ।

पशलशि भग्रभीदा पवलती खलती

मम वशमणुजादा लावण्णशेव कुती ॥ १३ ॥

विटः । वसन्तमेने ।

किं वं पद्मम पदानि विशेषयती

व्यालीव यासि पतंगेन्द्रभयाभिनृता ।

वेगादहं प्रविमृतं पवनं निरुन्धां

वन्नियहे तु वरगात्रि न मे प्रयतः ॥

शकारः । भावे भावे ।

एशा णाणकमृशिकामकणिका मच्छाशिका साशिका

णीशाशा कुलणाशिका अवशिका कोमाहृ मञ्जुशिका ।

एशा वेशवद्धु श्रुतेशणिलग्रा वेशङ्गणा वेशिआ

एष शे दशामके मयि कले अज्ञावि मं ऐच्छदि ॥ ११

विदः । प्रसरति भयविक्षावा किर्त्य ॥ २९

प्रचलितकुण्डलवृष्टगण्डपार्थी ।

विद्वाननखधृतेव वीणा ।

जलधर्मर्जितभीतसारसीव ॥

शकारः । कमान्तकणात्वद्भूषणशद्भिश्च ॥ ३०

किं दोबृदी विग्रह पलाग्रणि लामभीद ।

एषे कूलामि शरुष ति बधा कृणूमे ।

विश्शावग्रुणश वहिणां विग्रह तं प्रुभदं ॥ ३१

चेदः । लामेहि अ लाग्रवद्वद्व ॥ ३२

तो कवाहिणि मच्छमंशकं ।

ददेहिं मच्छमंशकेहिं ।

प्रुणग्रा मउग्रां ए शेवदि ॥ ३३

विदः । भवति वसत्सेने ॥ ३४

किं वं कठीतदनिवेशितमुद्धृती

ताराविचित्ररुचिरं रणाकलायम् ।

वह्नेण निर्मयितचूर्णमनःशिलेन

त्रस्ता हुतं नगरदेवतवत्प्रयासि ॥

शकारः । अम्लेहिं चण्डं अद्विशालिग्रती

वणि शिग्राली विग्रह कुक्कुलेहिं ।

पलाशि शिघ्रं तुलिदं शवेगं ।

शवेगं मे कूलग्रं कूलती ॥ ३५

वसत्सेना । पलावग्रा पलावग्रा । परङ्गदिर् परङ्गदिर् ॥ ३६

शकारः । अम्लेहिं भावे भावे मणुष्णे मणुष्णे ॥ ३७

विदः । न भेतव्यं न भेतव्यम् ॥ ३८

१२ वसन्तसेना । माहूविरुद्ध माहूविरुद्ध ॥
 विठः । ॥ चलासम् ॥ मूर्ख परिजनो अन्विष्यते ।
 शकारः । भावे भावे इश्पियग्रं अणोशादि ॥२॥
 विठः । अथकिम् ।
 ३ शकारः । इश्पियग्राणं शदं मालेमि । शूले कृगे ॥३॥
 वसन्तसेना । ॥ शूल्यमध्यलोक्यते ॥ हृदी हृदी । कधं परिव्याहृती परि
 अणो । एत्य मह अप्या सग्रं ज्ञेव्व रक्षिवद्वारो ॥४॥
 विठः । अन्विष्यतामन्विष्यताम् ।
 शकारः । वशन्तशेषिरुद्ध विलब विलब परङ्गुदिग्रं वा पष्टावग्रं
 ५ वा शव्वं वा वशन्तमाशं । मह अद्विशालिग्रन्ति तुमं के पलिता
 इश्पादि ।

किं भीमशेषो ज्ञमदग्निग्नुते
 कुतीशुदे वा दशकन्थले वा ।
 एषो कृगे गेहिरुग्र केशहृष्टे
 दुश्शाशाशाशाशाणुकिदिं कलेमि ॥

६ एं पेक्ख पेक्ख ।
 अशी श्रुतिकवे बलिदे श्र मण्टके
 कण्येध शीशं उद मालदृध वा ।
 अलं तवेदेण पलाद्देण
 मुमुक्षु ज्ञे हृदि ण शे क्वनु जीअदि ॥ १०॥
 ७ वसन्तसेना । अज्ञ अबला खु अहु ॥६॥
 विठः । अत एव ध्रियसे ।
 शकारः । अदो ज्ञेव्व ण मालीहृशि ॥७॥
 वसन्तसेना । ॥ च्यग्नसम् ॥ कधं अणुणाशो वि से भग्रं उप्यादेदि ।
 ८ भोडु एव्वं दाव । पकाशम् ॥ अज्ञ इमादो किम्य अलङ्घरुणं तकोअदि ॥८॥

विदः । शान्तं पापं शान्तं पापम् । भवति वसत्सेने न पुण्यमो
पर्मद्वयुद्यानलता । तत्कृतमलङ्करणैः ।

वसत्सेना । ता किं कहु दणिं ॥

शकारः । दृग्गे देवपुलिणे मणुष्णे बाषुदेवके कामदद्वे ॥
वसत्सेना । ॥ चक्राध्म ॥ सत्तं पापं । अवेहि अणज्ञं मनेसि ॥३॥

शकारः । ॥ चहतातालं विहरा ॥ भावे भावे पेक्ख । अतलेण मृशि ॥
णिद्वा एशा गणिआ ब्रेण मं भणादि एहि शते शि किलिते शि
ति । दृग्गे अणगगामतलं ण गडे णगलतलं वा ण गडे । अद्वुके
शबामि भावशश शीशं अत्तणकेलकेलिं पादेहिं तव द्वेष्व पश्चाणु
पश्चिआए आहिएउले शते किलिते मिह शंकुते ॥४॥

विदः ॥ चक्राध्म ॥ अये कथं शान्तमित्यभिहिते आन्त इत्यवगच्छति
मूर्खः ॥ प्रकाश्म ॥ वसत्सेने वेशवासविरुद्धमभिहितं भवत्या । पश्य ।

तरुणजनसहायश्चित्यतां वेशवासो

विगणाय गणिका त्रं मार्गज्ञाता लतेव ।

वहसि हि धनहर्य पण्यभूतं शरीरं

सममुपचर भद्रे सुप्रियं वाप्रियं वा ॥

अपिच ।

वायां स्नाति विचक्षणो द्विवरो मूर्खो ऽपि वर्णाधमः

फुलां नाम्यति वायसो ऽपि हि लतां या नामिता वर्हिणा ।

त्रक्षुक्षत्रविशस्तरक्षि च यथा नावा तप्यवेतरे

त्रं वापीव लतेव नौरिव जनं वेश्यासि सर्वं भज ॥

वसत्सेना । गुणो कहु अणुराग्रस्त कारणं ण उण बल
क्कारो ॥

शकारः । भावे भावे एशा गव्यदाशी कामदेवाअदणुज्ञाणादो
पङ्कदि ताळु दलिद्वालुदत्ताळु अणुलता ण मं कामेदि । वामदो ॥

तश्श घलं । जधा तव मम दृश्यतादो दृशा गा पलिब्रंशदि तथा क
लेडु भावे ॥१॥

विदः ॥ च्यग्नम् ॥ यदेव परिरूर्तव्यं तदेवोदादृहति मूर्खः । कवं
२० वसत्सेना आर्यचारुदत्तमनुरत्ता । सुदुखलिवदमुच्यते रुवं रुवेन
सङ्गच्छत इति । तदृच्छतु किमनेन मूर्खेण ॥ पक्षाग्नम् ॥ काणेलीमातः ।
वामतस्तस्य सार्थवादृस्य गृह्णन् ।

शकारः । अधिरं वामदो तश्श घलं ॥२॥ वसत्सेना ॥ अम्बद्वे वामदो तस्स गेहं त्ति त्रं सञ्च
वसत्सेना ॥ च्यग्नम् ॥ अम्बद्वे वामदो तस्स गेहं त्ति त्रं सञ्च
अवरज्ञातेण वि उद्गाणेण पिअमङ्गमं पाविदा ॥३॥

१० शकारः । भावे भावे बलिए कहु अन्धग्राले । माशलाशिपविष्टा
विश्र मशीगुडिआ दीशली दीशली जेब्ब पणश्टा वशलतेणिआ ॥४॥
विदः । अहो बलवानन्धकारः । तथाहि ।

आलोकविशाला मे सहसा तिनिरप्रवेशविच्छिन्ना ।
उन्मीलितापि दृष्टिर्निर्मीलितेवान्धकारेण ॥

अपिच ।

लिम्पतीव तमो उङ्गानि वर्षतीवाज्जनं नभः ।

असत्युरुपसेवेव दृष्टिर्विफलतां गता ॥

२८ शकारः । भावे भावे अणेशामि वशलतेणिआ ॥५॥

विदः । काणेलीमातः । अस्ति किञ्चिच्छङ्गं यदुपलक्षयसि ।

२० शकारः । भावे भावे किं विश्र ॥६॥

विदः । भूषणशब्दं सौरन्धानुविदं माल्यगन्धं वा ।

२४ शकारः । शुणामि मलागन्धं अन्धग्रालपूलिदार उण णाशिआर
ण शुब्बतं पेक्खामि भूषणशब्दं ॥७॥

विदः ॥ च्यानिकः ॥ वसत्सेने ।

२९ कामं प्रदोषतिनिरेण न दृश्यते व्रं

सौदामिनीव जलदोदरमन्धिलीना ।

त्रां सूचयिष्यति तु माल्यसमुद्रब्रो उद्यं

गन्थश्च भीरु मुखरणि च नूपुराणि ॥

युतं वसत्सेने ।

वसत्सेना ॥ स्वगतम् ॥ सुदं गद्धिदं च ॥ नाश्येन रूपुराणपुराणं याम्यानि ॥

चाप्नोय किञ्चित्परिक्षय हस्येन पामृष्टं ॥ अम्मो भित्तिपरामरिसमूचिदं पक्वदुआरं २१
उद्यं क्वचु एदं ज्ञाणामि अ सज्जोदण गेहस्स संवुदं पक्वदुआरं ॥

चारुदतः । वयस्य समाप्नयो उस्मि । तत्साम्न्यतं गच्छ मातृभ्यो
वलिमुपहर ।

विदूषकः । भो णा गमिस्सं ॥

चारुदतः । धिक्कष्टं ।

दारिद्र्यात्पुरुषस्य बान्धवज्ञनो वाक्ये न सन्तिष्ठते

सुन्निधा विमुखीभवति सुकृदः स्फारीभवत्यापदः ।

सर्वं द्रासमुपैति शीलशशिनः कात्तिः परिज्ञायते

पायं कर्म च यत्पैररपि कृतं तत्स्य सम्भाव्यते ॥

अपिच ।

सङ्गं नैव हि कश्चिदस्य कुरुते सम्भाष्यते नादरा

त्सम्प्राप्तो गृह्यमुत्सवेषु धनिनां जावज्ञमालोक्यते ।

द्वारादेव महाजनस्य विद्युत्यल्पच्छदो लज्जया

मन्ये निर्धनता प्रकाममपरं पठं महापातकम् ॥

अपिच ।

दारिद्र्य शोचामि भवत्तमेवमस्मच्छरीरे सुखदित्युषिवा ।

विपन्नदेहे मयि मन्दभाग्ये ममेति चित्ता च गमिष्यसि त्वम् ॥

विदूषकः ॥ स्वेलच्छ ॥ भो वग्रस्स इदं भृ गतव्यं ता एसा
वि मे सद्गुरुणी रदणिग्रा भोडु ॥

चारुदतः । रुदनिके मैत्रेयमनुगच्छ ।

रुदनिका । जं अन्नो आणवेदि ॥१॥

विदूषकः । भोदि रुदणिए गेषहू वलिं पदीबं च । अवावुदं पक्वदुआरुं करेमि ॥२॥ तता करोति ॥

३४ वसत्तमेना । मम अवभुववत्तिणिमितं विग्र अवावुदं पक्वदुआरुं ता ज्ञाव पवित्रामि ॥३॥ हृदी हृदी । कधं पदीबो ॥ पदानेन निर्वाच्य पवित्रा ॥४॥

चारुदतः । मैत्रेय किमेतत् ।

३१ विदूषकः । अवावुदपक्वदुआरण पिण्डीकदेण वादेण णिव्वा
१० बिदो पदीबो । भोदि रुदणिए णिककम तुमं पक्वदुवारण अहं पि अवभूतरचुडम्मालादो पदीबं पज्ञालिअ आग्रच्छामि ॥५॥ इति निष्कान्तः ॥

शकारः । भावे भावे अणोशामि वशत्तशेणिग्रं ॥६॥

विटः । अन्विष्यामन्विष्यताम् ।

शकारः ॥ तता कृत्वा ॥ भावे मावे गहिदा गहिदा ॥७॥

३५ विटः । मूर्ख नन्वहम् ।

शकारः । इदो दाव भविग्र एथते भावे चिष्ठदु ॥ पुनरन्विष्य चेत् गृहोत्ता ॥ भावे भावे गहिदा गहिदा ॥८॥

३२ चेटः । भप्टके चेटे हृग्गे ॥९॥

शकारः । इदो भावे इदो चेटे । भावे चेटे चेटे भावे । तुम्हे २० दाव एथते चिष्ठ ॥ पुनरन्विष्य रुदनिका केशेषु गृहोत्ता ॥ भावे भावे शम्यदं गहिदा गहिदा वशत्तशेणिग्रा ॥

अन्धग्राले पलाअन्ती मलागन्येण शूददा ।

केशहृष्टे पलामिष्टा चाणकेणव्व दोष्वदी ॥११॥

विटः । एषामि वयसो दर्पात्कुलपुत्रानुसारिणी ।

केशेषु कुमुमादेषु सेवितव्येषु कर्पिता ॥

शकारः । दृशाशि वाशू शिलशि महीदा
केशेशु वालेणु शिलोलुक्षेणु ।
अकौश विकौश लबाहि चण्डं
शम्भुं शिवं शङ्कलमीशलं वा ॥ १६

रदनिका ॥ सभ्यम् ॥ किं अङ्गमिस्सेहिं ववसिदं ॥ २३

विठः । काणोलीमातः । अन्य द्वैष स्वरसंयोगः ।

शकारः । भावे भावे तथा दक्षिणिपलिलुद्वार मङ्गालीर श
लपलिवत्ते द्वीदि तथा दशीर धीर शलपलिवत्ते कडे ॥ ३१

विठः । कथं स्वरपरिवर्तः कृतः । अहो चित्रम् । अथवा किमत्र
चित्रम् ।

इयं रङ्गप्रवेशेन कलानां चोपशिक्षया ।

वज्रनापएडतवेन स्वरनैपुण्यमाश्रिता ॥

प्रविष्टम्

विद्वपकः । द्वील्ही भो । पदोसमन्दमारुदेण पमुवन्धोबाहीदस्त
विग्रहागलस्त द्विग्रं पुरपुरायदि पदीबो ॥ उपर्यु रदनिका तथा हङ्का ॥ १५
भोदि रदणिए ॥

शकारः । भावे भावे मणुश्शे मणुश्शे ॥ १६

विद्वपकः । बुतं गोदं सरिसं गोदं तं अङ्गचारुदत्तस्त दलिददार ॥ ३८
सम्पदं परपुरिसा गेहं पवेसीश्रिति ॥ ६ ।

रदनिका । अङ्ग मित्तिग्र येकव येकव मे परिकृतं ॥ ७ ।

विद्वपकः । किं तव परिकृतो आटु अम्हाणं ॥ ८ ।

रदनिका । णं तुम्हाणं ज्ञेव्व ॥ ९ ।

विद्वपकः । किं एसो बलकारो ॥ १० ।

रदनिका । अधदं ॥ ११ ।

विद्वपकः । सञ्च ॥ १२ ।

२०

२५

रदनिका । संच । १।

३। विद्युपकः ॥ सकोऽग्रेषुपकाहमुपम्य । मा दाव । भो सके गेहे कुकुरो
ब्रि दाव चाणो भोदि किं उण अहं ब्रम्हणो । ता एदिणा अम्हारि
सजणाभाग्नेयकुडिलेण दण्डकटेण डुद्दुस्स विग्रहुक्खाणवेणुअस्स मत्यग्रं
दे पल्हारक्षिं कुदृश्मसं । २।

विदः । महाब्राक्षण मर्षय मर्षय ।

विद्युपकः ॥ विद दृष्टा ॥ ण एत्य एसो अवरज्ञादि ॥ शकारे दृष्टा ॥
एसो क्वु एत्य अवरज्ञादि । अरे रे राघवालव्र सणठाणा अ दुम्मणुस्स
बुतं षोदं । जइ वि णाम तत्तभवं अज्ञाचारुदतो दलिदो संवुत्तो ता
किं तस्स गुणेक्षिं णालङ्कित उज्जारणी ब्रेण तस्स गेहं पविसित्र
परिग्रणस्स ईरिसो उवमदो करीत्रदि ।

मा दुग्गदो त्ति परिहृतो णात्यि कदत्तस्स दुग्गदो णाम ।

चारितेण विहीणो अदृतो वि अ दुग्गदो लोद । ३।

४। विदः ॥ स्वेलच्छम् ॥ महाब्राक्षण मर्षय मर्षय । अन्यननशङ्क्या
खल्विदमनुष्ठितं न दर्पात् । पश्य ।

सकामान्विष्टते इस्माभिः ।

विद्युपकः । किं इग्रं । ४।

विदः । शान्तं पायं ।

काचित्स्वाधीनयौवना ।

५। सा अष्टा शङ्क्या तस्याः प्राप्तियं शीलवज्ज्वना ॥

सर्वथा इदमनुनयसर्वस्वं गृह्णताम् ॥ इति उद्दमनुत्तृष्य कृतालिः पाद्योः पत्ति ॥

विद्युपकः । सप्तुरिस उदृहि उदृहि । अग्राणतेण मद तुमं उवा
लद्वो सम्पदं उण जाणतो अणुषेमि । ५।

विदः । ननु भवानेवात्रानुनेयः । तदुत्तिष्ठामि समयतः ।

विद्युपकः । भणाडु भवं । ६।

विदः । यदि इमं वृत्तात्मार्यचारुदत्तस्य नाख्यास्यसि ।

विद्वपकः । ए कधइस्सं । १।

विदः । एव ते प्रणयो विप्र शिरसा धार्यते मया ।

गुणश्चैर्वयं येन शत्रुवलो जयि निर्दिताः ॥

शकारः ॥ सत्त्वम् । किषिमित्तं उणा भावे दृश्य दुष्टवदुग्रश्य ॥
किविणं अज्ञलिं कदुच पाशु णिबडिदे । २।

विदः । भीतो उस्मि ।

शकारः । कश्य तुमं भादे । ३।

विदः । तस्य चारुदत्तस्य गुणोभ्यः ।

शकारः । के विश्व तश्य गुणा ज्ञश्य गेहुं पविशिग्र अशिद्व्यं ॥
पि णत्यि । ४।

विदः । मा मैवम् ।

सो उस्मद्विधानां प्रणयैः कृशीकृतो

न तेन कश्चिद्विभैर्विमानितः ।

निदावकालेष्विव सोदको छहो

नृणां स तृणामयनीय ग्रुष्कवान् ॥

शकारः ॥ सत्त्वम् । के णे गव्यदाशीय उत्ते ।

ग्रूले विकूले पण्डवे शेदकेहू

पुत्ते लाधार लावणे इन्दृत्ते ।

आहो कुतीर तेण लामेण जादे

अशशत्यामे धम्मपुत्ते जडाङ् ॥ ५।

विदः । मूर्ख चारुदत्तः खल्वसौ ।

दीनानां कल्पवृक्षः स्वगुणफलनतः सज्जनानां कुटुम्बी

आदर्शः शिनितानां सुचरितनिकपः शीलवेलामनुदः ।

सत्कर्ता नावमत्ता पुरुषगुणनिधिर्दक्षिणोदारसवो

३०

५

३८

२०

५१

लोकः श्वायः स त्रीवत्यधिकगुणतया चोच्छुमसतीव चान्ये ॥
तदितो गच्छामः ।

शकारः । अगेपिद्युग्र वशन्तशेणिग्रं । १।

विटः । नष्टा वस्ततसेना ।

शकारः । कथं विग्र । २।

विटः । अन्धस्य दृष्टिरिव पुष्टिरिवातुरस्य
मूर्खस्य बुद्धिरिव सिद्धिरिवालसस्य ।
स्वल्पस्मृतेर्वसनिनः परमेव विद्या
वां प्रायं सा रुतिरिवारिजने प्रनष्टा ॥

शकारः । अगेपिद्युग्र वशन्तशेणिग्रं णा गमिशं । ३।

विटः । एतदपि न श्रुतं व्या ।

आलाने गृह्णते हस्ती वाङ्मी वल्लासु गृह्णते ।

कृदये गृह्णते नारी यदीदं नास्ति गम्यताम् ॥

शकारः । जद गच्छणि गच्छ तुमं । कृग्ने णा गमिशं । ४।

विटः । एवं गच्छामि ॥ इति निष्कान्तः ॥

शकारः । गडे कहु भावे अभावं ॥ विद्युपकमुद्दिश्य ॥ अले काकपद
मश्तशीशका दुश्ठवदुग्रका उवविश उवविश । ५।

विद्युपकः । उववेसिदा त्रेव्व अम्हे । ६।

शकारः । केण । ७।

विद्युपकः । कग्रतेण । ८।

शकारः । ता उद्धेहि उद्धेहि । ९।

विद्युपकः । उद्धिस्सामो । १०।

शकारः । कदा । ११।

विद्युपकः । जदा पुणो वि देव्व अणुञ्जलं भविस्सदि । १२।

शकारः । अले लोद लोद । १३।

विद्वपकः । रीदाविदा ज्ञेव्व अन्हे । १।

शकारः । केण । २।

विद्वपकः । दुग्गदोर । ३।

शकारः । अले दृश दृश । ४।

विद्वपकः । हसिस्सामो । ५।

शकारः । कदा । ६।

विद्वपकः । पुणो वि रिदीर अज्जचारुदत्तस्म । ७।

शकारः । अले ले दुश्चवदुआ भणेशि मम वगणेण तं दलि
दचालुदत्तकं । एषा शशुवणा शहिलणा यवणाऽअदंशणुद्दिदा प्रुत
धालि व्व वशत्तशेणिआ णाम गणिआ दालिआ कामदेवाअदणुज्जा । १०
णादो पङ्कदि तुमं अणुलत्ता अन्हेहिं बलकालाणुणीयमाणा तुहु
गेहुं पविष्टा । ता डद मम दृश्ते शशं ज्ञेव्व पूर्विथ दृणं शमष्येणि
तदो अधिग्न्यलणो ववहूलं विणा लङ्कं णिज्जादमाणाहु तव मद
अणुबद्दा पीदी झविष्यदि । आडु अणिज्जादमाणाहु आमलशान्तिके
वेले झविष्यदि । अविग्र पेक्ख पेक्ख । १४

कक्कालुका गोहृलित्तवेण्टा

शाके अ प्रुक्वे तलिदे झु मंगे ।

भत्ते अ दृमत्तिअन्तिणिदे

लीणे अ वेले ण झु होदि पूर्दी ॥

शोटुकं भणेणि लङ्कं भणेणि तधा भणेणि जधा दृग्मे अनण । १२
केलिकार् पाणाद्वालग्गकबोद्वालिआर् उवविष्टे प्रुणिष्टां । तधा
जादि ण भणेणि ता कवालतलप्पविष्टं कवित्यं विग्र मश्तशं दे म
उमडाइशं । १३।

विद्वपकः । भणिस्सं । १।

शकारः ॥ अप्पार्ण ॥ चेडे गडे शच्चकं ज्ञेव्व भावे । १०।

चेदः । अधर् । १।

शकारः । ता शिग्वं अवकुमन्हु । २।

चेदः । ता गेण्डु भप्टके अणिं । ३।

शकारः । तव ज्ञोव्व दृष्टे चिष्टु । ४।

चेदः । दृष्टे भप्टालके गेण्डु गां भप्टके अणिं । ५।

शकारः ॥ विषोत्त मृहोत्त ॥

णिव्वकुलं मूलकपेणिवसं

खन्येण वेत्तृण अ कोशप्रुतं ।

कुकुलिं कुकुलिं अ वुकुव्वले

जथा शिग्राले शलणं पलामि ॥ ६।

॥ परिक्रम्य निष्कामतो ॥

विदूषकः । भोदि रदणिए ण झ दे अग्रं अवमाणो तत्थभवदो
चारुदत्स्स णिवेददव्वो । दोग्गच्चपीडिग्रस्स मप्पे दिउणादरा पीडा
डुविस्सदि । ७।

रदनिका । अज्ज मित्रेऽ रदणिग्रा खु अहं सज्जदमुही । ८।

विदूषकः । एवं पोदं । ९।

चारुदतः ॥ वसनतेनामुदिष्ट ॥ रदनिके मारुताभिलाषी प्रदोषसमयः ॥
शीतातो रोहसेनः । ततः प्रवेश्यतामभ्यन्तरमयम् । अनेन प्रावारकेण
हाद्येनम् ॥ इति प्रावारके प्रथम्भागि ॥

१०। वसन्तसेना ॥ व्यगतम् ॥ कधं परिग्राणो ति मं अवगच्छदि ॥ प्रावारके
मृहोत्त व्यगतम् च । व्यगतं सप्तहम् ॥ अम्हु जादीकुमुमवासिदो प्रावारग्रो
अणुदासीणं से ज्ञोव्वणं पडिहासेदि । १०।

॥ अप्वारिताकेन प्रावृणोति ॥

चारुदतः । ननु रदनिके रोहसेनं गृहीताभ्यन्तरं प्रविश ।

११। वसन्तसेना ॥ व्यगतम् ॥ मन्दभाइणी खु अहं तुकु अब्यन्तरस्स । ११।

चारुदत्तः । ननु रदनिके प्रतिवचनमयि नास्ति । कष्टम् ।

यदा तु भाग्यक्षयपीडितां दशां

नरः कृतान्तोपहितां प्रपद्धते ।

तदाम्य मित्राण्ययि यात्यमित्रतां

चिरानुरक्तोऽपि विश्वयते इनः ॥

* उपसूत्य रदनिका विद्युतकथा ॥

विद्युपकः । भो इयं सा रग्णिश्च ॥ १ ॥

चारुदत्तः । इयं सा रदनिका । इयमपरा का ॥

४६

अविज्ञातावसत्तेन दूषिता मम वाससा ।

वसत्तसेना ॥ अग्नां भूमिदा ॥ २ ॥

चारुदत्तः ।

हादिता शरदमेण चन्द्रलेखेव राजते ॥

अथवा न युक्तं परकलत्रदर्शनम् ।

विद्युपकः । भो अलं परकलतदंसणसङ्कार । एसा वसत्तसेणा
कामदेवाग्रदणुज्जाणादो पङ्कदि भवते अणुरक्ता ॥ ३ ॥

चारुदत्तः । अये इयं वसत्तसेना ॥ अग्नां

या मे इनितः कामः क्रीणो विभवविस्तरे ।

क्रोधः कुपुरुषस्येव स्वगत्रिष्वेव सीदति ॥

विद्युपकः । भो वग्रस्स । एसो क्वु राग्रमालो भणादि ॥ ४ ॥

चारुदत्तः । किम् ।

२०

विद्युपकः । एसा समुवणा सहित्याणा पावणाऽग्रदंसणुद्विदा सु
त्तधालि व्य वसत्तसेणा णाम गणिश्च दालिश्च कामदेवाग्रदणुज्जा ४५
णादो पङ्कदि तुमं अणुरक्ता अम्हेहिं बलकाराणुणीग्रमाणा तुहु
गेहुं पविद्वा ॥ ५ ॥

वसत्तसेना ॥ अग्नां बलकाराणुणीग्रमाणोति त्रं सचं अलङ्किद् ५५

म्लु एदेहि अकर्त्तरोहु । १।

विदूपकः । ता जइ मम कृत्ये सग्रं द्वजाव्य पठाविश्च इणं समयेति
ता अधिग्रहणे ववल्हारं विणा लङ्घग्रं पिङ्गादमाणाहु तव मह
अणुवदा पीदी झविस्सदि अग्नाधा अमरणं वेरं झविस्सदि । २।

३ चारुदत्तः ॥ चावत्तम् ॥ अग्नो ऽसौ ॥ खगत्तम् ॥ अये कथं देवतोपस्था
नयोग्या पुवतिरियम् । तेन खलु तस्यां वेलायाम् ।

प्रविश गृहमिति प्रतोद्यमाना

न चलति भाग्यकृतां दशामवेद्य ।

पुरुषपरिचयेन च प्रगत्तम्

४ न वदति वद्यपि भाषते वद्धनि ॥

॥ प्रकाशम् ॥ भवति वसत्तसेने अनेनाविज्ञानादपरिज्ञातपरिज्ञनोप
चारणापराद्वो ऽस्मि । शिरसा भवतीभनुनयामि ।

५ वसत्तसेना । शिरणा अणुचिदनृमिग्रारोहणेण अबद्वा अङ्गं
सीसेण पणमित्र पसादेमि । ३।

६ विदूपकः । भी दुवे वि तुम्हे सुसम्यगा विश्च कलमकेदारा
अग्नोग्यं सीसेण सीसं समागदा । अहुं पि इमिणा करल्जाणुसरिसेण
सीसेण दुवे वि तुम्हे पणमित्र पसादेमि उन्धे जि । ४।

चारुदत्तः । भवतु तिष्ठतु प्रणवः ।

७ वसत्तसेना ॥ चावत्तम् ॥ चुडरो मधुरो अ अग्रं उवासामो । ए त्रुतं
८ अङ्ग ईदिसेण इध आग्रदाए मह पडिवसिडुं । भीड इवं दब भणिस्सं

॥ प्रकाशम् ॥ अङ्ग जइ इवं अहुं अङ्गस्स अणुगेङ्का ता इच्छे अहुं इमं
अलङ्कारग्रं अङ्गस्स गेहे पिकिवविडुं । अलङ्कारस्स पिमित्तं एदे पावा
अणुसरन्ति । ५।

९ चारुदत्तः । अयोग्यमिदं न्यासस्य गृहम् ।

१० वसत्तसेना । अङ्ग अलिग्रं पुरिसेमु णासा पिकिवविश्चति ए

उणा गेहैसु । १।

चारुदतः । मैत्रेय गृह्यतामयमलङ्कारः ।

वसत्तमेना । अणुगद्विद् मिद् । २। ॥ इयलङ्कारमर्पयति ॥

विद्वपकः ॥ गृहेता ॥ सोत्य भोदीट । ३।

चारुदतः । दिश्चूर्खं न्यासः खल्वयम् ।

विद्वपकः ॥ बपत्रार्थ ॥ जद् एवं ता चोरेहि अबद्वरीअडु । ४।

चारुदतः । अचिरेणीव कालेन ।

विद्वपकः । एसो से अम्हाणां विषासो । ५।

चारुदतः । निर्यातयिष्ये ।

वसत्तमेना । अज्ञ इच्छे अहं इमिणा अज्ञेण अणुगच्छज्ञन्ति ॥०
सकं गेहुं गनुं । ६।

चारुदतः । मैत्रेय अनुगच्छ तत्रभवतीम् ।

विद्वपकः । तुमं ज्ञेव एदं कलहंसगामिणीं अणुगच्छतो राग्र
हंसो विश्र सोहसि । अहं उणा वम्हाणो तेहि जणेहि चंउप्पहोव
णीदो विश्र उवहारो कुकुरेहि विश्र खज्जामाणो विविज्जसं । ७। १५

चारुदतः । एवं भवतु । स्वयमेवानुगच्छामि भवतीम् । तदाज
मार्गविश्वासयोग्याः प्रज्वाल्यतां प्रदीपिकाः ।

विद्वपकः । वज्जमाणाग्रा जालेहि पदीविश्रांगो । ८।

चेटः ॥ ज्ञानिकम् ॥ अले तेलेणा विणा पदीविश्रांगो पज्जालीश्रिति । ९।

विद्वपकः ॥ ज्ञानिकम् ॥ भी तांगो कतु अम्हाणां पदीविश्रांगो ॥१
अवमाणिदनिदणकामुग्रा विश्र गणिग्रा णिस्सिणेहांगो दणिं संवु
त्ता । १०।

चारुदतः । मैत्रेय भवतु कृतं प्रदीपिकामिः । पश्य ।

उद्यति हि शशाङ्कः कामिनीगणाडपाण्डु

यर्हुगणापरिवारो रजमार्गप्रदीपः ।

तिनिरनिकरमये रथमयो यस्य गौराः

सुतडल इव पङ्के कीरधाराः पतति ॥

॥ उत्ताप सामुद्रगम् ॥ भवति वसत्सेने । इदं भवत्या गृहम् । प्रवि
श्नु भवती ।

५ वसत्सेना ॥ सामुद्रगमवलोकात्तसी निष्कामता ॥

चारुदतः । वयस्य गता वसत्सेना । तदेहि गृहमेव गच्छावः ।

राजमार्गो हि शून्यो ऽयं रक्षिणः सच्चरलि च ।

वचना परिकृतव्या बङ्गदोषा हि शर्वरी ॥

॥ परिकृत्य ॥ इदं च सुवर्णभाण्डं रक्षितव्यं व्या रात्रौ वर्धमानके
१० नापि दिवा ।

विद्वपकः । द्रधा भवं आणवेदि । १ ।

॥ इति निष्कामता ॥

इति मृच्छकटिकायाम्

अत्लङ्कारन्यासो नाम

५ प्रथमो ऽङ्कः ॥

चेदी । अत्तारु अङ्गुश्चासामां सन्देशेण पेसिद म्लु । ता जाव
पविसिग्र अङ्गुश्चासामां गच्छामि ॥ परिक्षमावलोक्य च ॥ एसा अङ्गुश्चा
हिग्रदण किम्य आलिह्न्ती चिन्दिदि । ता जाव उपसप्पामि ॥१॥

॥ ततः प्रविश्यति शासनत्वा शोकपठा वसनतरोमा मदनिका च ॥

वसत्तसेना । हज्जे तदो तदो ॥२॥

मदनिका । अङ्गुरु ण किम्य मत्तेसि । किं तदो तदो ॥३॥

वसत्तसेना । किं मरु भणिदं ॥४॥

मदनिका । तदो तदो त्ति ॥५॥

वसत्तसेना ॥ तभूतेषम् ॥ आं दृव्यं ॥६॥

चेदी । अङ्गुरु अत्ता आदिसदि एकाद भवित्र देवदणं पूर्यं णि
व्वत्तेन्हि त्ति ॥७॥

वसत्तसेना । हज्जे विणवेहि ग्रतं अङ्ग ण एकाइस्सं ता बम्ह
णो ज्ञेव्य पूर्यं निव्वत्तेडु त्ति ॥८॥

चेदी । ज्ञं अङ्गुश्चा आणवेदि ॥९॥ ॥ इनि निष्कान्ता ॥

मदनिका । अङ्गुरु सिणेहो पुच्छदि ण पुरोभाइदा ता किं सोदं ॥१०॥

वसत्तसेना । मदणिए कीदिसि मं पेकवसि ॥११॥

मदनिका । अङ्गुश्चारु सुषाहिग्रग्रतणेण ज्ञाणामि हिग्रग्रदं ॥१२॥
किम्य अङ्गुश्चा अल्लिलसदि त्ति ॥१२॥

वसत्तसेना । सुद्धु तुरु ज्ञाणिदं । परहिग्रग्रम्भाणपिडग्रा
मदणिग्रा खु तुमं ॥१३॥

मदनिका । पिंग्रं मे पिंग्रं । कामो कुण णाम एसो भग्रवं अणव
गल्हिदो मह्लसवो तरुणजणस्स । ता कथेडु अङ्गुआ किं राग्रा राग्रव
छान्हो वा सेवीअदि । १।

वसत्सेना । हजे रमिद्विच्छामि णा सेविडु । २।

^५ मदनिका । विद्वाविसेसालङ्किदो किं कोवि बम्हणो तुआ
कामीअदि । ३।

वसत्सेना । पूयणीओ मे बम्हणो जणो । ४।

^{५५} मदनिका । किं अणोअणअरभिगमणजणिद्विल्ववित्यारो वा
णिअङ्गुआ वा कामीअदि । ५।

^{१०} वसत्सेना । हजे उवाटिमिणोहुं पि पणज्ञाणं परिच्छइ देस
तरुगमणेण वाणिअङ्गणो मह्लं विग्रोअडुक्वं उप्पादेदि । ६।

मदनिका । अङ्गुए ण राग्रा ण राघवछान्हो ण बम्हणो ण वा
णिअङ्गणो । ता को दणिं सो भद्रिदारिआर कामीअदि । ७।

वसत्सेना । हजे तुमं मरु सह कामदेवाअदणुव्वाणं गदा आसि । ८।

^{११} मदनिका । अङ्गुए गद मिक्कु । ९।

^{५६} मदनिका । हजे तपावि मं उदासीणा विश्र पुच्छसि । १०।

मदनिका । ज्ञाणिदं अङ्गुए । किं सो ज्ञेव जेण अङ्गुआ सरणा
गदा अबुववणा । ११।

वसत्सेना । किणामहेओ कुण सो । १२।

^{२०} मदनिका । सो कुण सेद्धिचत्तरे पठिवसदि । १३।

वसत्सेना । अद् णामं से पुच्छिदा मि । १४।

मदनिका । सो कुण अङ्गुए सुगल्हिणामहेओ अङ्गुचारुदतो
णाम । १५।

वसत्सेना ॥ चहर्थू ॥ साङ्ग मदणिए साङ्ग । सुद्धु तुए जा

^{२५} णिदं । १६।

मदनिका ॥ चतुर्थ ॥ एवं दब ॥ प्रकाशम् ॥ अज्ञुरु दलिहो कहु
सो सुणीअदि । १।

वसन्तसेना । अदो ब्रेव्व कामीअदि । दलिहुरिससङ्कलमणा खु ॥७
गणिग्रा लोरु अवग्रणीग्रा भोदि । २।

मदनिका । अज्ञुरु किं गीणकुमुमं सहग्रारपादबं महुअरीग्रो ॥
उणा सेवति । ३।

वसन्तसेना । अदो ब्रेव्व ताग्रो महुअरीग्रो वुच्चति । ४।

मदनिका । अज्ञुरु जइ सो मणीसिदो ता कीस दणिं सहसा
णाहिसारीअदि । ५।

वसन्तसेना । रुजे सहसा अहिसारिअतो पचुग्रग्रारुद्वलदारु ॥१०
मा दब जणो डुष्टान्दुसणो पुणो भविस्मदि । ६।

मदनिका । अज्ञुरु किं अदो ब्रेव्व सो अलङ्कारग्रो तस्म दृत्ये ॥१८
णिकिवत्तो । ७।

वसन्तसेना । रुजे सुद्धु दे जाणिदं । ८।

नेपथ्य । अरे रे भद्रा दणसुवणाहु लुहु गूदिअरु पयलीण । ता ॥८
गेएहु गेएहु । तिष्ठ दूरात्प्रदृष्टो उसि । ९।

पवित्रापटीचेष्टा सम्भाना:

संवाहकः । कम्हे एण गूदिअलभावे । हीमाणहे ।

एववन्धणामुकारु विअ गद्धीरु ला ताडिदो म्हिं गद्धीरु ।

अङ्गलाग्र मुकारु विअ शतीरु घुको विअ घादिदो म्हिं शतीरु ॥ २०

लेखअवावडहिअग्रं शहिअग्रं दमूण कत्ति पवश्टे ।

दणिहं नगणिविदि कं गु ऊ शलणं पवज्ञामि ॥

ता जाव एदे शहिअगूदिअला अणादो मं अणोशति ताव इदो विष्य
डीवेहिं पादेहिं एदं श्रुणदेउलं पविशिअ देवीङ्गविष्णं । १०।

॥ अहुविष्यं नान्यं कृच्छा तथा स्थितः । ततः पविशति मायुरो पृतकर्त्त्वः ॥

मायुरः । अरे रे भद्रा दशसुवण्णाहु लुहु गूदियहु पपलीणु ।
गेएहु गेएहु । तिष्ठ तिष्ठ दूरात्प्रदृष्टो उसि ॥१।

गूतकरः ।

बद वज्रसि पाआलं इन्दं सलणं च सम्यदं जासि ।
५ सहिंश्च वज्रिश्च एकं रुदो वि ए रक्षितं तरह ॥ २।

६० मायुरः । कहिं कहिं सुसहिंश्चविष्वलभग्रा
पलासि रे भग्रपलिवेविदङ्ग्रा ।
पदे पदे शमविशमं खलतग्रा
कुलं जसं सकलुशश्चं कलेतग्रा ॥ ३।

गूतकरः ॥ परं वीच ॥ रसो वज्रादि । इयं इयं पणादा पद्वी ॥४।

मायुरः ॥ आलोक्य सवितर्कम् ॥ अरे विष्वतीपु पाढ पडिमाशुणु देउलु
४० ॥ विकिन्त ॥ धुतु गूदियहु विष्वदीविहिं पादेहिं देउलं पविद्धु ॥५।

गूतकरः । ता अणुसरेम्हु ॥६।

मायुरः । एव्वं भोडु ॥७।

४५ ॥ ऊरे देवकुलप्रवेषं निरूपयतः । दुड्हा घनयोन्यं संकाश ॥

४१ गूतकरः । कधं कठूमयी पडिमा ॥८।

मायुरः । अले ए झु ए झु शेलाष्वडिमा ॥ इति वहुविंश्चालतः संकाश
४५ ॥ एव्वं भोडु ॥ एहि गूदं कीलेम्हु ॥९। ॥ वहुविंश्च पूर्णं कीउनः ॥

संवाहकः ॥ शृतेच्छाविकारसंवर्णं वहुविंश्च कृत्वा स्वगतम् ॥

अले ।

कत्ताशहि पिण्डाणाग्रशश क्ललद् कृडकं नणुशशश ।

ज्ञाशहि व्व एडाधिवशश पव्वद्गुलग्नशश ॥

ज्ञाणामि ए कीलिशशं श्रुमेलुशिक्ललपडणाशिहुं गूञ्च ।

तहु वि अ कीइलमझले कत्ताशहि मणं क्ललदि ॥ १०।

गूतकरः । मम पाठे मम पाठे ॥११।

मायुरः । ए ऊ मम पाठे मम पाठे । १।

संवाहकः ॥ क्षन्तः सहस्रपश्चूय ॥ एं मम पाठे । २।

६२

गृतकरः । लोदे गोदे । ३।

मायुरः ॥ गृहीत्वा ॥ अले पेदण्डा गृहीतो इसि ॥ पञ्चक्ष तं दण
सुवाप्तं । ४।

संवाहकः । अब्दू दद्धणं । ५।

मायुरः । अद्दणा पञ्चक्ष । ६।

संवाहकः । दद्धणं पशाद् कलेहि । ७।

मायुरः । अले एं सम्पदं पञ्चक्ष । ८।

संवाहकः । शिलु पडादि । ९।

॥ इति भूषी पतनि । उपी बहुविधि ताड़का ॥

मायुरः । एसु तुहं ॥ पृतकरमण्डलो कृत्वा ॥ गृदिग्रिरमण्डलीर वद्दो ॥ १३
सि । १०।

संवाहकः ॥ उच्चाव सविवादम् ॥ कथं गृदिग्रिलमण्डलीर वद्दो मिथु ॥
ही एशे अस्त्वाणां गृदिग्रिलाणां अलद्धणीर शमद् ॥ ता कुदो दद्धणं । ११।

मायुरः । अले गन्यु कुलु कुलु । १२।

संवाहकः । एवं कलेमि ॥ पृतकरमण्डल ॥ अदं ते देमि अदं ने
मुच्छु । १३।

गृतकरः । एवं भोड । १४।

संवाहकः ॥ चमिकमुपसूच ॥ अद्धणा गन्यु कलेमि अदं ने अब्दो ॥ १५।
मुच्छु ।

मायुरः । को दोसु । एवं भोड । १६।

संवाहकः ॥ प्रकाशम् ॥ अब्दू अदं तुरु मुके । १७।

६४

मायुरः । मुके । १८।

संवाहकः ॥ प्राकरं पति ॥ अदे तुरु वि मुके । १९।

२५

गूतकरः । मुक्ते । १।

संवाहकः । शम्पदं गमिष्णं । २।

मायुरः । पश्च तं दशमुवषां कलिं गच्छति । ३।

संवाहकः । पेक्खयं पेक्खयं भ्रष्टलाङ्गा । शम्पदं द्वेष्व दृक्काङ्

“ अहे गन्यु कडे अबलाहु अहे मुक्के तधावि मं अबलं शम्पदं द्वेष्व
मगदि । ४।

६५ मायुरः “ गृहीता ” धुतु मायुरु अहं णितणु दृक्किं ण अहं धुति
ज्ञामि । ता पश्च तं पेदण्डग्गा सवं सुवषां सम्पदं । ५।

संवाहकः । कुदो दृश्णं । ६।

६० मायुरः । पिदं विकिरणिग्रं पश्च । ७।

संवाहकः । कुदो मे पिदा । ८।

मायुरः । मादं विकिरणिग्रं पश्च । ९।

संवाहकः । कुदो मे माद । १०।

मायुरः । अप्याणं विकिरणिग्रं पश्च । ११।

१५ संवाहकः । कलेधं पशादं गोध मं लाजमग्गं । १२।

६६ मायुरः । पस्तु पस्तु । १३।

संवाहकः । एवं भोडु “ इति परिकामति ” अज्ञा किणाध मं इमश्श
शलिग्रेशं कृत्यादो दशेहिं प्रुवषाकेहिं “ दृष्टा ज्ञाताहे ” किं भणाध
किं कलाइशशशि ति । गेहे दे कम्मकले डुविशं । कथं अदृश्य पठि
२० वग्राणं गदे । भोडु एवं इमं ग्राणं भणाइशं “ पुनरादेव पठति ” कथं एषे
वि मं अवधीलिग्रं गदे । आ अनुचारुदत्तशं विहृवे विहृतिदे एषे
वद्यामि मन्दभाद । १४।

मायुरः । णं देहि । १५।

संवाहकः । कुदो दृश्णं । १६। “ इति पतति । मायुरः कर्पति ।

६७ संवाहकः । अज्ञा पलिताग्रधं पलिताग्रध । १७।

॥ ततः प्रविशति दर्ढुरकः ॥

दर्ढुरकः । भो घूतं ल्हि नाम पुरुषस्यासिंहासनं राज्यम् । कुतः ।
न गणयति पराभवं कुतश्चिद्ब्रह्म ददाति च नित्यमर्थजातम् ।
नृपतिरिव निकाममायदर्शी विभववता समुपास्यते जनेन ॥

अथिच ।

द्रव्यं लब्धं घूतेनैव दारामित्रं घूतेनैव ।

दत्तं भुक्तं घूतेनैव सर्वं नष्टं घूतेनैव ॥

अथिच ।

त्रेताहृतसर्वस्वः पावरपतनाच्च शोषितशरीरः ।

नर्दितदर्शितमार्गः कटेन विनियातितो यामि ॥

॥ अथिच ॥ वलोक्ता ॥ अथमस्माकं पूर्वसभिको मायुर इति एवाभिवर्तते ।
भववपक्रमितुं न शक्यते तदवगुणठयाम्यात्मानम् ॥ इति वदुविधं नाशं कृत्वा
स्थितः । उत्तरीयं निरोच्च ॥

अयं पदः सूत्रदरिद्रितां गतः

अयं पदश्चिद्दशतैरलङ्कृतः ।

अयं पदः प्रावरितुं न शक्यते

अयं पदः संवृत एव शीभते ॥

अथवा किमयं तपस्वी करिष्यति । यो ऽहं ।

पादेनेन गगणे द्वितीयेन च भूतले ।

तिष्ठाम्युद्घम्बितस्तावव्यावतिष्ठति भास्करः ॥

मायुरः । दापअ दापअ । १।

संवाहृकः । कुदो ददशं । २। ॥ मायुरः कर्मति ॥

दर्ढुरकः । अये किमेतदयतः ॥ शांकणे ॥ किं भवानाहु । अयं घूत
करः सभिकेन खलीक्रियते न कश्चिन्मोचयतीति । नन्वयं दर्ढुरो मोच
यति ॥ उपसूत्य ॥ अतरुमत्तरन् ॥ हृष्टा ॥ अये कथं मायुरो धूर्तः । अगमपि ॥

तपस्वी संवादूकः ।

यः स्तव्यं दिवसात्मानतश्चिरा नास्ते समुलाम्बितो
यस्योद्दर्शणलोष्टकैरपि सदा पृष्ठे न ज्ञातः किणः ।

यस्यैतच्च न कुकुरैरपि मुड्डर्जङ्गातरं चर्वते

तस्यात्यायतकोमलस्य सततं गूतप्रसङ्गन किं ॥

भवतु मायुरं तावत्सात्त्वयामि ॥ उपाया ॥ मायुर अभिवादये ।

मायुरः । प्रत्यभिवादये ।

दृढरकः । किमेतत् ।

मायुरः । अग्रं दशमुवणां धालेदि ॥ १ ॥

दृढरकः । ननु कल्यवर्तमेतत् ।

मायुरः ॥ दर्हत्य कलासलालुपाडीकृतं पट्टमाकृत्य ॥ भद्रा पश्यत पश्यत । जङ्ग
रपड्यावुदो अग्रं पुलिसो दशमुवणां कलावत्तं भणादि ॥ २ ॥

दृढरकः । अरे मूर्ख नन्वहं दशमुवणांन्कदकरणोन प्रयच्छामि ।

तत्किं यस्यास्ति धनं स किं क्रोटे कृत्वा प्रदर्शयति । अरे ।

उच्छिन्नोऽसि विनष्टोऽसि दशमुवणास्य कारणात् ।

पञ्चेन्द्रियसमायुक्तो नरो व्यापान्वते वया ॥

मायुरः । भद्रा तुर दशमुवणु कलावत्तु नम एमु विहृतु ॥ ३ ॥

दृढरकः । यद्येवं शूयतां तर्हि अन्यांस्तावदशमुवणानस्यैव प्रय

च । अग्रमपि गूतं शीलयतु ।

मायुरः । तत्किं भोडु ॥ ४ ॥

दृढरकः । यदि ज्ञेष्यति तदा दास्यति ।

मायुरः । अहू णा जिणादि ॥ ५ ॥

दृढरकः । तदा न दास्यति ।

मायुरः । अहू णा शुतं जम्पिदु । एवं अकबलो तुरुं पश्यच्छ धु

२५ तथा । अहूं पि णाम मायुरु धुतु गूत्रं मिच्छा आदंसग्रामि अणस्स

वि अरुं ण विभेमि । धुता खण्डग्रवुत्तो सि तुहुं । १।

दुर्दकः । अरे कः खण्डतवृत्तः ।

मायुरः । तुहुं खण्डदवुत्तो । २।

दुर्दकः । पिता ते खण्डतवृत्तः ॥ संवाहकस्यापक्षमितुं संज्ञं ददाति ॥

मायुरः । गोसाविग्रायुत्त ण पदिस्मुदित्र द्वदं मद सेविदं । ३। ॥

दुर्दकः । मया एवं ग्रूतमासेवितम् ।

मायुरः । अले संवाहुआ पगच्छ तं दशमुवणां । ४।

संवाहुकः । अज्ञ ददशं दाव ददशं । ५। ॥ मायुरः कर्त्तति ॥

दुर्दकः । मूर्खं परोनि खलीकर्तुं शक्यते न ममायतः खलीकर्तुम् ।

॥ मायुरः संवाहुकमाकृष्य घोणार्थं मुदिप्रदाते ददाति । संवाहुकः सप्तोणितं मूर्खा नादयन्मूर्खी ॥
पतति । दुर्दक उपसृथ्यन्तर्यति । मायुरो दुर्दुरे ताडयति । दुर्दुरः प्रतीये ताडयति ॥

मायुरः । अले ले डुडू हिषालिग्रायुत्तय फलं पि पाविहसि । ६।

दुर्दकः । अरे मूर्खं अरुं वया मार्गिगत एव ताडितः द्वो यदि
राजकुले ताडयिष्यसि तदा द्रव्यसि ।

मायुरः । एसु पेक्खिस्सं । ७।

दुर्दकः । कथं द्रव्यसि ।

मायुरः ॥ पतारं चचुयो ॥ एवं पेक्खिस्सं । ८।

॥ दुर्दुरो मायुरस्य पांशुना चचुयो पूरयित्वा संवाहुकस्यापक्षमितुं संज्ञं ददाति । मायुरो वक्षिणी
निगृह्य भूमी पतति । संवाहुको वपक्षामति ॥

दुर्दकः । ॥ चक्षान् ॥ प्रधानसभिको मायुरो मया विरोधितः । ९॥
तत्रात्र युज्यते स्थातुम् । कवितं च मम त्रियवयस्येन शर्विलकेन यथा
किल ग्रार्थकनामा गोपालदारकः सिद्धादेशेन समादिष्टो राजा भवि
ज्यतीति । सर्वश्चास्मद्विधो जनस्तमनुसरति । तदृमपि तत्समीपमेव ग
च्छामि ॥ इति निष्कामः ॥

संवाहुकः । ॥ चक्षासं परिक्ष्य दुदा ॥ एषो वक्षण वि अपलावुदपक्ष ॥

गे कहु शेषिद्युतले पठिवशदि शलाहुणिद्रुणामधेर अनुचालुदते
णाम । १।

७८ वसत्सेना ॥ सर्वमासनादवतीर्थ ॥ अनुस्स अन्तकेरकं एदं गेहुं । हज्जे
देहि से आसणं । नालवेण्टश्रं गेणहु परिस्समो अनुस्स वाधेदि । २।
४ चेदी ॥ तथा करोनि ॥

संवाहकः ॥ चगतम् ॥ कथं अनुचालुदतश्च एामणंकितणोण
ईदिशे मे आदले । शाङ्क अनुचालुदत शाङ्क पुक्खीरु तुमं एके जीव
णि गेणे उण जणे शणादि ॥ इति पादवोर्निर्मल ॥ भोटु अन्जुए भोटु । आ
णो णिशीदडु अन्जुआ । ३।

१० वसत्सेना ॥ शामने समुष्किष्म ॥ अनु कुदो सो धणिओ । ४।
संवाहकः ।

शक्कालधणे कहु शन्नुणे काहु णा होइ चलाचले धणे ।
ते पूझुं वि आणादि णे पूग्राविशेण वि आणादि ॥ ५।

७९ वसत्सेना ॥ तदो तदो । ६।

११ संवाहकः । तदो तेण अनुण शविती पलिचालके कद म्हु
चालितावणेणे च तणिं शूदोवडीवि म्हु गंवुते । तदो भाग्यिग्रवि
शमदाए दणणुवणाअं शूदे लालिदं । ७।

मायुरः । उच्छादिदो म्हु मूसिदो म्हु । ८।

१२ संवाहकः । एदे दे शक्तिअनुदियला मं अणुणन्धयनि । शम्यदं
२० शुणिअ अन्जुआ पमाणं । ९।

१३ वसत्सेना ॥ मदणिए वासपादवविसणुलदाए पकिवणो वि
दो तदो आहिएउनि । हज्जे ता गच्छ एदाणं सक्तिअनुदियराणं अश्रं
अन्जो शैव्य पठिवादेदि ति इमं हृत्याभरणाअं तुमं देहि । १०। ॥ इति
हसालिकटकमाकृष्ण चेत्याः प्रयच्छते ॥

१० चेदी ॥ गहीत्वा ॥ तं अन्जुआ आणावेदि । ११। ॥ इति निष्कासना ॥

मायुरः । उच्छादिदो मिहू मूसिदो मिहू ॥१॥

चेठी । जथा एद उङ्क पेक्खति दीहुं पीससन्ति अ विसूरग्रन्ति
अद्विलिद्वति अ दुआरणिक्षिद्वलोग्रणा तथा तकेमि एदे दे सद्विग्रज्ञदि
ग्रा डुविससन्ति ॥ अग्रम् ॥ अज्ञ वन्दामि ॥२॥

मायुरः । सुहुं तुरु होड ॥३॥

चेठी । अज्ञ कदमो तुम्हाणां सद्विग्रो ॥४॥

मायुरः ।

कस्स तुहुं तणुमज्जो अस्तुरेण रसदुडविरादिण ।

जम्पमि ममणवग्राणं ग्रालोग्रन्ती कडक्खेण ॥

णत्य मे विद्वो ग्राज्ञ वज्ञ ॥५॥

चेठी । जद ईदिसादं ण मत्तेसि ता ण होसि ज्ञदिग्रो । अत्यिद१
कोवि तुम्हाणां धारग्रो ॥६॥

मायुरः । अत्यिद दशसुवाणां धालेदि किं तस्स ॥७॥

चेठी । तस्स कारणादो अज्ञुग्रा इमं सूत्याभरणां पडिवादेदि ।
णहि णहि सो ज्ञेव्व पडिवादेदि ॥८॥

मायुरः ॥ सहर्ष गृहीत्वा ॥ अले भणेसि तं कुलपुत्रं अ । भूदं तुहु ग
न्त्यु ग्राग्रच्छ पुणो ज्ञादं रमह ॥९॥ ॥ इति निष्काळी ॥

चेठी ॥ वसन्तसेनासुपश्य ॥ अज्ञुद परितुद्धा गदा सद्विग्रज्ञदिग्रा ॥१०॥

वसन्तसेना । ता गच्छड अज्ञो वन्धुग्राणां समस्तासिडुं ॥११॥

संवद्वकः । अज्ञुद जद एवं ता इयं कला पलिग्राणाहृत्यगदा ॥१२॥
कलीग्रुड ॥१२॥

वसन्तसेना । अज्ञ जस्स कारणादो इयं कला सिक्खीग्रदि सो
ज्ञेव्व अज्ञेण सुस्सूसिदुरुव्वो सुस्सूसिदव्वो ॥१३॥

संवद्वकः ॥ अग्रम् ॥ अज्ञुग्राद पित्राणां पचादिष्टे मिहू । ता कधं
पचुबकलिश्यं ॥ प्रकाशम् ॥ अज्ञुद अहुं एदिणा ज्ञदिग्रलावमाणेण ॥१४॥

शकुणशमणके झुविशं । ता यंवाहुके ब्रूदिश्वले शकुणशमणके शंवु
तेति शुभलिदव्वे अज्ञुआर एदे अक्षवलु । १।

वसत्सेना । अज्ञु अलं साहुसेण । २।

८३ संवाहुकः । अज्ञुए कले पिच्छए ॥ इति परिक्रम्य ॥

५ ब्रूदेण तं कदं मे जं वीकृच्छं ज्ञाणश्च शब्दश्च ।

रणिहं पाग्रउषीषो णालिन्दमग्नेण विहृतिशं ॥ ३।

॥ नेपथ्ये कलाकलः ॥

संवाहुकः ॥ अकर्ष ॥ अले किं षोदं ॥ वाकाशो ॥ किं भणाध ॥

१० एषे कवु वशत्सेणाकिलके खुण्ठमोडके णाम उप्रहृत्यी विहृतेदि
ति । अहो अज्ञुआर गन्धग्रं प्रक्षितशं गदुव । अहृता किं मम
रदिणा व्रधाववशिदं अणुचिप्रिणं । ४। ॥ इति निष्कान्तः ॥

॥ ततः प्रविश्वायपटीक्षेपेण प्रहृष्टो विकटोऽव्वर्वलवेषः कर्णपूरुकः ॥

कर्णपूरुकः । कहिं कहिं अज्ञुआ । ५।

८४ चटो । उम्मणुस्स किं ते उव्वेशकारणं जं अगदो वटिदं अज्ञुअं
५५ ए पेक्षसि । ६।

कर्णपूरुकः ॥ हृष्टा ॥ अज्ञुए वन्दामि । ७।

वसत्सेना । कणञ्जरय परितुद्गुहो लक्ष्मीशसि ता किं षोदं । ८।

कर्णपूरुकः ॥ सविल्लम् ॥ अज्ञुए वचिदासि ज्ञार अज्ञु कणञ्जरय

स्त परकुनो णा दिटो । ९।

२० वसत्सेना । कणञ्जरय किं किं । १०।

कर्णपूरुकः । सुणाडु अज्ञुआ । जो सो अज्ञुआर खुण्ठमोडयो

णाम उद्गृह्यत्वी सो आलाणाखम्भं भजिअ महमेत्यं वावादिअ महत्तं
सङ्घोलुं करेतो रथमग्गं ग्रीदिणो । तदो एत्यतरे उग्घुदुं जणेण ।

अवणेध वालअज्ञाणं तुरिदं आरुहु रुक्षपासादं ।

२१ किं ण झु पेक्षवध पुरदो उटो दृत्यी इदो एदि ॥

अवि अ ।

८५

विग्रलाइ णेउजुअलं हिजाति अ मेहला मणिकब्दग्रा ।

वलग्रा अ सुन्दरदरा रथणडुर्जालपउवद्वा ॥

तदो तेण डुहुत्यिणा करचलणरदणक्षिं फुछणलिणिं विग्र णाग्रिं
उज्जाइणिं अवगाहमाणेण समासादिदो परिव्वाजग्रो । तं च परिव्व
दृदपउकुणिउभाग्रणं सीहुरेक्षिं सिच्छिग्र दत्ततरे खितं पेकिवग्र पुणो
वि उग्गुहु जणेण रु परिव्वाजग्रो वावादीग्रदि जि ॥ १ ॥

वसत्सेना ॥ गणमन्त्र ॥ अहो पमादो ॥ २ ॥

८६

कर्णपूरकः । अलं सम्भेणा सुणाडु दव अज्जुग्रा । तदो विच्छि
णसडुलाकलाबग्रं दत्ततरपरिगद्धिदं परिव्वाजग्रं उव्वहूतं तं पेकिवग्र ॥ १०
कणउररण मह णहि णहि अज्जुग्राए अणपिणडोबपुढेण दमेण
वामचलणेण डूदलेकवग्रं उग्गुसिग्र तुरिदं आवणादो लोहुदणडं गे
णिदुग्र आग्राहिदो सी डुहुत्यी ॥ ३ ॥

वसत्सेना । तदो तदो ॥ ४ ॥

कर्णपूरकः ।

८७

आहुणिउण सरोमं तं हृत्यं विजासिलसिहरामं ।

मोग्राविग्रो मह सी दत्ततरसणिठग्रो परिव्वाजग्रो ॥ ४ ॥

वसत्सेना । सुहु दे कदं तदो तदो ॥ ५ ॥

८८

कर्णपूरकः । तदो अज्जुए साङ्गे कणउरग्र साङ्ग जि एति
अमेत्तं भणती विसमभरकृता विग्र णावा एकूदो पल्हत्या सग्रला ॥ २०
उज्जाइणी आसि । तदो अज्जुए एकूण सुणाइं आहुरणहाणाइं पराम
सिग्र उडं पेकिवग्र दीक्षु णीससिग्र अग्रं पावारग्रो ममोवरि किव
त्तो ॥ ६ ॥

वसत्सेना । कणउरग्र ब्राणीहि दव किं एसो जादीकुमुनवा
सिदो पावारग्रो ण वेत्ति ॥ ८ ॥

८९

कर्णपूरकः । अज्जुर मदगन्धेण सुद्रु तं गन्धं ए जाणामि ।१।
 ८८ वसतसेना । एामं पि दव पेक्ख ।२।
 कर्णपूरकः । इमं एामं अज्जुआ एव्व वारु ।३। ॥ इति पावारकम्
 प्रवर्तते ॥
 ५ वसतसेना । आर्यचारुदत्तस्य । इति वाचविलोक्यूहं गृहीत्वा प्रावृणोति ॥
 चेष्टी । कणाडरथ सोहृद अज्जुआरु पावारथो ।४।
 कर्णपूरकः । आं सोहृद अज्जुआरु पावारथो ।५।
 वसतसेना । कणाडरथ इदं दे पारितोसिग्रं ।६। ॥ इत्याभासां प्रयच्छति ॥
 कर्णपूरकः ॥ चिरसा गृहीत्वा प्राप्य च ॥ सम्पदं सुद्रु सोहृदि अज्जु
 १० आरु पावारथो ।७।
 वसतसेना । कणाडरथ एदारु वेलारु कल्हि स अज्जुचारुदत्तो ।८।
 ८९ कर्णपूरकः । एदेण ब्रेव्व मग्गेण पवुत्तो गेहूं ।९।
 वसतसेना । कुञ्जे उवरिदणं अलिन्दग्रं आरुहित्र अज्जुचारुदत्तं
 पेक्खम्हू ।१०।

११

॥ इति निष्कामनाः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां
 घृतकरसंवाहको नाम
 द्वितीयो ऽङ्कः ॥

चेटः ।

प्रुग्णो ङु भिन्नाणुकम्पके शामिरु पिष्ठणके वि शोहृदि ।

पिशुणो उण द्व्यगच्छिदे उकुले क्तु पलिणामदालुणो ॥

अवि अ ।

शशशपलकूबलदे ण शक्ति वालिङु
आणकलत्तपशते ण शक्ति वालिङु ।
जूदपशतमणुश्शे ण शक्ति वालिङु
जे वि शहाविअदोशे ण शक्ति वालिङु ॥

कावि वेला अङ्गाचालुदत्तशा गन्धवं प्रुणिदुं गदशा अदिक्मदि १०
अद्वलअणी अङ्ग वि णागच्छदि । ता जाव वाहिलडुआलशालार
गदुअ श्रुविशं । ११

॥ तता करोति । ततः प्रविशति चाहृज्ञो चिदृपकवा ॥

११

चारुदतः । अहो साधु भावरेभिलकेन गीतम् । वीणा हि नाम
असमुद्रोन्थितं रनम् । यतः ।

उत्कण्ठितस्य कृद्यानुगुणा वयस्या
सङ्केतके चिरयति प्रवरो विनोदः ।
संस्थापना प्रियतमा विरहातुराणां
रक्तस्य रागपरिवृद्धिकरः प्रमोदः ॥

विदृपकः । भो एहि गेहं गच्छेमह । १२

१०

चारुदतः । अहो सुदु भावरेभिलकेन गीतम् ।

१२

विदूषकः । मम द्रव दुवेलिं ज्ञेव दृप्तं ग्राम्यदि । इत्यिग्राम
सकूदं पठ्नीरु मणुस्सेण ग्र काग्नलिं गाग्नलेण । इत्यिग्रा द्रव सकूदं
पठ्नी दिषाणवणस्ता विग्र गिर्दी अधिग्रं मुमुग्राग्रदि मणुस्सो वि
काग्नलिं गाग्नलो मुक्वमुमणोदमवेद्विदो वुद्पुरोहिदो विग्र मनं नव
५ तो दिं मे ण रोग्रदि । १।

चारुदत्तः । वयस्य सुहु खल्वद्य गीतं भावरेभिलेन । न च भवा
न्यरितुष्टः ।

१० रत्नं च नाम मधुरं च समं स्फुरं च
भावान्वितं च ललितं च मनोदूरं च ।
किं वा प्रशस्तवचनिर्वङ्मिर्मुत्तौ
रत्नर्हिता यदि भवेदनितेति मन्ये ॥

१३ अविच ।

१५ तं तस्य स्वरसंक्रमं मृडगिरः शिष्ठं च तत्त्वीस्त्वनं
वर्णानामपि मूर्खनात्तरगतं तारं विरामे मृडम् ।
द्वेलासंयनितं पुनश्च ललितं रागाद्विरुद्धारितं
यत्सत्यं विरते यदि गीतसमये गच्छामि शृणवन्निव ॥

विदूषकः । भो वग्रस्स ग्राबणात्तरबीक्षीरु मुहुं कुक्कुरा वि
पमुत्ता ता गेहुं गच्छेम्हृ ॥ व्यतो ५ वलोक्त ॥ वग्रस्स पेक्ख पेक्ख दृसो वि
ग्रन्थग्राम्यस विग्र अवग्रामं देतो ग्रतरिक्वपासाददो ग्रोदरदि भग्रवं
२० चन्दो । २।

चारुदत्तः । सम्यगाह भवान् ।

असौ हि दवा निमिरावकाशमस्तं व्रजत्युन्नतकोटिरिन्दुः ।
द्वलावगाम्य वनद्विपस्य तीक्ष्णं विषाणाग्रमिवावशिष्टम् ॥

विदूषकः । भो दृदं अम्हाणं गेहुं । वडमाणग्रा वडमाणग्रा देहि
२५ दुश्चाम्यं । ३।

चेदः । अङ्गुमितेग्राहू शलशङ्गोरु प्रुणीग्रदि । ग्रागदे अङ्गुचालु १४
दत्ते । ता ग्राव दुग्रालग्रं देमि ॥ तथा कृत्वा ॥ अङ्गु वन्दामि अङ्गु मितेग्र
तुमं पि वन्दामि । एत्य वित्त्यसो ग्राशणे णिशीदतु अङ्गा ॥ १ ॥

॥ उभी नाट्येन प्रविश्योपविश्वातः ॥

विद्वपकः । वडूमाणग्रा स्गणिग्रं सदावेहि पादादं धोइदुं ॥ २ ॥
चारुदत्तः ॥ सानुकम्भम् ॥ अलं सुप्रदानं प्रबोधयितुम् ।
चेदः । अङ्गु मितेग्र अहं पाणिग्रं गेणहे तुमं पादादं धोवेहि ॥ ३ ॥
विद्वपकः । ॥ लकोम्भम् ॥ भो वग्रस्स एसो दणिं दसीए उत्तो भ
विग्र पाणिग्रं गणहदि मं च बम्हणां पादादं धोवावेदि ॥ ४ ॥
चारुदत्तः । वयस्य मेत्रेय वमुदकं गृहणा वर्धमानग्र पादौ प्रक्षा ॥ ५ ॥
लग्नतु ।

चेदः । अङ्गु मितेग्र देहि उद्यं ॥ ६ ॥

विद्वपकलाणा करोति चेष्टाग्राहू व्रत्य पादो प्रकालयपत्तनि ॥

चारुदत्तः । दीयतां ब्राल्मणस्य पादोदकम् ।

विद्वपकः । किं मम पादोदरहिं । भूमीए ज्ञेत्रं नह पिण्डि ॥ ७ ॥
गद्धेण विग्र पुणो वि लोट्टिदव्वं ॥ ८ ॥

चेदः । अङ्गु मितेग्र बम्हणो क्वु तुमं ॥ ९ ॥

विद्वपकः । तथा सव्यणागाणं मज्जो दुण्डुहो तथा सव्यबम्ह
णाणं मज्जो अहं बम्हणो ॥ १० ॥

चेदः । अङ्गु मितेग्र तथावि धोइणं ॥ तथा कृत्वा ॥ अङ्गु मितेग्र ॥ ११ ॥
एदं तं प्रुवणाभण्डग्रं मम दिवा तुह लतिं च ता गेणह ॥ १२ ॥ ॥ इति
दत्ता निष्क्रान्तः ॥

विद्वपकः । ॥ गृहीत्वा ॥ अङ्गु वि एदं चिद्दि । किं एत्य उङ्गद ॥ १३ ॥
णीए चोरो वि एत्य त्तो एदं दसीएउत्तो णिदाचोरं णावहरदि ।
भो वग्रस्स अव्यन्तरवनुत्सालग्रं पवेनग्रामि णं ॥ १४ ॥

चारुदत्तः ।

अलं चतुःशालमिमं प्रवेश्य प्रकाशनारीधृत एष यस्मात् ।
तस्मात्स्वयं धार्य विप्र तावग्नावन्न तस्याः खलु भोः समर्प्यते ॥

॥ निदां नाथेन् ॥ तं तत्त्वं व्यर्थसंकल्पनिति पुनः पठति ॥

५ विद्युपकः । अवि णिदाग्रदि भवं । १ ।

चारुदत्तः । अथ किम् ।

इयं क्षि निदा नयनावलम्बिनी ललाठदेशादुपसर्पतीव माम् ।
अदृश्यदृपा चपला ज्ञरेव मनुष्यस्वं परिमृश वर्धते ॥

विद्युपकः । ता सुबेन्दु । २ । * नाथेन व्यक्तिः ॥ ताः प्रविशति प्रविलकः ॥

१७ शर्विलकः ।

कृत्वा शरीरपरिणाहसुखप्रवेण
शिनावलेन च वलेन च कर्ममार्गम् ।
गच्छामि भूमिपरिसर्पणघृष्टपार्श्वा
निर्मुच्यमान इव जीर्णतनुर्भुजङ्गः ॥

८८ * नभोः वलोवद सहर्षम् ॥ अये कथमस्तमुयगच्छति स भगवान्मृगाङ्कः ।
तथाहि ।

नृपतिपुरुषशङ्कितप्रचारं परगृहूषणनिश्चितैकवीरम् ।

घनयद्वलतमोनिरुद्धतारा रुद्धनिरियं जननीव संवृणोति ॥

वृक्तवाटिकापरिसरे सन्धिं कृत्वा प्रविष्टो ऽस्मि मथमकं तग्नावदिदानी
२० चतुःशालकमपि द्रूपयामि । भोः ।

कामं नीचनिदं वदलि पुरुषाः स्वप्ने च यदर्घते
विश्वस्तेषु च वचनापरिभवश्चौर्यं न शौर्यं क्षि तत् ।

स्वाधीना वचनीयतापि हि वरं बद्धो न सेवाङ्गलि
र्मार्गो ल्योप नरेन्द्रसौतिकवधे पूर्वं कृतो द्रौणिना ॥

२५ तत्कस्मिन्नु देशे सन्धिमुत्पादयामि ।

देशः को नु डलावसेकशिथिलो यस्मिन् शब्दो भवे
द्वितीनां च न दर्शनात्तरगतः सन्धिः करालो भवेत् ।
क्षारक्षीणातया च लोटककृष्णं ग्रीष्मं च दृम्य भवे
त्कस्मिन्स्वीजनदर्शनं च न भवेत्स्यादर्वसिद्धिश्च मे ॥

* भित्ति पाठ्यम् * नित्यादित्यदर्शनोदकसेचनेन द्रूपितेयं भूमिः क्षा ॥
रक्षीणा मूषिकोत्करथेहु । रुत मिद्दो ऽयमर्थः । प्रथमेतत्स्कन्दपुत्रा १८
णां सिद्धिलक्षणम् । अत्र कर्मप्रारम्भे कीदृशमिदानीं सन्धिमुत्पादयामि ।
इह खलु भगवता कनकशत्रिया चतुर्विधः सन्धुपायो दर्शितः ।
तथा पघोषकानामाकर्षणामेष्टकानां तु हेदनं पिएउमयानां सेचनं
काष्ठमयानां पाठ्यमिति । तदत्र पघोषके इष्टिकाकर्षणम् । तत्र ॥ १०

पद्मव्याकोणं भास्करं बालचन्द्रं
वारीविस्तीर्णं स्वस्तिकं पूर्णकुम्भम् ।
तत्कस्मिन्देशे दर्शयाम्यात्मशिल्पं
दृष्टा श्वो यं यद्विस्मयं याति पौराः ॥

तदत्र पघोषके पूर्णकुम्भं दृव शोभते । तमुत्पादयामि ॥ ११
अन्यासु भित्तिषु मया निशि पाढितासु
क्षारक्षतासु विषमासु च कल्पनासु ।
दृष्टा प्रभातसमये प्रतिवेशिवर्गी
दोपांश्च मे वदति कर्मणा कौशलं च ॥

नमो वरदाय कुमारकार्तिकेयाय नमः कनकशत्रये ब्रह्मण्याय २०
देवाय देवव्रताय नमो भास्करनन्दिने नमो योगाचार्याय यस्याहुं
प्रथमः शिष्यः । तेन च परितुष्टेन योगरोचना मे दत्ता ।

अनया हि समालब्धं न मां द्रक्ष्यति रक्षिणः ।

शस्वं च पतितं गात्रे रुजं नोत्पादयिष्यति ॥

* तथा करोति ॥ धिकृष्टं प्रभाणमूत्रं मे विस्मृतम् ॥ विचित्रं ॥ आं २५

११ इदं यज्ञोपवीतं प्रमाणसूत्रं भविष्यति । यज्ञोपवीतं हि नाम ब्राह्मण
स्य महुडपकरणं विशेषतोऽस्मद्विधस्य । कुतः ।

एतेन माययति भित्तिषु कर्ममार्गं
मेतेन मोचयति भूषणसम्ब्रयोगान् ।
उद्घाटको भवति यन्नादे कपाटे
दृष्टस्य कीर्मुद्गमः परिवेष्टनं च ॥

माययित्वा कर्म समारम्भे ॥ तत्त्वा कृत्वाभ्यलोका च ॥ एकलोष्टावणेषी
अथं सन्धिः । धिकूष्टमस्त्विना दृष्टोऽस्मि ॥ यज्ञोपवीतेनामुज्जीवा वृद्धा विष्वेषं नाम
यति ॥ चिकित्सां कृत्वा स्वस्थोऽस्मि ॥ पुनः कर्म कृत्वा दृष्टा च ॥ अग्ने इव
१० लति प्रदीपः । तथाहि ।

शिखा प्रदीपस्य सुवर्णपिङ्गरा मरुतिले सन्धिमुखेन निर्गता ।

विभाति पर्यन्ततमः समावृता सुवर्णरेषेव कषे निवेशिता ॥

॥ पुनः कर्म कृत्वा ॥ समाप्तोऽथं सन्धिः । भवतु प्रविशामि । अथवा
न तावत्प्रविशामि प्रतिपुरुषं तावत्प्रवेशयामि ॥ तत्त्वा कृत्वा ॥ अग्ने न
१५ कञ्चित् । नमः कार्तिकेयाय ॥ इति प्रविश्य दृष्टा च ॥ अग्ने पुरुषद्वयं सुप्रम् ।
भवतु आत्मरक्षार्थं कपाटमुद्घाटयामि । कथं दीर्णवादूक्ष्म्य विरौति
कपाटः । तद्यावत्सलिलमन्वेषयामि । का नु खलु सलिलं भविष्यति
॥ इत्यतो दृष्टा मृहीत्वा सलिलं प्रज्ञिपत्त्वात्कृम् ॥ मातावदूमौ पतञ्चब्दमुत्पादयेत् ।
भवतेवं तावत् ॥ पृष्ठेन प्रतोक्ष्य कपाटमुद्घाट ॥ भवतेवं तावदिदानीं किं
२० लक्ष्यसुप्रमुत यस्मार्थसुप्रमिदं द्वयम् ॥ ब्राह्मणित्वा परीक्षा च ॥ अग्ने परमार्थसु
प्रेनानेन भवितव्यम् । तथाहि ।

१०० निःश्वासोऽस्य न शङ्कितः सुविशदस्तुल्यात्तरं वर्तते
दृष्टिर्गाढनिमीलिता न विकला नाभ्यन्तरे चञ्चला ।

गात्रं स्वस्तशरीरसन्धिशिथिलं शश्याप्रमाणाधिकं
२५ दीपं चापि न सर्पयेदभिमुखं स्यालक्ष्यसुतं यदि ॥

॥ अपनादवलोक्य ॥ अये कथं मदङ्कः । अयं दुर्दृशः । अयं पणावः । एव
नपि वीणा । एते वंशाः । अमी पुस्तकाः । कथं नाल्वाचार्यगृहमिदम् ।
अथवा भवनप्रत्ययात्प्रविष्टो ऽस्मि तत्किं परमार्थदरिद्रो ऽयमुत राज
भयाद्वौरभयाद्वा भूमिहृदयं धारयति । तन्मायि नाम शर्विलकस्य
भूमिष्ठं द्रव्यम् । भवतु वीजं प्रक्षिपामि ॥ तता कृत्वा ॥ निक्षितं वीजं न ॥
वाचित्स्फारिभवति । अये परमार्थदरिद्रो ऽयं । भवतु गच्छामि ।

विद्वापकः ॥ उत्प्रपाते ॥ भो वग्रस्स सन्धी विद्र दिङ्गादि चोरं
विग्र पेक्खामि ता गेणहृद भवं एदं सुवाणभाडग्रं ॥ १ ॥

शर्विलकः । किं नु खल्वयमिहु मां प्रविष्टं ज्ञावा दरिद्रो
अस्मीति उपकृत्यति तत्किं व्यापादयामि । उत लधुवादुत्स्वप्नायते ॥
॥ २ ॥ अये तर्जरस्नानशादीनिबद्धं दीपप्रभयोहीपितं सत्यमेवैतदलङ्का
रभाण्डम् । भवतु गृह्णामि । अथवा न युक्तं तुल्यावस्थं कुलपुत्रजनं
पीडयितुं तदच्छामि ।

विद्वापकः । भो वग्रस्स साविदो सि गोवम्हणकामाद ग्र॒ एदं ॥ ११ ॥
सुवाणभाडग्रं ण गेणहृसि ॥ २ ॥

शर्विलकः । अनतिक्रमणीया मम भगवती गोकाम्या ब्राह्मण
काम्या च तद्वृह्णामि । अथवा इवलति प्रदीपः । अस्ति च मया प्रदीप
निर्वायणार्थमाग्रेयः कीटो धार्यते । तस्यायं देशकालः । एव मुक्तो
मया कीटो याविवास्य दीपस्योपरि मण्डलैर्विचित्रैर्विचरति एव पक्ष
द्व्यानिलेन निर्वापितो भद्रपीठिन । धिक्कृतमन्धकारम् । अथवा मयायि ॥
अस्मद्ब्राह्मणकुले धिक्कृतमन्धकारम् । अहं हि चतुर्वेदविदो ऽप्रतिया
द्वकस्य पुत्रः शर्विलको नाम ब्राह्मणो गणिकामदनिकार्यमकार्यमनु
तिष्ठामि । इदानीं करोमि ब्राह्मणस्य प्रणायम् ॥ इति विष्णुति ॥

विद्वापकः । भो वग्रस्स सीदलो दे अग्गहृत्यो ॥ ३ ॥

शर्विलकः । धिक् प्रमादः सलिलसम्पर्काच्छीतलो ने अग्रहृतः ॥ ४ ॥

भवतु कन्तयोर्हस्तं प्रक्षिपामि । इति नार्थेन रावहस्तमुष्योकृत्व गृह्णाति ।

विदूपकः । गद्धिदे । १।

१०२ शर्विलकः । अनन्तिक्रमणीयो ऽयं ब्राह्मणप्रणायः । तद् दृशीतम् ।
विदूपकः । दण्डिं विकृणिद्यणो विश्व वाणिओ सुहं सुवि
५ सं । २।

शर्विलकः । महाब्राह्मण वर्षशतं स्वपिद्धि । कष्टमेवं मद
निकागणिकार्थं ब्राह्मणकुलं तमसि पातितम् । अथवा आत्मा
पातितः ।

धिगस्तु खलु दारिद्र्यमनिर्विदितपौरुषम् ।

१० यदेतद्दर्शितं कर्म निन्दामि च करोमि च ॥

तथावन्मदनिकाया निष्क्रयणार्थं वसत्सेनाग्रहं गच्छामि ॥ ३८ ॥
क्रम्यावलोक्य च । अये पदशब्द इव मा नाम रक्षणः । भवतु स्तम्भो
भूत्वा तिष्ठामि । अथवा ममायि नाम शर्विलकस्य रक्षणः । यो
उद्दम् ।

११ मार्जारः क्रमणो मृगः प्रसरणे श्वेनो यद्यालुब्धने
सुतासुतमनुष्यवीर्यतुलने श्वा सर्पणे पत्रगः ।

मायाद्रूपशरीरवेशरचने वाग्देशभाषालरे
दीपो रात्रिषु सङ्कटेषु दुडुमो वाज्ञी स्थले नौर्जले ॥

अयिच ।

१२ भुज्ञग इव गतौ गिरिः स्थिरवे पतगपतेः परिसर्पणे च तुल्यः ।

शश इव भुवनावलोकने ऽहं वृक इव च ग्रहणे बले च सिंहः ॥

१०३

॥ प्रविश्य रदनिका ॥

रदनिका । कृद्वी कृद्वी वाक्षिरुग्रारसालाद पसुन्तो वद्माणांगो
सो वि एत्य ए दीपदि । भोदु अज्जमित्तिग्रं सदावेनि । ३ । ॥ ३९ ॥

२५ क्राम्यति ॥

शर्विलकः ॥ ददनिकां इनुमित्ति निरूप ॥ कथं स्वी भवतु गच्छामि
॥ इति निष्क्रान्तः ॥

रदनिका ॥ गत्वा सत्रात्म् ॥ लुट्ठी लुट्ठी अम्हाणं गेहे सन्धिं कपियग्र
चोरो णिकूमदि । भोडु मित्तेश्च गदुश्च पवोधेमि ॥ विद्युक्कुपाण ॥ अद्गज
मित्तेश्च उद्देश्च उद्देश्च अम्हाणं गेहे सन्धिं कपियग्र चोरो णिः
कक्षतो ॥ १ ॥

विद्युषकः ॥ उल्लाप ॥ आ दसीए धीए किं भणासि चोरो कपिय
दो सन्धी णिकूल्तो ति ॥ २ ॥

रदनिका । लुट्ठाश अलं परिद्वासेण किं ण पेक्खसि दृणं ॥ ३ ॥ १०४

विद्युषकः । आ दसीए धीए किं भणासि डुदिश्च वि डुआरश्च ॥ ०
उम्घाडिदं ति । भो वग्रस्स चारुदत्त उद्देश्च उद्देश्च अम्हाणं गेहे
सन्धिं दश्च चोरो णिकूल्तो ॥ ४ ॥

चारुदत्तः । भवतु भोः अलं परिद्वासेन ।

विद्युषकः । भो ण परिद्वासो पेक्खडु भवं ॥ ५ ॥

चारुदत्तः । कस्मिन्नु देशे ।

विद्युषकः । भो दृसो ॥ ६ ॥

चारुदत्तः ॥ विलोक्य ॥ अहो दर्शनीयो ज्यं सन्धिः ।

उपरितलनियातितेष्टको ज्यं

शिरसि तनुर्विपुलश्च मयदेशे ।

असदृशजनसम्प्रयोगभीरो

र्दृदयमिव स्फुटिं महागृहस्य ॥

कथमस्मिन्नपि कर्मणा कुशलता ।

विद्युषकः । भो वग्रस्स अग्रं सन्धी डुवेश्च डेव्व दिणो भवे ॥ ०५
आडु आगन्तुरुण मिकिवडुकानेण वा । अणाक्षा इध उद्गुदणीए अम्हा
णं धरविल्वं को ण आणादि ॥ ७ ॥

१०५ चारुदत्तः ।

वेदेश्येन कृतो भवेन्मम गृहे व्यापारमभ्यस्यता
नासौ वेदितवान्धनैर्विरहितं विश्रव्यसतं ज्ञानम् ।
दद्वा प्राज्ञस्तीर्ती निवासत्त्वनामस्माकमाशान्वितः
सन्धिच्छेदनखिन्न एव सुचिरं पश्चान्विराशो गतः ॥
ततः सुकृद्ध्यः किमसौ कथयिष्यति तपम्बी । सार्ववाल्मुतस्य गृहं
प्रविश्य न किञ्चिन्मया समाप्तादितमिति ।

विदूषकः । भो कथं तं त्रैव्य चोरहृदयं अणुसोचेति । तेण चि
त्तिदं महत्तं एदं गेहं इदो रथाणभएउग्रं सुवर्णभएउग्रं वा णिकामद्
१० स्तामि ॥ स्त्रिया चविषाद्यमालात्मा ॥ कहिं तं सुवर्णभएउग्रं ॥ पुनरतुमृत्यु पकाणम् ॥
भो वअस्स तुमं सब्बकालं भणासि मुक्खो मित्तेग्रयो अपणिउदो मि
तेग्रयो ज्ञि । मुद्रु क्वाम भएउग्रं भवदो हृत्ये सम
प्यग्रलेण अणाक्षा दासीउत्तेण अवहृदं भवे ॥१॥

१०६ चारुदत्तः । अलं परिहासेन ।

विदूषकः । भो ग्रहं वि णाम अहं मुक्खो तहु वि परिहा
सस्स वि देसग्रालं ण आणामि ॥२॥

चारुदत्तः । कस्यां वेलायाम् ।

विदूषकः । जदा तुमं मह भणिदो सि सीदलो दे अग्गहृत्यो ॥३॥

चारुदत्तः । कदाचिदेवमपि स्यात् ॥ सर्वतो निष्ट्रिण महर्यम् ॥ वयस्य
२० दिघ्या प्रियं ते निवेद्यामि ।

विदूषकः । किं ण अवहृदं ॥४॥

चारुदत्तः । हृतम् ।

विदूषकः । तधावि किं पिग्रं ॥५॥

चारुदत्तः । यदसौ कृतार्थो गतः ।

१०७ विदूषकः । णासौ क्वासो ॥६॥

चारुदत्तः । कथं न्यासः ॥ मोहमुपगातः ॥

विदूषकः । समस्तसदु भवं । ज्ञद् एासो चोरेण अबहूदो तुमं
किं मोहमुपगदो । १ ।

चारुदत्तः ॥ समाप्त्वा ॥

कः अद्वास्यति भूतार्थं सर्वा मां तुलयिष्यति ।

शङ्कनीया हि लोके उस्मिन्निष्प्रतापा दरिद्रता ॥

भोः कष्टम् ।

यदि तावत्कृतालेन प्रणयो उर्ध्वे ने कृतः ।

किमिदानीं नृशंसेन चारित्रमपि दूषितम् ॥

विदूषकः । अहं कहु अबलविस्तं । केण दिष्ठं केण गद्धिदं को ॥१०
वा सवित्र ति । २ ।

चारुदत्तः । अहमिदानीमनृतमभिधास्ये ।

भैव्येणार्यर्दयिष्यामि पुनर्न्यासप्रतिक्रियाम् ।

अनृतं नाभिधास्यामि चारित्रधंशकारणम् ।

रदनिका । ता ब्राव अन्नाधूदारे गुडग्र णिवेदेमि । ३ । ॥ इति नि १०८
कामा ॥

॥ प्रविश्य चेद्गा गह चारुदत्तवधुः ॥

वधुः ॥ समभ्यम् ॥ अर् सचं अवरिक्वदसरीरो अन्नउत्तो अन्नमिते
एण सह । ४ ।

चेद्गी । भट्टिणि सचं किं तु जो सो वेस्सादाणकेर्को अलंकारयो ॥२०
सो अबहूदो । ५ ।

॥ वृत्तेषु नाटयति ॥

चेद्गी । समस्तसदु समस्तसदु अन्नाधूदा । ६ ।

वधुः ॥ समाप्त्वा ॥ द्वजे किं भणासि अवरिक्वदसरीरो अन्नउत्तो
ति । वरं दणिं सो सरीरेण परिक्वदो ण उण चारितेण । संपदं ॥२५

उज्ज्वलणीर जणो एवं मत्तमस्तदि दलिददार अग्नुउत्तेण ज्ञेव्व ईदिसं
अकद्वे अनुचिदिदं ति ॥ उर्ध्मवलोक्य निष्वल्य च ॥ भग्नवं कग्नत पोक्तर
बतपउदिग्नलविन्दुच्चलेहि कीलसि दलिदपुरिसभाग्नधेष्ठहि । इग्नं
१०१ च मे एका माडवरलद्वा रग्नावली चिदृदि । एदं पि अदिसोण्डीर
दार एसो अग्नुउत्तो ण गेगिरुस्तदि । द्वज्ञे अग्नुमित्तेग्नं दव सदा
वेहि ॥१॥

चेदी । ज्ञं अग्नाधूदा आणवेदि ॥ विदूषकमुपाम्य ॥ अग्नु मित्तेअ धूदा
दे सदावेदि ॥२॥

विदूषकः । कहिं सा ॥३॥

१० चेदी । एसा चिदृदि उवसप्य ॥४॥

विदूषकः ॥ उपृत्य ॥ सोत्यि भोदीर ॥५॥

वधूः । अग्नु वन्दमि अग्नु पुरत्यिग्रामुहो होहि ॥६॥

११० विदूषकः । एस भोदि पुरत्यिग्रामुहो संवुत्तो मिह ॥७॥

वधूः । अग्नु पडिच्छ इमं ॥८॥

११४ विदूषकः । भोदि किं शोदं ॥९॥

वधूः । अहं कहु रग्नाहदि उववसिद्य आसि तहिं जधाविह
वाणुसारेण बम्हणो पडिग्गाह्विद्व्यो सो अ ण पडिग्गाह्विदो ता
तस्स कदे पडिच्छ इमं रग्नावलिग्नं ॥१०॥

विदूषकः ॥ मृहोत्ता ॥ सोत्यि गमिस्तं पिग्ववग्रस्तस्स णिवे
२० देमि ॥११॥

वधूः । अज्ञ मित्तेअ मा खु तं लज्जावेहि ॥१२॥ ॥ इति
निष्क्रान्ता ॥

विदूषकः ॥ सविस्ताम् ॥ अहो से महाणुभावदा ॥१३॥

१११ चारुदत्तः । अये चिस्यनि मैत्रेयः । मा नाम वैलव्यादकार्यं कु
र्वान् । मैत्रेय मैत्रेय ।

विदूषकः ॥ उपर्यु ॥ एसो मिह गेएह एदं । १। ॥ रत्नावली
दर्शयति ॥

चारुदतः । किमेतत् ।

विदूषकः । भो वग्रस्स त्रं दे सरितदारसङ्कृत्स्स फलं । २।

चारुदतः । कथं ब्राह्मणी मामनुकम्यते । कष्टमिदानीमस्मि ॥
दर्शिदः ।

ग्रात्मभाग्यक्षतद्व्यः स्त्रीद्रव्येणानुकम्यितः ।

अर्थतः पुरुषो नारी या नारी सार्थतः पुमान् ॥

अथवा नाहं दर्शिदः । यस्य मम ।

विभवानुगता भार्या सुखदुःखमुक्तद्वान् ।

सत्यं च न परिव्रष्टं यद्विदेषु दुर्लभम् ॥

मेत्रेय गच्छ रत्नावलीमादाय वसत्सेनागृह्ये वत्ताव्या च सा मद्वच
नात् । यत्खल्वस्माभिः सुवर्णभाण्डमस्मदीयमिति कृत्वा विश्रम्भात्
गृहे लासितं तस्य कृते गृह्यतामियं रत्नावलीति ।

विदूषकः । मा दाव अक्वाद्दस्स अभुत्स्स अप्यमुद्घास्स चो । १२
रेहिं अवरुद्दस्स कारणादो चुस्समुद्दसारभूदा रथणावली दी
अदि । ३।

चारुदतः । वयस्य मा मैवम् ।

यं समालम्ब्य विश्वासं न्यासो उस्मासु तथा कृतः ।

तस्मैतन्महतो मूल्यं प्रत्ययस्मैव दीयते ॥

तद्वयस्य अस्मच्चरीरस्यृष्टिक्या शापितो उसि नैनामग्राह्यिवात्रागत
व्यम् । वर्धमानक दृताभिरिष्टिकाभिः सन्धिः क्रियतां सुसंहृतः शी
घम् । परिवादवरुलदोपान्नपस्य रत्नान्परिवरुरामि । वयस्य मेत्रेय भव
ताप्यकृपणशौण्डीर्यमनिधातव्यम् ।

विदूषकः । भो दलिदो किं अकिविणं मत्तेदि । ४।

चारुदत्तः । अदरिद्रो ऽस्मि सखे । यस्य मम ॥ विभवानुगता
भार्या ॥ इत्यादि पुनः पठति ॥ तदच्छतु भवान् । अदृमपि कृतशौचः स
न्यामुपासे

॥ इति निष्कान्ताः सर्वे ॥

४

इति मृच्छकटिकायां
सन्धिच्छेदो नाम
तृतीयोऽङ्गः ॥

॥ ततः प्रविशति चेष्टी ॥ ११३

चेष्टी । आणात म्हु अत्तारु अज्जुआरु सग्रासं गतुं । एसा अज्जु
आ चित्तफलणिसष्ठिद्वी मदणिआरु सह किम्यि मत्तग्रस्ती चिदृदि ।
ता जाव उबसप्यामि ।१। ॥ इति परिक्रामति ॥

॥ ततः प्रविशति यथानिर्दिष्टा वसनतेना मदनिका च ॥ ५

वसत्तसेना । हज्जे मग्रणिए अवि सुसदिसी इग्रं चित्ताकिदी
अग्नुचारुदत्तस्स ।२।

मदनिका । सुसदिसी ।३।

वसत्तसेना । कधं तुमं ज्ञाणासि ।४।

मदनिका । जेणा अज्जुआरु सुसणिदा दिद्वी अणुलग्गा ।५। १०

वसत्तसेना । हज्जे किं वेसवासदकिवणोण मग्रणिए एव्वं भणा ।१६।
सि ।६।

मदनिका । अज्जुए किं जो ब्रैव्व जणो वेसे पटिवसदि सो ब्रैव्व
अलिअदकिवणो भोदि ।७।

वसत्तसेना । हज्जे णाणायुरिससङ्गेण वेसाजणो अलिअदकिवणो ।८
भोदि ।८।

मदनिका । जदो दाव अज्जुआरु दिद्वी इध अभिरमदि हिअग्रं
च । तस्स कारणं किं पुच्छीअदि ।९।

वसत्तसेना । हज्जे सद्वीअणादो उबहृषणीअदं रक्खामि ।१०।

मदनिका । अज्जुए एव्वं णोदं । सद्वीजणचित्ताणुवत्ती अबलाज ।१०
णो भोदि ।११।

११५ प्रथमा चेठी ॥ उपसूत्य ॥ अङ्गुर अता आणवेदि । गहिदावगुणाणं
पक्वदुआरए सज्जं पवहृणं ता गच्छेति ॥।
वसत्सेना । रुज्जे किं अङ्गुचारुदत्तो मं णाइस्मदि ॥२।
चेठी । अङ्गुर जेणा पवहृणेण सह मुवणासदसाहस्रिसग्रो अल
५ झारग्रो अणुप्पेसिदो ॥३।
वसत्सेना । को उण सो ॥४।
चेठी । एसो ज्ञेव्व राघवालो संठाणग्रो ॥५।
वसत्सेना ॥ चकोभू ॥ अबेहि मा पुणो एवं भणिस्समि ॥६।
चेठी । पसीदड पसीदड अङ्गुआ सन्देसेण म्है पेसिदा ॥७।
१० वसत्सेना । अहं सन्देसम्म ज्ञेव्व कुप्पामि ॥८।
११६ चेठी । ता किं अत्तग्रं विषाविस्सं ॥९।
वसत्सेना । एवं विषादव्वा जह मं जीग्रती रच्छसि ता
१५ एवं पुणो अत्ताए णा आणाविदव्वं ॥१०।
चेठी । जधा दे रोअदि ॥११।

॥ इति निष्कान्ता ॥ प्रतिश्ल

शर्विलकः ।

१० द्वा निशाया वचनीयदोषं
निद्रां च जिवा नृपतेश्च रक्षान् ।
स एष सूर्योदयमन्दरशिमः
२० लपाक्षयाच्चन्द्र इवास्मि ज्ञातः ॥

अपिच ।

२५ यः कश्चिवरितगतिनिरीक्षते मां
सम्ब्रातं हुतमुपसर्पति स्थितं वा ।
तं सर्वं तुलयति दूषितो ज्ञातरत्मा
स्वैर्देविर्भवति हि शङ्कितो मनुष्यः ॥

मया खलु मदनिकायाः कृते साक्षमनुष्ठितम् ।

परिज्ञनकथासक्तः कश्चिन्नरः समुपेक्षितः

वाचिदपि गृह्णं नारीनायं निरीक्ष्य विवर्जितम् ।

नरपतिवले पार्श्वायाते स्थितं गृहदारुवत्

व्यवसितशतैरेवं प्रायैर्निशा दिवसीकृता ॥

॥ इति परिज्ञनाति ॥

वसत्सेना । इङ्गे इमं चित्तफलग्रं मम सञ्चाणीर ठाकित्र ताल ११७
विष्ट्रं गेषिद्युग्रं लङ्घं आग्रच्छ । १।

मदनिका । इं अद्भुत्ता आणवेदि । २। ॥ इति फलके गृहोत्त्वा निष्कान्ता ॥

शर्विलकः । इदं वसत्सेनाया गृहं तव्यावत्प्रविशामि ॥ प्रविश ॥ ३०
वा तु मयात्र मदनिका द्रष्टव्या ॥

॥ ततः प्रविशति तालवृन्दज्ञा मदनिका ॥

शर्विलकः । इङ्गः ॥ अये इयं मदनिका ।

मदनमयि गुणीर्विशेषवयन्ती

रत्निरिव भूर्तिमती विभाति वेयम् ।

मम वृद्यमनङ्गवङ्गितातं

भृशमिव चन्दनशीतलं करोति ॥

मदनिके मदनिके ।

मदनिका ॥ इङ्गः ॥ अम्मो कधं सव्विलओ । सव्विलअ साग्रदं
दे कहिं तुमं । ३।

शर्विलकः ॥ कथयिष्यामि ॥ इति चानुग्राम्यत्वेऽप्यक्षतः ।

वसत्सेना । चिरादि मदणिश्च ता कहिं एु ढु सा ॥ मवाज्जकेण
इङ्गः ॥ कधं एसा केणाबि पुरिसकेण सहू मत्ताग्रती चिदृदि । जघा अ
आदिसिणिहार णिच्छलदिहीर आपिवती विश्व इदं णिज्ञकाश्रदि । तथा ११८
तकैमि एसो सो जणी इदं इच्छदि अभुजिस्तं काउं । ता रमडु रमडु ॥

मा कस्सवि पीदिच्छेदो भोडु ण ऊ सदाव्रहस्सं । १।

मदनिका । सव्विलग्र कथेहि । २।

॥ शर्विलकः साष्ठ्यु हिंगो वलोकयति ॥

मदनिका । सव्विलग्र किं णोदं ससङ्गो विग्र लक्षीयसि । ३।

शर्विलकः । वक्ते वां किञ्चिन्दृहस्यं तद्विवितामिदम् ।

मदनिका । अधइ । ४।

वसन्तसेना । कथं परमरहस्सं ता ण सुणिस्सं । ५।

शर्विलकः । मदनिके किं वसन्तसेना मोक्षयति वां निष्क्रयेण ।

वसन्तसेना । कथं मम संवन्धिणी कथा ता सुणिस्सं । ६।

मदनिका । सव्विलग्र भणिदा मह अङ्गुआ तदो भणादि ग्रह

मम सच्छन्दो तदा विणा अत्यं सत्र्वं परिग्राणं अभुग्निस्सं करहस्सं ।

अथ सव्विलग्र कुदो दे एतिग्रो विहृवो ज्ञेणा मं अङ्गुआसामासादो
मोग्रावहस्समि । ७।

शर्विलकः ।

दारिद्र्येणाभिभूतेन वल्लेहानुगतेन च ।

अथ रात्रौ मया भीरु वदर्थे साहृसं कृतम् ॥

वसन्तसेना । पसणा से ग्राकिदी साहृसकम्मदारु उण उव्वेग
णीग्रा । ८।

मदनिका । सव्विलग्र इत्थीकाष्ठावत्तस्स कारणेण उहुयं पि संसर
विणिकिवत्तं । ९।

शर्विलकः । किं किं ।

मदनिका । सरीरं चारितं च । १०।

शर्विलकः । अपणिते साहृसं श्रीः प्रतिवसति ।

मदनिका । सव्विलग्र अखणिदयारितो मि ता ण ऊ दे मम

कारणादो साहृसं करेत्तेण अच्छतविरुद्धं आचरिदं । ११।

शर्विलकः ।

नो मुष्णाम्यबलां विभूषणवतीं फुलामिवाहुं लतां
विप्रस्वं न द्वामि काञ्चनमयो यज्ञार्थमभ्युदृतम् ।
धात्रुत्सङ्गतं द्वामि न तथा वालं धनार्थी छाचि
त्कार्याकार्यविचारिणी मम मतिश्वौर्ये उपि नित्यं स्थिता ॥
तदिज्ञायतां वसन्तसेना ।

अयं तव शरीरस्य प्रमाणादिव निर्मितः ।

अप्रकाश्यो द्व्यलङ्घारो मत्स्नेहाद्यार्थतामिति ।

मदनिका । सव्विलग्र अप्यकासो अलङ्घारओ अग्रं च द्रणो त्ति
इवे विण त्रुद्धादि ता उवणेहि दाव पेक्खामि एदं अलङ्घारग्रं । ११ १०
शर्विलकः । इदमलङ्घरणम् ॥ इति साप्तुङ्क सम्पूर्णता ॥ १२१

मदनिका ॥ निष्ठ्य ॥ सव्विलग्र दिदृपुव्वो विग्र अग्रं अलङ्घारओ
ता भणेहि कुदो श्वसो । २। नहासन्त नहासन्त नहासन्त नहासन्त

शर्विलकः । मदनिके किं तवानेन गृह्णताम् । ३।

मदनिकः ॥ चरोऽस्मि ॥ इदं मे पच्चग्रं णा गच्छसि ता किमिमित्तं १५
मं णिकिणसि । ३। निष्ठ्य ॥ निष्ठ्य ॥ निष्ठ्य ॥ निष्ठ्य ॥

शर्विलकः । अयि प्रभाते मया श्रुतं श्रेष्ठिचवरे यथा सार्ववाहस्य
चारुदत्तस्य ॥ इति वसन्तसेना मदनिका च मृडा नाट्यतः ॥ ४।

शर्विलकः । मदनिके समाश्वसिहि समाश्वसिहि किमिदनीं
तम् । ५।

विप्रादखस्तसवोङ्गी सम्ब्रमध्यालोचना ।

नीयमानामुडिष्या वं कम्यसे नानुकम्यसे ॥

मदनिका ॥ समाश्वस्य ॥ सारुसिग्र ण ऊ तुरु मम कारणादो
इमं अकङ्गं करेत्तेण तस्मिं गेहे को वि वाबादिदो परिक्वदो
वा । ४।

१२२ शर्विलकः । मदनिके भीते सुते न शर्विलकः प्रदूरनि । तन्म
या न को जपि तत्र व्यापादितो नापि परिद्रितः ।

मदनिका । सच्चं । १ ।

शर्विलकः । सत्यम् ।

५ वसन्तसेना ॥ संलोकव्या ॥ अम्महे पञ्चुबज्जीविदमित्तु । २ ।

मदनिका । पित्रं । ३ ।

शर्विलकः ॥ सेष्यम् ॥ मदनिके किं नाम प्रियमिति ।

वत्सेलुबद्धद्यो हि करोम्यकार्य

१० सदृतपूर्वपुरुषे जपि कुले प्रमृतः ।

रक्तामि मन्मथविष्वगुणो जपि मानं

१५ मित्रं च मां व्यपदिशस्यपरं च यासि ॥

॥ साकृतम् ॥

इह सर्वस्वफलिनः कुलपुत्रमक्षाहुमाः ।

निष्फलतव्यमलं याति वेश्याविकृगमनिताः ॥

२० अयं च सुरतज्वालः कामाग्निः प्रणयेन्धनः ।

नराणां यत्र द्रूपते यौवनानि धनानि च ॥

२५ वसन्तसेना ॥ सम्पत्तम् ॥ अहो से अत्याणे आवेशो । ४ ।

१२३ शर्विलकः ।

अपपितास्ते पुरुषा मता मे ये स्त्रीषु च श्रीषु च विश्वसति ।

२० श्रियो हि कुर्वन्ति तथैव नार्या भुजङ्गकन्यापरिसर्पणानि ॥

स्त्रीषु न रागः कार्या रत्नं पुरुषं स्त्रियः परिभवन्ति ।

२५ रत्नैव हि रत्नव्या विरत्नभावा तु द्वातव्या ॥

सुदु खल्विदमुच्यते ।

३० एता दृसति च दृदति च वित्तहेतो

र्विश्वासयति पुरुषं न च विश्वसति ।

तस्मान्वरेण कुलशीलसमन्वितेन
वेश्याः श्मशानसुमना इव वर्जनीयाः ॥

अपिच ।

समुद्रवीचीव चलस्वभावाः सन्ध्याग्रलेखेव मुद्दर्तरागाः ।

स्थियो दृतार्थाः पुरुषं निर्व्यं निष्प्रियां उत्तालताकवल्यजन्ति ॥

स्थियो नाम चपलाः ।

अन्यं मनुष्यं दृदयेन कृत्वा अन्यं ततो दृष्टिभिराद्यन्ति ।

अन्यत्र मुचन्ति मदप्रसेकमन्यं शरीरेण च कामयते ॥

मूकं खलु कस्यापि ।

न पर्वताये न लिनी प्ररोहति न गर्दभा वाजिधुरं वहन्ति ।

यवाः प्रकीर्णा न भवति शालयो न वेशजाताः प्रुचयस्तथाङ्गाः ॥

आः डरात्मन् चारुदत्तं दृतकं अयं न भवति ॥ इति कलिचित्पदानि ददानि ॥

मदनिका ॥ अस्त्वले गृहीत्वा ॥ अह असंबद्धभासग्र असंभावणीर कु११४
प्पसि ॥

शर्विलकः । कथमसम्भावनीयं नाम ।

मदनिका । एसो क्वु अलङ्काराऽत्रो अञ्जुआकेराऽत्रो ॥

शर्विलकः । ततः किम् ।

मदनिका । स च तस्स अञ्जस्स दृत्ये विणिकित्तो ॥

शर्विलकः । किमर्थम् ।

मदनिका ॥ कर्णे ॥ एवं विग्र ॥

शर्विलकः ॥ सर्वजल्लयम् ॥ भोः कष्टम् ।

हायार्थी ग्रीमसत्ततो यमेवारुं समाश्रितः ।

अजानता मया सेव पत्रैः शाखा वियोजिता ॥

वसतसेना । कधं एसो वि सत्तप्यदि ब्रैव्व । ता अग्राणतेण
एदिणा एवमणुचिद्दिदं ॥

- १२५ शर्विलकः । मदनिके किमिदानी युक्तम् ।
मदनिका । एत्य तुमं ब्रेव्व पणित्यो ॥ १ ॥
शर्विलकः । नैवम् । पश्य ।
- स्थियो हि नाम खल्वेता निसर्गादेव पणिताः ।
पुरुषाणां तु पाणित्यं शास्त्रेणौपोषदिश्यते ॥ २ ॥
- मदनिका । सव्विलय जद् मम वशाणं सुणीयदि ता तस्म ब्रेव्व
महाणुभावस्स पडिणिङ्गादेहि ॥ ३ ॥
- शर्विलकः । मदनिके पश्यसौ राजकुले मां कथयिष्यति ।
मदनिका । ए चन्द्रादो आदबो होदि ॥ ४ ॥
- वसत्तमेना । साङ्ग मञ्चणिए साङ्ग ॥ ५ ॥
- शर्विलकः । मदनिके ॥ ६ ॥
- म खलु मम विषादः साहसे उस्मिन्भवं वा
कथयसि हि किमर्थं तस्य साधोर्गुणांस्वम् ।
- जनयति मम चेदं कुत्सितं कर्म लङ्घां
नृपतिरिह शठानां मादशां किं नु कुर्यात् ॥ ७ ॥
- तथापि नीतिविहृदमेतदन्य उपायश्चित्यताम् ।
- १२६ मदनिका । एसो अग्रं अवरो उवाग्यो ॥ ८ ॥
- वसत्तमेना । को क्तु अवरो उवाग्यो झविस्मदि ॥ ९ ॥
- मदनिका । तस्म ज्ञेव्व अङ्गस्स केरको भविग्र एदं अलङ्घारं
अङ्गुआद उवणेहि ॥ १० ॥
- शर्विलकः । एवं कृते किं भवति ।
- मदनिका । तुमं दाव अचोरो सो वि अङ्गो अरिणो अङ्गुआद
सकं अलङ्घारं उवगदं भोदि ॥ ११ ॥
- शर्विलकः । नन्वतिसाहसमेतत् ॥ १२ ॥
- मदनिका । अद उवणेहि अणाधा अदिसाहसं ॥ १३ ॥

वसत्सेना । साङ् मदणिए साङ् । अभुजिस्माए विग्र मन्दिं ॥
शर्विलकः ।

मयाता महती बुद्धिर्भवतीमनुगच्छता ।

निशायां नष्टचन्द्रायां दुर्लभो मार्गदर्शकः ॥

मदनिका । तेण द्वि तुमं इमस्सिं कामदेवगेहे मुड्जत्तञ्च चिदृ ॥२७
ग्राव अज्ञुआए तुह आगमणं णिवेदेमि ॥२।

शर्विलकः । एवं भवतु ।

मदनिका ॥ उपस्थ ॥ अज्ञुए एमो कहु अज्ञचारुदत्तस्स सग्रामा
दो वम्हणो आग्रदो ॥३।

वसत्सेना । लज्जे तस्स केरथो ज्ञि कधं तुमं ज्ञाणासि ॥४।

मदनिका । अज्ञुए अत्तकेरग्रं पि ण आणामि ॥५।

वसत्सेना ॥ ज्ञातं संप्रिष्ठकम्यं विहस्य ॥ दुज्जदि ॥ प्रकाशं ॥ पविस्तु ॥६।

मदनिका । ज्ञं अज्ञुआ आणवेदि ॥ उपम्य ॥ पविस्तु सव्विल
थो ॥७।

शर्विलकः ॥ उपस्थ सर्वलक्ष्यम् ॥ स्वस्ति भवत्यै ।

वसत्सेना । अज्ञ वन्दामि समाविस्तु अज्ञो ॥८।

शर्विलकः । सार्थवाहृस्त्वां विज्ञापयति । जर्जरवाहृहृस्य हृरक्ष्य
मिं भाएठम् । तद्व्यताम् ॥ इति मदनिकायाः समर्थ प्रसिद्धः ॥

वसत्सेना । अज्ञ ममावि दश पडिसन्देसं तहिं णोडु अज्ञो ॥९।

शर्विलकः ॥ स्वगतम् ॥ कस्तत्र यास्यति ॥ प्रकाशम् ॥ कः प्रति ॥१०
सन्देशः ।

वसत्सेना । पडिच्छु अज्ञो मदणिग्रं ॥१०।

शर्विलकः । भवति न खल्ववगच्छामि ।

वसत्सेना । अहूमवगच्छामि ।

शर्विलकः । कथमिव ।

वसत्सेना । अहं अनुचारुदत्तेण भणिदा जो इमं अलङ्कारं
समप्परस्सादि तस्य तु ए मदणिग्रा ददत्वा । ता सो द्वेष्व एहं देदि
ति एवं अनुग्रा अवगच्छदत्वं ॥

१२१ शर्विलकः ॥ च्यात् ॥ विज्ञातोऽदूसनया ॥ प्रकाशम् ॥ साधार्य
चारुदत्त साधु ।

गुणेष्वेव हि कर्तव्यः प्रयत्नः पुरुषैः सदा ।

गुणयुक्तो दरिद्रो ऽपि नेत्रैररुणीः समः ॥

अपिच ।

गुणेषु यत्रः पुरुषेण कार्या न किञ्चिदप्रायतनं गुणानाम् ।

१० गुणप्रकर्षादुपेन शम्भोरलंघ्यमुलाङ्कितमुत्तमाङ्गम् ॥

वसत्सेना । को एत्य पवर्हणिग्रो ॥

प्रविष्ट्य सप्तवह्णाः

चेदः । अनुर शब्दं पवर्हणं । ३ ।

वसत्सेना । सृजे मग्निरु सुदिदृः करेहि मं दिषासि आरु
५ पवर्हणं सुमरेसि मं । ४ ।

मदनिका ॥ ल्लो ॥ परिच्छतमिक्षु अनुग्राद ॥ ॥ इति पादयोः पत्ति ॥

१३० वसत्सेना । सम्यदं तुमं द्वेष्व वन्दणीग्रा संवुत्ता ता गच्छ ग्रा
रुह पवर्हणं सुमरेसि मं । ६ ।

शर्विलकः । स्वस्ति भवत्यै मदनिके ।

२० सुदृष्टः क्रियतामेष शिरसा वन्धतां जनः ।

यत्र ते उर्लम्बं प्रातं वधूशब्दावगुणठनम् ॥

॥ इति मदनिकया सह प्रवह्णामाहस्ता गन्तुं प्रवृत्तः ॥

॥ नेष्ये ॥ कः को ऽत्र भोः रात्रियः समाज्ञापयति । एष खल्वा
र्यको गोपालदारको रजा भविष्यतीति सिद्धादेशप्रत्ययपरित्वत्तेन रजा
२५ पालकेन धोषादानीय धोरे वन्धनागारे वदः । ततः स्वेषु स्वेषु स्था

नेतु अप्रमत्ते र्भवद्विभितव्यम् ।

शर्विलकः ॥ चाकर्ष ॥ कथं राजा पालकेन प्रियमुहुदार्थको मे बद्धः । कलत्रवांश्चास्मि संवृत्तः । आः कटम् । अथवा ।

द्वयमिदमतीव लोके प्रियं नराणां सुकृच वनिता च ।

सम्प्रति तु सुन्दरीणां शतादिपि सुकृद्विशिष्टतमः ॥ ५

भवतवतरामि ॥ इत्यवतरति ॥

मदनिका ॥ सात्तमज्ञलिं चक्षु ॥ एवं षोडं ता परं षेषु मं अन्नुउत्तो समीवं गुरुग्राणाणां ॥ १ ॥

शर्विलकः । साधु प्रिये साधु अस्मच्चित्तसदृशमभिहितम् ॥ १३१
॥ चेषुद्विष्य ॥ अयि जानीषे रेभिलस्य सार्थवाक्यस्य गृह्णम् ॥ १०

चेष्टः । अध॒इ ॥ २ ॥

शर्विलकः । तत्र प्राप्य प्रियतमाम् ।

चेष्टः । त्रं अन्नो आणवेदि ॥ ३ ॥

मदनिका । ज्ञाधा अन्नुउत्तो भणादि । अप्यमत्तेण दाव अन्नुउत्तेण क्षोदव्यं ॥ ४ ॥ ॥ इति निष्कान्ता ॥ १४

शर्विलकः । अहूमिदानीम् ।

शातीन्विदान्स्वभुजविक्रमलव्यवर्णा

ब्रादापमानकुपितांश्च नरेन्द्रभृत्यान् ।

उत्तेजयामि सुकृदः परिमोक्षाय

यौगन्धरायण द्वोद्यनस्य राज्ञः ॥ २०

अपिच ।

प्रियमुहुदमकारणे गृहीतं

रियुभिरसाधुभिराहितात्मशङ्कैः ।

सर्वभस्मभियत्य मीचयामि

स्थितमिव राङ्गमुखे शशाङ्कविम्बम् ॥ ॥ इति निष्कान्तः ॥ २५

१३२

॥ प्रविष्ट्य ॥

चेठी । अङ्गुर दिदिया वडसि अङ्गुचारुदत्तस्स सआसादो वन्हु
णो आग्रदो । १।

वसत्तसेना । अहो रमणीयदा अङ्गुदिवस्स । ता रुजे सादरं
वन्धुलेण समं पवेसेहि णां । २।

चेठी । ज्ञ अङ्गुया आणारेदि । ३। » इति निष्कान्ता ।

॥ विद्वपको अन्धुलेन सह प्रविष्टः ॥

विद्वपकः । ही ही भो तवचरणकिलेसविणिन्निदेण रक्तसराग्रा
रावणो पुष्पकेण विनाणेण गच्छदि अहं उण वन्हुणो अकिदतव
१० चरणकिलेसो वि एग्ररणारेणेण गच्छामि । ४।

चेठी । पेक्खु अङ्गो अन्हुकेरकं गेहुडुआरं । ५।

१३३ विद्वपकः » विलोक्य सविष्ट्यम् ॥ अहो सत्तिलसितमन्निदकिदृशिदो
वलेवणस्स विविधकुमुमचित्तलिदभूमिग्राभाग्रस्म गग्रणातलालोग्रण
कोहूलहूलणामिदसीसस्म दोलायमाणावलम्बिदेरावणाहृत्यव्यभमा
१५ विद्मणियादामगुणालङ्किदस्स समुच्छिददलिदतोरणावभासिदस्स म
हारग्रणोवराग्रसोहिणा पवणावलन्दोलणालताचचलगगहृत्येण इदो
रहि ति वाहुरतेण विग्र मं सोहुगगदाग्राणिवहेणोवसोहिदस्स
तोरणधरणकवन्मवेदिग्राणिवित्तमुलस्तलहृशिदचुदपलावललामफ
लिहमङ्गलकलसाभिरामोहुग्रवासस्स मक्षासुरवक्तव्यलटुबेज्ञवज्ञणि
२० रतरपउवदकणाग्रकवाउस्स डुगग्रदाणामणोरहाग्रासग्रस्स वसत्तसे
णाभवणाडुआरग्रस्स सस्सरीग्रदा । ज्ञ सञ्च मज्जात्यस्स वि ज्ञाणस्स
वला दिदिं आग्रारेदि । ६।

३४ चेठी । इमं पठमं पग्रोहृं पविसदु अङ्गो । ७।

विद्वपकः » प्रविष्ट ॥ ही ही भो ससिमङ्गुणालसच्छाहाग्रो
२५ विणिल्लिदचुणमुदिपण्डुराग्रो विविहूग्रणपउवदकच्छणसोवाणासोहिं

दग्रो पासादवतीयो श्रोलम्बिदमुत्तादमेहिं फलिकृवादाग्रणमुक्त्यन्दे
हिं णिज्ञाव्रति विश्र उग्राणिं । सोत्तियो विश्र मुक्तोवविद्वो णिदा
अदि दोवारियो । सदक्षिणा कलमोदणोण पलोद्विदा ण भक्त्वलि
वाग्रमा बलिं सुधासवणादाए । आदेसेडु भोदी । १।

चेठी । रड रड अज्जो इमं डुदियं पश्चोदृं पविसडु अज्जो । २। १३५

विद्वपकः ॥ प्रविश्यावलोक्य च ॥ ही ही भो इध वि डुदिए पश्चोदृं
पञ्जतोवणीद्ववसवुमकवलमुपुद्वा तेलाम्बङ्गिदविसाणा बद्वा पवहु
णवश्छा । अग्रं अणादरो अवमाणिदो विश्र कुलीणो दीहं णीमसदि
सेरिहो । इदो अ अवणीद्वज्ञास्त मलास्त विश्र मदीअदि गीवा ने
सस्त । इदो इदो अवराणं अस्ताणं केसकप्पणा करीअदि । अग्रं अवरो ।
पाउधरो विश्र दृवद्वो मन्डुराए साहृमियो ॥ अन्तो वलोक्य ॥ इदो
अ कूरत्यिग्रनेलामिस्तं पिण्डं दृत्यी पउिच्छावीअदि मेत्यपुरिसेहिं ।
आदेसेडु भोदी । ३।

चेठी । रड रड अज्जो इमं तद्वं पश्चोदृं पविसडु अज्जो । ४।

विद्वपकः ॥ प्रविश्य इद्वा च ॥ ही ही भो इध वि तद्व पश्चोदृं । १३६
इमादं दाव कुलउत्तरणोववेसणणिमितं विरहदादं आसणादं । अद्व
वाचिदो पासग्रीषीठे चिद्वदि पोत्यग्रो । साहृणमणिमग्रसारिग्रास
क्षिदो पासग्रीषीठो । इमे अ अवरे मग्रणसन्धिविग्गहुचडुरा विविह
वणिग्राविलितचितफलग्रग्गहुत्या इदो तदो परिभ्रमति गणिग्रा
वुडविडा अ । आदेसेडु भोदी । ५।

२०

चेठी । रड रड अज्जो इमं चउदृं पश्चोदृं पविसडु अज्जो । ६।

विद्वपकः ॥ प्रविश्यावलोक्य च ॥ ही ही भो इध वि चउदृं पश्चोदृं
जुवदिकरताडिदा गलधरा विश्र गम्भीरं णदति मुख्या कीणपुस्तायो
विश्र गग्रणादो तारग्रायो णिवडलि कंसतालग्रा महुग्रविरुग्रमहुरं
वज्जादि वंसो । द्वं अवरा ईसापणग्रनुविदकामिणी विश्र अङ्गारोविदा । ७।

करुन्हयरामरिसेण सारिज्जदि वीणा । इमाओ अवराओ कुसुमरसम
ताओ विश्र मङ्गलीओ अदिमङ्गरं पर्मादाओ गणिआदरिग्राओ ण
चीग्रदि णाह्यं पठीग्रदि समिज्जार्यं । ओवग्निदा गवक्षेसु वादं गे
एहुति सलिलगम्मरीओ । आदेसेड भोदी । १।

^४ चेठी । एड एड अज्ञो इमं पञ्चमं पश्चोदुं पविसडु अज्ञो । २।
विद्वपकः ॥ पविष्य दृष्ट्वा च ॥ द्वी क्षी भो इध वि पञ्चमे पश्चोदु
अग्रं दलिद्वज्ञालोङ्गप्यादणग्ररो आकृद उवचिदो द्विंगुतेष्टगन्धो ।
विविद्वसुरल्ख्यमुग्गारेहिं णिच्चसत्ताविद्वमाणं णीससदि विश्र महा
१३८ णासं उआसुहेहिं । अधिग्रं उआसावेदि मं साहिज्ञमाणवङ्गविकृभ
१० कतभोग्रणगन्धो । अग्रं अवरो पउच्चरं विश्र पोरिं धोग्रदि त्र्यपिदास्यो ।
बङ्गविद्वाद्वारविश्रारं उवसास्वेदि सूवग्रारो । वज्ञाति मोदग्रा पञ्चति
पूवग्रा ॥ गालगालम् ॥ अवि दणिं इह वद्विग्रं भुज्जमु ति पादोदग्रं ल
द्विसं ॥ बन्यतोऽवज्ञोवव ॥ इदो गन्धव्वसुरगणेहिं विश्र विविद्वालङ्गा
रसोहिदेहिं गणिआजणेहिं बन्युलेहिं अ जं सचं सग्गीग्रदि एड
१५ गेहुं । भो के तुम्हे बन्युला णाम । ३।

बन्युलाः । वयं खलु ।

परग्रहललिताः परान्नपुष्टाः

परपुरुषैर्वनिताः पराङ्गनासु ।

परधननिरता गुणेष्ववाच्या

गडकलभा इव बन्युला ललामः ॥

^{१३९} विद्वपकः । आदेसेड भोदी । ४।

चेठी । एड एड अज्ञो इमं हश्चे पश्चोदुं पविसडु अज्ञो । ५।

विद्वपकः ॥ पविष्यावज्ञोवव च ॥ द्वी क्षी भो इध वि हश्चे पश्चोदु
अनुं दव सुवण्णरग्रणाणं कम्म तोरणादं णीलरग्रणविणिक्वत्तादं
१५ इन्द्राउक्षणाणं विश्र दरिसवति । वेस्तिग्रमोत्तिग्रपवालपुष्टराग्रइन्द्र

णीलकक्षेरश्रवउमराश्रमरगश्रवदिग्राइं श्रणविसेसाइं श्राणोणं विग्रा
रेति सिप्पिणो। बज्जन्ति जादववेहिं माणिकाइं घटिन्नन्ति सुवस्त्राल
झारा रत्नसुत्तेण गत्यीत्ति नोत्तिग्रामरणाइं घसीत्ति धीरं वेदुरि
ग्राइं हेदीत्ति सङ्ग्रामा माणिन्नन्ति पवालग्रा सुक्ष्मवीत्ति श्रोलविद्
कुङ्कुमपत्यरा। सालिन्नदि सेलन्नन्ति विस्साणीत्ति चन्दणरसो सङ्गोईं
त्ति गन्धनुत्तीग्रो। दीत्ति गणिग्रामामुग्राणं सकपूरं तम्बोलं ग्रव
लोईत्ति सकडक्खयं पश्चादि द्वासो पिवीत्ति ग्रणवरयं समिक्षारं
मदिरा। इमे चेता इमा चेतिग्राग्रो इमे अवरे अवधीरिदपृत्तदारवि
त्ता मणुस्त्ता ग्रासवकरग्रा पीदमदिरेहिं गणिग्रामणेहिं जे मुक्ता ते
पित्ति। अदिसेड भोदी । १।

१०

चेठी। रुड रुड अन्नो इमं सत्तमं पश्चोद्दं पविसडु अन्नो । २। १४०

विदूषकः ॥ पविस्त्रावलोक्य च ॥ लौ लौ भो इध वि सत्तमे पश्चोद्दे
तुमिलिदृविलङ्घवाडीमुहणिसम्भाइं अमोमाचुम्बणपराइं सुहुमणुभव
त्ति पारावग्रमिङ्गणाइं। दहिभत्तपूरिदोदरो विग्र वम्भणो सुत्तं पठदि
पञ्चरसुग्रो। इयं अवरा सामिसम्माणणालदप्यसरा विग्र घरदासी अधिग्रं ॥
कुरुकुरात्रदि मग्रणसारिग्रा ग्रणेश्वरलरसासादपडूकएठा कुम्भदासी
विग्र कूश्चिदि परपुढा ग्रालम्बिदा णागदनेसु पञ्चरपरम्पराग्रो जोधीग्र ॥ १४१
त्ति लावग्रा आलबीत्ति पञ्चरकविज्ञला पेसीत्ति पञ्चरकवोदग्रा।
इदो तदो विविहमणिचित्तलिदो विग्र अग्रं सहरिसं णाच्छत्तो रवि
किरणसत्ततं पक्कुक्केवेहिं विधुवेदि विग्र पासादं घरमोरो ॥ इन्द्रांशु ५८ ॥ २०
लोक्य ॥ इदो पिण्डीकिदा विग्र चन्दपादा पदगदिं सिक्कवता विग्र का
मिणीणं पच्छादो परिभ्वमन्ति रश्चलंसमिङ्गणा। एदे अवरे वुडमहु
लाका विग्र इदो तदो सच्चरत्ति घरसारसा। लौ लौ भो पसारणग्रं
किंदं गणिग्रार णाणापविसमूहेहिं। जं सचं क्षु णान्दणवणं विग्र
मे गणिग्रावरं पडिभादि। अदिसेड भोदी । ३।

२५

- १४२ चेठी । एड एड अङ्गो इमं अठुमं पग्रोदूं पविसडु अङ्गो । १।
 विदूषकः ॥ पविष्यावलोवव च ॥ भादि को एसो पर्यावार अपाउदो
 अधिअदरं अचब्युदयुणारुतालङ्कारालङ्किदो अङ्गभङ्गेहिं परिकवलतो
 इदो तदो परिअमदि । २।
- ४ चेठी । अङ्ग एसो अङ्गुआर भादा भोदि । ३।
 विदूषकः । केतिग्रं तवच्चरणं कठुअ वसन्तसेणार भादा भोदि ।
 अधवा । मा दाव जादि वि एसो उङ्गलो सिणिहो अ सुअन्धो अ तल
 वि नसाणवीधीर जादो विअ चम्पअरुक्वो अणक्हिगमणीओ लोअस्त
 ॥ अन्यतो वलोक्त ॥ भोदि एसा उण का फुलापावार अपाउदा उवाणरु
 १० अलणिकिवततेष्टचिकुणेहिं पादेहिं उचासणे उवविदा चिदृदि । ४।
- १४३ चेठी । अङ्ग एसा खु अम्ल्हाणं अङ्गुआर अतिग्रा । ५।
 विदूषकः । अहो से करहूङ्हाईणीर पोहूवित्यारो । ता किं एदं
 पवेसिअ महुदेवं विअ उग्रारसोहु इहू घरे णिम्बदा । ६।
- चेठी । हृदास मा एवं उवकिवव अम्ल्हाणं अतिकं । एसा खु
 ५ चाउत्यिदण पीडीअदि । ७।
- विदूषकः ॥ सप्तस्त्वम् ॥ भग्रवं चाउत्यिअ एदिणा उवग्रारेण मं
 पि अम्ल्हाणं ग्रालोरुहि । ८।
- चेठी । हृदास मरिस्ससि । ९।
- १४४ विदूषकः ॥ सप्तस्त्वम् ॥ आ दसीर धीर वरं ईदिसो सूणपीणज
 २० जरो मुदो ज्ञेव्व ।
- मीङ्गमुरासवमतिग्रा एग्रावत्यं गदा हि अतिग्रा ।
 जर मरह एत्य अतिग्रा भोदि सिग्रालसहस्रदत्तिग्रा ॥
 भोदि किं तुम्ल्हाणं जाणवत्ता वक्षुति । १०।
- चेठी । अङ्ग णहि णहि । ११।
- विदूषकः । किं वा एत्य पुच्छीअदि तुम्ल्हाणं क्वु पेम्भाले

मग्रणमनुदे त्यणणिश्रम्बन्नहुणा एव जाणवत्ता मच्छाद्यरणा । एवं
वसत्सेणार वडुवुत्ततं अदृपयोदु भवणं पेक्खिग्र झं सञ्चं ज्ञाणामि
एकत्यं विग्र तिविध्यं दिधं पसंसिदुं णत्यि मे वाग्राविल्लवो । किं
दव गणिग्राहुरो आटु कुवेरभवापापिच्छन्दो ति । कहिं तुम्हाणं
अज्जुग्रा । १ ।

चेठी । अनु एसा रुक्खवाडिग्रार चिदूदि ता पविसडु अनु । २ । १४१ ।

विद्वपकः ॥ पविश दृष्टा च ॥ दी दी भो । अहो रुक्खवाडिग्रार
सस्मिरीग्रदा अच्छरीअकुसुमपत्यारारोविदणेअपाद्वा पिरतरपाद्वत
लणिम्मिदा बुअदिगणज्ञहुणमाणा पद्दोला सुवमाज्ञहिग्रासेफालि
आमालईमलिग्राणोमालिग्राकुरवग्रादिमोत्तम्पडुदिकुसुमेलिं सग्रं पि ।
वडिदेलिं झं सञ्चं लडुइं करेदि विग्र णन्दणवणस्स सस्मिरीग्रद ।
॥ अन्यतो इवलोक्य ॥ इदो अ उद्यतसूरसमण्डेलिं कमलरत्तोपलेलिं सं
काग्रदि विग्र दीहिग्रा ।

एसो असोअवुच्छो णवणिग्रकुसुमपलावो भादि ।

सुहुडो व्व समरमलो घणलोहिदपडुचचिको ॥

भोदि ता कहिं तुम्हाणं अज्जुग्रा । ३ ।

चेठी । अनु ओणमेहि दिधं पेक्ख अज्जुग्रं । ४ ।

विद्वपकः ॥ दृष्टा उपसूत् ॥ सोत्यि भोदीर । ५ ।

वसत्सेना । अये मेत्रेयः ॥ अत्याः ॥ स्वगतमिदमासनमत्रोपवि
श्यताम् ।

विद्वपकः । उवविसडु भोदी । ६ । ॥ उभाषुपविशतः ॥

वसत्सेना । अपि कुशलं सार्थवाहुपुत्रस्य ।

विद्वपकः । भोदि कुसलं । ७ ।

वसत्सेना । आर्य मेत्रेय अपोदानीम् ।

गुणप्रवालं विनयप्रशाखं विश्रम्भमूलं महनीयपुष्पम् ।

तं साधुवृनं स्वगुणैः फलाद्यं सुखदिक्षः सुखमाश्रयति ॥
 विद्वपकः ॥ चगतम् ॥ सुदृढु उबलकिंदं डृष्टिलासिणीर्
 ॥ प्रकाशम् ॥ अधिन् । १।

वसत्तसेना । अये किमागमनप्रयोजनम् ।

१४७ विद्वपकः । सुणाङ्ग भोदी । तत्तभवं चारुदत्तो सीमिण अज्ञलिं
 कहुय भोदिं विष्णवेदि । २।

वसत्तसेना ॥ अज्ञलिं वहा ॥ किमाज्ञाययति ।

विद्वपकः । मह तं सुवणाभणउयं वीसम्भादो अत्तणकेरकेति
 कहुय घृदे क्षारिदं सो अ सहियो राग्रावत्यग्रारी ण आणीअदि
 कहिं गदो ति । ३।

चेठी । अज्ञाए दिट्ठिया वडसि अज्ञो घृदियरो संवृत्तो । ४।

वसत्तसेना ॥ चगतम् ॥ कथं सोएटीरदाए चोरेण अवहृदं पि
 घृदे क्षारिदो ति भणादि । अदो ज्ञेव्व कार्माग्रदि । ५।

विद्वपकः । ता तस्स कारणादो गेणहृढु भोदी इमं रग्राव
 १५ लिं । ६।

१४८ वसत्तसेना ॥ चगतम् ॥ किं दंसेमि तं अलङ्कारयं । अधवा ण
 दव । ७।

विद्वपकः । किं दव ण गेणहृदि भोदी इमं रग्रावलिं । ८।

वसत्तसेना ॥ विद्व्य राखीमुजां यज्ञतो ॥ मित्रेय कथं ण गेणहृस्सं र
 २० अणावलिं ॥ इति गृहीत्वा पायें त्वापयति चगतम् ॥ कथं कीणकुमुमादो वि
 सद्यारपाद्वादो मग्रन्दविन्दयो णित्रउति ॥ प्रकाशम् ॥ अज्ञ विष्णवे
 हि तं घृदियरं मम वग्रणेण अज्ञचारुदत्तं । अहुं पि पदोमे अज्ञं पे
 विहुं आग्रच्छामि ति । ९।

विद्वपकः ॥ चगतम् ॥ किं अणां तहिं गहुय गेणहृस्सदि
 २५ ॥ प्रकाशम् ॥ भोदि भणामि ॥ चगतम् ॥ णिग्रतीअहुं इमादो गणग्रापसङ्गा

॥ चतुर्था षडः ॥

७५

दो ति । १ । ॥ इति निष्कान्तः ॥

वसत्सेना । दृजे गेण्ह दं अलङ्कारम् चारुदत्तं अद्विरमिदं १४१
गच्छम्ह । २ ।

चेटी । अज्जुर पेक्ख पेक्ख उषामदि अकालउद्दिष्टं । ३ ।

वसत्सेना ।

उद्यन्तु नाम मेधा भवतु निशा वर्षमविरतं पततु ।

गणयामि नैव सर्वं दयिताभिमुखेन वृद्धेन ॥

दृजे क्षारं गेण्हन्ति लङ्घ लङ्घ आश्रच्छ । ४ ।

॥ इति निष्कान्तः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां
मद्निकाशर्विलको नाम

चतुर्था षडः ॥

१०

चारुदत्तः ॥ उर्ध्वमन्त्यकालादुर्दिनम् । यदेतत् ।

ग्रालोकितं गृह्णशिखपिडभिरुत्कलापि

र्हूसर्वियामुभिरपाकृतमुन्मनस्कैः ।

ग्राकालिकं सपदि उर्दिनमन्तरिक्ष

मुत्कण्ठितस्य चृदयं च समं रूपाद्वि ॥

अपिच । मेघो जलार्द्धमहिषोदरमङ्गनीलो

विगुत्प्रभारचितपीतपटोत्तरीयः ।

ग्राभाति संस्तुवलाकगृहीतशङ्कः

एवं केशवो अपर इवाक्रमितुं प्रवृत्तः ॥

अपिच ।

केशवगात्रश्यामः कुटिलबलाकावलीरचितशङ्कः ।

विगुडुणकोशेयश्चक्रधर इवोव्रतो मेघः ॥

एता निषिक्तरज्ञतदवसन्निकाशा

धारा जवेन पतिता जलदोदरेभ्यः ।

विगुत्प्रदीपशिखया लणनददृष्टा

श्विन्ना इवान्वरपदस्य दशाः पतलि ॥

संस्कैरिव चक्रवाकमिथुनैर्हृसैः प्रटीनिश्वि

व्याविद्वैरिव मीनचक्रमकरैर्हृम्यैरिव प्रोच्छ्रितैः ।

तैस्तैराकृतिविस्तरैरनुगतैर्मध्यैः समभुवतैः

पत्रच्छेष्यमिवेह भाति गगणां विशेषितं वायुना ॥

एततद्रुतराद्वचकमदृशं मेधान्धकारं नभो
द्वृष्टो गर्जति चातिदर्पितबलो दुर्योधनो वा शिखी ।
अक्षगूतजितो युधिष्ठिर इवाधानं गतः कोकिलो
हृसाः सम्प्रति पाण्डवा इव बनाद्वातचयी गताः ॥ १३
॥ चित्तिम् ॥ चिरः खलु कालो मैत्रेयस्य वसत्सेनायाः सकाशं
गतस्य नाम्यायामच्छति ।

प्रक्रिय

विद्वपकः । अहो गणिग्राए लोभो अ दक्षिणाद अ जदो असा
कथा वि ण कदा गणाग्नेरेण द्वैत्व अभणिअ किञ्चि एग्रमेअ गद्धिदा
रगणावली । एतिग्राए रिदीए तद् एव्वं पि भणिदो तं अनु मित्तिअ ॥१०
वीसमीयदु गलाकुण पाणिअं पि यिवीयदु त्ति । ता ना दाव दसीए
धीग्राए गणिग्राए मुहुं पि पेक्षिसं ॥ चनिवेदम् ॥ सुद्रु कु वुच्चदि
अकन्दसमुत्तिदा पठमिणी ग्रवञ्चयो वाणिअो अचोरो सुवण्णारो अ
कलहो गमसमागमो अलुदा गणिअति उक्तरं एदे सम्भावीयति ।
ता पिग्रवग्रसं गडुअ इमादो गणिग्रापसङ्गादो णिवत्तावेमि ॥ परिक्रम्य ॥११
दृष्टा । कथं पिग्रवग्रसो रुक्षवाडिग्राए उवविदो चिदृदि ता ज्ञाव
उवसप्यामि ॥ उपसूल ॥ सोत्तिय भवदे वडुड भवं ॥ १२

चारुदत्तः ॥ विलोक्म ॥ अये कथं सुकृन्मैत्रेयः । वयस्य स्वागतमा ॥ १३
स्यताम् ।

विद्वपकः । उवविदो म्लि ॥ १४

२०

चारुदत्तः । वयस्य कथय तत्कार्यम् ।

विद्वपकः । तं कु कद्गं विणादु ॥ १५

चारुदत्तः । किं तयु न गृहीता रुवावली ।

विद्वपकः । कुदो अम्लाणं एतिअं भाग्येअं णवणलिणकोमलं
हृत्यं मत्यए कुअ परिच्छ्या ॥ १६

२५

चारुदत्तः । तत्किं ब्रवीषि नष्टमिति ।

११३ विदूषकः । भो कथं विणादृं ज्ञं अभुत्तस्स अपीदत्स्स चोरेहिं अब
हृदत्स्स अप्यमुलाम्स्स मुवषाभणउअस्स कारणादो चडस्समुदसारभूदा रअ
णावली ल्हारिदा । १ ।

४ चारुदत्तः । वयस्य मा मैवम् । पश्य ।

यं समालम्ब्य विश्वासं न्यासो इस्मासु तथा कृतः ।

तस्यैतन्महतो मूल्यं प्रत्ययस्यैव दीयते ॥

विदूषकः । भो वग्रस्स एदं पि मे डुदिअं सत्ताबकारणं ज्ञं स
दीअणदिणासारे पउत्तोवारिदं मुहं कुद्य अहं उबहृमिदो । ता
१० अहं बम्हणो भविअ दाणिं भवत्तं सीसिणा पडिअ विष्ववेमि । णिव
तीअदु अप्पा इमादो बडुपच्चवाआदो गणिआयसझादो । गणिआ णाम
पाडुअत्तरप्पविद्दा लेद्धुआ विअ डुक्केणा णिराकरीअदि । अवि अ भो
वग्रस्स गणिआ दृथी काअत्यग्नो भिक्खू चाठो रासहो जहिं एदे
णिवसन्ति तहिं डुदा वि णा ज्ञाअन्ति । २ ।

११४ चारुदत्तः । वयस्य अलमिदानीं सर्वं परिवादनुका । अवस्थयै
वास्ति निवारितः । पश्य ।

वेगं करोति तुरगस्त्वरितं प्रवानुं

प्राणव्ययान्न चरणास्तु तथा वहृति ।

सर्वत्र याति पुरुषस्य चलाः स्वभावाः

खिन्नास्तातो हृदयमेव पुनर्विशन्ति ॥

अपिच । वयस्य ।

यस्यार्थास्तस्य सा काला धनहृयो ल्हसौ ज्ञनः ।

१५ न गुणहृयो ल्हसौ ज्ञनः ॥ पकाशम् ॥

वयमर्यैः परित्यक्ता ननु त्यक्तैव सा मया ॥

विदूषकः । ॥ षष्ठो बलोक्या च्चालम् ॥ जधा एसो उद्दं पेक्खिअ दीहं

णीसपदि तथा तकेमि मह वि णिवारिग्रन्तस्स अधिग्रदं वटिदा से
उकुण्ठा । ता सुद्धु क्षु एवं वुचदि कामो वामो ति ॥ प्रकाशम् ॥
भो वग्रम्स भणिदं च ताए भणेहि चारुदत्तं अन्न पश्चासे मह एत्य १५५
आगतव्वं ति । ता तकेमि रुणावलीरु अपस्तुष्टा अपरं मणिगुं ॥
आग्रच्छदि ति ॥ १ ॥

चारुदत्तः । वयस्य आगच्छतु परितुष्टा यास्यति ।

प्रविष्ट

चेटः । अवेद माणहे ।

जधा जधा वश्शदि अब्माखण्डे तथा तधा तिम्मदि पुष्टिरुचम्मे ॥ १०

जधा जधा लग्गदि शीदवादे तथा तधा वेवदि ने कृडके ॥ ११ ॥

॥ प्रह्ल ॥

वंशं वाए शतहिं प्रुशदं वीणं वादे शततन्ति णदति ।

गोअं गाए गद्दुण्णाणुलूगं के मे गाणो तुम्बलू णालदे वा ॥

आणातम्हि अन्नुग्राए वश्शतणेणाए जं कुम्भीलआ गच्छ तुमं ममा ॥ १२ ॥

गमणं अन्नुचालुदत्तश्शण णिवेदहि ति । ता जाव अन्नुचालुदत्तश्शण गेहं

गच्छामि ॥ परिक्षम्य पविष्टकेन दृष्टा ॥ एषे चालुदत्ते लुकववाडिग्राए चिष्ट

दि । एषे वि ये दुष्टवदुके ता जाव उवशप्येमि । कथं ठक्कादे दु

ग्रालए लुकववाडिग्राए । भोड एदश्शण दुष्टवदुग्रश्शण शमां देमि ॥ १३ ॥

॥ इति लोष्टुष्टिको तिपति ॥

२०

विदूपकः । अए को दणिं एसो पाग्रावेद्दिं विश्र कइत्यं मं
लोदुकेहि ताडेदि ॥ १४ ॥

चारुदत्तः । आरामप्रासादवेदिकायां क्रीडद्वः पारावतैः पातितं
भवेत् ।

विदूपकः । आ दसीद्भृत्त दुष्टपारावश्श चिदृ चिदृ जाव एदि ॥ १५ ॥
णा दण्डवद्वेण सुपकं विश्र चूयफलं इमादो पासादादो भूमीए ॥ १६ ॥

पाठदस्तं । १। " इति दृप्तिकाञ्चनुप्रम्य धारवति ॥

चारादतः ॥ वज्रोपत्रीते शाकूल्य ॥ वयस्य उपविश किमनिन तिष्ठतु
दपितास्तक्षितस्तापस्त्री पारावतः ।

चेदः । कथं पारावदं पश्चादि णा मं पेक्खदि । भोदु अवलार
लोश्चनुषिग्रारु पुणो वि ताउद्देशं । २। " तता करोति ॥

विदूषकः ॥ दिजो वलोक्ता ॥ कथं कुम्भीलग्रा ता ज्ञाव उवसप्त्या
मि ॥ उपसूत्य लारुद्दुषाद्य ॥ अरे कुम्भीलग्रा पवित्र साग्रदं दे । ३।

चेदः । ॥ प्रविश्य ॥ अङ्ग वन्दामि । ४।

विदूषकः । अरे कहिं तुमं ईदिसे दुदिणे अन्धग्रारे आग्रदो । ५।

१५८ चेदः । अले एशा शा । ६।

विदूषकः । का एसा का । ७।

चेदः । एशा शा । ८।

विदूषकः । किं दाणिं दासीद्भत्ता दुबिक्कवकाले वुद्रद्धो विश्व
उद्धकं सासाग्रसि एसा सा सेति । ९।

चेदः । अले तुमं पि दाणिं इन्द्रमद्युकामुको विश्व काकाग्रणि
का केति । १०।

विदूषकः । ता कहेहि । ११।

चेदः ॥ चमान् ॥ भोदु एवं भणिशं ॥ प्रकाशम् ॥ अले पणहं
२० दे दद्देशं । १२।

विदूषकः । अहं ते मुण्डे गोडं दद्दसं । १३।

१५९ चेदः । अले जाणाहि दाव तेण हि कणिं काले चूश्चा मड
लेति । १४।

विदूषकः । अरे दासीद्भत्ता गिम्हे । १५।

चेदः ॥ चहान् ॥ अले णहि णहि । १६।

२५ विदूषकः ॥ चमान् ॥ किं दाणिं एत्य कहिसं ॥ विचित्र ॥

भोदु चारुदत्तं गदुय पुच्छिस्तं ॥ पञ्चम् ॥ अरे मुदुन्नतयं चिदु ॥ चारुल
मुण्डय ॥ भो वयस्ता पुच्छिस्तं दाव कस्ति काले यूथा मृउलेति ॥
चारुदत्तः । मूर्ख वसते ।

विद्वपकः ॥ चेष्टुपाय ॥ मुक्तव वसते ॥ २।

चेठः । उदिग्रं दे पाण्हु दद्धशं । का ग्रुशमिद्वाणं गामाणं ल ॥
क्तवयं कलेदि ॥ ३।

विद्वपकः । अरे रच्छा ॥ ४।

१६०

चेठः । ॥ चहाम् ॥ अले णाहि णाहि ॥ ५।

विद्वपकः । भोदु संसद् पडिदम्हि ॥ विचिन्त ॥ भोदु चारुदत्तं पु
णो वि पुच्छिस्तं ॥ ६। ॥ पुनर्निर्वृथ चारुदत्तं तीव्रोदाहरनि ॥

१६१

चारुदत्तः । वयस्य सेना ।

विद्वपकः ॥ चेष्टुपाय ॥ अरे दासीदृउत्ता सेणा ॥ ७।

चेठः । उवे वि एकूशिणं कदुय शिग्वं भणाहि ॥ ८।

विद्वपकः । सेणावसते ॥ ९।

चेठः । णं पलिवत्तिग्र भणाहि ॥ १०।

विद्वपकः ॥ कायेन पटिवृल ॥ सेणावसते ।

चेठः । अले मुक्तव वडुव्वका पदारं पलिवत्तावेहि ॥ ११।

विद्वपकः ॥ पादी पटिवृल ॥ सेणावसते ।

चेठः । अले मुक्तव अक्तवलपदारं पलिवत्तावेहि ॥ १२।

विद्वपकः ॥ विचिन्त ॥ वसतसेणा ॥ १३।

चेठः । एषा शा आग्रद ॥ १४।

विद्वपकः । ता जाव चारुदत्तस्त णिवेदेमि ॥ उपृत्त ॥ भो चारु
दत्त धणिओ दे आग्रदो ॥ १५।

चारुदत्तः । कुतो उस्मत्कुले धनिकः ।

विद्वपकः । गद् कुले णात्यि ता दुयारे अत्यि । एषा वसतसेणा ॥ १६।

आग्रदा । १ ।

चारुदत्तः । वयस्य किं मां प्रतारयसि ।

विदूषकः । न एव मम वशेण एव पत्तिग्राहसि ता एवं कुम्भीलश्च
पुच्छ । अरे दासीरुठता कुम्भीलग्रा उवसप्त । २ ।

१६२ चेष्टः ॥ उपरूप ॥ अज्ञा वन्दामि । ३ ।

चारुदत्तः । भद्र स्वागतं कथय सत्यं प्राप्ता वसन्तसेना ।

चेष्टः । एषा शा आग्रदा वशन्तशेषा । ४ ।

चारुदत्तः । भद्र न कदाचित्प्रियवचनं निःफलीकृतं मया तद्
क्षतां पारितोपिकम् ॥ इतुन्तरीयं प्रयच्छति ॥५ चेष्टः ॥ मृहीत्वा पश्यम्य सपरितोपम् ॥ द्वाव अन्तुग्राह णिवेदेमि । ५ ।
॥ इति निकामा ॥विदूषकः । भो अविज्ञाप्तामि किणिमित्तं ईदिसे डुहिणे आ
ग्रदेति । ६ ।

चारुदत्तः । वयस्य न सम्यगवधारयामि ।

६ विदूषकः । मद ज्ञाप्तिदं अप्यमुद्धा रुग्रणावली वड़मुलां सुवाा
भएउग्रं त्ति एव परितुदा अवरं मग्निदुं आग्रदा । ७ ।

चारुदत्तः ॥ व्यग्रम् ॥ परितुदा यास्यति ।

॥ ततः प्रविशति उम्बुलाभिसाधिकावेषेन वसन्तसेना चोत्कण्ठा इक्षवातिणी विषया ॥

१६३ विष्टः ॥ वसन्तसेनामुद्दिष्ट ॥

२० अपद्मा श्रीरेषा प्रद्युरणमनङ्गस्य ललितं

कुलस्त्रीणां शोको मदनवरवृक्षस्य कुमुमम् ।

सलीलं गच्छती रतिसमयलङ्घा प्रणायिनी

रतिनेत्रे रङ्गे प्रियपर्यिकसार्थरुगता ॥

वसन्तसेने पश्य पश्य ।

२५ गङ्गाति शैलशिखरेषु विलम्बिविम्बा

॥ पञ्चमो ऽङ्कः ॥

८३

मेधा वियुक्तावनिताकृद्यानुकारः ।
येषां रवेण सहस्रोत्पतिर्मध्यैर् ।
खं वीजयते मणिमैरिव तालवृत्तेः ॥

अपिच ।

पङ्कलिन्नमुखाः पिवति सलिलं धाराद्यता दर्शुराः
काणं मुच्चति वर्णिणः समद्नो नीपः प्रदीपायते ।
सन्ध्यासः कुलदूषणीरिव जनिर्भैर्वृतश्वन्दमा
विगुनीचकुलोदतेव युवतिर्नैकत्र विश्राम्यति ॥
वसत्सेना । भाव सुदृशु दे भणिदं । १। एषा हि ।

मूढे निरलरपयोधर्या मैव
कान्तः सहस्रभिर्मते यदि किं तवात्र ।
मां गर्जितैरिति मुड्डर्विनिवारयती
मार्गं रुणाङ्गि कुपितेव निशासपनी ॥

विदः । भववेवं तावदुपालभ्यतां तावदियम् ।

१६४

वसत्सेना । भाव किमनया स्त्रीस्वभावदुर्विदग्धयोपालव्यया । १५

पश्यतु भावः ।

मेधा वर्षतु गर्जन्तु मुच्चल्वशनिमेव वा ।
गणयन्ति न शीतोजं दग्धिताभिमुखाः स्त्रियः ॥

विदः । वसत्सेने पश्य पश्य । अयमपरः ।

पवनचपलवेगः स्थूलधाराशरौवः
स्तनितपठ्ठनादः स्पष्टविगुत्पताकः ।
हरति करममूर्हं खे शशाङ्कस्य मेघो
नृप इव पुरमध्ये मन्दवीर्यस्य शत्रोः ॥

वसत्सेना । एवं षेदं ता कथं दसो अवरो । २।

ऐतरेव यदा गङ्गेन्द्रमलिनैरामातलम्बोदरै

२५

र्गविद्विः सतउत्पताकशब्दलीर्मैषः सशस्त्रं मनः ।
 तत्किं प्रोपितमर्त्यवद्वहो क्वाहा कृताशी वकः
 प्रावृद् प्रावृदिति व्रवीति शठधीः तारं क्ते प्रक्षिपन् ॥
 विटः । वसत्सेने एवमेतत् । इदमपरं पश्य ।

बलाकापाण्डुरोजीयं विष्णुदुत्क्रितचामरम् ।
 मत्तवारणसादृशं कर्तुकाममिवान्वरम् ॥

१६५ वसत्सेना । भाव पेक्ख पेक्ख । १।
 एतेरार्द्धतमालपत्रमलिनैरापीतमूर्यं नभी
 वल्मीकाः शश्ताडिता इव गजाः सीदति धाराहृताः ।
 १० विष्णुत्काच्चनदीपिकेव रचिता प्रासादमञ्चारिणी
 ज्योत्स्ना उर्वलमर्त्येव वनिता प्रोत्सार्य मेघैर्हृता ॥
 विटः । वसत्सेने पश्य पश्य ।

एते हि विष्णुणवद्वक्ता गजा इवान्योन्यमभिद्रवतः ।
 शक्राङ्गया वारिधराः सरागा गां वृथरङ्गेव समुद्धरति ॥

१५ अयि च पश्य ।

मन्दावाताभ्यातिर्मृष्टिकुलनीलैर्वलधैर्
 श्वलैर्विष्णुत्यक्तैर्वलधिभिरिवातःप्रचलितैः ।
 इवं गन्धोदामा नवहृतिशश्याङ्गुरवती
 धरा धारापत्तिर्मणिमयश्चर्मिद्यत इव ॥

२० वसत्सेना । भाव एसो अवरो । २।
 एक्षेहर्हृति शिखण्डिनां पदुतरं केकाभिराकन्दितः
 प्रोत्ययिव बलाकया सर्वसं सोत्कण्ठमालिङ्गितः ।
 द्वंसिरुद्धितपङ्कजैरतितरां सोद्दिगमुद्दीक्षितः
 कुर्वन्नजनमेचका इव दिशी मेषः समुद्ग्राम्भते ॥
 २५ विटः । एवमेतत् । तथाहि पश्य ।

निष्पन्दीकृतपदावाणुनयनं नष्टकपावासरं १६६
 वियुद्धिः क्षणदृष्टनष्टतिमिरं प्रच्छादिताशामुखम् ।
 निशेषं स्वपितीव सम्प्रति पर्योधारागृह्यात्तर्गतं
 स्फीताम्भोधर्धाम नैकजालदच्छत्रापिधानं डगत् ॥
 वसत्सेना । भाव एवं शोदं । ता पेक्ख पेक्ख । १।

गता नाशं तारा उपकृतमसाधाविव ब्रने
 वियुक्ताः कालेन स्थिय इव न राजनि ककुभः ।
 प्रकामान्तस्तातं त्रिदशपतिशस्त्रस्य शिखिना
 द्रवीभूतं मन्ये पतति ब्रलद्वपेण गगनम् ॥

अथ च पश्य ।

उत्तमति नमति वर्षति गर्वति मेघः करोति तिमिरौषम् ।
 प्रथमश्रीरिव पुरुषः करोति त्र्याएवनेकानि ॥
 विदः । एवमेतत् ।

वियुद्धिर्वर्लतीव संविहृसतीवोच्चिर्लताकाशतै
 मीदेन्द्रेण विवल्गतीव धनुषा धारशरोद्धारिणा । १६७
 विस्यष्टाशनिनिस्वनेन रसतीवाधूर्णतीवानिलै
 नीलैः सान्द्रमिवाक्षिभिर्जलधर्धूपायतीवाम्बरम् ॥
 वसत्सेना ।

जलधर निर्लज्जास्त्रं यन्मां दग्धितस्य वेणम् गच्छतीम् ।
 स्तनितेन भीषयित्वा धाराहृत्तीः परामृशति ॥

भोः शक्र ।

किं ते क्ष्यद्वं पूर्वरतिप्रसक्ता यत्रं नदस्यम्बुद्सिंहनादिः । १६७
 न युक्तमेतत्प्रियकाङ्गिताया नार्ग निरोद्धुं नम वर्षपातैः ॥

अथिच ।

यदद्वल्याहृतोर्मृषा वदसि शक्र गौतमो इस्मीति । १६८

तदन्ममापि दुःखं निरवेद्य निवार्यतां जलादः ॥
अपिच ।

गर्ज वा वर्ष वा शक्र मुच्च वा शतशोऽशनिम् ।
न शक्या हि स्थितो रोहु प्रस्थिता दयितं प्रति ॥
यदि गर्जन्ति वारिधरो गर्जन्तु तत्राम निदुराः पुरुषाः ।
अपि विष्णुत्प्रमदानां त्वमपि च दुःखं न जानासि ॥
विटः । भवति अलमुपालम्भेन । उपकारिणी तवेयम् ।

ेरावतोरसि चलेव सुवर्णरङ्गुः
गैलस्य मूर्धि निहितेव सिता पताका ।

ग्राखण्डलस्य भवनोदरदीपिकेय
मात्याति ते प्रियतमस्य हि सत्रिवेशम् ॥

वसत्सेना । भाव तं ज्ञेव एवं गेहुः ॥ १ ॥

विटः । सकलकलाभिज्ञाया न किञ्चिदिहू तवोपदेष्टव्यमस्ति ।
तथापि स्नेहः प्रलापयति । अत्र प्रविश्य कोपोऽत्यतं न कर्तव्यः ।

यदि कुप्यसि नास्ति रतिः कोपेन विनाशवा कुतः कामः ।
कुप्य च कोपय च तं प्रसीद च तं प्रसाद्य च कान्तम् ॥

१६८ भववेवं तावत् । भो भो निवेद्यतामार्यचारुदत्ताय ।

एषा फुष्टकदम्बनीपसुरभौ काले घनोद्भासिते
कान्तस्यालयमागता समदना कृष्टा जलाद्विलका ।

विष्णुदारिदगर्जितैः सचकिता वद्यनाकाङ्गिणी
पादौ नूपुरलग्नकर्दमधरौ प्रक्षालयती स्थिता ॥

चारुदत्तः ॥ चाकर्ण ॥ वयस्य ज्ञायतां किमेतदिति ।

विद्युपकः । तं भवं आणवेदि ॥ वसत्सेनामुपाम्य चारुम् ॥ सोन्यि भो
दीर ॥ २ ॥

२५ वसत्सेना । अज्ञ वन्दामि साग्रहं अज्ञास्त । भाव एषा हत्तधा

दिग्ग्रा भावस्स ज्ञोव्व भोडु । १।

विदः ॥ व्यगतम् ॥ अनेनोपायेन निपुणं प्रेपितो इस्मि ॥ पकाशम् ॥
एवं भवतु । भवति वसत्सेने ।

सादोपकूरुकपदानृतजन्मभूमिः

शायात्मकस्य रतिकेलिकृतालयस्य ।

वेण्यापणस्य सुरतोत्सवसङ्ग्रहस्य

दानिष्यपण्यमुखनिष्कर्यसिद्धिरस्तु ॥

॥ इति निष्कासनः ॥

वसत्सेना । अङ्ग मित्रेय कहिं तुम्हाणं जूदिग्रो । २। १६१

विदूपकः ॥ व्यगतम् ॥ ही ही भो जूदिग्रो ति भणतीए अल ॥१०
झिदो पिग्रवअस्सो ॥ पकाशम् ॥ भोदि एसो क्वनु रुक्खवाडिआद । ३।

वसत्सेना । अङ्ग का तुम्हाणं रुक्खवाडिआ वुच्छदि । ४।

विदूपकः । भोदि जहिं णा खाईग्रदि णा पीईग्रदि । ५।

॥ वसत्सेना स्थितं करोति ॥

विदूपकः । ता पविसडु भोदी । ६।

वसत्सेना ॥ व्यानिताशम् ॥ एत्य पविसिग्र किं मह भणिदव्वं । ७।

चेठी । जूदिग्र अवि सुक्ष्म दे पदोसो ति । ८।

वसत्सेना । अवि पारइस्सं । ९।

चेठी । अवसरो ज्ञोव्व पारइस्सादि । १०।

विदूपकः । पविसडु भोदी । ११।

वसत्सेना ॥ प्रक्षिणोपसूय च पुष्पेकाउयन्तो ॥ अइ जूदिग्र अवि सुक्ष्म
दे पदोसो । १२।

चारुदतः ॥ व्यगतोक्ता ॥ अये वसत्सेना प्राप्ता ॥ सहर्यमुलाय ॥ अयि
प्रिये ।

सदा प्रदोषो मम याति जायतः सदा च मे निःश्वसतो गता निशा । १३।

तथा समेतस्य विशाललोचने ममाद्य शोकातकरः प्रदोषः ॥
तत्स्वगतं भवत्यै । इदमासनमत्रोपविश्यताम् ।

विदूषकः । इदमासणं उवविसदु भोदी । १ ।

॥ वसनतसेना नार्थेनासोना शर्वे उपविशनि ॥

१४ चारुदत्तः । वयस्य पश्य पश्य ।

वर्षीदकमुद्दिरता अवणात्विलम्बिना कदम्बेन ।

एकः स्तनो ऽभिविक्तो नृपसुत इव यौवराज्यस्यः ॥
तद्यस्य क्लिन्ने वाससी वसन्तसेनायाः । अन्ये प्रधानवाससी समुपनी
येतामिति ।

१७१ विदूषकः । तं भवं आणवेदि । २ ।

चेटी । अङ्ग मित्तेत्र चिह्नं तुमं अहं ज्ञेत्रं अङ्गुअं सुस्मृइस्मं । ३
॥ तथा करोति ॥

विदूषकः ॥ उपवासितकेन ॥ भो वग्रस्म पुच्छामि दत्त तत्यभोदिं
किञ्चि । ४ ।

१५ चारुदत्तः । एवं क्रियताम् ।

विदूषकः ॥ प्रकाशन् ॥ अथ किणिमित्तं उण ईदिसे पणादूचन्द्रा
लोट डिणाग्रन्थग्रारे आग्रदा भोदी । ५ ।

चेटी । अङ्गुए उङ्गुओ वम्कणो । ६ ।

वसन्तसेना । एं पिण्डणो ति भण । ७ ।

२० चेटी । एसा खु अङ्गुआ एवं पुच्छिडं आग्रदा केतिग्रं ताद
रग्रणावलीए मुलां ति । ८ ।

१७२ विदूषकः ॥ उपानिषदकम् ॥ भो भणिदं मद जधा अप्यमुला रग्रणाव
ली बङ्गमुलां सुवण्णभण्डग्रं ण परितुदा अवरं मणिगदुं आग्रदा । ९ ।

चेटी । सा खु अङ्गुआद अतणकेरकेति भणिग्र दूदे खारिदा ।

२५ सो अ सक्षिग्रो रग्रावत्यआरी ण आणीग्रदि कहिं गदो ति । १० ।

विदूषकः । भोदि मनिदं ज्ञेव्व मलीग्रदि । १।

चेठी । नाव सो अघोसीग्रदि ताव एदं ज्ञेव्व गेणहु सुवण्णभ
एउग्रं । २। ॥ इति दर्शयति ॥ ॥ विदूषको विचारयति ॥

चेठी । अदिमेत्तं अज्ञो णिङ्काग्रदि ता किं दिदुरुव्वो दे । ३।

विदूषकः । भोदि सिप्पिकुमलदाए ग्रोवन्येदि दिद्धि । ४।

चेठी । अत्र वचिदो सि दिदीए तं ज्ञेव्व एदं सुवण्णभएउग्रं । ५। १७३

विदूषकः ॥ चर्षण् ॥ भो वग्रस्स तं ज्ञेव्व एदं सुवण्णभएउग्रं तं
अम्लाणां गेहे चोरिहि अबद्धुदं । ६।

चारुदत्तः । वयस्य ।

यो उस्माभिश्चिन्तितो व्याजः कर्तुं न्यासप्रतिक्रियाम् ।

स एव प्रस्तुतो उस्माकं किं तु सत्यं विडम्बना ॥

विदूषकः । भो वग्रस्स सचं सवानि बम्लण्णा । ७।

चारुदत्तः । प्रियं नः प्रियम् ।

विदूषकः ॥ चनान्तिकम् ॥ पुच्छासि णं कुदो एदं समाप्तादिदं
ति । ८।

चारुदत्तः । को दोषः ।

विदूषकः ॥ चेत्या कर्त्तो ॥ एव्वं विग्र । ९।

चेठी ॥ विदूषकस्य कर्त्तो ॥ एव्वं विग्र । १०।

चारुदत्तः । किमिदं कथयते । किं वरं वाक्याः ।

विदूषकः ॥ चारुदत्तस्य कर्त्तो ॥ एवं विग्र । ११।

चारुदत्तः । भद्रे सत्यं तदेवेदं सुवर्णभाएउम् ।

चेठी । अत्र अधिदं । १२।

चारुदत्तः । भद्रे न कदापि मया प्रियनिवेदनं निःफलीकृतम् ।

तद्व्यातां पारितोपिकमिदमङ्गुलीयकम् ॥ इत्यनुलोपकं इत्यमवलोक्य लक्षां ना

दर्शयति ॥

१५

वसत्सेना ॥ शालगाम् ॥ अदो ज्ञेव्व कामीयसि । १।
 चारुदतः ॥ ब्रन्तानिकम् ॥ भो कष्टम् ।
 धनैर्वियुक्तास्य नरस्य लोके किं जीवितेनादित एव तावत् ।
 यस्य प्रतीकारनिर्यकत्वात्कोपप्रसादा विफलीभवति ॥
 अपिच ।

पक्षविकलश्च पक्षी शुष्कश्च तरुः सरश्च ग्रलक्ष्मीनम् ।
 सर्पश्चोदृतदंश्चतुल्यं लोके दरिद्रश्च ॥
 अपिच । वयस्य ।

- १० शून्यैर्गृह्णैः खलु समाः पुरुषा दरिद्राः
 कूपैश्च तोयरक्षितस्तरुभिश्च शीर्णैः ।
 यदृष्टपूर्वजननमङ्गमविस्मृताना ।
 मेवं भवन्ति विफलाः परितोषकालाः ॥
- ११ विद्युपकः । भो अलं अदितेतं सत्तण्डिदेण ॥ प्रकाशं सप्तरिहासम् ॥
 भोदि समर्थीश्च उम केरिया एहाणासाडिया । १।
- १२ वसत्सेना । अन्न चारुदत ग्रुतं णोदं इमार रथाणावलीए इमं
 जणं तुलइडं । २।
- चारुदतः ॥ चविलक्षणितम् ॥ वसत्सेने पश्य पश्य ।
 कः अद्वास्यति भूतार्थं सर्वो मां तुलयिष्यति ।
 शङ्कनीया हि लोके इस्मिन्निष्प्रतापा दरिद्रता ॥
- १३ विद्युपकः । दृजे किं भोदीए इध ज्ञेव्व सुविदव्वं । ४।
 चेटी ॥ विहत्ता ॥ अन्न मितेय अदितेतं दणिं उन्नुअं अत्ताणाग्रं दंसे
 सि । ५।
- विद्युपकः । भो वग्रस्त इसो क्षु ओसारअतो विश्व सुखोबविदुं
 जणं पुणो वि वित्यास्त्रिवारिधाराहिं पविद्वो पन्नुप्सो । ६।
- १४ चारुदतः । सम्यगारु भवान् ।

अमूर्द्धि भिन्ना डलदातराणि १७६

पङ्कालतराणीव मृणालमूर्च्यः ।

पतन्ति चन्द्रव्यसनादिमुक्ता

दिवो ऽशुधारा इव वासिधाराः ॥

अपिच ।

धाराभिरार्थजनचित्तसुनिर्मलाभि

श्वेताभिर्दुनश्चरप्रतिकर्षाभिः ।

मेघाः स्ववल्लि वलदेवपद्मकाशाः

शक्रस्याः मौकिकनिधानमिवोद्दितः ॥

प्रिये । पश्य पश्य ।

रैतीः पिष्टतमालवर्णकनिर्भैरालितमम्भीधैः १७७

संसक्तैरुपवीजितं सुरभिभिः शीतीः प्रदोषानिलैः ।

एषाम्भीदसमागमप्रणयिनी स्वच्छन्दमभ्यागता

स्त्रा कालमिवाम्बरं प्रियतमा विगुत्समालिङ्गति ॥

॥ वसनासेना शृङ्गारभावं नाट्यन्तो चाहृतमालिङ्गति ॥

चारुदत्तः ॥ सर्वां नाट्यनप्तवालिंय ॥

भो मेघ गम्भीरतरं नद त्रिं तव प्रसादात्समरपीडितं ने ।

संस्पर्शरोमाचितजातरागं कदम्बपुष्पवनुपैति गात्रम् ॥

विद्वषकः । दासीदृढत्त उद्दिष्ण अणाङ्गो दणिं सि तुमं जं एवं
भोदिं विज्ञुआट भाग्रावेसि । १

चारुदत्तः । वयस्य नार्हस्युपालव्युम् ।

वर्षशतमन्तु उर्दिनमविरतधारं शतश्चदा स्फुरतु ।

अस्मद्विधुर्लभ्या यद्द्वं प्रियया परिष्वक्तः ॥

अपिच वयस्य ।

धन्यानि तेषां खलु जीवितानि

ये कामिनीनां गृहमागतानाम् ।

ग्राद्वाणि मेघोदकशीतलानि
गात्राणि गत्रेषु परिघडलि ॥

प्रिये वसन्तसेने ।

स्तम्भेषु प्रचलितवेदिस्वयानं
शीर्णवात्कथमवि धार्यते वितानम् ।
एवा च स्फुटितसुधादवानुलेपा
तसंलिङ्गा सलिलभरेण चित्रभित्तिः ॥

॥ उर्वे विलोक्या ॥ अये इन्द्रधनुः । प्रिये पश्य पश्य ।

विनुद्विलुहेनेद् महेन्द्रचापोच्छ्रितायतमुद्गेन ।
जलधरविवृद्धकुनुना विनाम्भितमिवात्तरिक्षेण ॥

तदेक्ष्यभ्यन्तरमेव प्रविशावः ॥ इत्युत्थाय परिक्रामति ॥

प्रिये पश्य ।

तालीषु तारं विद्येषु मन्दं
शिलामु द्वजं सलिलेषु चण्डम् ।

सङ्गीतवीणा इव ताद्यमाना

स्तालानुमारेण पतन्ति धाराः ॥

॥ इति निकान्ताः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां

उर्दिनो नाम

पञ्चमो उद्धः ॥

चेटी । कथं अङ्गु वि अङ्गुआ ण विवुज्जादि । भोडु पविसिअ
पबोधइस्सं । १।

॥ इति नाशेन परिक्रामति ॥ ततः पविश्चालाहादितश्चरीरा प्रसुप्ता वसन्तसेना ।

चेटी । उत्थेडु उत्थेडु अङ्गुआ पभादं संवुत्तं । २।

वसन्तसेना ॥ प्रतिशुद्ध ॥ कथं रक्ति ब्रैव्व पभादं संवुत्तं । ३।

चेटी । अम्ळ्हाणां एसो पभादो अङ्गुआए उण रक्ति ब्रैव्व । ४।

वसन्तसेना । हृजे कहिं तुम्ळ्हाणां ब्रूदिअरो । ५।

चेटी । अङ्गुए वडुमाणां समादिसिअ पुफ्करण्डग्रं जिषुङ्गाण । ६।

गदो अङ्गुचारुदत्तो । ६।

वसन्तसेना । किं समादिसिअ । ७।

चेटी । ज्ञोरहि रादीए ब्रैव्व पवक्हणां वसन्तसेणा गच्छडु ति । ८।

वसन्तसेना । हृजे कहिं मदु गन्तव्यं । ९।

चेटी । अङ्गुए जहिं चारुदत्तो । १०।

वसन्तसेना ॥ चहों परिष्वल ॥ द्वजे मुद्रु ण णिन्काइदो रादीए ।

ता अङ्गु पच्चक्खं पेक्खिस्सं । हृजे किं पविद्वा अहं अब्मतरचतुस्सा
लग्रं । ११।

चेटी । ण केवलं अब्मतरचतुस्सालग्रं सव्वजाणास्स ल्हिअग्रं पि
पविद्वा । १२।

वसन्तसेना । अवि सत्यदि चारुदत्तस्स परिश्चणो । १३।

चेटी । सत्त्वियस्सदि । १४।

वसत्सेना । कदा । १।

चेटी । जदो अज्ञुआ गमिस्सदि । २।

वसत्सेना । तदो मष पठमं सत्यिदव्वं । हजे गेणहू एं र
अणावलिं । मम बहिणिआए अन्नाधूदाए गट्य समयेहि भणिदव्वं
च । अहं सिरीचारुदत्स्स मुणिणिव्रिदा दासी तदा तुम्हाणां पि । ता
एसा तुक्ष ब्रैव्व कण्ठालुरणं होड रअणावली । ३।

चेटी । कुप्यिस्सदि चारुदत्तो अज्ञुआए दाव । ४।

वसत्सेना । गच्छ ए कुप्यिस्सदि । ५।

१८१ चेटी ॥ गृहोत्त्वा ॥ जं आणवेसि । ६।

१० " इति निष्कान्ता पुनः पवित्रः ॥

चेटी । अज्ञुए भणादि अन्नाधूदा । अन्नउत्तेण तुम्हाणां पसादीक
दा ए जुतं मम एं गेपिहुडं । अन्नउत्तो ब्रैव्व मम आहुरणविसेसो
ति जाणाडु भोदी । ७।

" ततः पवित्राति दाएं गृहीत्वा रदनिका ॥

८८ रदनिका । एहि वच्छ सअडिआए कीलेम्हु । ८।

दारकः ॥ तकहान् ॥ रदनिए किं मम एदाए महिआसअडिआए ।
तं ब्रैव्व सोवणासअडिए देहि । ९।

रदनिका ॥ सनिवेंद निःशुल ॥ जाद कुदो अम्हाणां सुवणाववहारो ।
तादस्स पुणो वि रिहीए सुवणासअडिआए कीलिस्ससि । ता जाव
२० विणोदेसि एं अज्ञुआवसत्सेणाए सनीवं उवसयिस्सं ॥ उपशृत्य ॥ अज्ञुए
पणमामि । १०।

१८२ वसत्सेना । रदणिए साअदं दे । कस्स उण अग्रं दारग्गो अण
लङ्किदसरीरो वि चन्दमुहो आणन्देदि मम क्षिग्रं । ११।

रदनिका । एसो कहु अज्ञाचारुदत्स्स पुत्तो रोहसेणो
२५ णाम । १२।

वसत्तमेना । अहु प्रार्थ । एहि ने पुत्र आलिङ् । इति चक्रे उपवेष्य ।
अणुकिंदं अणेण पिण्डाणो द्रवं । १।

रदनिका । ए केवलं द्रवं सीतं पि तकैनि । एदिणा अद्वचारु
दत्तो अत्ताणां विणोदिदि । २।

वसत्तमेना । अध किणिमित्तं एसो रोग्रदि । ३।

रदनिका । एदिणा पठिवेसिगिरुबद्दारुकोरिग्राए सुवण्णासग्रुडि । ४३
ग्राए कीलिदं तेण अ सा षीदा । तदो उण तं मग्नतस्त मह इयं
मद्ग्रासग्रुडिग्रा कठुग्र दिष्णा । तदो भणादि रदणिए किं मम एदाए
मद्ग्रासग्रुडिग्राए तं त्रैव सोवण्णासग्रुडियं देहि ज्ञि । ४।

वसत्तमेना । हृदी हृदी अग्रं पि णाम परस्म्यतीए सत्तयदि । ५०
भग्रवं कग्रत पोक्खरवत्तपठिद्गलविन्दुसरिसेहिं कीलसि तुमं पुरि
सभाग्रयेहिं ॥ इति चामा ॥ जाद मा रोद सुवण्णासग्रुडिग्राए कीलस्स
सि । ५।

दारकः । रदणिए का एसा । ६।

वसत्तमेना । दे पिण्डाणी गुणणिग्निर दासी । ७।

रदनिका । जाद अज्जुग्रा दे जणाणी भोदि । ८।

दारकः । रदणिए अलियं तुमं भणासि जङ् अम्लाणं अज्जुग्रा
जणाणी ता कीस अलङ्किर । ९।

वसत्तमेना । जाद मुद्देण मुद्देण अदिकरुणं मत्तेसि ॥ नाशेनाम
रणान्यवत्तारं हृतो ॥ एसा दाणि दे जणाणी संवुत्ता । ता गेहृ एदं ॥ १०
अलङ्कारयं सोवण्णासग्रुडियं घडवेलि । १०।

दारकः । अवेलि ए गेहृहसं रोदसि तुमं । ११।

वसत्तमेना । च्छृणि अमृत ॥ जाद न रोदिसं गच्छ कील ॥ चल
झर्मृच्छकटिको पूर्विता ॥ जाद करिहि सुवण्णासग्रुडियं । १२।

॥ इति दारकमादाय निष्कामा रदनिका ॥

१८५

प्रविष्ट्य प्रबहुणाधिकृहः

चेदः । लदणिए लदणिए णिविदेहि अज्जुआर वशन्तणेणार
ओहालिअं पक्खदुआलार शन्नं पवहुणं चिष्टदि । १।

प्रविष्ट्य

५ रदनिका । अज्जुर एसो वडमाणओ विषावेदि पक्खदुआरर
सन्नं पवहुणं ति । २।

वसन्तसेना । चिरुड मुझत्तअं जाव अहं अत्ताणां पसा
धेमि । ३।

रदनिका ॥ निष्कर्ष ॥ वडमाणआ चिरु मुझत्तअं जाव अज्जुआ
१० अत्ताणां पसाधेदि । ४।

चेदः । ही ही भो मथ वि जाणत्थलके विश्रुमलिदे ता
जाव एं गेपिहुअ आग्रच्छामि । द्वे णशाकदुआ बह्ला । भोड
पवहुणेण त्रैव गदागदि कलिशणं ॥ इति निष्कान्तसेना ॥ ५।

वसन्तसेना । हजे उवणेहि मे पसाहुणं अत्ताणां पसाहुर
१५ सं । ६। ॥ इति प्रसाधननो स्थिता ॥

१८६

प्रविष्ट्य प्रबहुणाधिकृहः

स्थावरकथेदः ॥ आणतम्हि लाग्रशालणएठाणेण जं थावलग्रा
पवहुणं गेपिहुअ पुष्पकलएउअं णिषुन्नाणं तुलिदे आग्रच्छेहि ति।
भोड तद्हि त्रैव गच्छामि । वहुध बह्ला वहुध ॥ परिकर्माबलोक्य च ॥
२० कधं गामणश्चिदिहिं लुहे मगे किं दाणिं दृथ्य कलिशणं ॥ चाहाणम् ॥
अले ले ओणलध ओणलध ॥ चाकर्ष ॥ किं भणाध । एणे कण्ण के
लके पवहुणे ति । एणे लाग्रशालणएठाणकेलके पवहुणेति । ता
णिग्यं ओणलध ॥ बबलोक्य ॥ कधं एणे अबले शहिहिं विग्र मं पे
किवग्र शहुण त्रैव बूदपलाइदे विग्र बूदिग्रले ओहालिअ अत्ता
२५ णां अणादो अबकूते ता के उण एणे । अधवा किं मम एदिणा

तुलिदं गमिश्णं । अले ले गामेतुग्रा ओशलध ओशलध । किं भणाधा
मुद्गतग्रं चिष्ट चकूपलिवत्ति देहि ज्ञि । अले ले लाग्रशालशण्ठाण
केलके रुग्गे शूले चकूपलिवत्ति दद्धेण । अधवा एषे एग्राई तवश्णी
ता एवं कलेमि । एदं पवर्णणं अज्ञचालुदत्तश्च लुक्खवाडिग्राई
पक्खदुआलके थावेमि ॥ इति पञ्चाणं संस्कृतम् ॥ एषे म्लि आग्रदे । ११ ॥
॥ इति निष्कामनः ॥

चेटी । अज्ञुए एमिसदो विघ्र मुणीग्रादि । ता आग्रदो पवर्ण । १२ ॥
एषो । २।

वसत्तमेना । लुज्जे गच्छ तुवरदि मे किंग्रं ता आदिसेन्हि प
क्खदुआरग्रं । ३।

चेटी । एड एड अज्ञुग्रा । ४।

वसत्तमेना ॥ परिक्लृप्त ॥ लुज्जे वीसम तुमं । ५।

चेटी । त्रं अज्ञुग्रा आणवेदि । ६। ॥ इति निष्कामना ॥

वसत्तमेना ॥ दक्षिणाज्ञिसम्बन्धे गृचयित्वा प्रवहणामधिरूप च ॥ किं गोदं पुरदि । १३ ॥
दक्षिणं एग्रणं । अधवा चारुदत्तस्स ज्ञेव्व दंसणं अणिमित्तं पमज्ञि ॥
स्सदि । ७।

प्रविश्य

स्थांवरकश्चेष्टः ॥ ओशालिदा भए शग्रडा ता जाव गच्छामि ॥ इति
नाहेनामधिरूप चालयित्वा व्यगतम् ॥ भालिके पवर्णणे । अधवा चकूपलिवत्ति
आए पलिश्णतश्च भालिके पवर्णणे पठिभाशदि । भोडु गमिश्णं । २० ॥
जाध गोणा जाध । ८।

नेपथ्ये । अरे रे दोवारिग्रा अप्पमत्ता सद्मु सद्मु गुम्मदृषेमु
द्वोध । एसो अज्ञ गोवालदास्ग्रो गुत्तिग्रं भज्ञिग्र गुत्तिवालग्रं वावा
दिग्र बन्धणं भेदिग्र परिअदूते अवकूमदि । ता गेएहूध गेएहूध । ९।

॥ प्रविश्यापटीचंपेणा सम्भासा एकवर्षालग्नुनिमडे ॥ व्यगुणित चार्यकः परिक्लृप्तमि ॥

चेदः ॥ लक्षणम् ॥ महते णश्चलीषु शम्भमे उप्यमे ता तुलिदं तु
लिदं गमिष्णं । । ॥ इति निष्कासनः ॥

आर्यकः ।

क्षिवादुं नरपतिवन्धनापदेश
व्यापत्तिव्यसनमहार्णवं नराणाम् ।
पादाग्रस्थितनिगुडिकपाशकर्पी
प्रब्रह्मो गज इव वन्धनाद्रमानि ॥

भो अहं खलु सिद्धादेशगनितपरित्रासेन राजा पालकेन धोयादानीय
विशमने गूढागारे वन्धनेन वदः । तस्माच्च प्रियमुहूच्छर्विलकप्रसा
देन वन्धनाद्रष्टो ऽस्मि ॥ अथापि विमुहू ॥

भाग्यानि मे यदि तदा मम को ऽपराधो
यदन्यनाम इव संयमितो ऽस्मि तेन ।
दीर्घा च सिद्धिरपि लङ्घयितुं न शक्या
गम्यो नृपो बलवता सह को विरोधः ॥

११५ तत्कुत्र गच्छामि मन्दभाग्यः ॥ विलोक्तः ॥ इदं कस्यापि साधोरनावृतप्र
क्षदारं गेहम् ।

इदं गृहं भिन्नमनायतार्गलं विशीर्णसन्धिश्च महाकपाठः ।
ध्रुवं कुदुम्बी व्यसनाभिभूतां दशां प्रपन्नो मम तुल्यभाग्यः ॥

११० तदत्र तावत्प्रविशामि ।

२० नेपथ्ये । जाध गोणा जाध । २ ।

आर्यकः ॥ आकर्त्त ॥ अये प्रवक्ष्यामित एवाभिवर्तते ।

भवेद्दोषीयानं न च विप्रमशीलैरधिगतं
वधूसंयानं वा तदभिगमनोपस्थितमिदम् ।
वद्विनेतव्यं वा प्रवर्जनयोग्यं विधिविशा
दिविनावाच्छून्यं मम खलु भवेद्विविक्षितम् ॥

॥ ततः प्रवहणान् प्रविश्य ॥

वर्धमानकशेनः । ही माणसे आणीदे मह ज्ञाणत्थलके । लद
णिए लदणिए णिवेदेहि अज्ञुआर वशतशेणार अवत्यिदे शज्जे पव
हणे अक्षिलुक्षिय पुण्यकलाएडग्रं जिषुज्ञाणं गच्छु अज्ञुआ । १।

ग्रायकः ॥ चाकर्ण ॥ गणिकाप्रवहणं वहिर्यानं च भववधिरोहा ॥
मि ॥ इति स्वेतमुपसर्वति ॥

चेटः ॥ चुवा ॥ कदं णोउलशहे ता आग्रदा खु अज्ञुआ । अज्ञुए
इमे णशाकुआ बद्धा । ता पिष्टदो ल्लोब्ब आलूलुडु अज्ञुआ । २।

॥ आयकः तता करोति ॥

१११

चेटः । ज्ञधा पादुण्यालचालिदाणं णोउलाणं वीशन्ते शहे भल ॥१॥
कुते ग्र पवहणे तधा तकेमि शम्यदे अज्ञुआर आलूलार द्वोद्व्यं
ता गच्छामि । ज्ञाध गोणा ज्ञाध । ३। ॥ इति परिक्रामति ॥

प्रविश्य

वीरकः ॥ अरे रे अरे जग्नाग्रमाणाग्रचन्दणग्रमङ्गलपुष्टाभद्र्य
मुखा ।

किं अच्छध वीसद्वा जो सो गोवालदार्ग्रो रुदो ।

भेत्तूण समं वच्छ णावद्विग्रं च वन्धणं च ॥

अरे रे पुरत्यिमे पदोलीडुआर चिठु तुमं तुमं पि पच्छिमे तुमं पि
दक्षिणे तुमं पि उत्तरे । जो वि एसो पाआरखएडो एं अक्षिरुक्षिग्र
चन्दणेणा समं अवलोक्मि । एहि चन्दणाग्र एहि इदो दाव । ४।

प्रविश्य संभासतः

चन्दनकः । अरे रे वीरग्रविसलाभीमङ्गदणडकालग्रदणडमूरण्य
मुखा ।

आग्रच्छध वीसत्या तुरियं जतेहु लड़ करेज्जाहु ।

लच्छी ज्ञेण ण रणो पव्ववर गोत्तरं गतुं ॥ ५॥

११२ अविग्रह ।

उज्जाणेमु सक्षात् अ नगे णाग्रीय आत्रणे धोसे ।

तं तं बोहुलु तुरिग्रा मङ्गा वा जाग्रथ ब्रन्थ ॥

रे रे वीरग्र किं किं दरिसेसि भणाहि दाव वीमत्यं ।

भेन्नूण अ वन्धणग्रं को सो गोवालदारग्रं कुरइ ॥

कस्सदूमो दिणग्ररो कस्स चउत्थो अ वदृ चन्दो ।

हद्दो अ भगवगद्दो भूमिसुओ पञ्चमो कस्स ॥

भण कस्स जम्महद्दो बीबो णवमो तहेय सूसुओ ॥

बीयन्ते चन्दणाए को सो गोवालदारग्रं कुरइ ॥ ११

११३ वीरकः । भड चन्दणाए ।

अबहुरइ को वि तुरिग्रं चंदणग्र सवानि तुज्जा द्विग्रण ।

बहु अदुद्ग्रदिणग्ररे गोवालग्रदारग्रो खुडिदो ॥ १२

चेटः । जाध गोणा जाध । ३।

चन्दनकः ॥ हङ्ग ॥ अरे रे पेक्ख पेक्ख ।

ओहारिओ पवहुणो वज्जाइ मज्जेण राग्रमगस्स ।

एदं ताव विग्रारहु कस्स कहिं पवसिओ पवहुणो ॥ १३

वीरकः ॥ चन्दनकः ॥ अरे रे पवहुणवाहुओ मा दाव पवहुणं
वाहेहि । कस्स केरकं एदं पवहुणं को वा इध आवृजो कहिं वा
वच्चादि ॥ ५।

१४ चेटः । एणे कहु पवहुणे अनुचालुदत्ताहु केलके पवहुणे इध
अज्जुओ वशतणेणा आलूजा पुण्यकलाएउग्रं जिणुज्जाणं कीलिदुं चा
लुदत्तण णीयदि ॥ ६।

वीरकः ॥ चन्दनकमुपतृष्ठ ॥ एसो पवहुणवाहुओ भणादि अनुचारु
दत्तस्स पवहुणं वशतसेणा आवृजा पुण्यकरणउग्रं जिष्मुज्जाणं णीयदि
त्ति ॥ ७।

चन्दनकः । ता गच्छु ॥ १।
वीरकः । अणवलोद्दो ज्ञेव्व ॥ २।
चन्दनकः । अध इ ॥ ३।
वीरकः । कस्स पच्चदण ॥ ४।
चन्दनकः । अज्ञाचारुदत्तम् ॥ ५।
वीरकः । को सो अज्ञाचारुदत्तो का वा वसत्सेणा ज्ञेण अण ॥ ६।
वलोद्दं वच्चदि ॥ ७।

चन्दनकः । अरे अज्ञाचारुदत्तं ण आणामि ण वा वसत्सेणिअं ॥ ८।
अद अज्ञाचारुदत्तं वसत्सेणिअं वा ण आणामि ता गग्णे जोएहास
द्विदं चन्दं तुमं ण आणामि ॥ ९।

को तं गुणारविन्दं सीलभिग्नं जणो ण आणादि ॥ १०।
आवणाडुक्कमीकरं चउसाअरसारथं रथणं ॥ ११।
दो ज्ञेव्व पूर्वणीआ इहु णग्रीरु तिलअभूदा अ ॥ १२।
अज्ञा वसत्सेणा धम्णिही चारुदत्तो अ ॥ १३।

वीरकः । अरे चन्दनथा ॥ १४।
ज्ञाणामि चारुदत्तं वसत्सेणं च सुद्रु ज्ञाणामि ॥ १५।
पते अ रावकज्ञे पिदरं पि अहं ण आणामि ॥ १६।
आर्यकः ॥ अयं मे पूर्ववैरी अयं मे पूर्ववन्धुः ॥ यतः ॥

एककार्यनियोगं पि नानयोस्तुल्यशीलता ॥ १७।
विवाहे च चितायां च यथा उत्तमुज्जोर्दियोः ॥ १८।

चन्दनकः । तुमं पि तत्तिष्ठो सेणावर्द रणो पच्चदो ॥ एदे धा
रिदा मह वद्धा अवलोद्दहि ॥ १९।

वीरकः । तुमं पि रणो पच्चदो वलवर्द ता तुमं ज्ञेव्व अवलो
दहि ॥ २०।

चन्दनकः । मह अवलोद्दं तुश अवलोद्दं भोदि ॥ २१।

वीरकः । जं तु अवलोददं तं रणा पालणा अवलोददं । १।

११७ चन्दनकः । अरे पवहणावाहुआ ओणामेद्दि धुरं । २।

चेटः ॥ तणा करोनि ॥

आर्यकः ॥ खण्णाम् ॥ अपि रक्षणो मामवलोकयति । अणस्तथा
स्मि मन्दभाग्यः । अथवा ।

भीमस्यानुकरिष्यामि वाङ्गः शस्त्रं भविष्यति ।

वरं व्यायच्छतो मृत्युर्न गृहीतस्य वन्धने ॥

अथवा साहुसस्य तावदनवसरः ।

चन्दनकः ॥ नाहेन प्रवहणामाहुषावलोकयति ॥

१० आर्यकः । शरणागतो ऽस्मि ।

चन्दनकः ॥ संस्कृतमाप्निल ॥ अभयं शरणागतस्य ।

आर्यकः ।

त्यजति किल तं जयश्रीर्जद्धृति च मित्राणि वन्धुवर्गश्च ।

भवति च सदोपद्मास्यो यः खलु शरणागतं त्यजति ॥

११ चन्दनकः । कधं अङ्गांगो गोवालदारयो सेणवित्तासिदो पत्तर
हो विअ साउणिअस्स दृत्ये णिवडिदो ॥ विचिन्न ॥ एसो अणावरधो
सरणाश्रदो अङ्गाचारुदत्तस्स पवहणं आद्वनो पाणप्पदस्स मे अङ्गास
विवलअस्स मित्रं अणादो राग्रणिअंगो । ता किं दाणिं एत्य जुनं
अणुचिद्गुडं । अथवा जं भोदि तं भोदि । पठमं ज्ञेव्व अभयं दिणां ।

१२ भीदाभयप्पदाणं देलस्स परोबग्रारसिअस्स ।

जइ होइ होउ णासो तहु वि अ लोए गुणो ज्ञेव्व ॥

॥ समावेशीर्ष ॥ दिद्वो अङ्गांगो ॥ इणोंगो ॥ ए अङ्गुआ वसत्तसेणा ।

तदो एसा भणादि जुनं गोदं सरिसं णोदं जं अहं अङ्गाचारुदत्तं अक्षि
सारिदुं गच्छन्ती राग्रमग्गे परिभूदा । ३।

१३ वीरकः । चन्दणाया एत्य महु संसांगो समुप्पणो । ४।

चन्दनकः । कथं दे संसओ । १।

वीरकः । सम्भमघग्वरकाठो तुमं ज्ञादो मि जं तुर भणिदं । ११६
दिद्रो मह अङ्गो पुणो अङ्गुआ वसत्सेणेति ॥

एत्य मे अप्यच्चओ । २।

चन्दनकः । अरे को अप्यच्चओ तुहु । वअं दक्षिणात्ता अव्वत्^८
भासिणो खस खत्तिखटो कडत्यो विलग कासाठ कासाप्यावरणाग्र द्
विड चोल चीण वत्सर खेर खानमुखमधुधातप्रभृतीनां ज्ञेहज्ञातीनां
अनेकदेशभाषाभिज्ञा यथेष्टं मन्त्रयामो दिद्रो दिद्रा वा अङ्गो अङ्गुआ
वा किं शब्दविचारः स्त्रीपुनर्पुंसकव्याख्यानमप्रस्तुतम् । ३।

वीरकः । एं अहं पि पलोइमि राघवणा एसा अहं रसो पञ्च ॥०
इदो । ४।

चन्दनकः । तत्किमहुमप्रत्ययः संवृत्तः ।

२००

वीरकः । एं सामिणिओओ । ५।

चन्दनकः ॥ खगत्य् ॥ अङ्गोवालदारओ अङ्गुचारुदत्सा पवहृणं
अक्षिरुद्धिअ अवकूमदि ति जड कहिङ्गदि तदो अङ्गुचारुदत्तो रणा^९
सामिज्जद् । ता को एत्य उआओ ॥ तुविचित्य ॥ कासाठकलहृप्यओअं
करेमि ॥ प्रकाशम् ॥ अरे वीरथ मह चन्दणकेण पलोइदं पुणो वि तुमं
पलोइमि को तुमं । ६।

वीरकः । अरे तुमं पि को । ७।

चन्दनकः । पूङ्गजातो माणिज्जातो तुमं अप्यणो ज्ञादिं णा सुम ॥०
रेसि । ८।

वीरकः ॥ खगोम् ॥ अरे का मह जादी । ९।

चन्दनकः । को भणउ । १०।

२०१

वीरकः । भणउ । ११।

चन्दनकः । अहुवा ण भणउ । १२।

ब्राणन्तो वि लिं जादिं तुङ्गा ण भणामि सीलविद्वेषा ।
चिदृउ महु चित्र मणे किं च कदत्येष भग्नेष ॥ १ ॥

वीरकः । णं भणउ भणउ । २ ।

चन्दनकः ॥ संज्ञा ददाति ॥

वीरकः । अरे किं णोदं । ३ ।

चन्दनकः ।

सिणमिलाग्रलक्ष्यो पुरिसाणं कुच्छगणिठसणठवणो ।

कत्तरिवावडक्ष्यो तुमं पि सेणावर्द्द जादो ॥ ४ ॥

वीरकः । अरे चन्दणआ तुमं पि मानिङ्गुतो अप्पणो केहिं
१० जादिं ण सुमरेसि । ५ ।

२०२ चन्दनकः । अरे का महु चन्दणअस्स चन्दविसुद्धस्स जादो । ६ ।

वीरकः । भणउ । ७ ।

चन्दनकः । भणउ भणउ । ८ ।

वीरकः ॥ नाथेन संज्ञा ददाति ॥

चन्दनकः । अरे किं णोदं । ९ ।

वीरकः । अरे सुणाहि सुणाहि ।

तुङ्ग वि जादो सुदा मादा भेरी पिद वि दे पठहो ।

दुम्मुक्करउभादा तुमं पि सेणावर्द्द जादो ॥ १० ॥

चन्दनकः ॥ नाथेन ॥ अहुं चन्दणओ चम्मारओ । ता पलोटहि
२० पवहुण । ११ ।

वीरकः । अरे पवहुणवाहुआ परिवत्तावेहि पवहुणं पलो
इस्सं । १२ ।

चेटः ॥ नाथा जरोति ॥

२०३ वीरकः । नाथेन पवहुणमारोहुमिछ्छति ।

चन्दनकः । सहा केशेषु गृहीत्वा पास्यति पादेन ताडयति ॥

वीरकः ॥ सक्रोप्सुखाय ॥ अरे अहं तु वीसत्यो राश्राणतिं करेतो
महमा केसेमु गेण्ठल्य यादेन ताडिदो । ता सुणु रे अद्विग्रहणम
ज्ञो जडि दे चउरङ्गं णा कप्पावेमि तदा णा द्वोमि वीरओ ॥ १ ॥

चन्दनकः । अरे राडलं अद्विग्रहणं वा वच किं तद् सुणहम
रिसेणा ॥ २ ॥

वीरकः ॥ त्वेति निष्कासनः ॥

चन्दनकः ॥ लिंगो बलोवा ॥ गच्छ रे पवर्हणवाल्या गच्छ । जड
को त्रि पुच्छदि तदो भणेसि चन्दणावीरद्विं अवलोइदं पवर्हणं
वच्छदि । अज्ञो वसतसेणो इमं च अद्विग्राणं दे देमि ॥ ३ ॥

॥ इति उङ्कः प्रथमः ॥

२०८

आर्यकः ॥ उङ्कः गृहीत्वा महर्षमाल्यात्म ॥

अये शस्त्रं नया प्रातं स्पन्दते दक्षिणो भुजः ।

अनुकूलं च सकलं लृत संरक्षितो उपर्हम् ॥

चन्दनकः । अज्ञुर ।

एत्य मह विषाविदा पचउदा चन्दणं पि सुमरेसि ।

णा भणामि एस लुदो णोहम्स रसेण वीष्टामो ॥ ४ ॥

आर्यकः ।

चन्दनश्चन्दशीलाधो देवाद्य मुकुन्मम ।

चन्दनं भो स्मरिष्यामि सिद्धादेशस्तथा यदि ॥

चन्दनकः ।

अभग्नं तुहु देउ लूरो विष्णु बम्हा रवी अ चन्दो अ ।

हत्तूण सत्तुबक्तं सुम्भणिसुम्भे नधा देवी ॥ ५ ॥

चेटः ॥ पवर्हणेन निष्कासनः ॥

चन्दनकः ॥ नेपत्याभिमुलमवलोवत् ॥ णिकूमतस्त मे पित्रवयस्तो सव्वि २०५
लयो पिधुदो ज्ञेव्व अणुलग्नो गदो । भोडु पधाणदण्डधार्यो वीरओ ॥ ६ ॥

राग्रपद्मग्रारो विरोधिदो ता ज्ञाव अहं पि पुत्तभादरेहिं परिखुदो
एदं द्वेष्व अणुगच्छामि । ।

॥ इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां
प्रवहणविपर्ययो नाम
पष्ठो ऽङ्कः ॥

॥ ततः प्रविशति चारुदत्तो विद्युपकश ॥

२०६

विद्युपकः । भी पेक्ख पेक्ख गुणकरण्डग्रजिषुब्राणस्स सस्तरी
अदं । १।

चारुदत्तः । वयस्य एवमेतत् । तथा हि ।

बणिज इव भालि तरवः पाण्यानीव स्थितानि कुमुमानि ।

शुल्कमिव साधयतो मधुकरपुरुषः प्रविचरति ॥

विद्युपकः । भी इमं असकाररमणीयं सिलाश्वलं उवविसदु
भवं । २।

चारुदत्तः ॥ उपविश्य ॥ वयस्य चिरयति वर्धमानकः ।

विद्युपकः । भणिदो मद वडुमाणश्चो वसन्तसेणियं गेणिदृग् ॥०
लङ्घं लङ्घं आग्रच्छ न्ति । ३।

चारुदत्तः । तत्किं चिरयति ।

किं यात्यस्य पुरः शनैः प्रवद्याणं तस्यात्तरं मार्गते

२०७

भग्ने उन्ने परिवर्तनं प्रकुरुते हिन्नो उथवा प्रयद्धः ।

कर्मान्तोत्थितदारुवारितगतिर्मार्गात्तरं याचते

१४

स्वैरं प्रेरितगोयुगः किमथवा स्वच्छन्दमागच्छति ॥

चेटः । जाध गोणा जाध । ४।

आर्यकः ॥ चमान् ॥

नरपतिपुरुषाणां दर्शनादीतभीतः

२०

सनिगउचरणत्वात्सावणीयापसारः ।

अविदितमधिवृद्धो यामि साधोस्तु याने
परम्भूतं इव नीडे रक्षितो वायसीभिः ॥

अहो नगरात्मुद्भूर्मागतोऽस्मि तत्किमस्मात्प्रवृणाद्वतीर्य वृक्षवा
टिकागृहनं प्रविशामि । उताहो प्रवृणस्वामिनं पश्यामि । अथवा
कृतं वृक्षवाटिकागृहेन अभ्युपपत्रवत्सलः खलु तत्रभवानार्यचारुदत्तः
श्रूयते तत्प्रत्यक्षीकृत्य गच्छामि ।

स तावदस्माद्बसनान्नवात्यितं
निरीक्ष्य साधुः समुष्येति निर्वृतिम् ।
शरीरमेतदत्मीदृशीं दशां
धृतं मया तस्य महात्मनो गुणोः ॥

चेदः । इमं तं उद्गाणं जाव उवश्यामि । अद्युम् । अद्यमि
त्तम् ॥१॥

२०८ विद्वपकः । भो पियं दे णिवेदेमि वद्माणग्रो मनेदि आगदार
वसत्सेणारुद्वयं ॥२॥

१९ चारुदत्तः । प्रियं नः प्रियम् ।

विद्वपकः । दासीरुदत्ता किं चिरदो सि ॥३॥

चेदः । अद्य मित्रेय मा कुप्य जाणात्यलके विश्रुमलिदे ति कदुअ
गदागदं कलेके चिलदे ष्विद् ॥४॥

चारुदत्तः । वर्धमानक परिवर्तय प्रवृणम् । सखे मैत्रेय अव
२० तार्य वसत्सेनाम् ।

विद्वपकः । किं णिग्रेण बद्धा से गोडा त्रेण सग्रं णोदरदि
॥ उत्तम वृवृणमुद्यारु ॥ भो ण वसत्सेणा वसत्सेणो क्वु एमो ॥५॥

चारुदत्तः । वयस्य अलं परिवृहसेन न कालमयेक्षते स्निरुः । अ
थवा स्वयमेवावतार्यामि ॥ इत्युपिक्षिति ॥

२५ आर्यकः ॥ दुःख ॥ अये अयमेव प्रवृणस्वामी न केवलं श्रुतिर

मणीयो दृष्टिरमणीयो ऽपि । दृक् रुक्षितो ऽस्मि ।

चारुदत्तः ॥ प्रवहणमधिरूप दृक् च ॥ अये तत्की ऽयम् ।

२०१

करिकरसमवाङ्गः सिंहूर्पीनोन्नतांसः

पृथुतरसमवद्वास्ताब्रलोलायताकः ।

कथमिदमसमानं प्राप्त दृवंविधो यो

वद्वति निगड्युग्मं पादलग्नं महात्मा ॥

ततः को भवान् ।

आर्यकः । शरणागतो गोयालप्रकृतिर्यको ऽस्मि ।

चारुदत्तः । किं धोषादानीय यो ऽसौ राजा पालकेन वदः ।

आर्यकः । अथ किम् ।

चारुदत्तः ।

विधिनिवोपनीतस्त्वं चक्रुर्विप्रयमागतः ।

अपि प्राणानहं ज्ञायां न तु त्वं शरणागतम् ॥

आर्यकः ॥ हर्ष नाट्यति ॥

चारुदत्तः । वर्धमानक चरणान्निगडमपनय ।

चेदः । ऽन्नं अन्नो आणवेदि ॥ तथा कृत्वा ॥ अन्नं अवणीदाइं पिण्डि
लाइ ॥ १।

आर्यकः । स्नेहमयान्यन्यानि दृष्टराणि दत्तानि ।

विद्वपकः । सङ्घच्छेद्वि पिण्डाइं एसो वि मुकुो अन्हे वन्नि
स्सामो ॥ २।

चारुदत्तः । धिक् शात्तम् ।

२१०

आर्यकः । सखे चारुदत्त अद्यमपि प्रणयेनेदं प्रवद्युणमावृषः ।
तत्कातव्यम् ।

चारुदत्तः । अलंकृतो ऽस्मि स्वयंग्राद्यप्रणयेन भवता ।

आर्यकः । अभ्यनुज्ञातो भवता गतुमिच्छामि ।

२११

चारुदत्तः । गम्यताम् ।

आर्यकः । भवववतरामि ।

चारुदत्तः । सखे नावतरितव्यम् । प्रत्यग्रापनीतसंयमनस्य भवतो
अतिलभुतव्यारा गतिः । सुलभुरुपसव्वरे ऽस्मिन्प्रदेशे प्रवरुणां वि
श्यासमुत्पादयति । तत्प्रवरुणेनिव गम्यताम् ।

आर्यकः । यथाकु भवान् ।

चारुदत्तः ।

केषण व्रज बान्धवान् ।

आर्यकः ।

ननु मया लब्धो भवान्बान्धवः ।

चारुदत्तः ।

स्मर्तव्यो ऽस्मि कथात्तरेषु भवता ।

आर्यकः ।

आत्मापि विस्मर्तते ।

चारुदत्तः ।

वां रक्षतु पथि प्रयात्तममरः ।

आर्यकः ।

संरक्षितो ऽहं वया ।

चारुदत्तः ।

स्वीर्माण्यैः परिरक्षितो ऽसि ।

आर्यकः ।

ननु क्षे तत्रापि क्षेत्रुर्भवान् ।

चारुदत्तः । यत्रोग्यते प्रालके महती रक्षा वर्तते तच्छीघ्रमपक्रा

२० ननु भवान् ।

२१ आर्यकः । एवं पुनर्दर्शनाय ॥ इति निष्क्रान्तः ॥

चारुदत्तः । कृतैवं मनुजापतेर्महूद्यलीकं

स्थातुं हि तण्णमपि न प्रशस्तमस्मिन् ।

"इहा" मैत्रेय ज्ञिष्य निगडं पुराणकूपे

२५ पश्येयुः नितिपतयो हि चारुदद्या ।

॥ वामाजिस्पदनं सूचयित्वा ॥ सखे मित्रेय वसत्तसेनादर्शनोत्सुको उयं
द्रनः । पश्य ।

अपश्वतो उव्य तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

अकारणपरित्रस्तं वृद्यं व्यथते मम ॥

तदेहि गच्छावः ॥ परिक्रम्य ॥ कथमभिमुखमनाभ्युदयिकं अमणकदर्शनम् ॥

॥ विचारं ॥ प्रविशवयमनेन पथा वयमग्नेव पथा गच्छामः

१० इति निष्कामता यत्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां

आर्यकापद्मरूपं नाम

सप्तमो उङ्कः ॥

१०

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

॥ अपश्वतो उव्यं तां कातां वामं स्फुरति लोचनम् ।

२१२

॥ ततः प्रविशार्द्धचोरहस्यो भिनुः ॥

भिनुः । अज्ञा कलेध धम्मणवग्रं ।

शज्जन्मध णिअपोटं णिचं दग्गेध काणापडकेण ।

विशमा इन्द्रियोला द्वलति चिलणच्छिदं धम्मं ॥

॥ अविग्र । अणिच्छार् पेक्खिग्र णवल दाव धम्माण शलणा मिनु ।

पञ्चज्ञाण नेण मालिदा इत्यिग्र मालिग्र नाम लक्खिदे ।

अबले अ चण्डाल मालिदे अवणं णे णल शम्ग गाहृदि ॥

शिल मुण्डिदे तुण्ड मुण्डिदे चित्त ण मुण्डिदे कीण मुण्डिदे ।

त्राहू उण अ चित्त मुण्डिदे शाङु शुश्मु शिल ताहू मुण्डिदे ॥

२१३ गिद्धिकशाओदर् एषे चीवले ज्ञाव एदं लष्टिग्रशालकाहू केलके
उज्जाणे पविशिग्र पोक्खलिणीर् पक्खालिग्र लङुं लङुं अवकूमि
णं । १ ।

॥ परिक्षय तथा करोति ॥

नेपथ्ये । चिष्ट ले दुष्ट शमणका चिष्ट चिष्ट । २ ।

१५ भिनुः ॥ हृष्ट शमण ॥ ही अविद ही माणहे । एषे णे लाग्णा
लशणठाणे आग्दे । एकेणा भिक्खुणा अबलाहे किदे अमां पि जाहिं
जाहिं भिक्खुं पेक्खदि तहिं तहिं गोण व्व णाणं भिन्दिग्र ओवाहे
दि । ता कहिं अशलणे शलणं गमिशण । अधव्रा भष्टालके झोव्व
बुडे मे शलणे । ३ ।

२०

पविश सख्त्येन विटेन शह

शकारः । चिष्ट ले दुष्ट शमणका चिष्ट चिष्ट । आवाणाग्रम

ज्ञापविश्वरुद्धश विग्रह लतमूलग्रहण शीणं ते मोडद्धशं । १ । ॥ इति
ताडयनि ॥

विदः । काणेलीमातः । न युक्तां निर्वेदधृतकपायं भिन्नुं ताडयितुं २१४
तत्किमनेन । इदं तावन्सुखोपगम्यमुद्यानं पश्यतु भवान् ।

अशरणाणरणप्रभोदन्तीर्वनतरुभिः क्रियमाणचारुकर्म ।

कृद्यमिव द्वरात्मनामगुप्तं नवमिव राज्यमनिर्दितोपभोग्यम् ॥

भिन्नुः । शाश्रदं पश्चाद्दु उवाशके । २ ।

शकारः । भावे पेक्ख पेक्ख अकूशादि मं । ३ ।

विदः । किं ब्रवीति ।

शकारः । उवाशके ति मं भणादि । किं दृग्गे णाविदे । ४ । १०

विदः । वुद्धोपासक इति भवतं स्तौति ।

शकारः । वुणु शमणका वुणु । ५ ।

भिन्नुः । तुमं धणे तुमं पुणे । ६ ।

शकारः । भावे धणे पुणे ति मं भणादि । किं दृग्गे शलावके
कोष्ठके कोम्भकाले वा । ७ । १५

विदः । काणेलीमातः । ननु धन्यस्त्वं पुण्यस्त्वमिति भवतं स्तौति । २११

शकारः । भावे ता कीण एषे इथ आगदे । ८ ।

भिन्नुः । चीवलं पक्खालिदुः । ९ ।

शकारः । अले दुष्ट शमणका एषे मम बहिणीवदिणा गच्छु
ज्ञाणाणां पवले पुण्यकलाणदुज्जाणे दिष्णे । ज्ञहिं दाव श्रुणका णि २०
आला पाणिग्रं विग्रहति दृग्गे वि वलपुलिणे मणुष्णके ण एक्षाग्रा
मि तहिं तुमं पुक्खलिणीए पुलाणकुलुत्यजूशशवलादं दुश्शगन्धि
आदं चीवलादं पक्खालिणि । ता तुमं एक्षपुलालिग्रं कलेनि । १० ।

विदः । काणेलीमातः । तथा तर्क्यामि वथानेनाचिरप्रव्रत्तिनेन
भवितव्यम् । २१

शकारः । कथं भावे ब्राणादि । १।

२१६ विदः । किमत्र ज्ञेयम् । पश्य ।

अग्न्यायस्य तविव केशविरहुदौरी ललाच्छविः

कालस्थाल्पतया च चीवरकृतः स्कन्दे न ज्ञानः किणः ।

नाभ्यस्ता च कषायवस्त्ररचना हूरं निगृडातरं

वस्त्रातं च पठोच्छयात्रशिशिलं स्कन्दे न सत्तिष्ठते ॥

मिनुः । उबाशके एवं अचिलप्यव्विदि ग्रहणे । २।

शकारः । ता कीण तुम ब्रादमेतक द्वेष्व ए पव्विदि । ३।

* इति ताड्याति *

१० मिनुः । णमो बुद्धश्श । ४।

विदः । किमनेन ताडिनेन तपस्त्विना । मुच्यतां गच्छतु ।

शकारः । अले चिष्ट दाव ज्ञाव शम्पधालिमि । ५।

विदः । केन सार्थम् ।

शकारः । अतणो दृडकैण । ६।

११ विदः । दृल न गतः ।

शकारः । पुत्रका दृडकौ भश्टके पुत्रके एषे शमणके अवि णाम

२१७ किं गच्छडु किं चिष्टडु ॥ शम्पदम् ॥ णावि गच्छडु णावि चिष्टडु । भावे

भावे शम्पधालिदं नए दृडकैण शहु एषे महु दृडके भणादि । ७।

विदः । किं त्रवीति ।

२० शकारः । मावि गच्छडु मावि चिष्टडु मावि उशशडु मावि

णीणशडु इध द्वेष्व कति पठिअ मलेडु । ८।

मिनुः । णमो बुद्धश्श शलणागदे न्हि । ९।

विदः । गच्छतु ।

शकारः । णं शमदण । १०।

विदः । कीदृशः समयः ।

शकारः । तथा कदमं फेलडु जथा पाणिग्रं काश्लं ण स्तोदि ।
अथवा पाणिग्रं पुज्जीकुञ्च कदमं फेलडु ॥ १ ॥

विदः । अस्त्रो मूर्खता ।

२१८

विपर्यस्तमनश्वेष्टः शिलाशकलवर्जनिः ।

मांसवृत्तैरियं मूर्खैर्भारकाला वसुन्धरा ॥

मिनुः ॥ नाशेनाकोशति ॥

शकारः । किं भणादि ॥ २ ॥

विदः । भवतं स्तौति ।

शकारः । वुणु वुणु पुणो वि वुणु ॥ ३ ॥

तथा कृत्वा निष्काश्नो मिनुः ॥

विदः । काणेलीमातः पश्योद्यानस्य शोभाम् ।

अमी हि वृक्षाः फलपुष्पशोभिताः

कठोरनिष्पन्दलतोपवेष्टिताः ।

नृपाङ्गया रक्षितेन पालिता

नराः सदासा इव याति निर्वृतिम् ॥ ४ ॥

शकारः । प्रुश्छु भावे भणादि

बहुकुण्ठुमविचित्तिदा अ भूमी

कुण्ठुमभलेण विणामिदा अ लुक्त्वा ।

दुमशिक्खललदा अ वन्दमाणा

पणाणफलादं व वाणला ललति ॥ ५ ॥ २०

विदः । काणेलीमातः । इदं शिलातलमध्यास्थताम् ।

२१९

शशारः । एष मिह आशिदे ॥ इति विदेन चह उपविशति ॥ भावे अनु

वि तं वशलणेणिग्रं प्रुमलामि डुग्गणवग्रणं विग्र दृउक्कादो ण ओ
शलदि ॥ ५ ॥

विदः ॥ च्यग्नम् ॥ तथा निरस्तो ऽपि स्मरति ताम् ।

२५

ग्रथवा ।

स्त्रीभिर्वर्मानितानां कायुरापाणां विवर्धते मदनः ।

सत्युरुपम्य स एव तु भवति मृडुर्नैव वा भवति ॥

शकारः । भावे कावि वेला यावलकचेऽश भणिदण यवद्हणं
“गेणिदृश लङ्घं लङ्घं आगच्छेशु जि । अन्न वि णाग्रच्छदि जि चिलं
म्हिं बुभुविवदि मज्जाणो णा शक्तिग्रादि पादेत्तिं गतुं । ता पेक्ष्व पेक्ष्व ।

णास्त्रमज्जागदे शूले उप्पेक्ष्वे कुविदवाणालशलिच्छे ।

भूमी दृश्यतत्ता दृदपुतशदेव्व गन्धाली ॥ ११ ॥

२२० विटः । एवमेतत् ।

हायामु प्रतिमुक्तशष्यकवलं निद्रायतोगीकुलं
तृप्णार्त्तेश निपीयते वनमौरुणां पयः सारसम् ।
सलापादतिशङ्कितैर्न नगरीमार्गी नैः सेव्यते
ततां भूमिमपास्य च प्रवद्हणं मन्ये क्वचित्संस्थितम् ॥

शकारः । भावे ।

शिलणि मम णिलाणे भाव श्रुज्जश यादे
शउणिखगविक्ष्वा लुकवशाखाशु लीणा ।
णालयुलिशमनुशा उण्डुरीत्तिं शशता
घलशलणणिशसा आदवं णिव्वद्हन्ति ॥

भावे अज्जा वि शे चेते णाग्रच्छदि । अधवा अत्तणो विणोदणणि
२० मित्तं किं पि गादणं ॥ इति गादणि ॥ भावे भावे श्रुदं तुर जं मद गा
ददं ॥ १२ ॥

विटः । किमुच्यते गन्धर्वो भवान् ।

२२१ शकारः । कथं गन्धव्वे णा भविणशं ।

द्विज्जलाला द्वीलकभद्रमुश्ते

वचाहु गण्ठो णागुडाहुग्रुण्ठी ।

एष मह शेविद गन्धनुती
कथं ए हुगे मधुलश्शले ति ॥

भावे भावे पुणो वि दाव गाइशं । इति तता करोति । भावे भावे प्रुदं
तुर त्रं मह गाइदं । १।

विदः । किमुच्यते गन्धर्वा भवान् ।

शकारः । कथं गन्धव्वे ए भवामि ।

हिङ्गजले दिष्ठामल्लीचयुणे
वग्धालिदे तेषांधिदण मिश्णे ।

भुते मह पालङ्गदीयमंणे
कथं ए हुगे मधुलश्शले ति ॥

भावे अज्ज वि चेटे पाप्रच्छदि । २।

विदः । स्वस्थो भवतु भवान् । सम्प्रत्येवागमिष्यति ।

॥ ततः प्रविशति प्रवहणाविहावसन्तसेना चेष्टय ॥

चेटः । भीदे कहु हुगे मज्जासिके प्रुद्द्वे मा दाव कुविदे लाग्र २२२
शालशपठाणे डुविशशदि । ता तुलिदं वहामि । ब्राध गोणा ब्राध । ३। ८।

वसन्तसेना । हुद्दी हुद्दी ए झु वड्माणग्रस्त्स अग्रं सरसज्जोओ ।
किमोदं । किं ए झु अनुचारुदत्तेण वाहणपरिस्तमं परिहरत्तेण अ
णो मणुस्तो अणं पवहुणं पेसिदं भविस्तदि । पुरदि दक्षिणं लोअ
णं वेवदि मे हिअग्रं सुषाओ दिसाओ सब्वं ब्रेव्व विसण्हुलं पेक्खा
मि । ४।

शकारः ॥ नेमिषोपमाकर्षण ॥ भावे भावे आगदे पवहुणे । ५।

विदः । कथं ब्रानासि ।

शकारः । किं ए पेक्खदि भावे । वुद्गृग्रले विअ वुलघुलाअ
माणे लक्षीयदि । ६।

विदः ॥ हहा ॥ साधु लक्षितमयमागतः ।

शकारः । पुश्यका थावलका चेठा आगदे शि । १।

चेठः । अधइ । २।

शकारः । पवहुणे वि आगदे । ३।

चेठः । अधइ । ४।

शकारः । गोणा वि आगदे । ५।

चेठः । अधइ । ६।

शकारः । तुमं पि आगदे । ७।

चेठः ॥ सहस्र ॥ भष्टके अहं पि आगदे । ८।

शकारः । ता पवेशेहि पवहुणां । ९।

चेठः । कद्लोण मग्गेण । १०।

शकारः । एदेण ज्ञेव्व पाग्रालखण्डेण । ११।

चेठः । भष्टके गोणा मलेति पवहुणे वि भज्जादि रुग्गे वि
चेठे मलामि । १२।

शकारः । अले लाग्रशालके रुग्गे गोणा मले अबले कीणि

१५ शणं पवहुणे भग्गे अबलं घडावश्शं तुमं मले अबले पवहुणावाहके
झविश्शादि । १३।

चेठः । शब्वं उबवणं झविश्शादि रुग्गे अत्तणकेलके ण झवि
शणं । १४।

शकारः । अले शब्वं विणण्णादु पाग्रालखण्डेण ज्ञेव्व पवेशेहि
२० पवहुणां । १५।

चेठः । विभज्जे ले पवहुण शनं शामिणा विभज्जे विभज्जे । अप्पे
२५ पवहुणे भोड भष्टके गटुय णिवेदेमि ॥ प्रविश्श ॥ कथं ण भग्गे भष्टके
उबत्तिदे पवहुणे । १६।

शकारः । ण हिणा गोणा ण मला लज्जा तुमं पि ण मले । १७।

चेठः । अधइ । १८।

शकारः । भाव आगच्छ पवरुणं पेक्खामो । भावे तुमं पि मे
गुलु पलमगुलु पेक्खीयशि शादलके अब्दतलके ति पुलकुलणीद
ति तुमं दाव पवरुणं अग्गदो अहिलुकु । १।

विदः । एवं भवतु ॥ इत्यरोहति ॥

शकारः । अधवा चिष्ठ तुमं तुकु वप्पकेलके पवरुणे ड्रेण तुमं ॥
अग्गदो अहिलुकुसि । कुगे पवरुणाशामी अग्गदो अहिलुकुमि । २।

विदः । भवानेवं व्रवीति ॥

शकारः । जद वि कुगे एवं भणामि तथावि तुकु एश आदले
अहिलुकु भश्टक ति भणिङ्कं । ३।

विदः । आरोक्तु भवान् ॥

शकारः । एश शम्पदं अहिलुकुमि । पुश्यका यावलका चेडा
पलिवत्तावेहि पवरुणं । ४।

चेटः ॥ परावृत्त ॥ अहिलुकुड भश्टालके । ५।

शकारः ॥ अहिलुकुवलोवय च ब्रां नाटयित्वा त्वदित्तमवतीर्थं ब्रिं कण्ठे ब्रवलम्भ्य ॥
भावे भावे मउ शि मउ शि पवरुणाधिलूडा लकवशी चोले वा प
लिवशदि । ता जद लकवशी तदो उमे वि मूणे अध चोले ता उमे
वि कवज्जे । ६।

विदः । न भेतव्यं न भेतव्यं कुतो ऽत्र वृषभयाने राजसमञ्चा २२७
रः । मा नाम ते मध्याङ्कार्कतायच्छिन्नदृष्टेः स्थावरकस्य सकञ्चुकां हा
यां दृढ़ा भ्रान्तिरुत्पन्ना ।

शकारः । पुश्यका यावलका चेडा द्रीवेशि । ७।

चेटः । अधइ । ८।

शकारः । भावे पवरुणाहिलूडा इश्यथा पठिवशदि ता अव
लोरहि । ९।

विदः । कवं ह्वी ॥

अवनतशिरसः प्रयामशीघ्रं
पथि वृषभा इव वर्षताडिनाकाः ।
मम हि सदसि गौरवप्रियस्य
कुलजनदर्शनकातरं हि चक्षुः ॥

२१ वसन्तसेना ॥ चबिस्यमात्मगमय् ॥ कथं मम णाग्रणाणां ग्रामामग्रो
ज्ञोव्व राग्रमालग्रो । ता संसद्द म्हृ मन्दमाग्रा । एसो दाणिं मम म
न्दमादणीए उसरकेतपडिदो विअ वीअमुदी णिष्फलो इध आगम
णो संवुत्तो । ता किं एत्य करुस्सं । १ ।

२२ शकारः । कादले कहु एणे वुडखोडे पवक्षणां णावलोएदि ।
१० भावे आलोएहि पवक्षणां । २ ।

विठः । को दोषः । भववेवं तावन् ।

शकारः । कथं शिग्राला उडुलि वाग्रशा वज्जोलि ता ब्राव
भावे अक्खीहि भक्खीअदि दलोहि पेक्खीअदि ताव दृग्गे पलाइशणं । ३ ।

विठः ॥ वसन्तसेनो हड्हा चबिस्यमात्मगमय् ॥ कथमये मृगी व्याग्रमनुसर
ति । भोः कष्टम् ।

शरुचन्द्रप्रतीकाणां पुलिनात्तरशायिनम् ।

हंसी हंसं परित्यज्य वायसं समुपस्थिता ॥

११ ब्रान्तिकम् ॥ वसन्तसेने न युक्तमिदं नापि सदशमिदम् ।

पूर्वं माददवशाय इव्यार्थं जननीवणात् ।

२० वसन्तसेना । ण ॥ इति चित्तशालयते ॥

२१ विठः । अणौएटीर्थस्वभावेन वेशभावेन मन्यते ॥

ननूक्तमेव मया भवतीं प्रति ।

सममुपचर भद्रे सुप्रियं वाप्रियं वा ।

वसन्तसेना । पवक्षणविषज्जासेण आग्रदा सरणागद म्हृ । ४ ।

२५ विठः । न भेतव्यं न भेतव्यम् । भववेनं वचयामि ॥ प्रकारगुमन्तः ॥

काणेलीमातः सत्यं राजस्येवात्र प्रतिव्रस्ति ।

शकारः । भावे भावे जद् लक्षणी पडिवशादि ता कीश ए तुमं
मूर्णेदि अथ चोले ता कीश ए तुमं खड्जे । १ ।

विटः । किमनेन निर्विपितेन यदि पुनरुत्थानप्रस्वर्या पद्मामिव
नगरीमुज्जायिनों प्रविशावस्तदा को दोषः स्थात् ।

शकारः । एवं किदे किं भोदि । २ ।

विटः । एवं कृते व्यायामः सेवितो धुर्याणां च परिश्रिमः परि
दृतो भवति ।

शकारः । एवं भोड़ । यावलआ चेडा ऐहु पवहुणां अधवा चि
प्प चिष्ठ । देवदाणां वन्हुणाणां च अग्गदो चलणेण गच्छामि । एहि १०
एहि पवहुणां अच्छिलुक्तिश्च गच्छामि । ज्ञेण दूलदो मं पेक्खिय भ २३०
णिष्ठश्चिति एषे शे लक्षित्यशाले भग्नालके गच्छदि । ३ ।

विटः ॥ खगालम् ॥ डुज्करं विपमोषधीकर्तुम् । भववेवं तावत्
॥ प्रकाशम् ॥ काणेलीमातः एपा वसत्सेना भवत्तमभिसारयितुमागता ।
वसत्सेना । सत्तं पावं सत्तं पावं । ४ ।

शकारः ॥ चर्हम् ॥ भावे भावे मं पवलपुलिणं मणुण्णं वाग्नुदे
वाकं । ५ ।

विटः । अथ किम् ।

शकारः । तेण हि अपुव्वा शिलो शमाणादिदा तणिं काले
मर लोणाददा शम्यदं पादेशुं पडिश्च पशादेमि । ६ ।

विटः । साधभिस्तुतम् ।

शकारः । एषे पादेशुं पडिमि ॥ इति वसनतोनामुप्त्युक्त ॥ अतिके अन्वित २१
के श्रुणु मम विणतिं ।

एषे पडामि चलणेशु विशालणेति

कृष्णतज्जलिं दशणेहु तव श्रुद्धदत्ति । ७ ।

ज्ञं तं मद् अवकिदं मग्रणाउलेण
तं खन्मिदा णि वलगति तव मिद् दशे ॥ ११
वसत्सेना । अवेद्धि ग्रणाङ्गं मत्सेसि ॥ १२ ॥ इति पाहेन तात्पति ॥
शकारः ॥ चक्रोपम् ॥

ज्ञे चुम्बिदे अम्बिकमाडुकेद्धि
गद् णा देवाण वि ज्ञे पणाम् ।
ज्ञे पाडिदे पादतलेण मुण्डे
वणि शिग्रालेण ज्ञधा मिद्धे ॥

२३२ अले यावलग्रा चेता कहिं तुर दशा शमाशादिदा ॥ ३ ॥

१० चेटः । भश्टके गामशग्रलेद्धि लुढे लाग्रमग्गे तदो चालुदत्तश्श
लुकववाडिआर पवक्षणं थाविअ तहिं ओदलिअ जाव चकूवद्धिअं
कलेमि ताव दशा पवक्षणविपञ्चाशेण इहु ग्रालूठेति तकूमि ॥ ४ ॥
शकारः । कथं पवक्षणविपञ्चाशेण आगदा णा मं अद्विशालिङ्गं
ता ओदल ओदल मम केलकादो पवक्षणादो । तुमं दलिदशत्ववा
१५ दृपुत्तके अद्विशालेशि मम केलिकाइ गोणाइ वाहेशि ता ओदल
ओदल गव्वदाशि ओदल ॥ ५ ॥

२३३ वसत्सेना । तं ग्रज्ञचारुदतं अद्विसारेसि ति ज्ञं सचं अलंकिद
मिद् इमिणा वग्रणेण । सम्पदं ज्ञं भोडु तं भोडु ॥ ६ ॥

शकारः । एदेद्धि दे दशणाङ्गप्पलमण्डलेद्धि ॥

२० दृष्टेद्धि चाडुशदताउणालम्पउद्धि ॥

वडामि दे वलतणुं पिअज्ञाणकादो

केशेशु वालिदश्शं वि ज्ञक्षा जडाऊ ॥ ७ ॥

विटः । अग्राद्या मूर्धज्ञेष्वताः स्त्रियो गुणममन्विताः ।

न लताः पलावच्छेदमर्हत्युपवनोद्वाः ॥

२५ तदुत्तिष्ठवहुमेनामवतार्यामि । वसत्सेने अवतीर्यताम् ।

वसत्सेना ॥ स्वर्गीय एकान्ते स्थिता ॥

शकारः ॥ अन्तम् ॥ त्रे शे मम वचणावमाणेण तदा लोशग्गी
शन्युक्तिदे अन्न एदार पादप्पहलेणाणेण पञ्चलिदे । तं शन्यदं मा
लेमि णां । भोडु एव्वं दाव ॥ प्रजाणम् ॥ भावे भावे ।

ब्रदिष्क्षणे लम्बदशाविशालं २३४
पावालं ग्रुतशदेहिं ग्रुतं ।
मंशं च खाडु तहु तुष्ठि काडु
चुहु चुहु चुक्कु चुहु चुहु ति ॥ ॥ ॥

विदः । ततः किम् ।

शकारः । मम पित्रं कलेहि ॥ २ ॥

विदः । वाढु करोमि वर्गयिवा वकार्यम् ।

शकारः । भावे भावे अकङ्गाहु गन्धे वि एत्यि लाखलिशा वि
एत्यि ॥ ३ ॥

विदः । उच्यतां तर्दि ।

शकारः । मालेहि वशतशेणिग्रं ॥ ४ ॥

विदः ॥ कर्त्तो पिधाम ॥

बालां स्त्रियं च नगरस्य विभूषणं च
वेश्यामवेशमदशप्रणयोपचाराम् ।
एनामनागममहुं यदि घातयामि
केनोद्येन परलोकनदों तरिष्ये ॥

शकारः । अहुं ते भेदकं ददेशं । असां च विविते उज्जाणे दध २३५
मालतं को तुमं पेक्खिष्यादि ॥ ॥ ॥

विदः । पश्यति मां दश दिशो वनदेवताश्च
चन्द्रश्च दीपकिरणश्च दिवाकरो उषम् ।
धर्मानिलौ च गगनं च तथातरात्मा

- भूमिस्तथा सुकृतदुष्कृतसाक्षिभूता ॥
 शकारः । तेण दि पउलोवालिदं कडुय नालोहि ॥१॥
 चेटः । मूर्ख अपधस्तो जसि ।
 शकारः । अधम्मभीलू एणे बुड्कोले । भोड थावलकं चेउ अ-
 गुणेमि । पुश्यका थावलका चेडा शोवणाखुआइ दे दृश्यं ॥२॥
 चेटः । अहुं पि पक्षिलिश्यं ॥३॥
 शकारः । शोवणां दे पीठं कालदृश्यं ॥४॥
 २३६ चेटः । अहुं पि उबविश्यं ॥५॥
 शकारः । शब्दं दे उच्छ्रिष्ट्यं दृश्यं ॥६॥
 चेटः । अहुं पि खाइश्यं ॥७॥
 शकारः । शब्दचेडाणं महुतलग्नं कलदृश्यं ॥८॥
 चेटः । भश्टके झुविश्यं ॥९॥
 शकारः । ता मणेहि मम वग्रणं ॥१०॥
 चेटः । भश्टके शब्दं कालदृश्यं वज्जित्य अकड्डां ॥११॥
 ११ शकारः । अकड्डाहू गन्ये वि णत्यि ॥१२॥
 चेटः । भणाडु भश्टके ॥१३॥
 शकारः । एणं वशत्तशेणिग्नं मालोहि ॥१४॥
 १२७ चेटः । पशीदडु भश्टके । इग्नं नए अणज्जेणा अड्डा पवहुणपलि
 वत्तणेणा ग्राणीदा ॥१५॥
 १० शकारः । अले चेडा तवावि ण पहुवामि ॥१६॥
 चेटः । पहुवादि भश्टके शलीलाहू ण चालित्ताहू । ता पशी
 दडु भश्टके भाग्रामि कहु अहुं ॥१७॥
 शकारः । तुमं मम चेटे भवित्य कण्ण भाग्राणि ॥१८॥
 चेटः । भश्टके पललोअश्या ॥१९॥
 १८ शकारः । के शे पललोए ॥२०॥

चेदः । भश्टके श्रुकिदुक्तिदपलिणामे । १ ॥

शकारः । कीलिशे श्रुकिदश्शा पलिणामे । २ ॥

चेदः । ज्ञादिशे भश्टके वदुशोवामपिउदे । ३ ॥

शकारः । डुक्तिदश्शा कीलिशे । ४ ॥

चेदः । ज्ञादिशे दृग्गे पलपिएउपुश्टके जादे । ता अकड्डां ण कल ॥
इश्शां । ५ ॥

शकारः । अले ण मालिशश्शशि ॥ इति बुकिखं ताडयति ॥ ६ ॥

चेदः । पिश्टु भश्टके मालेदु भश्टके अकड्डां ण कलइश्शां ॥

ज्ञेण मिह गब्दाशे विणिमिदे भाग्येग्रदोशेहिं ।

अलिग्रं च ण कीणिश्शां तेणा अकड्डां पलिहुलामि ॥ ७ ॥

वसत्सेना । भाव सरणागद् मिह । ८ ॥

विटः । काणेलीमातः । मर्षय मर्षय । साधु स्थावरक साधु ।

अग्नेष नाम परिभूतदशो दरिदः

प्रिष्ठः परत्र फलमिच्छनि नास्य भर्ता ।

तस्माद्नी कथमिवाग्न न याति नाणं

ये वर्धयत्यसद्दणं सद्दणं त्यजन्ति ॥

अपिच ।

रन्ध्रानुसारी विषमः कृतातो यदस्य दास्यं तव चिश्वरवम् ।

त्रियं वदीयां यदयं न भुडते यदेतद्गां न भवान्करोति ॥

शकारः ॥ अधम्मभीलुर् वुड्खोडे पललोअभीलू एण ॥

गब्दाशे । दृग्गे लश्टिग्रशाले कण भाग्यामि वलपुलिशमणुश्शे

॥ प्रकाशम् ॥ अले गब्दाशे चेउ गच्छ तुमं ओवलके पविशिग्र वीशले
एग्रते चिश्ट । ९ ॥

चेदः । ज्ञं भश्टके आणवेदि ॥ वसत्सेनागुप्तय ॥ अज्ञुर् दृतिके मे
विद्वे । १० ॥ ॥ इति निष्कामः ॥

२० शकारः ॥ परिकरे व्यभूत् ॥ चिष्ट वशतशेणिए मालदण्णं । ॥
विठः । आः ममायनो व्यापादिव्यनि ॥ इति मले गृह्णाति ॥
शकारः भूषी फलि ॥ भावे भश्टके मालोग्रदि इति मोहं ॥ नारयनि ॥
चेतनां लक्ष्मा ॥

२१ शब्दकालं मरु पुर्ष्टे मंशेण अ विद्या अ ।
अज्ञा कड्जे शमुप्यगो जादे ने वैलिए कधं ॥
॥ विचिन्ता ॥ भोडु लढे मरु उवाए । दिष्टा वुद्धखोउण शिलआलण
शसा । ता एं पेशिअ वशतशेणं मालदण्णं । एवं दाव ॥ प्रकाशम् ॥
भावे जं तुमं मरु भणिदि तं कधं दृग्गे एवंवड्काहिं गलाकूप्यमा
१० णाहिं कुलेहिं जादे अकड्जं कलेमि । एवं एं अझीकलाविडुं मरु
भणिदे । २।

२२ विठः । किं कुलेनोपदिष्टेन शीलमेवात्र कारणम् ।
भवति सुतरां स्फीताः सुनेत्रे कण्ठकिन्दुमाः ॥
शकारः । भावे दृशा तव अगदो लज्जाग्रदि ण मं अझीकलिदि ।
१५ ता गच्छ थावलचेडे मरु पिशिटे गदे वि दृष्टे पलाश्य गच्छदि । ता
तं गेणिरुग्र आग्रच्छदु भावे । ३।

विठः ॥ खगतम् ॥
अस्मत्समज्जं हि वसत्सेना शौण्डीर्यभावात्र भेतत मूर्खम् ।
तस्मात्करोम्येष विवितामस्या विवितविश्वभरसो हि कामः ॥
२० ॥ प्रकाशम् ॥ एवं भवतु गच्छामि ।

वसत्सेना ॥ फाले गृहीत्वा ॥ णां भणामि सरणागद् म्हि । ४।
विठः । वसत्सेने न भेतव्यं न भेतव्यम् । काणेलीमातः वसत
सेना तव दृस्ते न्यामः ।

शकारः । एवं मम दृश्टे दृशा णाशेण चिष्टदु । ५।
विठः । सत्यम् ।

शकारः । शब्दं । १ ।

२४२

विदः ॥ किञ्चित्तत्रा ॥ अथवा मयि गते नृशंसो दून्यादेनां तदप
वारितशरीरः पश्यामि तावदस्य चिकीर्षितम् ॥ इत्येकान्ते स्थितः ॥

शकारः । भीडु मालिशणं । अथवा कवडकाबडिके दृष्टे बम्हणे
वुडूखोडे कदाचि ओवालिदशलीले गडिअ शिश्राले भविअ झुलुभु ॥
लिं कलेदि । ता दृदश्य वज्जणाणिमित्तं दृव्वं दाव कलदशणं ॥ तुनु
यावच्चं कुर्वन्नात्यानं मण्डयति ॥ वाशू वाशू वशन्तशेणिए वशन्तशेणिए
रहि । २ ।

विदः । अये कामी संवृत्तः । दृत निर्वृतो ऽस्मि गच्छामि
॥ इति निष्ठानातः ॥

१०

शकारः ।

प्रुवणां देमि पिग्रं वदेमि पउमि शीशेण शवेष्टणेण ।
तथाचि मं ऐच्छिशि प्रुद्ददति किं शे वग्रं कश्टमआ मणुश्शा ॥ ३ ॥
वसत्सेना । को दृत्य सन्देहो ॥ चैवनामुषी खलचरितमित्यादि प्रोक्तव्यं पठति ॥ २४३

खलचरितनिकृष्टवातदोषः

१५

कथमिहू मां परिलोभसे धनेन ।

सुचरितवरितं विशुद्ददेहं

न हि कमलं मधुपाः परित्यजति ॥

यन्नेन सेवितव्यः पुरुषः कुलशीलवान्दद्विदो ऽपि ।

योभा हि पणाख्वीणां सदृशननसमाश्रयः कामः ॥

२०

अवि अ । सहग्रामपादवं सेविअ ण पलासपादवं अङ्गीकरि
त्सं । ४ ।

शकारः । दाशीर्धीए दलिद्वालुदत्ताके शहुग्रालपादवे कउ
कृगे उण पलाणी भणिदे किंशुके वि ण कउ । दृव्वं तुमं मे गालिं
देत्ती अङ्ग वि तं ज्ञेव्व चालुदत्ताकं शुमलेशि । ५ ।

२५

वसत्सेना । हिग्रग्रगदो झेव्व किं ति ण सुमरीग्रदि ॥१॥

२४४ शकारः । अज्ज वि दे हिग्रग्रगदं तुमं च शमं झेव्व मोउमि ।
ता दलिदशत्यवाहुग्रमणुशशकामुकिणि चिष्ट ॥२॥

वसत्सेना । भण भण पुणो वि सलाहुणीग्रादं शदादं ग्रक्त
रादं ॥३॥

शकारः । पलित्ताग्रदु दशीदउते दलिदचालुदत्ताके तुमं ॥४॥

वसत्सेना । परित्ताग्रदि ग्रदि मं पेक्खदि ॥५॥

शकारः । किं णे शक्के वालिपुत्ते महिन्दे

लम्भापुत्ते कालणेमी श्रुवन्धू ।

लुदे लाआ दोणपुत्ते ग्रडाऊ

चाणके वा धुन्धुमाले तिशङ्कु ॥

२४५ अधवा । एदे वि दे ण लक्खति ।

चाणकेण ग्रधा शीदा मालिदा भालिधे त्रुगे ।

एव्वं दे मोउशशामि ग्रडाऊ विश्र दोबदि ॥ ॥६॥

॥ इति ताउषितुमुपतः ॥

वसत्सेना । हा अते कहिं सि । हा अज्जचाहुदत एसो ग्रणो
असम्युणामणोस्थो झेव्व विब्बदि । ता उडं कन्दइस्सं । अधवा वस
त्सेणा उडं कन्ददि ति लज्जाणीग्रं कहु एदं । णमो अज्जचाहुदतस्स ॥७॥

शकारः । अज्ज वि गव्भदाशी तश्ण झेव्व पावश्ण णामं गेएह
२० दि ॥ इति कणे योउगन् ॥ श्रुमल गव्भदाशी श्रुमल ॥८॥

वसत्सेना । णमो अज्जचाहुदतस्स ॥९॥

२४६ शकारः । मल गव्भदाशी मल ॥१०॥ ॥ नार्थेन कणे नियोउयमार्थति ॥

वसत्सेना शुर्किता फत्ति निषेदा ॥

शकारः ॥ सर्वम् ॥

एदं दोणकलपिडग्रं अविणग्रशशावाणमृदं खलं

लतं तश्च किलागदश लमणे कालागदं आग्रदं ।
किं द्यु शमुद्रहलामि पिश्च वाह्ण शूलत्तणं
णीशाणे वि मलेऽग्न्यव्युमला शीदा जथा भालदे ॥
इच्छलं मम षोच्छिति गणित्रा लोशेण मे मालिदा
श्रुणो पुष्पकलाण्डके त्ति शक्षा पाणेण उत्ताणिदा ।
जे वा बन्धिद्भाङ्के मम पिदा मादेव शा दोष्यदी
जे शे पेक्खदि षेदिणं ववशिदं पुताहृ शूलत्तणं ॥
भोडु शम्पदं बुडुखोडु आगमिश्शादि त्ति ता ओशलित्र चिष्टानि २४७
॥ तथा करोति ॥ ११।

होम्बरा /

प्रविष्ट चेतेन गह

१०

विदः । अनुनीतो मया स्थावरकथेऽः । तद्यावत्काणोलीमातरं
पश्यामि । परिकम्यावलोक्य च । अये मार्ग एव पाद्योर्निपतितः । अनेन
च पतना स्वी व्यापादिता । भोः पाप किमिदमकार्यमनुष्ठितं वया ।
तत्रापि पापिनः पतनात्स्वीवधर्दर्शनेनातीव पातिता वयम् । अनिमि
त्तमेतत् । यत्सत्यं वसन्तसेनां प्रति शङ्कितं मे मनः । सर्वथा देवताः ॥
स्वस्ति करिष्यन्ति ॥ शकासुपृष्ठ ॥ काणोलीमातः एवं मया अनुनीतः
स्थावरकथेऽः ।

शकारः । भावे शाश्रदं दे पुश्यका वावलका चेता तत्रावि शा
श्रदं ॥ १२।

चेदः । अधर्दं ॥ ३।

११

विदः । मदीयं न्यासमुपनय ।

शकारः । कीदिषे णाणे ॥ ४।

११८

विदः । वसन्तसेना ।

शकारः । गदा ॥ ५।

११९

विदः । द्वा ।

शकारः । भावश्श ज्ञेत्रं पिष्ठदो । १ ।

विटः ॥ सवितर्कम् ॥ न गता खलु सा तया दिशा ।

शकारः । तुमं कदमारु दिशारु गदे । २ ।

विटः । पूर्वया दिशा ।

शकारः । शावि दक्षिणारु गदा । ३ ।

विटः । अहं दक्षिणाया ।

शकारः । शावि उत्तलारु । ४ ।

विटः । अत्याकुलं कथयसि न ग्रुथनि मे ज्वरात्मा तत्कथय सत्यम् ।

१० शकारः । शवामि भावश्श शीणं अत्तणकेलकेहि पादेहि ता सएठाबेहि हिग्रं एशा शा मालिदा । ५ ।

११ विटः ॥ सवियादल् ॥ सत्यं त्वया व्यापादिता ।

शकारः । इदं मम वग्रणे ण पत्तिआग्रणि ता पेक्ख पदमं लिप्त अशालशएठाणग्राहं पलकूमं । ६ । ॥ इति दर्शवति ॥

१२ विटः । द्वा दृतो ऽस्मि मन्दभाग्यः ॥ इति मूर्द्धिः पत्ति ॥

शकारः । द्वी द्वी उबलदे भावे । ७ ।

विटः । शमश्शणडु शमश्शणडु भावे । अविग्रालियं ग्राणत्तेण मरु ज्ञेत्रं पदमं मालिदा । ८ ।

विटः ॥ सवायुष्य सकृपम् ॥ द्वा वसत्तसेने ।

१० दक्षिणयोदक्तवाद्विनी विगलिता याना स्वदेशं रनि र्हाहालंकृतभूषणे सुवदने क्रीडासोदासिनि ।

द्वा सौजन्यनदि प्रह्लासपुलिने द्वा मादशामाश्रये

द्वा द्वा नश्यनि मन्मथस्य विपणिः सौभाग्यपाल्याकरः ॥

॥ सामग्र ॥ कटं भोः कटम् ।

किं नु नाम भवेत्कार्यमिदं येन त्वया कृतम् ।

अयाया पापकल्पेन नगरस्त्रीनिवातिता ॥

॥ स्वगतम् ॥ अये कदाचिद्यं पाप इदमकार्यं मयि संक्रामयेत् । भव २१०
वितो गच्छामि ॥ इति परिकामति ॥

शकारः ॥ उपमम्य धारयति ॥

विठः । पाप मां मा स्माक्तीः । अलं वया गच्छाम्यत्म । १

शकारः । अले वशत्तेणिश्च शशं द्वैव्व मालिश मं दूशिश
कहिं पलाशिश । शम्यदं ईदिशे रुग्मे अणाथे पाविदे ॥ १ ॥

विठः । अपधस्तो उसि ।

शकारः । अत्यथदं दे देमि श्रुवणश्च देमि कहावणं देमि शबो
उिश्च दे देमि । एषो शणठाणपलकुमे सामणो भोडु मणुशशाणाणं ॥ १ ॥

विठः । धिकु तवैवास्तु ।

चेदः । शतं पावं ॥ ३ ॥

शकारः ॥ हस्ति ॥

विठः । अप्रीतिर्भवतु विमुच्यतां हि ल्हासो
धिकु प्रीतिं परिभवकारिकामनार्थाम् । १

मा भूम्ब वयि मम सङ्गतं कदाचि

दाहिनं धनुरिव निर्गुणं त्यजामि ॥

शकारः । भावे पशीद पशीद एहि णाग्लीए पविणिश की ॥ १ ॥
लेम्हु ॥ ४ ॥

विठः । अपतितमयि तावत्सेवमानं भवतं

पतितमिव इनो उयं मन्यते मामनार्थम् । २

कथमहुमनुयायां वां लृतस्त्रीकमेन

पुनरपि नगरस्त्रीशङ्कितार्थानिदृष्टम् ॥

॥ सकहुणम् ॥ वमलतमेने ।

अन्यस्यामयि जाती मा वेष्णा भूस्तं हि सुन्दरि । ३ ॥

चारित्रिगुणसम्पन्ने ब्रायेदा विमले कुले ॥

शकारः । मम केलके पुण्यकलाएउकनिषुद्धजाणे वर्णनशेणिअं मा
लिअ कहिं पलाअशि । एहि मम आवृत्तश्च अगदो ववहालं
देहि । १ ॥ इति प्रात्ययि ॥

विटः । आस्तिठ जाल्म ॥ इति उद्गमार्कर्त्ति ॥

शकारः ॥ सभामयमूल्य ॥ किं ले भद्रे शि ता आगह ॥ २ ॥

विटः । न युतामवस्थातुम् । यत्रार्यशर्विलकचन्दनकप्रभृतयः सति
तत्र गच्छामि ॥ इति निष्कासनः ॥

२५२ शकारः । णिधाणं गच्छ । अले यावलका पुश्यका कीलिशे मर
१० कडे । ३ ॥

चेटः । भष्टके मरहते अकड़े कडे । ४ ॥

शकारः । अले चेटे किं भणाशि अकड़े कडे ति । भोडु एवं
दाव ॥ नानाभृथानवतार्य ॥ गेएहु एं अलझारअं मर ताव दिषे तेजिके
बेले अलझुलेमि तेजिके मम आणां तव । ५ ॥

चेटः । भष्टके द्वेष्व एदे शोहृति किं मम एहिं । ६ ॥

शकारः । ता गच्छ एदाइं गोणाइं गेएहुअ मम केलकाए पा
शादवालगगपदोलिकाए चिष्ठ जाव हुगे आगच्छामि । ७ ॥

२५३ चेटः । तं भष्टके आणविदि । ८ ॥ इति निष्कासनः ॥

शकारः । अत्तपलित्ताणे भावे गदे अदंशाणं चेटे वि पाणादवा
२० लगगपदोलिग्राए पिअलपूलिदं कटुअ यावद्दणं । एवं मते लकिवेदे
भोदि । ता गच्छामि अधवा पेक्खामि एं किं दृशा मला आडु
पुणो वि मालद्दणं ॥ चवलोक्य ॥ कधं प्रुमता । भोडु एदिणा पावा
लेण पच्छादेमि णां । अधवा णामङ्किदे एशे ता के वि अन्नपुलिशे
पच्छिडाणेदि । भोडु एदिणा वादलीपुञ्जिदेण प्रुक्खपसापुडेण पच्छा
२५ देमि ॥ तथा कृत्वा विचिन्त्य ॥ भोडु एवं दाव । शम्पदं अधिअलणं गच्छ अ

ववद्वालं लिहावेमि । त्रया अत्यश्श कालणादो शर्वाद्युतचालुद
ताकेण मम केलकं पुण्यकलाइडकं त्रिषुद्वाणं पवेशिय वशन्तशेणिआ
वावादिदेति ।

चालुदत्तविणाशाय कलेमि कवउं णावं ।

एग्रलीए विशुद्वाए पशुधादं व्व दलुणं ॥

भोडु गच्छामि ॥ इति निष्कान्तः हङ्का चमयम् ॥ अविद् मादिके । त्रेण त्रेण
गच्छामि मग्गेण तेण त्रेव्व एषे उप्रश्शमणके गहिदकशाओदकं ची
वलं गेणिल्य आगच्छदि । एषे मह णशिशश्रवालिदे कदवेले कदविन
मं पेकिव्य एदेण मालिदि ति पश्शाशश्शदि ता कधं गच्छामि
॥ स्वलोका ॥ भोडु एं अद्वयिदं पाश्शालखण्डं उद्वाद्य गच्छामि । २१४

एषे न्हि तुलिदतुलिदे लङ्काणग्रलीए गग्रण गच्छते ।

भूमीए पाश्शाले व्वण्मशिक्खले विश्व महेन्दे ॥ १।

॥ इति निष्कान्तः ॥ प्रविश्यापटीसेपेणा

२११

भिन्नुः । पक्षालिदे एषे मह चीवलखण्डे किं णु डु शाहाए
श्रुक्वावश्शणं । इध वाणला विलुप्यति । किं णु डु भूमीए धूली
दोषे भोदि । ता कहिं पशालिग्र श्रुक्वावश्शणं ॥ हङ्का ॥ भोडु इध
वादलीउज्जिदे श्रुक्ववत्तशब्दे एमु पशालश्शणं ॥ त्वा कृत्वा ॥ एमो
वुद्दश्श ॥ इत्युपविश्शति ॥ भोडु धम्मक्वलाइ उदाहूलामि ॥ पञ्चद्वाण ॥ इत्या
दिसेवेंके पहन्ति ॥ अधवा अलं मम एदेण शग्गेण जाव ताए वुद्दोवाशि
आए पञ्चवकालं ण कलेमि जाए दशाणं श्रुवणकाणं किदे ज्ञादिग्रले २०
किं णिकूदि तदो पञ्चदि ताए कीदे विश्व अत्ताणग्र अवगच्छामि
॥ हङ्का ॥ किं णु डु पञ्चोदले शमुश्शश्शदि । अधवा ।

वाददवेण तत्ता चीवलतोद्वा तिम्मिदा पत्ता ।

एदे विश्यापटा मसो पत्ता विश्व फुलत्ति ॥ २।

वसत्तसेना ॥ संतो लज्जा हस्ते र्घवति ॥

२५

२५६ भिन्नः । ला ला श्रुद्वालङ्गालभूषिदे इत्यिग्राहृत्ये पिकुमदि ।
कधं उदिर वि रूत्ये ॥ अहुविधि निर्वर्ण ॥ पश्चभिग्राणामि विश्व एदं
रूत्यं । अथवा किं विचारेण । शब्दं शे ग्रेव रूत्ये त्रेण से अभग्नं
दिष्ठां । भोडु पेकिवश्चणं ॥ नार्थेनोदृष्टाह्य इद्वा प्रत्यभिज्ञाय च ॥ शा ग्रेव वुद्दो
वाशिग्रा ॥ १ ॥

वसत्सेना ॥ पानीषमाकाङ्क्षिति ॥

२५७ भिन्नः । कधं उदग्रं मग्नेदि । हूले च दिग्घिग्रा । किं दाणिं
रूत्य कलाइश्चणं । भोडु एदं चावलं शे उवलि गालइश्चणं ॥ २ ॥ ॥ तथा
करोति ॥

वसत्सेना ॥ संसार लब्धा उत्तिष्ठति ॥

भिन्नः ॥ पटान्तेन वीतयति ॥

वसत्सेना । अङ्गा को तुमं ॥ ३ ॥

भिन्नः । किं ण मं श्रुमलेदि वुद्दोवाशिग्रा दशशुवणाणि
कीदं ॥ ४ ॥

१८ वसत्सेना । सुमरामि ण उण ग्रथा अङ्गो भणादि वरं अहं
उवरद्वा ग्रेव ॥ ५ ॥

भिन्नः । वुद्दोवाशिए किं णादं ॥ ६ ॥

वसत्सेना ॥ सनिवेद्य ॥ तं सरिसं वेसभावस्स ॥ ७ ॥

२५८ भिन्नः । उद्देडु उद्देडु वुद्दोवाशिग्रा । एदं पादवणमीवजादं
२० लदं ओलम्बिग्रा ॥ ८ ॥ ॥ इति लतां नामयति ॥

वसत्सेना ॥ गुणेत्वा उत्तिष्ठति ॥

भिन्नः । एदशिं विक्षाले नम धम्मवद्विषिग्रा चिश्छदि
तक्षि शमशशिदमणा भविश्व उवाशिग्रा गेहं गमिश्शदि । ता
शेणं शेणं गच्छेडु वुद्दोवाशिग्रा ॥ इति परिक्रामतः ॥ इद्वा ॥ ओशलध
२१ अङ्गा ओशलध एशा तलुणो इत्यिग्रा एशो भिन्नु ति । श्रुदे नम

एषो धर्मे । दृत्यशज्जदभुद्गज्जदन्दग्निदग्निदेषो कवु माणुशे किं
कलेदि तण्ठ लाभले पललोग्रहत्ये पिण्डले ॥ ॥

॥ इति निष्कामता सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकावाँ

वसन्तसेनामोठनो नाम

अष्टमो उक्तः ॥

शोधनकः । आणात्तमिदु अधिग्रणभोदक्षिण् । अरे सोहणग्रा
ववहारमण्डवं गदुअ आमणाईं सज्जीकरेद्धि ति । ता ज्ञाव अधिग्र
णमण्डवं सज्जिदुं गच्छामि ॥ परिकम्यावलोक्त च ॥ एदं अधिग्रणमण्डवं
ता पवित्रामि ॥ पवित्र चन्मार्त्तीसनमाधार ॥ विवितं कारिदं मह अधिग्र
णमण्डवं विसद भर आमणा ता ज्ञाव अधिग्रणपिग्रामां उण पिवे
देमि ॥ परिकम्यावलोक्त च ॥ कधं एसो रटिग्रसालो उद्गुडज्जामनुस्सो
इदो एव्व आगच्छदि ता दिग्निपथं परिहृस्ति गमिस्तं ॥ ॥ ॥ इतेका
ने स्थितः ॥

शकारः । एहादे हूं शलिलजलेद्धिं पाणिद्धिं
उज्जाणे उववणकाणाणे पिण्ठापो ।
णालीद्धिं शह शुवदीद्धिं इश्यकाद्धिं
गन्धव्वे विग्र शुक्षिद्धिं अङ्गकेद्धिं ॥

खणोण गणठी खण बूलके मे खणोण ने चञ्चलकुक्तले वा ।
खणोण मुक्ते खण उद्घृते चित्ते विचित्ते दृगे लाग्रशाले ॥

अविग्र । विशगणिठगब्बापविष्टेण विग्र कीडएण अत्तलं मग्ग
माणोण पाविदं मह मद्दललं ता कण्ठ एदं किविणचेष्टिग्रं पा
उद्गशं ॥ अं शुमलिदं मह दलिद्वालुदत्तश्श एदं किविण
चेष्टिग्रं पाडिशं । असं च दलिदे क्वु शे तश्श शब्दं शम्भावी
आदि । भोड अधिग्रलणमण्डवं गदुअ अग्गदो ववहालं लिद्वावर्णं

त्रथा अद्वचालुदत्ताकेण वशतशेणिआ मोउिग्र मालिदा । ता जाव
अधिग्रलणमण्डवं ज्ञेव्व गच्छामि ॥ परिक्षयावलोका च ॥ एदं तं अधिग्र
लणमण्डवं एत्य पविशामि ॥ पविशावलोका च ॥ कथं आसणाद् दिसाद्
चिष्टति दाव आग्नेयति अधिग्रलणभोइआ एदिशं दुव्वचत्तले
मुङ्गतग्रं उवविशिग्र पउिवालदृशं ॥ १ ॥ ॥ इति स्थितः ॥

शोधनकः ॥ बन्धतः परिक्षय पूर्णे हहा ॥ एदे अधिग्ररणिआ आग्नेय २६१
ति । ता जाव उवसप्त्यामि ॥ २ ॥ ॥ इत्युपर्याप्ति ॥

॥ ततः पविशति अटिकायस्यादिनिः परिक्षांगो अधिकरणिकः ॥

अधिकरणिकः । भो भोः अटिकायस्यौ ।

उभौ । आणवेदु अज्ञो ॥ ३ ॥

अधिकरणिकः । अहो व्यवहारपराधीनतया उप्करं खलु परचि
त्तग्रहणमधिकरणिकैः ।

हनं कार्यमुपक्षिपति पुरुषा न्यायेन दूरीकृतं ॥ ४ ॥ २६२
स्वान्दोपान्कथयति नाधिकरणे रागाभिभूताः स्वयम् ।

तैः पक्षापरपक्षवर्धितवल्लदीर्घिर्नृपः स्युश्यते ॥ ५ ॥

सङ्गेयादपवाद एव सुलभो द्रष्टुर्गुणो दूरतः ॥

अपिच ।

हनं दोषमुदाहृति कुपिता न्यायेन दूरीकृताः

स्वान्दोपान्कथयति नाधिकरणे सत्तो उपि नष्टा ध्रुवम् ।

ये पक्षापरपक्षदोपसहिताः पापानि सङ्कुर्वते ॥ ६ ॥

सङ्गेयादपवाद एव सुलभो द्रष्टुर्गुणो दूरतः ॥

यतः । अधिकरणिकः खलु ।

शास्त्रः कपटानुसारकुशलो वक्ता च न क्रोधन

स्तुल्यो नित्रपरस्वकेषु चरिते दृष्टे च दत्तोत्तरः ।

लीवान्यालयिता शठान्यव्ययिता धर्म्या न लोभान्वितो ॥ ७ ॥

दार्भवि परतवबद्धद्यो राशय कोपापहः ॥

अेष्टिकायस्थौ। अङ्गास्स वि णाम दोस त्ति वुच्चदि। जदि एवं
ता चन्दलोए वि अन्यग्रारो त्ति वुच्चदि । १।

अधिकरणिकः। भद्र शोधनक अधिकरणमण्डयस्य मार्गमादिशय ।

२६३ शोधनकः। एड एड अधिग्रणभोइयो एड । २।

॥ इति पठिकामनि ॥

शोधनकः। एदं अधिग्रणमण्डवं ता पविसलु अधिग्रणभोइ
आ ॥ तदें उपविशनि ॥ ३।

अधिकरणिकः। भद्र शोधनक वहिनिष्क्रम्य ज्ञायतां कः कार्या
योर्योति ।

शोधनकः। जं अङ्गो आणवेदि ॥ इति निष्क्रम्य ॥ अङ्गा अधिग्र
णिआ भणन्ति को इध कज्जल्योति । ४।

शकारः ॥ सहर्षम् ॥ उबत्तिये अधिग्रलणिए ॥ तदें पठिकम्य ॥ दुग्गे
वलयुलिशे मणुश्चे वाशुदेवे लष्टिग्रशाले लाग्रशाले कज्जल्यो । ५।

१५ शोधनकः ॥ सहस्रम् ॥ ही मादिके पठमं झोव्व रहिग्रशालो क
२६४ ज्जल्यो । भोइ अङ्ग मुङ्गतञ्चं चिदू दव अधिग्रणिआणं णिवेदेमि
॥ उपाम्य ॥ अङ्गा एसो क्षु रहिग्रशालो कज्जल्यो ववहालं उबत्तिदो । ६।

अधिकरणिकः। कथं प्रथममेव राश्ट्रियश्यालः कार्यायी । यथा
सूर्योदये उपरागो महापुरुषनिपातमेव कथयति । शोधनक व्याकुले
२० नान्य व्यवहारिण भवितव्यम् । भद्र निष्क्रम्योच्यतां गच्छान्य न दृश्यते
तव व्यवहार इति ॥

शोधनकः। जं अङ्गो आणवेदि ॥ इति निष्क्रम्य ग्रकासुपाम्य ॥ अङ्ग
अधिग्रणिआ भणन्ति । अङ्ग गच्छ ण दीशदि तव ववहारो । ७।

शकारः ॥ सज्जोम् ॥ किं ण दीशदि मम ववहाले । जङ ण दी
२५ शदि तदो आउतं लाग्राणं पालञ्च वहिणीवदिं विणविग्र वहिणिं

अतिकं च विषाविश्व एदं अधिग्रलणिग्रं केलशेण ग्रामं अधिग्रलणिग्रं
ठावशेण । १। ॥ इति गन्तुमिच्छति ॥

शोधनकः । अज्ञु रट्टिग्रसालग्र मुड्जन्तग्रं चिद् दाव अधिग्ररणि २५५
ग्रामं पिविदेमि ॥ अधिकरणिग्रम्य ॥ एसो रट्टिग्रसालो कुविदो भणा
दि । २। ॥ इति तदुके भणति ॥

अधिकरणिकः । सर्वमस्य मूर्खस्य सम्भाव्यते । तदुच्यतामागच्छ
दृश्यते तव व्यवहारः ।

शोधनकः ॥ प्रकारम्य ॥ अज्ञु अधिग्ररणिआ भणति ग्रागच्छ दी
सदि तव व्यवहारो ता पविसदु अज्ञो । ३।

शकारः ॥ सर्वमालग्रम् ॥ रुपी पठमं भणादि णा दीशादि शम्पदं । ०
दीशादि ति ता णाम भीदभीद अधिग्रलणभोदया डेतिग्रं दृग्गे भणि
शेण तेतिग्रं पत्तिग्रावशेण । भोदु पविशामि ॥ पविशोपस्त्रय च ॥ प्रुष्ठुहं
ग्राम्यहाणं तुम्हाणं पि प्रुहं देमि ण देमि च । ४।

अधिकरणिकः ॥ च्यग्नम् ॥ ग्रहो स्थिरमंस्कारता व्यवहारार्थिनः २५६
॥ प्रकारम् ॥ उपविश्यताम् ॥

शकारः । ग्रां ग्रतणकेलका ने भूमी ता ब्रह्मि ने लोग्रदि तस्मि
उवविशामि ॥ अेदिनं पति ॥ एश उवविशामि ॥ शोधनकं पति ॥ ण एत्य
उवविशामि ॥ इति अधिकरणिग्रम्यके एसं दत्ता ॥ एत्य उवविशामि । ५।
॥ इति भूमावुपविश्यति ॥

अधिकरणिकः । भवान्कार्यार्थी ।

शकारः । अधृदं । ६।

अधिकरणिकः । तत्कार्य कथय ।

शकारः । कष्मी कल्ज्ञं कथशेण । एवंवड्के गलाकृप्यनाणाहु कुले
दृग्गे जादे ।

लाग्रशशुले मम पिदा लाग्रा तादेश्वा होइ जामाद ।

लाग्रणशालार् दुर्गे ममावि वद्धिणीवर्द्द लाग्रा ॥ ११
अधिकरणिकः । सर्वं ज्ञायते ।

किं कुलेनोपदिष्टेन शीलमेवात्र कारणम् ।
भवति नितरां स्फीताः सुनेत्रे कण्ठकद्वुमाः ॥
५ तदुच्यतां कार्यम् ।

शकारः । एवं भणामि । अबलदाह वि ए अ मे किंपि क
लद्धणादि । तदो तेण वद्धिणीवदिणा पलितुष्टेण मे कीलिङ्गं ल
किन्दुं शब्दुज्ञाणाणां पवले पुण्यकलापउक्तिष्ठापो दिष्मे तदिं च
पेकिन्दुं अणुदिणां शोणावेङ्गं शोधावेङ्गं पोष्टवेङ्गं लुणावेङ्गं गच्छामि ।
१० देव्यज्ञोदण पेक्खामि ए पेक्खामि वा इश्विग्राशलीलं णिवडिदं । ११
२६८ अधिकरणिकः । अथ ज्ञायते का स्त्री विपन्नेति ।

शकारः । हंहो अधिग्रलणभोद्या कित्ति ए आणामि तं ता
दिणिं एग्रलमणउणं कञ्चणशदनृपणिग्रं । केणावि कुपुत्तेण अत्थकष्टा
वत्तश्श कालणादो ग्रुमां पुण्यकलापउक्तिष्ठापाणां पविणिश्च वाङ्गपा
१५ शवलकुलेण वस्त्रशेणिग्रा मालिदा । ए मद् । ३ । ॥ इत्येषां मुख्यावृ
गोति ॥

अधिकरणिकः । अहो नगरक्तिणां प्रमादः । भो श्रेष्ठिकायस्थौ
न मयेति व्यवहारपदं प्रथममभिलिख्यताम् ।

कायस्थः । ऽं अन्नो आणावेदि ॥ तथा कृत्वा ॥ अन्न लिहिदं । ४ ।

२० शकारः ॥ खमाम् ॥ स्त्री मादिके । उत्तलाग्रलेण विग्र पाग्रणपि
एउलकेण अन्न मद् अत्ता एवं पिष्माशिदो । भोडु एवं दाव ॥ प्रकाम् ॥
अहो अधिग्रलणभोद्या एं भणामि मद् द्वेष्व दिष्मा । किं कोलाह
लं कलेध । ५ । ॥ इति पदेन लिखितं प्रोक्षिति ॥

२६९ अधिकरणिकः । कथं व्या ज्ञातं यथा खल्वर्थनिमित्तं वाङ्गपा
२५ शेन व्यापादिता ।

शकारः । हंको णूणं शूणशूणगीवालिआर णीशुवणाकेहि
आहुलणाद्याणेहि तकेमि । १।

श्रेष्ठिकायस्थौ । ग्रुज्जदि विग्र । २।

शकारः ॥ उपस्थ ॥ दिश्चित्ता पञ्चुवज्ञीविद् मिहु अविद् मादिके । ३।

श्रेष्ठिकायस्थौ । कं एसो ववहारो अवलम्बदि । ४।

अधिकरणिकः । इहु क्षि द्विविधो व्यवहारः ।

श्रेष्ठिकायस्थौ । केरिसो । ५।

अधिकरणिकः । वाक्यानुसारेण अर्थानुसारेण च । यस्तावद्वा
व्यानुसारेण स अर्थिप्रत्यर्थिभ्यः । यश्चार्थानुसारेण स अधिकरणिक २०
वुद्दिनिष्पाद्यः ।

श्रेष्ठिकायस्थौ । ता वसन्तसेणामादरं अवलम्बदि ववहारो । ६।

अधिकरणिकः । एवमिदम् । भद्र शोधनक वसन्तसेनामातरमनु
देशयत्राह्य ।

शोधनकः ॥ इति निष्कर्ष गणिकाया मात्रा तह प्रजिष्ठा ॥ रुड रुड अङ्ग्जा । ७।

वृद्धा । गदा मे दारिग्रा मित्तद्वर्गं अत्तणो झोव्वणं अणुभवितुं । ८।
एसो उण दीक्षाऽ भणादि आग्रच्छ अधिग्रहणिश्चो मदाविदि ता मो
हृपर्वसं विग्र अत्ताणग्रं अवगच्छामि क्षिग्रं मे वरद्वरेदि । अङ्ग
आदेसेहि मे अधिग्रहणमण्डवस्स मग्गं । ९।

शोधनकः । रुड रुड अङ्ग्जा । १०। ॥ जो परिक्रामतः ॥

शोधनकः । रुदं अधिग्रहणमण्डवं । एत्य पविस्तु अङ्ग्जा । १०। २१।

॥ इत्युभी प्रविष्टाः ॥

वृद्धा ॥ उपस्थ ॥ सुकुं तुम्हाणं भोडु भावमिस्ताणं । ११।

अधिकरणिकः । भद्रे स्वागतमास्यताम् ।

वृद्धा । तथा । १२। ॥ इत्युपविष्टा ॥

शकारः ॥ साज्जन्म ॥ आगदाशि वुडुकुरुणि आगदाशि । १३।

अधिकरणिकः । अये तं किल वसतमेनामाता ।

वृद्धा । अधर्दं । १ ।

अधिकरणिकः । अवेदानीं वसतमेना वा गता ।

वृद्धा । मित्रधर्दं । २ ।

अधिकरणिकः । किन्नामधेयं तस्या मित्रम् ।

वृद्धा ॥ च्यग्नम् ॥ अदिलङ्घाणीश्चं क्तु एद ॥ प्रकाशम् ॥ द्वाणस्स पु
च्छणीश्चो अग्रं अत्यो ण उण अधिग्रणिअस्स । ३ ।

२७२ अधिकरणिकः । अलं लज्जाया व्यवहारस्वां पृच्छति ।

अेष्टिकायस्थौ । व्यवहारो पुच्छदि ण एत्य दोसो कथेहि । ४ ।

वृद्धा । कथं व्यवहारो । ता सुणन्तु अज्जमिस्सा । सो क्तु सत्य
वाहुविणायदत्तस्स णत्तिश्चो साग्रहदत्तस्स तणश्चो सुगद्धिणामहेश्चो
अज्जचारुदत्तो णाम सेद्धिचत्तरे पठिवसदि तक्ति मे दारिद्र्या त्रोव्यण
सुहं अणुभवदि । ५ ।

शकारः । शुदं अज्जेहि । लिहीश्चलु एदे अक्षला चालुदत्तेण

शहु मम विवादे । ६ ।

अेष्टिकायस्थौ । चारुदत्तो मित्तो ति णत्य दोसो । ७ ।

अधिकरणिकः । व्यवहारो उयं चारुदत्तमवलम्बते ।

अेष्टिकायस्थौ । एवं विग्र । ८ ।

अधिकरणिकः । धनदत्त वसतमेना आर्यचारुदत्तस्य ग्रहं गतेति

लिख्यतां व्यवहारस्य प्रथमः पादः । कथमार्यचारुदत्तो उपस्माभिरा

क्षययितव्यः । अथवा व्यवहारस्तमाक्षयति । भद्र शोधनक गच्छ आ

र्यचारुदत्तं स्वैरमसन्ध्यात्मनुद्दिग्मं सादृमाक्षय प्रस्तावेनाधिकरणिकस्त्वा

द्रष्टुमिच्छतोति ।

शोधनकः । इं अज्जो आणवेदि ॥ इति निष्कामनाचारुदत्तेन सह प्रविष्ट च ॥

एड एड अज्जो । १ ।

चारुदत्तः ॥ विचित्र ॥

परिज्ञातस्य मे राजा शीलेन च कुलेन च ।

यत्सत्यमिदमाक्षानमवस्थामभिशङ्गते ॥

॥ सवितर्कं स्वगतम् ॥

ज्ञातो नु किं स खलु बन्धनविप्रयुक्तो

मार्गागतः प्रवहणोन मयापनीतः ।

चारेकणास्य नृपते: श्रुतिमागतो वा

येनाक्षेवमभियुक्त इव प्रयामि ॥

अथवा किं विचास्तिन । अधिकरणमएडपमेव गच्छामि । भद्र शांध
नक अधिकरणास्य मार्गमादेश्य ।

शोधनकः । एड एड अङ्गो । १ । ॥ इति पटिकमप्तः ॥

चारुदत्तः ॥ स्वामूलः ॥ तत्किमपरम् ।

२७४

द्रक्षस्वरं वासति वायसो उयममाल्यभृत्या मुङ्गराक्षयति ।

सव्यं च नेत्रं स्फुरति प्रसक्ष्य ममानिमित्तानि हि खेदयति ॥

शोधनकः । एड एड अङ्गो सैरं असम्भवं । २ ।

चारुदत्तः ॥ पटिकम्यायतो वलोक्ता च ॥

श्रुष्टकवृक्षस्थितो धाङ्ग आदित्याभिमुखस्तथा ।

मयि चोदयते वामं चन्द्रिर्घमसंशयम् ॥

॥ फुग्नयतो वलोक्ता ॥ अये कथमयं सर्पः ।

मयि विनिक्षितदृष्टिर्भिन्ननीलाज्जनाभः

स्फुरितविततितिक्ष्वः श्रुत्वाद्वाचतुष्कः ।

अभिपतति सरोषो त्रिलिताभ्यातकुन्ति

भुजगपतिरयं ने मार्गमाक्रम्य सुपः ॥

अपि चेदम् ।

स्वलाति चरणं भूमौ न्यस्तं न चार्दितमा मही

२५

सुरति नयनं वासो वाहुमुहुदश विकम्पते ।

शकुनिरपश्चायं तावद्विरौति हि नैकशः

कथयति महावोरं मृत्युं न चात्र विचारणा ॥

सर्वथा देवताः स्वस्ति करिष्यति ।

६७५ शोधनकः । एड एड अङ्गो इमं अधिग्रणमण्डवं पविष्टु अङ्गो । १ ।

चारुदत्तः ॥ प्रविष्ट चमनाद्वलोक्य ॥ अहो अधिकरणमण्डयस्य परा
श्रीः । इह हि ।

चिन्तासत्तानिमग्नमत्तिसलिलं हूतोर्मिशङ्गाकुलं

पर्यन्तम्थितचारनक्रमकरं नागाश्चहिंसाश्रयम् ।

नानावाणककङ्गयत्तिरुचिरं कायस्थसर्वास्यदं

नीतिनुग्रातदं च राजभवनं हिंसः समुद्रायते ॥

भवतु ॥ प्रविष्ट चिरोषात्मगिनीण चवितर्कम् ॥ अहूहू इदमपरम् ।

सर्वं ने स्पन्दते चकुर्विरौति वायसस्तथा ।

७५ पन्थाः सर्वेण रुद्धो ज्यं स्वस्ति चास्मामु देवतः ॥

तावत्प्रविशामि ॥ इति प्रविशति ॥

अधिकरणिकः । अयमसौ चारुदत्तो य एषः ।

घोणोन्नतं मुखमयाङ्गविशालनेत्रं

नेतदिभाजनमकारणदृष्ट्यानाम् ।

नागेषु गोषु तुर्गेषु तथा नरेषु

न खाकृतिः सुसदृशं विग्लहाति वृत्तम् ॥

चारुदत्तः । भो अधिकृतेभ्यः स्वस्ति । हुंहो नियुता अपि कु
शलं भवताम् ।

अधिकरणिकः ॥ स्वागतमार्यस्य । भद्र शोधनक आर्य

७५ स्यासनमुपनय ।

शोधनकः ॥ शासनमुपनीय ॥ एदं आसनं एत्य उवविस्तु अज्ञो । १। २७६

चारुदत्तः ॥ उपविशनि ॥

शकारः ॥ लक्षोधन् ॥ आगदे शि ले इश्विग्राधादग्रा आगदे शि ।
अहो णार ववहाले अहो धम्मे ववहाले जं एदाहु इश्विग्राधाद
आहु आशणे दीग्रदि ॥ लार्वम् ॥ भोडु णां दीग्रडु । २।

अधिकरणिकः । आर्य चारुदत्त अस्ति भवतो इस्या आर्याया डु
क्षित्रा महु प्रसक्तः प्रणयः प्रीतिर्वा ।

चारुदत्तः । कस्याः ।

अधिकरणिकः । अस्याः ॥ इति वसनसेनामातरं दर्शयति ॥

चारुदत्तः ॥ उत्ताप ॥ आर्यं अभिवादये ।

वृद्धा । जाद चिरं ने जीव ॥ खगाम् ॥ अग्रं सो चारुदत्तो मुणि
किवत्तं कहु दारिग्रार जीव्यणां । ३।

अधिकरणिकः । आर्यं गणिका तव मित्रम् ।

चारुदत्तः ॥ लज्जां नाटयति ॥

शकारः ।

२७७

लज्जार भीलुदार वा चालितं अलिद पिण्डूहुडु ।

सग्रं मालिग्र अत्यकालणा एषिं गेएहुदि तं ण भप्तके ॥ ४।

अेष्ठिकायस्थौ । अज्ञ चारुदत्त भणाहि अलं लज्जार ववहारो
कहु एसो । ५।

चारुदत्तः । भो अधिकृता मया कथमीदृशं वताव्यं गणिका मम ॥ २०
मित्रमिति । अथवा यौवनमन्त्रापराध्यति न चारित्रम् ।

अधिकरणिकः ।

व्यवहारः सविग्रो इवं त्यज लज्जां क्वदि स्थिताम् ।

त्रृहि सत्यमलं धैर्यं हलमत्र न गृक्ष्यते ॥

अलं लज्जाया व्यवहारस्वां पृच्छति ।

२८

चारुदत्तः । अधिकृत केन सरु मम व्यवहारः ।

शकारः ॥ शाटोपम् ॥ अरु मरु शरु व्यवहारले ॥ १ ॥

चारुदत्तः । वया सरु मम व्यवहारः सुडः सरुः ।

२७८ शकारः । अरु इश्यथाधादथा लग्नाणशदभूणपिण्डं वशन्तिषेणिग्रं
मालिग्र शम्पदं कबडकावडिके भविग्र पिण्डूद्देशि ॥ २ ॥

चारुदत्तः । असम्बद्धः खल्वसि ।

अधिकरणिकः । आर्य चारुदत्त अलमनेन व्रूद्धि सत्यमयि गणि
का तव मित्रम् ।

चारुदत्तः । एवमेवम् ।

अधिकरणिकः । आर्य व्रसत्तसेना वा ।

चारुदत्तः । गृहं गता ।

अष्टिकायस्थौ । कधं गदा कदा गदा गच्छती वा केण आणुगदा ॥ ३ ॥

चारुदत्तः । ॥ खमलम् ॥ किं प्रच्छन्नं गतेति व्रवीमि ।

अष्टिकायस्थौ । अज्ज कधिहि ॥ ४ ॥

चारुदत्तः । गृहं गता किमन्यद्वीमि ।

२७९ शकारः । मम केलकं पुण्यकलाएउकजिणुङ्गाणं पवेशिग्र अत्थ
पिण्डितं वाङ्पाशवलकूलेण मालिदा अरु शम्पदं वदणि घलं गदे
ति ॥ ५ ॥

चारुदत्तः । आः असम्बद्धप्रलापिन् ।

अभ्युक्तितो उसि सलिलैर्व वलाहुकानां

चाषाग्रप्रक्षमदृणं भृशमत्तरा ते ।

मिथ्यैतदनन्मिदं भवतस्तथाद्धि

द्वेमतपद्मिव निष्प्रभतामुप्रति ॥

अधिकरणिकः ॥ उनानिकम् ॥

२८० तुलनं चादिराजस्य समुद्रस्य च तारणम् ।

यहुणं चानिलस्येव चारुदत्स्य दूषणम् ॥

॥ प्रकाशन् ॥ आर्यचारुदतः स्वल्वसौ कथमकार्यं करिष्यति ॥ शोणे
त्वादि पठति ॥

शकारः । किं पक्वबादेण ववहूले दीशदि । १।

अधिकरणिकः । अपेहि मूर्ख ।

वेदार्थान्प्राकृतस्त्वं वदसि न च ते जिद्धा निपतिता

मथ्याक्षे वीक्षसे इर्क न तव सहसा दृष्टिर्विवलिता ।

दीपाग्नौ पाणिमतः नियसि न च ते तत्त्वाणं दृश्यते उसौ ॥ १४०

चारित्राचारुदत्तं चलयसि न ते देहं दूरति भूः ॥

आर्यचारुदतः कथमकार्यं करिष्यति ।

कृत्वा समुद्भुद्कोच्छ्रयमात्रशेषं

दत्तानि येन हि धनान्यनयेनितानि ।

स श्रेयसां कथमिवैकनिधिर्महात्मा

पापं करिष्यति धनार्थमवैरिजुष्टम् ॥

शकारः । किं पक्वबादेण ववहूले दीशदि । २।

वृद्धा । रुदास जो दाणि शासीकदं सुवस्त्रभण्डश्च रज्ञि चोरेहि
अवहृद ति तस्स कारणादो चट्ठम्भुदसारभूदं रग्राणावलिं देदि सो
दाणि अत्यकारणादो इमं अकञ्जं करेदि । हा जाद् एहि ने पुत्ति ॥ ३।

इति रोदिति ॥

अधिकरणिकः । आर्य चारुदत्त किमसौ पद्मां गता उत प्रवहृ ॥ २०
णेनेति ।

चारुदतः । ननु मम प्रत्यक्षं न गता । तत्र जाने किं पद्मां
गता उत प्रवहृणेनेति ।

पादप्यहारपरिभवविमाणालदग्रुवेरस्त ।

अणुसोश्चतस्त इत्रं कथं पि रती पभादा मे ॥

ता ज्ञाव अधिग्रहणमएउबं उवसप्यामि ॥ प्रविष्टेन ॥ सुहं अज्जमि
स्ताण ॥ १ ॥

५ अधिकरणिकः । ग्रे नगरकाधिकृतो वीरकः । वीरक किमा
गमनप्रयोजनम् ।

वीरकः । ही ही वन्धणमिग्रणसम्भने अज्जकं अणोसतो ओहा
स्त्रिं पवहृणं वच्चदि ति विग्राहं करेतो अणोसतो और तुह वि आ
लोइदे मह वि आलोइदव्यो ति भणतो झेव्य चन्दणमहतरएण
१० पादेण ताडिदो म्हि । एहं मुणिश्च अज्जमिस्ता पमाण ॥ २ ॥

२८२ अधिकरणिकः । भद्र ज्ञानीये कस्य तत्प्रवहृणामिति ।

वीरकः । इमस्त अज्जचारुदतस्त वसतसेणा आवृत्ता पुष्पकर
एउकिणिषुज्जाणं कीलिङ्गं णीश्रदि ति पवहृणवाहुएण कहिदं ॥ ३ ॥
शकारः । पुणो वि शुदं अज्जमिश्णेद्दिं ॥ ४ ॥

१५ अधिकरणिकः ।

एष भो निर्मलडयोत्स्तो राङ्गणा यस्यते शशी ।

इलं कूलावपातेन प्रसन्नं कलुषायते ॥

वीरक पश्चादिहू भवतो न्यायं द्रव्यामः । य एष अधिकरणे द्वार्यश्च
स्तिष्ठति तमेनमाहृत्य गत्वा पुष्पकरएउकोश्यानं दृश्यतामस्ति तत्र
५० काचित्स्त्री विष्वा न वेति ।

वीरकः । जं अज्जो आणवेदि ॥ इति निष्कामनः प्रविश्व च ॥ गदो म्हि
तद्दिं दिङ्गं च मह इत्यिग्राकलेवरं सावदेहिं विलुप्यतं ॥ ५ ॥

श्रेष्ठिकायस्थौ । कथं तुह ज्ञाणिदं इत्यिग्राकलेवरं ति ॥ ६ ॥

२८३ वीरकः । सावसेसेहिं केसहृत्यपाणिपादेहिं उवलकिवदं

२५ मह ॥ ७ ॥

अधिकरणिकः । अहो विग्रहम्यं लोकव्यवहारम् ।
यथा यथेदं निषुणं विचार्यते तथा तथा सङ्कल्पेव दृश्यते ।
अहो मुसन्ना व्यवहारनीतयो भविस्तु गौः पङ्कगतेव सीदति ॥

चारुदत्तः ॥ च्छातम् ॥

यथैव पुष्यं प्रथमे विकाशे समत्यं पातुं नधुयाः पतति ।

एवं मनुष्यस्य विषयिकाले हिंद्रेष्वनर्था बङ्गलीभवति ॥

अधिकरणिकः । आर्यं चारुदत्तं सत्यमभिधीयताम् ।

चारुदत्तः ।

दुष्टात्मा परगुणमत्सरी मनुष्यो

रागान्थः परमिहृ कृतुकामवुद्धिः ।

किं यो यददति सृष्टैव ज्ञातिदोषा

तद्वाक्यं भवति न तद्विचारणीयम् ॥

अपिच । यो इहं लतां कुसुमितामपि पुष्पद्वेषो

राकृष्य नैव कुसुमावचयं करोमि ।

सो इहं कथं भ्रमरपद्मरूपौ सुदीर्घे

केशे विग्रह्य रुदतीं प्रमदां निळुन्मि ॥

शकारः । कृत्वा अधिग्रलणभोद्या किं तुम्हे पक्ववादेण
व्यवहालं पेक्वधं ज्ञेण अत्र विएषे कृदाशचालुदत्ते ग्राशणे धालीश्च २८४
दि । १ ।

अधिकरणिकः । भद्रं शोधनकं । एवं क्रियताम् ।

शोधनकः ॥ तथा करोति ॥

चारुदत्तः । विचार्यतां भो अधिकृता विचार्यताम् । इति ब्राह्मणाद्व
तीर्थं भूरीं उपविशति ॥

शकारः ॥ च्छातमं सर्वं नर्तिता ॥ द्वी अणेण मद् कठे पावे अप्पाशण
मश्तके निवाडिदे । ता ज्ञहिं चालुदत्ताके उबविशदि तहिं लूगे ॥

उविविशामि ॥ तथा कृत्वा ॥ चालुदत्ता पेक्ख पेक्ख मं ता भण भण
मह मालिद ति । १।

चारुदत्तः । भो अधिकृताः ॥ दुष्टान्तेति पूर्वोऽपठति ॥ सनिक्राते स्वप्नात् ॥

मैत्रेय भोः किमिदमन्य ममोपधातो

५ ला त्राल्हणि द्विजकुले विमले प्रसूता ।

ला रोहुसेन न हि पश्यसि मे विषयितं

मिथ्यैव नन्दसि परव्यसनेन नित्यम् ॥

२४ प्रेषितश्च मया तद्वारान्वेषणाय मैत्रेयो वसत्सेणासकाशं शकटिकानि
मितं च तस्य प्रदत्तान्यलङ्करणानि प्रत्यर्पयितुम् । तत्कथं चिरयते ।

१० ॥ ततः प्रविशति गृहीतमभ्यणो विद्वपकः ॥

विद्वपकः । पेसिदो न्त्वा अङ्गजचारुदत्तेण वसत्सेणासग्रासं तद्दिः
अलङ्करणादं गेपिद्वय ज्ञाता अङ्गज मित्तेत्र वसत्सेणाएव वच्छो रोहुसे
णो अत्तणो अलङ्करण अलङ्करित्य ज्ञाणाणीसग्रासं पेसिदो इमस्त आ
द्वरणं दादव्यं ण उण गेपिद्वद्वयं ता समष्येद्विति । ता ज्ञाव वस
५ तसेणासग्रासं छेत्व गच्छामि ॥ परिक्ष्यावलोक्य चाकाशे ॥ कथं भावरेभि
लो । भो भाव रेभिल किणिमितं तुमं उव्विगडव्विग्गो विश्व ल
क्षवीयसि ॥ चाकर्ष्य ॥ किं भणामि । अङ्गजचारुदत्तो अधिग्ररणं सदावी
अदि ति ता ण ऊ अप्पेण कङ्गेण क्षोदव्यं ॥ विचिन्त्य ॥ ता पच्छा वसत्त
सेणागेहुं गमिस्तं । अधिग्ररणमण्डवं दाव गमिस्तं ॥ परिक्ष्यावलोक्य च ॥
२० ददं अधिग्ररणमण्डवं ता ज्ञाव पवित्रामि ॥ प्रविश्य ॥ सुहुं अधिग्ररण
भोइग्राणं कर्तुं मम पिश्वग्रस्तो । २।

२५ अधिकरणिकः । नन्वेष तिष्ठति ।

विद्वपकः । वशस्त सोत्य भोदु । ३।

चारुदत्तः । भविष्यति ।

विद्वपकः । अवि क्लेमं दे । ४।

चारुदत्तः । एतदपि भविष्यति ।

विद्वपकः । भो वग्रस्स किणिमित्तं उषा उव्विगग्निव्विग्नो
विश्व लक्ष्मीश्रसि । कुदो वा सदाईदो ॥१॥

चारुदत्तः । वयस्य ।

मया खलु नृशंसेन परलोकमज्ञानता ।

खीरतिश्चाविणेषिण शेषमेषो उभिधास्यति ॥

विद्वपकः । किं किं ।

२१७

चारुदत्तः । क्वां ॥ एवमिति ।

विद्वपकः । को एवं भणादि ॥२॥

चारुदत्तः ॥ सज्जया प्रकारं निर्दिशति ॥ नन्वेष तपस्वी हेतुभूतः कृता ॥३॥
तो मां व्याहृति ।

विद्वपकः । एदं कीस ण भणोअदि गेहुं गद ति ॥३॥

चारुदत्तः । उच्यमानमपि अवस्थादोषान्न गृह्णते ।

विद्वपकः । भो भो अङ्गा जेन दाव पुरद्वावणविद्वारामदेऽ
लेहिं तडागकृबेहिं अलङ्किरा उज्जाग्रणी सो अत्यक्षलावत्तकारणादो ॥४
ईदिसं अकङ्गं अणुचिदृदि ति ॥ स्त्रोधम् ॥ अरे रे काणेलीसुदा राग्र
सालसण्ठाणग्रा उस्सङ्गलग्रा किद्वाणादोसभएउग्रा बङ्गसुवणामणिडद
मकुडग्रा भण भण मम अग्गदो द्रो दाणिं मम पिश्ववग्रस्सो कुमुमिदं
माधवीलदं पि आग्रहिं अ कुमुमावचयं ण करेदि कदावि आग्रहिदार
पछावहिदो भोदि ति सो कधं ईरिसं अकङ्गं उहुअलोअविरुद्धं करेदि ॥५॥
चिदु रे कुरुणिउत्ता चिदु चिदु जाव एदिणा तव क्षिअग्रकुडिलेण
दण्डग्रेण मत्यग्रं दे सद्व्वणडं करेमि ॥६॥

शकारः ॥ स्त्रोधम् ॥ प्रुणानु श्रुणानु अङ्गमिशा । चालुदत्ताकेण ॥७॥
शहु मम विवादे ववहाले वा ता कीण एषे काकपदशीणमश्तका
मम शिले शद्व्वणडे कलेशि । मा दाव ले दाशीएउत्ता दुग्रहवदुव्वका ॥८॥ २५

विद्वपकः ॥ दपडकाडमुपम्य पूर्वोत्ते पठन्ति ॥

शकारः ॥ सकोधमुलाय ताउयति ॥

विद्वपकः ॥ प्रतीयं ताउयति । सन्योन्यं ताउयतः । विद्वपकस्य कज्जादेशादभाषानि
पतन्ति ॥

२८१ **शकारः** ॥ तानि गृहीत्वा हृद्धा समाध्वस्म् ॥ पेक्खतु अङ्गजा एदे क्तु तार
तवशिशणीष्ट केलका अलङ्कारा ॥ चाहृत्वुदित्य ॥ इमश्च अत्यक्षाव
त्तश्च कालणा एशा मालिदा वावादिदा श्र ॥ १ ॥

॥ अधिकरणिका: सर्वे अधोमुखाः स्थिताः ॥

चारुदत्तः ॥ तनानिकम् ॥

अयमेवंविधे काले दृष्टो भूषणविस्तरः ।

अस्माकं भाग्यवैषम्यात्पतितः पातयिष्यति ॥

विद्वपकः । भो कीस भूदत्यं ण णिवेदीश्रदि ॥ २ ॥

चारुदत्तः । वयस्य ।

दुर्बलं नृपतेश्चनुर्नेतत्तवं निरीक्षते ।

केवलं वदतो दैन्यमङ्गाध्यं मरणं भवेत् ॥

अधिकरणिका: । कष्टं भोः कष्टम् ।

अङ्गारकविरुद्धस्य प्रकीणास्य वृहस्पतेः ।

ग्रहो ऽयमपरः पार्श्वे धूमकेतुरिवोत्थितः ॥

२१० **श्रेष्ठिकायस्थौ** ॥ वसनतेनामात्मुदित्य ॥ अवक्षिदा दाव अङ्गजा एदं

२० सुवणाभगउग्रं अवलोद्दु सो ङ्गेव्व एसो ण वेत्ति ॥ ३ ॥

वृद्धा ॥ विलोक्य ॥ सरिसो एसो ण उण सो ॥ ४ ॥

शकारः । ग्रां वुड्कुदृणि अक्खीहिं मन्तिदं वाग्राए मूकिदं ॥ ५ ॥

वृद्धा । लुदाम अवेक्षि ॥ ६ ॥

श्रेष्ठिकायस्थौ । अप्यमत्तं कथेहि सो ङ्गेव्व एसो ण वेत्ति ॥ ७ ॥

वृद्धा । अङ्गजा सिष्यिकुसलदार ग्रोवन्येदि दिदिं ण उण सो ॥ ८ ॥

अधिकरणिकः । भद्रे ग्रपि ज्ञानास्येतान्याभरणानि ।
वृद्धा । एं भणामि । ए ऊ ए ऊ अणभिजाणिदो अहूवा कदा २११
वि सिष्यिणा घटिदो भवे । १ ।

अधिकरणिकः । पश्य श्रेष्ठिन् ।

वस्त्रत्वराणि सदृशानि भवति नूनं

त्र्यस्य भूषणगुणस्य च कृत्रिमस्य ।

दृष्टा क्रियामनुकरोति हि शिल्पिवर्गः

सादृश्यमेव कृतहृस्ततया च दृष्टम् ॥

श्रेष्ठिकायस्थौ । अज्ञाचारुदत्तस्स केरकाइ एदाइ । २ ।

चारुदत्तः । न खलु न खलु ।

श्रेष्ठिकायस्थौ । ता कस्स । ३ ।

चारुदत्तः । इक्षुत्रभवत्या दुक्षितुः ।

श्रेष्ठिकायस्थौ । कथं एदाइ ताए विग्रोग्रं गदाइ । ४ ।

चारुदत्तः । एवं गतानि आं इदम् ।

श्रेष्ठिकायस्थौ । अज्ञा चारुदत्त एत्य सञ्च वत्तव्यं । पेक्ख १५
पेक्ख ।

सच्चेण सुहं खु लब्धेऽ सच्चालाबि ए क्षोइ पार्दै । २१२

सञ्चं ति दुवे वि अक्वरा मा सञ्चं अलिष्ण गूह्येहि ॥ १५ ।

चारुदत्तः । आभरणान्याभरणानीति न ज्ञाने किं तस्मै कृदानो
तानीति ज्ञाने ।

शकारः । उद्गाणं पवेणिग्र पञ्चं मालेणि कवडकावडिग्राए
शम्पदं णिगूहेणि । ६ ।

अधिकरणिकः । आर्य चारुदत्त सत्यमभिधीयताम् ।

इदानीं सुकुमारे उस्मिन्निःशङ्कं कर्कशाः कण्णाः ।

तव गत्रे पतिष्ठति सहास्माकं मनोर्यः ॥

चारुदत्तः । अपापानां कुले जाते मयि पायं न विघ्नते ।

यदि सम्भाव्यते पापमपापेन च किं मया ॥

॥ चालन् ॥ न च मे वसन्तसेनाविरहितस्य जीवितेन कृत्यम् ॥ पकाशम् ॥
भोः किं बहुना ।

मया किल नशंसेन लोकद्वयमज्ञानता ।

स्त्रीरतिश्च विषेषेण शेषमेषो ऽभिधास्यति ॥

२१३ शकारः । वावादिदा श्रले तुमं पि भण वावादिदेति । १।

चारुदत्तः । वैयवोत्तम् ।

शकारः । प्रुणेध प्रुणेध भश्टालआ एदेण मालिदा । एदेण ब्रैव्व

१० शंगार हिणो एदेण दलिदचालुदत्तालु शालीले दाउ ए धालीअडु । २।

अधिकरणिकः । शोधनक यथालु राट्रियः । भो राजपुरुषा गृह्ण
तामयं चारुदत्तः ॥ राजपुरुषा गृह्णन्ति ॥

वृद्धा । पसीदलु पसीदलु अज्जनिस्ता ब्रो दाणिं चोरेहिं अवहु
दस्म ॥ इत्यादि पूर्वोक्ते फलति ॥ ता ब्रादि वावादिदा मम दारिया तद्याचि
१५ ग्रीअडु से दीद्याक । अपांच । अत्यिष्ठचत्यिणं ववहारो । अहुं अत्यि
णी ता मुच्छ एदं । ३।

२१४ शकारः । अवेहि गब्रदाणि गच्छ किं तव एदिणा । ४।

अधिकरणिकः । आर्ये गम्यताम् । हे राजपुरुषा निष्क्रामयैनाम् ।

वृद्धा । स्त्रा जाद् स्त्रा पुत्रश्च । ५। ॥ इति रुद्धी निष्क्रामन्तः ॥

२० शकारः ॥ चालन् ॥ कडं मए एदेण अतणो शलिणं शन्यदं ग
च्छामि । ६। ॥ इति निष्क्रामन्तः ॥

अधिकरणिकः । आर्य चारुदत्त निर्णये वयं प्रमाणं शेषे राजा
तथापि शोधनक विज्ञाप्यतां राजा पालकः ।

अयं हि पातकी विप्रो न वयो मनुरब्रवीत् ।

राट्रादस्मात् निर्वास्यो विभवैरक्षतैः सद् ॥

शोधनकः । त्रं अद्गतो आणवेदि ॥ इति निष्काम्य पुनः पवित्रं नास्म ॥
अद्गां गद मिल्वे । तद्विं रात्रा पालद्वयो भणादि ज्ञेण अत्यक्षावत्तस्स
कारणादो वसन्तसेणा वावादित तं तद्विं ज्ञेव्व आहुरणाऽग्ने व
न्थिग्र डिएउमं ताडिग्र दक्षिणमसाणं णाश्य सूले भद्रेय त्ति । त्रो
को वि अवरो एरिसं अकद्वं अणुचिद्विं सो एदिणा सणिग्राहदण्डेण ॥
सासीग्रदि । १ ।

चारुदत्तः । अहो अविमृश्यकारी राजा पालकः । २१५

अथवा । ईदृशे व्यवहाराद्गो मत्विभिः परिपातिताः ।

स्थाने खलु मद्दीपाला गच्छन्ति कृपणां दशाम् ॥

अपिच । ईदृशीः येतकाकीये राजः शासनदूषकैः । २६

अपापानां सहस्राणि हन्यते च द्वतानि च ॥

सखे मैत्रेय गच्छ मद्दचनादम्बामपश्चिममभिवादयस्व । पुत्रं च मे रोहु
सेनं परिपालयस्व ।

विद्वपकः । मूले हिन्दे कुदो पादवस्स परिपालणां । २ ।

चारुदत्तः । मा मैवम् । २७

नृणां लोकान्तरस्थानां देहप्रतिकृतिः सुतः ।

मयि यो यस्ताव न्वेद्वो रोहुसेने स युज्यताम् ॥

विद्वपकः । अहं ते पिग्रवग्रस्तो भविग्र तु ए विरक्षिदं पाणाऽ
धारेमि । ३ ।

चारुदत्तः । रोहुसेनमपि तावदर्शय । २८६

विद्वपकः । एवं जुवूदि । ४ ।

अधिकरणिकः । भद्र शोधनक अपसार्यतामयं वदुः ।

शोधनकः ॥ तथा करोति ॥

अधिकरणिकः । कः को उत्र भीश्वाण्डालानां दीयतामादेशः ।

* इति चारुदत्तं विसृष्टं निष्काम्यतः सर्वे राजपुरुषाः ॥ २८

शोधनकः । इदो आग्रच्छडु अद्वी । १।

चारुदत्तः ॥ चकहणम् ॥ मैत्रेय भोः किमिदम् ॥ इत्यादि पठति । आकाशे ॥

विष्वसलिलतुलाग्निप्रार्थिते ने विचारे

क्रकचमिहु शररि वीक्ष्य दातव्यमन्त ।

अथ रिपुवचनाद्वा ब्राह्मणं नां निर्देसि

पतसि नर्कमध्ये पुत्रपौत्रिः समेतः ॥

अयमागतो ऽस्मि ।

॥ इति निष्काळनाः सर्वे ॥

इति मृच्छकाटिकायां

व्यवहारो नाम

नवमो ऽङ्कः ॥

॥ ततः प्रविशति चाण्डालद्वयेनानुगम्यमानश्चाहृतः ॥

२१७

उभौ । तक्षिण कलाग्र कालणा णववरहूबन्धणाग्रणे णितणा ।
अद्दलोणा शीशहेयणाप्रूलालोवेशु कुशल म्ह ॥

ओशलध अज्ञा ओशलध । एषे अज्ञचालुदते ।

दिणकलवीलदमे गच्छिदे अम्हेहिं वज्जापुलिशेहिं ।

दीवि व्व मन्दणेहे थोअं थोअं खग्रं जाद् ॥ १ ॥

चारुदतः ॥ सविषादम् ॥

नयनसलिलसितं पांशुद्वलीकृताङ्गं
पितृवनसुमनोभिर्वेष्टितं ने शरीरम् ।
विसमिहु रहतो रक्तगन्धानुलिपं
बलिमिव परिभोक्तुं वायसास्तर्क्यन्ति ॥

चाण्डालौ । ओशलध अज्ञा ओशलध ।

किं पेक्खध शप्पुलिशं वज्जातं कालपलशुधलरहिं ।

शुग्रणशउणाधिवाणं शज्ञणपुलिशहुमं एदं ॥

आग्रच्छ ले चालुदता आग्रच्छ ॥ २ ॥

चारुदतः । पुरुषभाग्यानामचित्याः खलु व्यापारा यद्दूर्मीदशी
दशामनुप्राप्तः ।

सर्वगात्रेषु विन्यस्तै रक्तचन्दनदृस्तकैः ।

पिष्ठचूर्णावकीर्णश्च पुरुषो ऽहं पश्चृकृतः ॥

॥ चप्पो निष्ठय ॥ अहो तारतम्यं नराणाम् ।

अमी क्षि दृष्टा मम देहमेतं मर्त्य धिगस्त्रिव्युपजातखेदः ।

२१८

अशकुवतः परिनिनुं मां स्वर्गं लभस्वेति वदति पौराः ॥

चाणडालौ । श्रीशलध अङ्गा श्रीशलध । किं पेक्खय ।

इन्दे पवाक्षिगते गोप्यश्वे शङ्कमं च तालाणं ।

श्रुपुलिशपाणविपत्ती चत्तालि इमे ण दृष्ट्वा ॥ ११ ॥

२११ एकः । हृष्टे आकृता पेक्ख पेक्ख ।

एग्रलीपधाणभूदे वज्ञानीगते कदत्तग्राणाद् ।

किं लुग्रदि अन्तलिकवे ग्रादु ग्राणबे पउदि वज्ञे ॥ १२ ॥

द्वितीयः । अले ले गोक्षा ।

ण अ लुग्रदि अन्तलिकवे णोग्र ग्राणबे पउदि वज्ञे ।

महिलाशमूरुमेहे गिबउ एग्रणम्बुधालाद्दिं ॥

। अविग्र ।

वज्ञानिम र्णाग्रमाणे जणश्श शब्दश्श लोदमाणश्श ।

एग्रणशलिलेहिं शित्ते लच्छादो ण उणमै लेणू ॥ १३ ॥

चारुदतः ॥ निष्ठ्य सकृप्य ॥

१४ एताः पुनर्हर्म्यगताः स्त्रियो मां वातायनार्थेन विनिःसृतास्याः ।

क्षा चारुदत्तेत्यभिभाषमाणा वाष्यं प्रणालीभिरिवोत्सृजन्ति ॥

३०० चाणडालौ । ग्राग्रच्छ ले चालुदत्ता ग्राग्रच्छ इमं धोशणद्दाणं ।

आकृणेध उपिडमं धोशेध धोशणं ॥४॥

उभौ । श्रुणाध अङ्गा श्रुणाध । एणे शत्यवाहुविणाग्रदत्तश्श ए

२० त्यिके शाग्रदत्तश्श पुतके अङ्गचालुदत्ते णाम । एदिणा किल अक

डुकालिणा गणिग्रा वशन्तणेणा अत्यक्षत्वत्तश्श कालणादो श्रुणां

पुष्पकलपउ अग्निष्टुङ्गाणं पवेणिग्र वाङ्गपाणवलकूलेण मालिदं त्ति ।

एणे शलोत्ते गक्षिदे शग्रं अ पठिवणे । तदो लणा पालएण अम्ले

ग्राणता एदं मालेडं । गदि अबले ईदिणं उकुग्रलोअविलुडं अकड़ं

२५ कलेदि तं पि लाग्रा पालए एवं ज्ञेव्व शाशदि ॥५॥

चारुदत्तः ॥ गनिवेदं स्वगतम् ॥

माखशतपरिपूर्तं गोत्रमुद्भासितं मे ३०१
सदसि निविडचैत्यब्रह्मवोषैः पुरस्तात् ।
मम मरणादशायां वर्तमानस्य पापै
स्तदमदशमनुव्यैर्षुष्यते धोषणायाम् ॥

॥ उदीक्षा कर्णे पिताम् ॥ द्वा वसत्सेनो ।

शणिविमलमयूखग्रुद्भदत्ति
सुरुचिरविहुमसन्निभाधरौष्टि ।
तव वदनभवामृतं निपीय
कथमवशो ल्ययशोविषं पिबामि ॥

उभौ । ओशलध अद्वा ओशलध ।

एषे गुणालग्रणणिद्वी शद्वाणदुक्खाण उत्तलशेहू ।
अग्रुवाणं मण्डणाग्रं अवणीश्रदि अद्वा पाग्नालीदो ॥

। असां च ।

शब्दे क्वु होइ लोए लोए श्रुद्धशिठदाण तत्तिछा । १५
विणिविडिदाण णलाणं पिग्नाली इछाहो होदि ॥ ११ ।

चारुदत्तः ॥ गर्वतो वलोक्य ॥

अर्मी हि वस्त्रातरुद्ववत्ता:
प्राप्ति मे दूरतरं वयस्याः ।
परो उपि वन्धुः समसंस्थितस्य
नित्रं न कश्चिदिपमस्थितस्य ॥

चाणडालौ । ओशालणं कदं विवितं लाग्नमग्नं । ता आणेध
एदं दिणावजाचिपहु ॥ १२ ।

चारुदत्तः । मैत्रेय भोः किमिदम् ॥ इत्यादि पठति ॥

नेपथ्ये । द्वा ताद ल्ला पिग्नवग्रस्ता ॥ १३ ॥

- चारुदत्तः ॥ शकार्पर्य सकहणम् ॥ भोः स्वज्ञातिमहृतर इच्छान्यदुं
भवतः सकाणात्प्रतियदुं कर्तुम् ।
- चाणडालौ । किं अन्म्हाणं लृत्यादो पठिगदुं कलेणि ॥ १ ॥
- चारुदत्तः । शालं पापं नापरीक्ष्यकारी उराचारः पालक द्व
चाणडालः । तत्परलोकार्थं पुत्रमुखं द्रष्टुमन्यथये ।
- चाणडालौ । एवं करीग्रु ॥ २ ॥
- ३०३ नेपथ्ये । क्षा ताद क्षा आवुक ॥ ३ ॥
- चारुदत्तः ॥ शुत्वा सकहणम् ॥ भोः स्वज्ञातिमहृतर ॥ लृत्यादि पठनि ॥
- चाणडालौ । ग्राग्रच्छु ॥
- अपरः । ग्राग्रच्छु ॥ ४ ॥
- उम्मी । अले पउला खणं अन्तलं देध एष अद्वचालुदत्ते पुत्रमुखं
पेक्खु ॥ नेपथ्याभिनुश्च ॥ अद्व इदो इदो । ग्राग्रच्छ ले दालग्रा ग्राग्रच्छ ॥ ५ ॥
- ॥ ततः प्रविष्टि दारकमादाय विद्वकः ॥
- विद्वकः । तुवरड तुवरड भद्रमुखो पिदा दे मारिडुं णीग्रदि ॥ ६ ॥
- ३५ दारकः । क्षा ताद क्षा आवुक ॥ ७ ॥
- विद्वकः । क्षा पिग्रवग्रस्स कहिं मए तुमं पेक्खिदव्वो ॥ ८ ॥
- चारुदत्तः ॥ उं मिं च वीच्च ॥ क्षा पुत्र क्षा मेत्रेय ॥ सकहणम् ॥ भोः
कष्टम् ।
- चिरं खलु भविष्यामि परलोके पिपासितः ।
- अत्यल्पमिदमस्माकं निवापोदकभोजनम् ॥
- ३०४ किं पुत्राय प्रयच्छामि ॥ आमानं वीच्च यसोपबोतं हृष्टा ॥ ग्रां इदं तावदस्ति
मम च ।
- अमौतिकमसौवर्णं व्राक्षुणानां विभूषणम् ।
- देवतानां पितृणां च भागो येन प्रदीयते ॥

चाणडालः । आग्रच्छ ले चालुदत्ता आग्रच्छ ॥ १ ॥

द्वितीयः । अले अवृचालुदत्तं पिलुबवदेण पामिण आलवेशि ।

अले पेक्ख ।

अब्दुदए अवशाणे तल्हेअ लत्तिनिद्वं अस्तुदमग्गा ।

उद्भेष्व किशोली पिअदी खु पडिच्छिदं जादि ॥

। आगां च ।

शुक्खा ववदेशा शे किं पणमिअमत्यरेण कादव्वं ।

लाङ्गल्हिदे वि चन्दे ण वन्दणीर जणपदश ॥ १२ ॥

बालकः । अरे रे चाणडालआ कहिं आतुकं षोध । ३ । ३०५

चारुदत्तः । वत्स ।

१०

अंसेन विभ्रत्करवीरमालां स्कन्धेन शूलं कृदयेन शोकम् ।

आधातमध्याहनुप्रवासि शामित्रमालब्धुमिवाधरे ऽजः ॥

चाणडालः ।

एङ्ग अम्हे चाणडाला चाणडालउलम्मि जादपुव्वा वि ।

जे अक्षिभवति शाङ्गं ते पावा ते अ चाणडाला ॥ १४ ॥

दारकः । ता कीस मारेध आतुकं । ५ ।

चाणडालः । अत लाअणिओओ कहु अबलज्जादि एङ्ग अम्हे । ६ ।

दारकः । वावादेध मं मुच्चध आतुकं । ७ ।

चाणडालः । एवं भणाते चिलं मे जीव । ८ ।

३०६

चारुदत्तः । लालं पुञ्च कणे गृहोत्ता ॥

१०

इदं तत्त्वोद्भवस्वं सममायदरिद्रियोः ।

अचन्दनमनौशीरं कृदयस्यानुलेपनम् ॥

। अंसेन विभ्रत् ॥ इत्यादि पुनः पठति । अवलोक्य च्यातन् ॥

। अमो हि वस्त्रालनिरुद्धवत्ता ॥ इत्यादि पुनः पठति ॥

विद्वपकः । भो भद्रमुक्ता मुच्चध पिअवयस्तं चारुदत्तं मं वा ॥ २५

वादेध । १ ।

चारुदत्तः । शान्तं पापम् ॥ इत्या स्वगतम् ॥ अवगच्छामि । समस्थित
॥ इत्यादि पठति । प्रकाशम् ॥

॥ इताः पुनर्हर्म्यगताः स्त्रियो माम् ॥ इत्यादि पुनः पठति ॥

चाणडालः । ओशलध अङ्गजा ओशलध ।

किं प्येकवध शप्युलिशं अज्ञशवणेण प्यणादृग्नीवाणं ।

कृवभ्मि खुडिद्याशं कञ्चणकलशं व्व दुब्बतं ॥ १२ ॥

चारुदत्तः ॥ उक्तह्याम् ॥ शणिविमलमयूख ॥ इत्यादि पठति ॥

अपरः । अले पुणो वि धोषेद्धि ॥ ३ ॥

चाणडालः ॥ तथा कर्त्तोति ॥

चारुदत्तः । प्राप्तो ऽहं व्यसनकृतां दशामनार्था

वत्रिदं फलमयि ग्रीवितावसानम् ।

एषा च व्यथयति धोषणा मनो मे

ओतव्यं यदिदमसौ व्या कृतेति ॥

ततः प्रविश्यति प्राप्ताद्यो वक्षः

स्वावरकः । धोषणामाकर्ष्य सर्वेकुव्यन् ॥ कथं अपावे चालुदत्ते वावादी

अदि । दृग्गे णिग्गलिण शामिणा वन्धिदे । भोटु अकून्दामि । ग्रुणाध

अङ्गजा ग्रुणाध । इत्य दाणिं मरु पावेण पवद्युणपलिवत्तेण पुष्पकल

एडकनिष्ठुङ्गाणं वशतशेणा णीदा । तदो मम शामिणा मं ण कामे

२० णि त्ति कटुय वाङ्गपाशवलकूलेण मालिदा ण उण इदिणा अत्रैण ।

कथं विद्वलदर ण को वि ग्रुणादि । ता किं कलेमि । अत्ताणग्रं

पाडेमि ॥ विचिन्ता ॥ जदि इव्वं कलेमि तदा अङ्गजाचलुदत्ते ण वावादी

अदि । भोटु इमादो पाशादवालगगपदोलिकादो इदिणा जिणागवक्विण

अत्ताणग्रं णिकिववामि । वलं दृग्गे उअलदे ण उण इणे कुलउत्त

२५ विद्युगाणं वाशपादवे अङ्गजाचालुदत्ते । इव्वं जदि विवङ्गामि लडे मरु

पललोद् ॥ इत्यास्मानं पातशिला ॥ द्वीपी द्वीपी भग्ने
मे दण्डाणिश्चले । ता चण्डालधोरेण शमणोशामि ॥ दृष्टोपसृष्टः ॥ दुर्दृष्टो ३०८
चण्डाला अत्तलं अत्तलं ॥ १ ।

चण्डालौ । श्चले के अत्तलं मग्नेदि ॥ २ ।

चेठः । प्रणवन्तु ॥ इति पूर्वोक्तं पठति ॥

चारुदत्तः । अये ।

को उपमेवंविधे कालि कालपाशस्थिते मयि ।

अनावृष्टिद्वते शस्ये द्रोणमेष इवोत्तिथः ॥

भोः श्रुतं भवद्विः ।

न भीतो भरणादस्मि केवलं दूषितं यशः ।

विश्रुदस्य द्वि मे मृत्युः पुत्रजनन्मसमो भवेत् ॥

अन्यथ । तेनास्म्यकृतवैरेण नुद्रेणात्यल्पबुद्धिना ।

शरणीव विपातोन दूषितेनापि दूषितः ॥

चण्डालौ । यावलग्र अविश्च शर्च भणाशि ॥ ३ ।

चेठः । शर्च दूषे वि मा कश्च वि कथशशशि ति पाशाद्वा ॥

लग्नपदोलिआर दण्डाणिश्चलेण वन्धिग्र णिविवत्ते ॥ ४ ।

प्रविश्च

शकारः ॥ सहर्षम् ॥

मंशेण निकवाविलकेण भन्ते शाकेण शृणेण शनच्छकेण ।

भुत्तं मद् अत्तणाग्रश्च गेहे शालिशशकूलेण गुलोदणेण ॥

कर्णं दत्ता ॥ निष्ठाकंशावंखणार चण्डालवाआर शलशंजोद् जधा

अ दृशे उक्खालिदे वज्ञाडिपित्तमश्च वडक्काण अ प्रुणीश्चदि तधा त

केमि दलिद्वालुदत्ताके वज्ञादूराण णीश्चदि ति । ता पेक्खिश्च । श

तुविणाशे णाम मक्कुले दूलग्रश्च पलिदोषे दूर्दि । प्रुदं च मद् ते

वि किल शतुं वावाद्वितं पेक्खिदि तश्च अपाशिं द्रम्मत्तले अकिंच ॥

लोगे ए होदि । मह कु विशमणिठगव्रपविश्वेण विश्र कीउरण
 ३१० किं पि अतलं मगमाणेण उप्यातिदे ताहु दलिद्वालुदत्ताहु वि
 णाशे । शम्पदं अतणकेलिकाए पाशाद्वालगपदोलिकाए अक्षिलु
 किश्र अतणो पलकूनं पेक्षामि ॥ तथा कृत्वा द्वा च ॥ ही ही एदहु
 ५ दलिद्वालुदत्ताहु वज्ञं एशीशमाणाहु एवेदै जाणाशम्हे जं वेलं अ
 म्हालिशे पवले वलमणुष्णे वज्ञं एशीश्रदि तं वेलं कोदिणं भवे
 ॥ निरीक्षा ॥ कधं एशे शे याववलद्वके विश्र मणिदे दकिवणं दिशं
 एशीश्रदि । अध किमित्तं मम केलिकाए पाशाद्वालगपदोलिकाए
 शमीवे घोशणा पिवडिदा पिवालिदा अ ॥ विलोक्ता ॥ कधं यावलक
 १० चेते वि णात्यि इध । मा णाम तेण इदो गदुअ भवतभेदे कु भवीश्र
 दि । ता जाव एं अप्सेशामि ॥ १ ॥ ॥ इति वर्षांस्त्रियोपसर्वति ॥

३११ चेटः ॥ द्वा ॥ भश्वालका एशे शे आगदे ॥ २ ॥
 चाणउलौ ।

ओशलध देध मग्नं दालं छक्षेध होध तुणहीआ ।
 १५ अविणाग्रतिकवविशाणे डुदृवइलो इदो यदि ॥ ३ ॥

शकारः । अले ले अललमललं देध ॥ उपस्थ ॥ पुण्यका यावल
 का चेता एहि गच्छम्हु ॥ ४ ॥

३१२ चेटः । ही ही अणज्ज वशतणेपिश्रं मालिअ ए पलितुश्वे
 णि शम्पदं पणइज्जाकण्यपादयं अज्जचालुदत्तं मालइं ववशिदे णि ॥ ५ ॥
 २० शकारः । ए स्ति लअणकुम्भशलिशे कृगे इश्यिअ वावादिमि ॥ ६ ॥

सर्वे । अहो तुर मारिदा ए अज्जचालुदत्तेण ॥ ७ ॥

शकारः । के एवं भणादि ॥ ८ ॥

सर्वे ॥ चेष्टुदिष्ट ॥ एं एसो साहू ॥ ९ ॥

शकारः ॥ अप्सारा कमल ॥ अविदमादिके कधं यावलके चेते प्रुण्डु
 ३५ ए मह शज्जदे । एशे कु मम अक्षज्जश्च शक्षी ॥ विचित्र ॥ एवं

दाव कलशशं ॥ प्रकाशम् ॥ अलिग्रं भग्नालका द्वी एषे चेतु श्रुवणा
चोलिग्राद् मद् गद्यिदे पिष्ठिदे मालिदे य ता किद्वेले एषे त्रं भ
णादि किं शब्दं शब्दं ॥ अप्पारितकेन चेट्य कर्त्तकं प्रस्तुति ॥ चैत्यम् ॥ पुश्यका ३१३
यावलका चेता एदं गेहिद्य अणाधा भणाहि । १।

चेटः ॥ गृहीत्वा ॥ पेक्खध पेक्खध भग्नालका द्वी श्रुवणोण मं प
लोभिदि । २।

शकारः ॥ बटकमाडिप ॥ एषे ये श्रुवणके नश्च कालणादो मद्
बद्धे ॥ सक्रोधम् ॥ हूँहु चण्डाला मद् क्वन् एषे श्रुवणभण्डाले णिउते
श्रुवणं चोलग्रन्ते मालिदे पिष्ठिदे । ता त्रदि ण पत्तिग्राघ्य ता पि
ष्ठिं दाव पेक्खध । ३।

चाण्डालौ ॥ हङ्क ॥ शोहुणं भणादि । विउते चेतु किं ण प्य
उवदि । ४।

चेटः । द्वी मादिके ईदिशे दाशभावे त्रं शब्दं कं पि ण पत्तिग्रा ३१४
एदि ॥ सक्रहणम् ॥ अङ्ग चालुदत्त शत्तिके मे विस्तुवे । ५।

॥ इति पादयोः पत्ति ॥

चारुदत्तः ।

उत्तिष्ठ भोः पत्तिसाधुजनानुकम्भिन्

निष्कारणोपगतवान्धवधर्मशील ।

यत्रः कृतो ऽपि सुमहान्मम मोक्षणाय

देवं न संवदति किं न कृतं व्यावा ॥

चाण्डालौ । भट्टके पिष्ठिग्र एदं चेतु पिक्कालेहि । ६।

शकारः । पिक्कम ले ॥ इति निष्कारणति ॥ अले चण्डाला किं वि
लम्बेध मालिध एदं । ७।

चाण्डालौ । त्रदि तुवलेशि ता शग्रं ज्ञेव्य मालिक्षि । ८।

रोक्षेनः । अरे चण्डालग्रा मारेध मं मुच्यध शाव्रुकं । ९।

२५

३१५ शकारः । शपुत्रं ड्लेव्व एदं मालेध । १ ।
चारुदत्तः । सर्वमस्य मूर्खस्य सम्भाव्यते । तद्वच्छ पुत्र मानुः
समीयम् ।

रोद्धसेनः । किं मह गदेण कादव्वं । २ ।
चारुदत्तः ।

आश्रमं वत्स गतव्यं गृहीत्वान्विव मातरम् ।
मा पुत्र पितृदोषेण त्वमग्नेवं गमिष्यसि ॥
तद्वयस्य गृहीत्वं त्रज ।

विद्वपकः । भो वग्रस्स एव्वं तु र ज्ञाणिदं तु र विणा अहं पा
णाइ धारेमि त्ति । ३ ।

चारुदत्तः । वयस्य स्वाधीनर्जीवितस्य तव न पुञ्यते प्राणपरि
त्यागः ।

विद्वपकः ॥ अलम् ॥ ब्रुतं गोदं । तथावि ण सम्कुणोमि पिग्र
वग्रस्सविरहिदो पाणाइ धारेडं त्ति । ता वम्हणीर दारग्रं समयिग्र
प्राणपरिचारणा अत्तणो पिग्रवग्रस्समणुगमिस्सं ॥ प्रकाशम् ॥ भो वग्रस्स
पराणेमि एदं लङ्घं । ४ ।

३१६ ॥ इति सकाटग्रहं पादयोः पतति ॥ दारकोः पि रुद्ध्यतति ॥

शकारः । अले णं भणामि शपुत्राकं चालुदत्ताकं वावादेध
त्ति । ५ ।

२० चारुदत्तः ॥ भवं नाटयति ॥

चाणडालौ । णहि अन्हाणं ईदिशी लाश्राणती जधा शपुत्राकं
वावादेध त्ति । ता णिकूम ले दलग्रा णिकूम । ६ ।

॥ इति निष्कामयतः ॥

चाणडालौ । इमं तद्ग्रं धोशणद्वाणं ताउध डिएडमं । ७ ।

शकारः ॥ चक्षुम् ॥ कथं शे ण पत्तिग्राग्नि पौला ॥ प्रकाशम् ॥
हुंहो चालुदत्ता वदुव्वका ण पत्तिग्राग्नि एषे पौलगणे । ता ग्र
तणकेलिकाए ग्रीहाए भणोहि मए वशन्तशेणा वावादिदेति । १।

चारुदत्तः ॥ तूष्णीमस्ते ॥

३१७

शकारः । अले चण्डालया गोहे ण भणादि चालुदत्तवदुव्वके ॥
ता भणावेय खद्वनिणा जङ्गलवंशखण्डेन शद्वलेण तालिग्र तालिग्र । २।

चाण्डालः ॥ प्रहरमुष्म्य ॥ भो अङ्ग चालुदत्त भणाहि । ३।

चारुदत्तः ॥ चक्षुणम् ॥

प्राप्यैतद्वासनमहर्षविप्रपातं

न त्रासो न च मनसो ऽस्ति मे विषादः ।

एको मां दक्षति जनापवादवक्षि

र्वताव्यं यदिहु मया कृता प्रियेति ॥

शकारः ॥ पुनस्तायैव ॥

चारुदत्तः ॥ भो भो पौराः । मया खलु नृशंसेन ॥ इत्यादि पुनः पठति ॥

शकारः । वावादिदा । ४।

चारुदत्तः । एवमस्तु ।

चाण्डालः । अले तव अत्त वज्ञावालिग्रा । ५।

द्वितीयः । अले तव । ६।

प्रथमः । अले लेकवर्गं कलेम्हु । ७।

३१८

॥ इति बहुविधि लेखकं कृत्वा ॥

२०

प्रथमः । अले जादि मम केलिका वज्ञावालिग्रा ता चिदृदु दाव
मुङ्गतर्गं । ८।

द्वितीयः । किणिमित्तं । ९।

प्रथमः । अले भणिदो म्हु पिदुणा शग्गं गच्छत्तेण जधा पुत्त
वीर्य जद्द तुहु वज्ञावाली होदि मा शहशा वावादीवशि वज्ञं । १०। २५

द्वितीयः । अले किणामित्तं । १ ।

३११ प्रथमः । कदाचि को वि शाङ् ग्रत्यं दृश्य वज्रं मोग्राचेदि ।
कदाचि लणो पुने भोदि तेण शब्दवज्राणं मोक्षे भोदि । कदाचि
हृत्यी बन्धं खण्डेदि तेण शम्भमेण वज्रे मुके भोदि । कदाचि लाग्र
पलिवते भोदि तेण शब्दवज्राणं मोक्षे भोदि । २ ।

शकारः । किं किं लाग्रपलिवते होदि । ३ ।

चाणडालः । अले ले वज्रवालिआए लेकवग्रं कलेम्ह । ४ ।

शकारः । अले शिरघं मालेघ चालुदत्ताकं । ५ ।

" इत्युक्ता चेटं गृहीत्वा एकान्ते स्थितः ॥

१० चाणडालः । अनु चालुदत्त लाग्रणिओओ कसु अवज्जादि ॥
अन्दे चणडाला । ता श्रुमलेहि जं श्रुमलिदवं । ६ ।

३२० चारुदत्तः ।

प्रभवति यदि धर्मी दूषितस्यापि मे उच्च

प्राखलयुरुपवाकैर्माग्यदोषात्क्यच्छित् ।

१५ सुरपतिमुवनस्या यत्र तत्र स्थिता वा

व्यपनयतु कलङ्कं स्वस्वभावेन सैव ॥

भोः छ तावन्मया गत्वयम् ।

चाणडालः ॥ अवतो दर्जित्वा ॥ अले एदं दीशदि दक्षिणमशाणं जं
पेक्खय वज्रा कर्ति पाणाइं मुच्छति । पेक्ख पेक्ख ।

२० अहं कलेवलं पलिवतं कदृशि दीरुगोमाओ ।

अहं पि शूललग्नं वेणं विग्र अदृक्षाशश ॥ ७ ॥

चारुदत्तः । हा हृतो उस्मि मन्दभाग्यः ॥ इति सावेगमुपविशनि ॥

शकारः । ए दाव गमिशं चालुदत्ताकं वावादग्रं दाव पेक्खा

मि ॥ परिक्षय दृढ़ा ॥ कधं उवविश्टे । ८ ।

२५ चाणडालः । चालुदत्ता किं भीदे शि । ९ ।

चारुदत्तः ॥ सहस्रोत्तरा ॥ मूर्ख । न भीरुमरणादस्मि ॥ ३२१
पुनः पठति ॥

चाणडालः । अन्न चालुदत्त गव्रणादले पडिवशता चन्द्रमुन्ना वि
विपत्तिं लक्ष्यति किं पुण ज्ञाना मलणभीलुआ माणवा वा लोट ।
को वि उद्दिदो पठदि को वि पडिदो वि उद्देदि । उद्दत्तयउत्ताक् ॥
वशणपालिआ शवश्श उण अत्यि । एदाइ द्विग्रह कदुअ शन्यालेहि
अत्ताणांग्रं ॥ चाणडालं पठति ॥ एदं चउत्त्वं घोशणाद्वाणं ता उग्घोशम्हु ॥ १ ॥
॥ पुनरायैवोद्धोषयतः ॥

चारुदत्तः । हा प्रिये वसत्तसेने ॥ शशिशकलमयूख ॥ ३२२
पठति ॥

॥ ततः प्रविशति शशममा वसनसेना भिन्नुय ॥

भिन्नुः । ही माणहे अद्वाणपलिशशतं शमश्शाशिअ वशत
शेणिअं णावते अणुग्गद्विदम्हु पञ्चज्ञाए । उबाशिके कहिं तुमं ३२२
णाइशं ॥ १ ॥

वसत्तसेना । अद्वजचारुदत्तस्स ज्जोव्व गेहं । तस्स दंसणोणा मग्ग
लञ्छणस्स विग्र कुमुदिणिं आणान्देहि मं ॥ ३ ॥ १५

भिन्नुः ॥ स्वगम ॥ कदलेण मग्गेण पविशामि ॥ विच्छिन्न ॥ लाअ
मग्गेण ज्जोव्व गच्छामि । उबाशिके एहि एहि इमं लाअमग्गं ॥ धाकपर्द ॥
किं ए ङु ङु एणे लाअमग्गे महूते कलअले ग्रुणीअदि ॥ ४ ॥

वसत्तसेना ॥ अग्गो निष्ठु ॥ कधं पुरदो महाजाणासमूहो । अद्वज
ज्ञाणाहि दाव किं गोदं त्ति । विसमभरकृता विग्र वसुन्धरा एग्रवा २०
सोणाद उज्जाइणी वहृदि ॥ ५ ॥

चाणडालः । इमं ग्र पच्छिमं घोशणाद्वाणं ता ताडेध डिणिमं ३२३
उग्घोशेध घोशणं ॥ तथा कृता ॥ भो चालुदत्त पडिवालेहि मा भाआ
हि लङ्कं ज्जोव्व मालीअशि ॥ ६ ॥

चारुदत्तः । भगवत्यो देवताः ॥ २५

मिनुः । मुखा सत्तमम् । उवाशिके तुमं किल चालुदत्तेण मालि
दशि ति चालुदत्ते मालिङ्गं एगीअदि । १।

वसन्तसेना । सत्तमम् । दृढ़ी दृढ़ी कधं मम मन्दभाइणीए कदे
अङ्गाचारुदत्तो वावादीअदि । भो तुरिदं तुरिदं आदेसहि शम्गं । २।

मिनुः । तुवलडु तुवलडु बुद्धोवाशिग्रा अङ्गाचालुदत्तं द्रीग्रन्तं
शमशशाशिङ्गं । अङ्गां अत्तलमत्तलं देध । ३।

वसन्तसेना । अन्तरमन्तरं । ४।

५४ चाएउआलः । अङ्गा चालुदत्त शामिणिग्रोग्रो अवरज्ञादि ता श्रुम
लिहि जं श्रुमलिदव्वं । ५।

५० चारुदत्तः । किं बङ्गना । प्रभवति ॥ इत्यादिश्लोकदर्शं पठति ॥

चाएउआलः । अङ्गा चालुदत्त उत्ताणे भविग्र शमं
चिदृ एकूपद्यालेण मालिग्र तुमं शम्गं ऐम्ह । ६।

चारुदत्तः । तथा तिभति ॥

चाएउआलः । प्रहर्तुमीहते चारुगपतनं हस्ताहमिन्दन् । दृष्टी कधं ।

५५ आग्रहिदे शलोणं मुदीए मुदिणा गद्दीदे वि ।

धलणीए कीण पडिदे दालुणाए अशणिशणिदे खग्गे ॥

बधा एदं शंवुत्तं तथा तकैमि णा विवद्वदि अङ्गु चालुदत्ते ति । भग्रव
दि शङ्कवाशिणि पशीद पशीद अवि णाम चालुदत्तण्ण मोक्षे भवे
तदो अणुगद्धिदं तुरु चण्डालउलं भवे । ७।

५२५ अपरः । ब्रधाषात्तमणुचिदूम्ह । ८।

प्रथमः । भोडु एव्वं कलेम्ह । ९।

॥ इत्युपी चारुदत्तं ग्रूले समारोपयितुमिन्दतः ॥

चारुदत्तः । प्रभवति ॥ इत्यादि गुनः पठति ॥

मिनुः । वसन्तसेना च ॥ इहां ॥ अङ्गा मा दाव मा दाव अङ्गा
८५ एसा अहं मन्दभाइणी ब्राए कारणादो एसो वावादीअदि । १०।

चाणडालः ॥ हृष्टा ॥

तुलिदं का उण एशा अंशपउलेण चित्तलभालेण ।

मा मेति वान्हुलती उटिद्वृत्या इदो एदि । १ ।

वसत्तसेना । अन्न चारुदत्त किं पोदं ॥ इति पत्ति ॥ २ ॥

भिन्नः । अन्न चालुदत्त किं पोदं ॥ इति पादयोः पत्ति ॥ ३ ॥

चाणडालः ॥ अभ्यमुपसूत् ॥ कधं वशतशेणा णं कहु अम्बुदिहं ॥ ४ ॥
शाहू ण वावादिदि । ४ ।

भिन्नः ॥ उत्थाय ॥ अले जीवदि अन्नचालुदत्ते । ५ ॥

चाणडालः । जीवदि वशशशादं । ६ ।

वसत्तसेना ॥ अर्थम् ॥ पचुद्वीविदि मिहू । ७ ॥

चाणडालः । ता ब्राव ज्ञाधाशंवुतं लाइणो ज्ञावाडगदश्ण णि
वेदेम्हू । ८ ।

" इति निष्काशतः ॥

शकारः ॥ वसत्तसेनां हृष्टो सत्रात्म् ॥ हीमादिके केण गव्यदाणी जी
वाविदा । उकूलाईं मे पाणाईं । भोड पलाइशणं । ९ ।

" इति पलायते ॥

चाणडालः । अले णं अम्बुदाणं लाग्राणती ज्ञेण शा गणिआ ॥ १० ॥
वावादिदा तं मालेध ता लटिअशालाग्रं ज्ञेव्व अणोशम्हू । १० ।

" इति निष्काशती ॥

चारुदत्तः ॥ अविस्मयम् ॥

२०

केयमभ्युग्यते शस्त्रे मृत्युवह्नागते मयि ।

अनावृष्टिकृते शस्त्रे द्रोणवृष्टिरिवागता ॥

" अलोका च ॥

वसत्तसेना किमियं द्वितीया समागता सैव दिवः किमित्यम् ।

भ्रातं मनः पश्यति वा मैनां वसत्तसेना न मृताय सैव ॥

२१

अथवा ।

किं नु स्वर्गात्युनः प्राप्ता मम जीवातुकाम्यया ।

तस्या दृश्यानुदृश्येण किमुतान्वेयमागता ॥

वसत्सेना ॥ साहस्रोत्थाय पाद्योर्निष्ठय ॥ अत्र चारुदत्त सा त्रेव अहं
पावा जाए कारणादो इत्रं तु असरिसी अवत्था पाविदा ॥ १ ॥
नेपथ्ये । अच्छिग्रं अच्छिग्रं जीवदि वसत्सेणा ॥ २ ॥

३२८

॥ इति त्रेवं पठन्ति ॥

चारुदत्तः ॥ बाकर्ण्य सहस्रोत्थाय स्पर्शसुखमभिमीष निषेलितात् एव ॥ प्रिये वस
त्सेना त्वम् ।

३० वसत्सेना । सा त्रेव अहं मन्दभाग्या ॥ ३ ॥

चारुदत्तः ॥ निष्ठय सर्वम् ॥ कथं वसत्सेनैव ॥ सामन्दम् ॥

कुतो वाष्पाम्बुधाराभिः स्फपयन्ती पयोधरौ ।

मयि मृत्युवशं प्राप्त विशेव समुपागता ॥

प्रिये वसत्सेने ।

३५ वर्द्यमेतद्विनिपात्यमानं देहं वैव प्रतिमीचितं मे । एतोऽपि
अहो प्रभावः प्रियसङ्गमस्य मृतो यज्ञि को नाम पुनर्ध्रियेत ॥

अपिच । प्रिये पश्य ।

४० रुतं तदेव वर्खस्वमियं च माला

कातागमेन हि वरस्य यथा विभाति ।

एते च वयपद्मद्वयनवस्तृथैव

जाता विवाह्यपद्मद्वयनिभिः समानाः ॥

वसत्सेना । अदिदकिवणादए किं ऐदं ववसिदं अब्रुणा ॥ ४ ॥

चारुदत्तः । प्रिये वं किल मया दृतेति ।

पूर्वानुवद्वैरेण शत्रुणा प्रभविष्णुना ।

४५ नरके पततानिन मनागस्मि निपातितः ॥

वसत्सेना । कर्णो यिता । सत्तं पावं तेण मिंह रात्रसालेण वा ३२१
वादिदा । १।

चारुदत्तः ॥ भिंहु दृष्टा ॥ अयमपि कः ।

वसत्सेना । तेण अणान्नेण वावादिदा एदिणा अन्नेण जीवाविद्
मिंह । २।

चारुदत्तः । कस्त्रमकारणवन्धुः ।

भिन्नः । ए पञ्चभिग्याणादि मं अन्नो । अहं शे अन्नशश चलण
शंवाहुचितद् शंवाहुके णाम गृदिश्चिलेक्ष्मि गक्षिदे एदाए उवाशिग्राए
अन्नशश केतके त्ति अलङ्घालदण णिकीदे मिंह । तेण अ गृदणिव्वे
देण शक्तुशमणके शंवुते मिंह । एशा वि अन्ना पवरुणविपन्नाणीण १०
पुण्यकलपडकजिषुन्नाणं गदा तेण अणान्नेण ए मं बङ्ग मणेशि त्ति
वाङ्गपाशबलकूलोण मालिदा । ३।

नेपथ्ये ॥ कलकलः ॥

३२०

जयति वृषभकेतुर्दत्यशस्य दृता

तदनु जयति भेता पणमुखः क्रौचशत्रुः ।

तदनु जयति कृत्स्नां शुद्धकैलासकेतुं

विनिहृतवरवैरी चार्यको गां विशालाम् ॥

॥ प्रतिष्ठ्य सहस्रा शर्विलकः ॥

शर्विलकः । दृता तं कुनृपमहं हि पालकं भो

स्तद्वाज्ये द्रुतमभिषिच्य चार्यकं तम् ।

तस्याज्ञां शिरसि निधाय शेषभूतां

मोद्ये उहं व्यसनगतं च चारुदत्तम् ॥

दृता गिरुं तं बलमित्रहीनं

पौरान्समाश्वास्य पुनः प्रकर्षात् ।

प्रातं समयं वसुधाधिराज्यं

२०

२५

राज्यं सुरारेतिव शत्रुराज्यम् ॥

३३१ ॥ षष्ठो निष्ठ्य ॥ भववत्र तेन भवितव्यं यत्रायं बनयदसमवायः ।
अपि नामायमारम्भः क्षितिपतेरार्थकस्य चारुदत्तस्य द्रीवितेन सफलः
स्यात् । त्वरितामुपमृत्यु ॥ अपयात ज्ञात्माः ॥ इहा चर्हन् ॥ अपि प्रियते चा
“रुदतः सह वसत्सेनया सम्पूर्णाः खल्वस्मत्स्वामिनो मनोरथाः ।

दिद्या भो व्यवसनमक्षार्णवादपारा

दुतीर्णं गुणधृतया सुशीलवत्या ।

नावेव प्रियतमया चिरान्निरिक्ते

ज्योत्स्नायं शशिनमिवोपरागमुक्तम् ॥

१० तत्कृतमह्यापातकः कथमिवेनमुपसर्वामि । अथवा । सर्वत्रार्द्धवं शोभते
॥ प्रकाशं उपरूपं बहाप्रलिः ॥ आर्यं चारुदतः ।

चारुदतः । ननु को ऽत्रभवान् ।

शर्विलकः ।

येन ते भवनं भिवा न्यासायह्यरुणं कृतम् ।

सो ऽहं कृतमह्यापायस्त्वामिव शरणं गतः ॥

चारुदतः । सखे मैवं । त्वयासौ प्रणायः ॥ इति कण्ठे गृह्णाति ।

शर्विलकः । अन्यच्च ।

आर्यकेणार्यवृत्तेन कुलं मानं च रक्षता ।

पशुवद्वजवादस्थो दुरात्मा पालको दृतः ॥

२० चारुदतः । किम् ।

शर्विलकः ।

त्वयानं यः समारुद्ध्य गतस्त्वां शरणं पुरा ।

पशुवद्वितते यज्ञे दृतस्तेनाय पालकः ॥

३३२ चारुदतः । शर्विलक यो ऽसौ पालकेन धोषादानीय निष्कारणं

५५ कृदागारे वद्ध आर्यकनामा त्वया मोचितः ।

शर्विलकः । यथाहु तत्रभवान् ।

चारुदत्तः । प्रियं नः प्रियम् ।

शर्विलकः । प्रतिष्ठितमात्रेण तत्र सुकृदा आर्यकेण उज्ज्विन्यां
वेणातदे कुशावत्यां राज्यमतिसृष्टम् । तत्प्रतिमान्यतां प्रथमः सुकृत्य
णयः ॥ परिवृत्य ॥ अरे रे आनीयतामयं पापो राष्ट्रियशठः ।
नेपथ्ये । यथाज्ञापयति शर्विलकः ।

शर्विलकः । आर्य नन्वयमार्यको राजा विज्ञापयति इदं मया यु
मदुणोपार्जितं राज्यं तदुपयुज्यताम् ।

चारुदत्तः । अस्मदुणोपार्जितं राज्यम् ।

नेपथ्ये । अरे रे राष्ट्रियश्यालक । एव्येहि स्वस्याविनयस्य फल ॥१०
मनुभव ।

॥ ततः प्रविशति पुरुषैरपिडितः पश्चाद्बाहुद्वहः प्रकारः ॥

शकारः । होमादिके ।

एवं द्व्यलमदिकुले उदामे विश्व गद्धेते ।

आणीदि क्वु क्वग वद्वे ऊडे अष्टे व्व दुकूले ॥१॥

॥ दिष्ठो वलोक्य ॥

शमन्तदो उवद्गृदे शे लप्तिश्वबन्ये । ता कं दाणिं अशलणे श ॥३३
लणं पवन्नामि ॥ विचिन्य ॥ भोदु तं ज्ञेव्व अव्युववस्थाशलणालकवणं
शलणां गच्छामि ॥ उपसूत्य ॥ अन्न चालुदत्त पलित्ताहि पलित्ताहि
॥ इति पादयोः फलति ॥ ॥२॥

नेपथ्ये । अन्न चारुदत्त मुञ्च मुञ्च वावदिम्हु इदं ॥३॥

शकारः । भो अशलणाशलणे पलित्ताश्राहि ॥४॥

चारुदत्तः ॥ सामुक्ष्यम् ॥ अहुहु अभयमभयं शरणागतस्य ।

शर्विलकः ॥ सामेष्यम् ॥ आ अपनीयतामसौ चारुदत्तपार्षीत् ॥ चा
रुदत्तं पति ॥ ननूच्यतां किमस्य पापस्यानुष्ठीयतामिति ।

॥५॥

आकर्षतु सुवद्वैन श्वभिः सङ्गाद्यतामय ।

शूले वा निष्ठतामेष पाद्यतां क्रकचेन वा ॥

चारुदत्तः । किमहं यद्वीमि तत्क्रियते ।

शर्विलकः । को ऽत्र सन्देहः ।

३२४ शकारः । भग्नालया चालुदत्त शलणागदे निन् । पलिताग्रा

हि पलिताग्राद्विः । दं तुडक शलिशं तं कलेहि । पुणो णा दूशदश्शं ॥

नेपथ्ये पौराः । वात्रादेध किणिमित्तं पातकी त्रीवावीश्वदि ॥२॥

वसन्तमेना । वधमालां चारुदत्त कपठादप्नोय शकारस्योपरि जिपति ।

शकारः । गव्यदाशि पशीद पशीद । णा पुणो मालदश्शं ता

१० पलिताग्राद्विः ॥३॥

शर्विलकः । अरे रे अपनयत । आर्य चारुदत्त आज्ञायतां कि
मस्य पापस्थानुष्ठीयताम् ।

चारुदत्तः । किमहं यद्वीमि तत्क्रियते ।

शर्विलकः । को ऽत्र सन्देहः ।

१५ चारुदत्तः । सत्यम् ।

शर्विलकः । सत्यम् ।

चारुदत्तः । यद्यवं शीघ्रमयम् ।

शर्विलकः । किं दृन्यताम् ।

३२५ चारुदत्तः । न हि न हि मुच्यताम् ।

२० शर्विलकः । किमर्थम् ।

चारुदत्तः । शत्रुः कृतापराधः शरणमुपेत्य पाद्योः पतितः श

खेण न दृतव्यः ।

शर्विलकः । एवं तर्हि श्वभिः खाद्यताम् ।

चारुदत्तः । न हि न हि उपकारकृतस्तु कर्तव्यः ।

२५ शर्विलकः । अहो आश्वर्य किं करोमि वदत्यार्यः ।

चारुदत्तः । तन्मुच्यताम् ।

॥ इति सुक्तः ॥

शकारः । हीमादिके पञ्चवर्जीविदे मित्र । १ ॥ इति पुरोः वह निष्कामनः ॥

शर्विलकः । आर्यं वसत्सेने परितुष्टो राजा भवतीं वधूशब्देना
नुगृह्णाति ।

वसत्सेना । अज्ञा कदत्य मित्र । २ ।

शर्विलकः ॥ वसन्तसेनामवगृह्ण चारुदत्तं प्रति ॥ आर्यं किमस्य भिक्षोः
क्रियताम् ।

चारुदत्तः । भिक्षो किं तव बङ्गमतम् ।

भिन्नुः । ईदिशं अणिच्छत्तणं पेक्खिअ दित्तणे मे पञ्चज्ञाए बङ्ग २३६
माणो शंखुते । ३ ।

चारुदत्तः । सखे दृढो उस्य निश्चयः । तत्पृथिव्यां सर्वविहारेषु
कुलपतिरथं क्रियताम् ।

शर्विलकः । यथाह आर्यः ।

भिन्नुः । प्रियं नः प्रियम् ।

वसत्सेना । सम्यदं जीवाविद् मित्र । ४ ।

शर्विलकः । स्थावरकस्य किं क्रियताम् ।

चारुदत्तः । सुवृत्त अदासो भवतु । ते चाणडालाः सर्वचाणडाला
नामधिष्ठयो भवतु । चन्दनकस्य पृथ्वीदण्डपालता भवतु तस्य राष्ट्रि
यश्यालस्य यथैव क्रिया पूर्वं वर्तमाना तथैवास्तु । २०

शर्विलकः । एवं यथाह आर्यः । परमेनं मुञ्च मुञ्च व्यापाद्यामि ।

चारुदत्तः । अभयं शरणागतस्य । शत्रुः कृतापराधः ॥ इति पुनः पठति ॥

शर्विलकः । तदुच्यतां किं ते भूयः प्रियं करोनि ।

चारुदत्तः । अतः परं प्रियमस्ति ।

लब्धा चारित्र्यशुद्धिश्चरणनिपतितः शत्रुरयेष मुहाः

२५

प्रोत्पातारातिमूलः प्रियसुखदचलामार्यकः शास्ति रात्रा ।

प्राप्ता भूयः प्रियेण प्रियसुखदि भवान्सङ्गतो मे वयस्यो
लभ्यं किं चातिरिक्तं यद्यरमधुना प्रार्थये उहं भवत्तम् ॥

१३७
कांश्चित्तुच्छयति प्रपूरयति वा कांश्चिन्नयत्युन्नतिं
कांश्चित्पातविधौ करोति च पुनः कांश्चिन्नयत्याकुलान् ।
अन्योन्यं प्रतिपद्मसंदृतिमिमां लोकस्थितिं बोधय
नेष्ठ क्रीडति कूपयत्वघटिकान्यायप्रसक्तो विधिः ॥
तथापीदमस्तु ।

कीरिष्यः सतु गावो भवतु वसुमती सर्वसम्पन्नशस्या
पर्जन्यः कालवर्षी सकलजननमनोनन्दिनो वालु वाताः ।
मोदतां जन्मभागः सततमभिमता व्राह्मणाः सतु सतः
श्रीमतः पालु पृथ्वीं प्रशमितरिष्यवो धर्मनिष्ठाश्च भृपाः ॥

॥ इति निष्कामताः सर्वे ॥

इति मृच्छकटिकायां

संहारो नाम

दशमो उङ्कः ॥

॥ समाप्ता चेत्य मृच्छकटिका ॥

॥ श्रुभमस्तु ॥

अथ

प्राकृतभाषाव्याख्या ॥

"पत्रं २ "

११। कहं कहं भोः । चिरस्फुटोपासनेन शुष्कपुष्करमालानीव मम द्युम्जया प्रामाण्यद्वानि ।
तपावद्वै गत्वा ज्ञानामि अस्ति किमपि कुटुम्बिनोपापादितं नवेति ।

१२। एतत्रदस्माकं गृहं तत्प्रविश्यामि ।

"पत्रं ३ "

१३। चाहर्यं किं नु जल्वस्नाकं गृहे ४परमित्र रंविधानकं वर्तते । आत्मामितपुलोदकप्रबाहा
रथा लोहकटाहपरिवर्तनकृप्यासारा ४कृतिरेष्योक्ते युवती चधिकारं शोभते भूमी शिखेन गन्धेन उदूटीष्य
मानेवापिकं व्याप्ते यां द्युमुला । तत्किं पूर्वविहितं निधानमुख्यं भवेत् । आत्मा छहेव द्युमुलात बोटन
यां त्रीब्रलोकं पश्यामि । नास्ति किं प्रातराप्तो ५स्माकं गृहे प्राप्यात्म्यं यां द्युमुला बाधते । इह सर्वं
नवमित्र संविधानं वर्तते । एका वर्षाकं पिनष्टि व्यप्ता सुमनसो गुणति ।

१४। किं निवदं भवतु कुटुम्बिनीमाहूय पदमार्यं जात्यामि ।

१५। आर्यं इत्यतावत् ।

१६। आर्यं इयमस्मि ।

१७। आर्यं स्वामातं ते ।

१८। आत्मापर्यवर्त्तः को नियोगो ५नुष्ठोयतामिति ।

१९। आर्यं चिरस्फुटोपासनेन । अस्ति किमपर्यवर्त्ते गृहे ५जितवं नवेति ।

२०। आर्यं सर्वमन्ति ।

२१। किं किमलिः ।

२२। तप्यता । मुडादनं घृतं दधि तप्युला आर्येण अत्तवं रथात्मनस्तीति । एवं ते देवा
आश्रामताम् ।

२३। किमस्याकं गृहे सर्वमन्ति आत्मा परिवहस्मि ।

२४। परिवहस्मित्यामि तावत् । आर्यं अस्ति आप्यो ।

१३। या चनारे एवं तत्र आशा देत्यते । अभावं गमिष्यति यदिदानीमहं वरपुतलम्बुक उव्व
द्रुसुनिष्य पासितः ।

१४। पर्ययतु भर्यक्त्वार्थः परिहासः ललू यथा कृतः ।

१५। तत्किं पुनरिदं नवमिव संतिधानकं वर्तते । एका वर्ताके पिनष्टि अपरा सुमनसो गुणाति ।
इयं च पञ्चवर्षाकुसुमोपहारशोभिता भूमी ।

१६। शार्य उपवासो गृहीतः ।

१७। किन्नामधेषोऽयमुपवासः ।

१८। शमिद्वपतिर्नाम ।

॥ पञ्च ४ ॥

१९। चार्ये ऐहलीकिकोऽयता पारलीकिकः ।

२०। शार्य पारलीकिकः ।

२१। प्रेक्षनां प्रेक्षनामार्थमिद्या मद्येण भक्षयद्विजेन पारलीकिको भर्तानिवायते ।

२२। शार्य प्रसीद् प्रसीद् त्वमेव यत्र इन्मानते । यि भर्ता भविष्यत्वोत्पोषितात्मि ।

२३। शयाम्युपवासः केनोपदिष्टः ।

२४। शार्याद्वैत प्रियवत्यत्येन चूर्णवृक्षेन ।

२५। या दास्या: पुत्र चूर्णवृक्ष कदा तु ललू त्वां कुपितेन रक्षा पालकेन नववधूकेशकलाप
मिव समुगम्य देषमानं प्रेतिष्ये ।

२६। प्रसीदतु प्रसीदत्वयेषो नन्दार्थस्यैव पारलीकिकोऽयमुपवासोऽनुजीयते ।

२७। चार्ये उत्तिष्ठ उत्तिष्ठ कथय कथय इहोपवासे केन कार्यम् ।

२८। अस्मद्वृत्तवनयोग्येन आह्यापोनोपनिमन्त्रितेन ।

२९। तेन हि गच्छत्वार्थः । अहमप्यस्मद्वृत्तवनयोग्यं आह्यापामुपनिमन्त्रयामि ।

३०। यदार्य आशापयति ।

३१। तत्कां यद्यैवं सुसमुद्दायामुलादिन्यामस्मद्वृत्तवनयोग्यो आह्यापोऽन्वेषितव्यः । एष चा
हृदत्तस्य मित्रं मैत्रेय इत एवामच्छति । भवतु प्रवाप्ति तावत् । शार्य मैत्रेय अस्माकं गृहे । जितुम्
यपीभर्त्वार्थः ।

३२। भो चन्यं आह्यापामुपनिमन्त्रयतु भवान् । व्यापृत इदानीमहम् ।

॥ पञ्च ५ ॥

३३। शार्य सम्यन्नं भोत्तनं निःस्पृतं च । चपि च दक्षिणा कापि ते भविष्यति ।

३४। भो योदानो ध्रयमेव पत्यादिष्टोऽसि तत्क इदानीं ते निर्वन्धो पदे परे नामनु
सन्धातुम् ।

३५। प्रत्यादिष्टोऽस्येतेन भवतु चन्यं आह्यापामुपनिमन्त्रयामि ।

॥ पञ्च ६ ॥

३६। शश्वत्रा यथा मैत्रेण परया आमन्त्रणाकानि भक्षितव्यानि । हा शश्वत्रे तुल्यते ।
य इदानीमहं तत्रभवत्वाहृदत्तस्य अङ्गवाहोरात्रप्रयत्नमिकेहृदारसुरमिगदिमिर्योदकैतेवाग्निलोऽभ्यन्तर्चतुः
शालकदार् उपविष्टो गण्डर्कशतपतिपरिवृत्तशिव्रकर् इवाङ्गलीभिः सृष्टा स्पृष्टामनवामि । नगरचत्वार्यवम इव
रोमन्यायमानसिताडामि । स इदानीमहं तत्त्वं दरिद्रतया यत्र तत्र चत्वार्यवम गृहपारावत इवावासनिमित्रमि
हामच्छामि । एष शार्यत्ताहृदत्तस्य प्रियवत्यत्येन चूर्णवृक्षेन जातीकुमुगदासितः प्रावारकोऽनुपेषितः तिष्ठोकृतदेव

कार्यस्यार्थचाहृदत्रयोपनेतव्य इति । तपावदार्थचाहृदत्रं पश्यामि । एष चाहृदत्रः सिद्धीकृतदेवकर्त्ते गृहदेव तानां व्यालिं कुर्वन्ति एवामच्छिति ।

१२१ एष आर्यचाहृदत्रः । तपावदसाम्पत्तमुपसर्पामि । स्वलिं भवते वर्धनो भवान् ।

॥ पञ्च ७ ॥

१२२ यद्वानानापयति । भो वयस्य एष ते पितृवर्णेन चूर्णवृद्धेन ज्ञातीकुन्तुमवासितः प्रावारको नुपेषितः सिद्धीकृतदेवकार्यस्यार्थचाहृदत्रस्य त्वयोपनेतव्य इति ।

१२३ भो इदं किं चिनयते ।

१२४ भो वयस्य । मरणादूरदिद्वादा कलत्रे रोचते ।

१२५ भो वयस्य धनं सन्तप्तेन । प्रापामित्तनसंकामित्तिभवत्त शुरुतनपीतशेषस्य प्रतिग्रहन्दद्येव परिज्ञयोऽपि ते अधिकातरं रमणीयः ।

॥ पञ्च ८ ॥

१२६ भो वयस्य एते जलु दास्यापुत्रा चर्वकल्यवर्ती वस्त्रामीता एव गोपालद्वारका यत्र यत्र न वापन्ते तत्र तत्र गच्छन्ति ।

१२७ भो वयस्य तमेवार्थकल्यवर्ती यद्वालं सन्तप्तेन ।

१२८ न गमिष्यामि ।

॥ पञ्च ९ ॥

१२९ यत एवं पूर्वमाना देवता न प्रसीदन्ति तत्को गुणो देवेषुचितेषु ।

१३० भो न गमिष्यामि । अन्यः कोऽपि प्रयुक्त्यतम् । यम पुनर्ब्रह्माणाम् सर्वमेव विषयीते परिषापति ब्राह्मणगतेव च्छाया वामतो दक्षिणा दक्षिणातो वामा । अन्यत्र एतत्यां प्रदोषवेला यामिह रात्रयां गणिका विटापेटा रात्रवल्लभाश्च पुरुषाः सद्गतिः । तस्मान्नापुकलुदधर्मेव कालवर्पस्य पृथिक द्वयमिगुणावस्थित इदानीं भविष्यामि । त्वमिहोपविषः किं करिष्यति ।

॥ पञ्च १० ॥

१३१ तिष्ठ वसनतेनिके तिष्ठ ।

किं यस्ति भवति पलायसे प्रस्त्रलन्ती
वासु प्रसीट न मरिष्यति तिष्ठ तावत् ।
कामेन दक्षते जलु मे हृदयं तपस्ति
अङ्गाद् रजिष्यतिस्मिव मांसाशपउम् ॥

१३२ अस्तुके तिष्ठ तिष्ठ ।

उत्तरासिता गच्छत्यन्तिकामे
सम्पूर्णपुच्छेव गोष्यापयूरी ।
स्वप्रवल्लगति स्वामिभद्राद्वाको मे
वने गतः कुकुटप्रावक एव ॥

१३३ तिष्ठ वसनतेनिके तिष्ठ ।

यम मदनमनकुं मनवं वर्धयन्ती
निष्ठि च शशनके मे निदां प्रस्त्रिपन्ती ।
प्रसृति भवभीता प्रस्त्रलन्ती स्वलन्ती
यम वग्रमनुयाता रावणाद्येव कुन्ती ॥

॥ पंच ११ ॥

(१) दृष्टा नाशकमोरिकामकशिका भास्याशिका लागिका
निर्वाचा कुलनाशिकावशिका कामय गङ्गूचिका।
दृष्टा वेष्टवधुः सुवेषनिलया वेष्टयुना वेष्टिका
दृष्टावस्था हृषा नामानि मया कृतान्वयामि मां नेच्छति ॥

(२) कन्तलनन्दद्वहुभूषणाशद्विद्यं
किं द्रीपदोष वलाप्ते राममोता ।
एष हरामि सहस्रेति दृष्टा हनुमान्
विश्रावस्तोर्मिनीमिद्य तो मुभद्राम् ॥

(३) रमय च रात्रवल्लम्
ततः लग्निति भस्यमोक्षकम् ।
दृतर्मत्त्वमांसीः
शुनिका मृतकं न सेषते ॥

(४) शस्याभिद्युपउभनिलार्यापापा
वने शृगालीष कुकुरैः ।
पलाप्ते ज्ञीषु त्वरितं सदेतं
सखेहनं मम हृदयं एरन्ती ।

(५) पललवकं पललवकं परमनिके परमृतिके ।

(६) भाव भाव मनुष्यो मनुष्यः ।

॥ पंच १२ ॥

(१) माधविके माधविके ।

(२) भाव भाव स्विष्यन्विष्ट्वति ।

(३) स्त्रीणां ग्रां ग्राद्यामि । शूरोऽहम् ।

(४) हाधिक् हाधिक् । करं परिभ्रष्टः परित्रनः । अज्ञ मयाम्या खण्डेव रञ्जितयः ।

(५) व्रसन्तसेनिके विलप विलप परमृतिको वा पललवकं वा सर्वं वा व्रसन्तमात्रम् । मयानि
सार्थमायां त्वां कः परित्रायते ।

किं भीमसेनो उमदग्निपुत्रः

कुन्तीसुतो वा दण्डकन्तरो वा ।

एषो है गृहीत्वा केण्ठन्तं

दुःश्वसनस्थानुकृतिं करोमि ॥

ननु पद्म पद्म ।

अस्मि सुतोदणः पलितं च मत्तवं

हित्वा ग्रीष्मुत माद्यत वा ।

सुने ग्रीष्मेन पलाप्तिमेन

सुमृष्टुयो भवति न वा अलु त्रीवति ॥

(६) श्रावं अवला अलवहम् ।

- १०। यत् एव न मादिष्यते ।
११। कथमनुनयोऽप्य स्य भवेषुपादयति । भवत्वेषं तावत् । यार्य च स्माकिन्यवलङ्घणां तर्वर्ते ।

॥ पञ्च १३ ॥

- १२। तस्मिं वलिवद्वनीम् ।
१३। अहं देवपुरुषो मनुष्यो ब्राह्मणेवः कामयित्वा ।
१४। ग्रान्तं पापम् । उपेहि ब्राह्मर्य मन्त्रत्वे ।
१५। भाव भाव पश्य । अन्तर्णाम सुस्थिर्धा इष्य गणिका तेन मां भवाति एवि आननोऽसि क्रान्तोऽसीति । बहुमन्यप्राप्नान्तरं न गतो नग्नान्तरं ब्रा न गतः । अनुके प्रापामि भावस्य प्रीर्धमान्तो गाम्यो पादान्यो तर्वर्व पृष्ठानुपश्चिकायाहिपउब्रह्मान्तः क्रान्तोऽस्मि शोकृतः ।
१६। मुणः ब्रह्मनुरागात्म्य कारपां न पुनर्बलाकारः ।

॥ पञ्च १४ ॥

- १७। भाव भाव एषा गर्भदत्तो कामदेवावत्तरोपानात्मभूति तत्त्वं दृढिचाहृत्प्रधानुरुक्ता न मां कामयते । वामतत्तत्त्वं गृहम् । यत्ता तत्त्वं सम इत्यादेषा न परिभ्रमयति तथा करोतु भावः ।
१८। यत्त्वं किं वामतत्तत्त्वं गृहम् ।
१९। ब्राह्मर्य वामतत्तत्त्वं गृहमिति वस्त्रव्यवर्त्तिमापि दुर्जनेन प्रियसङ्कुमं प्रापिता ।
२०। भाव भाव ब्रह्मोपान्वच्वन्वकारः । माधृप्रियविदेव गरीगुदिका दृश्यमाना दृश्यमानेव प्रमदा वसनत्सेनिका ।
२१। भाव भाव चन्द्रेष्यामि वसनत्सेनिकाम् ।
२२। भाव भाव किमित्र ।
२३। ग्रृणोमि गलयान्तं ब्रह्मकारपूरितवा पुनर्नासिकया न सुखकं पश्यामि भूयगाशब्दम् ।

॥ पञ्च १५ ॥

- २४। ब्राह्मर्य भिजिपर्यग्न्यसुचिं पञ्चदार्के लक्ष्यतत्त्वामानि च संयोजेन गृहस्य संकृतं पञ्चदार्कम् ।
२५। भो न गमिष्यामि ।
२६। भो द्वयस्य यदि माया गनत्वा तदेषापि सम चहासिनी दृहनिका भवतु ।

॥ पञ्च १६ ॥

- २७। यदार्य ध्रातापयति ।
२८। भवति दृहनिके गृहाण ब्रजिं प्रदीपं च । ब्रजाङ्गं पञ्चदार्के करोमि ।
२९। सम ब्रह्मप्रतिनिमित्वमिवापाद्यते पञ्चदार्कम् । तपाव्यप्रविशामि । दा विक् । कर्य प्रदीपः ।
३०। चपाकृतपञ्चदार्केषां पिपडीकृतेन वातेन निर्वापितः प्रदीपः । भवति दृहनिके निक्रम त्वं पञ्चदार्केषां चहनप्यगनारुच्युःशालानददेष्टे प्रस्त्रालयमाच्छामि ।
३१। भाव भाव चन्द्रेष्यामि वसनत्सेनिकाम् ।
३२। भाव भाव गृहीता गृहीता ।
३३। इत्यत्तावद्युत्येकान्ते भावस्तिभृतु । भाव भाव गृहीता गृहीता ।
३४। भञ्जदार्कं चेष्टोऽहम् ।
३५। इतो भाव इत्येष्टः । भावस्तोषेष्टो भावः । युवां तावदेकान्ते निष्ठतम् । भाव भाव ता यत्ते गृहीता गृहीता वसनत्सेनिका ।

यन्यकारे पलायमाना चालगमनेन गुच्छितः ।
केशहर्षे पदमृष्टा चाणकेनेव द्रापदो ॥

॥ पंक्त १० ॥

१३१

दृष्टसि वासु शिरसि गहीता
केशेषु वालेषु शिरोहेषु ।
आक्रोश विक्रोश लप चाउ
ग्रस्तु शिरं शशूर्योश्चरं वा ॥

१३२ किमार्गमिद्येवंवसितम् ।

१३३ भाव भाव वगा दृष्टिमायरित्युच्चावा मार्त्तिर्याः चरुपरिवृत्तिर्यति तता दास्या दुहिता
चरुपरिवृत्तिः कृता ।

१३४ ही ही भोः । प्रदोषमन्दभासुरेन पशुद्वयोपनीतस्वेव इमालस्य हृत्यं पोष्युर्यते प्रहोपः ।
भवति दूरनिकैः ।

१३५ भाव भाव मनुष्यो मनुष्यः ।

१३६ गुर्जं न्येतासदृशं न्येतापदार्थचाहृदज्ञस्य दृष्टिरूपता चामपतं परमुरुषा गृहं प्रवेशने ।

१३७ चार्यं मैत्रेय पश्च पश्च मे परिभ्रम् ।

१३८ किं तत्र परिभ्रमो च वास्माकम् ।

१३९ ननु युध्याकमेव ।

१४० किमेष वलासकारः ।

१४१ चतुर्य किम् ।

१४२ सत्यम् ।

॥ पंक्त ११ ॥

१४३ सत्यम् ।

१४४ मा तावत् । भोः स्वके गृहे कुकुरोः पि चण्डो भवति किं पुनरहं वाहणः । तदेते
नाम्यादृशानभागोपयुक्तिलेन दन्ताकाषेन दुहसेव शुष्कवेणुकस्य मसाकं ते प्रहोः कुट्टिविद्यामि ।

१४५ नार्योः परायति । एष ललवत्रायापायति । अर्थे रे रात्रयालक संस्यानक दुर्मनुष्य गुर्जं
न्येतत् । यथपि नाम तत्त्ववानार्थचाहृदतो दृष्टिः संवृत्तस्तिर्यते तत्त्वं गुर्जैर्नालकृतोऽप्तितिर्यते ।

मा दुर्गत इति परिभ्रमो नासि कृतानन्तर्य दुर्गतो नाम ।

चार्येण विहीन आह्योः पि च दुर्गतो भवति ॥

१४६ किमिषम् ।

१४७ गामुहृप उत्तिर उत्तिर । ब्रह्मानला मया त्वमुपालध्यः । सामपतं पुनर्वानन्तुनायामि ।

१४८ भाग्नु भवान् ।

॥ पंक्त १२ ॥

१४९ न कथितिश्चामि ।

१५० किन्निमित्तं पुर्मीव एतत्य दुष्टवृक्षस्य कृपणमज्जलिं कृत्वा पादयोर्निपतितः ।

१५१ कर्मालवं भीतः ।

१५२ के द्व तत्त्वं गुपा वस्तु गृहं प्रविश्यविस्त्रयमपि नास्ति ।

१५। कः स गर्भदात्या पुत्रः ।

पूरो विकान्तः पापउवः श्रूतकेतुः
पुत्रो राधाया राघवा इन्द्रदत्तः ।
आहो कुल्यां तेन रुग्मणा ज्ञातः
संख्यामा धर्मपुत्रो उटायुः ॥

॥ यज्ञे २० ॥

१६। अगृहीत्वा वसन्तोनिकाम् ।

१७। कर्णमिव ।

१८। अगृहीत्वा वसन्तोनिकां न गमिष्यामि ।

१९। यदि गच्छति गच्छ त्वम् । चहं न गमिष्यामि ।

२०। गतः खलु भावोः भावम् । चरे काकपद्मस्त्रीपर्यंक तु दशरथ उपविश उपविश ।

२१। उपवेषिता एव वायं ।

२२। केन ।

२३। कृतान्तेन ।

२४। तदुत्तिष्ठति ।

२५। उत्त्वास्यामः ।

२६। कदा ।

२७। यदा पुनरपि दैवमनुकूलं भविष्यति ।

२८। चरे हृदिहि हृदिहि ।

॥ यज्ञे २१ ॥

२९। रोदिता एव वायम् ।

३०। केन ।

३१। हुर्गत्वा ।

३२। चरे हृष्ट हृष्ट ।

३३। हसिष्यामः ।

३४। कदा ।

३५। पुनरपि ऋद्धर्यांचारुदत्तस्य ।

३६। चरे रे दुश्वरुक भविष्यति मम वक्तेन ते दरिद्रचारुत्तम् । एषा यसुवर्णां उहिष्यएवा नवनाटकदर्शनोत्तिवा सूक्ष्मादीव वसन्तसेना नाम गणिका दारिका कामदेवायतनोपानात्प्रभृति त्वामनुर काम्यानिर्वलाकारामुनीयमाना तव गृहं प्रविष्टा । तपादि मम हक्षे खयमेव प्रस्थापयैनां चमर्पद्यति ततो धिक्षणे व्यवहारे विना लघु निर्यात्प्रत्यतत्वं मयानुब्रह्मा प्रीतिर्भविष्यति । चर्यवानिर्वातपत शामरणा नितकं वैरे भविष्यति । अपिच पञ्च पञ्च ।

कर्कात्का गोमयलिप्यवृत्ताः

ग्राकं च शुक्रं ततिर्वां खलु यांतम् ।

भूतं च हेमन्तिका त्रिसिंहं

वर्षां च वैरे न लघु भवति पूतिः ॥

शोभने भविष्यति लघुके भविष्यति तया भविष्यति पवाहमात्पोवायां प्राचार्याजाग्रक्षेत्रप्राचार्याजिकाप्राचार्यविष्टः

ओत्तमि । तथा यदि न भयिष्यति तदा कपाटलप्रविहं कपिष्यनिव नस्तके ते स्फोटिष्यामि ।

१३१ भयिष्यामि ।

१३० चेष्ट गतः सर्वमेव भावः ।

॥ पंक्ति २२ ॥

१३१ एष किम् ।

१३२ तच्छीडुमप्रकाशः ।

१३३ तदूगह्लाणु भद्रात्मको ४ चिम् ।

१३४ तवेव हसो तिष्ठतु ।

१३५ एष भद्रात्मक गृह्णाणु ननु भद्रात्मको ३ चिम् ।

१३६ निर्विलक्षणं मूलकात्मगवर्णं

स्वन्धेन गृहीत्वा च कोषयुपम् ।

कुकुरोः कुकुरीभित्र ग्रह्यत्वमानो

यथा शूमालः ग्रह्याणे प्रवामि ॥

१३७ भो रुदनिके न ललु ते १ यमकामानस्त्रभवत्याग्नदत्त्वा निवेदयित्वः । दीर्घत्यरोतिसत्ता
मन्ये दिगुपातहा पीडा भविष्यति ।

१३८ चार्यं मेवेष रुदनिका ललचेऽसंयतमुखो ।

१३९ एवमत्तत् ।

१४० कलं परित्तम् इति मामवनस्त्विति । चार्यं तातोकुसुभवाचितः प्रावाको ५ नुदाशीनस्त्वा
यौवनं प्रतिपादयति ।

१४१ मन्दभागिनो ललचेऽसवाभ्यन्तरस्य ।

॥ पंक्ति २३ ॥

१४२ भो एष सा रुदनिका ।

१४३ ननु भूयिता ।

१४४ भो अत्तं पृकलब्रद्वन्नाश्चकुरा । एषा वरान्तसेना कामदेवायात्तोषामाप्तम् त्वामनुरुक्ता ।

१४५ भो वयस्य एष ललु रात्रप्रवालो भवाति ।

१४६ एषा सुपुर्णां सहित्यपा नवनाटकदर्शनोत्तिता गुच्छारीव वरान्तसेना नाम गच्छिका
दातिका कामदेवायात्तोषामाप्तम् त्वामनुरुक्तामाभिर्वलात्कारमुनीयमाना तत्र गृहं परिष्ठा ।

॥ पंक्ति २४ ॥

१४७ वलात्कारमुनीयमानेति वलात्यमलकुसास्त्वेति ।

१४८ तप्तिः मम हसो स्वयंसेव प्रस्तावेयानो सर्वप्रयत्नि ततो १ दिक्षरणं व्यवहारं विना लवु नि
र्यात्यतस्तव यत्तानुव्रद्धा प्रीतिर्भविष्यति । स्वनायामर्णां वैरे भविष्यति ।

१४९ एतेनानुचितमूर्मिकारोहणोनापराह्वर्यं प्रीतिरणं प्रणाम्य प्रसाद्यामि ।

१५० भो दावपि तुवां सुसम्प्राप्तिव कलमकेदारावन्योन्यं प्रीतिरणं श्रीर्यं सवामतो । चहमप्यमेन
कर्मदानुसृतेन प्रीतिरणं दावपि तुवां प्रणाम्य प्रसाद्यामि उज्जितसमिति ।

१५१ चतुरो नवुरुद्धावमुपन्यासः । न तुवमपेत्तेनेहमातया नवा प्रतिवचितुं । भवतु एवं तवद
गिष्यामि । चार्यं गपेवमहमार्पित्यानुशासा । तदित्तद्वयहमिममलकुराक्षमार्पित्य गुरे निष्ठेष्टुम् । बलकूराल्ल
निमित्तमेते पापा चन्द्रसम्भविति ।

॥ पंक्ति २५ ॥

- ११। शार्दुलीकं पुरुषेषु नाशा निष्ठिष्यन्ते न पुनर्गृहेषु ।
- १२। अनुगृहीतात्मि ।
- १३। खण्डि भवते ।
- १४। यथेष्वं तदा चोरैपहिताम् ।
- १५। एषोऽस्य ब्रह्माकं विनामाः ।
- १६। शार्दुलाम्यहमेनावेणानुगम्यमाना चक्रं मृहं मनुम् ।
- १७। खमेवैतां कलहंसगमिनीमनुगृह्णन्तरं इव शोभाः । अहं पुरावीहणासौरं नैश्चतुर्वयो
फोल इव उपहारः कुकुरैरिव वायामानो विपत्ते ।
- १८। वर्धमानकं ख्वालयं प्रदीपिकाः ।
- १९। घ्रे तैलेन विना प्रदीपिकाः प्रख्वालयने ।
- २०। भो ताः खलवस्माकं प्रदीपिका व्यवहारितनिर्धनकामुका एव नाशिका निःस्तेहा रदानीं संख्याः ।

॥ पंक्ति २६ ॥

- १। यथा भवानात्तापयति ।

॥ पंक्ति २७ ॥

- १। यज्ञाहतुकासकाऽप्य चन्द्रेषेन वेष्टितात्मि । तथावत्प्रविष्याहतुकासकाऽप्य गच्छामि । एषाहतुका
हृदयेन किमध्यालिङ्गनी तिडति । तथावत्प्रसर्पयति ।
- २। चेद्दि ततस्तातः ।
- ३। यज्ञाहते न किमपि मनुष्यसि । किं ततस्तातः ।
- ४। किं मया भण्डतम् ।
- ५। ततस्तात इति ।
- ६। यां एवम् ।
- ७। यज्ञाहते यज्ञाहिताति सुता भूत्वा देवतानो पूर्वो निर्वर्त्तेनेति ।
- ८। चेद्दि विज्ञापयात्माप्य न सुमालामि तद्वाहणा एव पूर्वो निर्वर्त्त्यविति ।
- ९। यदर्थात्तापयति ।
- १०। यज्ञाहते स्त्रेषु पृच्छति न पुरोभागिता तात्कं निवदम् ।
- ११। गदनिके कीटौर्णी मो फलसि ।
- १२। यज्ञाहतादाः शून्यहृदयत्वेन जानामि हृदयगतं कर्मयज्ञाकामिलयतीति ।
- १३। सुखु त्वया जातम् । पृहृदयप्रह्यापयिता गदनिका ललु त्वम् ।

॥ पंक्ति २८ ॥

- १। प्रिये मे प्रियम् । कामः जलु नामैष भावाननवगृहीतो नधूत्सवस्तरुपात्तनस्य । तत्कथयत्व
ज्ञुका किं रुद्रा रुद्रवल्लभो वा सेव्यते ।
- २। चेद्दि रनुमिच्छमि न सेवितुम् ।
- ३। विषाविशेषालड्डाः किं को द्वि ब्राह्मणो गुवा काम्यते ।
- ४। चेद्दि पूर्वनीयो ने ब्राह्मणो वसः ।
- ५। किमनेकनाम् । निगमनतनितविभवविलासो वर्णागुवा वा काम्यते ।

- १६। चेटि उपाङ्गुलेहमपि प्राणविहनं परित्यज्य देशान्तरमनेन विणिमयो महदियोगदुःखमुपरादवति ।
- १७। अस्तुके न राता न रातवल्लभो न आहणो न विणिमयः । तत्क दृदनी स भर्तुरादिकथा काम्यते ।
- १८। चेटि स्वं मया सह कामदेवावत्तमोपानं गतासीः ।
- १९। अस्तुके गतासी ।
- २०। चेटि तत्त्वापि यमुदासीनेव पृच्छति ।
- २१। शातपत्तुके । किं स एव येनाक्षुका ज्ञायामाताभ्युपण्डा ।
- २२। किन्नामधेयः जलु सः ।
- २३। स जलु व्रेत्तिक्वरे प्रतिवरति ।
- २४। शशि नामाच्य वृषाचि ।
- २५। स जलु अस्तुके सुगृहीतनामधेय चार्त्तकाशृद्धो नाम ।
- २६। साधु यदनिके साधु । सुहु त्वया ज्ञातम् ।

॥ पंते २१ ॥

- १। एवं तावत् । अस्तुके हरिक जलु स शूक्ष्मे ।
- २। अत एव काम्यते । हरिद्रपुरुषसंकानमनः । जलु मणिका लोके वृक्षनीया भवति ।
- ३। अस्तुके किं त्रीर्णाकृतुमें सहकात्पाद्यं मधुकर्यः पुनः सेवने ।
- ४। अत एव ता मधुकर्य उच्यन्ते ।
- ५। अस्तुके यदि स मनीषिणस्तत्त्वमध्यमिदानों सहसा नामित्याप्ति ।
- ६। चेटि सहसामित्यापाः प्रत्युपकार्तुर्वलतया गा तावत्तमो हुर्लभद्रज्ञः पुनर्मविश्वाति ।
- ७। अस्तुके किमत एव सो लक्ष्मीमात्पद्य हस्ते निषिधुः ।
- ८। चेटि सुदु त्वया ज्ञातम् ।
- ९। अरे रे भद्रारक दशसुवर्णस्य लुक्ष्मो पूतकरः प्रपत्तायितः । तदगृहणा गृहणा । तिड द्वाराघट्टो ऽसि ।
- १०। कट एष पूतकरभावः । शाश्वर्यम् ।

नववन्धनमुक्तेव गर्भ्या हा ताडितो ४स्मि गर्भ्या ।

अडुरागमुक्तेव धानया धटोकच इव धानितो ४स्मि धानया ॥

लेखकज्यापूतलहर्ये समिकं दृढा याटिति प्रभदः ।

इदनी मार्मनिपतितः कं तु जलु ध्रृणां प्रयते ॥

तथावदेतो समिकपूतकरवन्धतो मामनिव्यतस्तत्त्वदितो विप्रतीपाण्यो पादान्यामतच्छृङ्खे देवकुलं प्रविश्व देवोभवित्यामि ।

॥ पंते २० ॥

- १। अरे भद्रा दशसुवर्णस्य लुक्ष्मो पूतकरः प्रपत्तायितः । गृहणा गृहणा । तिड तिड द्वाराघट्टो ऽसि ।

- २। यदि व्रतसि पातालमिन्द्रं ध्रृणां च साम्यतं वासि ।
समिकं वर्तयित्वैकं हृदो ४स्मि न द्वितीयं ग्रन्थोति ॥

१३।

कुञ्ज कुञ्ज सुसमिकविप्रलभ्मक
पलाशसे रे भाषपितेपितामुक ।
पदे पदे समविष्टम् सबलन्
कुर्लं वज्रः शकलुर्णं कुर्वन् ॥

१४। एष व्रताति । इयमियं प्रमणा पद्धती ।

१५। ये विष्टोपी पादो प्रतिमाशून्यं देवकुलग् । धूर्तो पूतकरो विष्टोपाम्यां पादाम्यां देव
कुलं पविष्टः ।

१६। तदनुसरावः ।

१७। एवं भवतु ।

१८। कर्त्तव्यो प्रतिमा ।

१९। ये न चलु न चलु वैलप्रतिमा । एवं भवतु । एषि पूर्णं क्रीडावः ।

२०। ये । कताशब्दो निर्णामिकस्य दर्शि हृदयं मनुष्यम् ।

ठक्काशब्दः इव नराधिष्ठा प्रब्रह्मस्यस्य ॥

तानामि न क्रीडित्यामि गुणेहृषिकृपतनसन्तुमिं पूतम् ।

तापापि च कोकिलमधुरः कताशब्दो मनो दर्शि ॥

२१। नम पाठे नम पाठे ।

" पत्रं ३१ ॥

१। न चलु नम पाठे नम पाठे ।

२। ननु नम पाठे ।

३। लश्वः पुरुषः ।

४। ये लुपदपउडक मृहीतोऽस्ति । प्रयच्छ तदूपमुखर्णम् ।

५। शर्व दास्यामि ।

६। शमुना प्रयच्छ ।

७। दास्यामि प्रसादे कुरु ।

८। ये ननु तास्यां प्रयच्छ ।

९। विद् वताति ।

१०। एष त्वं । पूतकरमपउल्या वदोऽस्मि ।

११। कर्त्तव्यं पूतकरमपउल्या वदोऽस्मि । कर्त्तव्यं एषोऽस्माकं पूतकरमपामलकुनीयः चन्द्रः ।
तत्कुटो दास्यामि ।

१२। ये गणः कृतः ।

१३। एवं करोमि । शर्वं ते ददामि शर्वं मे मुच्छतु ।

१४। एवं भवतु ।

१५। शर्वस्य गणः करोमि शर्वं मे शर्वो मुच्छतु ।

१६। को दोषः । एवं भवतु ।

१७। शर्वं शर्वं तत्त्वा मुक्तम् ।

१८। मुक्तम् ।

१९। शर्वं स्वयापि मुक्तम् ।

॥ पंक्ते ३२ ॥

- १११ शुक्रम्।
 ११२ साम्यतं गमिष्यामि।
 ११३ प्रयच्छ तद् दण्डसुवर्णां कुव्र मच्छसि।
 ११४ पश्यत पश्यत भट्टारकाः। साम्यतं वैकस्यार्थं गणः कृतः सप्तसार्थो मुक्तसार्थो साम्यतं साम्यतमेव याचते।
 ११५ धूर्तो मालुरो ऽहं निषुणो ऽत्र नाहं धूर्तो। तत्प्रयच्छ सल्लुप्तप्रथमक सर्वं सुवर्णां साम्यतम्।
 ११६ कुतो दास्यामि।
 ११७ पितरे विकीर्ण प्रयच्छ।
 ११८ कुतो ने पिता।
 ११९ यातां विकीर्ण प्रयच्छ।
 १२० कुतो मे याता।
 १२१ शाल्मानं विकीर्ण प्रयच्छ।
 १२२ कुरुत प्रसादं नयत नो रुद्रमार्गम्।
 १२३ प्रसाद् प्रसाद्।
 १२४ एवं भवतु। चार्याः कीणोत मामला सभिकर्त्त दण्डादृष्टयः सुवर्णः। किं भणात कि करिष्यन्तीति। गृहे ते कर्मकरो भविष्यामि। कण्ठमद्वा प्रसिद्धनं गतः। भवत्वेवमिममन्तरं भविष्यामि। कण्ठेषोऽसि साम्यत्वोर्भवतः। चा चार्याचाहृतस्य विषये विष्टिते एष वर्तीमि मन्दभाषणः।
 १२५ ननु देहि।
 १२६ कुतो दास्यामि।
 १२७ चार्याः परिव्रायत परिव्रायत।

॥ पंक्ते ३३ ॥

- १२८ दायय दायय।
 १२९ कुतो दास्यामि।

॥ पंक्ते ३४ ॥

- १३० चर्यं दण्डसुवर्णां धारयति।
 १३१ भट्टाः पश्यत पश्यत। तर्तुर्यटप्रावृतो ऽहं पुहो दण्डसुवर्णं कल्यवर्णं भणति।
 १३२ भट्टु तत्त्वं दण्डसुवर्णां कल्यवर्णो योष्य विभवः।
 १३३ तत्किं भवतु।
 १३४ चर्य न तप्तति।

॥ पंक्ते ३५ ॥

- १३५ चर्य न युक्तं जलिष्यतुम्। एवमात्यांगते प्रयच्छ धूर्तक। अहमपि नाम मालुरो धूर्तो धूर्तं निष्याद्वर्ष्यामि चन्द्रस्यायाहं न विभेमि धूर्तं विष्णवाहूः ऽसि तत्त्वं।
 १३६ तत्वं विष्णवाहूः।
 १३७ वेष्णायुव न प्रतिस्थुतं पृतं यदा चेवितम्।
 १३८ चर्यं संवाहकं प्रयच्छ तद् दण्डसुवर्णांगम्।
 १३९ चार्यां दास्यामि तावदृदस्यामि।

१६। चरे रे दुष्ट पुण्यलोपुचक पत्तमपि पालति ।

१७। एष प्रेसियो ।

१८। एवं प्रेसियो ।

॥ पञ्च ३६ ॥

१९। दत्तकस्वाक्षयः दृष्टपत्तदात् फे मृहम् । तद्व विश्वामि । योर्ज ग्रहामातोः स्मि ।

२०। यथां शरणामात्रत्वं हे चेदि विश्वि पत्तदात् कन् ।

२१। यस्तुके कृतम् ।

२२। गच्छया कश्चित्तम् ।

२३। कृतस्ते भयम् ।

२४। योर्ज धनिकात् ।

२५। चेदि साम्प्रतमपावृणु पत्तदात् म् ।

२६। कर्यं धनिकात् उलितमस्या भयकात् याम् । मुखु ललवेदमुख्योः ।

व यात्यवलं चात्वा भाद् तुलिते वदति मुख्यः ।

तस्य स्वलमनं न जापते न च कान्तामातोः विषयते ॥

पञ्च लक्ष्मीतोः स्मि ।

२७। चरे देहि देहि ।

२८। भद्र यावदेव वर्यं दुर्देष्या कलद्वितामात्रदेव ए पुरुषोः प्रकाशः ।

२९। तत्य पूतकर्त्तुष्टिप्रहर्त्तेषा नात्तिका भन्नातीत् । तदेहि दृष्टिर्यामानुभादामः ।

३०। भद्र वसनत्तेनाग्नेष्व पवित्रः सः ।

३१। भूतानि सुवर्णानि ।

३२। रात्रुकुलं गात्रा निवेदयावः ।

३३। एष भूर्त इतो निष्क्रम्यान्तर गमिष्यति । तस्मादुपरोधेनैव गृह्णेयः ।

॥ पञ्च ३७ ॥

३४। कुत धार्यः को धार्यः कल्य धार्यः आं धा वृत्तिमार्गं उपतोवति कुतो वा भात ।

३५। शृणोत्तमस्तुका । यस्तुके पादलितुव्रं मे तन्मृग्यमृहपतिदात् कां इं गंवाहकस्य वृत्ति

मुष्पत्रोद्धामि ।

३६। सुकुमारा अलु कला शिक्षितार्येण ।

३७। यस्तुके कलोति शिक्षिता शात्रोविकेदमीं संवृत्ता ।

३८। व्रतिनिर्विषयामावेण प्रतिवचनं द्रवं तत्त्वातः ।

३९। ततोऽस्तुके एष निराम्बुहे धाहिपटकानां मुखादुत्खापूर्वदेशदर्शनकुरुत्वलोनेहामातः । दृष्टिया प्रविश्योत्तमयनीमेक धार्यः पुष्पशिरो वसादृष्टः प्रियदर्शनः प्रियवदो दत्ता न कीर्त्यत्यपकृते विमर्शति । किं यस्तुनोत्तेन दक्षिणातया पर्यकोविदिवानमत्तरगच्छति ग्रन्थामानवस्तुलय ।

४०। क इदामोर्मार्गाया करोत्यान्तर युपांशोरपित्र्योद्गतिनोर्मलद्वरेति ।

४१। याधु चेदि याधु । यायायेवमेव दृढयेन गमिष्यतम् ।

४२। धार्य तत्त्वातः ।

४३। ततोऽस्तुके म इदामोर्मुकोशकृतोः प्रदनैः ।

४४। किम्बुद्धुविभवः संवृत्तः ।

- (१२) चनालयात्मेव कथमत्युक्त्या वित्तात्म् ।
 (१३) किमत्र ताप्तो दुर्लभा गुणा विभवाद्य अपेषु तदपेषु बहुतसुदके भवति ।
 (१४) शार्यं किनामयोः खलु तः ।

॥ पद्म ५८ ॥

(१५) क इहानी तथा भूतलभूताकृत्या नाम न जानाति त खलु देहिचत्वारे प्रतिवर्णति श्रावणी राजामधेत चार्यचाहृत्वो नाम ।

(१६) चार्यचाहृत्वोभवेत्तदेहम् । चेटि देहलयासनम् । तालबृनतांके गहाणा परिश्रम चार्यस्य वाप्तो ।

(१७) कर्तं चार्यचाहृत्वाद्या नामकंकीर्त्तनेन इहजो मे यादतः । ताप्तु चार्यचाहृत्वं चापु पृष्ठियां त्वमेको त्रोत्रसि प्रेष्यः पुनर्वनः श्रुतिः । भवतु चलतुक भवतु चारामे निरीदतु चलतुका ।

(१८) शार्यं कुलः स धनिकः ।

(१९) रात्रकात्प्रभः खलु गत्ततः कथ्य न भवति चलाचले धनम् ।
 यः पृष्ठिलयपि जानाति त एवाविशेषमपि जानाति ।

(२०) ततः ।

(२१) ताम्बेन यर्षेणा गवृक्षः परिचारकः कासोऽस्मि चार्यचाहृत्वो च तद्विन्दुसोपडीद्यामि संद्वेषः । ततो भागेष्यविभवताया द्वयगुवर्पा पूर्ते हरितम् ।

(२२) उत्तादितोऽस्मि गृहितोऽस्मि ।

(२३) एतो ती चमिकपृष्ठकरो भामन्तरावतः । राम्याने चूत्वात्मुका प्रमाणाम् ।

(२४) महनिके वाचापाद्यविग्रांतुलताता पश्चिमोऽपीत्ततात चाहिपउनिति । ऐ चेटि तदचैतयोः चमिकपृष्ठकरोरुपमार्य एव प्रतिपाद्यतीतोदेह एषाभृत्याके त्वं देहि ।

(२५) यदत्तुकाचारायति ।

॥ पद्म ५९ ॥

(१) उत्तादितोऽस्मि गृहितोऽस्मि ।

(२) चर्यताकृत्वं प्रस्तो दोर्धे निःशुभत्वा विषेषे चमिलिचाराव द्वारनिवित्तलोक्यो तापा गर्जतामि एती ती चमिकपृष्ठकरो भविष्यतः । चार्यं वन्दे ।

(३) सुखं तत्र भवतु ।

(४) चार्यं कासो दुखयोः धनिकः ।

(५) कर्त्य त्वं तनुमये चर्याणा द्वित्तद्विष्णोत्तेन ।

तत्परसि मन्मनवचनमालोकयनी कट्टिया ॥

नास्ति मम विभवः चन्यत्र वतः ।

(६) यदीहुग्रानि न मनुष्यसि तदा न भवति पूरकरः । अस्ति कोऽपि शुष्माके धारकः ।

(७) अस्ति द्वशुवर्पा धारयति किं तत्त्वः ।

(८) तथा कार्यादत्तुकेदेह एताभृत्यां प्रतिपाद्यति । नहि नहि स एव प्रतिपाद्यति ।

(९) अर्दे भगाति तं कुलपृष्ठम् । भूतसत्त्वं गण्डं चार्यच्छु पुनर्पृतं रमत्व ।

(१०) अलतुके परितुही गती चमिकपृष्ठकरो ।

(११) तद्वित्तयोऽवभूताने रमात्मामविग्रुम् ।

(१२) अलतुके यपेद्यं तदित्यं कला परित्तिनद्वयामाता क्रियताम् ।

(१३) चार्यं यत्य कार्यादित्यं कला विज्ञाते स एवोर्णा शुभूपितपूर्वः शुभूपितत्वः ।

॥ पंच ४० ॥

११। अस्तुकाव्या निषुप्तं प्रत्यादिहोऽस्मि । तत्कर्त्रं प्रत्युपकृष्णे । अस्तुके अहमेतेन पूतकरावना नेन ग्रावयश्चमणाको भविष्यामि । तत्संबोधको पूतकरः ग्रावयश्चमणाकः संवृत्त इति स्मर्तव्यान्यस्तुकैर्या न्यस्तुमणि ।

१२। चर्त्तुं चल माहसेन ।

१३। अस्तुके कृतो निश्चयः ।

पूतेन तत्कर्त्रं मे यदूद्योगस्त्वं त्रनस्य नवंश्य ।

इतानो वक्टर्णीयो नरेन्द्रमणेण विवृतिवामि ॥

१४। अरे किं न्येतत् । किं भणात् । एष अलु यरान्तसेनाव्या जाम्बवत्तको नाम दुष्टहस्तो विद्यतीति । अहो अस्तुकाव्या गन्धारं प्रेषिष्ये गत्वा । यथवा किं न्येतेन यथाववचित्तगनुदाव्यामि ।

१५। कुञ्ज कुञ्जास्तुको ।

१६। दुर्योग्य किं ते उद्देशकार्थाण यद्यतोऽविचित्तामवृत्तुको न प्रेषते ।

१७। अस्तुके वन्दे ।

१८। कर्पापूरुक परितुदमुको लक्ष्यसे तत्किं निवद्य ।

१९। अस्तुके वचितामि यथाय कर्पापूरुक्त्वा पराकर्मो न दृष्टः ।

२०। कर्पापूरुक किं किम् ।

॥ पंच ४१ ॥

१। श्रृणोत्तम्भुका । यः सोऽज्ञुकाव्याः यज्ञम्भवत्तको नाम दुष्टहस्तो च यालानरात्मं भेत्तु महायात्रं यापाप महान्तं संज्ञोर्मुकुर्वन्तमार्दमवतीयोः । ततोऽज्ञानरे उद्युदे त्रनेन ।
संकायत व्यालकत्तने त्वरितमार्देत वृक्षप्रसादम् ।
किं न अलु प्रेषत्वं पुरातो हुष्टो इत्योत्त इति ॥

अपिच । विचलति नूपुरयुग्मतं द्विपन्ते च मेवला गणित्वचित्तः ।
व्यलयाद्य सुन्दरतरा रत्नाङ्कुरवालप्रतिक्रिडः ॥

तत्सेन दुष्टहस्तिना कर्त्तव्यादृदृदृः फुललग्निमौमित्र नामौमुक्तिविनीक्षमाहमानेन समाप्तादितः परिद्वा ततः । तं च परिअद्वद्याउकुणित्कापातनं ग्रीकारः चिक्का दन्तान्तरे चिप्पे प्रेषय पुनरेष्टुषुदे त्रनेन हा परि व्यालको यापापते इति ।

२। अहो प्रमादः ।

३। अलं सम्भेषणा श्रृणोत्तु नावदज्ञुका । ततो विच्छिन्नश्रृङ्खलाकलापं दन्तान्तरपरिगृहेतं परि व्यालकमुद्दहनं तं प्रेषय कर्पापूरुकेण मणा नहि नहि अस्तुकाव्या अन्नप्रियप्रोपुष्टेन दासेन वामचर्पणे पूतलेलक्ष्मद्युष्योद्युष्य त्वरितापणांलीहृष्टये गृहीत्वाकारितः य दुष्टहस्तो ।

४। तत्सत्ताः ।

५। आहत्य तरोर्म तं द्विपन्ते विन्ध्यालग्निवराम्भ ।
भोक्षिणो भया य दन्तान्तरसंस्थितः परिद्वातकः ॥

६। शुद्ध त्वया कृते तत्सत्ताः ।

७। ततोऽज्ञुके शामु रे कर्पापूरुक शामु श्वेतावन्यात्रं भणन्ती विषमन्तरकान्तेव नीरेक

पर्वता सकलोऽतिनिवासीन् । ततोऽस्तुके एकन प्रम्यान्याभृताच्यानानि परामृगोर्जं प्रेत्य हीर्वं निःशु
चार्यं प्रावाहको ममोपरि लिप्तः ।

१८। कर्णपुरुक गानीहि तावत्किमेव गानीकुमुभवाचितः प्रावाहको न वेति ।

॥ पञ्च ४२ ॥

१९। अस्तुके यदगम्भेन सुखं तं गन्धं न तामामि ।

२०। नामापि तावत्प्रेतस्य ।

२१। इटं नाम अस्तुकेव वाचयतु ।

२२। कर्णपुरुक शोभने ऽस्तुकायाः प्रावाहकः ।

२३। शो शोभने ऽस्तुकायाः प्रावाहकः ।

२४। कर्णपुरुक इटं ते पात्रितोषिकम् ।

२५। शास्त्रं सुखु शोभने ऽस्तुकायाः प्रावाहकः ।

२६। कर्णपुरुक एतन्यां वेलायां कुवं स वार्यचाहृदतः ।

२७। द्वेषेव नामोण प्रवृत्तो गृह्णम् ।

२८। चेदि उपरितन्मस्तिन्दकमात्मार्यचाहृदते पश्यामः ।

॥ पञ्च ४३ ॥

२९। गुणः खलु भूयानुकूल्यकः त्वामो निर्धनकोऽपि ग्रामाते ।

पिण्डः पुनर्द्वय्यर्थितो दुष्करः खलु परिगामद्वृपाः ॥

अपि च । ग्रस्यलम्पद्यवलीघदरो न प्रक्तो वार्यितुं

धन्यकलन्त्रप्रसादो न प्रक्तो वार्यितुम् ।

पूतप्रसक्तो मनुष्यो न प्रक्तो वार्यितुं

योऽपि स्वाभाविकदोषो न प्रक्तो वार्यितुम् ॥

कापि वेला वार्यचाहृदजन्यं गान्धर्वं द्योतुं गतस्य चतिक्रामनि वर्धतेनो धरापि नामच्छिति । तपावद्वय
हिर्दारश्वालयां गत्वा स्वप्नामि ।

३१। भो इदि गृहं गच्छावः ।

॥ पञ्च ४४ ॥

३२। यत तावत् दाम्भामेव हास्यं तायते । स्त्रिया संस्कृतं पठन्त्या मनुष्येण च काकलो गायता ।
स्त्री तावत्संस्कृतं पठन्ती दक्षनवनाम्येव मृदिपिकं गृह्णश्च वा गति मनुष्योऽपि काकलो गायत् शुष्क
मुमोदाम्भेदितो वृक्षपुरोहितं इव मनु जप्तमृकं ये न रोक्तो ।

३३। भो वयन्य धायपानान्तर्वीयो गुडे कुक्कुरा अपि प्रमुपास्तहृं गच्छावः । वयस्य पत्रं पश्य
एषोऽपि धन्यकां शेवावकासां ददर्शनार्थिक्षप्राप्याद्वत्तर्ति भगवांशनः ।

३४। भो इदमस्याकं गृहं वर्धमानकं वर्धमानकं देवि दाम् ।

॥ पञ्च ४५ ॥

३५। वार्यमेवेयस्य व्याप्तियोगः धूपते । चामात वार्यचाहृदतः । तपावत् दामं दद्रामि । वार्य
चन्दे वार्य मेवेय त्वामपि बन्दे । अत्र विस्तीर्णे चामाते निष्ठोदत्तमायोः ।

३६। वर्धमानकं ददनिकां प्रावृद्यायत पादो धावितुम् ।

३७। वार्य मेवेय धृहं पानीयं गृह्णामि तं पादो धाव ।

- १४। भो वयस्य एष इदानीं दास्यः पुत्रो भूत्वा पानीं गृह्णति मो च ब्राह्मणं पादो भावति।
 १५। शार्य मैत्रेय देश्वरकम् ॥
 १६। किं सम पादोदके:। भूत्वामेव मया तातिर्गार्दभेदेव पुनरपि लोटितव्यम् ।
 १७। शार्य मैत्रेय ब्राह्मणः चलु त्वम् ।
 १८। यवा सर्वनामानां यथो उपादुभवताणा सर्वव्राह्मणानां यथोः हे ब्राह्मणः ।
 १९। शार्य मैत्रेय त्यापि भाविष्यामि । शार्य मैत्रेय एतत्त्ववर्णमाण्डे मम दिवा तत्र दात्री च
 नन्ददाणा ।
 २०। चपायेत्तत्त्विष्टति । किमत्रोत्तरियनां चौरोः ३पि नात्ति य एते दास्यः पुत्रो निद्राचौरो नाम
 दर्तति । भो वयस्य चयनत्तद्वत्तुःशालके प्रवेष्यामेनम् ।

॥ पञ्च ४६ ॥

- ११। छपि निद्राति भवान् ।
 १२। तत्त्वपिदः ।

॥ पञ्च ४७ ॥

- १३। भो वयस्य सन्धिरिक्त दृश्यते चौरमिव पश्यामि तद्वृक्षात् भवानिदं सुवर्णमाण्डम् ।
 १४। भो वयस्य ग्रापितो ३पि गोद्वालाणकास्यया यदि एतसुवर्णमाण्डे न गृह्णति ।
 १५। भो वयस्य शोतलस्ते चयहस्तः ।

॥ पञ्च ४८ ॥

- १६। गृहीतम् ।
 १७। इदानीं विक्रीतपराय एव विशिक् तुलं स्वप्न्यामि ।
 १८। हा चिक् हा चिक् वायदारशालाणां प्रत्युषो वर्धमानकः सोऽप्यत्र न दृश्यते । भवतु
 चार्यमैत्रेयमातृयामि ।

॥ पञ्च ४९ ॥

- १९। हा चिक् हा चिक् अस्माकं गृहे सन्धिं कल्पयित्वा चौरो निष्क्रान्ति । भवतु मैत्रेयं गत्वा
 पत्रोधामि । शार्य मैत्रेय उत्तिरु उत्तिरु अस्माकं गृहे रानिदं कल्पयित्वा चौरो निष्क्रान्तः ।
 २०। आः दास्यः पुत्रिके किं भगासि चौरः कल्पितः सन्धिर्निष्क्रान्त इति ।
 २१। इतापि चलं परिहसेन किं न प्रेक्षते एतत् ।
 २२। आः दास्यः पुत्रिके किं भगासि दितीयमपि दात्मुद्धारितमिति । भो वयस्य चाहृदत्र
 उत्तिरु उत्तिरु अस्माकं गृहे सन्धि दत्वा चौरो निष्क्रान्तः ।
 २३। भो न परिहसः प्रेक्षता भवान् ।
 २४। भो एषः ।
 २५। भो वयस्य एष सन्धिर्द्वयमेव दत्तो भवत् । अवाग्नत्वेन शिष्टितुकमेव वा । अन्यथेहो
 त्वयित्वां कोऽस्माकं गृह्णत्विभवेत् न जानाति ।

॥ पञ्च ५२ ॥

- २६। भो कर्ण तमेव चौरएतकमनुजोचति । तेगं चिनितं महदेतद्वहं इतो रथमाण्डे सुवर्णमाण्डे
 वा निष्क्रान्तमित्यामि । कुत्र तत्सुवर्णमाण्डकम् । भो वयस्य त्वं सर्वकालं भगासि मृत्वो मैत्रेयो ३परित्तो

मेंद्रेय इति । सुरु खलु मया कृतं तस्मावर्णभाषणकं भवतो हम्ने सर्वागता उन्नया दास्या पुरेया पहर्ते भवेत् ।

- १२। भो नामपि नामाहं मूर्लसामापि वरिहासमापि देशगालं न तानामि ।
- १३। यदा त्वं मया भवितो ५ति ग्रीतलसो द्यदसः ।
- १४। किं नापद्धतम् ।
- १५। नामपि किं विलम् ।
- १६। नामः खलु सः ।

॥ यज्ञ ५३ ॥

- १७। समाज्ञुमितु भवान् । यदि न्यासादीरेणापहतम्बं किं नोहमुपामः ।
- १८। यहं खलु चपलपियामि । केन दत्तं केन गृहीतं को वा साच्छीति ।
- १९। तपावदर्शापूतारे गत्वा निवेदयामि ।
- २०। अथि चलयमपि चताग्रामीर् चार्यपुत्र चार्यमेत्रेयेण यह ।
- २१। च्वरमिनि तत्वे किं तु यः स वेशात्तनस्यालङ्कारः सो ५पहृतः ।
- २२। समाज्ञुमितु चार्यापूता ।

॥ यज्ञ ५४ ॥

- १। चेटि किं भागसि अप्यद्वितयार्थेर् चार्यपुत्र इति । वरमिदानीं स ग्रामिया परिज्ञाते न पुनश्चामित्रेण । साम्प्रतमुत्तरियन्ते तन् एवं यन्त्रमित्रियि द्विद्वितयार्थपुत्रेणीवेदप्रमकार्यमनुष्ठितमिति । भाव न्यूनामत् पुक्षकप्रवर्पनितद्विलिङ्गिनुचक्षालैः क्षोडसि द्विद्वितयार्थपुत्रमामोर्षैः । एवं च मे एका मालामृहलध्या रुद्धावली लिङ्गिति । एतामप्यतिश्रीपात्रीरूपतैर्य चार्यपुत्रो न यहीत्यति । चेटि चार्यमेत्रेयं तापदात्मृष्य ।
- २। यदार्थाद्वितापापयति । चार्य मेत्रेय भूता च्वामाचापयति ।
- ३। युव्रं या ।
- ४। एवा तिडनि उपतर्य ।
- ५। च्वरसि भवत्याः ।
- ६। चार्य वन्दे । चार्य पुरुषान्मुखो भव ।
- ७। एष भवति पुरुषान्मुखः सर्वृत्तो ५स्मि ।
- ८। चार्य प्रतीच्छेनाम् ।
- ९। किं निवलम् ।
- १०। यहं खलु रूपद्वीपुषीयितासं तत्र यथाविभवानुभारेण व्रायाणाः प्रतियादितव्यः स च न प्रतियादितव्यतय्य कृते प्रतीच्छेनां रुद्धावलिकाम् ।
- ११। च्वरनि गमियामि प्रियवस्यस्य निवेदयामि ।
- १२। चार्य मेत्रेय मा खलु तं लक्षितं कुह ।
- १३। यहो चल्या महानुभावता ।

॥ यज्ञ ५५ ॥

- १४। एषो ५स्मि महापादनम् ।
- १५। भो व्रयस्य यज्ञे सहृष्टाद्वृत्तंप्रहस्य कलाम् ।

- १३। ना तद्वद्वादित्यमुक्त्याल्पमूल्यस्य चौरैपदत्य कारपाण्डुनमुद्गारभूता रथा
अली दीपो ।
- १४। भो दरिद्रः किमकृपाणं मनुष्यति ।

॥ पत्रं ५७ ॥

- १५। यात्पर्यामि मात्राहत्कायाः सकाङ्गं गन्तुम् । एवत्तुका चित्रकलनिषणाहृषिमर्दनिकवा यह
किमपि गन्तुको लिपति । तथावदुपर्यामि ।
- १६। चेदि नदनिके अपि शुगृष्णीयं चित्राकृतिर्विचाहृदत्तत्वं ।
- १७। सुसदृशी ।
- १८। कर्वं त्वं तानासि ।
- १९। येनात्तुकायाः सुसिध्या दृष्टिरुलम्ना ।
- २०। चेदि किं वेशबासदाज्ञिष्येण नदनिके एवं भाषासि ।
- २१। अन्तुके किं य एव इनो वेषे पतिवर्षति स एव बलीकदाज्ञिष्यो भवति ।
- २२। चेदि नानाषुत्यरात्रेन वेशात्तनोः लोकदाज्ञिष्यो भवति ।
- २३। यापावदसुकाया दृष्टिरुषिमर्दनो धृदयं च । तथ कारणं किं पृच्छयते ।
- २४। चेदि चलीत्वाहुपहसनीयतां रुलामि ।
- २५। अन्तुके एवं नेदं सज्जीत्वानचित्रानुवर्तो बदलात्तनो भवति ।

॥ पत्रं ५८ ॥

- २६। अन्तुके मात्रापर्यामि गृहोत्तमगुण्ठनं पलद्वारे चतुं प्रवहणं तदन्वेति ।
- २७। चेदि किमार्यचाहृदत्रो मां नेवति ।
- २८। अन्तुके येन प्रवहणोम यह सुवर्पाप्रत्याहसिकोः लङ्कारोः नुपेषितः ।
- २९। कः पूनः सः ।
- ३०। एष एव इत्यानातः संस्थानकः ।
- ३१। अपेहि मा पुनरेवं भणिष्यति ।
- ३२। प्रतीट्यु प्रतीट्यु अन्तुका सन्देशेनासि प्रेषिता ।
- ३३। उहं सन्देशर्थकं कुप्यामि ।
- ३४। तत्किं यात्तं विज्ञापिष्यामि ।
- ३५। एवं विज्ञापिष्यत्वा यहि मो त्रिवर्तीमित्यहि तदेवं पुनर्मात्रा नात्पापिष्यत्वाम् ।
- ३६। यथा ते दोक्षो ।

॥ पत्रं ५९ ॥

- ३७। चेदि इनं चित्रकलके यम श्रावनीये स्वापयित्वा तालवृत्तं गृहीत्वा लघु ब्रागच्छ ।
- ३८। यदत्तुकात्तापर्यामि ।
- ३९। कर्वं शार्विलकः । शार्विलक स्वामातं ते कुत्र त्वम् ।

॥ पत्रं ६० ॥

- ४०। चित्पर्यामि नदनिका तत्कुत्र तु खलु ता । कथमेदा केनापि पुरुषकेण सह कन्तव्यतो
तिष्ठति । यथा चातिस्मिन्दध्या निवालदृश्यपित्र्यनीवैतत्तिर्विर्यायति । तथा तर्क्यामि एष स त्वन् एनामित्य
त्यग्नुत्तियां कर्त्तुम् । तदमलो रूपाणां मा कस्यापि प्रीतिच्छेदो भवतु स खलु छाकात्प्रियायामि ।

- १२। शर्विलक कथा ।
 १३। शर्विलक कि निर्दे सदृश एव लक्षणे ।
 १४। अब किम् ।
 १५। कर्ण परमहस्यं तनु आग्राहामि ।
 १६। कर्ण मत्स्यविनिधिनो कथा तच्छ्रोयामि ।
 १७। शर्विलक भणिता पद्मतुका ततो भणाति यदि मम व्यच्छन्दसादा विनार्थं गर्वं परित्यन्म
भुतियं करिष्यामि । उत्तर शर्विलक कुलसे एतावानिवार्यो वेन मामदत्तुकाशकाशान्मोचयिष्यामि ।
 १८। प्रत्यनुस्याकृतिः साहय्यकर्मसाधा पुनरुद्देश्योऽया ।
 १९। शर्विलक स्त्रीकल्पवर्णन्य कारणोनोन्मयपि संग्रहे विनिज्ञिष्यम् ।
 २०। शर्वीरं चादित्रं च ।
 २१। शर्विलक वस्त्रपित्तस्वामित्रोऽपि तनु लक्षु त्वया मम कारणात्ताहसं कुर्वतात्तत्त्विरुद्ध
माच्चित्तम् ।

॥ पत्रं ६१ ॥

२२। शर्विलक घपकारोऽलकूरोऽग्ने च तन इति हयमपि न गुरुत्वे तदुपनय तावदप्या
मेतमलकूरम् ।

- २३। शर्विलक हृष्टपूर्व इवायमलकूरसादग्रा कुन एषः ।
 २४। यदि मे पत्त्वं न गच्छसि तत्किन्त्रिमित्रं मो निष्क्रीयामि ।
 २५। साहस्रित न जलु त्वया मम कारणादिसकार्यं कुर्वता तस्मिन्गृहे कोऽपि व्यापादितः
परिज्ञतो वा ।

॥ पत्रं ६२ ॥

- २६। सायम् ।
 २७। बाशर्यं प्रत्युपतीवितास्मि ।
 २८। प्रियम् ।
 २९। शहो वस्त्रास्त्राने शारेगः ।

॥ पत्रं ६३ ॥

- ३०। एष वर्ण वर्णनात्तक वर्णमात्रनोपे कुण्डलिः ।
 ३१। एष जलु अलकूरोऽलकूरस्यन्वयो ।
 ३२। स च तस्यार्थ्यं हस्ते विनिज्ञिष्यः ।
 ३३। एवमित्र ।
 ३४। कर्मग्रोऽपि सन्तायते एव । तद्वान्तीतेनेष्यमनुहितम् ।

॥ पत्रं ६४ ॥

- ३५। अत्र त्वयेव परिउतः ।
 ३६। शर्विलक यदि मम वर्चनं शूष्टे तत्त्वद्यैव महानुमात्रय प्रतिनिधीतम् ।
 ३७। न चन्द्रादत्तो भवति ।
 ३८। राष्ट्रं मदनिके राष्ट्रं ।
 ३९। एषोऽवन्परं उपायः ।

- १६। कः जलु अपि उपासो भवित्यति ।
- १७। तत्त्वीवर्गस्य सम्बन्धे भूत्वा इमपलकूप्तयत्तुकाया उपनय ।
- १८। त्वं तावद्चारोः सोऽपार्थोऽनृणोऽस्तुकाया लकोऽनकूप् उपासो भवति ।
- १९। असि उपनय चन्द्रवासिचाहस्रम् ।

॥ पञ्च ६५ ॥

- २०। सम्पु मदनिके सम्पु अमुतिष्ठाव भवित्यतम् ।
- २१। तेन हि त्वपस्मिन्कामदेवगृहे मुहर्त तित्र यावदस्तुकारै तत्यामानं निवेदणमि ।
- २२। यस्तुके पृथ षलु चासूदत्तस्य सकाशाद्वाहाहणा धामातः ।
- २३। हे चेटि तत्त्वं सम्बन्धीति कर्म त्वं तानामि ।
- २४। यस्तुके चामपस्म्बन्धिममपि न तानामि ।
- २५। गुरुयोः प्रविश्नातु ।
- २६। यदस्तुकाचापयति । प्रविश्नातु ग्राविलकः ।
- २७। धार्य वन्दे समाविश्नातु धार्यः ।
- २८। धार्य भवापि तावदपतिसान्देशं तत्र नवात्वातः ।
- २९। प्रतीच्छस्त्रार्थो मदनिकाम् ।

॥ पञ्च ६६ ॥

- ३०। यहमार्यचाहुदेवन भवित्यता य इमपलकूप् समर्पयिति तत्त्वं त्वया मदनिका दासत्वा । तत्त्वं एवेतां ददातीति एवमार्येषावमनव्ययम् ।
- ३१। कोऽत्र प्रवहणिकः ।
- ३२। यस्तुके सर्तां प्रवहणाम् ।
- ३३। चेटि मदनिके सुहृदों कुरु यो दृश्यते धारोह प्रवहणां स्मृति याम् ।
- ३४। परित्यकास्मि यस्तुकाया ।
- ३५। साम्यतं त्वयेव वन्दनीया संख्या गतद्वच धारोह प्रवहणां स्मृति याम् ।

॥ पञ्च ६७ ॥

- ३६। एवमेतत् तत्परं नव्यु भासार्पुत्रः समीपं गुह्यमनाम् ।
- ३७। त्वय विम् ।
- ३८। यदार्थं धात्तापयति ।
- ३९। यथार्पुत्रो भासाति धग्नमेन तावदार्पुत्रेण भवित्यतम् ।

॥ पञ्च ६८ ॥

- ४०। यार्थे दिव्या वर्षसे धार्यचाहुदत्तस्य सकाशाद्वाहणा धामातः ।
- ४१। यहो रमणीयता यह दिवसत्ता । तत्त्वेष्टि तादरं अमुलेन समं प्रवेशेनम् ।
- ४२। यदस्तुकाचापयति ।
- ४३। ही ही भोः तपश्चर्पाकेश्विनिर्तिसेन राजसद्वारो राखणः पुष्पकंण विमानेन गच्छति यहं पुनर्ब्रह्मणां कृत्याप्त्यर्पाकेशोऽपि नगदनारीतिनेन गच्छामि ।
- ४४। प्रक्षतामार्थोऽस्त्रीयं गृह्णाम् ।

१६। एहो शलिलसिकमार्जितकृतहरितोपेषनस्य विविधकुण्डमचित्रितभूमिकाभासस्य गत्तापातलानो कन्कीतृष्णलद्वैनुमितप्रोर्चस्य दोलायमानावलम्बिते । वरणाभमितामलिलाकादमगुणात्मकृतस्य समुच्छिद नितदन्ततोऽपावभासितस्य महादनोपरामोपशोभिना पवनघलादोलगलाघलाघसेन इत एहोति व्याहरतेव मो सोमामयपताकानिवर्लेनोपशोभितस्य तोत्रापरामान्मेदिकानिलिपुमुल्लसकृतवृत्तपतलव ललामर्माटिकमद्वलकलरामिद् मोमपापार्षुस्य महासुरवज्ञात्मेपवर्तुनिरन्त्र प्रतिष्ठिकफनकवाटार्थं दुर्गम इनमगोर्यापापकर्त्य वरान्तरेनाभवनहार्या सत्त्वोकाता । वत्सार्यं मध्यस्वयमापि तत्स्य बलादृहितिमाकार्यापि ।

१७। इमं प्रकामं प्रकोडं प्रविशतु भवते ।

॥ पंक्ते ६३ ॥

१८। ही ही भोः शशिष्ठुमपालावच्छाभा विनिहितचूर्णमुटिगणात् । विविधत्तुप्रतिवहकाङ्गा सोपानापोभिता । प्रासादपद्मकोऽवलम्बितामुक्तादमिः सराटिकवालायनमुखचन्द्रिनिधायनोवोत्तमिनीम् । ओऽविष्य इव सुवोपविहो निद्राति दीर्घादिकः । गद्भूत कलमीदेन पलोभिता न भवत्यन्ति व्याप्ता अलिं सुधामवर्तता । शादिश्चतु भवती ।

१९। एतु एतु चार्य इमं द्वितीयं प्रकोडं प्रविशत्वार्थः ।

२०। ही ही भो इहापि द्वितीये प्रकोडे पर्यन्तोपनीतश्वरमुमकवलादुपुष्टा तेलमध्यक्षियाणा व्यढः प्रवह्यावलीर्वदः । अथमन्यतरोऽव्याप्तित इव कुलोनो दीर्घं निःशुलिति तेऽपि । इताप्य नीतशुरुहत्य मललस्येव मर्यते योवा नेष्टय । इत इतोऽपरेयामध्यवानो केषकलयना क्रियते । अथमपरः पा द्वये इव दृष्टव्यो मनुरात्रो शावामृगः । इताप्य कृताविज्ञातेलमित्य पिपड इतीये प्रतिशासुते एक्तिपञ्चे । शादिश्चतु भवती ।

२१। एतु एतु चार्य इनं ततीयं प्रकोडं प्रविशत्वार्थः ।

२२। ही ही भो इहापि तृतीये प्रकोडे इयामि तावत्कुलपुत्रजनोपवेशननिमित्तं विचित्रान्यात्म नानि । चर्घवाचितं पाणकपीठं तिष्ठति पुरावक्यम् । खाधीनमणिमण्डादिकासहितः पाणकपीठः । इमे चापरे महनयनिधिविहरचतुर्ता । विविधवर्धिकाविलिपुचित्रपलाघव्याप्ता इतप्ततः परिभ्यन्ति मणिका वृक्षविताया । शादिश्चतु भवती ।

२३। एतु एतु चार्य इनं चतुर्थं प्रकोडं प्रविशत्वार्थः ।

॥ पंक्ते ६४ ॥

२४। ही ही भो इहापि चतुर्थं प्रकोडे युवतिकर्त्तातिता तलधरा इव गम्भीरं नहनि सुरज्ञाः ज्ञेयापुष्या इव गगणाकाराका निपतनि कांशगताला मधुकरविहतमधुरं व्याप्ते वंशः । इयमपरा ईर्ष्याप्य पायकुपितकामिनोवाद्वारोपिता करहरपरमर्जेन सर्वते वीणा । इमा चप्ताः कुसुमरसगत्रा इव मधुकरोऽस्तिमधुरं प्राप्तामि गणिकादर्थिका नृत्यते नादृतं पर्युते वण्डाम् । अवलम्बिता गवाचेषु वानं मृद्धुमि शलिलमार्गार्थः । शादिश्चतु भवती ।

२५। एतु एतु चार्य इमं पक्षमं प्रकोडं प्रविशत्वार्थः ।

२६। ही ही भो इहापि पक्षमे प्रकोडे चार्य दृष्टदत्तलोभोपादनकर शाहसुपचितो द्वितीयेन मन्थः । विविधमुग्निधूमोदारैर्नित्यमन्तर्यामाने निःव्याप्तितीव्र महामनं द्वारमुखः । अधिकमुपासयनि मो साध्यमानव्युविभवलमोदनमन्थः । अथमपरो त्रीर्णवस्त्रमित्र लग्नपूर्वपेणि भावति व्रिष्णिराक । अहुविधाहरविकारमुपसाधयति सृष्टकामः । व्यथने मोदका: पव्यन्ते पृष्ठका: । अपोदमीमिह व्रिधितं मुच्च इति पादेदके लक्ष्ये । इह मध्यवर्तुगणीर्थिव विविधालकुर्मोभिर्गणिकात्मैवर्वन्मुलेभा वत्सार्यं चतुर्थायते इदं गृहं । भोः के गृहं अन्धुला नाम ।

- १४। शादिश्चतु भवतो ।
१५। एतु एतु शार्त इमं पठें प्रकोडं परिशब्दार्थः ।

॥ पञ्च ७१ ॥

१६। ही ही भो इहापि पठें प्रकोडे अधस्तावत्सुवर्णरुद्गानां कर्म तोदणानि नीलरुद्गविनिति प्राणि इन्द्राणुधर्यान्मिक दर्शयन्ते । वैदूर्यमीक्रिकपचालपुष्पृष्ठोन्नीलकर्णेन्द्रुकपलम् ग्राम् कतगृहीन्-रुद्गविन्ते वासन्योर्यन्वं विचारयन्ति शिलिपानः । अथाने तातद्वैर्मिहिकानि वृद्धान्ते सुवर्णालङ्कारा रुद्गविन्ते वृद्धान्ते मीक्रिकाभरणानि वृद्धान्ते धीरं वैदूर्यमिहिपान्ते ग्रामाः । शापो वृद्धान्ते प्रवालकाः ग्रोद्धान्ते शार्दुकुकमप सदाः शार्तान्ते फलान्निका विशेषणा वृद्धान्ते चन्दनप्रसः संघोद्धान्ते गन्धमुखाः । दीयते गणिकाकामुकदोः शर्कर्पूर्वे ताम्बूलमयलोक्यान्ते सकटात्वं प्रवर्तते हासः पीयते चानवृत्तं घोडोक्तां भविता । इमे चेदा इमावेदिका इमे ५पे ५शीरितपुत्रदारविज्ञा मनुष्या घोस्त्रकृकाः पीतमदिर्गमणिकाइन्यें मुकासो पिच्छन्ति । शादिश्चतु भवतो ।

- १७। एतु एतु शार्त इमं सप्तमं प्रकोडं परिशब्दार्थः ।

१८। इहापि सप्तमे प्रकोडे सुश्रिदविहुवाटेसुष्णिनिषणानि धन्तो-नचु-वनपराणि सुखमनुभवन्ति पादावतमिषुनानि । दक्षिणालपूरितोदत्तद्वाहापा इव सूक्तं पठन्ति पञ्चशृङ्खः । इष्यमप्या स्वामित्वानामनालभ्य प्रकारेव मृहदासी चर्चिकं कुरुकुरायते मदनसारिका । धनेकाकलं सात्वदमतुटकणा कुम्भासीव कृतति परपुष्टा । शालनियता नागदन्तेषु पञ्चप्रस्पर्षा योद्धान्ते लावकाः । शालायन्ते पञ्चकपिञ्चराः प्रेष्यान्ते पञ्चरकपोताः । इत्यतातो विविधमणिचित्रित द्वायां यद्येऽनृत्यन् इविकिरणासन्तुष्टं पञ्चोत्तेष्विर्विषुवतीव्र प्रापादं गृह्णमूर्तः । इतः पिण्डीकृता इव चन्द्रवाहाः पदमतिं शिक्षना इव कामिनीनां पश्चात्परिभ्रमन्ति रातांस्तमिषुनानि । एते ५पे वृद्धमहल्लका इव इत्यतः संचरन्ति मृहसाहसाः । ही ही भोः प्रसादाः कृतं गणिकया नामापज्जितम्भूः । यत्तत्वं चल्तु नन्दनवननिव मे गणिकामृहं प्रतिभाति । शादिश्चतु भवतो ।

॥ पञ्च ७२ ॥

- १९। शर्वार्थ इममहर्मं प्रकोडं परिशब्दार्थः ।

२०। भवति क एष पट्टप्रावारकप्रावतोः चिकातरं अव्यदुत्पुनरुक्तालङ्कारालङ्कृतोः उद्भवः ५पे चर्वलमिष्टानातः परिभ्रमन्ति ।

- २१। शर्वार्थ एतोऽसुकाया भासा भवति ।

२२। किव्यप्यप्यर्थां कृत्वा वसन्तसेनाया भासा भवति । अथवा ना तावप्यप्यि एष उद्भवः त्रिपद्धा सुगन्धया तत्त्वापि ग्रन्थानवीच्छां तात इव चम्पकवृत्तोः नभिगमनीयो लोकत्वः । भवति एषा पुनः का एकलप्रावारकप्रावृतोपानसुगलमिष्टालचित्करणैः पदेत्तद्वासनोपविदा निष्ठति ।

- २३। शर्वार्थ एषा चलवस्त्राकमत्तुकाया माता ।

२४। अहो शर्वा श्रपवित्रडाकिन्या उद्भवितारः । तत्किमेतां प्रवेष्य महादेवमित्र दात्रोभेद मृहे निर्मिता ।

- २५। द्वितीय मैवमुपज्जिपामाकं गतरम् । एषा चल्तु चातुर्थिकेन पोद्यन्ते ।

- २६। भगवन् चातुर्थिकं एतोपकारेण मामपि द्वाहाणामालोकतः ।

- २७। हताश मरिष्यति ।

- २८। धा दाया । पुनि वर्मीदृशः प्रातपोनवन्तो भूत इव ।

सोधुमुरुपावगता एतादृशीमवस्त्रा मता हि चतिका ।

यदि मियो धन चतिका भवति पृमालतहसयात्रा ॥
भवति कि गुणाकं यानपात्राणि वहनि ।

१३१ शार्य नहि नहि ।

॥ यत्र ८३ ॥

१३२ कि बाब पृच्छयते गुणाकं जलु प्रेमज्ञले भद्रनरमुद्रे यानमित्तमत्राधनानेत्र यानपात्राणि मत्स्याहर्यपानि । एवं वसनतेनाणा वहुवत्तानामटभकोडं भवते प्रेष्य यत्सत्त्वं तामामि एकस्थमिव त्रिपि इष्टे हुँडं प्रशंसितु नालि मे वायिभवः । कि तावहिणिकामृहमवावा कुवेर्मवनपतिच्छन् इति । कुव गुणाकमस्तुका ।

१३३ शार्य द्वया वृजवाटिकायां निडति तम्भात् पवित्रस्त्वार्थः ।

१३४ ही ही भो चहो वृजवाटिकायाः सद्योक्ता याधार्यकुसुमप्रसादाऽपेतिनेकपाह्या निरन्तर पादपतलनिर्मिता गुविनित्तप्रथमप्रमाणा पृष्ठोला गुवार्पार्विकापेकालिकामलातोमलिलाकामलिलाकाकुर वकासिमुककप्रभृतिकुमुखः ख्यर्य निष्टिर्त्यस्तर्व लघुकः सीव नन्दनवनस्य राधोक्ताम् । इत्य उद्यासूर्यम् माप्ते कमलरक्तोत्तरे रामायते द्व दीर्घिका ।

इति ३ शोकवृलो नवनिर्मातुसुमपललवो भाति ।

तुम्ह द्व राममध्ये धनलोहितपक्षुचर्चिकः ॥

भवति तत्तुत्र गुणाकमार्थः ।

१३५ शार्य चतनमण दुर्दिं पञ्चाम्बुकाम् ।

१३६ चतस्ति भवते ।

१३७ उपविशतु भवती ।

१३८ भवति कुशलम् ।

॥ यत्र ८४ ॥

१३९ शुद्ध उपलक्षिते दुष्टविलासिन्या । शय किम् ।

१४० शुप्तीतु भवती । तत्रभवांशाहृतः शिरावलिं कृत्वा भवते वित्तापयति ।

१४१ यत्ता तम्भुर्पार्षभाष्टे विद्यमाद्यामीवमिति कृत्वा पूते हासितं स च समिक्तो रात्राप्रकारी न ताप्ते कुब्र गत इति ।

१४२ शत्तुके दिव्या वधसि शर्वी पूतकरः शंखः ।

१४३ कर्य शोपदोत्तया चीरेणामात्रमिपि पूते हासितमिति भासति । कर्त द्वय काम्पते ।

१४४ तत्त्वस्त्र कार्यादगृह्णतु भवतीमो रुद्रावलीम् ।

१४५ कि दृष्ट्यामि तमलकूरम् । शयता न तावत् ।

१४६ कि तावत् गृह्णति भवतीमो रुद्रावलीम् ।

१४७ मेवेय कर्य न ग्रहीयामि रुद्रावलीम् । कर्य चोपाकुसुमादपि रात्रकार्यादपात्मकान्दिवि नद्वो निष्टतमिति । शार्य वित्तापय ते पूतकरं पम वचनेनार्पिच्छाहृतम् । शद्यमिपि पदोये शार्य प्रेषितु शामच्छमि ।

॥ यत्र ८५ ॥

१४८ किमन्त्रव गत्वा ग्रहीयति । भवति भासामि । निवृत्यतामत्यादिणिकाप्रस्तुदिति ।

- १२। चेटि गृहीयैतमलङ्घारं चाहृदत्तनभिन्नं गच्छामः ।
 १३। अस्तुके पश्च पश्च उन्मात्ताकालादुर्दिनम् ।
 १४। चेटि एरं गृहीत्वा लघु लघु भगवद् ।

॥ पञ्च ७० ॥

११। यहो गणिकाया लोभदा हजिपाता च यतोः ना कवापि न कृता चनादरेणावाभणित्वा किञ्चिदेवमेव गृहीता रुपावलोः। एतावता शब्दाया तर्यावत्यमिषि भणितो वर्तार्थ मेवेव विद्यन्वतां गल्खकेण परमोऽपि योगतामिति। तन्मा ताबद्वदास्याः पुज्या गणिकाया गुरुमपि द्रश्यामि। गुडु जलूच्यते अकन्द गमुदित्वा पवित्रियो अवधारो वर्णाः सुवर्णाकाः अवलहो यामसामामः ग्रन्थुच्या गणिकेण दुष्कर्मेन साम्भाव्यन्ते। तत्प्रियवरयस्य गवाव अस्यागणिकाप्रसादान्तिर्कर्त्तव्यामि। कर्त्तव्यवरयो वृज्जवाटिका वासुपविट्ठिति तपावदुपर्पर्पामि। त्वस्ति भवते कर्त्तां भवान् ।

- १२। उपविष्टो ५स्मि ।
 १३। तत्त्वत् कर्त्तव्यविनाशम् ।
 १४। कुरुते स्याकमेतावद्वाप्तेष्व नवनविनकोमतां एषां मसांके कृत्वा प्रतीटा ।

॥ पञ्च ७१ ॥

११। भो कर्त्तव्यविनाशं पदभुक्त्यापीतस्य चौरैरपहृतस्य शल्यमृतस्य सुवर्णाभाष्टस्य कारपासात् गमुदित्वारभूता रुपावली हासिता ।

१२। भो व्यस्य एतदपि ने हितोर्य तन्त्रापकार्यां व्यत्तावेत्तन्दद्वर्तन्तापा पटानापवादिते गुरुं कृत्वा शहमुपहसितः। तदेव ब्राह्मणो भूत्वा इहानीं भवन्ते श्रीर्पेणा पतित्वा विज्ञापयामि। निवर्त्यतामा त्वा श्यामाद्वयुप्रसावायाद्विषिकाप्रसादात्। गणिका नाम पादुकान्तप्रविदा लेदुकेव तुःसेन निराक्रियते। शपित्वा यहो व्यवन्य गणिका हस्ती कायर्यो भिजुशाठो रासामो वर्तते निवर्त्यन्ति तत्र हुटा शपि न तापन्ते ।

॥ पञ्च ७२ ॥

११। गतेष्व उर्ध्वं प्रेत्य हीर्षं निःश्वविति तता तर्क्यामि सवापि निवार्त्यमायार्याविज्ञातां वर्धिता र्योत्तरपाता तत्पुरु जलवेवगमुच्यते कामो वाम दृष्टि। भो व्यस्य भवित्वां च ततो भास चाहृदत्तं व्य प्रदोषे सवात्रामन्तव्यमिति। तत्तर्क्यामि रुपावल्याप्तितुदास्य यार्गिन्तुमागद्वत्तोत्ति ।

- १२। अपेत मानवाः ।
 यथा यता वार्यत्वभवत्यु तथा तता तिन्यति पृष्ठचर्म ।
 यथा यता लापति श्रीत्वान्तर्गता तता वेपते ने हृदयम् ॥
 १३।
 वंगं वामि सपूङ्किं तुष्टव्यं
 शीरां वादयामि सपूतन्त्रो नदन्तोम् ।
 मीरं गावामि मद्भूत्यानुचर्य
 को ने गाने तुम्बुर्माद्दो वा ।

यातापो ५स्मि अस्तुकया व्यानत्सेनया कुमोलक गच्छ त्वं मनामननगार्हचाहृदत्तस्य निषेद्येति। तपाव द्वार्यचाहृदत्तस्य गच्छ गच्छामि। एष चाहृत्वो वृल्लवाटिकायाः तिवति। एषोऽपि स हुष्ववुक्तस्तपावदुपर्पर्पामि। कर्त्तव्यवित्तिं दासं व्यत्वाटिकायाः। भवतु एतस्य हुष्ववुक्तस्तपावदुपर्पर्पामि।

- १४। अग्ने क इतानीमेष प्राकाद्वेदितमिव कपिर्यं गां लोटकैसात्यति ।

॥ पंक्ति ८० ॥

- ११। दास्याः पुन्र दुष्टपाराभ्यत तिष्ठ तिष्ठ यावदेतेन दण्डजाङ्गेन मुपकूमिव चूर्णापलमस्यात्प्रापादा
दृशी पातयिष्यामि ।
- १२। कर्वं पारावतं पश्यति न मा ऐसोऽस्ते । वर्षया लोटसुटिकाया पुनर्पि ताउयिष्यामि ।
- १३। शर्वं कुम्भोलकस्तपावदुपश्यर्यामि । शर्वे कुम्भोलक प्रविश्च स्थापतं ते ।
- १४। शार्वं वर्णे ।
- १५। शर्वे कुञ्ज त्वयीदुष्टे दुर्दिने अन्धकारे चापातः ।
- १६। शर्वे दृष्टा सा ।
- १७। का दृष्टा का ।
- १८। दृष्टा सा ।
- १९। किमिदानी दास्याः पुन्र दुर्भिर्वाकाले चृहस्त्रै इव उर्वर्कं सासाध्ये एषा मा तेति ।
- २०। शर्वे त्वयीदानीमिन्द्रभास्त्रकामुक इव जाकायसे का कोति ।
- २१। तत्कथय ।
- २२। भवतु इवं भणिष्यामि । शर्वे प्रश्नं ते दास्यामि ।
- २३। शर्वे ते मुष्ठे पाहौ दास्यामि ।
- २४। शर्वे जानीहि तावज्ञेन हि कस्मिन्काले चृता मुकुलवन्तो भवन्ति ।
- २५। शर्वे दास्याः पुन्र ग्रीष्मे ।
- २६। शर्वे नहि नहि ।

॥ पंक्ति ८१ ॥

- १। किमिदानीमत्र कवयिष्यामि । भवतु चाहृतं भव्या प्रस्तामि । शर्वे मूर्त्तके तिष्ठ । मा
ववन्य प्रस्तामि तावतकस्मिन्काले चृता मुकुलवन्तो भवन्ति ।
- २। मूर्त्त वर्णने ।
- ३। द्वितीये ते प्रश्नं दास्यामि । का मुरामङ्गामो ग्रामायात् इत्यकं कोपति ।
- ४। शर्वे रक्ता ।
- ५। शर्वे नहि नहि ।
- ६। भवतु रंशयं पश्यतोःस्मि । भवतु चाहृतं पुनर्पि प्रस्तामि ।
- ७। शर्वे हस्तीपुन्र लेना ।
- ८। देव शर्वि एकस्मिन्कृत्वा ग्रीष्मं भवा ।
- ९। लेनावसन्ते ।
- १०। ननु परिवर्त्तं भवा ।
- ११। शर्वे गृष्म वरुके पर्वे परिवर्त्तय ।
- १२। शर्वे गृष्म चलन्तपदे परिवर्त्तय ।
- १३। वर्णनसना ।
- १४। दृष्टा सा चापातः ।
- १५। तपश्चास्याहृदवस्त्रा निवेदयामि । मा चाहृदव वर्तिकास्ते चापातः ।

॥ पत्रं ८२ ॥

- ११। यदि कुले नासित तत् द्वारे इति । एषा वसनतेना चापाता ।
- १२। यदि यम वचने न प्रत्यये तदिमं कुमीलकं पृच्छ । अरे दास्याः पुत्र कुमीलकं उपर्याप्त ।
- १३। शार्य वन्दे ।
- १४। एषा सा चापाता वसनतेना ।
- १५। यावद्वस्तुकाया निवेदयामि ।
- १६। भो अपि ज्ञानासि किन्तु मिलमीढ़े दुर्दिने चापातेति ।
- १७। नया सातं यज्ञमूल्या द्वात्प्रथमे वहुमूल्ये सुवर्णभागात्मिति न परिगुणा चयत् मार्गितुमापाता ।

॥ पत्रं ८३ ॥

- १८। भाव चुक्षु ते भणिताम् ।
- १९। एवमेतत्कथनेयो ऽपरः ।

॥ पत्रं ८४ ॥

- २०। भाव पृथ्वे पश्य ।
- २१। एषोऽपरः ।

॥ पत्रं ८५ ॥

- २२। भाव एवमेतत्प्रथम फलः ।

॥ पत्रं ८६ ॥

- २३। भाव तदेवत्प्रथम् ।
- २४। यद्वानासापयति । चासित भवती ।

॥ पत्रं ८७ ॥

- २५। शार्य वन्दे चापातमार्पय । भाव एषा इत्प्राप्तिका भावस्येष्य भवतु ।
- २६। शार्य नेत्रेष्य कुत्र गुमाकं पृतकाः ।
- २७। ही ही भो पृतकर इति भगान्त्यालयूनः प्रिववयस्यः । भवति एष चलु वृक्षवाटिकायाम् ।
- २८। शार्य का दुष्प्राप्तं वचवाटिकोच्चयोः ।
- २९। भवति गत न वापते न पीयते ।
- ३०। गत्यविषयनु भवती ।
- ३१। शब्र प्रविश्य त्रिं नया भणिताम् ।
- ३२। पृतकर चपि नुखले पदोप इति ।
- ३३। अपि पापृणिधामि ।
- ३४। चतुर्वद एव पापृणियति ।
- ३५। पविष्यनु भवती ।
- ३६। चति शृतकर चपि नुखले पदोपः ।

॥ पंक्ति ८८ ॥

- १११ ददमाचमनुपविष्णु भवती ।
 १२१ यद्वासनात्प्रापयति ।
 १३१ चर्य मैत्रेय तिह त्वमहमेवात्मुकां प्रश्नागिष्ठामि ।
 १४१ मो वयस्य पृच्छामि तावत्त्रभवती किञ्चित् ।
 १५१ चर्य किञ्चित्तिं पुनर्दृष्टे प्रदद्यन्द्रातोके तुर्दिनाभकारे आमता भवती ।
 १६१ चलुके चलुकी आहूषाः ।
 १७१ ननु निपुण इति भगा ।
 १८१ एष चलवलुका एवं प्रदगमता किञ्चत्त्वा रुद्रावलया गूल्यनिति ।
 १९१ मो भणिलं मणाल्पमूल्या रुद्रावली चलुमूलं सुवर्णाभागङ्गं न वरितुदापरे शास्त्रियामता ।
 २०१ सा ललु चलुकाया आमोयेति भणित्वा पूर्वे हार्दिता । स-च सभिको रुद्रापात्रजाती न
साधते कुत्र गत इति ।

॥ पंक्ति ८९ ॥

- १११ हे भवति मन्त्रितमेव मन्त्रते ।
 १२१ वावत्तोऽनिवायते तावदेतदेव गृहणा सुवर्णाभागङ्गम् ।
 १३१ अतिमात्रमेवो निवायति तत्किं दृष्ट्युक्त्वा ।
 १४१ भवति गिलिपकुञ्जलतयावब्यभूति दृष्टिम् ।
 १५१ चर्य वचितोऽसि दृष्ट्या तदेवेदं सुवर्णाभागङ्गम् ।
 १६१ मो वयस्य तदेवेदं सुवर्णाभागङ्गं वदस्याके गृहे चार्देत्पृष्ठम् ।
 १७१ मो वयस्य सत्यं प्रापयिति आहूषीन ।
 १८१ मो पृच्छामि ननु कुत्र इदं सामाचादितमिति ।
 १९१ एवमिव ।
 २०१ एवमिव ।
 २११ एवमिव ।
 २२१ चर्य चल विम् ।

॥ पंक्ति ९० ॥

- १११ चत एव काम्यते ।
 १२१ मो चलयनिमात्रसनापितेन । हे भवति समर्थतां नम सुमात्राटिका ।
 १३१ चर्य चारुदत्त युक्तं नेदमनया रुद्रावल्येन तने तुलयितुम् ।
 १४१ चेदि किं भवत्येहैव सुप्रव्यम् ।
 १५१ चर्य मैत्रेय अतिमात्रमिदानीभृतुकमात्मानं हर्षयिति ।
 १६१ मो वयस्य एष चलवप्यसाध्यनिव गुणोपविदं तने पुनर्यपि विलासित्वारिधारामि पविदः
यत्तन्यः ।

॥ पंक्ति ९१ ॥

- १११ ददमां पुत्र तुर्दिन धनार्थं इदानोमसि तर्व वदेत्वा भवतो विपुता भीवशसि ।

॥ यंत्र १३ ॥

- ११। कथमयाप्यत्तुका न विवृण्यते । भवतु प्रविश्य प्रबोधिण्यमि ।
 १२। उत्तिरु उत्तिरु चतुरुका प्रभातं संवृत्तम् ।
 १३। कथं रात्रिरेव प्रभातं संवृत्तम् ।
 १४। यत्त्वाक्येतावभास्तुकामाः पुना रात्रिरेव ।
 १५। चेटि त्रु युष्माकं पूतकरः ।
 १६। यत्तुके वर्धमानके समादिश्य पुण्यकं पुण्यकं त्रीणोपानं गत धार्यचाहृतः ।
 १७। किं समादिश्य ।
 १८। योत्ता रात्रिरेव प्रवहणं वसनतेना गच्छिवति ।
 १९। चेटि त्रु मदा गनत्वम् ।
 २०। यत्तुके यत्र चाहृतः ।
 २१। चेटि सुरु न निधातो रात्रो तद्य प्रत्यक्षं येजिये । चेटि किं प्रविदादग्न्यनां चतुः
 शालकम् ।
 २२। न केवलमयन्त चतुःशालकं सर्वतनस्य हृदयमपि प्रविदा ।
 २३। यत्पि सन्तायते चाहृतस्य परिद्वानः ।
 २४। सन्तायते ।

॥ यंत्र १४ ॥

- १। कदा ।
 २। यदात्तुका गमिष्यति ।
 ३। तदा यदा प्रथमं सन्तायत्वम् । चेटि मृदुणोगां रुद्रावलोगां यम भगिन्ये धार्यापूतां गत्वा
 समर्पय वकलां च यद्य श्रीचाहृतस्य गुणनिर्दिता दायी तदा युष्माकमपि । तदेषा तर्तुव कण्ठाभृतां
 भवतु रुद्रावलो ।
 ४। कोपिष्यति चाहृतव धार्यां तवत् ।
 ५। गच्छ न कोपिष्यति ।
 ६। यदात्तायति ।
 ७। यत्तुके भणाति धार्यापूता धार्यापूत्रा युष्माकं प्रसादोक्ता न युक्ते मैतां ग्रहेतुम् । धार्यपूत्र
 इव नयनभृताविप्रोप इति तानातु भवती ।
 ८। एहि वक्त्वा प्रकटिकता कीउवः ।
 ९। इदनिके किं मैताया मृत्तिकाणकटिकता । तामेव गुवर्णाणकटिको देहि ।
 १०। तात तुतोऽस्माकं सुवर्पाण्यवहारः । तातस्य पुनरपि इहया सुवर्पाणकटिकया कीडिष्यति ।
 तपायद्विनोदयाम्येन छतुकावसनत्वेनावाः समीपमृपसर्विष्यामि । छतुकं प्रणामामि ।
 ११। इदनिके स्वामातं ते । कथ्य पुनर्वं दारजोऽनलकृतामरीरोऽपि चन्द्रगुल धामन्द्यति
 मम हृदयम् ।
 १२। एष यत्तु धार्यचाहृतस्य पुत्रो रोहतेनो नाम ।

॥ यंत्र १५ ॥

- १। एहि ने पुत्रक शालिङ्ग । यत्तुकृतमनेन पितृ इपम् ।

- १२। न केवलं त्रयं श्रीलभाषि तर्कयामि । एतेनर्थं चारुदत्तं धान्यानं विनोदयति ।
- १३। अथ किनिनिलभेष रोहिति ।
- १४। एतेन पतिवेण्णिगृहपतिहारकस्य मुख्यांश्चकटिकां क्रीडिते तेन च सा नीता । ततः पुनर्लोकाभ्यां मध्ये गृहिणीं मूलिकांश्चकटिकां कृत्वा दद्रवा । तदा भाषानि दृद्धिके किं मनेतणा मूलिकांश्चकटिकां तामेव मुख्यांश्चकटिकां देहीति ।
- १५। हा चिक् हा चिक् अवसापि नाम परस्पर्यज्ञा सम्भवते । भावन्वतानां पुरुषं पत्रपतिहारल विनुगृहीं कीडिते त्वं पुरुषभाषाभेषे । तात मा रोहिदि मुख्यांश्चकटिकां क्रीडियामि ।
- १६। दृद्धिके का दृष्टा ।
- १७। ते गिरुमुणानिर्विता दासी ।
- १८। तात अत्युक्ता ते तन्नो भवति ।
- १९। दृद्धिके अलोके त्वं भाषासि वयस्माकमत्तुका जननी मूलिकांश्चकटिकां ।
- २०। तात सुधेन मुखेनानिकर्त्तृणं कन्त्रयसि । एवेदानो ते तन्नो मंवृता । तद्दापौष्टीयलकृष्णं मुख्यांश्चकटिकां कार्य ।
- २१। अपेहि न गहोधामि रोहिति त्वं ।
- २२। तात न रोहियामि गच्छ क्रीड । तात कार्य मुख्यांश्चकटिकाम् ।

॥ पञ्च २६ ॥

- १। दृद्धिके दृद्धिके निवेदय अत्युक्ताय वसनसेनाय वपवाहितं पत्तदारके तद्दं प्रवहणं तिवति ।
- २। अत्युक्तं दृष्टं वर्धमानको वित्तापयति पत्तदारे सत्तं प्रवहणमिति ।
- ३। चेदि मिश्च शुहृतं वावद्यत्तमानं प्रसाधयामि ।
- ४। वर्धमानक तिष्ठ मुहृतं वावद्यत्तुकामानं प्रसाधयति ।
- ५। ही हो भो नवापि गानात्मदाः विन्मनं तपावत् गृहीत्वामच्छामि । एते नामिकारचुकुका अलोकदाः । भवतु प्रवहणेनैव गतागतिं करिष्यामि ।
- ६। चेदि उपनय मे प्रसाधनमात्मानं प्रसाधयिष्यामि ।

॥ पञ्च २७ ॥

- १। ब्राह्मणोऽस्मि रात्रयालकसंस्वानेन धर्मावरकं प्रवहणं गहोत्त्वा पुण्यकारात्मकं शोर्पीयानं त्वयित्तमात्मच्छेति । भवतु तत्त्वं गच्छामि । वहनं बलोवर्द्धा वहन । कलं गामत्तकठे रुद्धो भारीः किमिदा नीमत्र करिष्यामि । अरे रे अपवर्तत । किं भगात एताकस्य प्रवहणमिति दृष्टं रात्रयालकसंस्वानस्य प्रवहणमिति गच्छीयुपसर्वतः । कार्यमयोऽप्यः समिक्षिष्य मो वेत्ता गहोत्त्वं पृथपलापित इव पृथकानोऽपवर्यामानमवतोऽपकानतः । ततः पुनरेष अवदा किं ममेतेन त्वयिते गमिष्यामि । अरे रे धारा अपवर्तत अपवर्तत । किं भगात शुहृतं तिष्ठ चक्रपतिवृत्तिं देहीति । अरे रे रात्रयालकसंस्वानस्याहं शृतवा क्रपतिवृत्तिं दायामि । अवदा एष एकाकी तपत्वा तदेवं करोमि । एतत्प्रवहणमार्यचारुदत्तस्य वृक्षवाटी कायाः पत्तदारके स्वाधयामि । एषोऽस्मि आगतः ।
- २। अत्युक्ते नेमिगच्छ दृष्टं शूलते तदागतं प्रवहणम् ।
- ३। चेदि गच्छ त्वयिति मे दृष्टं तदादिशा पत्तदारम् ।
- ४। एतु एतु अत्युक्ता ।

- १५। चेदि विद्यम त्वम् ।
 १६। यदल्लुकाचाप्यति ।
 १७। किं निवं रुपति दक्षिणं नयनम् । यथा चासूदत्तस्यैव दर्शनमनिमित्तं प्रसादित्यति ।
 १८। अपशादितो यषा प्रकटसात्यावदद्वामि । भारवप्रवहणम् । यथा चक्षपरिवृत्या परित्या नस्त्र मारुत्प्रवहणो प्रतिमासते । भवतु गमिष्यामि । यात वृक्षमा यात ।
 १९। घरे रे दीवारिका यथमत्रा खेतु स्वेषु गुणवत्यानेषु भवत । एतोऽयं गोपालदात्रको गुप्ति भेदा गुप्तिपालके व्यापाय व्यापने भिक्षा परिभ्रष्टोऽप्यकामति । तद्वितीय तद्वितीय ।

॥ पञ्च १८ ॥

- २०। महानूगर्यी संभम उत्पन्नसाक्षितं त्वरितं गमिष्यामि ।
 २१। यात वृक्षमा यात ।

॥ पञ्च १९ ॥

- २२। याद्यर्थमानीतं यषा यानास्त्रपाणम् । दृष्टिके दृष्टिके निवेदयत्तुकार्ये वसन्तसोनायै च विष्टते सत्त्वं प्रवहणमधिरूपे पुष्पकपृष्ठके त्रीरोपानं गच्छवत्तुका ।
 २३। कर्यं नृपुरभवन्नामता खलवत्तुका । वृत्तुके इमी नारिकारुत्तुकुको वलीज्वरो तद्वृक्षता द्वारा शत्यवत्तुका ।
 २४। यषा पादोत्तरालचालितानां नृपुराणां भिक्षानः प्रददे भाराकानां च प्रवहणं तत्र तर्क यामि साम्प्रतमत्तुकायाज्ञया भवितव्यं तद्विद्यमि । यात गोपा यात ।
 २५। घरे रे घरे जयतयानकेचन्दनकमङ्गुलपुण्यमद्विष्टुका ।

किं स्त्र विद्यवता योऽसी गोपालदात्रको रुद्धः ।

भिक्षा सम्य व्रतति नरपतिलृपां च व्यन्धनं च ।

- घरे रे पूर्वमिष्टतोलोद्दारे तिर च त्वमपि पश्चिमे त्वमपि दक्षिणे त्वमपि उत्तरे । योऽपि एव प्राका रूपपद एतमग्निरूपे चन्दनेन सम्प्रवलोकयामि । एहि चन्दनक एहि इत्यावत् ।
 २६। घरे रे वीरकविश्वलयभीमाङ्गुदपृष्ठवत्तुप्रमुखः ।
 विश्वसारवद्वितं यत्त्वं लकु कुहा ।
 लक्ष्मीर्येन न रातः प्रभवति गोपानारे गन्तुम् ॥

॥ पञ्च १०० ॥

- २७। यथि च । उपानेषु नभासु च यार्तो नगरीमापयो धोये ।
 तं तं चक्षत त्वतिता प्रातः द्वा तायते वत्र ।
 रे रे वीरक किं किं दृश्यति भषा तावदिष्वस्त्रम् ।
 भिक्षा च व्यन्धनकं कः य गोपालदात्रके हरति ॥
 कम्याण्डो दिनकरः कर्त्य चकुर्वद्य वर्तने चन्द्रः ।
 प्रददा भार्त्यवद्यहो भूमिषुतः पक्षमः कर्त्य ।
 भषा कर्त्य लन्मयहो त्रीवो नवगलांव शुरसुतः ।
 त्रीवति चन्दनके कः य गोपालदात्रके हरति ॥

- १२। भट् चन्दनक ।
व्रपदसि को ४पि त्वरिते चन्दनक प्रणामि तत्र हृदयेन ।
यथोर्धारितदिनकरे गोपालकदाकः पलायितः ॥
- १३। यज्ञ गोपा यज्ञ ।
- १४। घरे रे पद्म पद्म ।
व्रपदादिते प्रवहणां व्रवति मधेन इत्तमार्त्त्य ।
इत्तवाविद्विचारय कला कुव प्रवसिते प्रवहणम् ॥
- १५। घरे प्रवहणावाहक वा तावत्प्रवहणां वाए॑ । कल्याणप्रवहणां को वा इषाङ्गः कुव
वा व्रतति ।
- १६। एतत्वलु प्रवहणमार्त्त्यचारहृत्य सम्यन्धि इहासुका वसनतेनाङ्गा पुष्पकृपाकं त्रीर्णोगामं
क्रीडितुं चाहृत्यत्व नीयते ।
- १७। एष प्रवहणावाहको भणति चार्यचाहृत्य स्व प्रवहणां वसनतेनाङ्गा पुष्पकृपाकत्रीर्णोगामं
नीयते इति ।

॥ पत्रं १०१ ॥

- ११। तदच्छु ।
- १२। अनवलोकित एव ।
- १३। यथ किम् ।
- १४। करय प्रत्ययेन ।
- १५। चार्यचाहृत्य ।
- १६। कः स चार्यचाहृतः का वा वसनतेना वेनानवलोकिते व्रतति ।
- १७। घरे चार्यचाहृतं न जानाति न वा वसनतेनिकाम् । वर्षार्यचाहृतं वसनतेनिको वा
न जानाति तदा मग्ने इयोस्तुचहितं चक्रं त्वं न जानाति ।
कर्त्तं गुणाद्विन्दं ग्रीलमृगाङ्कु उनो न जानाति ।
चापमान्तुःक्षमोऽनं च्छुःसामादारकं रुद्धम् ॥
इवेव पृष्ठनोयाविह मार्हा तिलकमृगो च ।
चार्या वसनतेना धर्मनिधिचाहृत्यत्व ॥
- १८। घरे चन्दनक ।
जानामि चाहृतं वसनतेना च सुरु जानामि ।
पर्मु च रातकोर्वे पित॒मयां न जानामि ॥
- १९। त्वगपि चिनापः सेनापतो रातः प्राणयितः । एसी धार्तीया यदा वलीर्दी चवलोकण ।
- २०। त्वगपि रातः प्राणयितो वलयितः तत्त्वमेवावलोकय ।
- २१। मदावलोकिते त्वयावलोकितं भवति ।

॥ पत्रं १०२ ॥

- १। यथावलोकिते तद्रत्ता यात्केनावलोकितम् ।
- २। घरे प्रवहणावाहक चवनामय मुरम् ।

१३। कर्णमार्पको गोपालदारकः शेनविचारितः पञ्च एव प्राकृतिकस्य हस्ये निपतिः । एयो
नपराप्तः प्रथामात चार्यचाहृदत्तस्य प्रबलप्राप्तिः प्राप्तप्रदृश्य मे चार्यप्रविलक्ष्य मित्रं दण्डां द्रुतनि
योगः । तत्किमिदानीमत्र युक्तमनुडानुम् । अथवा यदवति तदवति । प्रथमेवाभागं दत्तम् ।

भौताभ्यप्रदानं ददतः परोपकारस्तिक्षय ।

यदि भवति भवतु नाशस्तात्पर्य च लोके सुप्ता एव ॥

हृष्ट चार्यः । न अत्युक्ता वसनसेना । तत एषा भणति त्वं नेदं रात्र्यां नेदं यदहमार्यचाहृदत्तमभिर्दार्तु
गच्छन्ती तत्पात्रं परिभूता ।

१४। चन्द्रनक चत्र मे संश्लेष्य समुत्पन्नः ।

॥ पञ्च १०३ ॥

११। कर्यं ते संश्लेष्यः ।

१२। संभगधर्षकाठस्त्वं तातोऽसि यज्ञया भणितम् ।

हृष्टो मया चार्यः पुनरुत्तुका वसनसेनेति ।

चत्र मे संश्लेष्यः ।

१३। चरे कोऽप्तव्यवस्थ । वर्णं दाज्जिपात्या चट्टकभाषिणः अप्तेयादेनां हृष्टो हृष्टा वा चार्यो
चत्तुरुक्ता वा ।

१४। ननु बहमपि प्रलोकयामि रात्राता एषा अहं रातः प्रवर्णितः ।

१५। ननु च्यामिनियोगः ।

१६। चार्यमोपालदारक चार्यचाहृदत्तस्य प्रबलप्रभिरुत्प्रापकामतीति यदि कर्यते तदार्यचाहृदत्तो
राता चास्यते । तत्कोऽत्रोपायः । कर्णाठकलहप्रयोगं कर्तोमि । चरे वीरक मया चन्द्रनकेन प्रलोकितं
पुनरपि त्वं प्रलोकयति कस्त्वं ।

१७। चरे त्वमपि कः ।

१८। पृथग्यानो मान्यमानस्त्वमात्मनो तातिं न स्याति ।

१९। चरे का मय तातिः ।

२०। को भणातु ।

२१। भणातु ।

२२। अथवा न भणातु ।

॥ पञ्च १०४ ॥

१३। तानन्त्रपि हि तातिं तव न भणामि ग्रीतविभवेन ।

तित्रु यमैव मनसि किं च कपित्येन भग्नेन ॥

१४। ननु भणातु भणातु ।

१५। किं निवदम् ।

१६। ग्रीष्माग्निलात्तलहृतः पुरुषाणां कुचित्प्रभिसंस्यापकः ।

कर्तृत्वाप्यत्तलस्त्वमपि सेनापतिर्दातः ॥

१७। चरे चन्द्रनक त्वमपि मान्यमान चान्मनो तातिं न स्यद्दति ।

१८। चरे का मय चन्द्रनकस्य चन्द्रविशुद्ध्या तातिः ।

१९। भणातु ।

- १११ भयानु भयानु ।
 ११२ थे कि निवदम् ।
 ११० थे ग्रणु ग्रणु ।
 तथापि ताति शुद्धा मला भेदी तितापि ते यहः ।
 दुर्मुखकरठकभाता त्वंपि सेनापतिर्तातः ॥
 १११ थए चन्दनकदर्मकारः । तदा प्रलोकत प्रवद्धाम् ।
 ११२ थे प्रवद्धप्रवाहक परिवर्तत प्रवद्धर्ण प्रलोकतिष्यामि ।

॥ पत्र १०५ ॥

- १११ थे थए त्वया विष्वसो रातासपि कुर्वन्नहसा केवेषु गहीत्वा पदेन तातिः । तच्छण
रे धधिकृष्णमधे यदि ते चतुर्त्रे न कल्पयामि तदा न भवामि दीरकः ।
 ११२ थे रात्कुलमधिकर्णां वा वत किं त्वया शुनकसहृदयेन ।
 ११३ मच्छ रे प्रवद्धप्रवाहक मच्छ । यदि को उपि पृच्छति तदा भगा चन्दनकदोऽकाम्यामत
लोकिते प्रवद्धर्ण व्रताति । यस्य व्रतनामेन इदं चाभिज्ञाम ते ददामि ।
 १४ अत्युके ।

अत्र भगा विष्वप्ना प्रतापिता चन्दनकमपि समर्पि ।
 न भणामि एष लुधः सूहस्य रसेन घृमः ॥
 १५ । अभ्यं तव ददातु हरो विष्वुर्बल्ला विष्व चन्दश्च ।
 हस्ता शत्रुपदं शुभ्यनिशुभ्यी यथा हेतो ॥

॥ पत्र १०६ ॥

- १११ निष्कामतो यम प्रियवर्यस्यः प्रार्खिलकः पृष्ठत एवानुलम्बो गतः । भवतु प्रधानदृपउधार्को
दीरको रजप्रत्ययकारको विदोपितः । तपवद्वलमपि पुवब्रातुमिः परिवृत एतमेवानुगच्छामि ।

॥ पत्र १०७ ॥

- १११ भोः पश्य पश्य पुष्पकर पउकतीर्णोपानस्य चशीकताम् ।
 १२१ भो इदमगंकारूपयोगं शिलातजमुपविश्वानु भवान् ।
 १३१ भणितो मया वर्धमानको व्रसन्तरानां गहीत्वा लवु लवु यामाच्छेति ।
 १४१ यात मोपाया यात ।

॥ पत्र १०८ ॥

- १११ इदं तदुपामें यावतुपर्यामि । धार्यमेवेत ।
 १२१ प्रियं ते विवेदामि वर्धमानको मन्त्रवति यामात्या व्रसन्तरेनया भवितव्यम् ।
 १३१ दास्याः पुव किं चिरितो उति ।
 १४१ धार्य मेवेत मा कुल्य यानादार्णां विष्वतमिति कृत्या गतामानं कुर्वन् चिरितो उति ।
 १५१ किं निमादेन व्रक्षावस्थाः पादौ तेन स्वर्णं नावत्तेति । भो न व्रसन्तरेना व्रसन्तरेन
स्वल्पेष्यः ।

॥ पञ्च १११ ॥

- १११ यद्यर्थ यातापवति । यार्थ सपनीतानि निगडानि ।
१२१ योगचक्र निगडानि एषोऽपि सुको वार्ता व्रतिश्चाम ।

॥ पञ्च ११२ ॥

- १३१ अत्राः कुहूत धर्मसम्भवम् ।
संयच्छत निघमुद्रं निलं शामृत धानपट्टेन ।
विष्मा इन्द्रियचीरा हरनि चिरसचितं धर्मम् ॥
थपि च । अनित्याद्या प्रेत्य केवलं तावद्वर्णाणां प्राप्तायामि ।
प्रसत्तना वेन मारिता लिर्यं मार्दित्वा ग्रामो रुचितः ।
ब्रह्मलक्ष्य चापातालो मारितो वर्णं स नरः स्वर्ण गाहते ॥
जितो मुषित्तं तुपाडं मुषित्तं चित्तं न मुषित्तं किं मुषित्तम् ।
वर्ण पुनर्य चित्तं मुषित्तं सार्पु सुरु शिरसत्य मुषित्तम् ॥
गणीतकाग्रायोदकविरं चीवरं वावदिदं रात्रियश्चालकस्तु उपासने प्रविष्ट्य पुष्करिण्यां प्रज्ञालय लघु लघु
अपक्रमिष्यामि ।
१४१ तित्र रे दुष्टमणाक तित्र तित्र ।
१४३ भो शाकर्मम् । एष रात्रप्रज्ञालकसंस्वानक ग्रामतः । एकेन मित्रुणा चर्पराष्ट्रे कृते अन्यमपि
यत्र यत्र भिलुं पश्यति तत्र तत्र गामिव नासिको भित्त्वापवाहयति । तत्कुञ्जाणां याः प्राप्तां गमिष्यामि ।
अवदा भूषारक एव बुद्धो ने प्राप्ताम् ।

॥ पञ्च ११३ ॥

- १५१ मित्र रे दुष्ट अमणाक तित्र तित्र । शापानकमध्यप्रविद्येव रक्तगूलकस्य ग्रीष्मे ते भंस्यामि ।
१५२ ल्यामतं प्रसोदत्तु उपासकः ।
१५३ भाव यश्य यश्य शाकोश्चति माम् ।
१५४ उपासक इति मां भणति किमहं नापितः ।
१५५ लुहि अमणाक लुहि ।
१५६ त्वं धन्यन्तं पुण्यः ।
१५७ भाव धन्यः पुण्य इति मां भणति । किमहं अवकः कोषकः कुमकारो वा ।
१५८ भाव तत्किर्मर्त्त्वेष इहागतः ।
१५९ चीवरं प्रज्ञालयित्तम् ।
१६० चरे दुष्ट अमणाक एतन्म भग्नीपतिना सर्वेषानानां प्रवर्तं पुण्यकरपठोपायां दत्तम् । यत्र
तावद्गुणकोः श्रमालाः पापीयं पित्रिनि भग्नपि वरपुण्यो मनुष्यकः न सुमानि तत्र त्वं पुष्करिण्यां पुरा
पाकुलात्यूप्यश्चलानि दृष्ट्यग्नीनि चीवराणि प्रज्ञालयसि । तत्त्वामेकप्रहरीं करोमि ।

॥ पञ्च ११४ ॥

- १६१ करं भावो ज्ञानाति ।
१६२ उपासक एवमचिरप्रविजितशाहम् ।

- । ३। तत्किमर्थं तत्र वानमात्र दृष्ट न प्रवितः ।
 । ४। नमो वुद्धस्य ।
 । ५। घटे तिष्ठ तावपावत्समधार वामि ।
 । ६। वासनो हृदयेन ।
 । ७। पुत्रक दृढय मद्गारकः पुत्रक एष अग्रणाकः अपि नाम किं गच्छतु किं तिष्ठतु । नापि गच्छतु नापि तिष्ठतु । भाव भाव तम्यधारितं यथा उदयेन यद् एतान्मम लक्ष्यं भासति ।
 । ८। मापि गच्छतु नापि तिष्ठतु मापि उच्चसितु मापि निष्प्रसितु इहैव कटिति पतिता मिश्वलाम् ।
 । ९। नमो वुद्धस्य ग्रामामतोऽस्मि ।
 । १०। ननु समयेन ।

॥ पञ्च ११५ ॥

- । १। तथा कर्दमे चिष्ठतु यथा पानीर्वं कलुदं न भवति । श्रवका पानीर्वं पुष्टीकृत्य कर्दमे चिष्ठतु ।
 । २। किं भासति ।
 । ३। सुहि सुहि पुनः पि सुहि ।
 । ४। सुहु भावो भासति ।

वहुकुसुमविचित्रिता च भूमो
 कुसुमपरेणा विनामिताद्य वृच्छाः ।
 दुमशिल्पलताद्य वृद्धमानाः ।
 एनसागलानीव वानरः । ललनित ॥

- । ५। दृष्टोऽस्मि आसीनः । भाव अपापि तां वसनतेनां स्वदापि दुर्जनवचनमिव दृश्यन्ता पदार्थति ।

॥ पञ्च ११६ ॥

- । १। भाव कापि वेला स्वाद्य कलेटत्य भवितव्यं प्रवहारां गृहीत्वा लघु लघु आगच्छति । अपापि नामच्छीति चिद्रमणि वृभुजितो गथाहुः न श्रवकाते पादायां गन्तुम् । तत् पश्य पश्य ।

नपोमध्यमातः गृहो दुर्घेज्ञः कुपितवानसहचाः ।
 भूमी दृढसन्तप्ना इत्युत्प्रवातेऽग्नान्वारी ॥
 । २। भाव । शिरि मम निलीनो भाव सूर्यस्य पाहः
 श्रुकुनिच्छमविहङ्गा वृक्षशाश्रातु लीनाः ।
 नरपुरुषमनुष्या उद्याटीर्ष इवसन्तो
 मृहश्रूपानिवण्णा आतं निर्वहनि ॥

- भाव अपापि स चेष्टो नामच्छति । अवाकाशनो विनोदननिमित्तं किमपि गात्यामि । भाव शुनं त्वं यमया गीतम् ।

॥ पञ्च ११७ ॥

- । १। करं गन्धेऽनो न भविण्यामि ।

हित्युत्कला श्रीकमद्भुतो
 वृच्छाय वन्मिः समुदाण्डो ।

दृष्ट मया सेविता गन्धुकिः
कर्यं नाहं मधुरस्वर् इति ॥

भाव भाव पुनरपि तावदास्यामि । भाव भाव चुतं त्वया यन्मया गीतम् ।

१३। कर्यं गन्धुको न भवामि ।

हिङ्गस्त्वलं द्रजमर्तिचत्वार्ण
व्याघारिते तेलधूतेन मिश्रम् ।
भुक्तं मया पारभूतीगमांसं
कर्यं नाहं मधुरस्वर् इति ॥

भाव अथापि चेटो नामच्छ्रुतिः ।

१४। भीतः खलव्यहं माध्याहिकः सूर्यो मा तावत्कुपितो रात्रश्चालसंस्थानको भविष्यति । तत्त्वरितं वहामि । यात वृषभा यात ।

१५। हा पिक् ला पिक् न खलु वर्धमानकस्यार्थं स्वरूपेयोऽमः । किं निवदेः किं न खलु अर्धाचारहृषेन वाहनपरिश्यम्यं परिवर्तता वृष्यो मनुष्यः अन्यत्ववृहणां प्रेषितं भविष्यति । रुद्रिति दक्षिणं लोचनं वेष्टने मै दृट्यं वृण्या दिजः सर्वमेव विसंदूलं गत्वामि ।

१६। भाव भाव अग्रांते प्रवहणम् ।

१७। किं न पश्यति भावः । वृहद्गृहकर् इव धुरधुरावमाणं लक्ष्यते ।

॥ पत्र ११८ ॥

- ११। पुत्रक स्यावर्तक चेट अग्रांते : सि ।
- १२। चर्य किम् ।
- १३। प्रवहणमाग्रांतम् ।
- १४। चर्य किम् ।
- १५। वृषभावण्याग्रांती ।
- १६। चर्य किम् ।
- १७। त्वयमण्याग्रांतः ।
- १८। भद्रारूपक चलमण्याग्रांतः ।
- १९। तत्प्रवेश्य प्रवहणम् ।
- २०। कतरेषा मार्गोषा ।
- २१। एतेनैव प्राकारुचयेन ।
- २२। भद्रारूपक वृषभा मिक्नने प्रवहणमपि भयो चहमपि चेटो मिगे ।
- २३। चर्ये रात्रश्चालको इहं वृषभा मृता अप्यन्तिर्यामि प्रवहणां भग्नमपरे कारुण्यामि त्वं
मृतोऽप्यः प्रवहणवाहको भविष्यति ।
- २४। सर्वमुपग्रन्तं भविष्यति चलमालीयो न भविष्यामि ।
- २५। चर्ये सर्व विनश्यतु प्राकारुचयेनैव प्रवेश्य प्रवहणम् ।
- २६। विभज्ञे रे प्रवहणां चमं स्वामिना विभज । अन्यत्ववृहणां भवतु भद्रारूपके गत्वा निवृद्यामि ।
कर्यं न भग्नं भद्रारूपक उपस्थितं प्रवहणम् ।
- २७। न डित्ता वृषभा न मृता रुद्रावस्त्रमपि न मृतः ।
- २८। चर्य किम् ।

॥ पत्रं ११९ ॥

- १। भाव चागच्छ प्रवहणं पश्यामः । भाव त्वमपि ने मुहुः परमगुरुः प्रेष्यसे शाद्रकोऽभ्यन्त
रक इति पुरस्करयोग्य इति त्वं तावलप्रवहणमग्नामोऽधिरोहि ।
- २। चरण्या तिष्ठ त्वं तव पितृसम्बन्धि प्रवहणं देन त्वमग्नामोऽधिरोहसि । चर्दे प्रवहणमवामी
अग्नामोऽधिरोहामि ।
- ३। यज्ञायहेत्वं भगामि तवापि तवेष चादरोऽधिरोह भट्टारक इति भणितुम् ।
- ४। एष साम्यतमधिरोहामि । पुत्रक रथावर्क चेट परिवर्तय प्रवहणम् ।
- ५। अधिरोहतु भट्टारकः ।
- ६। भाव भाव मृतोऽसि मृतोऽसि प्रवहणाधिङ्का राजसी चोरो वा पतिवसति । तपदि
राजसी तदा उभावपि मुषिती चतु चोरमदा उभावपि ज्ञादिती ।
- ७। पुत्रक रथावर्क चेट हीवसि ।
- ८। शब्द किम् ।
- ९। प्रवहणाधिङ्का स्त्री प्रतिवर्तय तद्वलोकय ।

॥ पत्रं १२० ॥

- १। कर्तं यम नयनयोरुत्तात्कर एव रसायालः । तत्संप्रणितामि गद्भाग्ना । एतदिदम्नो
गम गद्भाग्निया उपर्जत्रपतित इव श्रीतमुदिर्निष्ठलमिह्यमनं गम्बज्ञम् । तत्किमत्र करिष्यामि ।
- २। कात्तरः स्वल्पेष वृक्षसोऽप्रवहणं नावलोकयति । भाव चालोकय प्रवहणं ।
- ३। कर्तं पृथग्नाला उड्डयने द्यावता द्रव्यानि तपावदादामोऽज्ञिया भवती दूर्नीः प्रेष्यते तावद्वे
पलाविष्ये ।
- ४। प्रवहणाधिर्णसेनामाता ग्रन्थामातामि ।

॥ पत्रं १२१ ॥

- १। यदि राजसी पतिवसति तत्किं न त्वं मुष्याति चतु चोरमदा किं न त्वं ज्ञादितः ।
- २। एवं कृते किं भवति ।
- ३। एवं भवतु । रथावर्क चेट नव प्रवहणमवक्ता तिष्ठ तिष्ठ । देवतानां द्वाषुणानां चाप्त
शरणोन गच्छामि । नहि नहि प्रवहणमपित्तु गच्छामि । केन हृतो मां प्रेष्य भणिष्यन्ति एष स ए
द्विष्णुणालो भट्टारको गच्छन्ति ।
- ४। ग्रान्तं पाणं ग्रान्तं पाणम् ।
- ५। भाव भाव मां प्रवलपुरुषं मनुष्यं वासुदेवाकम् ।
- ६। तेन हि चर्यूर्द्वा श्रीः समासादिता तस्मिन्काले मया रोषिता साम्प्रते पादयोः पतिवा
प्रसाद्यामि ।
- ७। एष पादयोः पतामि । चत्रिके उच्चिके ग्राणु नम वित्तपिण् ।
एत यतामि चरणायोर्विज्ञालनेत्रे
इमामामिं रथनते तव गुडदन्ति ।

॥ पञ्च १२२ ॥

- ११। यज्ञमयापकृते यदनातुरेषा
तत्त्वामिताति वर्तमाति तत्त्वात्मि दातः ।
- १२। अपेहि चनार्तं मन्त्रयसि ।
- १३। यशुच्छितमन्त्रिकामात् कामः
गतं न देवानामपि वर्तयामम् ।
तत्त्वात्मिं पदात्मेन सुपादं
वने प्रामालेन वया मृतात्मम् ॥
- १४। भट्टक यामणकटे रुडो रात्मागतात्त्वात् तत्त्वात् वृत्तवाटिकायां प्रवद्धाणं स्वापयित्वा तत्त्वाव
तीर्थं वावचकपत्रिवृत्तिं करोमि तावदेषा प्रवहणविपर्यासेनेहाङ्गेति तत्त्वामि ।
- १५। कवं प्रवहणविपर्यासेनामाता न मामभिस्तु तत्त्वात् ब्रह्मतरं गम प्रवहणात् । तत्त्वं ददित्ता
ष्वाहपुत्रकमभिसात् यसि महोद्यान्वृष्टगमन्व्याहयसि तदत्तात् चत्वारं गम्भदासि चत्वारं ।
- १६। तमार्थचाहृदत्तमभिसात् यसीति यत्त्वायमलङ्कृतात्मि शमुना वचनेन । ताम्यतं च ब्रह्मतु तद्वत् ।
- १७। एताम्यां ते दध्नात्मोपलभयउल्लाम्यां
इस्ताम्यां चातुर्णात्माउन्नलभ्यदाम्यम् ।
कर्वामि तत्र वरतनुं नित्यानका
त्केशेषु वालिदमित्यामित्र वया वदामुः ॥

॥ पञ्च १२३ ॥

- ११। योऽसो नम वचनावनामेन तदा रोषामिनः चन्द्रुक्तिः च एतत्वाः पादप्रहरे पामेन
प्रवल्लितः । तत्त्वाम्यतं पाद्याम्येनाम् । भवतु एवं तत्त्वत् । भाव भाव
पदीच्छिति लम्बद्वाविश्रान्ते
प्रावाहकं सूत्रात्मैर्युक्तम् ।
मांसं च जाहितुं तथा तुष्टिं कर्तुं
चुहूः चुहूः चुक्कुः चुहूः चुहूः इति ॥
- १२। नम प्रियं कुरु ।
- १३। अकार्यमय गम्भोऽपि नामित इसोऽपि नामित ।
- १४। नारय वसनतसेनाम् ।
- १५। यहं ते उत्पं दास्यामि । अन्यत्र विविक्ते उपाने इह मारुकनं कल्यां प्रेतिष्ठाते ।

॥ पञ्च १२४ ॥

- ११। तेन हि पदानापवाहितां कृत्वा मारुष ।
- १२। अधर्मोहरेष वृद्धकोलः । भवतु ल्लावर्कं चेदमनुभवामि । पुत्रक ल्लावर्क चेट सुवर्णाकठ
कामि ते दास्यामि ।
- १३। यहमपि परिधासो ।
- १४। शौचर्णीं ते षोडं कारूसिष्यामि ।

- १५। अहमपि उपवेश्यामि ।
 १६। सर्वं ते उच्छिष्ठं दात्यामि ।
 १७। अहमपि लादिष्यामि ।
 १८। सर्वचेतानो महत्तरं करिष्यामि ।
 १९। भृष्टको भविष्यामि ।
 २०। तस्मन्यस्य मम वचनम् ।
 २१। भृष्टक सर्वं करिष्यामि वर्णयिष्याकार्यम् ।
 २२। अकार्यता गम्योऽपि नास्ति ।
 २३। भग्नातु भृष्टकः ।
 २४। इनां वसन्तसेनां यादृश ।
 २५। प्रसीदतु भृष्टकः । इहं माननायेण चार्या प्रवहणापरिवर्तनेनानोत्ता ।
 २६। अरे चेट नवापि न गम्यामि ।
 २७। धर्मवति भृष्टात्रकः शरीरस्य न चार्यित्वा । तप्रसीदतु भृष्टको विभेषि ललवदम् ।
 २८। तर्चं मम चेटो भृष्टा कस्याद्विभेषि ।
 २९। भृष्टात्रक पर्लोकात् ।
 ३०। कः च पर्लोकः ।

॥ पत्रं १२५ ॥

- १। भृष्टक गुक्तातु लक्ष्यापरिषामः ।
 २। कोट्याः गुक्तात्य वरिष्यामः ।
 ३। यादृशो भृष्टको वहनुवर्णामयित्वः ।
 ४। दुख्यत्वय कोट्याः ।
 ५। यादृशोऽहं परिषिष्युषुष्टको ज्ञातः । तदकार्यं न करिष्यामि ।
 ६। अरे न मादृश्यसि ।
 ७। ताउत्तु भृष्टको यादृश्यतु भृष्टकः अकार्यं न करिष्यामि ।
 वेनामि गर्भदासो विनिर्भितो भाग्यप्रदोषैः ।
 अपिकं च न केष्यामि तेनाकार्यं परिहर्षामि ।
 ८। श्रद्धामतामि ।
 ९। चर्मभीर्वृक्षबोडः पर्लोकमीरुदेष्य गर्भदासः । अहं राष्ट्रियशालः कस्य विभेषि वर्णपुरुषम्
 नुष्ठः । अरे गर्भदास चेट मच्छ त्वमपवर्तके प्रविश्वर विक्रान्तं एकान्ते लिङ् ।
 १०। गद्दात्तापाप्यति । अस्तुकं एतावास्मे विभवः ।

॥ पत्रं १२६ ॥

- १। तिथं वसन्तसेने यादृश्यामि ।
 २। भाव भृष्टक मार्यते ।
 सर्वकालं मया पुष्टो यसेन च दृतेन च ।
 श्वप कार्यं सम्पूर्णे ज्ञातो ने वैरिकः कर्यम् ॥
 भवतु लक्ष्यो मयोपायः । दत्ता वृहस्पोदेन शिर्शालनसंज्ञा । तदेते वेष्य वसन्तसेनो यादृश्यामि । एव

तावत् । भाव यस्ते मया भणितन्नकथमहं एवं वृहति गलवर्कप्रमाणो कुले तासोऽकार्त करोमि ।
एवमेतद्भूमिकारवितुं मया भणितम् ।

१३। भाव एषा तवाग्रतो लत्तते न मामभूमिकरोति । तदच्छ लग्नवर्कचेदो मया ताउतो गतो
ऽपि एव प्रपलाव गच्छति । तस्मात् गृहीत्वा धामच्छतु भावः ।

१४। ननु भणामि श्रेष्ठामतात्मि ।

१५। एवं एष एषा न्यासेन तिष्ठतु ।

॥ पञ्च १२७ ॥

१६। सत्यम् ।

१७। भवतु मादिग्यामि । अष्टवा कपटकापटिक एव व्राण्याणी वृक्षाः करोपि वृपवाहित
गृहीतो गत्वा घृगालो भूत्वा हुलुहुलो करोति । तदेतत्य वस्त्रानिमित्तमेवं तावलकरिष्यामि । वास्त
वासेन वसन्तसेन एहि ।

१८। सुवर्णा दृढामि पिंवं वृद्धामि पतामि ग्रीष्मेणा सबेदनेन ।

तवापि मां नेच्छग्नि शुद्धनिति किं ते त्वं काव्यमया भनुत्वा: ॥

१९। कोऽत्र सन्देहः । चपिच्च । सहकार्याद्यं नोविवा न पलाशपादप्रमधूमिकरिष्यामि ।

२०। दास्याः पुत्रि दृढित्वाहृद्वकः गहकार्यादपः कृतः चदं पुमः पलाशो भणितः किञ्चुको
ऽपि न कृतः । एवं त्वं मे भालों ददती चपापि तमेव चाहृद्वकं स्मृत्वा ।

॥ पञ्च १२८ ॥

२१। हृदयगत एव किमिति न स्मर्तते ।

२२। चपापि ते हृदयाते त्वां च समेव नोट्यामि । तदृढित्वार्थावाहकमनुशासामुकि निः ।

२३। भणा भणा पुनर्पि प्रलाघनोवामि चक्षुषिणि ।

२४। परित्रायतो दास्याः पुत्राहृद्वकनवाम् ।

२५। परित्रायते यदि मां प्रेच्छते ।

किं स प्रको आलिपुत्रो महेन्द्रो
रूपापुत्रः कालनेमि: सुवृन्धुः ।
हृदो त्वां दोषापुत्रो वदानुः:
चाणक्यो वा भुन्धुमारः विष्णुः ॥

चपवा एते ऽपि त्वां न रूपनि ।

चाणक्येन एवा सीता मारिता भारते युगे ।

एव त्वां नोट्यिष्यामि वृषभुरिष्व द्वापदीम् ॥

२६। हा मातः कुवासि । हा आर्य चाहृद्व एष त्वां ऽसन्पूर्णमनोरूप एव विष्णते । तदृढु
कनिष्यामि । चपवा वसन्तसेना उर्धु कन्दतीति लत्कर्मीयं लत्कर्मीत् । नम आर्यचाहृद्वाय ।

२७। चपापि मर्मदासी तस्येव पापत्व नाम गृह्णाति स्मृति मर्मदासि स्मृति ।

२८। नम आर्यचाहृद्वाय ।

२९। निवस्य मर्मदासि निवस्य ।

॥ पंच १५९ ॥

१३। एतां दोषकरणितकामविनाशयावासम्भूतां खलो
 इकां सदा किलगातर्य इमारो कालगातीमागताम् ।
 किमेष रमुदाहरामि निजं वाहुः शूरत्वं
 निष्ठामे १पि मिथुने छन्दस्मरा सीता वता भारते ॥
 इच्छन्तं नां नेच्छमोति मणिका दोषेण न भारिता
 पूर्णे पुण्यकरणाडके इति सहस्रा पाणेन उत्तमिता ।
 स वा वस्तिरभास्तुको नम पिता नातैव सा दोषदो
 यो १६० यशस्ति नेतृप्राणं व्यवसिते पुराण्य शूरत्वम् ॥

मवान् साम्प्रतं वक्षत्वोऽ शामिष्यतीति तदप्सृत्य निडामि ।

१२। स्वामातं ते पुत्रक ल्लावरक तद्वापि स्वामन्तम् ।

१३। श्वर किम् ।

१४। कोहृष्ठो न्यासः ।

१५। गता ।

॥ पंच १६० ॥

१६। भावस्यैव पृथकः ।

१७। त्वं कलमया दिशा गतः ।

१८। सापि दक्षिणाया गता ।

१९। सापि उत्तरया ।

२०। शाशामि भावस्य श्रीविमानीरामां पादाभ्यां तत्संस्यापय दृदयमेवा सा मारिता ।

२१। यदि नम वक्तने न प्रत्ययसे तत्प्रत्यय प्रथमं राट्टिकश्चालसंख्यानस्य पूरुत्वं ।

२२। हो ही उपर्तो भावः ।

२३। समाप्तवसितु समाप्तवसितु भावः । अविचारितमानयता पर्यव्र प्रथमं मारिता ।

॥ पंच १६१ ॥

१। श्रद्धे वक्तनसेनां व्यवमेव मार्यित्वा मां दृश्यित्वा कुञ्ज पलायते । साम्प्रतमीद्धोऽहम
 नाथः प्राप्यः ।

२। चर्चणातं ते ददामि सुवर्णा ददामि कार्यापाणं ददामि पुणिं ते ददामि । एष संस्यानपराक्रमो
 सामान्यो भवतु मनुष्याकाशाम् ।

३। शासनं पापम् ।

४। भाव प्रसीद प्रसीद एहि नर्गर्या प्रविग्य कोडावः ।

॥ पंच १६२ ॥

१। मदोणे पुण्यकरणाडकलीणोपायाने वक्तनसेनां मार्यित्वा कुञ्ज पलायते । एहि नम शाशुद्ध्या
 घनो व्यवहारे देहि ।

२। किं रे भीतो ४सि तदगच्छ ।

१३। निधने गच्छ। औरे स्वावरक पुचार कोहृष्ण मया कलम् ।

१४। भृत्यक महदकार्य कृतम् ।

१५। औरे चेट कि भणति अकार्य कृतमिति । भवतु एवं तावत् । गृहाणोमसलाङ्कारे मया ताव दृढ़जं यथा ब्रेलायां अलंकरोनि तथा यमान्यताव ।

१६। भृत्यके एवैते शोभने कि मैते ।

१७। तदच्च एतान्वृथमानगृहीता मदीयायां प्रासादवालाप्रतोलिकायां तिह यावदेमगच्छामि ।

१८। यद्युत्क आसापयति ।

॥ पंच १५३ ॥

१९। आसपरि जाहो भावो गतो दृष्टान्ते चेटमपि प्रासादवालाप्रतोलिकायां निगडृपूरितं कृत्वा ल्यापित्यामि । एवं मन्त्रो रुक्षितो भवति । तदच्छामि यथा पश्यामि एनां किमेवा मृता यथा पुनर्पि नार्थियामि । कथं सुमृता । भवतु एतेन प्राप्तादकेण प्रच्छादयाम्येनाम् । यथा नामाङ्कित एव तत्को ५पि यथार्थपुरुषः प्रत्यभिजाग्यति । भवतु एतेन वातालीपुरुषितेन शुष्कपर्पापुरेन प्रच्छादयामि । भवतु एवं तावत् । राम्यतमधिकरणे गत्वा यथाहारे लेखयामि यथा यथार्थत्वं कारुपास्तार्थवाहपुनर्वाहृत्वकेन मदीयं पुष्टकरपटकं श्रीयोग्यानं प्रविश्य वक्तव्येना व्यापादितेति ।

चाहृदत्तविनाप्राय करोमि कपटे नवम् ।

नार्या विशुद्धायां पशुधारामित्वं दाहृणम् ॥

घविदमादिके । येन येन गच्छामि मार्गेण तेनैव एव दुष्टमयाको गहोत्कथायोदकं चौबं गहीत्वा धाम चक्षति । एष मया नासाइदनवाहितः कृत्वैः कर्त्तापि मां प्रेत्य एतेन भागितेति प्रकाशविष्यति तत्कथं गच्छामि । भवतु एतमर्थपतिं प्राप्तादत्प्रथमूलतङ्ग्यं गच्छामि ।

एषोऽहं त्वरितवरितो लकुनगर्ही गग्ने गच्छन् ।

भूयो पाताले लूप्यच्छिकरे इव नहेन्द्रः ॥

२१। प्रजालितमेत्यमया चौबं लवणं कि तु जलु ग्राजायो शुष्कं करिष्यामि । इह वानरा विलुप्यन्ति । कि तु जलु भूयो भूलीहेयो भवति । ततु जलं प्रसार्य शुष्कं करिष्यामि । भवतु इह वाता लोपुच्छितः शुष्कप्रसारस्थय एवु प्रसारयिष्यामि । नमो युक्ताय । भवतु धर्मात्माराणि उदाहरणमि । यथा चलं ममैतेन चर्मेण वावत्तस्या वरन्नारेनाया युक्तोपासिकायाः प्रसुपकारं न करोमि यथा दृशानां सुखर्णं कर्त्ता कृते पूतकर्मयो निष्क्रीतः ततः प्रभृति तथा कीर्तिवायामानमव्याच्छामि । कि तु जलु पर्णोदरे समुच्छुसिति । यथा ।

वातालयेन तप्यानि चौबं तोषेनार्द्धाणि पत्राणि ।

एतानि विस्तोर्पपत्राणि मन्ये पत्राणीव सुरून्ति ॥

॥ पंच १५४ ॥

२२। हा हा शुहालङ्कामूषितः स्वीहसो निष्कामति । कथं हितीयो ५पि हस्तः । प्रत्यभिजाना नोक्तैरेत्यतम् । यथा कि विचारेण । यत्वं त एव एषो येन मे ५पतं दृजम् । भवतु पश्यामि । सेव युक्तोपासिका ।

२३। कामुदकं याचते । दूरे च हीरिका । किमिदानोमव करिष्यामि । भवतु एतशोब्रपत्या उपरि ज्ञालयिष्यामि ।

२४। शार्वं कस्त्रम् ।

- १३। किं न मां स्वाति बुद्धोपासिका दग्धमृगर्णनिष्ठकोत्तम् ।
 १४। स्मद्भिन न पुनर्यथेऽभावति वृमहसुपर्तेष्व ।
 १५। बुद्धोपासिके किं त्विदम् ।
 १६। यस्तदृष्टं वृश्चावस्था ।
 १७। उत्रित्वा उत्रित्वा बुद्धोपासिका । एतां पादपद्मोपतातां लतामवलम्बय ।

॥ पत्रं १३५ ॥

१८। एतस्मिन् विहारे यम धर्मगमिनो तिङ्गति तत्र समावस्थानाम् भूत्वा उपासिका गृहं गमि लाति । तच्छ्वेते प्रदीर्घच्छतु बुद्धोपासिका । ब्रह्मसदत् चार्या अपसदत् एषा तस्मौ त्वा एष मित्रुरिति । तुको नम एष धर्मः । हस्तसंयमसुखसंयोगेन्द्रियसंयोगः स गत्वा मनुष्यः किं करोति तत्त्वं रात्मकुर्वं परलोक हस्तो निश्चलः ।

॥ पत्रं १३६ ॥

१९। यात्मां त्वमि अधिका पामोत्तेः । यदे ग्रामणक व्यवहारमण्डपे गत्वा यात्मानानि तत्त्वोकुर्व इति । तपावदधिकारपामण्डपे तत्त्वित्वानि गच्छामि । इदमधिकारपामण्डपे तपावदधिकारपिकानां निवेदयामि । कथमेव रात्रिद्वयश्चात्मा दुर्जनसनुष्य एत एवावदच्छिति तद्दुष्प्रियं परिकृत्य गमिष्यामि ।

॥ पत्रं १३७ ॥

२०। सूतोऽहं समिलतत्त्वेऽपानीयैः
 उपबनकानाम् निवेदयाः ।
 नामीयिः सह गुबतीयिः स्त्रीयिः
 गन्धर्व इव सुहितैः त्रैः ॥

जागेन यन्मिः ज्ञात्वा शूद्रको मे ज्ञातेन मे चक्षत्वाकुपात्तला वा ॥
 ज्ञातेन सुकाः ज्ञापमूर्त्तिच्छां चित्रो विचित्रोऽहं रात्रिश्चालः ॥
 च्छपिच । विषयनिर्णार्थविष्टेनेव कौटकेनान्तरं मार्गमाणेन पात्रे मया महदन्तरं तत्कर्त्तव्यं कृपगच्छितं पा तत्पिण्यामि । ओ मृते दरिद्रचारुदत्त्वयेदं कृपगच्छितं पातविष्यामि । अन्यत्र दृष्टिः सत्त्वं स तत्त्वं सर्वं रात्राव्ययो । भवतु चधिकारपामण्डपे गत्वा अयतो व्यवहारं लेखयिष्यामि यथा चारुदत्तेन व्यसनतंसेना मो दृष्यिष्या मार्गिता । तपावदधिकारपामण्डपेव गच्छामि । एतत्तदधिकारपामण्डपमन्त्रं प्रविष्यामि । कथमाणानानि दत्तानि तिडन्ति तपावदधिकारपामण्डपेव चधिकारपामण्डपका एतस्मिन्दृष्ट्वाचावरे मुहूर्तसुपर्विष्य प्रतिपालयिष्यामि ।
 २१। एतं चधिकारपिका चामच्छन्ति तपावदुपसर्पामि ।
 २२। यात्मापवतु चार्यैः ।

॥ पत्रं १३८ ॥

२३। यार्यस्यापि नाम दोष दृति उच्चाते । यत्पेव तदा चन्द्रालोके अपि चन्द्रकार इति उच्चाते ।

- १२। एतु एतु अधिकरपामोक्तं एतु ।
- १३। एतदधिकरपामपउवं तावदविशन्तु अधिकरपामोक्तकाः ।
- १४। यदार्थं चाचापयति । चार्या अधिकरपिकाः भणन्ति क इह कार्यार्थीति ।
- १५। उपलिता अधिकरपिकाः । यदे चरमुत्थो मनुष्यो वासुदेवो राष्ट्रियशालो राष्ट्रियालः कार्यार्थी ।
- १६। एतत् पामोक्तं राष्ट्रियालः कार्यार्थी । भवतु चार्य मुहूर्तं तिडं तावदधिकरपिकानां निवेदयामि । चार्या एष वलुं राष्ट्रियशालः कार्यार्थी चवहारमुपस्थितः ।
- १७। यदार्थं चाचापयति । चार्य अधिकरपिकाः भणन्ति । एष गच्छ न दृश्यते तत्र चवहारः ।

॥ पञ्च १३१ ॥

- १८। किं न दृश्यते यम चवहारः । यदि न दृश्यते तत्र चावुक्तं रात्रानं पालकं भगिनीपतिं विजाप्य भगिनीमचिकां च विजाप्य एतदधिकरपिकं दूरीकरिष्यामयन्यमधिकरपिकं स्वापयिष्यामि ।
- १९। चार्यं राष्ट्रियशाल मुहूर्तं तिडं तावदधिकरपिकानां निवेदयामि । एष राष्ट्रियशालः कुपितो भणन्ति ।
- २०। चार्य अधिकरपिकाः भणन्ति चागच्छ दृश्यते तत्र चवहारं चात्पविश्वार्थः ।
- २१। ही पथम् भणन्ति न दृश्यते साम्यतं दृश्यते इति तन्नाम भीमोक्ता अधिकरपामोक्तका सपददेव भगिनीयामि तत्रत्रयात्पविश्वामि । भवतु प्रविश्यामि । मुमुक्षुमन्माकं युग्माकमपि सुखं ददामि न ददामि च ।
- २२। ची यामीया यामीया भूमो गच्छ मे रोक्ते तत्रोपविश्वामि । एष उपविश्वामि । मनु चब्रोपविश्वामि । चब्रोपविश्वामि ।
- २३। एष किम् ।

॥ पञ्च १३० ॥

- २४। कर्णो कार्यं कवयिष्यामि । एवं वृद्धिं गच्छर्क्षमापात्य कुले ऽहं त्रातः । रात्रपवशुरो नम पिता राता तामस्य भवति त्रामाता । रात्रशालो ऽहं ममापि भगिनीपत्नी राता ।
- २५। एवं भणामि । चर्पाहस्यापि न च मे किमपि करिष्यति । तत्त्वेन भगिनीपतिना परि तुष्टेन मे कीर्तिं रक्षितुं चर्वोपानामां प्रवदं पुष्पकरपउक्तोर्पोषामनं दत्तं तत्र च वेचितुमनुदिनं पुष्पकं कार्तितुं प्रोधयितुं पुष्टं कार्तितुं लूनं कार्तितुं गच्छामि । देवयोगेन पश्यामि न पश्यामि वा स्त्रीपतीर्नि निष्पतिम् ।
- २६। अधिकरपामोक्तकाः किमिति न त्रानामि ती तादृशो नमरमण्डुनं काव्यमन्तमृतपाम् । केनापि कुपुवेणा चर्वकलयवर्ततय कार्पात्कृत्वं पुष्पकरपउक्तकीर्पोषामनं पविश्य चावुपश्चावलाकरेणा वम नवेना मारिता न मया ।
- २७। यदार्थं चाचापयति । चार्य लिपितम् ।
- २८। विमोहे । उत्तरेव पायसपिण्डकेण चपि मामोक्तं निर्माणितः । भवत्येवं तावतः । चहो अधिकरपामोक्तका ननु भणामि पर्वते दृष्टा । किं कोलाहलं कुरुत ।

॥ पंक्ति १४१ ॥

- ११। एहो नूने जूनगृहीवालिकया निःशुद्धर्णकैः प्रदपास्यनेश्वर्यामि ।
 १२। तुम्हते इव ।
 १३। दिलूणा प्रत्युपत्तेवितोऽस्मि ।
 १४। कमेष व्यवहारोऽवलम्बते ।
 १५। कीदृशः ।
 १६। तदयन्तपेनामात् यवलम्बते व्यवहारः ।
 १७। एतु एतु आर्या ।
 १८। गता मे दार्दिका मित्रगृहमालानो दीक्षनमनुभवितुम् । एष पुनर्दीर्घियुभागानि ब्राह्मण चिकित्सिक आहुवति तन्मोहपव्यग्रमिवानानमवदाच्छामि हृदये मे प्रकृत्यते । आर्य आदित्य ने चिकित्सा प्रउपयत नाम्नम् ।
 १९। एतु एतु आर्या ।
 २०। एर्योऽधिकारामप्तयः । उत्र प्रविप्रात्वार्या ।
 २१। सुवृं शुभाकै भवतु भावमिद्यामाम् ।
 २२। आमातासि वृक्षकुट्टनि आमातासि ।

॥ पंक्ति १४२ ॥

- १३। व्यव किम् ।
 १४। मित्रगृहम् ।
 १५। अतिलक्षनोर्य खलु इदम् । तनस्य प्रच्छन्नोर्योऽथमेया न पुनर्धिकेऽप्यिक्षय ।
 १६। व्यवहारः पृच्छति नाज्र दोषः कथय ।
 १७। कर्णे व्यवहारः । तच्छृणवन्तु आर्यमिद्या । स खलु सार्यवाहविनयदत्तस्य नप्ता तामादत्तस्य तनसः सुम्हीकरामेष्य आर्यवाहको नाम अतिच्छव्ये प्रतिवर्तति तत्र मे दार्दिका दीक्षनमनुभवति ।
 १८। श्रुतवार्त्तः । लित्यनामेतान्वत्तः परिचार्या चाहुदेन सह सम विवादः ।
 १९। चाहुदेनो निवर्मिति नास्ति दोषः ।
 २०। एवगिव ।
 २१। वदार्य आत्मापवति । एतु एतु आर्यः ।

॥ पंक्ति १४३ ॥

- १३। एतु एतु आर्यः ।
 १४। एतु एतु आर्यः स्वैरमसम्भान्तम् ।

॥ पंक्ति १४४ ॥

- १५। एतु एतु आर्योऽवमधिकारामप्तयः प्रविप्रात्वार्यः ।

॥ पंक्ति १४५ ॥

- १६। इदमाचनमत्रोपविप्रात्वार्यः ।

- १३। श्रावणोऽसि रे स्त्रीवासक चागतोऽसि । अहो न्यायो व्यवहारः अहो भयो व्यवहारो
वदेत्तमे स्त्रीवासकाय वासनं दीप्तेऽसि । भवतु ननु दीप्ताम् ।
- १४। तात चिरं मे शीघ्र । शीघ्र मे चाहृतः सुनिजिप्तं लक्ष्य दार्शिक्या योग्यम् ।
- १५। लक्ष्या भोगता वा चारित्रं चलोको निगूढतु ।
स्वयं मार्यित्वा चर्चकारपात् इदामो गृह्णाति तं न भट्टकः ॥
- १६। शर्व चाहृत भगा अत लक्ष्या व्यवहारः लक्ष्येषः ।

॥ पञ्च १४६ ॥

- १७। अहो मया सह व्यवहारः ।
- १८। अहो स्त्रीवासक रथाग्राम्यगां वसनतसेना यात्यित्वा याम्यां कपटकापटिको भूया
निगूढति ।
- १९। कर्यं गता कदा गता गच्छन्तो वा केनानुगता ।
- २०। शार्य कथय ।
- २१। मदीयं पुष्पकरपटकतोर्णेऽपानं प्रवेश चर्चनिमित्तं व्याहुपाग्राम्यलाकारेण मारिता थे
साम्यां वदति गृहं गतेति ।

॥ पञ्च १४७ ॥

- २२। किं पत्तपातेन व्यवहारो दृश्यते ।
- २३। किं पत्तपातेन व्यवहारो दृश्यते ।
- २४। एताग्र य इदामो न्यासोऽकृतं सुवर्णभाष्टं रत्नो चोरैपृष्ठमिति तत्त्वं कारुण्याभ्युत्सुक्ष्मार
भूतीं रत्नावलीं ददाति स इदामीर्भवकारपादिनकार्वं करोति । इति तात एहि मे पुत्रि ।

॥ पञ्च १४८ ॥

- २५। पादप्रहारपटभवविनानालव्याधारुपक्वैरस्य ।
अनुशोधत इयं कल्यमपि राज्ञः प्रभाता मे ॥
- तपावदधिकरपामपडपनुपर्याप्तिमि । शुभ्यार्थगित्याणाम् ।
- २६। ही ही अन्धनभेदनशब्दमे चर्चकमन्वेषयन् चप्रवाहितं प्रवहाणं व्रततोति विचारं कुर्वन्
चन्द्रेष्वन् अहो त्वयापि शालोकितं यथायालोकितत्वमिति भगान्मेव चन्द्रनमहज्जर्वेण पादेन तातितोऽस्मि ।
एतच्छुत्वा चार्यमित्वाः प्रमाणाम् ।
- २७। यस्य चाहृतस्य वसनतसेना शाङ्का पुष्पकरपटकतोर्णेऽपानं क्रीडितु नीयो इति प्रवहणा
वाहकेन कथितम् ।
- २८। पुनरपि शुभ्यार्थमित्वैः ।
- २९। यद्यर्थं शास्त्रापयति । गतोऽसि तत्र दृष्टं च मया स्त्रीकलेष्वैः श्वायदैर्विलुप्तमानम् ।
- ३०। कर्यं त्वया ज्ञातं स्त्रीकलेष्वैर्यमिति ।
- ३१। सांख्येषैः केशाद्वस्तपाणिपादैर्युपलक्षितम् ।

॥ पञ्च १४९ ॥

- ३२। हंहो अधिकरपामोत्तकः किं यूर्यं पत्तपातेन व्यवहारे पश्यत येनापापि एष इताग्राम्याहृत
वासने धार्यते ।

॥ पत्र १५० ॥

११। ही चनेन मया कूलं पापमन्यथा मनके निपतितम् । तपत्र चाहुदत्र उपविशति तत्रावग्रुप विश्रामि । चाहुदत्र पश्य पश्य तो ततो भाषा भाषा मया मारिताति ।

१२। देखितोऽस्मि शार्यचाहुदत्रेन वरान्तसेनासकारं तत्रालकृष्णानि गृहीत्वा क्या धार्तमैत्रा वरान्तसेनया वासो रोहेन धार्मणोऽलकृष्णालकृत्य तननीसकारं देखित धर्माभृतां दातव्यं न पुर्वा हीत्वा तत्त्वमर्पयेति । तपावधारन्तसेनासकारमेव गच्छामि । क्यो भाव रेभिल । भो भाव रेभिल कि निमित्तं त्वयुद्दिनोद्दिन इव लक्ष्यते । कि भाषासि । शार्यचाहुदत्रोऽधिकरणमाहृतं इति । तत्र अलु उल्पेन कार्येण भवितव्यम् । तपावधारन्तसेनापृहं गमित्वामि । अधिकरणमपृष्ठं तावदमित्यामि । धर्मधिकरणमपृष्ठपत्रपावदविश्रामि । शुभमधिकरणमेवकान्तो बुद्ध नम विश्ववस्थः ।

१३। वयस्य स्वस्ति ते ।

१४। अपि ज्ञेयं ते ।

॥ पत्र १५१ ॥

१५। भो वयस्य किन्निमित्वगुद्दिनोद्दिव इव लक्ष्यते कुसो वा धारुतः ।

१६। क एवं भाषाति ।

१७। एताकिमर्त्त न भयाने गृहं गतेति ।

१८। भो भो शार्या येम तावधारन्यापनविहारः । मदेवकुलस्तदाकृपये लकृता उत्तियनो सो वर्णक लक्ष्यताकारं पादीदृशमकार्यमनुतिष्ठतीति । अते रे कुलाटात्र रात्रयात्मसंसामनक उच्छृंखलं कृततन्दोषमाप्त धरुमुवर्णमपित्तमर्कटकं भाषा भाषा नमाद्यतो य इदानीं नम विश्ववस्थः कुसुमिता साध्वीलतामयाकृष्ण कुरुमावचारं न करोति कदाच्याकृहायाः पललवच्छेदो भवतीति य कर्मोदृशमकार्यमनुभयलोकविरुद्धं करोति । तिष्ठ रे कुट्रिनीपुत्र तिष्ठ तिष्ठ यावदेतेन तव लदृष्टकुठिलेन दृष्टकाङ्क्षेन नक्तकं ते प्रतापण्डं करोति ।

१९। शृणवन्तु शृणवन्तु शार्यमिदाः । चाहुदत्रेन शह नम विश्वादो व्यवहारो वा किमर्त्तमेष काकपद्मोर्मसाक नम विश्वः प्रात्प्रथं करोति । या तावत् रे दास्याः पुत्र दुष्टव्युक्त ।

॥ पत्र १५२ ॥

२०। पश्यन्तु पश्यन्तु शार्या एते अलु तस्यासतपस्तिनदा अलकृताः । अर्थकल्यवर्त्तता कारणादेवा मारिता व्यापादिता च ।

२१। भोः किमर्त्त भूतायो न निवेष्यो ।

२२। चवहिता तावदार्था इदं सुवर्णभाष्यमध्यलोकयत् तदेवेदं न वेति ।

२३। सहृष्णमेतन् पुनरात् ।

२४। वृक्षकुरुतनि शल्मियो मन्त्रितं वाचा गृक्षितम् ।

२५। हताश अपेहि ।

२६। चपमनं कवया तदेवेतन् वेति ।

२७। शार्य शिलिपकुञ्जलतया चवध्याति दृष्टिं न पुनरात् ।

॥ पत्र १५३ ॥

२८। ननु भणामि । न अलु न अलु अनभिज्ञातमयवदा कदापि शिलिपना वटितं भवेत् ।

- १३। शार्यचाहृदयेतानि ।
 १४। तदा जय ।
 १५। कथमतानि तत्त्वा विषेणं गतानि ।
 १६। शार्य चाहृदत्र सब्र सत्यं वक्तव्यम् । पश्य पश्य ।
 सत्येन तु त्वं चलु लभते सत्यालापी न भवति पातजो ।
 सत्यमिति हे चलरे ना सत्यमलीकेन गृहय ॥
 १७। उपानं प्रवेशं पश्यनं गात्रयसि कपटकापटिकतया साम्प्रतं निगृहयि ।

॥ पञ्च १५४ ॥

- १८। व्यापादिता चर्हे त्वगपि भया व्यापादिताति ।
 १९। ग्रामुत् ग्रामुत् महारात्रका एतेन मासिता । एतेव संज्ञेष्व द्विन्ने एतत्य दरिद्रचाहृदत्रता
 ग्रामीरो दपडो न भार्यताम् ।
 २०। प्रसीदन्तु प्रसीदन्तु शार्यगिद्या । यस्तावत् चीरैरपहृतस्य । तपादि व्यापादिता यम दातिका
 तत्त्वापि ग्रीष्मतु मे हीर्वाणुः । अन्यच । शर्यिग्रामवर्चिनोर्वाच्वहारः । ग्रहमर्जिनी तमुक्तौतेनम् ।
 २१। शर्वेहि गर्भादासि गच्छ किं तत्त्वेन ।
 २२। हा तात् हा तुत्रक ।
 २३। कृतं मैत्रतय चात्मनः सदृशं साम्प्रतं गच्छामि ।

॥ पञ्च १५५ ॥

- २४। यद्यर्थं शास्त्रापयति । शार्या गतोऽस्मि तत्र रूता पालको भणति ऐनार्थकल्पवर्तत्य कार्
 याद्वग्ननदेना व्यापादिता तं तत्रैव शम्भूयानि गते वृक्षा दिग्दिमं ताडयित्वा दक्षिणाद्यशानं नीत्वा
 गूले भजत । इति गः कोऽप्याप्ते इदृशमकार्वयनुतित्वति स एतेन सनिकारदपडेन ग्राम्यते ।
 २५। गूले द्विन्ने कुतः पादपत्त्वा पालनम् ।
 २६। चहं ते मियवक्षयो भूत्वा त्वयाविद्वितान् ग्रामान् भार्यामि ।
 २७। एवं गुरुत्वे ।

॥ पञ्च १५६ ॥

- २८। इत चामच्छतु शर्यः ।

॥ पञ्च १५७ ॥

- २९। ततिं न कलयत कारपां नववधननगामो निषुणा ।
 श्चिन्देण श्रीर्वच्छेदनशृलारेषेषु कुशली च्यः ॥
 अपसर्त शार्या अपसर्त । एष शार्यचाहृदत्रः ।
 दत्र कर्वीरदामा गृहीत शावायां वक्षापुरुषाभ्याम् ।
 दीप इव मन्दस्तेहकः सोकं सोकं चरं यानि ॥
 ३०। अपसर्त शार्या अपसर्त ।
 किं पश्यत सामुख्यं वध्यमानं कालपरशुधृभ्याम् ।
 सुवनश्चकुमाविवाचं सुवनपुरुषद्वगमतम् ॥
 चामच्छ रे चाहृदत्र चामच्छ ।

॥ पत्रं १५८ ॥

। १। अपसरत् शार्या अपसरत् । किं पश्यत् ।

इन्हः प्रवालुमाणो गोपनवः संकलनवा तारणाम् ।

मुपुरुप्राणाविपत्तिशब्दाः इमे न दद्वयाः ।

। २। चरे शाहीन वश्य पश्य ।

नगरीशासनमूर्ते वश्यमने कृतान्ताश्चात् ।

किं रोदिति अनारितमनवा चनामे पतति वशम् ॥

। ३। चरे गोह ।

न च रोदिति अनारिते नैव छन्दो पतति वशम् ।

महिलाशास्त्रमेष्वे निपतति नयनाश्चुधाः पतिः ॥

। अपि च ।

वश्ये नीयमाने तनस्य सर्वत्र हृषतः ।

नयनचलिलौः सिक्षो रुद्याता न उन्नमति रेणुः ॥

। ४। शामच्छ रे चारुत्र शामच्छ इदं धोषणात्यानम् । शाहत उपित्तमे धोषणत धोषणम् ।

। ५। श्रृणुत शार्या श्रृणुत । एष सार्थवाहविनवद्वस्य ममा सामर्द्वस्य पुत्रक शार्य चारुत्रो नाम । एतेन किलाकार्यकार्यिणा गणिका वसनतेना चर्वकलायर्थस्य कारपात् शून्यं पुष्पकरपुडकीपीपा यानं प्रवेश्य आहुप्राणवलालकारेणा मादित्तेति । एष सलोको गृहीतः च्यव्य च प्रतिपदः । तदा राता पालकेन वश्यमास्तुपा एतं मारणितुम् । वश्यर इदृशसुभयलोकविरुद्धमकार्यं करोति तदपि राता पालक एवमेव ग्राहति ।

॥ पत्रं १५९ ॥

। १। अपसरत् शार्या अपसरत् ।

एष गुणरत्ननिः सल्लन्दुव्यानामुत्तरे पाणेतुः ।

श्वसुवर्यो मापउनकमपनीयते एष नार्याः ॥

। अन्यत्र ।

शर्वः खलु भवति लोके लोकः सुखसंसितानां चिन्तापुकः ।

विनिपतितानां नराणां प्रियकारी दुर्लभो भवति ॥

। २। अपसराणां कृतं विविको रक्षमार्गः । तदानवतैनं दत्तवश्यच्छ्रुम् ।

। ३। हा तात हा विवश्य ।

॥ पत्रं १६० ॥

। १। विमलाके एज्जातपतियहं करोयि ।

। २। एवं क्रियताम् ।

। ३। हा तात हा पितः ।

। ४। शामच्छतु ।

। ५। हे पचुराः । जपामनतं दत्त एष शार्यचारुत्रः पुत्रसुत्रं पश्यतु । शार्य इति । शामच्छ रे दारक शामच्छ ।

। ६। त्वरतां त्वरतां भद्रमुख पिता ते मारणितुं नीयते ।

- १७। हा तात हा पितः ।
१८। हा प्रियवरसय कुत्र मवा त्वं द्रष्टव्यः ।

॥ पत्रं १६३ ॥

- १९। चागच्छ रे चाहृदत्र चागच्छ ।
२०। थे चार्यचाहृदत्र निरुपदेन नास्त्रा चालपसि । थे पश्च ।
चमगुदये चवसाने तथैव रात्रिनिदिवमहतमार्मा ।
उदृदमेव किञ्चोरी नियतिः खलु प्रतीहं यति ॥
२१। शन्यतः । शुष्का व्यपदेशा चस्य किं प्रणमितमसकेन कर्त्तिष्ठम् ।
रामुगृहीतो इषि चन्द्रो न वन्दनोद्यो ज्ञानपदस्य ॥
२२। थे थे चापडाला । कुत्र मम पितरै नवतः ।
२३। न खलु वर्णं चापडालाशाएडालकुले जातपूर्वा अपि ।
ऐ । अभिवन्ति सार्षु ते यापालो च चापडालाः ॥
२४। तत्किमर्य गार्यत पितरम् ।
२५। अत्र रात्रिनियोगः खलु व्यपदायति न खलु व्यम् ।
२६। व्यापादयत मां मुखत पितरम् ।
२७। एवं भाषान् चिरं ने ज्ञीव ।

॥ पत्रं १६२ ॥

- १। भो भद्रमुखा मुखत प्रियवरसय मां व्यापादयत ।
२। चपसारूत धार्या चपसारूत ।
किं पश्चत सत्पुरुषमयशोब्देन प्रनादजीवाश्चम् ।
कृपे लघिडतपाङ्गं काञ्जनकलसमिक्ष गज्जनतम् ॥
३। थे पुनरपि धोयण ।

॥ पत्रं १६३ ॥

- ४। कषमपापशाहृदत्रो व्यापालो चहं निगडेन चामिना वहः । भवतु चाक्षन्दामि । शृणुत
चार्याः शृणुत । चवेदानीं गदा पापेन प्रवहणपरिक्तेन पुष्पको पउकत्रीयोर्यानं वरान्तसेना नीता तातो
मम चामिना यो न कामयते इति वृन्दा व्याहुपाणव्रतलाकरोपा यारिता न पुनरेतेनर्थेण । कां विद्वा
तथा न को इषि शृणोमि । तत्किं करोमि । धामानं पात्यामि । वरेवं करोमि तदा धार्यचाहृदत्रो न
व्यापादयते । भवतु अस्याः प्रापाद्वालाद्वप्रतोलिकाया एतेन श्रीर्घावाचेष्यान्यानं निजिपामि । वा महमुपर
तो न पुनरेष कुलपुत्रविद्मानो वासपादय धार्यचाहृदत्रः । एवं यदि विषये लब्धो मया पूलोकः ।
धार्यां न पुनरुपतो इषि भागो मे दृपउनिगडः । तस्यापडालधोर्यं समन्वेष्यामि । हृहो चापडाला
चन्तारमन्तरम् ।
५। थे को इनारं याचते ।
६। श्वावृक चपि सार्यं भाषाति ।
७। सर्वं चहमपि मा कस्यापि कस्यिवरीति प्रापाद्वालाद्वप्रतोलिकाया दृपउनिगडेन वहा
निजिपुः ।

॥ पत्रं १६४ ॥

१३।

मरेन निकामेन भक्ते शकेन सूपेन समत्यकेन ।

भुक्ते मया चालनो गृहे सामृष्यकुरेण गुडेदनेन ॥

मिन्नकाम्यवत्त्वं वायायाः चापडालवाचायाः स्वरसंयोगः यथा च एष उदीतो वशितिपितमग्रवदः पठलामां च अूर्धते तथा तर्कयामि दृढिचाहृदत्तको वश्यत्यानं मौष्ठिके इति । तपेच्छिये । प्राविनामे नाम गहन् एहत्यच्य परितोषो भवति । शुरां च मया योः पि किल प्राञ्छ व्यापायमानं पश्यति तत्त्वान्यग्निन् जन्मान्महे चत्तिरोगो न भवति । मया जलु विषयनिराम्प्रविष्टेनेव कीटकेन किमपि चन्तरं मृद्यमापेन उत्पादित सत्त्व दृढिचाहृदत्तक्य विनाशः । रामप्रतमामीद्यायाः प्रापाद्वालायपतोलिकायामधिरूपान्मः परकर्म पश्यति । ही ही एतत्य दृढिचाहृदत्तक्य वर्ध्ये नीजमानस्य एतावान् जन्मान्महो यथां वेलायमस्मादृष्टः पवरो वृग्मानुयो वर्ध्ये नीयते तथां वेलायां कीटां भवेत् । कलमेव स नववत्तीवर्द्ध इव परितो दलितां दिये नीयते । अयं किमिनिराम्प्रविष्टेनामीद्यायाः प्रापाद्वालायपतोलिकायाः मयोपे वृष्यता निपतिता निवारिता च । कर्म स्थावरकर्मेष्टोः पि नामि इह । नाम तेन इतो मत्वा मन्त्रभादः कृतो भवि वति । तथावदेनमन्वेष्यतामि ।

१४। भृष्टार्थं एष च चामतः ।

१५। अपराह्न दत्त मार्त्र द्वारे पित्रज भवत तृष्णोकाः ।
चविनयतीक्षणावियायो दुष्टचलीवर्द्ध इति इति ॥

१६। श्वे रे चन्तरमन्तरं दत्त । पुक्र ल्लावरक चेटक एवि मच्छवः ।

१७। चन्तर्य वसन्तचेनो मार्त्रविद्वा न परितुष्टोः सि चाम्प्रते प्रापाविज्ञनकल्पपादपार्यचाहृदत्तं मार्पितु व्यवसितोः सि ।

१८। न हि रत्नकुम्भदृष्टोः इह स्त्रियं व्यापाद्वायति ।

१९। श्वे त्वया मार्तिता न चाहृदेन ।

२०। क एवं भएति ।

२१। ननु एष माधुः ।

॥ पत्रं १६५ ॥

२२। इति कर्म स्थावरकर्मेष्टोः सुरु न मया संयतः । एष जलु मम घकार्यत्वं साक्षी । एवं तावत्क्रियामि । जलोके भृष्टार्थां श्वे एष चेटः सुवर्णचौरिकायां मया गृहीतस्ताडितो मार्तिता तत्कृत्यै एष यन् भएति किं तर्व तत्यम् । पुक्र ल्लावरक चेट एतद्वृहीत्या अन्यथा भएति ।

२३। पश्यत मृष्टार्थक श्वे सुखणेन मां प्रलोभेति ।

२४। एतां तसुवर्णांकं यत्त कार्यान्वया वदः । श्वे चापडाला मया जलु एष सुवर्णभाष्टार्थार्थे नियुक्तः सुवर्णां चोर्यन् भार्तितस्ताडितः । तपादि न प्रत्ययत्वं तदा पृष्ठं तावत्प्रयत्नः ।

२५। ग्रोधने भएति । विलपुष्टेष्टः किं न प्रत्ययति ।

२६। इति ईदृषो दासभाषो वल्लत्वं कमपि न प्रत्यययति । शार्यचाहृदत्त एतावान्मे विभवः ।

२७। भृष्टक ताडित्यता एवं चेटं निष्काश्य ।

२८। निष्काश्य रे । श्वे चापडालाः किं विलम्बेत्वं मार्तिताम् ।

२९। यदि त्वय्यमे नवमेव मार्त्य ।

३०। हे चापडाला मार्त्या मां सुखत पितरम् ।

॥ पत्र १६६ ॥

- ११। सपुत्रेव एनं मार्यत ।
- १२। किं मया मरेन कर्तव्यम् ।
- १३। भो व्यथ्य एवं त्वया ताते त्वया विनाहं प्राणान् धारणमीति ।
- १४। युक्तं नेदम् । तदापि न शङ्कोमि प्रियवस्त्रविरहितः प्राणान्धार्यिति । तद्वाप्तव्ये दारकं सर्वर्य प्राणार्थत्वामेन प्रियवस्त्रविरहितमिति । भो व्यथ्य परापादामि एते लघु ।
- १५। चरे ननु भासामि सपुत्रकं चाहृतं व्यापादयोति ।
- १६। न कृत्याकर्मदृशो रसात्मिर्विदा सपुत्रं व्यापादयोति । तनिकाम रे दारक निकाम ।
- १७। इदं ततोर्यं व्यापादस्वानं ताउयत उिपितम् ।

॥ पत्र १६७ ॥

- ११। कथमस्य न प्रस्तावने पीडा । चरे चाहृत वटुक न प्रत्ययते एष पीडनः । तदामोक्त्या विनृता भणा मया वसन्तरेणा व्यापादिते ।
- १२। चरे चापडाला सत्यो न भणति चाहृतवटुक । तद्यावत् कुपाता गर्भर्वेश्वरपदेन शृङ्गलेन ताउयित्वा ताउयित्वा ।
- १३। भो चाहृत भणा ।
- १४। व्यापादिता ।
- १५। चरे तवात्र व्यथर्यायाः ।
- १६। चरे तव ।
- १७। चरे लेखे कुर्मः ।
- १८। चरे यदि मम व्यथर्यायसदा तिष्ठतु तावन्मुहूर्तम् ।
- १९। किन्निनिश्चम् ।
- २०। चरे भणितो इसि पित्रा स्वर्गं गच्छता यथा पुत्र वौरुक वहि तव व्यथर्यायो भवति मा सहसा व्यापादयसि व्यथम् ।

॥ पत्र १६८ ॥

- १। चरे किन्निमिश्चम् ।
- २। कदापि को इपि चाहृतर्व इत्वा वज्रं मोक्षयति । कदापि राजः पुत्रो भवति तेन सर्वं ध्यानां मीक्षो भवति । कदापि हली वज्रं व्यपउयति तेन सम्भवेण वज्रो मुक्षो भवति । कदापि राजपि विवर्तो भवति तेन सर्वव्यानां मीक्षो भवति ।
- ३। किं किं रातपरिवर्तो भवति ।
- ४। चरे रे व्यथपालिकाय लेखं कुर्मः ।
- ५। चरे ग्रीवुं मार्यत चाहृतम् ।
- ६। चार्यं चाहृत रातनिवेगः चलु व्यपत्तयति न वज्रं चापडालः । तत्सर्वं वात्सर्वात्मगम् ।
- ७। चरे इदं दृश्यो दक्षिणासप्तानं यद्येत्य व्यथा कष्टिति प्राणान्मुक्षति । यद्यव पश्य ।
सर्वं कलेवरं प्रतिवृत्तं कर्पन्ति दीर्घमोक्षयत ।
सर्वमपि ग्रूललम् वेष्मिवादृष्टसर्व ॥

- १८। न तावदमिष्यामि चाहृत्रकं व्यापासनां तावत्यज्यामि । कर्णुपविदः ।
१९। चाहृत्र कि भीतोऽसि ।

॥ पञ्च १६९ ॥

२०। शार्य चाहृत्र गगणातले प्रतिवसन्ना चन्द्रशैर्णा विपत्ति लभेते कि पुरुषना मरणभीरुका मानवा वा स्त्रोके । को उपुत्तिः पतिति को अपि पतितोऽपुत्रिष्ठते । उत्तितपतातो वसनपर्वाता; प्रब्रह्म पुनर्जित । एतानि हृष्टे कृष्णा संधारयात्मानम् । एतचतुर्थं शोषणास्थानं तदुद्घोषयाम् ।

२१। शार्यर्वं चरणानपरिष्वासनां समाइवार्य वसनतसेनिकां नयन् चनुगहीतोऽपि पवरयाः । उपसिके कुञ्ज त्वं नेष्यामि ।

२२। शार्यचाहृत्रस्यैव गृहम् । तथा दर्शनेन यगलाऽङ्गनसेव कुनुहिनीमानन्दय मात् ।

२३। कर्तरेषा मार्गेषा प्रविष्टामि । रात्मार्गेषैव गच्छामि । उपसिके एहि एहि शं रात्मार्गः । कि नु खलु एष रात्मार्गं महान् कलकलः शृणते ।

२४। कर्तं पुरुषो महान् तनसमृहः । शार्य वामोहि तावत्कि निवृत्तिः । विष्वमन्त्रकान्तेव वसुन्धरा एकवासीनात् उत्तियितो वर्तते ।

२५। इदं च पद्मिं शोषणास्थानं तत्त्रात्यत उत्पितमुद्घोषयत शोषणाम् । भी चाहृत्र प्रति पालय मा भैः श्रीमेव मार्गिते ।

॥ पञ्च १७० ॥

२६। उपासिके त्वं किल चाहृत्रेन यातितासीति चाहृत्रो गात्रिणुं नीयते ।

२७। हा खिक् हा खिक् कर्तं मन् मन्दभासिन्याः कृते शार्यचाहृत्रो व्यापासते । भो त्वरितं वर्तितमार्दित्रिं मार्गम् ।

२८। त्वर्तां त्वर्तां वृद्धोपासिका शार्यचाहृत्रं द्वीवनं समाइवासयितुम् । शार्यो यन्तरमन्तरं दत्तः ।

२९। यन्तरमन्तरम् ।

३०। शार्य चाहृत्र स्वामिनियोगोऽपराध्यति तत् स्त्र यस्यार्थ्यम् ।

३१। शार्य चाहृत्र उत्तानो भूत्वा सर्वं तिडं एकप्रहरेषा मारयित्वा त्वं स्वर्गं नयामः ।

३२। शाकृषः सर्वोऽसुष्टुपुष्टिना गृहीतोऽपि ।

पृष्ठां प्रिमर्य पतितो दाह्याकोऽप्रशिरात्मिभः वद्गाः ।

वदा एतत्त्वं तदा तर्कयामि न विपश्यते शार्यचाहृत्र इति । भगवति चाहृतासिनि प्रयोद प्रसीद श्वपि नाम चाहृत्रस्य योजो भवेत्तदानुगहीतं त्वदा चापालकुलं भवेत् ।

३३। यथात्प्रमनुतिष्ठावः ।

३४। भवतु एवं कुर्वः ।

३५। शार्यो मा तावत् मा तावत् शार्यो एषां मन्दभासिनो यद्याः कारपादेष व्यापासते ।

॥ पञ्च १७१ ॥

३६। त्वरितं का पुनरेषा चंसपताता चिकुरभारेषा ।

या मेति व्याहृत्यो उत्तियाहृता इत एति ॥

३७। शार्य चाहृत्र कि निवृद्य ।

- १३। शर्वं चाहृत्र कि निवदम् ।
- १४। कर्तं वसन्तसेना ननु खलु व्यापादिः साधुर्म व्यापादिः ।
- १५। शर्वं तीवति चाहृत्रः ।
- १६। तीवति वर्णशास्त्रम् ।
- १७। प्रत्युत्तीवितान्मि ।
- १८। तपोविषयसंकरं रातो वलवाटगतस्य निवेद्यावः ।
- १९। विस्त्रयं केन मर्मदासी तीवतं पापिता । उत्कान्ता मे दापाः । भवतु पलालिये ।
- २०। ननु वस्त्याकं रातात्तिर्थेन सा मणिका व्यापादिता तं मार्यत । तदादिवश्यालम्बे वान्मेयगावः ।

॥ पत्रं १७२ ॥

- १। शर्वं चाहृत्र सैवाहं पापा वस्त्याः कारपादिते त्वया छस्त्रो छवस्त्रा पापु ।
- २। शास्त्रार्थं शास्त्रार्थं तीवति वसन्तसेना ।
- ३। सैवाहं मन्दभागवा ।
- ४। विनिदिचिपातया कि निवेदं व्यवसितमांशेण ।

॥ पत्रं १७३ ॥

- १। शास्त्रं पापं तेनास्मि रात्यालेन व्यापादिता ।
- २। तेनानांशेण व्यापादिता एतेनांशेण तीवं प्रापितान्मि ।
- ३। न प्रथमितानाति मार्यार्थः । शहं स शार्वत्य चर्यासंवाहचिन्तकः संवाहको नाम पूतकर्तृर्महीत एतयोपासिकया शार्वत्य सम्बन्धोत्त्यलकृष्टेण निष्क्रीतोऽस्मि । तेन स पूतनिर्वेदिन शाकाद्यमणाकः संवृत्तोऽस्मि । एषापि शार्वा प्रवह्याविष्वर्वासेन पुष्पकृपउक्तीर्णोपायानं गता तेनानांशेण न मी अहु मन्यते इति शाहुपापाद्यवलाकारेण पार्दिता ।

॥ पत्रं १७४ ॥

- १। विस्त्रयं । एवं द्रुमतिकान्तं उद्दाम इव गर्भः ।
शानीतः खलवहं अहः कुकुरोऽन्य इव दुष्करः ॥
- २। वसन्ततात उपस्थितः स रात्रिव्यञ्जनः । तत्कामिद्यानीमयत्रापाः श्रद्धां प्रवतामि भवतु तमेवा गुप्यन्तर्गतार लापां ग्रापां गच्छामि । शर्वं चाहृत्र परिवायस्व परिवायस्व ।
- ३। शर्वं चाहृत्र मुच्च मुच्च व्यापाद्याम एनम् ।
- ४। मो शशरपापार्था परिवायस्व ।

॥ पत्रं १७५ ॥

- १। भृदारक चाहृत्र प्रापागतोऽस्मि । परिवायस्व परिवायस्व । यज्ञव सहृदयं तत्कुरु ।
पुनर्म दूषयिष्यामि ।
- २। व्यापाद्यत किन्निमितं पातकी तीक्ष्णते ।
- ३। मर्मदासि प्रसीद प्रसीद । न पुनर्मार्दिष्यामि तपरिवायस्व ।

॥ पञ्च ॥ ५७ ॥

- ११। शाश्वर्यं पत्न्युपतीवितोऽग्निः ।
 १२। शर्वं कृतार्थास्मि ।
 १३। इत्प्रसमनिशयत्वं प्रेष्य हिमुणो मे पव्रत्यादा अतुमामः संख्यः ।
 १४। शास्त्रात् सर्वीवितास्मि ।
-

ADNOTATIONES.

Pag. 1.

- I. 3. B om. syll. इः —
- I. 9. C परिभ्रमेण। —
- I. 10. A शार्णविद्वभिश्चान्। —
- I. 16. B om. syll. त्ता। —

Pag. 2.

- I. 1—3. B om. verba शूद्रको . . . किल। —
- I. 7. A संगीतक। —
- I. 8. AC शः। —
- I. 13. A तपावद्युते गल्या गृहिषीमाहूय। — BC किंचित्। —
- I. 14. Cod. D fol. 2 incipit syllabis रुषो न वेति। — A एव भोः का० om. च। —
- I. 15. B चविद् भो० २। C चविद् भोः भो०। D marg. छट्टाशुतसंपाप्तावविदाविद् भो० पद्म। Com. चविद् चविदेति निवेदे कांड कदमित्यर्थः। — A संगीतोद्या०।
- I. 17. BC किं चिः। — C कुनुचिं०। — A उच्चारितं। —
- I. 18. C चं। —
- I. 19. Vocem चु syllaba longa praecedat oportet. itaque post vocalem brevem sive ancipitem (i. e. इ ant चे aut vocalem brevem cum Anusvāra) scripsi चतु० post longam vero चु०। — Idem valet de जेव्य et ज्ञेव्य। In codicibus cum nulla constantia sit, utriusque vocis scripturae discrepantiam non notabo. —
- I. 20. AB कटाह। — AB परिधनता। C परिधंता। D परिधनेता deleta ut videtur diphthongo. D marg. परिवर्तनेन परिमाङ्गनेन। Com. माङ्गनेन। —
- I. 21. pro चारा A चापा। B चास। —
- I. 22. D उद्दोवचननी। marg. उद्दोपयननी। — A उद्दिच्च। —
- I. 24. A पातरासो चिः। —
- I. 25. B पाके सं विष। — D om. विष। —

Pag. 3.

1. 1. C सुप्तां : —
1. 2. C प्रेदः D पोदः : — A कुरुत्विष्णोः D कुरुत्विष्णिं : —
1. 5. C इच्छिः D इच्छिः : —
1. 8. A पठति : —
1. 9. BCD किं चिः : — Com. अन्नदत्तं = अन्नदत्तं इति pro अस्तित्वं : —
1. 12. Pro चिं चिं quod D om., C चिं चिं : — D रहोः : —
1. 13. रात्राणां तत्वं अद्वितीयः : — A ते pro ते : — BC रात्रासेहुः et C marg. रात्रासेन्तुः D marg. रात्रासेन्तम् : Nos cum Com. : —
1. 14. CD भज्ञते किं etc. : —
1. 16. BCD देते : — D लिपित्वस्तदि : —
1. 17. C et Com. शास्त्रं च गमिष्यते : — D द्वा॒ प्रो॑ द्वा॒ : — D द्वा॒ : — A संचुष्योः B et D pr. m. लंकुष्यो sed D corr. : — CD marg. et Com. वर्त्पदो दीर्घकांडं तत्य लम्ब्युकः तद्याननिधिष्ठो मृत्तिकास्यूपाः य हि द्वौप्रथां पानोपोहारे द्वासुलायामः पात्यते : —
1. 19. C यद्येहुः semel. in D numerus २ sec. m. additus. : —
1. 20. C इदं pro इत्यं : —
1. 21. D अप्यापा कुरुत्वाहं मुम्पेदि : —
1. 22. BC °मोपहारृः : —
1. 23. A उवासोः D उवासासोः : —
1. 25. BC अहित्रष्ववदोः D अहित्रष्ववदोः : —

Pag. 4.

1. 3. पेक्खन्तु cum ABC bis scribendum. — BC भज्ञते pro भज्ञते : —
1. 4. A परिच्छेपा : B et D pr. m. परिच्छेपा : D corr. ut nos. Com. भज्ञते परिच्छेपा भज्ञते भज्ञते भज्ञते भज्ञते : नहा कर्तृपरिच्छेपोन : voluit भर्तुः : —
1. 5. D om. पस्तोद् पस्तोदि : —
1. 9. C आः D om. आः : — BCD युजा : —
1. 10. BCD कलापं : — A समुद्रं om. यं : — C अपित्तं यं : Com. वर्त्पनानिति पाते उभयामां : voluit igitur उभयामां : —
1. 13. A अपुच्छित्वद्विष्टु त्रिपादः : BC °प्रदि त्रिपादः : —
1. 14. D कर्तृपरिच्छेपदि : — A इच्छिः Com. एत्यतः : — D उवासासके : —
1. 15. AB केषा २ : —
1. 17. D तेषा हि ता गच्छद्वुः : — D अम्भादिसत्पारोत्तोत्तमाः : —
1. 19. D अप्यापेदि त्रिपिनिः : —
1. 21. C उत्प्रद्योरुः : —
1. 22. D गेहुः एण्णं द्रव्यं उवासामनित्यं : Com. भज्ञते इन्द्रमुपनिमंत्रित्ये : —
1. 23. A भवते pro भज्ञते : —
1. 24. D om. अम्भाणाः : — C उवासाः D उवासासः : —

Pag. 5.

I. 1. D गीतवाणं च । et in marg. निश्चावकं च । वृत्तादिस्थितां उल्पूर्णपात्रं निश्चाव इति वया प्रसिद्धः । पिस्सवन्मिति पाठे निःसप्तनमित्यर्थः । Com. पिस्सवन् च पितॄणां समुत्तुदं वृत्तादि etc. ut D. —

- I. 3. Pro तथा BC तः । D वहा । — C पठमें । D पठमें । —
- I. 4. Pro पटे पटे में C ममोपदेसं । D में पटे पटे । —
- I. 7. A निष्काल्ने । D °नाः । —

Pag. 6.

I. 1. D प्रावरकः । —
I. 2. AB गरे । — CD om. विः Com. गरीबापि voluit नवीवापि । —
I. 3. A नैतेयेण । — A आमन्तणारूः । D आमन्तणकारूः Com. आमन्तणारूः आमन्तणा कानि । — D हा वारे । —

- I. 4. AD कर्दीए । — A प्राप्तः । D प्रज्ञः । B पेहः । C चहोरूँ पेरूः । —
- I. 5. A चसिदो । —

I. 6. A चतुर्सालदु० । — D दुष्यारूः । — A गलवकः । B मल्लवकः Com. et D marg. मल्लकण्ठपत्तिवृतः तल्लकः पात्रविशेषः पत्रपुढो वा दोना इति प्रसिद्धः । (Hindust. ندو) चित्रकृपते वर्णिकापात्रं मल्लकः । चन्द्रन्तरचतुर्सालदु० उपविट्टित्रकर इव छित्रिष्ठ सूडा२ चंगुल्ययैः अपनयामि न तर्जयामि (D भजयामि) चत्यन्तरपूर्वादित्यर्थः । चित्रकरो चंगुलीमस्तित्तलेखनि करा वर्णिकाभाषणं सूडा२ अपनयति विचिपति । अन्यथा वर्णिकाविनुपातः स्यादिति । — D चदपि परिवुदो । A परिवुदो । —

- I. 7. D चागंगुलीमिहः । — C द्वितिष्ठ semel. A चित्रिष्ठ २ । —

- I. 8. 9. D ताहि ताहि । —

- I. 10. AB एसो च चतू० । — AB तुणातु० । —

- I. 11. D पावर्त्तो । —

- I. 13. CD om. चत्तः । — A इसो २ । —

- I. 16. BCD om. च । —

- I. 21. BC om. इति et मन्दं semel. D om. इति मन्दं मन्दं । —

- I. 22. A ता ताव पवित्रानि । —

- I. 23. BC भोदे । —

Pag. 7.

- I. 1. A चार्वकाल । —
- I. 4. D पावर्त्तो । —
- I. 13. A मृतः प्रतीरेणः मृतः । —
- I. 14. A दाणिदूदहातो । B द्वाणिदूदहातो । cf. 6, 8, 17, 18. — C कादर om. हे । —
- I. 19. C चंक्रामिद् । —
- I. 20. D विभवस्ता । — C प्रिवक्चंद्रस्ता । —
- I. 21. B om. चहिषदरूः । D चपिषदरूमयीषोः । —

Pag. 8.

L. 2. BCD तुजा : —

I. 3. D चरणो गोद्धालः । BC गोद्धालः चरणो । — वटा Sske. वट et वटी est vespa. Com. वटा बीरियो इति च्याता तालहस्ता । बीरियो est Hindust. بُرني *burni* i. e. vespa. —

I. 11—14. Cf. Hitop. 31, 11—14. —

I. 11. BCD et Hitop. हीयरिमातः । — Hitop. सत्यापरिभ्यामः sed cod. P. cum nobis. —

I. 12. Hitop. निःसावः । Cod. P. cum nobis. —

I. 13. B खिहितो । C खिहितो । D खिहितो । Hitop. निहतो । — A परिभ्यामः । —

I. 14. Omnes cum dramatis nostri tum Hitopadesae codices habent निधनता quod vix ferri poterit. Lassenius ex coniectura निधनता । —

I. 15. A तुमरिष्य २ । —

I. 17. C परूपस्य । —

I. 19. Com. खचनामां अनूनां उनामां उन्येषामुदायीनामां । —

I. 20. भवते चेति चकारो हेतो । उनामामे कलत्रपरिभ्यामो हेतुः । —

I. 22. BCD गच्छ त्वमपि । —

Pag. 9.

I. 1. BC om. देवता et habent पा दे पशोहनिः । — D पा दे पशाद् देति (देनिः) । —

I. 2. C रेवेसु अचिदेतुः । —

I. 3. D pr. m. मृहस्थितस्य sed corr. —

I. 4. A वापि pro वामिः । —

I. 5. D तुष्यन्ति देवता नितं श्रमिनां । —

I. 9. D pr. m. वामदो sed corr. — D दक्षिणा in marg., deinde दक्षिणादो । —

I. 10. A रात्रबल्लहा । —

I. 11. D मूसधो । —

I. 12. BCD अहिनुहावलिदो वक्तो (B वक्तो) दापिः । Com. कालसर्पस्य मुखापतिः सूषक द्वय वथो भविष्यामि । — C marg. अहिनुहावलितः D marg. अभिसुजाः । —

I. 14. C निर्वाणामि । —

I. 15. A तिर वसन्तसमे २ । C तिः वसः तिः तिः । —

I. 19. Com. विशदो संचरापालाक्षवगुपामिती पृष्ठ इति वाचत् । —

I. 22. Adscribam verba Commentarii ad primum hoc S'akārae sermonis specimen, quanquam corrupta et quorum emendationem certam non habeo: शकारभाषायां चर्वाणितिस्तितो अनेत्या यकार लेखः वृस्पृष्टा तालवा इति वचनात् स च संयोगः प्रयत्नलाभवात् पूर्वस्य गुह्यत्वं न (Cod. ग) करोति । D marg. शकारभाषायां चर्वाणितिस्तितो अनेत्यो व (?) कारो लेखः । — A चिह्न (sic) वसं° चिह्नः । B चिह्न वसं° चिह्नः (sic). C चिह्न वसं° चिह्नः । D चिह्न वसं° चिह्नः । Com. चिह्नः । —

1. 23. D pr. m. याजि धावजि et corr. °सि °सि : —
 1. 24. A मलोहजि : Com. न मियसे : AB चिठ : C चिठू : D चिठ : —
 1. 25. A उखादि et उडके : — Com. तवज्ज्ञी बराकः : —

Pag. 10.

1. 2. C hic et semper अत्तरः — ABC चिठ्ठः D pr. m. चिट्ठ corr. चिठ्ठः —

1. 3. A गच्छि अतिका : — Com. अंतिकान्मम यहा अंतिका झेडा मे भगिनी। अतिका भगिनी झेप्तेयम् : —

1. 4. D गोटि : Corrigendum erit गोली। —

1. 5. A भट्टके : BCD भट्टके। Com. प्रामिष भट्टके घ व्यामी स्वामिभट्टाकः। —

1. 6. C वणो : —

1. 7. A वसनतसेने २ तित्त २। —

1. 12. A चित्त २ वसनतशेणिए। B चित्त वसनतशेणिए चित्त। C चिठ्ठ वसं० चिठ्ठ। D pr. m. चित्त corr. चिठ्ठ। —

1. 13. A गमदै। B अंहाणः C अहाणः D अम्दैदै। Cf. Var. II, 38. S'ak. 35,

14. Lassen. Anthol. 69, 17. — ABC वट्टचनी। D वट्ठ०। —

1. 14. BC शयाके। — D पिर्दित्वं। C marg. निर्देहं। tum मे foret = मा। Cf. L. p. 432. Com. et D marg. निर्दाः। —

1. 16. A रावण०। — AB व्य pro वः। —

1. 18. Com. विज्ञेयान्तो अतिशयाना। Est igitur व्याख्ये पित्त॑ sicut p. 59, 14. et M. 14, 107. —

1. 20. BCD प्रविसृतः। Com. प्रविसृतः प्रचलितः et sic D marg. — D निरुद्धाः। Com. न निरुपाभि अपि तु दृष्ट्योवः। नकारः कार्की। Legisse videtur न हृथ्याः। —

1. 23. Com. नार्यां विवाके देकादि विज्ञे तथ्य मोषणाश्रीलः कामो यज्ञ कणिका चर्मकादि का। चौराणी किंविश्वा चौपक्त्राणं भवति तद्व कशोक्ता कशाचावताड्ना चर्मतिका (?) उच्चते। — Com. नद्याशिका गर्व्यभत्तिका। प्रकैं (sic) शुष्कयांसमित्येके। — ABD लासिका। Com. लाशिका नर्तकी। —

1. 24. पोशाणा sic Codices. D in interpr. Sanser. निर्नासा et in marg. नकटी लोके। Cf. Hindust. *कुँ noseless*, et Mahratt. नकटा that has a snub or squab nose. Com. निपासा निमूनासा। — कुल० Com. कुलं ग्रन्तं नाशयति पातितित्तमनमात्। — A मंडिका। —

Pag. 44.

1. 4. A विट्ठनपृथिवीटितेव। D °नवरसंतितेव। Com. विट्ठनपृथिवीपासुल्या मनोहरत्वा
चक्रवृत्त्वदा तुल्यत्वं। विट्ठनपृथिवी कुडलौ। —

1. 6. C काणाक्षयान्तः। — A मूसण। D मूसण। — AB चूदमित्तं। —

1. 7. BCD दोषदो। —

1. 9. AB वसुग्नः। D वसुग्नः। — BC वहणिः। — A विष्णव तं। B वि तं। —
AB तुभवदुः। —

I. 10—13. De metro Com. dicit प्रतिपादं चतुर्दशमात्रवान् गत्रामात्रं हन् । Sed apud Colebr. singuli Mātrāsamaki versus sedecim mātras habere dicuntur. —

I. 11. D जाहिंजि cf. L. 434. Littera finalis radicis जाद् etiam in ho-
diernis linguis Indicis elisa est; confer Mahratt. जाणे et Hindust. كيمانا. —
D मंगमच्छकं । —

I. 12. D एदेहि मंगमच्छकेहि । Scripsi एदेहि cum ABC, nam Anusvāras
necessae non est positionem faciat. Vide adnot. ad 36, 12. —

I. 13. ABC नलधं । — ABC शेवन्ति । D सेवन्ति । — D marg. शुनका गृतकं न सेवन्ते
यपि तु सेवना एवेत्यर्थः । Com. vero haec habet: शुपाषा व्या शूतकं न सेवते । नकारः यि
रुद्धालने । तेनापि तु सेवत एवेत्यर्थः । e quibus apparat, legisse cum singularem,
quem cum metrum flagitare videretur, codicum scripturam reliqui. Cf. L.
434. Nescio vero, recte scripserim शुनिका in interpretatione Sanscrita. —

I. 15. AB विवेश्चित्तमुद्दहन्ती । —

I. 16. D रसनाः । —

I. 17. Ad वाङ् D in marg. उपलक्षिता । Com. लक्षिता । —

I. 18. A ब्रह्मादत् । BC ब्रह्मादुर्त । —

I. 19. BC अम्हेहि । — A अनिश्चालिष्टन्तो । D अहिष्ठालिष्टन्तो । Confer 12, 10 et
लुक्षकालने 22, 9. —

I. 20. CD वाणो । — A कुकुरेहि । BCD °ओहि ।

I. 21. A गिं । B गंधः । —

I. 22. AB चवेणां । C शवेणां । D चवेणां । Si recte interpretatus sum
चवेणां scribendum est शवेणां । Cf. 127, 12. Sed fortasse शवेषट्यं = चवृत्तकं
scribendum. Cf. Var. 3, 45. „Cor cum caule“ in ore S'akārae non offend-
deret. Et sic fere Com. legisse videtur. Dicit enim: शीघ्रं त्वरितं चवेणं चवृत्त
चन्त् . . . चवेणां चवेणामितर्य दृष्येते । — D हलके । —

I. 23. B पल्लविष्टः । C पल्लविष्टः । Confer 12, 9. —

I. 25. D न भेत्तव्यं semel. —

Pag. 12.

I. 1. A माहविष् २ । कपणाऽऽ २ । मद्धिष् २ । —

I. 3. A इतिवर्त्त । B इतिवामपणो० । C इतिवामपणो० । D इतिवमपणो० । —

I. 5. ABC इतिवाणां । D इतिकाणां । — BCD मोडेमि । D marg. et Com. नार-
यामि । —

I. 6. BC परिष्पो चि परिष्पालो । D परिष्पो चि ने परिष्पालो । —

I. 8. CD अनिष्ट्यताम् semel. —

I. 9. Codices परहुद्धिं scribe पल्लु० । — D om. आ । — G पल्लविष्टः । —

- I. 10. A repetit वा post व्यान्तस्त्राणः — D अदिशालभन्तो ut 11, 19. — ABC कोः D को तुर्यं पलिप्रादस्त्रादि। —
- I. 12. C त्रयद्गमः। —
- I. 13. D कुण्डौः। —
- I. 14. D हगोः। — Codices हत्ते। —
- I. 15. D °किंदैः। —
- I. 16. C पेक्ष्य पां पेक्ष्यः ABD पां पेक्ष्य ३। —
- I. 17. D वा pro च। — A यज्ञवक्ते; BCD यज्ञवक्ते। —
- I. 18. B तुष्टः CD उष्टः। —
- I. 19. A होइः। — B वा pro ज्ञे। —
- I. 21. A अवपाला। —
- I. 23. A मालीदृष्टिः BC मालीयश्चिः D मालीयदि। —
- I. 24. AD om. व्यान्तः। — BCD नामुष्याः। —
- I. 25. BD भोः pro भोहुः। — ABD om. प्रकार्णः। — D हगादो तथादो। — Codices किं चिः। — D marg. तत्त्वात् ग्रहीतुमिति ग्रेषः। Com. तद्विच्छिदि अन्विष्याते। —

Pag. 13.

- I. 1. A व्यान्तः pro विटः। — BC व्यान्तं semel, om. पार्यः। D व्यान्तं २। —
- I. 4. BCD हगोः। — AB तुर्येः। D देवतपुलिङ्गे et in marg. देवतपुरुषः। — B नामुष्योः। D नामुष्यवक्ते। — BC कामदृदद्योः। —
- I. 5. A व्यक्ताः pro व्यान्तः। — AD व्यान्तं पार्यः। B व्यान्तं २। — C व्यन्तं व्यन्तः। — ABC नन्तेश्चिः। —
- I. 6. Com. शालालिकं विट्यत्य हस्ते तालदानं कृत्यत्वर्यः। — B भावे semel. — A पेयः। B पेत्रः। D पेक्ष्य ३। C पेक्ष्य दाव में अनलेपा। Com. पेक्ष्यत्वं तावत्। में अन्तरेण नवीत्वर्यः। इत्येके अन्तरेण चित्रेन चन्योन्नं (leg. इत्यन्ने?) — A शुणिदृदा। —
- I. 7. BCD गणित्य हालिष्या। — C पां त्रेण। — D pr. m. नामादि delete vocali longa. —
- I. 8. BCD हगोः। — BD व्यप्याप्तगामन्तरां पा यामलन्तरां वा गड़े। C हगो पा व्यान्तरां पा यामलन्तरां वा गड़े। Com. यह न व्यान्तव्यरूपो न नगरान्तरमातः। — C अद्वाको। —
- I. 9. D ग्रीसः। — BC अत्पाकेहिः। — A पश्चाणुपचिदित्वाद्। B पश्चाणुपतिंषाद्। —
- I. 10. A om. व्यन्ते। —
- I. 11. A कथमये। — D व्यान्त इत्यभिः। A व्यान्तभियत्वगच्छति। —
- I. 12. A om. व्यान्तसेने। — AB om. पश्य recte fortasse. —
- I. 16. A तुष्टिं वा omissis rell. BC चाप्तिं च। Confer 120, 23. —
- I. 22. D गुणा। —
- I. 24. गार्दासी। — Com. व्यन्तव्यरूपे चेदो। —
- I. 25. B तस्त्रा pro ताह। — D चाहः। —

Pag. 14.

- I. 1. D यन च। — ABC हस्तादोः D हस्तादोः — D च एता। — B कलेतु। —
- I. 5. कापोलीमातः। D marg. कापोली कन्यका माता यत्ता सः। Com. कापोली कन्यका मातेरि देशीप्रकाशः। —
- I. 7. B अधिकिं। — BC अ॒ं। —
- I. 8. ABC अन्हेः। — C तत्त्वा। — ABC अ॒ं। — BC ति। — A न् pro न्। — D रेत्तः। —
- I. 9. D अवरुद्धनेता। — BC दुरुत्तणेण उवकिंद्रे तेषा पिष्ठ०। D दुरुत्तणेण उपकिंद्रे त्वेषा पिष्ठ०। —
- I. 10. BC माय। — AC पश्चिमा। D pr. m. पश्चिमा corr. इता। B °दा। —
- I. 11. BCD मयि। — C हीमन्दी semel. — AC पश्चिमा। B °दा। D pr. m. प्रदा corr. °इता। —
- I. 18. B वशनत्तमेनप्रेपिष्ठः। —
- I. 19. BC कि चिन्हः। — D om. चन्। — Com. चिन्हे मूर्खणश्चादि उपलक्षणां मा स्थानधादि। यस्ति किञ्चिचिन्हमुपलक्षणसीति पाठान्तरेण व्याप्त एव। —
- I. 22. पूर्णिदादृ। — A पाणिश्चादृ न--न पेक्षतामि भूषणादृदृ। (sic) — B पाणिश्चादृ अुम्ब्रतं उता पा वे° भूषणा०। C उता पाणिश्चादृ शुभ्रं उता पा वे° भूषण। D पाणिश्चादृ पा (2 syllabae deletae) ज्ञ पेक्षतामि (deletum aliquid?) भूषणादृदृ। —
- I. 25. D दृश्यते। —

Pag. 15.

- I. 1. D सीदामनीव। — AB संविलीना। —
- I. 2. A च pro तु। —
- I. 4. आ चुतं वर्तं० त्वया। D om. haec verba. —
- I. 5. D marg. et Com. गृहीतं चत्व तात्त्वर्यमयाकलितः। —
- I. 6. C °मर्तिश्चादृः। BD चूडः। —
- I. 10. C गमिष्ठाः। —
- I. 12. वाक्ये etc. D marg. et Com. वाक्यं न कर्तितित्वर्थः। —
- I. 13. A चह्या pro चुकृदः। — चकृदी० D marg. et Com. एकोभवनिः। —
- I. 14. D पदं श्रावते। —
- I. 18. A संपाद्यो। —
- I. 19. चात्पच्छदः D marg. et Com. वस्तवीनः। —
- I. 20. A चाहं et sec. m. चिह्नं। —
- I. 22. A बोचामि। — C चुहृदि त्वुपित्वा। —
- I. 24. 25. C semper ज्ञ pro च। — A चह्यापिणी। — D रुषिणा। —

Pag. 16.

- I. 2. BCD चेटो pro रुद०। —

- I. 3. A पदोवं वलिं ३) — C चहं चवावुदं। D चहं चवाउदं। —
I. 5. B मम विष। D ममवि। om. विष। —
I. 9. BCD दुष्यारेण। —
I. 11. A विः। — A चतुर्साऽ। — B चाचत्यामि। D चाङ्गामि। —
I. 13. A चन्द्रितां २। —
I. 16. AC चिर्द्धुः। B इः। D corr. इः sed pr. m. इः?। —
I. 17. B भावः २। — A गृहिदा २। D गृहिदा semel. —
I. 18. AC भट्टके। BC भट्टके। — BCD होः। —
I. 20. A चिदः। B विश्वदः। C चिर्द्धुः। D चिदः। Com. अम्बुदासाय सुनिश्चयं करुति
युवां दावपि तावदेकान्ते निष्ठाः। —
I. 21. BC गृहिदा semel. —
I. 23. AB हये। C विन्दे। D हये et in marg. हये। Com. केषवृद्धे। — A
मिश्या। B मिश्या। C मिश्या। D मिश्या corr., pr. m. मिश्या?। — BCD दोषदी। —

Pag. 17.

- I. 1. A विरसि। BC विरसि। — D विरहोदा। —
I. 2. A विलोक्तुहेषु। —
I. 3. AB लवाहि चंडः। C लवा॒हिचांडः। D लवा॒हिचंडः। Com. लप॑ चपिचंड
चतुर्चैः हिप्रद् एव वा चंडं महादेवं। —
I. 5. A °भिस्तेहि व्यवसिद्धि। —
I. 6. BCD च्वर्णोगः। — च्वर्णोगः exstat Sak. 59, 3. MA. 67, 6. —
I. 7. A om. तथा। — A दृष्टि इलितः। Com. दृष्टिग्रा॒ इति पाठे ग्रामो दृष्टि उपरिभागः।
— A मत्तलितः। — A फड़ pro ग्राम। —
I. 8. D पठिवने in utraque voce. — A तथा। — BC om. वीरॄ। —
I. 11. A रुमप्रसंगेन। —
I. 14. A मन्दमाललदेषा। —
I. 15. A चहिञ्चं। B हिचहृं pro हिचहृं। — A फुरुकुराऽ। D फुरुकुराऽ। Com.
कुरुकुरायति चत्वर्ण प्रज्ञपते। — D पदोषो। —
I. 16. BC भो pro भोदि। —
I. 17. CD भावे semel. — A मपुञ्जो। B मपुञ्जो। —
I. 18. AB चालुदः २। —
I. 19. AB गिहं। —
I. 20. BCD पेक्ख semel. —
I. 23. AB om. किः। —

Pag. 18.

- I. 5. A हे॒ पा॒ इस्तं। —
I. 7. D वृ॑। —

1. 8. D सालिष्ठः — C संठाणापापः D संठाणः — BC तुल्याण तुमणुस्तः D तुर्थ
तुल्याण तुमणुस्तः —
1. 9. A तति विः D om. विः — A पाप तद्व भवते विः B पाप त्वभवेः — ABC
चालुद० —
1. 10. D पालकिदा — A om. तेषाः —
1. 11. BCD इहितो — Com. उपर्मेति निधिः —
1. 12. A किंदतस्तः B कट्यास्तः C कष्टतस्तः —
1. 13. A चारित्रेषाः — B om. षाः —
1. 18. A प्राप्ते पर्यं र॒ —
1. 20. C नष्टाः — D marg. et Com. शीलवंचना तु व्याहितवंभावना —
1. 21. A om. कृतांतलिः —
1. 22. A मये — BC उच्चालेऽ —

Pag. 19.

1. 1. BCD om. आर्तः —
1. 5. Codices तुर्थः — B वरुक्षाः C वरुक्षाः D वरुक्षवायाः —
1. 6. A किंविषाधं चंतलिः B ग्रविषाधंतलिः C विषाधंतलिः —
1. 10. D पविष्ठोऽथ — Com. चण्डितां भोक्तव्यमपि नास्ति यदा चलिष्ठदत्तविमि (दत्तं पि?)
अहिकदत्तविमप्तोऽत्यानपीतर्थः —
1. 11. A विः — B पालिः —
1. 17. A ष pro षे — BC post षे addunt गम्भाते Consentit Com. —
BC गम्भाशीत् — BCD तुते —
1. 18. Com. प्रलोको वैश्वदेव्यावृत्तेन —
1. 19. इन्दउते CD et Com. interpretantur इन्ददत्तः qui secundum D et Com.
in Vribatkathā occurrit —
1. 21. C व्यक्तवायाः —
1. 22. BCD मूर्त्य धार्यचाह०
1. 23. Com. कुरुन्मी उपजीव्याः —

Pag. 20.

1. 3. वर्णनस्ते० —
1. 5. D कर्त्तः —
1. 9. A पविष्ठाः —
1. 10. D वर्तनस्ते० —
1. 13. BC यदिदेः Com. यदि चेदये चेत् नास्ति तदा गम्यताः —
1. 14. Codices यदि — D गम्भसि गम्भः — BCD होः —
1. 16. D छले ले —
1. 17. A मत्ततशीशका BD मत्तशीशका C शीशमस्तका Com. काकपृशीशमस्तका इति

हतापकार्यप्रदृष्टी काकपदवकारा ये भूर्तीलोयां श्रीर्घायां ग्रामयमः तेषां मस्तकभूत भूर्तचकवर्तिनामपि प्रधा नभूत एतनाचात्कुलयोरुचेपः कृतः । केचित्काकपदवर्तीः काकपदवत् पंचया श्रीर्घ मस्तकं वस्य पंचेतुप लक्षणं बटकयातः तेमालक्षयायुक्त इत्यर्थ इत्याहुः । ब्रह्म च मते श्रीग्रामलक्षका इति श्राकार्यवापीत्येण पुनरुक्तं न दोषः । D marg. काकपदवकारा ये भूर्तीलोयां मस्तकयायाः अंडाः तेषां श्रीर्घक प्रधान भूत । [यदा काकपदं श्रुत्यमसूचकं लिङं तमस्तके येषां तथाभूत ।] ब्रह्म यज्ञे मस्तकश्रीघायां इति पीनरुक्तं श्राकार्यवचनत्वेन तेषां । — AC दुरुदृः । BD दुरुः । —

I. 18. D उपवेसिताः । —

I. 21. BCD om. ता । — D उद्धेहि । BC उद्धेहि semel. । —

I. 24. D यदा । — C देव्यमणुडलं । —

Pag. 21.

I. 7. Codices शहीदः । — CD om. अत्त । —

I. 8. ABC दुरुः । D दुरुः । — B उत्तवका । C वृदुका । D वृदुवका । — A भण्णि । —

I. 9. ABC चाहृदत्तकं । D चाहृदत्ताकं । — A पावणालख । —

I. 10. BCD वग्नत्वेषाः । — A दारिषाः । —

I. 11. BC वलक्षकारा^० । D वलक्षकारायुणीश्वायाः । — BC तुष । —

I. 12. A पवित्रादा । B पवित्रा । C पवित्राः । D pr. m. ता s. ष्वा? corr. द्वा । —

ABC हृष्टे । —

I. 13. A ववहात्तचः । — Com. व्यवहारं विना इत्यनेन व्यवहारनामो नवमाकर्य सूचनाः ।

— Com. लघु श्रीर्घुः । —

I. 14. D चणित्तामाणाह । —

I. 15. AB वेले । — A पेक्षन semel. D पेक्ष २ । —

I. 16. A गोइलित्रः । D गोप्तर s. गोप्तरः? । —

I. 17. A गुस्ते च तलिदे च तु गेषे । D भित्ते तु गेषे । — Com. पतिरं प्रचुरम लेहं मांसं तलिदं उत्तमं देशीत्येके । Confer Hindust. لَنْा to fry. —

I. 18. D तिष्ठे । —

I. 19. A पा दु । —

I. 20. A श्रोणुकं । C श्रोट्ठिकं । D pr. m. श्रोणुक? corr. श्रोमाकं । — A लघुकं । B लटुकं । D लस्तकं delete syllaba ज्ञ et in marg. add. खुः । Com. श्रोमाकं श्रोमान्तं लस्तकं सकारात् । et postea लज्जं श्रोमाकं द्रव्यमपि श्रोमार्यमिति प्राचीनठोका । — Verba tertia usque ad पा भण्णि (I. 22.) D in marg. — D तथा । — BCD हो । —

I. 21. Codices वाडिकार् । Com. यथाहू च्छायीनाणां प्राप्तादर्श व्यालायलितायां कपोत पालिकायां विट्टके धालायां यज्ञवार्ताणां कपोतपालिका उपरिगृहश्चेष्टोति दक्षिणायाये लोकोक्तिश्चियमिति प्राचीनठोका । — A उत्तविष्टे । C दृः । — BCD शृणामि । Com. शृणोमि । — BCD श्रपणामा pro तथा । Com. श्रणया यदि भण्णिसि (sic). —

I. 22. A तो pro ता । — A पविटं । B पविट । C पविट्ठु । D पविष्टं । — BCD कपित्यगुरुषिं विष्ट । Com. कपित्यगुलिकमिव । — AD मस्तकं । B मस्तचं । C मस्तचं । —

I. 25. AB चेतः । — B om. न ते । —

Pag. 22.

- I. 3. A मेषह मं। BC मेषह। Com. मृष्टान्। — A भट्ठो। B भट्के। C भट्टके। D भट्के? del. ए et add. in marg. ए। —
- I. 4. A रुते। BCD हसे। — ABD चिदु। C चिदु। —
- I. 5. A भट्टालके। B भट्टाहरके। C भट्टात्के। D भट्टाहके। — ABD भट्के। C भट्टके। —
- I. 7. Com. पेंजि त्वक् मूलकत्वमवर्पायालोहितमित्यः। —
- I. 9. BD हि pro फि bis. — AB भुक्कचन्ते। —
- I. 12. A णुहि। —
- I. 13. D पिवेदपिद्वो। —
- I. 14. D तुविश्चादि। —
- I. 15. A om. चत्तः। BC रुधिष्ठा। D रुष्ठा। —
- I. 16. CD षोदं। —
- I. 17. 18. BC प्रदोषसमयशीतलोग। — A तत्त्वा। — A अन्यन्तर्यम्। — BD पावरकेण। —
- I. 19. BD प्रावर्तके। —
- I. 20. BCD परित्वाणो। — B पावर्तके। D पावर्ते। —
- I. 21. D et Com. चन्द्रे। — BD पावर्तो। —
- I. 22. Com. चनुदाचीनं सामिलायं तदनुजपचेष्टविष्मान्। —
- I. 24. D प्रविशा et sec. m. add. न। —
- I. 25. C तुच। D pr. m. तुवभ्यन्तरस्ता। — Com. अथन्तरामयनव्याभासिनी वेश्यात्वात्। —

Pag. 23.

- I. 1. A तुने pro ननु। —
- I. 8. D om. चा। —
- I. 12. BC दृप्यते। D वर्तते। pro रुप्तते। —
- I. 15. A अणुलत्ता। —
- I. 19. A रुधितालसंठाणो। D रुधितालो। — A भणदि। —
- I. 21. A एषा बनु समुण्डा सहिताण्डा। — C देसपुष्टिदा। —
- I. 23. Codices अणुलत्ता। — A वलक्कालाणु०। D वब्लक्कालाणु०। —
- I. 24. A नो om. हे। — A पवित्रिष्ठा। —
- I. 25. AB om. च्चाते। — A °माणं त्रि। B °माणं त्रिः। ABD चन्जकिंद्रि त्रिः। —

Pag. 24.

- I. 2. D पद्माविष्ठ। —
- I. 3. A अधिलाणो। — AD वव्हाल। — D पित्ताद्माणाह। —
- I. 4. A रं अणुवडा। — AD वेल। B वेल। —
- I. 5. D षट्। —

- I. 11. D अविसात pro अप्रिचातः। —
 I. 12. B अनुयानि। —
 I. 13. A एदिणा क्वन्। — BD °पोषावृक्षः। C °पोषावृत्त्वा। —
 I. 14. ABC गीतेण। — D पषायामित्र। —
 I. 15. A युर्त्पुणा विच। BC युर्त्पमित्र। —
 I. 16. BC समाप्तदा। — B करहत्तामिति०। C मेरिसेण। —
 I. 17. BC om. पानित। — B पसादे om. मि। — A उद्धेष्टु त्रि। D उत्तेष्ट त्रि
 delecta syllaba post ५। —
 I. 18. Com. पाय इत्यनेन संभोगपार्वता कठाजिता। (?) —
 I. 20. A एह pro यज्ञः। — Com. ईहेन यनुगृहीतसंभोगोत् (?) कादपादिना। —
 A यो। — D एवं। — A भागदत्तं। —
 I. 21. C अत्तात्त्वा। — A अपुगेहाकाः। BC अपुगेहुः। — A om. इत्य॑। —
 I. 22. D अलंकार॑। — Com. pro पाया habet वामाः अकार्यकार्तिणाः। —
 I. 24. Com. गमनवादत्तकामावाचायोत्तता। —
 I. 25. A अलोच्चं। — BC युर्त्पेषु। —

Pag. 25.

- I. 3. A अपुगिहिंदं। —
 I. 4. D भवदीष्। —
 I. 6. D एवं। — C अबहरीष्टु त्रि। — Com. चोरेहि हरिलाड त्रि संधिच्छेदनामूल्य
 तीयोक्त्य चूचनं। —
 I. 8. D विः। यातो। A विणायो। —
 I. 10. A अगुगच्छन्तो। —
 I. 12. A om. मैत्रेय। —
 I. 13. BCD °गामिणीमणु०। —
 I. 14. A तद्विं तपोहि। B तद्विं तद्विं om. तपोहिं। C तद्विं तद्विं तपोहिं। — A
 चउप्पहोपणीदो। B चउप्पहोव०। D चउप्पहोव०। —
 I. 15. D pr. m. विवक्तिसं। —
 I. 16. C तत्र भवतो। —
 I. 17. A om. विश्वास। —
 I. 18. C बहूमाणव। — BC पक्षालेहि। —
 I. 19. C पक्षालीयनिः। —
 I. 21. D अविमाणिद। — D अ pro विच। — B यिस्सपोहायो। Com. मैहे युरा
 गस्तौलं च। — CD संयुक्ताः scribe संयुक्ताशो cum AB। —
 I. 23. A om. भवतु। D भवतु २। Com. भवतिवल्युपसंहारोक्तिः। —

Pag. 26.

- I. 2. B सुत इव जलपंक्ते। —
 I. 3. C om. उत्त्याय। —

- I. 5. A चानुरात्रं पश्यन्ती निष्कामता व्यवस्थेनः । —
 I. 13. ABD om. इति । — C मृच्छकटिके । — Com. इति नहामदोपथापृष्ठोधरकृत
मृच्छकटिकाविवृती न्यासार्थाणो नाम प्रयत्नांकः । —

Pag. 27.

- I. 2. AD चेटी॒ । — C semper चातुरा pro चातुरा । —
 I. 3. A om. verba परिक्रम्य usque ad finem lineae 4. —
 I. 4. BD कं पि । — D चालीहन्ती । —
 I. 7. BCD चेटी॒ pro मदनिका । —
 I. 8. C भणिदे । —
 I. 9. BCD चेटी॒ pro मदनिका । —
 I. 12. AB चेटी॒ । — C पाहादा । D pr. m. हृदा । L. p. 267 scribendum
censet पाहा quia पहा initio vocis pronunciari nequeat. At confer linguis
Hindustanicam, Mahratticam et Vraja Bhasham. —
 I. 14. C पाहादसं । — A ताब pro ता । —
 I. 17. B पुष्यादि । C पुष्यादि । — C om. ता । —
 I. 18. B om. मं । —
 I. 21. A शुद्ध क्लु तुरे । — D om. पर । —

Pag. 28.

- I. 1. 2. A अपावगाहिदो s. अपावगाहिदो । C अनुगाहिदो । — महसबो C in marg.
महोत्तमवः । —
 I. 5. D om. किं । — CD कोपि । — BC हुवा । —
 I. 6. A कामेदि । —
 I. 7. Inserendum est हेतु ante पृष्ठ° cum AD. —
 I. 8. D किं in marg. — A विलवहवविलवारो । —
 I. 9. A om. वा । —
 I. 10. BCD उपाग्रह° । — A पणात्पां । — AD परिचाप । —
 I. 11. B विश्वादुक्लं । C विश्वोद्धात्रं दुक्लमुण्डा० । —
 I. 12. C रुदा० । —
 I. 13. D भर्तदा० । —
 I. 14. A वल्लापां वा गदा० । —
 I. 15. BCD चेटी॒ pro मदनिका । —
 I. 16. BC om. हेतु॑ । — A अपुदासीया॑ । —
 I. 17. C om. अनुषुर॑ । — D तेषा॑ pro तेषा॑ । —
 I. 20. B क्लु सुसेदिन॑ । — AD परिक्रम्यदि॑ । —
 I. 21. AB पापं संपुच्छिरा सि॑ । —

I. 22. A सुगदितः०। D सुगदिणामः०। —

I. 24. A नवणिए०। —

Pag. 29.

I. 3. A om. verba दलित्वा० usque ad finem lineae 4. —

I. 5. A om. चत्तुरः०। — D चत्तीषां et in marg. चोर्णः०। C interpretatur हीन quod probare videtur L. p. 199. Posui चोण secundum S. S. 129. —

I. 8. A तयि०। — कीस non est pro कि य (L. p. 226), sed est adverbium significans किमिति s. किमर्य०। —

I. 9. A °सालिष्ठदि०। —

I. 10. D °सारौष्ठन्तो०। —

I. 12. BC om. चत्तुरः०। —

I. 15. AD अटे॒ ॒ i. e. अटे॑ रे॒। BC अटे॑। — BC शुबणाह०। — A शुकः०। — B शूलकह०। C शूदकह०। D पूतष्ट्र॒ et superscriptum शूद॒। — BCD पश्चीम॒ bis. —

I. 16. B गेपह॒ bis. — A निट॒। D निट॒ ॒। — D प्रदिष्टो०। —

I. 17. ABC अपराजेयेण०। Confer 40, 12. et 97, 25. — A om. चेभान्तः०। —

I. 18. Codices कटे०। — D हीमाणहे आन्ते॒ कटे॒। —

I. 19. A मुक्त्वाए०। —

I. 20. A मुजाए०। L. p. 241. formam मुक्त्वा a dialecto praecipua esse alienam affirmans, vereor ne nimium tribuerit analogiae linguae. Nam si conuleris locos Sak. (Chézy) 135, 3. Vikr. (Lenz.) 43, 16. 48, 4. MA 70, 4 (codicum scripturam dico), Ratn. 6, 14. 11, 8. UR Char. 56, 9. Mr. 109, 19, videbis in praecipua etiam dialecto semper मुक्त्वा scriptum esse. Equidem nusquam inveni मुजा pro part. perf. pass. मुक्त्वा nam unicum locum Sak. 23, 13. corruptum esse vel monstrum vocis मुज्ज्ञा ostendit. Scribendum ibi cum aliis libris कि दाणिं पि तुह आच्छ न्हि०। — BC om. prius चित्त॒। Pro altero चित्त॒ D चित्त॒। — Metrum Com. appellat चित्ता चाकिः०। — De sensu distichi in universum hoc quidem dici posse videtur, versari illum in duplice vocabulorum गर्दभो॒ et गाकि॒ significatione; quae autem sit altera eorum significatio, non plane liquet. Adscribam verba Com. quanquam misere corrupta: गदूरहीति गर्दभानामधेया हा कां नादिताति गदहा इति वराटिका नाम गर्दभा गाकिके आणी इति प्रसिद्ध पूतके कपर्दकनामधेये०। नववन्धनामनुक्त्वा इव गर्दभा पशुविशेषेण ताडितो स्मि गर्दभ्या ताउनस्थानावासायतो०। चंगारतेन कर्योना विमुक्तेच शक्त्वा शस्त्रविशेषेण घटोत्कचो भीमसुत इव ताडितो स्मि शक्त्वा०। —

I. 21. A लेखक॒। — A om. प्राहिं॒। BCD सहिं॒। — Codices दरुण॒। — ABC पठमार्ह॒। D पठिमार्ह॒। —

I. 22. BCD पु॒। — A ग्राम॒। —

I. 23. D ए॒ pro ए॒। — BD विपडीवेहि॒। C विपडीदेहि॒ et in marg. विपटी ताम्या॒। —

I. 24. BCD भवित्वात् : —

I. 25. A om. तथा : —

Pag. 30.

I. 1. AD अले २। BC अले १। — BCD शुब्रपणाह ३। — B शूद्रकर्त्ता ४। CD शूद्रकर्त्ता ५। D पश्चीमाणु ६। —

I. 2. BC मेषह semel. D om. मेषह मेषह १। — A चिह्न २। —

I. 4. A पालधारात् ३। — A इदं ४। D इदूरं ५। — D गालां ६। — A ए pro ए ७। — D ताजि ८। —

I. 5. De verbo praeclito तद्द = ग्रन्थोति cf. Var. 8, 67. et Kramad. 2, 8. —

I. 7. BCD ले ९। —

I. 9. D यसं १०। — A यक्तुसं ११। BC यद्यक्तस्यां १२। Com. यतिकृष्टां १३।

I. 10. C इच्छं semel. D इच्छं २। delete numero २। —

I. 11. Codices अले ३। — A विष्टगोप ४। — A गदिमधुपणा ५। D पदिमधुपणा ६। B गंडि मधुपणा ७। — C देवत्तु ८। D देउलं ९। Com. देवतुलं recte, neque cogitandum est de देवतालय १०। Confer Bengal. देखान देफल pro देखान्य देखफल et Prācr. रात्तुलं pro रात्तुलं ११।

I. 12. AB धुत्र १२। — BD शूद्रिकर्त्ता १३। C शूद्रिकर्त्ता १४। — BCD विष्टदोवपदेविः १५। — D देउलं १६। — A विष्टठा १७। D °इदृ १८। —

I. 15. D नारयणः pro निष्पत्ताः १९। —

I. 17. C ग्रहु semel. —

I. 18. BCD किलेन्ह २०। Ex A नोतवि कालेन्ह sed media ग्रा saepius ibi cum media इङ्ग confunditur. —

I. 20. A अहेले २१। voluitne अले ले? —

I. 21. Codices °पालस्तः २२। — Pro ललूर D इदृ in marg. इ३ et in glossa दृहन्ति २४। Com. दृहति पालयति leg. तापयति २५। — ABD शूद्रकर्त्ता et D मणुस्तात् utrumque contra metrum, si revera Arya est. — Vocem कला D interpretatur कपर्दिका २६। Com. हैति कला काड इति प्रसिद्धः २७। नारिपूर इति प्रसिद्धपूर इत्यन्यः २८। — Wilsonus: *the rattling of the dice.* Confer L. App. p. 60. Estne Hindust. इङ्ग kitta quantum? —

I. 22. D लदृ २९। — Pro ग्रादृ quod codices habent, scribendum est ग्राला० ३०। — A वच्चान्दृलज्जास्तः ३१। B वच्चालज्जास्तः ३२। —

I. 23. शुभेत् vocis secundo syllaba corripienda est, nisi forte delendum est शु० ३३। — ABC शंपिणाह० ३४। D संपिणाह० ३५। —

I. 24. A तह चिं च ३६। BCD तह चिंहु० ३७। Com. तथापि चलु० ३८। —

I. 25. Ad पाठे D in marg. दाड इति च्याता पूतकरोक्तिः ३९। Est Pers. Hindust. داد iactus aleae. Com. मम पाठ इति चर्चा पूतकरोक्तिविशेषः ४०। —

Pag. 31.

1. 3. गोह in familiari Mahrattorum sermone usurpatur de viro adolescenti, homuncione. —

1. 4. BC पेदप्ता: D marg. et Com. गोहे पेदप्ता उमे देशी: (Mahr. पेंडारी?) — B मृहोदो: C माहोदो: — A दस: —

1. 6. C vocem चतु्रं interpretatur अप्तु quod minus placet. Scripsi cum D चार्य: — CD दस्तं: —

1. 8. ABD दस्तं: — A संपदं: —

1. 9. A संपदे: —

1. 10. A कि शिलु घटति: Com. शिल पिठादि शिरः पतति भवतीत्वर्यः: D ad घटति in marg. पातयति: — B post syllabas घट pergit नीरु वक्षो etc. l. 14. —

1. 12. A एतु तनु गूढिमंडलीए बढो :सि: इति पूतमंडली कृत्वा तथा करोति: संवादः etc. C एतु तनु गूढिष्ठमंडलीए बढो :सि: संवादः etc. Nos scripturam D dedimus, omissa tamen voce एसो quam ante गूढिष्ठ० habet codex. Ceterum D in marg. hanc habet interpretationem: एहि त्वं: एष पूतकर० etc. Com. एष जलु पूतकरमंडल्या वक्षः: —

1. 14. D verba मंडलीए usque ad चने (l. 16) in textu omissa addidit in margine. —

1. 15. Codices semper ए pro ए: — A ए pro एः: — A संपदे et दृग्यस्तं: —

1. 16. A पूतकर०: pro नाकुर०: — Vocem नानु C interpretatur नाह॑: D omisit interpretationem lineae 16 et huius vocis l. 20 et p. 32, l. 5. Com. नंडो लम्बक इति पूर्णोका: Wilsonus: *Give me a pledge then, et deinde l. 20; I will give you security.* —

1. 17. BC उपस्थिता pro उपस्थित्य: —

1. 20. BCD उपास्य: — Codices चक्षत: — D नानु: — BCD चक्षे वि मे: —

1. 22. Codices दोशु: —

1. 25. A om. विः: —

Pag. 32.

1. 2. Codices गमिस्तं: —

1. 3. A दग्धुबपणाचं: BC दग्धुबपणां: —

1. 4. Codices भट्टारका: Com. भट्टारका इति मध्यसानंख्योभ्यति: — BCD ए संपदं sed ए in D deletum est. —

1. 5. ABC तथाचिः: — Codices संपदं: —

1. 6. B नग्नाहि: —

1. 7. C vocem नुह॑ interpretatur भूत् ac si vocativus esset. — D नाकुर०: — B फित्ता एहि bis. — A एहि: C एत्वा: —

1. 8. D om. ए: — ABC पेदप्ता: D पेंडाः — AB नुह॑पणां: D नुह॑पणा: —

- I. 9. A दृष्टिसँ: BCD दृष्टिसँ: —
I. 12. D यात्रां: —
I. 14. D विकिक्षणः: —
I. 15. AB यस्तद्: —
I. 16. Codices परम् quod CD semel tantum habent. —
I. 17. BCD om. इति: — A संवाह ante यत्ता repetit. — C यत्ता: विकिपिधः B विकिपिधः D किपिधः: — Codices in hac et sequenti linea semper न pro याः: —
I. 19. ABC कलशस्ति: D कलश्यस्ति: — ABD inserunt संवाह ante योहे: — ABC तुविस्तं: — A यद्यिषः: D चद्रः: —
I. 20. B मोहु च एवं: — Codices एते: —
I. 21. D अवधेलितः: — Codices याः: — Codices चाहृजस्ता: — A यि लिदे: B यि लिदे: — Codices एते: —
I. 22. C वह्नामि: D वह्नामि: —
I. 24. Codices दृष्टिसँ: —
I. 25. D यत्ता: —

Pag. 33.

- I. 2. C पुनः: — B नाम लिम पुरुः: —
I. 6. AB यात्रां pro यात्राः: —
I. 9. A सर्वत्यो पावरः: — B जापर् et D द्वापर् pro पावरः: — Ad यत्ता D in margine: तीया। ad द्वापर् = दुष्या। ad नर्दित = नादी। et ad कर्त्तव्य = पूरा। Com. यत्ता तीया इति प्रतिहः कारुः पावरो हय इति व्यातः। नर्दितो नान्दी इति प्रतिहः कर्त्तव्य पूरु इति प्रति केन। पावरः पूरुः कटो दुष्य इति केचित्।
I. 12. D यवकुंठयामि: — BCD om. इति: —
I. 14—17. In codice A ordo versuum hic est: 16. 17. 14. 15. — I. 15 et 17. BC यात्रां pro यात्राः Vide *Böhtlingkium, Sanskr. Chrestom.* p. 446. —
I. 18. Com. तपस्त्री वराकः: — BC यो हि: D यो हि delecta f: —
I. 21. C दाप्त्रः: —
I. 22. Codices दृष्टिसँ: —
I. 24. Com. चलीकिष्ठते भर्त्यते: — BCD om. इति: — D यन्वहं द्वृतो योचयामि: —
I. 25. Com. अनन्तरमनन्तरमिनि (!) तनसंमर्द्दं प्रवेशायावकाशपार्वता: —

Pag. 34.

- I. 2. Codices य यात्राः: — BG यात्रो: —
I. 4. BCD यहरः pro यपि युहुः: — Com. उद्यर्थणः संवर्यणः। किष्ठः याटिरिति प्रसिद्धः। यहरैल्लगुही—येते कुकुरै दृष्टवत् इति याठो व्यक्त एक न ध्यायते। न निष्ठेयतः। यहरो यितु लभ्यते: तथा कोमलस्याव्यापत्ती अकृतश्चम इति यूर्बटोका। e quibus quanquam corruptissi-

mis tamen hoc mihi videor videre, in aliis codicibus scriptum esse दस्ते pro चर्यते et apud antiquorem aliquem scholiastam inveniri scripturam चर्यात् (pro चर्यात्) quam ille चक्रवर्णम् interpretatus sit. —

I. 9. Codices दसः। —

I. 10. Ad कल्पवर्ते D in marg. कलेवा लोके: Hindust. كليروا —

I. 11. A दुर्दूरकर्ता०: C फलाल॑: — D लुटीकृत॑: — C मदृष्टा॑: —

I. 12. D पा॑: — AD दसः B दस॑: C दसुशुब्दपण॑: —

I. 14. BC च च किः: — BCD दर्शयति॑: —

I. 15. BC तुवंगो॒ et D उच्छ्र॑तो॒ pro उच्छ्र॑तो॒: —

I. 17. A मदृष्टा॑ह॑. एद्या॑. शुब्दपण॑: B मदृष्टान्तुदृष्टज्ञशुब्दपण॑: C दसुशुब्दपण॑: D दृष्टशुब्दपण॑: — A रुद॑: BCD रुच॑: — BC विहृन्तु॑: — Ironice dicit: „Tibi quidem, domine, decem Suvarnae ientaculum sunt, mihi vero tanta pecunia divitiae sunt.“ Molesta quidem est forma रुद॑: nam alias (39, 5. 16.) Māthuras genitivo तुर॑ utitur, sed minus etiam placet scriptura A. Com. nil habet nisi मदृष्ट इति संबोधनोक्ति॑: —

I. 24. D ज्ञाप्तिं॑: — Com. de duabus scripturis diversis loquitur, sed codicis verba ita sunt corrupta, ut de neutra quae fuerit affirmari possit. sic enim scriptum est: चर्यायं न हृड॑ भर्ते जन्मतु॑। पाठान्तरे तु चह॑ चल भद्रके जन्मं॑। — A चक्रतो॑: D चक्रलो॑: — AD तुर॒॑: BC तुर॒॑: —

I. 25. D om. पि॑: — B माषुरो॑: C माषुरो॑: D माषुर॑: — BCD धुरो॑: — B तृथा॑: — BC नित्या॑: —

Pag. 35.

I. 1. ABC धुज॑: — Codices तुर॒॑: —

I. 3. Pro तुर॒॑ A सु॑: B तुर॒॑: C तुर॒॒॑: D तुर॒॑: — D चण्डद्वयुद॑: —

I. 4. A चण्कामित॑: —

I. 5. BC गोता॒॑ पां॑ एवं त्रेव द्व॒॑ तुर॒॑ सेविद॑: B सेवितं॑: Nostra scriptura ex AD sumpta est, in quibus tamen परिशुद्धिः scriptum est. Com. गोताविता वेद्या॑: —

I. 6. B om. —

I. 7. A दसुशुब्दपण॒॑: B दसुशुब्दपण॒॑: C दसुशुब्दपण॒॑: —

I. 8. ABC दद्यां॑: D दद्यां॑ दाव इस्तं॑: —

I. 9. A om. मूर्ख॑: — A न न मम॒॑: —

I. 11. A दुर्दूरक॑: — BG विद्यतीप॑: D id. sed deleta syllaba वि॑: —

I. 12. AB चले॒॒॑ i. e. चले ले ut habet D. — C चले॑ चले॑: — इत्यागालिका confer Mahratt. इत्याल ए Hindust. فتنمال scortum. —

I. 13. BC चरे॑ pro चरे॑ quod D om. — A माषाति॑: B चर्याती॑: —

I. 15. Codices रुद॑: — ABC ऐक्षितां॑: D ऐक्षितां॑: —

I. 17. A ऐक्षितां॑: B ऐक्षितास्तां॑: —

- I. 18. A अपकामितुः —
I. 19. D मूरु om. निः —
I. 20. D om. पदा: —
I. 21. A om. verba inde a पम usque ad मविष्यतीति (l. 23.) — B विष्यतेन: —
I. 23. A अनुसृतोत्तिः —
I. 25. Codices एते कस्त विष्य अपराह्नुरः: A अनुद् om. पदा: —

Pag. 36.

- I. 1. C दुयालके: — ABC एविसिसं: D एविग्रिसं: — BCD आलोच्च: —
I. 2. Codices सलापा: — A गद् विहः BC गद् विहः —
I. 3. D श्रूपा: — Com. लक्ष्मेहि विभेहि: — A दुवालसं: —
I. 4. BC चेदो नवा करोति omissis reliquis verbis et lineis 5 et 6. — D pr. m. cum BC, sed delecto verbo करोति et addita in margine scriptura codicis A, quam recepi; sed l. 6. D habet अनुष्टुप् pro त्रै: —
I. 8. D धर्मोकादो: —
I. 10. Codices से: — BD अन्यकालाण् sed in D deleta est ष: —
I. 11. Codices मुद्रुः: — A om. syll. लुः: —
I. 12. B तापिकं लोभतुलिदं: A तुलिदेवहेह: — Codices माणुष्मे: —
I. 13. Codices ज्ञापां: — A कांतालकदे: B कंतालगप्यो: गे sic. D कन्ताडः —
L. App. 59 metrum Aryam esse putans, scripsit गटि pro गटे: Sed vel sic versu secundo peccatum foret contra metri leges, quibus amphibrachys e septimo pede excluditur. Molesta praeterea est माणुष्मे forma. Secundum Com. metrum est Vaitālyya, atque hoc integrum fere habebis, si scripseris, ut feci, माणुष्मे et व्यवलापां atque ultimam vocis तुलिदं syllabam brevem metiari. Nam Anusvaras finalis haud necessario positionem facit, ut monet Com. dicens: पदान्ते इति विन्द्रोर्लुक्ष्यं (leg. मविन्द्रो): Confer Lenzii notam ad Urv. p. 201. Ita unum tantum vitium restat, deest enim syllaba brevis in primo versu, quam supplere licebit scribendo वित्तापिकः: Ceterum in C hi versus scripti sunt, ac si esset prosa oratio. —
I. 15. A चले २। —
I. 16. A ताव. विष्म एत ताव. विष्म: Confer गह विष्म 104, 2. —
I. 17. A चलो pro सो: —
I. 18. B पूलकमुद्रितप्रहारेण: C द्रूकलमुद्रितप्रहालेण: D पूलकमुद्रितप्रहारेण: — BCD om. चालि et D in marg. add. चालो: —
I. 19. BCD om. ष्ट सें द एड इन मार्ग. — A एडः: —
I. 22. C लालउलां: —
I. 23. BCD चदो सें द एन मार्ग. उदो: —
I. 24. Codices अरेपेणीच सें द कोर. °योव: —

Pag. 37.

- I. 1. B verba को वा अत्तो bis posuit. — के वा emendavi pro A क वा:
BCD कि वा। —
- I. 2. B विभिं च अत्तोः। —
- I. 3. Codices सुपादुः। —
- I. 4. BC हगे। D pr. m. ल्लो corr. हगे। — A संवाहकस्त। BCD संवाहकस्त। —
- I. 5. D अत्ततेपा। —
- I. 6. Codices सिन्हिदा॒॑ et संवुत्ता। —
- I. 8. A असन्^० pro चेटी। — A अवि॑ . विभिं om. अत्तेपा। D अदिपिभिं। —
- I. 9—13. Codices semper च pro प्र। — I. 9. C आहिष्टकाणां। Com वर्ग
दृष्टकाणां (leg. पर्यटकाणां) भिन्नुकादीनां। —
- I. 10. A अधदे। —
- I. 12. C दृश्यं interpr. Sanscr. दृष्टिं। — A दृक्षितपणादाए॑। C दृक्षितपणादाए॑। —
- I. 13. C फलकेलश्च interpr. फलकृते। — D अत्ताणं। — C सलणामश। D सलणा
मद्वलइले del. च initiali। —
- I. 14. A मद्विका pro चेटी। — A यपोरुहंतस्त। —
- I. 16. A राह॑ हंते॒॑। —
- I. 18. A मद॑ pro चेटी। —
- I. 19. 20. D om. in textu, add. in marg. —
- I. 19. BC om. तदो। —
- I. 21. D जापिदे॑ pro विपणादं। —
- I. 22. D गुणविहवा। — A om. च। —
- I. 23. A अपेत्युः। B अपेत्युः। — BCD तदाशुः। B °सुः। —
- I. 25. BCD initio inserunt अत्ते। — Codices को। — A तस्त मूष्लमिवंकस्त। —

Pag. 38.

- I. 1. Codices चो। — ABC ग्रेट्ठि॑। D ग्रेट्ठी। — A अउज्जले। — A यामहेष्ठो।
BCD खेषो। — Codices चाह। A दत्त। BCD दत्तो। —
- I. 3. D अदो अत्तस्त। — BC अत्ता केरूके। —
- I. 5. A मद॑ pro चेटी। —
- I. 6. Codices चाह। ABD दत्तस्त। — A संकिंचित्पेषा। B संकातात्पेषा। C संकोत॑,
D संकित॑। —
- I. 7. A चाहु अत्तचाहुदत्त॒॑। BC चाह॑। — B पुह्वीए॑। D पुहुवीए॑। — A एकजे
तुमं वग्नि om. syll. ती। — D तीवसि। —
- I. 8. D उपशादि। —
- I. 10. D उपविष्ट।
- I. 12. 13. BCD सम्बाल et अत्तयो। — A होर॑ चलचलोचले। — A पूष्टु। B पूडु।
— AB वि॑ . यापादि। — ABD विसेत्त। — Verba Commentarii, quae hoc per-

tinent, sic scripta sunt in codice: शक्कायाधे इत्यादि मात्रासमकं प्रतिपादं चतुलाचले वधासे इत्यकार्त्तवयं लघु कृदोपुरोधात्। मात्रासमानः लघु मत्तानः कथ्य च न भवन्ति। चलाचलं धनं। त यः पूर्णिमापि न जानाति। स पूर्णाविद्येयं जानाति। अपि तु जानात्येव। Si यि esset pro अपि scribendum potius esset यि जापादि। erit igitur यि praepositio cum verbo coniungenda. De metro torbat me quod Com. dicit, esse Mātrāsamacum, id quod nullo modo videtur posse expediri. (Confer notam ad p. 11, 10.) Prior versus est Vaitālyum, atque ad idem metrum alter etiam, ni fallor, erit reducendus. Com. loqui videtur de tribus आ vocalibus, metri caussa correptis; nam corrigendum erit इत्याकार्त्तवयः। Sed quaenam illae sint, minus certum est. Puto vero legisse eum cum AB विष्णादि et fortasse पूर्णा pro पूर्णा। nam ita si scripseris, in altero secundi versus hemistichio iustum habebis Vaitālyi mensuram ये पूर्णाविद्येयं विष्णादि। Prius vero hemistichium licet fortasse sanare scribendo ये पूर्णाविद्येयं विष्णादि। Nam negationem, quam Com. addit, videtur neque sensus pati neque metrum. —

1. 14. C तदो semel. —

1. 15. AC सवित्रोः B वित्रो om. यः D सवित्रोः — A पलिचालिके किंदं लिः —

1. 16. D चालीज्ञा० — ABD तस्मिंः C तस्मिंः — BC शूद्रोपतीविः D शूद्रोपतीवः —

Codices संख्याः —

1. 17. D शूद्रपाणीः — A शूद्रिदं। —

1. 18. A उत्तादितदोः — C मुसिदोः —

1. 19. B om. दे। C ए pro दे। — D सहिष्यः — A शूद्रिष्टाः — CD संषदः —

1. 20. D शूद्रोपतीः — A य चलुष्टा। —

1. 21. B om. यि। C ponit यि post तदो (l. 22.) D pr. m. cum G, sec. m. cum A. —

1. 25. A नदनिका pro चेटोः —

Pag. 39.

1. 1. C मुसिदोः —

1. 2. 6. 11. 14. 18. A नदनिका pro चेटोः —

1. 2. B एटोः — A० उद्दृष्टः B उद्दृष्टः — BC विसूर्घनिः यः —

1. 3. BC अहिलाहनिः C interpr. अभिलापत्तशः — BC हृष्टाद्यः — BCD चहि शातृदिश्ला quod D sec. m. corr. in scripturam A. —

1. 4. D वन्दनिः —

1. 5. A होडः D होड़ corr. होडः —

1. 8. BCD कश्चा। — A तुमः C तुहुः — BC रद्दरू० — Observa ए breve in अद्दरूण। —

1. 9. A सम्यहः —

1. 10. BCD यम् pro मे। — D यमः —

- I. 11. BC यो मनसि : — C अदिवरो : —
I. 12. D कोपि : —
I. 13. A दत्तुवपणः BC दत्तुवपणः : — D धले om. दि : —
I. 14. Codices कालपादो et दत्त्वामलणः : —
I. 15. D पाहि semel. — A पतिवालेदि : —
I. 16. A et D sec. m. अंगे pro मानुरः : — Codices भयोऽग्निः : — BC कुल
चुर्वः D कुलपुत्रः : —
I. 17. रमहः Com. रमानहे : —
I. 18. Verba चतुर् usque ad संवाहकः I. 20. D in textu omisit et sec.
m. add. in margine. — Codices पतितुरुठाः : — BCD सहिष्णुः : —
I. 19. A गच्छतु : —
I. 20. Codices पतिष्ठाः : — A दत्त्वामादाः D दत्त्वदाः : —
I. 21. AD करीभृतु : —
I. 23. B लोङ् pro लोच्च : —
I. 24. Codices °दिट्ठोः : — BC om. ता : —
I. 25. D पसुप० : — A शह pro शहै : — B om. syllabas पा शूदि : — A
शूदिष्ठरा० : —

Pag. 40.

- I. 1. A ग्रामणाके : BCD ग्रामणाके : itemque postea in eadem voce. Confer
112, 14. 173, 10. — A शूदूष्णे : —
I. 2. AD शूमलिह्व्वो : BC °दत्त्वा : C et Com. interpretantur दत्तान्यज्ञानपि
recte si sensum respicias. textus videtur voluisse sing. masc. quanquam mo-
lestia est pronominis forma. —
I. 4. B जलो : —
I. 5. 6. Ed. Cale. haud percepit metrum. — A बीहृत्यः BCD बीहृत्येः
D marg. बीहृत्यै quod coniectura assecurans est L. App. 59. C interpretatur
विहृत्याः : — Codices ग्राम्या सव्यस्या : — C शीरो : D शीरे : —
I. 8. C थोदैः D किप्पोदैः : — A किं भयोऽग्नि melius fortasse. Confer Sāh.
D. 177. —
I. 9. D वसन्तः : — शुंट Mahrattice palum s. stipitem significat. — Codи-
ces दुरुदृः : — D विहिलेदि Com. विश्वलेदि विच्छृति विकल्पतीयेके : —
I. 10. Pro गन्धारां A नेशाराः B गन्धाराः D गन्धाराः : — BC ऐक्षिक्षसः : —
B गन्धु वा किं नम् etc. —
I. 11. A ववशिष्यदैः D ववसिर्दैः : — Codices °चिद्धिण्डाः : —
I. 12. A ततः प्रविश्य कर्णापूरो हृष्टः अपटोलेपेणा B ततः प्रविश्यति अपटोलेपेणा प्रहृष्टो वि
कटोऽवलोपत्वेणा कर्णापूरकः om. कर्णा० I. 13. C अपटोलेपेणा विकटोऽवलः० D अटोलेपेणा : —
I. 13. A कहिं अत्तुष्या २। B कहिं अत्तुधाः : —

1. 14. C कालणः —
 1. 16. 17. omissae sunt in AB. —
 1. 17. CD पञ्चत्रुटः — CD त्रुटः —
 1. 18. A कणात् रसः —
 1. 20. AD कणात् B कणात् रसः — BCD किं semel. —
 1. 22. A महत्वः B मेत्वः D pr. m. मेत्वं corr. महत्वः —
 1. 23. B कर्त्तव्यः — A शोदिष्योः — A उच्चारः —
 1. 24. A चक्रपापः — AB चारुहृष्टः C चारुहृष्टुः D चारुहृष्टः —
 1. 25. A अप्रा pro पा हृष्टः —

Pag. 44.

1. 2. C इत्तमि sed interpr. इत्यन्ते। — A मणिकर्मलिङ्गा। —

1. 4. ACD कलञ्जला। B काल०। — BCD पुल्ल। — Pro विष BC च। D
विष et in marg. add. च। —

1. 5. CD चक्रगद०। — A समाप्तादिष्ठो। — A ते च। B ता च। —

1. 6. D कुरिषा। — BCD सीधेरेहि। Var. 2, 5 vult सीधा। — D हेहि। —
BC विलंबः D delevit vocem. —

1. 7. A उपुहूँ। — A ह। D om. in textu, marg. हा। — D वार्यादिष्ठि-
om. निः। —

1. 8. BC चहो पमादो bis. —

1. 9. 10. A विहिणविर्संखलाकलाच्च। B विहिणविर्संखलासिखलाकलाच्च। CD विच्छि-
एणविर्संखलसिंखला?। Dedi scripturam A omissa syllaba निः। sed fortasse re-
stituendum est विसंखल। Com. विसंखलाप्रस्तापयमिति क्रियाविशेषणः। De संखला sive सिंख-
ला dubitare licet. Palice sonat संखला। cf. Clough, Vocab. p. 47. — Co-
dices उच्चारं bis ponunt, primum post कलाच्च deinde post प्रस्तापः। — D
परिगद्धिः। — D om. ते ante विलंबः। —

1. 11. ABD अपापिडोच०। — B सेपा pro दसेपा। —

1. 12. A शूदिलेकर्मच्च। — BG लेखच्च। — Verbum अद्युसिद्ध hypothetae errore
semel tantum positum est, cum his ponendum erat. —

1. 13. A चाहणिहुणु। B चाहणिष्ठकुण। D चाहणीडण। — ABC सेजः। D श्रेत्र।
scribe सेल। —

1. 14. A देंतारपरिद्विठदो। — D संठिदो। —

1. 15. BCD किदो। D corr. कहो। — BCD om. तदो तदो। —

1. 16. A चाहणीडण। B चाहणिष्ठकुण। D चाहणीडण। — ABC सेजः। D श्रेत्र।
scribe सेल। —

1. 17. A देंतारपरिद्विठदो। D संठिदो। —

1. 18. BCD किदो। D corr. कहो। — BCD om. तदो तदो। —

1. 19. A om. verba inde a तदो usque ad चासि (l. 21.). — D कणात्। —
B एतिस्मेतः। C एतिस्मातः। —

1. 20. D पणहत्या। —

1. 21. B उत्तरणी। — A चतुर्दक्षेया। — A चभूषा। — D pr. m. परानिसिष्य। —

1. 22. D पिससिष्य। — D पाक्षाष्टो। B पाक्षाष्टो। — A पिसिष्टो। —

1. 24. A कणात् । — D एते । —

1. 25. D पावृषो । —

Pag. 42.

1. 1. D om. ते । —

1. 3. ABD पावृकः । —

1. 6. D पावृषो । —

1. 7. A om. hanc lineam. — D पावृषो । —

1. 8. A कणात् । — D om. हे । —

1. 9. C गोहृ । —

1. 10. D पावृषो । —

1. 11. A कणात् । — BCD om. स । —

1. 12. A पवृतो । B पवृत्तो । —

1. 13. AD उवरिदाण । — D अलिद et in marg. षि । —

1. 14. C पेक्षेन्ह । —

Pag. 43.

1. 2—5. A सुहपो हु भिचाणुक्यके सामिटि पिण्डाके वि सोहिदि

पिसु उणा दत्तगत्तिदे दुक्कले क्वनु पलिपामदालुणा

अथ अ तिउसाहु चिंटि तित्रिति तित्रिति वंहपो पिण्डालक्ष्मले

चलसव्युधा तित्रिता पा तपाह दलिदूदि तित्रिति

अथि अ कुणात्तमं पा रोर्ह युमकालमं छर्ह

सद्व्यपोणा मा गव्यद् चंचललंब युम एकद्

प्रश्नापलक्ष्म etc. (l. 6.)

B सुहपोहुं अथि अ ।

तिउसाहु चिंटि तित्रिति वंहपो पिण्डालक्ष्मले ।

चलसव्युधा वि तित्रिता पा तपाह दलिदूदि तित्रिति ॥

अथि अ कुणात्तमं रोर्ह युमकालमं छर्ह ।

सद्व्यपो मा गव्यद् चंचललंब युम एकद् ॥

प्रश्ना etc. (l. 6.)

C सुष्ठपो हु भिचाणुक्यके सामिटि निष्ठाकेवि सोहिदि

पिसुपो उणा दत्तगत्तिदे दुक्कले सु पलिपामदालुणो ।

सुष्ठपो हु कुभिच्चपालए धणाहीणो अप्पू वि सोहिदि

पिसुपो उणा दत्तगत्तिदे पा अ लडीविहवावलंभिदे ।

अपि अ । प्रश्ना etc. (l. 6.)

D (fol. 13. b. lin. ult.)

सुष्ठपो हु [कुभिच्चपालए धणाहीणो पा पू वि सोहिदि । पिसुपो उणो]

पिण्डालक्ष्मले चलसव्युधा वि तित्रिता (finis fol. 13.)

Verba, quae uncis inclusi, pigmento lateo illita sunt, atque in eorum locum in margine adscriptum est:

[मित्राणुकंपके सामिरि पिंडपाके पि सोहदि ॥ पिंडपो उणा दाव्यामविदे दुष्कले क्वचु पलिपाम दाहणे ॥ अथ च। लिङ्गसहृ विंश लिंगित लिंगित वर्षपो]

Deinde, post vocem लिङ्गिता in fine folii 13, sequitur fol. 14:

पा तपाह दलिदू तिज (sec. m. लि)३। अथ च। कुपाऽर्थं पा रोष्ट एकुमका (sec. m. क) लचं अस्त चि (corr. च) इत्येष ना गव्यह चक्षते लंबं पक्षम् इ (supraser. ६) (अविदेल) कक्ष॒। सत्ता etc. (l. 6.)

Com. मुख्येत्यादि वैतालीयं सुषणो इत्येकातो तुः क्षेत्रनुगोधात्। et deinde, post interpretationem Sanscritam distichi nostri, अतु वस्तादर्ते। दुष्कले यतः चतुः परिपामदाहणः।

Recepi primum distichon codicis A, reieci vero eiusdem disticha alterum et tertium, quae neque in codice *Wilsoni*, quem litteris consului, neque in Commentario exstant. In altero disticho sermo est de rebus acerbis seu molestis, quarum prima est त्रिपुष्या वृन्तं caulis plantae vulgo Teori dictae (est convolvuli species), reliquae perspicuae sunt. In tertio disticho de scriptura et sensu incertus sum. —

l. 6. D सत्ता et pr. m. पस्त्र pro पलकक। — D चक्षिक। —

l. 7. Pro पश्चते A et D sec. m. पश्चते। —

l. 8. D पश्चते et चक्षिक। —

l. 9. CD सहाविष्य। — D दोषे et चक्षिक। — Com. प्रकाशपलकके इत्यादि प्राकृती ताते: पलकको लम्पटः। et deinde, post interpretationem Sanscritam, addit: अभिर्देशात्मकं दोषं एवेति तं च मम खासो न तातीति भावः। —

l. 10. Codices चाहृदत्रस्य et मुषिदुः गदस्य। — Com. गोवर्ध गोवर्ध गोतमित्यर्थः। —

l. 11. ABD तत्त्वाव। — Codices वाहिर्दुष्कारसाऽ। D corr. वहिर्दुः। —

l. 12. Codices सुक्षिस्तं। —

l. 14. B सामु भामु रेमि०। C सामु सामु र०। — BCD रेमिलेन। —

l. 15. D प्रतितर्त्त्वं। — BCD कुतः। —

l. 20. D om. गेहं। —

l. 21. A om. syll. हो। — D भावे। — CD रेमिलेन। —

Pag. 44.

l. 1. B मम दावेहिं। — BD इत्योक्तात्। —

l. 2. A चक्षिकदं। — A पठनीये। C पठनीर०। — BC काष्ठली। — A चक्षिकदं। —

l. 3. C पठनी। — A दिरुधा pro मिठी। — A अधिगंधं। — BC तुषुधाधदि। —

l. 4. C काष्ठली। — D कु०। —

l. 5. AD इ०। — AB एष्टि (राष्टि?)। —

l. 6. A वस्ता सुदृढु खलु। — D भावे० गीतं। —

- I. 13. D. om. syll. तः —
I. 14. AB मृदुः —
I. 15. BC रुपादि० —
I. 17. A वीहीरे॑। B शब्दांतर् इश्विनाहीरे॑ एवं om. गुहं॑। C शब्दांतर् इश्विनाहीरु॑
interpr. Sanscr. शापयान्तर् इश्विनामोहु॑। Com. शापयान्तर् इश्विनामोहु॑। D pr. m. रुपा॑ विहार॑ del. रुपा॑ et corr. वीहीरे॑। — A वि bis. —
I. 18. BC मुत्रा॑ et sic Com. — A गहं॑। B गेहे॑। — A एतो वि॑। —
I. 19. A चवधास दंतो॑। —
I. 20. A चन्द्रो॑। —
I. 24. C अहूल्याणाथा॑ उद्धेष्टि॑ interpr. उद्धारय॑। Videtur numerum ३ pro
vocali ३ accepisse. —

Pag. 45.

- I. 1. A यज्ञाचनि०। D यज्ञानि०। C यज्ञमित्रेष्य यज्ञः॑। — A यज्ञसंताद॑। —
I. 2. A ता॒ दाव॒ तुष्यत्य॑। — BC ते॒ देमि॑ in D ते॒ deletum est. — BC om.
यज्ञ quod D in marg. add. —
I. 3. Codices यज्ञयो॑ यज्ञो॑। —
I. 5. C वर्त्तमाणाद्या॑। D वर्त्तमा॑। —
I. 7. B यज्ञ मित्रेष्य bis. — A ने॒ pro नेष्टे॑। —
I. 8. BCD पुत्रो॑ sed D corr. उत्तो॑। —
I. 9. Scribe नेष्टहेदि॑। BC नेष्टहेदि॑। — BC ने॒ उणा॑। — A धोर्विवेदि॑। B सोवा॑
वेदि॑। C दोधावेदि॑। D corr. धोवावेदि॑। —
I. 10. BC कर्मानकः om. च। D कर्मानसु॑। —
I. 15. BC om. पिटिटद॑। Radix Pracrita पिटिट् significatione तात् superest
in Hindusth. پیٹتا॑ et Mahratt. पिटणो॑। —
I. 17. CD तुम्हु॑। —
I. 18. A तुमुहो॑। —
I. 20. Codices धोइस्तं॑। —
I. 21. Codices तुवया॑। — A मुह pro तुह॑। — Codices रुचिं॑। —
I. 23. A उत्तरणीरे॑। —
I. 24. BCD पुत्रो॑ sed D corr. उत्तो॑। —
I. 25. B वर्षस्य वर्षा॑ वर्षान्तः॑। — BCD चतुःसा॑। — ABD षष्ठेसानि॑। —

Pag. 46.

- I. 2. A प्रविशा॑। D प्रवेशात्॑। — Com. प्रकाशनात्॑ वेशा॑। —
I. 3. A ता॒ pro तम्भात्॑। —
I. 4. AB विद्यु॑ निहां॑ नाद्यति॑ चाह॑ तं तत्य etc. D cum AB sed om. विद्यु॑। —
A संकम। BC संयम। D corr. संकम। —

- I. 5. A भाष्वः। —
 I. 9. B om. syllabas नामेन स्वः। —
 I. 18. BC चनतिमि(निरुद्धाकर्मात्मा) Com. यद्यं वृंदे रोमभेदा (?)। तारा नज्जं घजक
नीनिका च। — A न ग्रन्तीव। —
 I. 21. A इति ति pro इति वदन्ति। — B om. syll. तु। — A अप्ये मि च यदौ।
D अप्यु यदौ। —
 I. 22. B om. syll. त्वः। —
 I. 24. A कृतो। —
 I. 25. A कस्मिन् देशः CD कस्मिन्दूदेशः Confer 51, 15. —

Pag. 47.

- I. 3. B शोषीकि pro शोष्य तु। —
 I. 4. D न च। —
 I. 5. AD नित्यादित्याद्यनोदक्षेवनेन। D corr. सेवनेन। — D सेविता प्रदृष्टिता। —
 I. 6. D °जीष्णामृष्टिको°। A शृण्को°। —
 I. 7. A om. इदानीमि। —
 I. 9. D इष्टिका° in utraque voce. — BC om. तु। —
 I. 10. Scribere volui cum D इष्टका°। A इष्टकार्याणां। BC इष्टिका°। — B
om. तत्र। —
 I. 11. A पपत्त्वा°। B तप्त°। —
 I. 14. AD om. वत्। B श्वो दृश्य किं?। —
 I. 21. A भास्करानन्दिने। —
 I. 22. A चापः pro प्रथमः। —

Pag. 48.

- I. 2. A उपर्णः। BC उपकृपादयः। D उपकृपांद्र del. त्रः। — A हि अवमहिं। —
 I. 7. A कर्म नामते। C समाप्ते। —
 I. 8. D हा विकृ। —
 I. 9. A उपः कर्मणामते कृत्वा etc. —
 I. 11. D तुर्वपापिवरा। —
 I. 12. D शुर्णे°। —
 I. 14. BC पतिपुरुषं निवेदयामि। D pr. m. प्रतिं विद्धयामि del. कि et add. in
marg. तावत्य। —
 I. 15. ABD कार्तिकेयासेति etc. Com. इति। —
 I. 16. BCD इति pro कपातः। — C शोषीत्वाऽप्यहल्य। —
 I. 17. 18. BC तु तु लतु। ललितं गृहीत्वा लिप्तसाङ्के। D cum BC sed in
marg. add. verba quae ex A recepimus, excepto लिप्तम् quod cum A muta-
vimus in प्रतिपन्। —

- I. 19. BC इदानों परीक्षे किं। D ut videtur परीक्षा sed del. —
 I. 20. Com. लक्ष्यमुपर्य व्याप्तिमुपर्यः —
 I. 22. AD निष्क्रान्तोः — AB सुविश्वः व्यल्पान्तरं। C सुविश्वं व्यप्रान्तरं। D सुविश्वः सुल्पान्तरं। Com. गुल्मयनिधय (scr. γ) मत्तमन्तरालो यथा स्थादेहं वर्तते। —
 I. 23. BC नाभ्यन्तरं। —
 I. 24. D अस्ति। —
 I. 25. ABD लज्जा। —

Pag. 49.

- I. 2. BC नाद्याचार्यस्य। —
 I. 4. B भूमिस्त्रं। C भूमिष्टं। D भूमिल्लद्वयं। —
 I. 5. BD भूमिस्त्रं। — A भवतु त ग्रज्ञिं। C om. भवतु वीतं। —
 I. 6. A कुचिदपि यथा स्तारैः। —
 I. 8. A भाष्यस्त्रं। —
 I. 11. A सत्येवेतद्। B सत्येवेतलंकरणः। — CD ब्रलंकरणः। —
 I. 12. A गुल्मावस्थकुलः। —
 I. 16. A चनतिक्रमणी नमः BC om. नमः। — D नमः in marg. —
 I. 17. BCD om. लज्जा। — BC गृह्णाति। —
 I. 18. BC post धार्यते inserunt: ते तावत्येवेश्यामि। तथा कृत्वा। चये निर्वापितः प्रदीपः। —

- I. 18. 19. A एष मुको मया वचेवाच्य दीपोपरि मंडकैर्विचैविरुच्यति। B एष मुको मया कोटो यात्येवाच्य दीपरि मंडलं विचरति। C cum B, nisi quod habet दीपसोपरि। D एष मुको मया कोटो यात्येवाच्य दीपोपरि मंडलैर्विचैविरुच्यति। —
 I. 19. D एव pro एष। —
 I. 20. C पिककातः। —
 I. 25. C मे यद्यस्तः। —

Pag. 50.

- I. 1. BCD om. दृति। —
 I. 3. Verba पापाः . . . महाब्राह्मण (l. 6.) D add. in marg. —
 I. 4. AB इदानीयः। C इदानोः। D इदानाणोः। — D विणिक्तिकणिदः। — BC शृणु सुहं। —
 I. 6. BCD व्यपिहि वर्णशतं। —
 I. 7. A ब्राह्मकुलः। D ब्रह्मणाच्य कुलः। —
 I. 13. A नगापि शर्विं नामः। —
 I. 15. BCD गृहालुचने। —
 I. 18. A तुकुमो। B तुमो। C तुकुमो। D तुकुमो et corr. तुकुमो et sic corrigendum est, ut nunc video ex AK. (Lois.) 52, 11 nota d. Nam तुकुम s. तुकुम est serpentis seu lacertae species. *Wilsonus* (H. Th.) vertit: *a mule in a defile.*

- I. 23. A शास्त्रः । B शास्त्राद् । D शास्त्रैः । —
I. 24. BCD हीमद् । —

Pag. 51.

- I. 4. C गिक्कमति । —
I. 5. BD उलोहि । —
I. 7. Verba किं . . . दासीए (I. 9.) D add. in marg. —
I. 7. 8. B चोरै कपिष्ठ । C चोरौ कपिष्ठ सनिः । — BC om. ति । —
I. 10. D om. भीए । — A om. किं नामासि et habet ह दुदिधं । — C विष
pro यि quod D add. in marg. Corrigendum erit यि । —
I. 11. Codices उदूषा० । C उदिद् ति । — ABD ति pro यि । —
I. 14. AB ओः । — A पक्षं । —
I. 15. CD कम्पिनुदूरेषे । cf. 46, 25. —
I. 18. D उपस्तिन् quam scripturam Com. etiam commemorat. —
I. 23. D यां । — A दुविहि । —
I. 24. BC चण्णाधा । — A इह । — A उत्तराषीए । — BCD ponunt को ante
अम्बापां । —

Pag. 52.

- I. 3. BC विलव्य । — Corrige शुभं । —
I. 8. C अणुसोचेनि । —
I. 9. A गिक्कामयिसामि । —
I. 11. A सर्वं pro चब्ब । — A मित्रेषो itidemque I. 12. —
I. 12. BCD om. अनु । A अु । — A मे किंदं । — A om. तं । —
I. 13. BCD चण्णाधा । — BCD पुञ्जेण । —
I. 15. BCD om. यि । — BCD किं ता pro तह यि । —
I. 18. C भो जटा । — A भण्डादो सदिलो । B सि bis. D om. syll. तो । —
I. 20. BC ते ग्रिं । —
I. 23. BC यिं । —

Pag. 53.

- I. 1. A उपगातः । —
I. 2. BCD तुम् यि sed in D यि deletum est. —
I. 3. A उपगादो । —
I. 5. BC वयस्य कः अङ्गाऽ । D pr. m. वयस्यति om. कः अङ्गास्य deinde delet.
वयस्य add. in marg. कः अङ्गास्यति । — D गा । —
I. 7. D om. कहे । —
I. 10. B अवलयिभिरसं । — A केषा दिषां दिषां केषा न० । —

- I. 12. D अविधाये । —
- I. 15. A om. गुणः । —
- I. 18. A अवकलद् । —
- I. 20. D वेश्यात्मनः । —
- I. 24. A अवकलद् । —
- I. 25. A परिकल्पतो । —

Pag. 54.

- I. 1. B उत्तमपीट । — D एवं । B एवं स मनः । — B दलिदार् । D दलीदूदारा॒र् ।
- I. 2. ABC निष्ववत्य । — A भवं । — B काष्ठनः । —
- I. 3. B पठिद्वलेहि कीलसि । —
- I. 4. C श्रोपडीर् । —
- I. 5. BC om. एसो । —
- I. 10. A उपत्तय । —
- I. 12. C अतां बन्धामि । — A पुरुत्तिमामुहो । B पुरुत्तिष्ठ० । D पुरुत्तीश्वा० । Com. पौरुत्तमालिमुहो पौरुत्त्याभिसुखः पूर्वदिग्बलंबितमुख रुपर्यः । —
- I. 13. A पुरुत्तिमा० । B पुरुत्तिष्ठ० । — A om. न्दि । —
- I. 15. BC om. नोदि । — CD योदे । —
- I. 16. Scribendum cum AD अत अहं अनु । — A रुषाणाट्ठिं et sic corrigē. B सट्ठिं । CD सट्ठिं । Com. पउत्तस्त्रियं यटिकाभिं अतं च, पूर्वयटिकानाम ग्रीष्मव्रतमित्येके । — A उग्रवसिदा । D उप० । — BC धाति । — D तहि । —
- I. 17. BC सो अपापडि० । D pr. m. सो अ या del. अ । — BC पठिगहिदी । —
- I. 18. A रुषाणाकालिष्ठ० । BCD रुषाणामालिष्ठ० । —
- I. 19. D गहिसं । —
- I. 21. BCD मं pro तं । —

Pag. 55.

- I. 4. A वस्त । BC om. वस्त्व । D pr. m. भो तं हे del. तं हे et add. in marg. वस्त्वा तं हे । —
- I. 7. A द्रव्य स्त्रीदूर० । —
- I. 11. D न च । —
- I. 12. BCD वसन्तसेनावाः सकां pro वसन्तसेनामहै । —
- I. 13. BCD चामीरैं pro चम्हीरैं । — ABC विश्वमातृ० । —
- I. 16. A चतुर्समुदूर० । D चतुर्समुदूर० । B चतुर्समुदूरस्य चार० । —
- I. 18. A वश्व यैवं । —
- I. 20. C तस्यै तम्है० । B तस्मै तम० । — D मूलं० । —

- I. 22. B वर्षमानकृ॒। D om. वर्षमानकृ॑ — D इटिका० et corr. इटिका०। —
D मुंहतः। —
- I. 23. D परित्वावाद०। — BC न पत्ते pro नृपत्ते। — BCD रूपौ। —
- I. 25. D अकिञ्चितो। —

Pag. 57.

- I. 2. AD यापात्रं म्हि। — BCD यात्रासाधात्रं। — A एता अ यत्तुषा। —
- I. 3. BCD चित्रफलहै। Cf. 59, 7. 69, 19. —
- I. 4. AB उप०। —
- I. 6. D चित्राकृतो। —
- I. 9. AD कर्तं। —
- I. 10. B सुणिरक्ता॑। C सुसिरिक्ता॑। — BD उपुलता। —
- I. 11. D नस्तिरु वं॑। —
- I. 14. ABC उलोधै। —
- I. 15. BCD दक्षिणातो। —
- I. 17. B यापं pro हिष्पयं। —
- I. 18. D किं यि। —
- I. 19. D सहि०। — B उव्यहसपीष्ट देक्षामि। C उव्यहसपीष्टहै दिक्षामि। —
- I. 20. D अनुरु वं॑। C एवं॑। — BCD अवलाभण्टो। —

Pag. 58.

- I. 1. A उपगृह्य प्रव्याप्ते॑। — AD अवगृहणं। —
- I. 2. A गच्छेदि। C गच्छेति। —
- I. 4. BC हस्ते॑ pro सद्। — A याहस्तिज्ञात्वो। C याहस्तित्तु चलंकारूऽ। —
- I. 6. BC को उपा स्ते। —
- I. 7. BC राष्ट्रालंसंठाणो। D राष्ट्रउलंसंठाणो del. उल et add. in marg. याज्ञो।
A रुपायालो। —
- I. 11. BC किं ति। D किं त्ति। — BCD उपं। —
- I. 12. D एवं। — C वं॑ pro गद्। — A त्रीवन्ती॑। C त्रीष्वनीमित्त्वसि। —
- I. 13. BCD या तुणो घंहै अज्ञाद्। — B अपादृत्वा। CD यापाद्रित्वा। A यापादृद्व्य। —
- I. 17. A निश्चात्रं। —
- I. 18. Corrige cum AD रूपान्। —
- I. 22. B om. यः। — B निरीक्षते। —

Pag. 59.

- I. 3. D om. नारो। — C विवर्तितम्। —
- I. 4. B om. पार्वती। —

1. 7. BCD इन् दावः — B चित्पालहृष्टः — A सप्तरीएः — D शाश्विष्ठ corr.
शाश्विष्ठः —

1. 8. A वेष्टः —
1. 9. BC शो तं —
1. 11. BC om. तु मात्रः —
1. 13. A om. इद्धुः —
1. 18. BC मदनिके semel. —
1. 19. A चत्विलोः C चत्विलः —
1. 23. D पुरिषेणा — C om. षः —
1. 24. C दीर्घिन्रैः — D शारीवंति — BC गित्ताष्ट्रदि —
1. 25. AB रमादु २। —

Pag. 60.

- I. 1. A पीदिङ्कदोः B पीदिङ्कदोः C पीदिङ्कदोः — BCD चूदाविलं —
- I. 4. A किण्योदं CD किं योदं — D सांकोः —
- I. 7. B पठ्माद्वस्तं —
- I. 8. C निःक्रयेणा D निक्रयेणा —
- I. 9. B कर्यं — BC मत्संबंधिणी — Post युग्मित्वं BCD addunt इनिणा गवक्षेणा (D गवक्षेणा) चोवारिद (C उवारिद) मरीरा (D ग्रीरा) —
- I. 11. B संक्षदो C सञ्जन्दो Com. नम इन्द्रो ममामिलाऽप्तः — BCD अत्यं च — Com. अभुतिस्तं अप्यायां ख्यायोनामिति यावत् — D करिस्तं —
- I. 12. D अय चत्विलः — A एतिकोः C एतिः D एति —
- I. 13. BC मोषाद्वस्ति D मोषास्तति et superscr. चर। —
- I. 15. C भूलेन —
- I. 16. ABC अय pro अय — A om. मय —
- I. 17. C पत्तणा —
- I. 19. AD इति० — D कलवज्ञस्तः — Codices कालयोणा — A चिः —
- I. 20. A यिक्षित्वं —
- I. 22. D ग्रीरैः — C चारित्रैः —
- I. 24. A अलपउचारितो — D चारित्रस्त pro चारितो सि —
- I. 25. BC कर्त्तव्येणा D कर्त्तव्यस्तः — BC शाचरितं —

Pag. 61.

- I. 3. A कांचनमयायेत्ता० —
- I. 5. B om. कार्ता० —
- I. 8. BC अपकाशो Com. चनुचितः प्रकाशो अस्ति सोः प्रकाशः —
- I. 9. BCD अलंकारो अयं च —
- I. 10. BC उवयोहि दाव पेक्ष्यामि दाव — D om. पेक्ष्यामि —

- I. 12. A om. निरूप्यः। — BC om. सत्त्विलः। — BC तुर्वोः। D id. sed del. हः। —
 I. 13. BCD कुरो दे एसो। —
 I. 16. D पिस्किपिस्तसि। —
 I. 17. A अप्र pro अविः। —
 I. 18. Codices चाहूदज्जयेति etc. —
 I. 19. BCD समाख्यसिहि semel. —
 I. 21. D अतः। —
 I. 23. D post स्पाख्यस्य repetit verba किमिदातो इतः। —
 I. 24. BCD करुनेण। —

Pag. 62.

- I. 2. BCD न कश्चित्। — BC om. नतः। —
 I. 4. BC अतः bis. —
 I. 5. CD पश्य०। —
 I. 6. D पिचं २। —
 I. 10. D वच्यामि। — B तुमानः। C एष मानः। —
 I. 14. D याति। —
 I. 15. BCD कामो ऽग्निः। — D प्रणो धनः। —
 I. 17. Vocem शब्देषो C interpr. शब्देषः। —
 I. 18. BCD शर्विं०। शर्वय। —
 I. 22. BC तु pro तु। — B दात्याः। —
 I. 25. BC तु pro च। —

Pag. 63.

- I. 4. A रीचीवः। —
 I. 5. B om. syll. हः। D हितार्थः। —
 I. 11. D वेष्याताः। —
 I. 12. Corrige भवति। — C om. इति। —
 I. 22. C इत्यर्थः। —
 I. 24. A कर्तः। — A शब्दाग्नेण। —
 I. 25. A °चिह्निदं। —

Pag. 64.

- I. 5. BCD शाल्मेत्योप०। —
 I. 8. BC et D pr. m. कथयति। —
 I. 12. B साहसो। —
 I. 13. C तुमानेण। —

- l. 14. C वेदः । —
 l. 15. D किं त्रुः । —
 l. 16. A नोतिविज्ञप्तये० e quo conieci विरुद्धः । Reliqui libri omittunt नोतिं०
 एतत् et habent तथायान्य etc. —
 l. 17. BCD चो pro एसोः । — A उधासोः । —
 l. 18. A उधासोः । —
 l. 19. A तुविष्य । —
 l. 22. D सोपि । — C प्रसोः । —
 l. 25. A वरणाहा । —

Pag. 65.

- l. 1. D गामुदुः । — AD मध्यपिण्ड॑ । —
 l. 4. C नाम pro नार्त । —
 l. 5. BC om. हि । —
 l. 6. BC तुहमामपां । D तवमामपां । —
 l. 8. BCD om. अत्त । —
 l. 10. C केऽचं । —
 l. 11. Codices विः । — BCD तत्पामि । —
 l. 12. G लुदि लुदि । —
 l. 15. BCD om. सर्वैलचं । —
 l. 17. C द्रूत्यं pro द्रूत्यः । —
 l. 19. BCD अस्तो योदुः । —

Pag. 66.

l. 2. A मद्यपिण्डा दत्त्वा । — C दे दिवि pro देवि नि in interpr. Sanscr. vero
ते ददतीति । —

l. 3. B एत्य pro एवं । — A चवगच्छदत्त्वं । — B चवगट्टिदत्त्वं । C चवगच्छिदत्त्वं
sed in interpr. चवगन्तव्यं । —

l. 4. BCD चरे विचातो । — BCD om. चार्त । —

l. 7. D गुणायुक्तो । —

l. 10. B ग्रामोर्लंचितमुत्तमार्थं । C ग्रामोर्लंचितं लंचितमुत्तमार्थं । —

l. 13. Codices जल्लं । sed Kumbhilakas Magadhice loquitur. —

l. 14. A गुरुद्विङ् । C गुरुद्वियं । — BCD नं करेहि । — BC दिग्गापि et C interpr.

दत्तापि । —

l. 16. BC रुहती । — C परिवश्यि interpr. परिच्छुताप्यि शर्वताः । —

l. 17. B सपद तुम त्वेष्व वदपीता et deinde चारु om. ह । —

l. 19. A भर्तै । —

l. 20. D सुदृढिः । —

- I. 24. A पात्रविनृः । —
I. 25. BCD पालकेन रता । — Corrige शोषणाः । — BCD विषः pro वकः । —
D अयुं semel. —

Pag. 67.

1. 1. C अपमानज्ञर्भः । D अपमानर्भः । —
 1. 3. C कलत्रवौद्यवासि । — BCD om. आः । —
 1. 10. A अर् । BCD अर् pro अरि । — BCD उद्दरसिते pro गृहे । Com. उद्दर
 सिते गृहे । —
 1. 12. BCD पियोः । —

Pag. 68.

1. 2. C दितिष्ठा॑। — A वठसि॑। — A चाहृजस्त॑। B चाहृजस्याशाद्य॑। —
 1. 5. AD अनुरेपा॑। —
 1. 7. A प्रविष्ट्या॑। —
 1. 8. Codices भोः॑। —
 1. 10. B शाणोणा॑। —
 1. 11. BCD केटके॑। — BCD दुश्शार॑। —
 1. 12. BCD शब्लोक्या॑। — A किंदहारिदीव॑। B किंदहिदीव॑। —
 1. 13. BCD विविह॑ (D ध॑) सुधन्धकुमुगोवहार॑चित्तलिद॑। Pro चित्तलिद॑ (cf. 71, 19)
 noli putare scribendum esse चित्तलिद॑ quanquam Com. interpretatur चित्तलि
 तित॑। — A भूमिषाशाश्वस्त॑। —
 1. 14. BD कोटूल॑। — ABD दुरुपणामिद॑। C दुरुपामिद॑। — Codices लंघिद॑
 वण॑। — BD घामाष्टद॑। C घमाइद॑। —
 1. 15. B समुठदहनि॑। C चमुळद॑। —
 1. 16. BC राम pro रात॑। — A om. फवाब्लन्दोलणा॑। — D इदो॑ इदो॑। —
 1. 17. B वहेणो॑ उवतोहिद्यस्त॑। —
 1. 18. B तीरणाख्वरणा॑। C °धरूणा॑। A °धरूणाख्यम॑। —
 1. 19. A यंगलकहसामिद॑भोहवावास्त॑। — A पिभेज्ज pro दुष्भेज्ज॑। —
 1. 21. A भुवण॑। — BCD दुष्कास्त॑। — BC मत्तास्त॑। —
 1. 22. C वलाद॑दिरुष्टि॑। —
 1. 23. B एद॑ इम॑। C एदु॑ एदु॑ इम॑। —
 1. 24. BC प्रविष्ट्याख्लोक्या॑ च। हो हो भोः॑ इध॑ चि॑ पहमे पश्चोद्ध॑ शस्ति॑। — AD भोः॑।
 — A सच्छाश्वसो॑। B चत्वाद्यो॑। C सञ्जहाश्वो॑। D शङ्खाश्वो॑। —
 1. 25. D मृष्टि॑। —

Pag. 69.

1. 1. D om. पासाधननीको थोः । — D मुहुर्मुहुर्देहिं । —
1. 2. B पितृताधनि । C पितृताधननी । — A पितृदाधनि तुहोवविरुद्धे । —

- I. 3. A सदाहिषा : B संदृष्टा : — C फलमोहणेण et Sanscr. फलमोहकेन : —
BC भक्तविदि : —
- I. 4. A सुरासवपादाएः : —
- I. 5. D इमं चिः : —
- I. 6. C हुदियपश्चोहने : —
- I. 7. D पाद् pro पीद : — C विसापावहा : — A पवहणा : D पवहण del. पा : —
- I. 8. C कुलिषोः : —
- I. 9. AD वेरिहो : — BC मुत्तस्ता : — A मल्लं om. स्त : —
- I. 11. A दक्षं वक्षोः : — BC विक्षोः : —
- I. 12. A कूलतिथः : B कूरतिथः : C कूरच्छुभु et Sanscr. नारच्छुतधृत (leg. धृत) मिथ्रः : D कूरतिथः Com. भक्तविद्युतमिथ्रः Voluitne D कूरतिथः? quod melius fortasse est quam कूरतिथः Conf. Var. 3, 10. et Palicum चृति pro चत्ति Clough, Vocab. p. 35, 24. — A पतिङ्गावीचदि चदिमेत्युपुरिसेति॒हि : B ut nos, et sic C, excepto पुरुषेति॒हि : D pr. m. ut videtur पतिङ्गावीश्च मेद्यनुपुरि॒दिं deinde litterae द् मे mutatae sunt in दि et in marg. additum चदिमेत्य ita ut scriptura codicis A proveniat. Dubius sum rectiusne मेद्यनुपुरि॒दि scribatur. Confer vocabulum Sanscritum गेठ apud Wilsonum et Palicum हत्यिसेपटो' apud Clough, Vocab. p. 48, 9. —
- I. 15. ABC तर्दृष्ट : —
- I. 16. A वेसपाणिमित्रादृः : — C चावः : —
- I. 17. B पासाधपेत्ये : — BCD चित्तदृः : — A चारीणं नसिनमयः० D चारीणं नसिनमयः० BC एव च मणिमयः० Scripturam चाहोण sumpsi e verbis Commentarii : चारीणमलिमयग्राहीत्यहितं पाश्चकपीडः। चरितं हस्ते पात्रे प्रसादितमित्यर्थः। चारीणमकृत्रिममिति प्राचीनतोका : — BC सहिदं °पीठं : —
- I. 18. A विगहोच्चुरा : — D चतुरा : —
- I. 19. A वित्र pro वित्र : — B फलध्यधाम : C फलध्यधाम : D फलध्यधाम : —
- I. 20. BCD om. च : — D भोदि : —
- I. 21. D एहु semel. — Nescio cur non scribendum sit चउत्तं : ita enim h. l. habet A, et lin. seq. AB. — BD om. पश्चोदने : — D पवित्रहु इह वक्षोः et C interpr. Sanscr. प्रविज्ञतिविहार्यः : —
- I. 22. AB चउत्ते : —
- I. 23. A तुष्यदि : — D तत्त्वादा : — D किषण : —
- I. 24. D कांस : — A मुरु : —

Pag. 70.

- I. 1. BC et D pr. m. परिमासेण : —
- I. 2. BC चदिमुरुचर्ण : D corr. c. A. —
- I. 3. A पवदीचदि : Corrigendum videtur पवीचदि cf. 44, 2. 3. — ABC संसिंगारुषोः : — C घोवामदा : — C गेल्लति : —

- I. 7. BCD व्यादणकर्ता॑। — A चाहूर्॒। —
- I. 8. A मृमुग्ना॑? BC मृमुग्ने॑हि॒। — C पित्रात्माविकल्पनापि॑। —
- I. 9. BC दुवार॑। — A शोषात्माबेदि॑। BC उत्साधेदि॑। D pr. m. उद्दृसाबेदि॑ et corr. उपासाबेदि॑ Hoc recepi et interpretatus sum उपासयति „venerationem meam, studium meum movet“, sed dubito num recte fecerim. C interpretatur: उत्सुकयति॑ sed hoc praeclite foret उत्सुकाबेदि॑ s. शोमुद्धाबेदि॑ Var. 3, 42. Com. habet रोमाचय। नं सं voluit रोमाचयति॑ माः। — D सहित॑। —
- I. 10. BC इपिदातिष्ठो॑। —
- I. 11. A अहुविदाहार॑विद्वाद॑ अन्यतो॑ वलोचय (I. 13.) omissis verbis interiectis. — CD पञ्चनि॑ च। —
- I. 12. B वाट्टिष्ठ॑। C वट्टिष्ठ॑। D वट्टिष्ठ॑। — B मृगुरु॑। CD मृग्नु॑। —
- I. 13. BCD वलोचय॑ च। —
- I. 14. C om. च तं॑। — A समाधति॑। BC समीधदि॑ Corrigere समाधदि॑ c. D. —
- I. 19. D व्योद्यवाच्या॑ cuius scripturae Com. etiam mentionem facit. —
- I. 20. A et D sec. m. ललामः। B ललाम विलभामः। Com. ललामः विलभामः। लल विलासे॑ मीमांसिकः (?). बनुपासांसुरेष्व उल्लोरैव्यं ललाम इति॑ पाठे अद्भुतैः॑ इत्यर्थः। —
- I. 22. C एहु॑ semel. — A एहे॑ छर्ण॑ पोह्ण॑। —
- I. 23. D om. च। — A पोह्ण॑। —
- I. 24. Pro यनु॑ B अंच॑। C अच॑। — A सुवणण्टशक्तमयोणा॑ तोर॑ syllabis पाण॑ ut videtur transpositis. D रथणणां॑। — A विगिकिताद॑। B विजिपिकिताद॑। —
- I. 25. A हृत्यस्यति॑। B हृत्यस्यति॑। — A मोक्षद्वात्॑। — B पञ्चलस्त्र॑। Com. पञ्चालक॑। — Pro पुण्ड्रा॑ A पुण्ड्रा॑। B पुण्ड्रा॑। C पुण्ड्रा॑। D पुण्ड्रा॑ cf. L. I. 261. —

Pag. 71.

- I. 1. C कञ्जेत्तेष्ठ॑। Com. कञ्जेत्त एt deinde तुलकर्त्तर॑ मणिकिञ्चेष्ठ॑। — A पञ्चम। C पद्म। D पञ्चम। Cf. p. 77, 13. Var. 3, 64. — A विसेताहि॑। —
- I. 2. BC सिष्यतो॑। — D pr. m. वट्टिज्ञनि॑। —
- I. 3. AB रन॑। — A युज्जृणा॑ voluit सुज्जृणा॑। — BC वेतुरिष्ठाद॑। —
- I. 4. D सामीक्ष्यति॑। — C सुक्ष्मविश्वनि॑। — Pro शोल्लविद् (nam ita scribere volui) C विद्। Confer Sanscr. शोल्ल s. शोल्ल et Mahratt. शोल्लवणो made-facere. —
- I. 5. BC कुम। D कुकुम। — BC चालीषदि॑। D सार्वीषदि॑ voluit सारीषदि॑। Com. चामोषादि॑ चामोकिञ्चेष्ठ॑। — C सेतलतत्त्वं॑। Com. सेतलत्तुरै॑ कल्पृतिका। — D विस्तारीषदि॑। —
- I. 6. BCD कामुकाणां॑। — A तोशोलच्छ॑। —
- I. 7. B पित्रीषदि॑ च। C वीषदि॑ च। D del. च। — A चामवच॑। —
- I. 8. BCD मदरा॑। — D पुत्रदाराविज्ञा॑। —
- I. 9. D मणिक्षतपो॑ om. विद॑। — D ते॑ in marg. —
- I. 10. A पीषनि॑। —

- I. 11. A पञ्चान्तः । —
 I. 14. BCD पादावद् । — BCD अम्हणो विष्णु । — D मन् pro मुन् । — B पदहि । CD पठहि । —
 I. 15. A गृहदासी । B ग्राहदासी । —
 I. 16. A कुकुरकुरायदि । — BCD यदा । — A योष्मुल्ल । B °युल । C °यल । — B पहुट्ठ । C पहुट्ट । sed est = पहुट्ट । Com. पहुट्ट । —
 I. 17. BCD पञ्जडा । — A यामहंतेनु । —
 I. 18. C लात्तथा । — BC चालत्रिष्ठति । D यालत्रीचंदि । — AD कविताला । C पंत्रकवित्रकवोदा । om. rel. — BD कवोदा । —
 I. 19. C om. तदो । — C विज्ञिदो । Confer p. 68, 13. —
 I. 20. AB कृपा । — C प्रकृपाप्ते । —
 I. 21. BC पीष्टिकिदा । —
 I. 22. B पत्तादो । C पत्तादो । — AB परिभामनि । D परिमनि । — AC तुड । —
 I. 23. B इदो तदो तदो । — Codices भोः । — BCD पत्तां यं sed D add. या in marg. —
 I. 25. BD गणित्राहट् । — B परिभासदि । CD परिभासदि । Corrige c. A परिहादि । —

Pag. 72.

- A om. l. 1—4. — I. 1. AC एहु semel. —
 I. 2. D om. च । — D पात्र del. च । —
 I. 3. B चिष्ठदं । — B °लंकिदो दि छंग° । —
 I. 5. BCD चचं भाता । —
 I. 6. A केत्रिके । —
 I. 8. A तह वि पुक्त्तपावार् पावुदा उवापाह तुवलपिक्तिष्ठो व्यालिगमणीशो etc. — B तह वि द्वसाया । C पमसाएण । — C बीषोए । —
 I. 9. C एहा । — A का (om. फुल...तुवलपि) विश्वन॑ । — D का पात्रा et in marg. add. फुलपावार् । —
 I. 12. A करदृहायिषोए । B कारदृहायिषोए । Com. कर्द्दाकिन्या । करदृह इति पाठे अप्नोयाकाम्युहरप्रवृत्तः । करदृः व्यालपावत् sic. Incertus sum de utraque voce, itaque interpretationem Sanscritam, quam C praebet, recepi. —
 I. 13. C इहु । —
 I. 14. BC उवल्ल pro उवक्त्वव्य । — BC चत्तिं । —
 I. 16. A om. lin. 16—18. — Vocem उवस्त्रेण C interpretatur उपत्तारेण । Com. उपकारेण । —
 I. 19. BCD om. च । — BC इदिसो । —
 I. 20. CD नठो । Scripturam नो तः Var. 2, 23. falsam esse, ex euphonia videtur concludendum; scribendum erit नो तः ut S. S. 61. —
 I. 21. D om. एहा । — BCD गत्तिं pro अत्तिष्ठा । —

I. 22. BCD परदि : — A अधारः : — D corr. परचिक्षा : — De metro incertus sum. Com. qui plerumque metri nomen exhibet, nil habet nisi सी मुत्तुपामरेत्यादि : et statim addit सुउत्तानिक्षिप्तेयः vocem सोऽु explicans. — Editor Calc. non animadvertisit, versus esse. —

I. 23. ABD शापांतः : —

I. 25. BCD et Com. पेम्पणिम्मलवले : —

Pag. 73.

I. 1. C ल्याणगीं व्रहणा sed interpr. c. nobis. D परः : — ABD शापांतः : — BCD गणहरणा quod C interpr. गणोहरणिः : —

I. 2. A बहुवृत्तं : — C °पश्चोद्धमवर्णं : —

I. 3. A एत्वं : D एकात् del. कः : — C तविद्धन्तं : —

I. 4. B गणित्यरोः : C गणित्यरोः : — A भवणा : — B परित्यंदोः : C परित्यंदोः : D परित्यंदोः : —

I. 8. BCD तस्तिथिदा : — BCD कुतुगतात्त्वोविद्योषब्दाद्वा quod D corr. in scripturam A, excepto वाद्या : —

I. 9. A पिनिता pro गिनिता : — BC त्रुवति : D त्रुवदि : — C त्रुवणा : — B सहोलिता voluit सेहलिता quod CD habent. —

I. 10. A पोवनालिता : — Corrige c. A कुर्वयथदिसोः : B कुरक्यादिसोः : CD कुर्वयथादिमोश्वरः et D corr. छदिमेश्वरः : — BC ष्ट्रुदि : —

I. 11. ADलकुदः addidi Anusvaram. Bलकुदः : Cलकुदः : — A °व्याससितीषकदः : —

I. 12. A कमलर्बोपलेहि : —

I. 13. C दिहिता : — BCD post दीहिता addunt: श्वि शः : —

I. 14. Ed. Calc. non percepit versus. — A एत्तो श्वतोश्वः : — D वच्छो : —

I. 16. BC नोऽु pro भोदि : — B om. अस्तुता : —

I. 17. BCD दितृठिं : —

I. 19. A शंदः : — BC नेत्रेय : —

I. 22. C श्विः : —

Pag. 74.

I. 2. BC om. तुलुदु quod D in marg. addidit. —

I. 5. B सोसे : —

I. 8. A गोः : — BC विस्तामादोः : — A अन्नपाकेरिति : —

I. 9. A तहीषोः : — D राष्ट्रावङ्गाषारी del. इति et add. in marg. ता : — De significatione incertus sum. C interpretatur राष्ट्रावङ्गाषारी quod vix probandum erit, sive litteras sp̄ctas, sive sensum. Com. habet: वाचवंतदारी वर्तिकः haud melius. Sed neque id, quod ex coniectura posui राष्ट्रावङ्गाषारी poterit ferri. Recurrit idem locus p. 88, 25. —

- I. 11. C दिशिता। — B वद्धतिति। —
- I. 12. BCD कां चोरेण अवहं सोणी० om. पि। — A यि quod correxī। —
- I. 16. BCD post अलंकारैचं addnnt विचित्य। —
- I. 18. BCD एं pro इ॒म्। —
- I. 19. B कां। —
- I. 21. A अस्तिपाद०। — D मकांदविदधो। — BCD विषयाथेति। —
- I. 22. A मह। — BCD यि। —
- I. 23. B धाममिस्तमिति। CD धाममिस्तामि ति। —
- I. 24. A तर्हि। —
- I. 25. A ओ pro ओहि। — A यि गिष्ठीजी०। C एष्टजीष्टु। —

Pag. 75.

- I. 4. C तुद्दमिं। —
- I. 6. A उद्यमि। —
- I. 8. B लहु semel. C लहुं semel. —

Pag. 76.

- I. 4. Com. अपाकृतं निरसामनभिनन्दितमिति यावत्। —
- I. 5. C अन्तर्वीक्षं। —
- I. 7. In cod. D lineae 11—13 ante lin. 7 scriptae sunt, sed numeris additis indicatus est ordo quem reliqui codices habent। —
- I. 16. C द्वा pro दृद्वा। —
- I. 19. Com. व्याकुद्देश्यात्। —
- I. 20. D आकृत। — D correetit अनुमते। —
- I. 21. ABD गमन। — BCD विश्लेषिते। —

Pag. 77.

- I. 1. Com. भृत्रादुचक्रसदृशं नद्यनन्दार्कत्वात्। —
- I. 2. Com. वा इवायें। —
- I. 3. C इवायेण। —
- I. 4. C चर्य। —
- I. 8. 9. BCD जदो या (C न) कथा कदा अप्यात। —
- I. 9. Corr. अपादरेण c. AD. — BCD किं यि। — A एवमेव गाहिदा। —
- I. 10. Codices अक्षोद। — A एव यि quod mutavi in एवं पि। BCD या तर (D ताए) अहं (B om.) भणिदी अल etc. —
- I. 11. D विसमीष्टु। — A गलकेण। BCD मल्लकेण quod D corr. in गलकेण Com. मल्लको भस्त्रनविशेष। — BCD पातीचं। — BC om. पि quod D add. in marg. — BC et D pr. m. पिविच गच्छीष्टु। D del. syll. गच्छी। —

- I. 12. A मुहं विः BCD मणिधारू गुद्गु क्लु etc. D add. in marg. मुहं येक्षितरं
सनिवेदे : —
- I. 13. BCD पुमिणोः — D सुवपणकारोः : —
- I. 14. D गणीधति : — D संभावयोधतिः : —
- I. 16. A पिष्ठसोः D पिष्ठवसोः : — C उवविद्धोः : —
- I. 17. BC भोदे : —
- I. 18. BCD om. कर्त्ता : — C सुहृन्मे : — BC मेत्रेण प्राप्तः : —
- I. 20. D उप० : — C उवविद्धोः : —
- I. 21. C कवयत कर्त्ता : —
- I. 22. C विषाहृतः : —
- I. 23. B om. त्वा न : —
- I. 24. A एतिका : D एतिका : — AD मात्रपेता : —
- I. 25. BCD चंतलिं pro हत्ये : — D pr. m. पतिच्छिका? corr. पतिच्छिदा : —

Pag. 78.

- I. 2. BCD कर्त्ता पा विषाहृतः : — BCD चमुच्चपेदसः : — D om. चर्त्तिहि चवाहसः : —
- I. 3. D उपमु० : — AB चतुर्समुदूरः : — BCD रथामाला : —
- I. 5. BCD om. पत्ता : —
- I. 6. C न्यासे : —
- I. 7. A मील्ये : —
- I. 8. A एहं विः : —
- I. 9. B पठनतोववाहिदं : C पठनतोववाहिदं : — D मुहंरेण : —
- I. 11. C °पश्चवाचा om. होः : —
- I. 12. AD पविद्धाः : — BC विष लेष्टुषा pro ले°विषः : — BC तुक्षेणा उपा।
Δ पित्ताकीदि : — Verba संगादो (I. 11) usque ad मणिधा (I. 13) in D repetita
sunt in marg. sed scriptum ibi लोकुषा et उपा deest vero भो वस्तसः : —
- I. 13. C काश्चटुचो निक्तुः : — BCD रातहो च : —
- I. 14. A तर्हि तर्हि : — AD तुचा : C तुद्धा : —
- I. 15. D सर्वपत्ति० : —
- I. 24. In A quattuor lineae inde a वयमेवः usque ad प्रकारं (p. 79, 2)
bis scriptae sunt.

Pag. 79.

- I. 1. BCD पित्ताकीदि : — C एहु विषिवाहि० et in interpr. Sanscr. वृत्ता निक्ता० :
D पित्ताकीदत्तः : — C बहुहिदा Sanscr. वृडा : —
- I. 2. A prima vice om. वामो et secunda vice habet कमो वामो : BCD
वामो कमो : —
- I. 3. AB मणिते : D मणिते : —

- I. 4. D °तुदा। — A चप्तं चनामितुः। D चवर्ते। —
 I. 5. B चाक्षपादि। C चाक्षमित्सदि। D चामामित्सदि। —
 I. 8. A माणवदे। Com. चयेष्व नामावे इति हे चयेष्व चप्तमाच्छोत्यर्थः। —
 I. 9. C वस्तदि। — Codices पुष्टि। —
 I. 10. BCD इलक्ष्मे। —
 I. 12. A वंसे। — Pro वाए dubito nam recte posuerim Sanscr. वामि।
 C et Com. habent वाहयामि। — ABC लज्ज। — BC विद्धि। — ABC युग्मदूरं। D
 सुगदूरं। — A om. वादे pro quo BC वाए। — ABC लज्ज। — D वाहं et in marg.
 तो। —
 I. 13. B om. गोप्तं। D गोप्तं। — D गोप्ते। — A गृदहस्तापुञ्जवं। B गृदहस्तापुञ्जवं।
 C गृदहस्तापुञ्जवं। D गृदहस्तापुञ्जवं। — BCD को। — BCD तुंब्रह। — C पारदू। —
 I. 14. C चाप्त्रः। — Codices चाप्त्रते॒। — BCD om. ते॒। —
 I. 15. Codices चारुदत्तस्त (B °ल)। —
 I. 16. ABC एते। — A चारू॑। — A हृक्ष्म॑। — ABC चिद्धिदि। D चित्तिदि। —
 I. 17. C एते विसे। D om. षो। — A दुष्ट। BD दुष्टः। C दुष्टः। — A वदुके।
 B वदुव्यक। D pr. m. वउव्यक? corr. वदुके। — D कर्तं। —
 I. 18. A दुष्टार॑। B दुष्टाले। CD दुवाले। — A हृक्ष्म॑। — Codices दृस्त।
 — A दुष्टवदुव्यक्तस्त। B दुष्टवदुव्यक्तस्त। C दुष्टवदुक्तस्त। D pr. m. दुष्टवक्त्स? corr. in
 marg. वदुचल्त। —
 I. 19. C गुटिकाः। D गुटिकाः। —
 I. 20. A चेतिदे। B वेतिदे?। C वेष्टिदि। D वेतिदि corr. वेतिदि। —
 I. 22. 23. A पातिश्चं चेत्। —
 I. 24. BCD om. चा। A चा। — D चुञ्ज। —
 I. 25. BCD देउमहृण। —

Pag. 80.

- I. 2. D °वीतेनाकृत्य। —
 I. 4. CD नं पा pro पा नं। — Codices चवराए। —
 I. 5. Codices लोदृ। — D om. पुणो वि। — Codices ताडृसं। —
 I. 6. D कुमिलाष्वो। — AB उप०। —
 I. 9. A चये। — A चनपश्चाले। —
 I. 13. D दुमिक्त। — C काल। —
 I. 14. B om. चा। — C एषा चा चेति। D एषा चा चेति delete syll. चा। —
 I. 15. BCD post विष्व addunt सुदृु quod in D deletum est. — C किं
 काकाशसि। D del. किं। ABD काकाशसि। —
 I. 18. CD नपिसं। —
 I. 19. Codices दृसं। —

- I. 20. A गोरुः; B गोरुः; D et Com. गोरुः; Confer Bengal. गोरु एt Hindusth.
गोरुः gor. —
I. 21. Codices कल्पितः — ABC मौलेन्ति; D मौलंति। —

Pag. 81.

- I. 2. ABC मौलेन्ति; D मौलंति। —
I. 5. D ते। — Codices दृसं। — BD का (C को) post गामाणः। — Codices सुसमित्रः। —
I. 6. Codices एकत्रयं करेदिः। —
I. 7. C रुद्रं Sanser. रुद्य। Posui रुद्रा quod sensus postulat, neque impedit videtur, quod modo एकत्रया dictum erat; invenimus enim in lingua Hindust. بکھاری et كھناری et Com. ad Var. 3, 30 dicit एवमाद्यः। —
I. 8. BC चतुः। —
I. 9. D चतुर्वेदः। — A om. विचित्रितः। —
I. 12. A om. चेटनुमानः। — BCD पुजा। —
I. 13. C एककण्ठः। D वृत्तिं। —
I. 14. Codices सेना। —
I. 15. BC पठिष्ठतिष्ठ। A पठिवतिष्ठ। D pr. m. cum BC, corr. c. A. —
I. 16. D सेना। —
I. 17. D पुजा। — ABC बदुरुक्ता। — C corr. बदुव्यक्ता। pr. m.? — D पादार्द। — ACD पठिवृ। B पठि०। —
I. 18. A प्राकृतः। — CD सेना। —
I. 19. G विटः pro चेटः। — BCD om. मुक्तन। — Codices चक्तन्। — D पादार्द। — A पठि०। BCD पठि०। —
I. 22. A चारुदत्तं। —
I. 25. B तो pro ता। — CD दुवारे। —

Pag. 82.

- I. 3. BC तद् ये। A इमेजः! Scripsi c. D तद् यमः। — B वश्यो ये या। — D यजित्तासि। — B तो। —
I. 4. BCD पुजा। — C कुमीलष। —
I. 6. D कर्तं pro कथ्य। —
I. 7. A एता या। BC एता या। — Codices वसंतसेषा। —
I. 8. BCD चाहूः चहूः। — A न कादाचिदृपि। —
I. 12, 13. C चाषादत्ति। —
I. 18. B वेष्या। D वेष्या। —
I. 22. A प्रथावनो। D प्रथावनि। —
I. 24. D पथ्य semel.

Pag. 83.

1. 5. B पंकाक्षिनः । —
1. 7. AD स न्यासः । C संन्यासः । — ABD हृत् pro वृत् । —
1. 8. BCD संतुष्टते pro विद्याम्यति । —
1. 14. BCD उपलभ्यताः । —
1. 15. D विद्यम्पेषतः । —
1. 17. A गर्वन्तु वर्वन्तु । —
1. 18. BC रुपणाभिमुखः । —
1. 19. BCD पात्र semel. —
1. 21. AB च्यनितः । —
1. 24. A om. syll. ता कः । —

Pag. 84.

1. 1. BCD अलाकः । A पत्तीकः । —
1. 3. A चुते । —
1. 6. B कर्तः । —
1. 7. A om. भवतः । —
1. 11. C हुता । —
1. 14. BCD सधारा pro सदागः । —
1. 15. A पश्य २ । D om. पश्य । —
1. 18. BC शश्यांकुरः । D corr. शश्यांकुर । pr. m.?
1. 21. A पदुत्तरः et sic D corr. —
1. 22. C प्रोत्तुरीयः । D प्रोडाय et in marg. ल्यः । — A लोदायः । —
1. 24. BCD समुत्तिष्ठते । —
1. 25. A पश्य २ । —

Pag. 85.

1. 1. AB नदं जपाः । —
1. 2. A ज्ञानदृष्टः । B °दृष्टनदः । C °दृष्टसुषुप्तुः । —
1. 10. A पश्य २ । —
1. 14. AD सं विहसतीव । —
1. 15. BC शानोदारिणा । —
1. 16. C विष्पष्टः । — D मित्तेन । — C धूर्णः । —
1. 17. B नीलै नीलै चोदमिर्त्तल । —
1. 19. C गच्छती । —
1. 24. A om. अपि च । —
1. 25. D om. शक्रः । — C शोत्तमो । —

Pag. 86.

1. 3. A om. inde a गर्त् usque ad syllabam वि । 6. —
1. 5. D गदि वा। —
1. 6. D चयि pro चयि। —
1. 7. BCD चलगलमुपाऽ। — D om. उपकाऽ तदेवं। —
1. 10. A मुवनोऽ। —
1. 12. BCD भाव एवं तं। —
1. 16. D प्रतीट त्वं च। — C om. ultimum च। —
1. 23. A भवत्वं। — D भवदोष। —
1. 25. C चतुः। B चा pro इत। —

Pag. 87.

1. 1. A भवदि pro भोद्धि। —
1. 2. 3. D om. प्रकाशं। एवं भवतु। —
1. 6. A अपास्य pro पापास्य। —
1. 7. D पुण्य। —
1. 10. A शूदिष्ठे। —
1. 12. B तुलक्ष्महत्काल। C तुलार्णि सुकलरूपकालाऽ। D pr. m. c. C, corr. in ser. A. —
1. 13. A तदेह पा भोद्धयदि। —
1. 17. A om. शूदिष्ठे। — D चयि। — C सुहो Sscr. शुभः। —
1. 19. BCD दे पारऽ। —
1. 21. A चयि शूदि॒ शद् सुहो। —
1. 23. A शद् pro चयि। —

Pag. 88.

1. 3. D उपचिं। —
 1. 4. C om. वसांत॑ et habet आसीनाः। —
 1. 13. D भोदी pro भोद्धि। —
 1. 14. BCD कि चि। —
 1. 16. 17. Corrige cum AB चन्द्रालोष। C चन्द्रा०। D चन्द्रलोष। — D चंधरे। —
 1. 18. C उत्तुषो Sscr. उत्तुलो। ABD उत्तुषो quod mutavi in उत्तुषो = उत्तुक।
- Confer p. 90, 21. et M. R. p. 10, 10. —
1. 19. A गित्तयोजि et sic corr. D. — B भयाहि। C भयाहिः। —
 1. 20. D कित्तिर्यं। —
 1. 25. D om. च। — C वहिषो। — Confer p. 74, 9.

Pag. 89.

1. 1. D मनितं । — Post मनीषदि A pergit ता कि (l. 4.) omissis verbis
चेटो usque ad पितृपापदि । —

1. 2. Post syllabam ता vocis ताव D pergit कि दिन्ह (l. 4) additque in
marg. व एवं etc. — B तेजः । —

1. 4. D om. चेटो । — BC पितृपापदि । —

1. 5. BCD तिष्य । — A om. दिदृति । —

1. 8. A om. गेहे । —

1. 11. C प्रसुतो । — A चारं । D सत्यविद् । —

1. 12. B अस्त्रपोषा । CD अस्त्रपोषा । —

1. 14. Corrige मो तुच्छामि यां । —

1. 19. D om. कि ante वारं । —

1. 20. Corrige एवं । —

1. 23. BCD न कदाचित्पिता (D वं) निवेदनं (D दितं) निकः या । —

1. 24. Codices °लीयकमिति ॥ शनंगानी० । —

Pag. 90.

- L. 2. A om. भो कहे। —

L. 3. A शीक्षितैरादित। —

L. 7. G om. syllabam लौ। —

L. 8. BCD om. वयस्य। —

L. 11. A विचित्रानां। D स्म् corr. त्वि। —

L. 13. A अतिमङ्गः। D अदिमङ्गः। — A संक्षिदेषा। —

L. 14. G दाणः? C रुहाण। — D शारिषा। —

L. 21. A अदिमङ्गः। — BD उत्सुधः। C उत्सुधं Sanser. उपतं Confer p. 88, 18.

— D अन्नार्थः। — G दूसेति। —

L. 23. C हृषाद्धनतो। D pr. m.? corr. घोरा०। —

L. 24. D om. त्रि। — BC विवाद्वारि०। D pr. m. cum BC sed corr. फि।

A पवित्रो। C पवित्रो। —

Pag. 91.

1. 1. C भिन्ना । —
 1. 3. D विदुला । —
 1. 7. D मेवा अवस्था । —
 1. 11. B om. श्रीति । D उपरीक्षित । —
 1. 13. A रुका कांतमिकांवांतरं । —
 1. 18. D हसिए । BCD पुज़ । —
 1. 21. A अविरतं om. धारं । — C प्रश्नादृष्टः स्फुरन्तु ।

Pag. 92.

- I. 4. A वेदि॑। B वेहि॑। — C संचयनं। —
 I. 7. C चित्र् quod D pr. m. habuisse videtur. —
 I. 8. BCD अवलोक्यतः। —
 I. 10. C अनारीजेण। —
 I. 13. A नालीषु। — C मन्द॑। —
 I. 14. A शिकाषु। — C हृष्ट॑। —

Pag. 93.

- I. 2. B om. वेटो॑। — Corrige कर्म॑। — C विवृहदि॑। —
 I. 3. BCD पठियो॑। —
 I. 5. BCD वेटो॑॥ निष्ठय॑॥ — A फादे॑। —
 I. 6. D प्रयुध॑। — D रैजि॑ et Sanscr. राजावेद॑। — D संफाद॑। —
 I. 8. B हृ उपा॑ pro हृते॑ कहिं। — CD कहिं उपा॑ et in marg. G कुतः पुनः।
 D कुतुः पुनः। —
 I. 9. Pro नमादिसिध॑ A सदित्य॑। D नमासादित्य॑ marg. संदित्य॑। — AB पुण्य॑। —
 I. 10. A °चाहृदत्त्वाऽ। —
 I. 11. A नेपादिसिध॑। D नमादित्य॑। — BC addunt तुष्टा॑ (B पुण्य॑) करपउर्ज॑ तिष्ठण्य॑
 लापां गदो अज्ञतचाहृदत्त्वाऽ। —
 I. 12. D om. syll. रादो॑ del. ए॑ et om. राजो॑ in marg. — BCD om. लोक्य॑। —
 I. 14. A om. वेटो॑। —
 I. 15. A परसद्दो॑। BC शिक्षाद्दो॑। —
 I. 16. A पञ्चक्षर॑। C पट्टक्षर॑। D पञ्चक्षर॑। — BCD चहृ॑ इह॑ sed D om. इह॑
 in marg. —
 I. 18. A हिष्य॑ कि॑। BCD कि॑ हिष्यत्वं। —
 I. 20. A om. quattuor lineas inde a वसंत॑ usque ad नमिसादि p. 94, 2. —
 I. 21. BC संतपिसादि॑। —

Pag. 94.

- I. 3. A पूरुम॑। C पठम॑। — A संतप्यदृत्वं। BCD संतपिद्व्यं। — Ante हृते॑ BC
 inserunt सामुन्द॑। D सामुक्ष्य॑। — D om. इह॑। —
 I. 5. BCD तिति॑। —
 I. 6. C तुहृ॑ जन्म॑। — A कंठा॑?। B कंठाऽ। C कहृठा॑। D काठा॑। — D syllabas
 रूपां हो add. in marg. —
 I. 7. BCD अन्तुर॑ कुप्तिं॑। —
 I. 9. D धारावेदि॑ ति॑। —
 I. 10. BCD निष्कर्म्य॑ पुनः प्रविशति॑। —

- I. 11. A om. असुरः — D पसादीकिदा। —
 I. 15. B स्याए pro स्याति०। — BCD कोलम्ह। —
 I. 17. D om. syll. स। B om. syll. श। —
 I. 18. A om. जाद। —
 I. 19. A कोलहस्सप्ति। —
 I. 20. AB उप० D pr. m. उपविस्तरं corr. in nostram scriptoram. —
 I. 22. BC रुधिणिए। — A चर्चं नद्यो। B चर्चं दरे रुधिणिए। —
 I. 25. B रामे। —

Pag. 95.

- I. 1. A पुजा। —
 I. 3. D श्रवं। — Codices विः। — C श्रोणा। —
 I. 4. D यज्ञार्थ। —
 I. 6. BCD पञ्चेतिष्ठगहब्रह्म। A गिहब्रह्म। —
 I. 8. D कुचा। — BCD नर् pro मम। —
 I. 11. BCD कटन। —
 I. 12. A गार्भेषेहिं। B गर्भेहिं। — BCD सोवणा। —
 I. 17. A चलोर्धं। —
 I. 18. C बलंकिदार। —
 I. 19. D जात। —
 I. 20. BC रुदनी। —
 I. 24. BC मृच्छकटिके। — BCD सोवणा। —

Pag. 96.

- I. 2. Codices रुदणिए। — Codices वसनतेपाट। —
 I. 3. A शोषार्थिं। BCD शोहार्थिं। — A दुश्चाए। BCD दुश्चारए। — Codices
सत्त्वं et चिर्णदि।
 I. 5. D वड्डमाण। —
 I. 7. BCD addunt हेते ante चिर्णदु। — ABC चिर्ण। — BCD मुहुर्तं। —
 A दाव ताव। — B चतुर्व्या pro चह। —
 lineae 9. 10 in C omissae sunt. —
 I. 11. A ललके। D लगके। — Codices विमुमिदे। —
 I. 12. BC om. पां। — D बत्ता pro ताव। — B यास्तथामि। — ABD यास्ता
कुप्ता। C यास्ताकुप्तुकुप्तु। Confer p. 99, 8. In interpr. Sanser. pro नासिकाद्यु
potuisse scribere नस्ता। Confer Ydja. 2, 299. (Mitāksh. II. §. 91. r.). Idem
est quod नास्त Mn. 8, 291. — BCD भोद्दु bis. —
 I. 13. Codices करिस्तं। —
 I. 17. A om. लाष। BC रुष। D रुष। — A सात्त्व०। — BCD om. तं। —
 BCD स्वात्त्वलघ्ना। —

- I. 18. BD तुष्टः — Codices कृत्यं — BC चामचेदि —
 I. 19. A वह्य बदला वह्यतः — D बदलालता —
 I. 20. BCD गमवधलेहिं — BCD कलदसं —
 I. 21. C छले छले — AB छले २ — BCD शोसलध — C semel. — ABC एते —
 Codices कस्त केतके —
 I. 22. Codices एते रथः — AD चाजः — Codices संठापा — A केतके —
 I. 23. A शिष्ठः C शिष्ठः — CD शोसलध — A एतो — ACD महिं — B
 साहिंयं —
 I. 24. B शोहालि om. अः —
 I. 25. A चबक्कन्तो — Codices को et एतो — B post कि मम ए pergit
 चबक्कपतिं (p. 97, 2.) omissis verbis दिष्टा. . . चिन्द्रः —

Pag. 97.

- I. 1. ACD गमिसं — A छले — C छले छले — CD शोसलध C semel. —
 I. 2. ACD चिदृणः — A पठिवतिं — BC पठिवतिं — D पठिवतिं et in marg.
 वर्ति — C रथः — A चालः — ACD संठापा —
 I. 3. BC हगे — D pr. m. हगे corr. हगे — ABC पठि quod D om. — A
 वर्तिं — BCD वट्टिं — Codices दहसं —
 I. 4. D पवह्यायं — AC चाहः Codices दहसं — A रुक्षः —
 I. 5. A एते — BCD एमः — BC शाषदो —
 I. 7. A शामदे पवह्यो —
 I. 12. D विचम —
 I. 15. BCD लोष्टां pro पाष्टां — BCD चालु^० — C पमज्जिस्तदि Sanser.
 प्रसंत्रियिति — D पमज्जस्तदि —
 I. 18. C शोसालिदा —
 I. 19. C पवह्यां — Codices पठि — BCD वट्टिवाह —
 I. 20. AB पठिण्य^० — CD पठिसंतसा — Codices भासदि et ममिसं —
 I. 22. A गुम्मानाषेतु — D गुप्ताय^० Sanser. गुषा —
 I. 23. BCD दार्कधो — C उत्तिं — Sanser. गुषी — D Sanser. गुप्तिको —
 C उत्ति — BCD चालिं —
 I. 24. C गेहूं गेहूं — Sanser. गृह्णोत —
 I. 25. BD पठिज्जेयता — C पटा^० —

Pag. 98.

- I. 1. D तुलिदं semel. —
 I. 2. BCD गमिसं —
 I. 9. A चम्मने —
 I. 10. C पठिभो — B om. verba चम्मणि . . . संयमितो + चिन्म । 12. —

1. 14. D sec. m. add. apostrophum : गगोः —
 1. 15. A om. verba खिलोका . . . लुलभाषः 1. 18. —
 1. 19. BCD प्रविज्ञा तिष्ठन्ति । —
 1. 25. C मधेदेव । D मधेन्देव । —

Pag. 99.

1. 1. C पञ्चाणे सहः —
 1. 2. A रो माहे। — ABD यापिदे। — B त्रापोयलके। C तापोयलके। — Codices रुद्धिष्ट् BCD semel. —
 1. 3 et 4. Codices semper त् pro ल् et त् pro न्। —
 1. 4. BC तुष्ट। —
 1. 5. BCD व॒पञ्चाणमिदं। — A चवरोऽसि। D भवत्वरोऽसि। —
 1. 7. Codices सदृढे। — D om. तुः। —
 1. 8. ABC पास्त। D पास्ता। Confer p. 96, 12. — CD कृषा। — ABC पिट्ठुदो। D पिड्ठो। — A तेक्षं। B त्तेक्षं। — D योलुएटु। —
 1. 10. A om. चेदः। — BC om. तथा। — G पशुपात्। D पशुपुण्यो। — Codices वीराननो गद्दो। — ABC भद्रकंतो। C भद्रकंतो। Corrigendum erit भालककनो।
 1. 11. Codices सम्पदे। — A शाजः। C शालूहाए। —
 1. 14. C post चन्दपाष pergit सर्वे etc. l. 17, omissis verbis गंगल..., भेतूण। — C त्रष्म्याण। — D चन्दष। — ABD तुल। D in marg. तुः। D तुल interpretatur तुल confer Hindusth. तुलुः et Mahratt. तूल। — A प्रभुहा। —
 1. 16. A वीरीका। —
 1. 17. C वहठइ। — A हिच्छं च। — Corrige चन्दणं चाचि cum ABC. — D च pro चाचि। —
 1. 18. BCD अले। A अे ३। — BCD तुयो। — B om. alterum तुम। — B फच्चिये। C यहिये। —
 1. 19. C तुम् om. यि। D तुम् यि यि। — B उत्रे। D उले। — A उत्रे यि। — D एसो। — BCD अभिरुहिष। —
 1. 20. C समं गदुष। B समं गष। —
 1. 22. C वीर्यविरुद्ध। — C विसतु। D विसपा et suprascr. लल। —
 1. 24. BC वीरच्छा। — B त्रोह। C त्रम्बे et interpretatur याज्ञो। — AB त्रम्ब। D लंबु। — C करेत्राह। —
 1. 25. AB रूपो। — D पञ्चह। —

Pag. 100.

1. 2. C पाष्टोइः — BC घायणोः । —
1. 3. AD तां pro ते तेः — A ओष्ठहः C ओहह = अन्तेप्रथम्, D = रुचनः Con-
fer Hindusth. عَصْنَى — A सक्तका धाए इत्यः । — D ग्रंका । — B उच्च । —

- l. 4. C कि semel. — B बोलहूं। C बोलदूं तरीके से लिखा है। —
 l. 5. A वन्धा om. है। —
 l. 6. C कस्स छट्ठों। — D चट्ठों। — C बढ़दे। —
 l. 7. C मौमिलूओं। —
 l. 8. Pro या etc. D इम्मत्ता अ छट्ठो जीवो et Sanscr. इम्मत्ता यजो जीवो। —
 A तहः C तेहश्च sed Sanscr. तैव। —
 l. 9. CD गोचालादः। D sec. m. add. दारः। — A हर्तैः। — Codices in fine addunt: तुम्हें। — Quae Com. affert ad hos versus explicandos, corruptiora sunt quam quorum emendatio sine aliorum codicum ope tentari possit. —
 l. 10. A या चन्द्राणाशः। —
 l. 11. BC तुक्तः। —
 l. 12. B चकुरद्। C चकुरद्। D अत्यवहृ एत in marg. तुद्धै। — D दिग्गम्भै याथे एत in interpr. Sanscr. ओदिनकरे नगरे। — D गोचालदाराद्धै। — Versus esse C non animadvertisit, sed monet Com. — Ad तुक्तिं C in marg. तुक्तिः पलायित इत्यर्थः। D तुकः। Cohaeretne cum Beng. तुक्तिः Hindusth. تکتی evadere? Infra p. 162, 7 occurrit तुक्तिः fractus. —
 l. 15. Hic etiam versus in C scriptus est, ac si esset prosa oratio. — AC योहाटियोः। B योहाषोः। — D वस्त्र। B वलार् यत्तर् यत्तरा। — D राम्यामोया। —
 l. 16. D एवं तत्र। — A प्रसिद्धो। — Versus mancus est; fortasse in fine addendum est त्रिः। —
 l. 17. BC om. ते। — D पहावा०। — BCD एवं प्रवहणः। —
 l. 18. D verba कस्स . . . चालुदत्ताह (l. 20.) in marg. add. — BB कहिं वा च। —
 l. 19. A वत्तदि। D तुवदि। —
 l. 20. Codices चाह०। — D केत्के। — BCD om. प्रवहणो alterum. —
 l. 21. Codices त एत त् pro य एत यः। — BCD post चालुद्धा addunt प्रवहणः। — A तुष०। — D कीलितुः। — D चालुदत्ता। —
 l. 22. BCD गित्तदि। —
 l. 23. BCD चालु। —
 l. 24. D दस्य। — A pro चत्त (l. 23) . . . योगदिति habet: चर्वं पूर्वोक्तमुदा हरणि। —

Pag. 101.

- l. 6. BCD om. तो। —
 l. 7. A वत्तदि। —
 l. 8. ABD जापामि। —
 l. 9. A वसन्तेणिङ्गां। BD वसन्तेणां। — ABD om. तो। — A जोपहात्तिं। —
 l. 10. BCD चन्द्रं त्रि। —

I. 12. C याव्याः — A चौभाष्टसाष्ट्यष्टाः B चउष्टाष्टसाष्ट्यं च—पां sic. C चः साष्टसाष्ट्यं रुपां D चउष्टाष्टसाष्ट्यं रुपां sed in marg. Sanscr. ut nos. —

I. 13. B हो चेत्वः D हो चेत्वः — Versus corruptus est. Si scribas पाष्ट्रे habebis *Upagñitīm*. Com. habet इवेव पूर्वोयाकिह नगर्या निवासमूर्मी च unde insitam *Aryam* restituere licet, si omissa च scribatur इह पाष्ट्रीए पिवासमूर्मीट्। Quod L. App. 34 proposuit, निलम्भूता च id et metro adversatur, neque sensui aptum videtur. —

I. 15. D घरे रे। — ABD चन्दनकः C चन्दनकाः Corrige चन्दणकाः —

I. 16. A ष pro च। —

I. 17. D वि pro च। Com. चकारः पुनर्वेण। — Codices लाच। — BCD विष्टः — AB वि। — BCD लाचामि। —

I. 21. A तुमचे। — BCD om. यि। — BD तन्त्रिलो। C तन्त्रिलो। Confer p. 159, 15. Interpretationem चिनापरं praebeant CD et Com. in quo sic scriptum est: तन्त्रिलोचिनापरः। —

I. 22. A मे। —

I. 23. D अवद्दो। — B अलवद्दो। —

Pag. 102.

I. 1. D तं तु एव चवलोह तं रुपाणा et deinde post पालत्पा verba चवलोहं usque ad नाम (l. 4) add. in marg.

I. 2. A पवपावाहिष्ठा। BCD om. hanc vocem. — B उपामेहि। C उपाह०। —

I. 4. C रुपाणो। —

I. 8. AD चाहस्य। —

I. 9. A चवलोक्तव च। —

I. 15. A छत्तो। — BCD विष्ट पालहो। —

I. 16. B एसो श्वेष चणवर्त्ताणो। — A चणवर्त्ताणा। —

I. 19. D चणुद्धितुः। — B चय वा। BCD तं भोदु तं भोदु। — C फनं। —

I. 20. A भीदाश्मशय०। — BD द्रवस्तः। C द्रवस्तः। — A रुचिश्वस ष। —

I. 21. D verba ३ पासो usque ad तदो (l. 23) add. in marg. — C तहविहु। D तहविह। CD et Com. तापापि चलु। —

I. 22. BCD इच्छाक्षेन। चल्लुया etc. Sed D in marg. Sanscr. न चल्लुका। —

I. 25. ABD चन्दणक। — नह C interpretatur नहन। D omisit interpretationem. — Pro तमुप्यणां A उप्यणो। —

Pag. 103.

I. 2. 3. Uterque versus corruptus est. consentinunt codices, nisi quod in BC scriptum est आपर् et D pr. m. habet दिजो। Com. habet: अंसेल्यादिगाला शंभवस्त्रकठो वः त्वं ग्रासो ति तज्जं भवितां। हृदो मयेहशार्वः पुनर्पि रुचिश्वेनेति। CD in interpr.

Sanscrita habent दृष्टे यथा ललु धार्यः itaque secundus versus sic videtur restituendus: दिदृष्टे मद् ललु धार्यो पुणो च वस्त्रा लक्षणासेपेति: Minus certum videtur, quomodo primus versus sit restituendus. —

I. 4 et 5. D अपवर्गोः । —

4. 6. 7. Populorum nomina exhibui sicut in A extant, singulis nominibus eodem modo separatis, quo ibi punctis interpositis separata sunt, excepto quod ibi scriptum est कृष्णकृष्णव्रतपात्रः। Reliquorum codicium scriptura haec est:

B ખસ્તાત્ત્વિકડોક્કરાત્ત્વો અનુભૂકર્ણાટિકરાપ્રાબ, પાથ્યદ્વિદ ચોલવોણ વર્ષાગૃહે/દાનાનાનાનાનાન |

C यस अतिकरणाते कफड़ठो ४ विलम्ब कर्पाट कर्णा प्रावृत्ता अंदवित चोल धीण वर्षे ले रक्षान सुख मध्यान।

D रस लारिककड़ी कर्जात्वको विलम्ब करपाणाट (कट s. m. del.) कर्पाप्राप्तरूपाट ददिट (corr. ददिट) चीण वर्वं जेर आन मध्य मध्यात्।

Addam Commentarii verba, quae hoc pertinent, quanquam miserrime corrupta: — सविकारोक्तव्यालोचेतापिकालुकीकर्पायावरणः । चर्यतविजचोलचीनगुपावद् विरुद्धेवा एहीकामक्षमोलालोचेतः । बालमखातलभग्नतोर्णः । —

1. ४. BC addunt ता post श्वामे ।

1. 9. D प्रसंक + A प्रसंक + B प्रसंक +

$$L = \frac{1}{2} \pi R^2 \sin(\theta) = \frac{1}{2} \pi R^2 \cos^2(\phi)$$

1.12. *C*ल्लै एवं विभिन्नी तांत्रिक

1-14 D

1. 14. D ~~मात्रा~~ —

1. 16. Com. π -entstellt: ABD $\pi\pi\pi$, B. $\pi\pi\pi\pi\pi\pi$, C. $\pi\pi\pi\pi\pi\pi$

1. 15. C. om. सु अन्ते विचर्या

1. १७. Codices कलान् । —

L 20. Pro in शुभम्

corr. \overline{w} in w : —

Pag. 104.

1. 1. B गाहिशोः — BC तुक्तः — D गणामि — Deest syllaba brevis. scribendumne तत्त्वा च प्रा? Com. गाहिशो पि कल गाहिं गणामि तत्त्वा च प्रा? etc.

4.3. A NOTE

1.5. CD 磁带 = 8 cm 磁带 = 8 mm + 5

1. 7. BC कुक्कु : D Sanscr. कूर्चः : — C संठात्यपाः : — Vocem शिलाचल C interpr. शृगालक et WILSONUS: *a dead jackall, whose skin he is about to employ.* Sermonem potius esse de lapide, in quo unguenta odorata terebant tonsores, coniicio e Com. in quo sic scriptum est: इन शीर्पशिलाम् ना पितामवेदं। नो वास्तवानि भवतीत्युक्ते। Est igitur शिलाचल idem quod शिलापट्ट। —

- I. 8. A वाक्युः BC वाक्युः — A वि pro विः —
 I. 11. D विशुद्धस्तः —
 I. 12. BC को भण्डः — Scribendumne भण्डान्ते = भण्डतां? —
 I. 16. BCD तुषाहि semel. —
 I. 17. BC ग्रादो तुष्ट विसुक्षा : D तुष्ट विसुक्षा ग्रादि : — BCD ते : —
 I. 18. BCD कर्तव्यः : A कृत्यां unde restitui कर्तव्यः : —
 I. 19. C चुमात्थो : —
 I. 21. Codices पठिक्ताः : —
 I. 25. C सहात् pro सहसा : —

Pag. 105.

- I. 1. B वीराहोः C वीराहे : —
 I. 2. BD om. हे : —
 I. 3. ABC तदोः : —
 I. 4. C राष्ट्रात्मः — A रै pro तदः — C तुषात्तर्त्रिः : —
 I. 9. A वल्लनि : —
 I. 13. D एष्वं et suprascer. एष्वः : —
 I. 15. पद्मदा restituit L. App. 34 ex interpr. C प्रलयिता : A पद्मिदा : B मग्न पण्डादा पद्मिक्ताविदाः : C नग्न विपणादा पद्मिक्ताविदा : D नग्न पण्डा पद्मिक्ताविदा et Sanscr. मग्न ज्ञाता पद्मिक्ताविदा : Com. एवं पद्मिक्ताविदा पद्मिक्ताविदा तत्र चंद्रनं न स्मरिष्यते : — ABC चन्द्रपात्रः : D चन्द्रचैः Correxit L. I. I. —
 I. 16. BC एः D Sanscr. न भणसि : —
 I. 21. B विष्ट : C विन्हृ : —
 I. 22. D ज्ञहुः — A लयं pro अक्षयं : — D गिष्म्यमेः : —
 I. 24. BC श्वे पिङ्गलम् : — BCD पिष्ठवधस्तो ने : —
 I. 25. B तुष्टिदो : C तुष्टिदो : D पट्टिदो cum signo deletionis sub vocali f? : —

Pag. 106.

- I. 1. In Codice D folium 33 finitum est syllabis ता ग्राम च : Deinde desunt semptem folia (34—40), et fol. 41 incipit syllabis वर्णश्चर्च p. 132, 7. — A चह विः : — A तुष्टात्त्रेहि पठिक्तुदो : BC तुष्टग्नुष्टितुदो : Scripsi भाद्रेहि पठेहि ex coniectura, —

Pag. 107.

- I. 2. BC सप्तिरीष्टदो : —
 I. 5. AB विभान्ति : —
 I. 7. Ad असक्तात् Com. अकृत्रिमं प्रभावत एवत्तर्त्यः : — BC रमणीयः : —
 I. 9. AB चित्याते : —

- I. 11. AB चार्षचक्षु त्रिः —
 I. 12. B भणिदो नतिकः C भणितस्तिकः —
 I. 15. BC कर्मान्तोतितः —
 I. 16. B प्रेतितः C प्रेतितः —
 I. 17. BC in fine add. चेतः। —
 I. 18. B गो om. गा॒। —
 I. 21. B सावधेयाऽ॑। —

Pag. 108.

- I. 1. C साधो तुयामे॑। —
 I. 3. BC अपक्रान्तो pro आमातो॑। —
 I. 5. A वहलः। —
 I. 6. C शूयतां॑। —
 I. 7. C वसनार्पादोतितितः॑। —
 I. 9. Pro दृष्टों A दृष्टों॑ B दृष्टां॑। —
 I. 11. Codices उपस्थामि॑। —
 I. 15. B प्रियं नः॒ २। C प्रियं नः॑ प्रियं नः॑। —
 I. 16. BC दासीपुत्राः॑। A चिरपिदो॑। —
 I. 17. Codices विसुगदिद॑। —
 I. 18. C गदान्दिद॑। —
 I. 21. BC गिर्वलेषा॑। BC से वहा गोठा॑। A गोठाः॑। Codices पोदलदि॑। —
 I. 22. A त्वं pro उद्घात्य॑। Post उद्घात्य॑ adde दृढ़ा॑ cum AB. — B om. वसनतस्याऽ॑। —

Pag. 109.

- I. 15. BC निमलं॑। —
 I. 16. BC अवणीदाणि॑ पिष्ठलाणि॑। —
 I. 18. C रूनामि॑ pro दत्तामि॑। —
 I. 19. Codices पिष्ठलाद॑। B सो विः॑ C मुक्तो॑ Forma मुक्तक unice vera videtur, siquidem codicibus fides habenda est. Nam locum Sak. 23, 13 (ed. Chézy) corruptum esse, monstrum vocis तुश्या ostendit. Scriptum ibi in aliis codicibus कि दाणिं पि तुह आवलम्बि i. e. आवलाम्बि॑। BC स्पृहं स्पृह॑। — A वकिस्तामो॑। —
 I. 24. C चलं ज्ञानोऽन्वि॑। —

Pag. 110.

- I. 3. C नावर्तत्वं॑। —
 I. 4. Pro अतिलघु॑ (A) corrige अलघु॑ cum BC. Com. अलघुर्मन्दः॑। C उंवारा॑। —

I. 12. BC च्यालापि : —

I. 17. A परिज्ञितो : —

I. 18. A om. ननु हे : —

I. 19. C चवक्रामन् : —

I. 25. A चारुदृश्या : —

Pag. 112.

I. 2. C चता : — A संचय : BC संचय : —

I. 3. C om. प्रेतमध्यं पिष्ठः A संतपथः : B संयमधः : — A पोदं : B पोहं :

Confer Mahratt. पोट Hindusth. پوچ Bengal. पोंटा : — BC लकाण : — In Com.
interpretationem lin. 3. 4. praecedit interpretatio linearum 6—9. —

I. 4. Codices विसमा : — A इन्द्रिय : — Codices संचिद : —

I. 5. C om. चणिच्छः . . . शलपा मिष्टि : — B शल pro शलपा : — B प्रश्नशलपा :

A शलपां : —

I. 6. B इन्द्रिय : C इन्द्रिय : — Corrige गाम pro नम : —

I. 7. AB चबले कक : — A चबरं चि से फल सामालुहदि : BC चबरं से : — Com.
पाल : — BC तमा : — In interpretatione Sanscrita C metaphoricam singulo-
rum vocabulorum significationem posuit, in qua cum Com. consentit; वंच
तना: sunt वंचेदिग्याणि, स्त्री est विविधा, ग्रामः est गात्रं (Com. गात्रे), चापाडालः est
चहंकारः, चबलः Com. चतुर्हायः : —

I. 8. C गिलमुपाउष्टि (Sanser. हे गिरेमुपाउ) मुपड मुण्डदे : — BC तुण्डः : — BC
चित्रृः : — Codices कीच : —

I. 9. A om. शाह उण व चित्र मुण्डदे : — B om. शः : — Codices शाहु : —
AB शुद्धु : C शुक् et Sanser. शापुः शुक् : —

I. 10. C निहिरुः : — BC कशायोदके : — C एः : — AB लट्ठिष्ठ : C लट्ठिष्ठ
voluit लहिष्ठ nam Sanser. reddit गृहीत्वा : — A चालकाह केरके : —

I. 11. AC पवित्रिष्ठ : — BC चब्रककमिस्तं : —

I. 14. A चिढः BC चिढः : — AB रे : C रे : — A तुलः B तुलः C तुलः : —
C ग्रन्ताका : — A चिढः २। B चिढः २। C चिढः semel. —

I. 15. BC om. alterum हे : —

I. 16. A संग्रहापो व शाष्ट्रे : — C एकण : — A भिक्कुणा : BC भित्तुणा : —
A चवराहे : —

I. 17. B तर्हि semel. — C भित्तुणुः : — BC पेहिदि : — A om. तर्हि तर्हि : —
C गोपालुणासं et Sanser. तत्र तत्र नासिकां चिढः : AB यासं : — BC विनिष्ठः : —

I. 18. C गमिस्तं : — Codices भद्रालके : —

I. 21. Codices चिढः : — A रे : — Codices तुलः : — C ग्रन्ताका : — A
चिढः २। BC id. semel. —

Pag. 113.

- L. 1. A पवित्रस्तः B °दृश्यः C °दृश्यः — A मूलस्तः — A मोउयित्तः —
L. 3. A क्षात्रं —
L. 7. BC पतोदृष्टुः —
L. 8. C धारकोशादि —
L. 10. A ह pro लगे : BC लगे : —
L. 12. A लुणः B लुणः C लुण् et Sanscr. लृणः —
L. 13 et 14. C खण्डो et पुण्डो sed Sanscr. खन्यः et गुणः — BC लगे : — C शलाक्यके —
L. 15. A कोमटके? : BC कोटके — BC om. कोमाकाले —
L. 17. A इथ वादे —
L. 18. BC इह चीबलस्तं : — A पहालिहुः B पव्वा ? : —
L. 19. Pro खले B खे : — A दुर्दृष्टः B दुर्दृष्टः C दुर्दृष्टः — C ग्रामाकरः —
L. 21. BC लगे : — B ववलुलिन्ने : C पवलः — C पाहाशानि : B हृषाणानि : —
L. 22. BC पुव्वलपार्दृ : — A लूसः — BC शवपणार्दृ : — B डुप्पणः C डृप्पणिन्द्र॑ et Sanscr. उद्यान्वीनि : —
L. 23. Codices पच्छालेत्ति : —
L. 24. A ववानेन नाचिर॑ : C ववानेन चिर॑ : —

Pag. 114.

- L. 3. C अपार्यस्य : —
L. 7. C om. ए : — BC लगे : —
L. 8. A जातमेत्र ल्ल : — BC जातमेत्रके लेत्त्वा : —
L. 12. Codices चिर॑ : —
L. 15. C गतं : —
L. 16. Pro लुक्का et लुक्के corrigere लुक्का et लुक्के : Confer 118, l. 119,
11. 21. 124, 5. 129, 18. 132, 9. 164, 16. 165, 3. — BC ललक्का : — A भटके :
B भटके : C भट्टके : — BC लुक्का : A लुक्के : —
L. 17. AB चिर॑ : C चिर॑ल्लुः : — Nunc videor mihi male scripsisse स्वामीं
pro स्वामीं quod codices habent. postquam enim cor suum interrogavit, quid
hoc homine faciendum sit, cordis loco ipse responderet. Praeterea si स्वामीं
praecesserat, omitti vix debebat प्रकाशं ante भावे : — A प्रा वि...एावि : B प्रा
वि...ए वि : — AB चिर॑ : C चिर॑ल्लुः : — BC भावे semel. —
L. 18. A ग्रामधालितं : —
L. 20. AC चिर॑ल्लुः B चिर॑ : —
L. 21. A कलि : BC कलिष्ठ : —
L. 22. A गरे ल्लि : —

Pag. 115.

I. 1. C पंकारूलं = पंकाकिलं : Scripsi कारूलं cum AB, sed vocabulum dubium est. E corruptissima Commentarii scriptura नम (114, 22.) इति प्रस्तावन् विटो यमर्य कारूनं : काकाश्चिन्में जलुषमिति यद्यत्: certo indicari nequit, quid ille voluerit. Fortasse vocabulum कारूल cognatum est cum Bengal. कारूट sedimentum, sive cum Bengal. कारा limus, काराज limosus. —

I. 8. BC चोति भवनं : —

I. 9. A सुणुः B शुणः C शुण् et Sanscr. शृणुः : —

I. 16. AC शुद्धुः B शुद्धुः : —

I. 18. A बलेषा : —

I. 19. A शिद्लदा : — BC लंबमाणा : —

I. 20. A कलाद् B फला इव। Sed Anusvaras positionem non facit.

I. 22. C एतो : —

I. 23. A सुमलामि : —

I. 24. BC शोदलदि : —

I. 25. C निर्खो : —

Pag. 116.

I. 3. C उ pro तुः : —

I. 5. C आगच्छेति : — BC यागच्छदि : —

I. 6. A मत्तपो : BC मत्तपहे। Vide Boehlkingii notam ad S'ak. 20, 4.—

BC शकोच्छदि : —

I. 7. A सर्विष्ठः : —

I. 8. C दृष्टः : — A सनातनः : —

I. 15. C शुल्कश्चाप्तः : —

I. 19. C श pro त्रे : — BC यागच्छदि : — BC om. याग्याः : —

I. 20. BC गारूलं : — BC भावे semel. : —

I. 23. C गन्धवो : —

I. 24. Codices मुते : —

Pag. 117.

I. 2. B श्वल ति : C स्वल ति : —

I. 3. BC भावे semel. — BC om. इति : —

I. 6. C गन्धवो : —

I. 7. C दीर्घा : — A नदीच : BC नदिच : —

I. 8. BC तेलधिरुदि : —

I. 9. Codices पारः : —

I. 10. B श्वल ति : C स्वल ति : —

1. 11. A नाथे॒ । — A चेत् । — Codices पाणिहादि । —
1. 14. BC नस्त्रहपिके॑ । — BC हणिं pro रावः । —
1. 15. A शाख गोपा शाख॑ । —
1. 17. BC पठिलनं । —
1. 18. BC अपायव्यवहाराः । —
1. 21. BC नाथे semel. — BC शामडे॑ । —
1. 23. AB नेष्टदि॑ । — A शूले॑ । C शुचले॑ । —
1. 24. A शीक्षितोष्टदि॑ । —

Pag. 118.

1. 1. A पुरुका॑ । B पुरुका॑ । C पुत्रका॑ । — C चावलक । — BC चामले॑ । —
1. 3. BC चामले॑ । —
1. 5. BC चामले॑ । —
1. 7. BC चामडे॑ । —
1. 8. A भट्टके॑ । BC भट्टके॑ । — Codices वि॑ । — AB धषटे॑ । —
1. 9. C यवेश्वरि॑ । —
1. 11. BC फाल । —
1. 12. AC भट्टके॑ । B भट्टके॑ । — B हो॑ । —
1. 14. B हो॑ । — BC चयलं । — Codices कीलियां॑ । Confer 125, 10. —
1. 15. A भट्ठो॑ pro भट्ठो॑ । — B चयलं । C चयलं । — C चट्टरज्ञो॑ । — A तुर्मे॑ मले bis. — BC चण्डे॑ pro चयले॑ । —
1. 17. B हो॑ । — C चण्डकेलके॑ sed Sanser. चालनः कृतः॑ । B चत्राया॑ । — A हुविपिणि॑ । —
1. 19. C ग्रन्थं वि॑ पाण्डु॑ et Sanscr. चर्वनपि॑ नष्ट्यतु॑ । — Codices पाणा॑ । — C om. ज्ञेयः॑ । —
1. 21. A चम॑ pro चम॑ । — BC चिमत्ता॑ semel. —
1. 22. AC भट्टके॑ । B भट्टके॑ । — A ponit पश्चिमा post भट्ठो॑ । — AC भट्टके॑ । B भट्टके॑ । —
1. 23. BC एये॑ उवर्तिदे॑ । A उवर्त्तिदे॑ om. एये॑ । —
1. 24. C एयं॑ हिप्पाया॑ । Com. चित्तानं॑ गमना॑ गोपा॑ (sic) इति वक्तव्ये॑ शका॑/तात्कादृभ्यां॑ Inepte seilicet, ut solet, loquitur Sakāras, dicitque: non rupti sunt boves, non mortui funes etc. Sed ineptius verba eius interpretatur ed. Calc.: ननु दुश्शालीऽ वृष्मा न मृता॑ त्वमपि॑ न मृता॑॑ Fortasse obversabatur ei vox हिप्पालिङ्गा॑ (35, 12). Suspecta est forma लत्ता॑ । —

Pag. 119.

1. 2. C om. पुलक्कलयोद॑ वि॑ । —
1. 5. AC चिद॑ । B चिद॑ । — Pro अप्पकेलके॑ C habet व्यक्तके॑ et Sanscr. प्रकृत॑ । —

I. 6. Codices अहिलुरसि। corrigere चिः। — B होः। — BC अमारो पवहर्णं अहिलुरामि। —

I. 8. A तयि। — B होः। — A त्वं quod mutavi in तुह। BC तथायि तुर्ग्रिलाप्ते (C ग्रेलाप्ते) अहिलुरेनि। — A भद्रक। B भद्रके om. चिः। C भद्रके om. चिः। — A भणिङ् om. Anusvara. —

I. 11. A अहिलुराति। — A पुच्चवका प्यावलका। B पुच्चका। C पुच्चका। —

I. 12. Codices पतिक्त्रा॒। —

I. 13. AC भद्रालके। B ut nos भद्रा॑। —

I. 14. Pro त्रासं B श्रासं। C श्रांको। — B om. syll. त्रा। —

I. 15. BC भावे semel et नडे semel, om. चिः। — Codices इटा। — A om. verba चोले....लक्ष्मजी (I. 16.) —

I. 16. BC उम चिः। — AB गुणे। —

I. 18. C न भेत्वा॒ semel. — BC राज्ञ्या अवरातः। —

I. 19. BC जिन्हाहेते। —

I. 21. A पुच्चका। B पुच्चका। C पुच्चका। — A वावलके। — A शीवेशिंशि। —

I. 23. A पवहणाहिता॒ पिण्डिष्या। B पवहणाहिं इतिष्या। C पवहणाहिं इतिष्या। —

Pag. 120.

I. 5. A बाधासकारो। —

I. 6. C श्रालयो। —

I. 7. A भाषी॒र्। — A शोरात्। — B च्छेत्। C च्छेत्। — C शिष्टको। —

I. 9. BC वृद्धचेते। — B वावलोधेदि। C लोधेदि। —

I. 12. BC जिवालया। — C उद्दृष्टनिः। — BC वृवनिः। — A om. ताव। —

I. 13. BC होः। —

I. 19. BC मानाद्वः। —

I. 20. Pro या इति quod C omisit, AB habent नेति। —

I. 21. A शशी॒दीर्घ। —

I. 23. Confer p. 13, 16. —

Pag. 121.

I. 3. Pro या BC अप्यवा। — B चेदे। C चोदे। — BC ता किं तुमं या भक्षित्वे। —

I. 4. C विद्युपितेन। —

I. 7. A परिमाः। —

I. 10. Codices चिठ्ठ। —

I. 11. B अहिलुहित। —

I. 12. A नद्धिष्य। BC लहिष्य। — A भद्रा॑। BC भद्रा॑। —

I. 13. BC शोषणो। —

I. 15. BC सन्तं पावं semel. —

- I. 16. BC भावे semel. — BC प्रवल्पुलिकमपाण्यां। — Codices वासुदेवः। —
 I. 19. C रादिहा। —
 I. 20. B लोगाग्निहा। A लोगाग्निहा। — Codices सम्बद्धं पादेतुं। — A पतारेमि। —
 I. 22. Codices पादेतुं। — A पडनि। — BC चक्षिष्ठ। —
 I. 23. A शुपाण्। —
 I. 25. Codices हृष्टः। — B तुव। —

Pag. 122.

- I. 1. BC मरणाः। —
 I. 2. C चिः। —
 I. 3. BC post वसन्वः addunt सक्रोपं। —
 I. 5. B syllabas गातुके bis habet. —
 I. 6. A पनाणां। —
 I. 7. 8. A om. मुण्डे वणे शिखालेण। — BC मुण्डे। —
 I. 9. A तुए चा समाशादिता। —
 I. 10. AC भट्टके। B भट्टके। — BC रुक्ते। — Codices रुक्तसः। —
 I. 11. A चक्कटिचं। —
 I. 12. A एषा et चेण। —
 I. 13. BC प्रवहणापलटृपोण। C Sanscr. प्रवहणाविर्पर्यण। — C अहिश्चीलिदुः et Sanscr. अभिश्चीलितुः। —
 I. 14. BC तुम्हं तं दलिदृश्यादृवाल्पुत्तरकं। A चात्तवाह। —
 I. 15. C केलकाइः। —
 I. 16. BC छोदल etiam in fine bis ponunt. —
 I. 17. B चाहृदत्ताके। — A चहिप्रालेशि। —
 I. 19. C दशपाहण्यलः। —
 I. 20. Codices हृष्टेहिः। — A ग्रातारणालय्येहिः। —
 I. 21. C वर्त्तामि। Conf. Mahratt. वर्त्तो s. शोठपो to pull, draw, drag. —
 I. 22. A वालिदं वृद्धे जहा। B वं pro विः। — B जहा। — Codices जाडः। —
 I. 24. A तु pro तः। — Codices लता। — C चर्दन्तु प्रवनोदवाः। —
 I. 25. BC तदुत्तिष्ठ त्वग्लग्नेनाः। —

Pag. 123.

- I. 2. Codices वंचनावः sed C Sanscr. वचनावः। — A लोग्गमि। —
 I. 3. A ग्रंथुष्टिः। BC ग्रंथुष्टिः। — A व्यहारेणाः। — A पत्तलिद। C दो। —
 In ते consentiunt codices; scribendum videtur ता। —
 I. 5. A तदित्यते। B तदित्यते। —
 I. 6. A पावलार्थं। — B शदेहि। —
 I. 7. A चर्तः। — AB तुद्धि। C तुद्धि। —

- I. 9. B om. विद्यः । —
I. 11. C om. तु । —
I. 12. C भावे semel. — BC चकालाह । — A गतः । — A गृहि pro पतिः । — B लक्षणिकः । C लक्षणी काव्ये et Sanscr. रूपासी काव्ये । Vocabulum लक्षणिका putavi cognatum esse cum Mahratt. लक्षणी a slight taste. —
I. 15. C वसनः । —
I. 18. A प्राणोपापः । —
I. 21. A दृष्टिः । C दृश्यः । — C चर्णः । —
I. 22. Codices को । Corrige के । —

Pag. 124.

- I. 2. A उत्तोवानिदृदं om. syll. प । BC पउत्तोवलिदं । —
I. 3. A पिक्कृतो pro चप्पक्कृतो । —
I. 4. BC खोले et C Sanscr. शृगालः । — B यावलकचेऽ । C यावलचेऽ । —
I. 5. A पुण्यका । B पुत्तका । C पुत्तका । — A चंडां । C खलुधारे et Sanscr. कटकानि । Sermonem esse de armillis video ex Com. in quo voci Præcritae indistincte scriptae additur बलयविशेषान् । Scripsi cum B खतुषां । Confer Hindusth. بُخْكَ. — BC om. हे । —
I. 6. 8. 10. Codices विः । — I. 6. Pro पहुलियः Com. परिमिः सं परिवासे । Videtur voluisse परिधासे । Confer Hindusth. پاہنڈ paharnd = परिधान to dress one's self.
I. 7. C ग्रोवपणे । — A om. गोङे । B गोह । C गोङके । —
I. 9. C गर्वः । — AB उच्चिर्वर्णः । C उच्चिरदं । — A दृष्टिः । —
I. 11. BC चेउकाणां महत्तलकं । —
I. 12. AC भट्टके । B भट्के । —
I. 13. C नपोहि । —
I. 14. AC भट्टके । B भट्के । — BC कलेमि । —
I. 15. B यासि । —
I. 16. AC भट्टके । B भट्के । —
I. 18. AC भट्टके । B भट्के । — Codices पडि pro पसि । —
I. 19. A चणिदृदा । —
I. 21. AC भट्टके । B भट्टलेके । — BC पणीदत्तु bis. —
I. 22. AC भट्टके । B भट्के । —
I. 23. BC चेट यम । — A चमासि । —
I. 24. AC भट्टके । B भट्के । — A पर्लोऽ । —

Pag. 125.

- I. 1. AC भट्टके । B भट्के । — B दुक्षिलद । C दुक्षिलदशा पसि० । —

1. 2. A कौटिल्यः B केष्टोः C केष्टोः —
 1. 3. C शास्त्रियोः — Codices मट्टके। —
 1. 4. BC दुःकिरदग्धः —
 1. 5. BC होः — BC पठ pro पलः — A पुष्टके। BC मानवके। — BC मुद्रे
 pro शब्दे। — C शब्दस्तं। —
 1. 8. A चिरुद्धुः BC पिरुद्धुः — Codices मट्टके। — BC अन्तर्जातं। —
 1. 9. 10. in C scriptae sunt, ac si esset prosa oratio. Versus esse
 Com. dieit. — 1. 10. Codices तेषा शहं शकतं sed C Sanscr. et Com. om.
 शहं। — Codices पठि pro पलि। —
 1. 11. C शृणामः —
 1. 12. BC दृशोः —
 1. 19. A नदीर्णः —
 1. 20. A अपमानीहः C अपमानितुदः — A पललोक्यमोत्तुः —
 1. 21. BC होः — A लट्टिधः B लट्टिधः C लट्टिधः —
 1. 22. C गडः — BC ante शब्दलके inscrunt शहं C Sanscr. शवि। — B
 पाविश्चित्रः — B शैशवने शिः —
 1. 23. AC चिरुः B चिडः —
 1. 24. Codices मट्टके। —

Pag. 126.

1. 1. A चिह्नः C चिरुः B ut nos. — BC repetunt चिह्नं post व्याप्तं। —
 1. 2. A व्यापादव्याप्तीतिः C व्यापादव्याप्तिः —
 1. 3. A भवे भव के। B भवके। C मट्टके। —
 1. 5. AB तुष्टे। C पुष्टे। —
 1. 6. C त्तुः — A वेलिएः BC वेलएः Corrige वेलिएः —
 1. 7. C लच्छः — Codices लिंग्यामः —
 1. 8. A शेषां। BC शेषिणः —
 1. 9. C तुमे। — AB तुम् pro ते। — BC हो। — BC मल्लकण्यमामः et sic
 Com. legisse videtur, e cuius verbis corruptissimis hoc video, S'akāram
 suo more inepte dicere: „ego e tanta familia, peculi instar magna oriun-
 dus“, cum dicere debebat: oceani instar magna. —
 1. 10. B एदे। — BC अंगोकालीकेदुः। —
 1. 13. A केटकदुमाः। —
 1. 14. A कलेहि। —
 1. 15. C शब्दलभः — वेद् pro वेदे। — Codices पिरुद्धिदे। —
 1. 21. Codices शृणामः B syllabas मि शृणा bis scripsit. —
 1. 24. Codices हस्ते। — AB चिरुः C चिरुद्धुः। —
 1. 25. A व्याप्तं। —

Pag. 127.

- I. 1. A चर्चं : B चर्चं : C चर्चं : —
 I. 4. Codices नाडिङ्गं : —
 I. 6. BC एदस्ता : — C कार्यस्ता : —
 I. 7. C वप्पनत्तेषि (semel) एहि : —
 I. 9. BC निर्वृतो : —
 I. 12. Codices सुवाणांचं : — A ग्रन्थपोषण : B शब्देन्द्रूः : C शब्देन्द्रूः : Confer p. 11, 22.

I. 13. B पाच्छप्ति : — Codices कटयथा : — A मणुष्य : C मणुष्याः : — C habet कि गोवचं et Sanser. कि गोवकं Com. के त वां मृत्या मनुष्याः Dubito num recte scripserim कि ते वां : —

I. 19. B om. inde a दिनो usque ad चाहात्यपद्म l. 21. —

I. 20. A पण्यस्तीपात्राः : —

I. 21. C om. पा sed habet न in interpr. Sanser. — Codices वलायाः : —

BC कर्त्तव्यं : —

- I. 23. C दासो पधोएः : — A चालुमदज्ञाके : BC चारुदृः : — BC कर्ते : —
 I. 24. BC इतोः : — Codices पदातोः : —
 I. 25. A हेतोः : — C चारुः : —

Pag. 128.

- I. 1. AB चि चि : —
 I. 2. BC om. च : — BC चर्चं : —
 I. 3. B रुपिदृश्यत्वावाह : C 'प्रश्नवाह' : — A चिद : B चिद॒ : C चिद॑ चिद॒ः : —
 I. 4. BC सलाहृपित्याहैः : —
 I. 6. AB पडित्रा॑ः : — Codices पुत्रे : — C चारुः : —
 I. 9. A गुञ्जं : B ग्रंदके? : —
 I. 10. AB रुद्रे राष्ट्रा : C रुद्रेष्ट्रा et Sanser. रुद्रेष्ट्रा : — C रुद्राः : —
 I. 13. A श्रीधा : — A मालधे : — BC कुगे : —
 I. 14. C रुद्राः : —
 I. 16. AB चालुदत्तः : —
 I. 17. BC चक्कलदस्तं : —
 I. 18. C उक्ते चक्कलददि : B post उक्ते pergit चक्त चि etc. l. 19. — AB चालुदृः : —
 I. 19. BC पाच्छस्तः : —
 I. 20. AB दासोः : —
 I. 21. Codices चालुदृः : —
 I. 22. AB दासीः : —
 I. 25. Codices दोषाः : —

Pag. 129.

- I. 2. A ग्रूलक्षणं : —
 I. 3. C मते हयं च सुमता et Sanscr. निष्ठो हयं च सुमता : Com. haec verba non explicat. WILSONUS: *Vainly calling on her mother, she has fallen etc.* —
 I. 4. C पोद्वासि : —
 I. 5. C सुषणोः B तुषणा : — Codices चहसा : —
 I. 6. B यो pro या : — Com. in fine versus aliam scripturam commemorat, quam divinare nequeo. dicit enim पाठान्तरे तथमोत्त पतिः : —
 I. 7. A ते ये पिङ्हदि पोऽहि : वचपिंदिः : B ते ये पेङ्हदि यं वचपिंदिः : —
 I. 8. Codices संयंदिः : — AB चिट्ठामि : C चिद्धामि : —
 I. 15. B देवता : —
 I. 16. AB करिष्यति : —
 I. 18. A तुषका : B तुलका : C पुलका : — BC लालका : — BC तवापि : —

Pag. 130.

- I. 1. AC यिष्ठदो : B यिष्ठदो : —
 I. 2. B न मता सा चलु न तथा दिजा : C न मता सा चलवनदा दिजा : —
 I. 3. Codices गड़े : —
 I. 5. C गड़ा : —
 I. 8. AB तुष्यति : —
 I. 11. Codices संठावेहि : Corrige ग्रंठावेहि : — C हसा : — BC मह् pro ग्रा : —
 I. 13. BC पेङ्ह : — Pro पठने A पलक्कमं : C पठने : — A लहूषिः : B लटिषः : C लहिषः : —
 I. 14. B शिघ्रालय : C शिघ्राल : — A संठापाधाह : BC संडापाधाह : — Pro पलक्कमं BC ग्रूलक्षणं : —
 I. 17. BC चविधालिषं पवहर्ण चापान्तेषा भेद्य मह् पठने (C पठने) : — A चापान्तापा : —
 I. 22. A शाश्वते : —
 I. 24. BC om. भोः कटं : —
 I. 25. B ति तु चय कदाचि नाम etc. : C ति तु : —

Pag. 131.

- I. 2. A हय pro चये : —
 I. 5. BC चामाष्वालोः : —
 I. 6. A दृष्टिषः : —
 I. 7. BC हसे : —
 I. 9. 10. A ग्रन्थादं दे दे देमि et सामयोः : Corrige ग्रामणोः : — B चत्वं ग्र देमि सुवरपाचं दे कहाब्रयां देमि प्रकेतिषं दे। एये दु ग्रहापापलक्कमे मे सामयोः स भोहु मामुश्वालापार्णी। C चत्वं ग्रादं देमि सुवरपाचं दे कहाब्रयां देमि प्रकेतिषं दे। एये दु ग्रहापापा पलक्कमे मे सामापापाए भोहु

मण्डपाचाराणः et प्रवेशिं interpretatur यत्तेषिकं। तु गृहरापा vero तुःगृहरामाः। Com. nihil dicit de metro, itaque codicem A secutus sum. कहाव्याणः recte scribitur, confer Clough Pali Vocab. p. 63, 35. प्रवेशिं confer Mahraitt. उपेदो (*a service*) in which the servant obtains daily provision besides his wages. —

1. 15. A अकार्त् pro अमार्त् : —
1. 18. C पसीद् : — BC पालियोद् pro पालीद्। WILSONUS: let us go bathe. — BC कोलन्द् : —
1. 23. C नगर्क्षी : —
1. 25. A जाती त्वं ना वेशा भूस्वते : —

Pag. 132.

1. 1. BC चारिङ्गः — B om. कुले : —
1. 2. Codices कोरेके : — A पुकः B पुष्कः : —
1. 3. A बउलयः B ब्राह्मणः C ब्राह्मस्तः : — BC ब्रवहाले : —
1. 5. BC चां : —
1. 6. BC ता गद्धः : —
1. 7. C चिटः स्वगाते : — BC चवतु वत्रः : — Inde a जार्यः incipit cod. D fol. 41. vide supra adnot. ad p. 106, 1. —
1. 9. D गजा et superscr. शा : — BC यावलकः D यावलः : — A पुच्छका चेता : B पुजका : C पुलका : D पुजका : — A कीलेशि मम : —
1. 11. ABC भट्टके sed D भट्टके : — A कदे : —
1. 14. B तेजिके बेलं मम : CD तेजिके बेलं मम : — CD यांत्रिक et C Sanser. तावतो खेला त्वगात्मानसमलंकुहः : —
1. 15—17. D om. in textu, add. in marg.
1. 15. ABC भट्टके : D भट्टके : — D घट् pro मम : —
1. 16. D गजा : — D एहाद् : — D गद्धः : — BCD केलभाद् : —
1. 17. D om. घालग्नः : — BC पटोलिशाद् : D पटोलिशाद् : — ABC चिठ्ठुः D चिट्ठः : — BC होः : — D शास्त्रामि : —
1. 18. ABC भट्टके : D भट्टके : —
1. 19. D पि : —
1. 20. BC पटोलिशाद् : D पटोलोशाद् : — BCD पूजिंचं : — BC यावरुसं : — D मने लघिदे : —
1. 21. D गजामि et पेशामि : — BCD inserunt द्रव्य ante एहे : — AD एसा : BC एदा : —
1. 22. D तुगो : — D गाउडां : — Codices तुमला : — B post एहि om. या usque ad पसहिता 1. 24. —
1. 23. D पश्चादेमि : —

- I. 24. C पवित्राणांदि। — D वादाजिपु०। — AD पा॒। D तु॒पा॑। — D पवित्रेनि। —
I. 25. Codices संक्षे॑। — C गच्छन्। D गच्छन्। —

Pag. 133.

- I. 12. BC त्रहा। — BCD कामणाए॑। — Corrige ग्रामवाह॑ cum ABD, —
BCD om. त्रहा। — D चालुदत्तकोणा। —
I. 2. A त्रु॒। BD त्रु॒। — D फ्रेसिष्ट। —
I. 4. Consentient codices in विपाकाय। L. 430 corrigit विपाकाय। —
I. 5. C पाचलित्। — A पाचलित्। C non animadvertisit metrum esse, —
I. 6. Pro तेषा तेषा A तेष्वा २। —
I. 7. B यगेषा मन्त्रामि। — A तेषा २ तेष्वा। — A तु॒दृ॒। B तु॒। C तु॒दृ॒। D
तु॒दृ॒। — A चीवर्ले। —
I. 8. BC याप्तव्यदि। D याप्तव्यदि। — B यजिद्विष। C यसिद्विष et Sanscr. नसि
द्विषा वाहित। D याप्तिष। — BC क्षमावि। D क्षमावि। —
I. 9. C प्राप्तस्त्रमि। — D प्राप्तमि। —
I. 10. Corrige cum A चयतो «वलोव्या। — BCD प्राप्तात्। A अष्टे। — C
प्राप्तामि। D प्राप्तमि। —
I. 11. A तु॒लिदत्तु॒। B तु॒लिदत्तु॒। C om. तु॒लिद। — A प्राप्तात्। BCD प्राप्तम्
sed D numeris superscriptis indicavit, legendum esse प्राप्तात्। — D प्राप्तात्। —
I. 13. BC चटो। D pr. m. प्रतिश्वाप्तो delete vocali ॥। —
I. 14. BCD मंत्राहको मित्रः। — A प्रक्षात्ति॒। BC प्रक्षात्ति॒। D प्रक्षात्ति॒। —
D चीवर। —
I. 15. D वित्तु॒प्यलि। — B किं पा हु। D किं पा हु। —
I. 16. BC रोदि। — Codices प्राप्तादि। — BC तु॒क्ष्मायिष्टां। —
I. 17. AB संचये। — B तु॒ pro एत्। C om. एत्। — C प्राप्तात्तर्त्तम्। —
I. 18. A पंक्तिपोत्यादि। B पंक्तिपा त्तेषा मालिदेव्यादि। C cum B sed मालिदे॒
इत्यादि। D cum C sed त्तेषा। —
I. 19. ABD संतेषा। —
I. 20. BC हितार्पा। — ABD तु॒व्या। C तु॒व्या। BCD कर्ते। — B त्तु॒दि। —
I. 21. Codices पित्तिकर्ते। —
I. 22. A गमूज्ञात्तदि। B गमूज्ञात्तदि। C तमूज्ञात्तदि। D गमूज्ञात्तदि। — B भवता। —
I. 23. A गमत्त्रा चीवलत्तेषा। — A निम्नदि। C निम्नदि sed Sanscr. भार्दापि। —
I. 24. A वित्तिपाण। B वित्तिपा। C विद्वित्तिपा sed Sanscr. वित्तिर्पि et sic Com.
— D तु॒ pro विष। — Codices तु॒त्ति। —

Pag. 134.

- I. 1. Codices कार्त। — AB त्रूपिदि। C त्रूपिदि। D त्रूपिदि। — A om. verba
प्राप्तक्रमदि . . . इत्ये (l. 2.) —

1. 2. A पवित्रितापानि : —
1. 3. Codices विचारेण। Corrigere ले : —
1. 4. D पेत्रितापानि : —
1. 7. A दिविया : — D कि दा et in marg. व pro दि : —
1. 8. ABC उच्चति॒ D उच्चरी॑ : —
1. 13. BCD कि॒ न् या॑ : — AD शुमलहि॑ : — ABD शुभपाणा॑ : —
1. 15. A शुमलानि॑ C शुमलेनि॑ : — D न्याण॑ : —
1. 16. B बंदू॑ pro उच्च॑ : —
1. 17. CD योद॑ : —
1. 18. A ते॑ वेष्टवासस्तु॑ साक्षिं॑ : B ते॑ समीक्षं॑ भावस्तु॑ : —
1. 19. BC उत्तु॑ डृ॑ D उत्तु॑ डृ॑ : — A समीष॑ BCD समीष॑ : —
1. 20. D नमयति॑ : —
1. 22. ACD जिठ॑ दि॑ B जिठ॑ दि॑ : —
1. 24. 25. AB शोश्वलध॑ च चत्ता॑ शोश्वलध॑ : — D शत्यिया॑ : — Codices एजो॑ : —

Pag. 135.

1. 1. B हित्य॑ : — Codices चंड॑ : — A नामुष्णो॑ D नामुष्णो॑ : —
1. 2. C लायउल॑ : — A पिसल॑ : —

Pag. 136.

1. 2. Codices शप्तिष्ठलपा॑ : — BCD भोइर॑ हि॑ : — Codices अल॑ : —
1. 3. Codices वरदाल॑ et कलेहि॑ : —
1. 4. Codices शप्तिष्ठलपा॑ : —
1. 5. BCD एग॑ pro ता॑ : — Codices पवित्रानि॑ : — D विचित्रं॑ : — D नर॑ पित्रिता॑ : —
1. 6. Codices शप्तिष्ठलपित्रिता॑ : —
1. 7. D om. च॑ : — Codices एजो॑ : — AD लट्ठिष॑ BC लट्ठिष॑ : — ABC शाल॑ : D शाल॑ : — Codices गणुष्णो॑ : —
1. 8. D भेद॑ pro ता॑ : — A परित्रिष॑ : —
1. 10. C उलल॑ : — D लेष॑ : —
1. 11. C ह़ादो॑ : — B दे॑ pro दे॑ : —
1. 12. C कानने॑ : —
1. 13. Codices चद॑ : — D शुष्टोहि॑ : — AC इत्यिकाहि॑ B इत्यिकाहि॑ D इत्यिकाहि॑ : —
1. 14. BCD गन्धेन्द्रि॑ om. विच॑ : — Codices शुविहिर॑ रुद्रि॑ Com. गन्धर्व॑ द्वय॑ च्छहित॑ मक्त॑ लक्षित॑ : —
1. 15. BC गंडो॑ D गठो॑ : — D मे॑ व लयोणा॑ : —

- l. 17. A विमिति॑ : D विश्वाकंठि॑ om. नवः। — AB एवि॑ दृष्टेण। C पवित्र्येण। D पवित्रेण। — D किमिणाके pro कोऽप्येण। — BCD चतुर्वलं। —
- l. 18. A न pro नए॑। — BCD यद्वत्त्वं। — AD किमिणाचिह्निं॑। BC किमिणा चेष्टिं॑। — BCD पालदृश्यं। —
- l. 19. BCD चाह॑। — Post चालुदत्तया BC pergunt संभवोष्ठदि॑ omissis verbis एहं . . . पत्वं। — D चालुदत्तया बृत्यां एहं etc. — AD किमिणाचिह्निं॑। —
- l. 20. D तस्मा यज्ञं। —

Pag. 137.

- l. 1. BCD om. यत्तः। — A वाग्नन्तेपिण्डा मो वह च कप्तं॑ (l. 3.) omissa l. 2. —
- l. 4. A दिवंति॑। BC चिह्नंति॑ ति॑। D चिह्नंति॑। — BCD अधिष्ठान। — D मोद्धा भेद्यु एट्यिं॑। —
- l. 5. D गुह्यं॑। — BCD तत्ता pro इति॑। —
- l. 6. D पुर्वो॑। —
- l. 7. A om. ता जाव उच्चर॑। —
- l. 8. D अधिकार॑। C अधिकार॑। —
- l. 10. BCD ती॑ pro उमी॑। —
- l. 11. A °हारप्रोनेताया। — D om. पर् ante चित्त। —
- l. 12. C अधिकारपिक॑। —
- l. 13. A ईर्द्धं॑। —
- l. 18. D corr. द्विरीकृता॑। — l. 18—21. in B his scriptae sunt. —
- l. 23. D om. ताए॑ et in marg. add. काए॑। — CD न च। —
- l. 24. D तुल्योऽस्मिन्न। — C तुल्यव। —
- l. 25. D व्याख्याता॑। — C धर्म्योऽस्मिन्नोभार॑। —

Pag. 138.

- l. 1. A पर्यंतः। —
- l. 2. BCD धाम गुणे होत ति॑। — C वह pro वहि॑। —
- l. 3. A चन्द्रकाषाणो॑। —
- l. 5. Codices अधिष्ठलापा॑। — A मोद्धा॑। BC मोद्धो॑। D pr. m. ut videtur त्वो॑ corr. थो॑। —
- l. 6. D परिकालसि॑। —
- l. 7. Codices अधिष्ठलापा॑। —
- l. 8. C च पवित्रानि॑। —
- l. 9. BCD क॒ bis. —
- l. 11. Codices अधिष्ठलपिण्डा॑। —
- l. 12. BCD को॑ को॑। —
- l. 13. BCD इत्यो॑। —

- I. 14. BCD गुलिग्रामपुण्ड्रे : — A लाहि दत्त (I. 16) omissis syll. शाले . . . चिन्हः। — BC लद्धिषः। D लद्धिषः। — BCD शिशाले : — D राष्ट्रः। —
- I. 15. C पठमें : — BC लक्षिषः। D लद्धिषः। — C शाले। D शालके। Corrige शालो। —
- I. 16. B यत्ता मुहुर्जः। C मुहुर्जः। — Codices अधिकालयितः। —
- I. 17. A om. उपान्यः। — D यत्तः। — AD लद्धिषः। BC लद्धिषः। — C शाले। Corrige शालो c. AB. — B ववद्वालमुच्चः। CD ववद्वालमुच्चः। D लिदै। Corrige ववद्वालमुच्चः। —
- I. 22. BCD शाश्वेषादि ति नितः। —
- I. 23. AD अधिकालयितः। — C दीप्तिदि। B पा हीनसिलववद्वाले। ACD ववद्वाले। —
- I. 24. AB दीप्तिदि। — A त pro मनः। —
- I. 25. ABD दीप्तिदि। — A चदो pro तदो। — A चहिणो। BCD अहिणितः। —

Pag. 139.

- I. 1. B om. hanc lineam. — A अधिकाणीतः। C अधिकार्तितः। — CD फेलिष दृत्य अप्यतः। D del. दृत्य। —
- I. 2. C गवद्वालः। —
- I. 3. Codices लद्धिषः। — CD शालशः। — D मुहुर्जः। — D अधिकालः। —
- I. 4. BD अधिकरणिकान्। C अधिकरणिकान्युपः। — C दृत्यः। D दृत्यो। — ABC लद्धिषः। D लद्धिषः। — C शाले। D शालो। — C कुविदै। —
- I. 5. A सर्वमूर्खला। —
- I. 6. BCD भद्र उच्चात् om. ता। —
- I. 9. B post दीप्तिदि pergit संपदं (I. 10). — Com. दीप्तिदि usque ad finem sermonis. —
- I. 10. C om. सर्वमालगतं हो। — C पठमें भासन्ति। — ACD दीप्तिदि। — Codices संपदं। —
- I. 11. AB दीप्तिदि। — BCD दृत्य। —
- I. 12. AB पत्रिष्यावद्वस्तः। — BCD om. च। — AB मुहुर्जः। CD मुहुर्जः। —
- I. 13. A चुम्पः। D मुहुर्जः। — D देनिमि पा। —
- I. 16. C शे pro मे। — D भूमि। — A ता ता त्रिदै। — ABC दीप्तिदि। —
- I. 17. A एष। — CD ताः। —
- I. 18. C अधिकरूः। — BCD दृत्य pro दृत्य। —
- I. 21. AB अधिके। D अपदे। —
- I. 23. BC कवद्वालसः। D कवद्वालः। — A दृवदके। BC दृवदके। D दृवदृउके। Confer p. 126, 9.
- I. 24. BCD दृत्यो। —
- I. 25. A तादस्तः। — D ताम्भाः। —

Pag. 140.

- l. 1. A लाप्त्यालाद् । BCD लाप्त्यालाले । — BD इतो । — B वृशीवदो । CD भृशीवदो et D pr. m. वदि । — Codices रामा । — In C hi versus scripti sunt, ac si esset prosa oratio. —
- l. 2. C इतो । —
- l. 4. BCD विनिस कंटकिदुमा: sed D pr. m. कंटक। Confer p. 126, 13.
- l. 5. D कर्त्ता in marg. —
- l. 6. C चबलडाद्विः । B चबलङ्ग विः । D चललडाद् विष पा षः । — A ष ने om. षः । — Codices किं विः । —
- l. 7. A वहिणा pro वहिणीवहिणा । — D वदेणा । — ABD परितुदेण । C वितुदेण । —
- l. 8. D चबुत्तापापां । — A पुपा । B पुष्क । D पुष्ट । — Codices कृपृष्ठक । — D च in marg. —
- l. 9. A चणुदिण । B चणुदिष्वह । CD चणुदिष्वह । — A शोषात् । — AD पोक्ताचेदु । BC पोत्ता० । — D लुप्ताचेदु pro लुप्ता० । —
- l. 10. A इच्छिमा । B इच्छिः । C इच्छिः । D इच्छिः । —
- l. 11. C इतो । —
- l. 12. BCD कि ति । —
- l. 13. A तादिणः । — ABC मूषिणः । D मूषः corr. प्र । — C केण विः । — A कुपुदेण । —
- l. 14. BD कालपा । — C शुपां । — A पुपा । D पुष्ट । — D कर्तुदिं । —
- l. 15. BC काले । A कालेपा । — BCD इलोंतो च । — A तुल वृणोन्ति । —
- l. 19. A चापावेदि वित्ता । —
- l. 20. BCD उलास्तेणः । — A वि pro विषः । — BC पापा । —
- l. 21. A गिरेण । in D syllaba ल वोसिं गिरेलकेण dubia est. — A गिरा विदे । B गिरपाविदो । C गिराविदो । D गिरपाविदे et sic corrigere. —
- l. 22. A om. syllabas मपा । — ABD दिहाः । C दिहाः । —
- l. 23. B कलंकेत्तेषु । — BCD लिखनं । — C प्रोच्छन्ति । —

Pag. 141.

- l. 1. A गोवालिषाद् । B शूपयाशूणाद् गोवालिषीद् गोवालिषाद् । C शूणाशूणाद् मोष्टा शाद् गोवालिषाद् । D शूणाशूणाद् मोष्टुद्वाणाद् गोवालीषाद् । — Codices गिसुवपण० । —
- l. 2. A शासोदिं । D शासोदिं । —
- l. 4. Codices दिद्विधा । — B पञ्चलीविद् । C पञ्चलीविद् । D पञ्चलीविद् । —
- l. 5. CD नो कं ईतो । —
- l. 7. C केत्रिसी । —
- l. 8. D ऋवनु० वाक्यानु० च । —

- I. 9. CD च लवर्दिं०। — BCD च चापित०। —
 I. 14. Scribe शोधनका॑ तथा॑ इति etc. Codices तथेति etc. — BCD मणि कामाक्रा॑। —
 I. 15. C धृतं॑। — Codices तोल्यपामणुभ०। — BCD °मविड॑। —
 I. 16. AD अधिकालपिण्डे॑। BC अधिकाल॑। —
 I. 17. A नोहण्वसमिव॑। BD पद्वसमिव॑। C पद्वामिव॑। — एवरेहि confer Mah-ratt. पद्वर्षणे॑ et Hindosth. تبرهہ نا s. تبرہہ to tremble. —
 I. 18. A अधिकालपा॑। —
 I. 20. ABC अधिकालपा॑। D अधिकाल om. पा॑। — B पवित्र॑। C पवित्र॑। —
 I. 24. Codices तथेत्युपविटा॑। —
 I. 25. A वृष्टकुटिपि॑। D कुट्रपिण्डा॑। —

Pag. 142.

- I. 1. BCD वसन्तसेनापा॑ याता॑। —
 I. 6. BCD initio addunt एष्ठो एष्ठो॑। — B om. एष्ठो॑। — BC लक्षणीय॑। —
 I. 6. D verba क्षम्भु एवं प्रकारं omisit in textu, in margine vero addidit verba inde a क्षम्भु एवं usque ad finem lineae 7. —
 I. 7. C चापित०। —
 I. 9. BCD याति॒ pro पा॑ एवा॑। —
 I. 10. AB ववहालो॑। — BCD वद् एवं ता॑ सुपान्तु॑। — A याति॒ pro याता॑। —
 I. 11. BC विषायद॑। D विषायवंतस॑। — BCD सुमिहिद॑। —
 I. 12. ABC चालु॑। — A चहले॑। —
 I. 13. Codices सुहमणुभवदि॑। —
 I. 14. Codices सुदे॑। — BC लिहोवन्तु॑। — CD चाहु॑। —
 I. 15. ABC चहु॑। D पा॑ om. ह॑। —
 I. 16. BC मित्रे॑ ति॑। — A याति॒। —
 I. 20. A om. syll. ति॑। —
 I. 22. D चाहु॑। — B °पिक्त/पिस्तवा॑। D °कर्णिकास्तवा॑ द्रवुपिच्छंति delete Anusvara. —
 I. 24. C °बेदिति॑ नि॑। D °बेहि॑ ति॑ नि॑। —

Pag. 143.

- I. 5. A om. पा॑। —
 I. 6. C यर्त्त॑ यर्त्ता॑। D यर्त्तामात्रवह॑। —
 I. 10. D अधिकालपामपठपत्ता॑। —
 I. 11. B यसो॑। C यस्ता॑। —
 I. 13. A om. syll. तु॑। —
 I. 14. A प्रसाद॑। D प्रसाद॑। —

I. 15. B चौरामसंभालते : C om. haec verba I. 15, et habet चौरामसंभालते I. 16 post चाहुः in parenthesis. —

I. 16. BD om. चः —

I. 19. B सर्वस्त्रियः : —

Pag. 144.

I. 2. A om. तावत् : —

I. 3. A महान्तुं शोदे : —

I. 5. Codices उपिस्तमलपा : D नप्त एt in marg. फः : —

I. 10. B चाहुः : — A नागाच्च : D नागाच्च recte. —

I. 12. BC रुक्षकृपां : —

I. 14. AD स्पन्दति नेः : —

I. 15. A om. स्पन्दति : —

I. 20. A om. गोषु : —

Pag. 145.

I. 1. B एदे : — C अस्ते : —

I. 3. Codices रे इतिष्ठा : —

I. 4. Locus inde syllabis हो पाए huius lineae usque ad चाहु p. 146, 11 in B bis scriptus exstat. — A om. चहो धमे ववहाले : — Pro एदाह BC एध अपाणाह : D एधं अपाणाह : — AC इतिष्ठा : B इतिष्ठो : D इतिष्ठा : — BCD चाहुकाएः : —

I. 5. A दित्तिदि : — BC चामच्च एt sic D corr., sed pr. m. चामङ्गः : — D om. फं दीघटुः : —

I. 7. C प्रसक्षिः : —

I. 11. BC et D pr. m. चिदे : D corr. चिदे : —

I. 12. BC ओलिङ्गः : — B दात्रिष्याएः : —

I. 16. 17. A लक्ष्माए थाए भीलुदाए वा चालिङ्गं अलोए पिमृहिहुः :

नस्त्र द्रुतिश्च मालिष्च चत्यकालपाए पिमृहिदि नन्ते हि भट्टके ॥

Cum hac scriptura reliqui codices fere consentiunt, nisi quod I. 16. BCD habent अलिंगः BC पिमृहितुः D पिमृहितुः) et I. 17. B चर्वः B नातः BC भट्टके : D मष्टके : Com. dicit metrum esse Vaitāllyum; quod non nisi emendatione violentiore potuit restitui. Eieci चाहु quod Com. videtur non habuisse, quanquam ferri potest चाहु sequente वा. confer p. 51, 25. Sensus postulare videbatur चिन्हादुः। Quae in versu secundo mutavi, ea partim nituntur verbis Com. in quo sic scriptum est: चर्वं नात्यित्वा चर्वनिमित्तं इत्यनी गृह्णाति न नष्टके : चर्वि तु नव एव नष्टके इत्यपि पादः : — De voce एण्डं dubius sum. confer L. p. 129. Animadverte utramque syllabam finalem vocabulorum भीलुदाए एt नस्त्रं (sic corrigere) esse brevem. —

1. 20. BCD चारूः सक्ततः। — BCD अधिकृते। —
1. 21. BD चारित्रः। —
1. 23. C सविषो। —

Pag. 146.

1. 1. A अधिकृते। —
1. 2. BCD om. साटोषं। — AD थो। BC थले। — C व्यवहालो। —
1. 4. A om. चर। — ABC इतिष्ठा। D इतिष्ठाद्या। — BCD addunt तं तादिति
ante लक्षणां। — BC भूषणीयं। D भूषणीयं। —
1. 16. A केत्के। — ABC करुडक। D करुड। —
1. 21. CD चापाम। — BC अन्तराले। —

Pag. 147.

1. 2. BCD कथमिदमकार्य। — C om. शोपोत्यादि पठति। —
1. 5. ABD अवेहि। —
1. 7. D वीच्यसे। — A तव न। —
1. 10. Pro पार्य D scripsit ग्राम et corr. उवं। — BCD कथमवमकार्य। —
1. 14. BC अवोरुद्धुं। —
1. 16. ABC वदाम। — A किंद। —
1. 17. ABC कालपादो। D काटपा। —
1. 18. A अत्यकालपादो। BCD अत्यकलजव्यवस्था काटपादो। — BC इदे। —
1. 22 et 23 in A omissae sunt. —
1. 24. A साम्योक। D सम्योग। —

Pag. 148.

1. 1. C वक् pro लह। —
1. 2. A अपुसोष्यतस्त। — ABC इयं। — D कं चि। —
1. 3. A om. उव। — C प्रवेदकेन। —
1. 5. D om. वीरक। —
1. 7. C ही semel. — A अक्ततः। B अक्ताकं। — BCD शोब्बादिं। —
1. 8. A वक्तादि। —
1. 9. Codices महत्त्वलट्टा। —
1. 12. A इत्यस्त। — C शाउठा। — B पुष्प। —
1. 14. Codices तुदं। — BCD अल्लोहिं। —
1. 18. A om. ए। —
1. 20. BCD विष्णा ल्लो। —
1. 22. D om. च। — C इतिष्ठा। D इतिष्ठा। — C विलुप्तं। D विलुप्त्यर्तं। —
1. 24. A पाणिष्ठादेहिं। BCD °पादरुदिं। — D उपलविक्तदे। —

Pag. 149.

1. 2. D om. alterum तथा : —
 1. 16. C अृष्णः : —
 1. 22. A चरिकृते : Confer p. 145, 20, 146, 1. —
 1. 24. D चण्डोण om. नहै : —
 1. 25. A चाचयके : BC ता : D ता : — D चालुदत्ते : — BCD हो : —

Pag. 150.

1. 2. A om. नहै : — ABD मात्रिदि जि : C मात्रिदेव जि : —
 1. 3. D सनिःश्वासं : —
 1. 7. D परिवासमेन : —
 1. 12. D चलंकरूपानि : —
 1. 13. BC om. चवणो : —
 1. 15. BC च शकाणे : — A कां : — Codices रुमितः : —
 1. 16. C कि निमित्तं : — A उपा तुम्हं : voluit उपा : — BC उचित्यामो उचित्यामो :
 D उचित्यामो उचित्यामो : —
 1. 17. BCD पिष्ठवस्तो pro चत्तः : — BCD चित्प्रधामंडवे : — D चट्टावोष
 जि ता ए : —
 1. 19. BCD चषासं pro नेहं : —
 1. 23. A मो om तु : BC हे pro मोहु : —

Pag. 151.

1. 2. BC व्यासः : — BCD om. उपा : — BC उचित्यामो उचित्यामो : —
 1. 6. C रुमित्वाचिं : —
 1. 7. D कि semel. : —
 1. 8. BCD एवमेवं om. इति : —
 1. 10. BCD दर्शयति pro निर्दिशति : —
 1. 12. BCD विद्वं बनातिकं : — BC एवं pro एवं : —
 1. 14. D तेषा pro तेषा : — B तुल्यावपा : C तुल्यावपा : — BC देउल्लातउपा :
 D देउल्लातउपा : —
 1. 15. BC कूपूर्वेभिः : D कूपेहि et in marg. चतुः : Com. कूपूर्वेषि लोकोक्तिः :
 — BCD एषां उल्लातउपा : — BC सो चपीसो चत्वां : — D कलवत्तः : — AC कारणादो :
 D कारणा om. दो : —
 1. 16. AD धणुचिद्विदि जि : —
 1. 17. उसंखलया sic D corredit; pr. m. ut videtur cum ABC तुसंखलया :
 — ABC नपउक्ता sed C Sanscr. भाष्ट : —
 1. 18. BC चक्रकर्त्तव्य : —
 1. 19. A वि pro विः : — C चाचन्त्यिष्ठ सेद Sanscr. चाकृष्टः : D चाचन्त्यिष्ठः : —

BC चार्णः । — A चार्णदार॑ । B चार्णदार॑ । C चार्णदार॑ et Sanscr. चार्णदार॑ । D चार्णदार॑ । —

- I. 20. BD देशोः । C देशः । — A एस् pro एरिस् । —
- I. 21. A कुद्धिणि । — BCD om. चिर॒ चिर॒ । —
- I. 22. A दपउक्त्वेणा । — D महें । —
- I. 23. Codices तुषान्तु et निष्ठा । — ABC चार॑ । —
- I. 24. A मत्यका । BCD मज्जा । Confer p. 20, 17. — Addit B तुलवद्वद्वका । C तुलवद्वका । D तुलवद्वद्वका । —
- I. 25. A मए pro मम । — D ग्रीष्मे । — A प्रदेशं । — BCD कलेशि । — Codices तुष्ठ । — B वतुद्वका । C वटुका । D वहुवका । —

Pag. 152.

- I. 2. In A post syll. यक्तो sequitur सं ultima syllaba vocis सत्त्वावसं I. 5. —
- I. 5. C पेक्खन्तु bis. —
- I. 6. BC तवस्तिए । —
- I. 7. D कापाए एशा । ABC कालपाए एशा । —
- I. 8. B चार्णिकृताः । CD चार्णिकृता । —
- I. 12. Codices कौशः । — BC गिरेदीशदि । —
- I. 16. D om. भोः कर्ते । —
- I. 19. BCD ब्रेडि० विलोक्य वसन्तसेना० । —
- I. 20. BCD चवलोच्छु । —
- I. 21. BCD चवलोक्य । — A om. एसो । BCD एसो bis, sed D delevit alterum एसो । —
- I. 22. A om. यां । D या । — A कुद्धिणि । — D pr. m. गृकिदं et corr. शृकिदं । —
- I. 25. B चत्ता । — A सिलि pro सिलि । — C चोबन्ये om. दि । —

Pag. 153.

- I. 1. D एनान्याभर० । —
- I. 2. C पा हु semel. — Pro अपाभित्ताणिदो B अपापाणदो । C अपादो Sanscr. अन्यतः । D अभिणदो । — D चहू च । —
- I. 3. Post कदाचि BD add. केषाचि । C केषाचि । — BC अट्टिदा । —
- I. 7. BC ग्रिल्पवर्मि । —
- I. 9. D om. ब्रेडि० । — BCD केकाणि । A केषाणि । — BCD एकाणि । —
- I. 13. C विषाघं । —
- I. 15. A सर्वं pro सर्वं । —
- I. 17. A om. लु । Corrige ल्लु । — AC लम्हृ । B लन्हृ । D लम्हृ । — BC सवालाक्षे । — A पादृ । — BD पावर॑ । C पाव्र॑ Sanscr. पातकं । —

I. 18. C सचति sed Sanscr. सत्यमिति। D सचति। — C वे pro हुवे। — Codices चक्षता। — A उलिए यिमुहेहि। BC उलिएपा गुहेहि। — C non animadvertisit esse versus. —

I. 21. C पठनं। B पठने। — D कउबाकाबटिचाए। —

I. 24. A निःशंका। —

I. 25. A सदाचाक। —

Pag. 154.

I. 5. D खलु pro किल। — A दूयलोक। D पर्लोक। —

I. 6. AD श्वीस्त्वं च। —

I. 7. BCD मण मर् वावादिदा। —

I. 9. ABC भद्रालका। D भद्रालका। —

I. 10. D शलील। — BC om. पा। D न। —

I. 13. BCD दाव pro दापिं। Confer p. 147, 16. —

I. 14. BC ता त्रिव वावादिदा मम दारिषा वावादिदा त्रीवहु मे दीहाड। D ता त्रिव दा (delet.) मम दारिषा वावादिदा त्रीवहु मे दीहाड। —

I. 15. BC चत्विपच०। — AD वहारो। — BC पा च घंह चत्विपारो। D पा घंह। —

I. 18. BCD एन् pro एनां। —

I. 19. A एन्। —

I. 20. A चारणो ए चलिचं। — A पर्णे pro शंपर्णे। D pr. m. शप्तं corr. चर्हं। —

I. 21. C om. हनि। —

I. 22. BCD श्रेष्ठे हु राजा। —

Pag. 155.

I. 2. D गद म्ह तहिं। लाला etc. ABC लाला। — BC चलाला। —

I. 3. A कालपादो। — BC व्यग्नत०। — Codices चाहलपादै। —

I. 4. C उपित्त दक्षिणा om. तातित। — A मधाणवं। — BCD पाइय। — Codices घूले। —

I. 5. D अकलतपुच्छ०। —

I. 6. AC सातिष्ठदि। —

I. 7. BC घहो चविलेको विमृष्ट०। D in marg. add. चविलेको। AD चविमृष्ट०। —

I. 9. C व्यिं pro दारी। —

I. 10. ABC ख्लील। —

I. 12. D मम वचनान्। —

I. 14. BCD पालपां om. पर्णि। —

I. 18. BCD initio addunt भो वचस्त। — A विष्ववचस्तो। — D पाण्डि। —

I. 22. Pro वटुः B वहिः। C वाहकः। —

I. 24. C भो चापड०। —

I. 25. BCD विसर्व। —

Pag. 156.

1. 2. A मेजें न मोः किंद॑। BC मैजेयः यमेवंविषे काले। इत्यादि। —
 1. 3. A पुष्टानिः। —
 1. 5. D ना निहंसि। —

Pag. 157.

1. 2. A तकिकं याः। B तकिकं याः। C तकिकं याः। — A कललयाकालयायाव वहन्धय
यपो। C कलधृत कालया। — B याववहन्धयायपो। — D यन्धयायपो। —

1. 3. A सीमाङ्गेदपश्चाललोच्चेत् कुर्यात् त्वं। BC सोतः। D यासः। — BCD सूलालोच्चेत्। — Com. omitit hoc distichon. Addidi interpretationem Sanscritam, quam C praebet, sed incertus sum de primo versu, in quo suspicabar olim latere दक्षिणाकृत्याः। sed hoc ad Pis'ac'icam dialectum accederet, cuius nullum aliud vestigium in G'an'd'ilorum sermone deprehenditur. —

1. 4. Codices चारुदत्तः। —

1. 5. Ed. Calc. non animadvertisit metrum esse. — A दिणः। — Codices कलबोदः। — D चम्भेदिः। — Codices पुलिसेहिः। — In B post पुलि sequitur लसिनः etc. (l. 8.), et quae hic omissa sunt, sequuntur post लित् l. 9. —

1. 6. C दीपे तेजः। — D योहोः। — A योषः २। —

1. 8. BC हृषीः। —

1. 10. Pro रुद्रनो B लृद्यग्नोः। D रुद्रनो pr. m. लृद्यग्नो? —

1. 13. BCD छित्तनं प्राप्युलिशः। — A कल pro कालः। — BC पर्मुः। — B धाराएर्हिः। CD धाराएर्हिः। Com. et C Sanscr. पर्मुधाराएर्हिः। —

1. 14. ABC चउपानः। — D वरः। —

1. 15. A धाराच्छ ते चारुदत्त धाराच्छः। — D धाराच्छः। —

1. 16. BCD धविचिन्त्याः। —

1. 21. BCD in parenthesis लक्खणः। — BC पुरुषेष्यत्। D एवं pro एतं। — BC वाया: pro वेदा:। —

Pag. 158.

1. 2. B चोप्यालधः। —

1. 3. A पावालधने। C पराहिष्ठे। — D corr. मोप्यसेवे pr. m. ग्र। —

1. 4. A वल्पुलिशः। BD शुपुरिशः। C शुपुरिशः। — C द्रूद्यत्वा। —

1. 5. BC शहींता। D शहींता। — B लेञ्जः semel. —

1. 6. C पापामृद्गोष्यने sed Sanscr. पापामृते वध्यमाने। A भूदृः। B भूदृ वज्जीघने। D भूदृ छित्तने। — A कदत्तव्यादः। D कदत्तव्यायादः। —

1. 7. C चत्तलिक्षे। —

1. 8. A चले २। BCD चले। — B ना pro नो om. हा। —

1. 9. B om. या। — A om. च। — A यो व्याक्ष्ये। —

1. 10. ACD समूहः B समूहे। — Codices भारताद्वि। —
 1. 13. Codices सिते। — BD उपणामद्। — AC लेण। —
 1. 15. D विनिःश्रुताच्चः। —
 1. 17. D शास्त्राद्वि। — Codices योत्पात। —
 1. 18. B शास्त्रोपाठ। D शास्त्रोपाठ। —
 1. 19. B सुपाप्त। D सुपाप्त। —
 1. 20. D corr. पादिके। — B दूसके। D pr. m.?। — ABC चाहून्ने। —
 1. 21. AC वसन्तेषाः। — D कालेषाः। —
 1. 22. D प्रवेशिष। — BCD मालिष ति। —
 1. 23. B ग्रलोकि। C ग्रलोकि। D लोके et in marg. इ। — D पवित्रिष्वरणे। —
D om. अर्थे। —
 1. 24. A इदिसः। BC इदिसे। D इदिसे। — A इह। BCD अस। —
 1. 25. B कलोदि। —

Pag. 159.

1. 6. BD ए यिषे वसन्तः। C यिषे वसन्तः om. ए। —
 1. 8. A सुखिरुद्धुस। B सुखिरुद्धि। —
 1. 12. AC ए॥। — Codices यत्पात। — AC युक्त्यापातः। — ABC चेद्। —
 1. 13. AC यजुवपात। B यजुवपाती। — D pr. m. यंषपातः। — B यावपीयदि।
D यापीयदि। —
 1. 15. Codices सत्त्वे et सुह। — A यंषिद्यापात। B यंषिद्यापात। C यंषिद्यापात। D यंषिद्यापात। — B यन्निल्लापा। Confer p. 101, 21. —
 1. 16. B यिवडि° om. यिः। C °दापातः। — A यापात। —
 1. 22. C योग्यापातः। — BC यिवडः। A योग्यातः किदं यिविसं किदं लाच०। —
 1. 23. AD दिण। — BCD वत्त। —
 1. 24. BC चाह० निःश्वस। D निःश्वस। —
 1. 25. BCD तात। —

Pag. 160.

1. 1. A om. याकर्षयः। — B यस्यताति। —
 1. 3. BD यस्यापातः च हृत्यादो। — ABC et D pr. m. कलेचि। —
 1. 4. BC यापरीक्षित। D न परीक्षित। —
 1. 9. C post यापडाली pergit अले पडला (l. 11.) — B अले यापच्छदु। D अले यापच्छदु। —
 1. 11. ABD om. अले। — C रेत्वा pro रेत्व। — Codices चाह०। — BCD मुञ्जः। —
 1. 12. D लेकच्छदु। — BCD इत्ये semel. — D यापच्छदु। — A दायात्र। —
 1. 15. BCD ए यापुक ए ताद। —

- I. 16. BC योः । —
I. 19. A लोकः । —
I. 21. Pro वीज्ञा BC चवलोक्ता । D विलोक्ता । — BC चाह । —

Pag. 161.

- I. 1. A हैः । — D शाश्वतः । — ABC चाह । —
I. 4. ACD अभ्युदये । B अटुदये । — Codices तद्ध । C Sanscr. तथाच । Com. तथैव । — A रुपिः । —
I. 5. BD पठिलिङ्कुः । C पठिचिङ्कुः । C Sanscr. पठेचिङ्कुः । Com. प्रस्तेपिङ्कुः । —
I. 7. A गुक्ता । BD गुक्ता । — AD विक्तेश्वा । B वच्देश्वा । — D om. किं । —
A नवत्यएण । B नवत्यएण । D मत्य० et in marg. एन् । — BCD काष्ठव्यं । —
I. 8. A लाहुगाहिदे । BC लाहुगाहिदे । — Codices विष्ट । C Sanscr. वषि च ।
Com. इव । Scripsi विं metri caussa. Interrogatio est. —
I. 9. Codices जले गले । — BD चपडाला । C चापडाला । —
I. 11. A स्कन्देन । —
I. 12. BC चालधमि० । D चालध रुद्धा० । — A चालरूद्धः । D चत्वरूद्धः pr. m. तः । —
I. 13. BCD ante distichon inserunt दालधा० । —
I. 14. A चपडालउमि लाल० । — BC om. विं । —
I. 15. Codices गाहुः । —
I. 16. BCD गालेप० । —
I. 17. BCD initio sermonis inserunt दोहाष्ठो० । —
I. 19. A ने चित्तं । —
I. 24. D post व्याप्ता addit प्रयान्ति मे दूरतरं व्यक्ताः et pro इत्यादि habet इति । —

Pag. 162.

- I. 2. A ग्रान्तं पासं २ । — A om. व्यग्रान्तं । — BCD व्याकागच्छामि । —
I. 6. A उलित्तप्रवेषा० । — C प्याग्नृ० । —
I. 7. Codices क्लृष्टिदृ० । — B पाषाकः । — B कलश ल्लृ० । — उल्लब्धान्ते Confer Mahratt. उल्लब्धो० Hindusth. قوبینا० et Bengal. उल्लब्धे० । —
I. 16. D धोषणामा० । — Codices चाह । —
I. 17. BCD द्वो० । — Codices चाककन्द्रामि । —
I. 18. Pro दृष्टा BC उल्लिः । D pr. m.? in marg. corr. उल्लिः । — A उल्लित्तप्रवेषा० ।
BCD पठित्तप्रवेषा० । — D तुष्ण । — A कृष्टुकः । BCD कृष्टपृथ्य । —
I. 19. Corrigē °लालां० । — A ने पास । D नपास । —
I. 20. BCD व्यलक्षणारेणा० । —
I. 22. ABC पासेमि० । D पादेमि० । — A om. विचित्रता० । — AC चारुदत्ते० । BD चारुदत्तो० । —
I. 23. D corr. पासादृ० । — BD बातामृ० । — B दृष्टिरेणा० । — D विष्णगव्यवेक्षेणा० । —

1. 24. A चर्चं pro चर्चं : — BCD होने। —
 1. 25. A विलंगाणं : — B अस्तोः : — A चारुत्रोः : BCD चारुत्रेः : — B गदि॑
 D तदि॑ : — A विवरामि॑ : —

Pag. 163.

1. 1. A पर्याप्तौः : — BCD ही semel. — BC om. तणः : —
 1. 2. BD रापायिष्टेः : C उपउयिष्टेः : — C चापाडालः : Codices च pro च॒
 — B दृष्टाप॑ : —
 1. 3. C चापाडालः : — Codices चनार॑ : —
 1. 4. B अनलांगं : CD अनलांगं : —
 1. 8. BC इवोदितः : —
 1. 10. A न भैतो मृणोबृ विधाकेन (l. 13.) om. l. 11. 12. —
 1. 13. BC श्रोणोबृ : Corrige ग्रे॒णोबृ cum D. —
 1. 14. A गावलापा : D गावलापा : — Codices सर्वं माणासि॑ : —
 1. 15. Codices सर्वं : — BCD होने। —
 1. 16. BCD पदोलिकाए॑ : — C द्युरपिष्ठालेषाः : — BCD यिष्ठिते॑ : —
 1. 19. Codices समच्छक्षणा॑ : —
 1. 20. A चक्षणाकर्त्ता॑ : BCD चक्षणाकर्त्ता॑ : — A गुडोदणोपाः॑ : —
 1. 21. A भिन्नाक्षंलघाए॑ : BC भिन्नाक्षंलघाए॑ : D भिन्नाक्षंलघाए॑ : Confer Mah-
 ratti. अणाक्षण with a clang, clank etc. — Codices वापाए॑ : —
 1. 22. BC उक्तालिदे॑ : A उक्तालिदे॑ : — A पठहा om. या च॑ : —
 1. 23. BC येक्तिलस्तं॑ : —
 1. 24. A याम bis. C विलाप्तेण महन्ते॑ : D विलाप्तेणम्यहन्ते॑ : — Codices
 पठिद्वयोः॑ : —
 1. 25. BC वावाद्यन्तं॑ : — C चापिता॑ : —

Pag. 164.

1. 1. Codices विष्ट : — A गंडि॑ : C गन्ति॑ : — ABD पविद्वेषा॑ : C व॒द्वेषा॑ :
 Confer p. 136, 17. —
 1. 2. Codices किं विः : — AD उप्यालिदे॑ : —
 1. 3. A विषाले संपदं॑ : — B अक्षापा॑ : — A पापाद॑ : B पापाद॑ : — BC पदोलिकाए॑ : —
 1. 4. Codices पुरुक्कमे॑ : — BCD ही semel. —
 1. 5. AC चल्ला॑ : B बड़े॑ : — BCD दृष्टे॑ बड़े॑ : — A सम्भूः॑ : — A ते॑ बेलं॑ : B
 om. ते॑ : D ते॑ बलं॑ : —
 1. 6. A चन्द्रादिते॑ : — Codices पवडे॑ वड॑० : — ABC माणुज्ञो॑ : —
 1. 7. BC वलदूदक॑ : — BC दृचितां॑ : —
 1. 8. A पदोलिकाए॑ : —
 1. 9. ABC चमीचे॑ : — BC घोषणा॑ : AD घोषणा॑ : — BC गावउके॑ : D गावउका॑ : —

- I. 10. A चेतः — C इदामदुषः — B भवावदि॒ D pr. m.? —
 I. 12. Codices मट्टा॑ — BCD आपाते॑ —
 I. 14. C देष्य pro देप॑ — A इक्केष्य॑ — B तुषाहीषा॑ C तुर्षीषा॑ —
 I. 15. ABC विज्ञाप्तं॑ — C तुर्षते॑ —
 I. 16. BC अले यले॑ — AD पुलका॑ sed D pr. m.?॑ B पुलका॑ C पुलका॑ —
BC यावतुका॑ —
 I. 18. BCD हो॑ semel. — ABD पलिमुहूङ्गे॑ C उद्धृते॑ —
 I. 19. B मालाहूङ्गे॑ —
 I. 20. BC लद्या॑ D शोदण॑ et in marg. बोल॑ — B शालिष्य॑ — BCD इस॑
 — Codices इतिष्य॑ — BC वावादेहि॑ G Sanser. लापाद्यामि॑ D वावादेहि॑ —
 I. 21. ACD यालिदा॑ B यालिदा॑ —
 I. 23. BC राष्ट्र॑ —
 I. 24. BCD अविद्मादिके॑ bis. — B यावतय॑ CD यावतच॑ — Codices सुद्धु॑ —
 I. 25. Codices राक्षसी॑ —

Pag. 165.

- I. 1. ABC मद्दा॑ D मट्टा॑ — BC चेले॑ —
 I. 2. AC पिट्ठिदे॑ BD पिट्ठिदे॑ — BCD यालिदे॑ यह॑ च॑ — D om. इ॑ —
 I. 3. A पुलका॑ B पुश्तका॑ C पुलका॑ D पुलका॑ —
 I. 4. BCD यावतुका॑ — C धनधा॑ —
 I. 5. BCD पेक्षलध॑ semel. — Codices मट्टा॑ — Codices पुर्वपणे॑ —
 I. 7. BCD कार्या॑ om. हो॑ —
 I. 8. BC वड्हे॑ — D चप्पालाला॑ — A भण्डालो॑ —
 I. 9. C शुक्खणा॑ om. Anusv. — Codices पिट्ठिदे॑ — AC पतिशा॑ — ABD
 पिट्ठिदे॑ C पिट्ठि॑ —
 I. 10. A पेक्षलधं॑ —
 I. 11. Codices सोहर्णं॑ — A भणापि॑ —
 I. 13. AB दास॑ — A राचकं॑ पा॑ पञ्चि॑ D राचकं॑ पि॑ पा॑ पञ्चि॑ — BCD
 परिप्राप्त्याद्यादि॑ —
 I. 14. Codices चाह॑ —
 I. 16. BCD addunt रक्तरूप॑ —
 I. 19. C सुमहल्नम॑ —
 I. 21. BCD चेत्यं॑ — BC पिक्षप्रालेहि॑ —
 I. 22. BC पिक्षप्राल॑ D पिक्षकम॑ — BCD निर्वासयनि॑ — AB ante अले॑ in-
 serunt प्रकार॑ — CD चाप्ताला॑ —
 I. 23. BD विलंबध॑ C विलंबधं॑ — D गालेध॑ —
 I. 24. ABC यदि॑ — BCD तुवलमि॑ — BC प्राप्ति॑ —
 I. 25. Codices अले॑ — BD चप्ताला॑ C चाप्ताला॑ — BCD नि॑ गारेध॑ —

Pag. 166.

1. 9. D om. एवं। —
1. 11. BCD न युत्ते तत्र। —
1. 14. BC वयस्त्रिहिदि। — A अहम्। — B समपित्र bis. —
1. 16. C लहु। —
1. 17. D ग्रहण pro ग्रह। —
1. 18. A चारु। — A वाताधरि। —
1. 21. BCD init. addunt चले। — BCD शुभं चारुदत्तं। —
1. 22. BC पिक्कम्। D पिक्कम्। — BCD om. alterum पिक्कम्। —
1. 24. Codices गोक्षण। — B इषां। C यापां। D ठापां। —
1. 25. BCD त्रृः pro पूर्वोक्ते। —

Pag. 167.

1. 1. A om. खगां। — C एते pro गे। — A om. यक्षां। —
1. 2. BCD चारु। — B बुद्धुका। C बहुबुद्धुका। — C पत्ताधरि। —
1. 3. BCD भगाहि। — BCD वासनयोगिष्ठा। — BCD गार्दिनि pro वाम्रा। —
1. 5. C चाराल। D चपडाल। — BCD चारु। — BC तुकुचके। —
1. 6. BC इमिता pro अंतर्निता। — A तत्त्व। BCD तर्तु। — AD अंतर्लेप। — BG तालिष semel. D तालिष लिष del. ult. लिष। —
1. 7. BCD om. श्वत्। — Codices चारु। —
1. 9. A प्रणां। C प्रयां। —
1. 17. B चले तवद्यालिष। C चले तव वक्ष्यालिष। D om. च्व। —
1. 19. A चले २। D चलेक्षणं कलम्ब। C लेज्ञं। —
1. 21. AC वह। — Pro आलिष। D वाटिदा et या supra दा। — B चिरू। —
1. 24. BC या। —
1. 25. AC वक्ष्याली। — BCD महसनि। —

Pag. 168.

1. 2. BCD ग्राम्। — A दधिष्ठ। — A om. वर्तक। —
1. 3. BC तेषा वक्ष्यालेण। C Sanser. तेष वृक्षिमहोत्सवेन। D तेषा वट्ट्यालेण। — Codices गोक्षणो। — BCD होदि। —
1. 4. D वर्तको। — BC गुज्रो। D गुज्रो। — Codices होदि। —
1. 5. Codices पठित्वे होदि। — Codices गोक्षणो। — BCD होदि। —
1. 6. A पति। BC पति। D प्लिः। —
1. 7. A चले २। BCD चले। — BCD वाटिदारु। — C लेज्ञं। —
1. 10. A लाघणिषो। D लाघणिषोषो। — BD या तु चन्द्रे। C या तु चन्द्रे। —
1. 11. C चपडाल। — A तुमरेहि। BCD तुमलेहि। — A om. त्रृ। B त्रृ। D त्रृ। —

1. 14. BC प्रवलः । —
1. 15. BC भवनः । — B तत्त्वास्थिता । —
1. 18. A मसाणां । —
1. 19. A पेक्षित्वं अत्त वल्ला । — A मुख्यता । C मुख्यता । — BC पेक्षन् semel. —
1. 20. Codices चहकलेवप्यवित्तः । — AB कठन्ति । C कठूति । D कठूति । —
1. 21. Codices विः । — A शूलानां । — ABD वेशमित्रः । — A दासत्वः । —
1. 23. ABD नेपले व्रजादः । — BCD चाहुः । — D वाद्याद्यंता । —
1. 24. ABC उवित्ते । D उवित्तो । —
1. 25. A चापडालोः । — A भूदे । D भिदे । —

Pag. 169.

1. 1. A om. सहसोल्याय । — BCD post अस्मि addunt केवलं दृष्टिं पाणः । —
1. 2. A om. तुनः । —
1. 3. Codices चाहुः । — A तत्ते । — D परि । — Codices वचन्ता । — Codices मुक्ता । — BC om. विः । —
1. 4. B तापा । D pr. m. तापा corr. तपा । — A भीरुषा । B भीरुषा । — A मायावा, वालो, पा को, विः । D ना वा वा लो पा del. all. वा et पा corr. in ए । —
1. 5. Codices पलदि । — D उद्धृदि । — D उद्धतः । —
1. 6. B व्रजाद्याः । — Codices पातिष्ठाः । — AD व्रजाद्याः । — Codices सन्धालेहि । —
1. 7. A चउत्त्वं । BCD चउलः । — AD व्रोत्तणः । B व्रोत्तणाः । — A तापां । B त्रापां । — Codices उघोसम्भृ । —
1. 8. BC °व्रोत्तणति । —
1. 9. D विमल pro ग्रकल । —
1. 11. AB अत्तापाः । — C पत्तापाः । — Codices पदि । — A आनिं । BC आनिं । D pr. m. अन्ति corr. अन्ते । — ABC वसन्त । —
1. 12. AD पाचन्तोः । B पाचतोः । C पाचन्ते । — BCD अणुमित्ति० । —
1. 14. ABC चालुः । B दक्षया । C दक्षयोः । — B ए om. त्ते । —
1. 15. C लांजङ्ग० । —
1. 16. D रुषः । —
1. 17. BCD पवित्रामि pro गच्छामि । — BCD एवि semel. —
1. 18. D पत्ते pro एवे । — A कलकले । B कल्पयत्ताले । — BC सुपीष्यदि । —
1. 20. A भवनकन्ता । — C et D pr. m. एवादा० । D corr. एवदा० । —
1. 22. B पत्तिमे । C पत्तिमे । — AD व्रोत्तणः । — BCD तालेषः । —
1. 23. AD उघोसेषः । — AD व्रोत्तणाः । BC व्रोत्तणाः । — AD चाहुः । — BC post पदि om. वालेहि ना भासाहि ita ut habeant पदि लंगु एत्कथा । —

Pag. 170.

1. 1. D उवाचिक । — A चाहुः । —

- l. 2. Codices चालुदत्तोः —
 l. 4. A om. चलः — ABC चालुः — A मो तुलिदृः BD मो तुरिदृः C
 मो तुरिदृ मो तुरिदृः —
 l. 5. A चारुः — A चीवांः D चीवां? —
 l. 6. A प्रमश्चादितुः BC प्रमश्चादितुः —
 l. 7. Codices ए pro रः —
 l. 8. BC चारुः — Codices सामि — A पिंचोदक्षुः D inde चोक्षु usque
 ad syll. चा (l. 11) in marg. add. — B चव्वत्तस्ति — Δ सुग्रेरि॒ BCD सुमलेरि॒ —
 l. 9. A सुनरि॒ BCD सुमलि॒ —
 l. 10. BCD श्लोकं पठति॒ —
 l. 11. ABC चारुः — BC रजा॒ — Codices समि॒ —
 l. 12. A महिलिच्छ॒ — A समां॒ —
 l. 13. BC om. चालुदत्तः —
 l. 15. Α प्राचिदिदृ॒ D प्राचिन्दिदृ॒ — D तलोग्न॒ — C मुद्दीर॒ मुद्दिणा॒ —
 D गिहीदृ॒ —
 l. 16. Α परणीर॒ — BCD दालुपाके॒ —
 l. 17. Codices संवृंश॒ — D तथा॒ — A विवत्तस्ति॒ D विवत्तादि॒ — ABC
 चारु॒ —
 l. 18. AD तत्य॒ BC चारु॒ A वाहिणि॒ D in textu वाहिणि॒ in marg. हि॒
 Com. सुव्यतिनि॒ तत्य॒ पर्वतविशेषः तत्त्वां दुर्दृ व्यपुलादेवतां संक्षेपताति॒ Scripsi शत्र्वा meo
 periculo. — ABC चारु॒ — Codices नोव्वत्तो॒ —
 l. 19. BCD °गिहिदृ॒ — AC चापडाल॒ —
 l. 20. BD जयापाल॒ — B om. syll. चि॒ —
 l. 24. BC ए दत्त semel. —
 l. 25. BCD जस्ता pro जाए॒ — BD कारणा sed D in marg. add. दो॒ —

Pag. 171.

- l. 2. A एस॒ — Codices पलनोणा॒ — AB चिहुल॒? —
 l. 3. BC उहिदृ॒ —
 l. 4. A om. चल्ल॒ — D चालु॒ — Codices पणोदृ॒ ति॒ उहसि॒ —
 l. 5. A चालुदत्त॒ B चालुदत्तस्त्वा॒ C चालुदत्तस्त्वा॒ et Sanscr. °दृश्या॒ — D om.
 verba इति...वाच्यादिदृ॒ (l. 7) sed add. in marg. —
 l. 6. D अपसृत॒ — Codices l. 6 et 7 ए pro ए॒ —
 l. 7. C चालु॒ —
 l. 8. BCD om. चल्ल॒ — A चारु॒ —
 l. 9. Α विस्तरदृ॒ B वन्मस्तरदृ॒ C वस्त्रस्तरदृ॒ D वस्त्रादृ॒ —
 l. 10. D sec. m. पहुचत्ती॒ —

- I. 11. Pro ग्रामं तु नं BD एवं द्वितीयं। C एवं तु नं sed Sanscr. वृत्तान्तं। — A लक्षणोऽ
BC रात् योऽ। D वृग्वादः। — ABC गदलः। —
- I. 14. BCD दाती। —
- I. 15. A उक्तन्ताद् om. ३। D उक्तन्ताद्। —
- I. 17. BCD चाप्ताल उपगृह्य। — Post अम्हाणं BC addunt इदिशा। D दृष्टिशोऽ
— Codices सा। — C om. गणिष्ठा। —
- I. 18. C लक्ष्मिष्ठा। —
- I. 22. BCD सम्बवृद्धिरिवाः। —

Pag. 172.

- I. 2. D किं तु। — B शीवासुकाम्यवा। D शीवासुकं पवा। —
- I. 4. BC et D pr. m. तेजाहं। —
- I. 5. BD जात् या sed D हो in marg. —
- I. 6. B et D pr. m. शक्तिष्ठ। —
- I. 8. BD सर्वासुनिमीलितात्। C सर्वासुखनिमी० om. चमिनीष। — A निलितात्। —
- BCD post एव addunt ईर्घ्यमक्त्वात्। —
- I. 10. BCD तेजाहं। —
- I. 12. C वायास्त्रु। —
- I. 17. A पश्य २। —
- I. 22. AB दक्षिणपादाद्। —
- I. 25. D पता तेज। —

Pag. 173.

- I. 1. A om. कर्पोऽ पिधाव। — BCD ग्रान्तं। —
- I. 7. AD चाप्तदि। —
- I. 8. BC संवाह। — A चिन्तात् ता। C Sanscr. चिन्तय। — BCD om. याम। —
- I. 9. A चलतस्त। D चलतप्त। — A के॒के। — A चलंकारृत्या। C चलंकालपता et
Sanscr. चलंकारृपण। — A पिक्किकदे। —
- I. 10. B पवृणवितिविक्षापेण। C °विक्षतापेण। A विषेण। —
- I. 11. A कृपड़। BD कृपड। C कृपउच। — A गदे। — BCD तेष ४। —
- BC मणेषि। D मंणेषि। —
- I. 12. BCD in fine addunt मद् दिरुदा। C दिरुदा। —
- I. 16. A om. कृत्यां cf. I. 20. — CD केतु। —
- I. 17. BC विनिहित। — ABC वैरा। —
- I. 20. A गमिकृत्यांच्च। cf. I. 16. —
- I. 23. BC संव। D सत् pro मित्र। —
- I. 24. BC समाख्यता। — BC प्रकर्यान्। —

Pag. 174.

1. 1. BCD चलादे: —
1. 2. Pro भविष्यते तेन C भविष्यत्वनः: —
1. 3. A नामादृमः om. चर्तुः C नामादृ वार्तमः: — BCD चर्तुचाहुः: —
1. 5. Pro चलवस्त्रम् C चलवं: — D संपूर्णः... ननोदृष्टः: —
1. 8. ABC तावेदः: — ABC निरौचेदः: —
1. 9. AC इवाप्यरातः: —
1. 10. A om. कृतमहापात्रकः: —
1. 12. BCD om. चत्रः: —
1. 16. D त्वया च प्रः: — Corrige प्रायः कृतः: —
1. 17. C चन्यत्वा bis: —
1. 18. A कुलमानं च: —
1. 25. A गृहणादे: Com. गृहणादे: CD गृहणादे व्यवने व्यहः: —

Pag. 175.

1. 2. D om. नः पिर्तः: —
1. 4. D कुर्यावत्या: — D del. न्य in प्रतिसान्कराः: —
1. 6. BCD om. प्रार्थित्वकः: —
1. 7. B विजायति: —
1. 8. C om. एवं: —
1. 14. A एव: — D corr. अविक्रक्तते: — A गृह्णेते विश्वः: —
1. 15. A एतो: — A हुते च च्य om. पषोः B चपणेव: C चपो व: D चपेव: —
1. 17. A शास्त्रदोः BCD रामनदोः: — B एते: — ABC लाट्टिथः C लाट्टिथः —
- C व्यवः: — BC द्वापिः: — BCD चतुर्पाठोः: —
1. 18. D प्रज्ञा om. Anusv. — D om. मोहुः: —
1. 19. BCD om. चलाणः: — BCD द्वातुपूर्त्यः: — Ante चला ABD inserunt शकादः: — D चाहुः: — BCD पलिज्ञादृष्टिः: —
1. 21. ABC चालुः D चालुदत्तः: —
1. 22. Post शकादः BCD inserunt चालुदत्तं प्रति: — A चशालपो चलाणो: BD चशालपो om. चलाणो: — B पलिज्ञादृष्टिः C पलिज्ञादृष्टिः D पलिज्ञादृष्टिः del. ए: —
1. 24. BCD चर्तु pro चर्ती: — B चालुदत्तप्राक्षीत् यथाति: C चालुदत्तः यथाति: —
1. 25. B ननूच्यताः C न मुच्यताः: —

Pag. 176.

1. 1. B चाकार्यतुः C चाकार्यतुः: —
1. 2. D भित्तामेव: —
1. 5. A om. भट्टालवा: BCD भट्टालवा: — BCD post मिः inserunt ता: —

1. 6. BC पदित्तार्हि semel. D पलित्तार्हि del. ए — C तु॒ pro तु॒ कः —
A दू॒पश्चां॑। D इ॒पश्चां॑। B इ॒हिष्टं॑ कर्तिष्टं॑। C इ॒हिष्टं॑ कर्तिष्टं॑ et Sauser. इ॒हिष्टं॑ कर्तिष्टामि॑।—
1. 8. A चाहू॒दत्तस्य काठात्तधामालास्तप्तीय॑। —
1. 9. BC ग्र॒दात्तोविदे॑। — BC ग्र॒दो॑ semel. —
1. 10. D पलित्ता॑ bis. ABC पदित्तार्हि॑। —
1. 13. D om. अ॑। —
1. 24. BCD न हि॑ semel. —
1. 25. C बद्धवार्ता॑। D बद्धवार्यार्ता॑ del. syll. त्वा॑। —

Pag. 177.

1. 2. C शर्वि॑। इति॑ गुरुः॑। —
1. 3. BC पशुत्तोविदे॑ मिद॑। A पशुत्तोविद॑ लिः॑। D पशुत्तोविद॑ मिद॑। — Post lin. 3.
BC addunt: इति॑ परं नीलकण्ठेनापृति॑ et deinde in BC sequitur haec scena, in
AD omissa:
 नेपथ्य॑॥ कलकल॑॥ पुनर्नेपथ्य॑॥ एषा चार्त्तचाहू॒दत्तस्य बहुधा बृत्ता॑ धूता॑ पदे॑ वर्तनाक्तले॑ विल ३३५
गान्ते॑ दार॒धमाजित्तवन्ती॑ वाह॒भृत्य॑पाप्तोर्हि॑ तप्तोर्हि॑ गिवारित्तमाणा॑ पञ्चलिर्॑ पाव॒द॑ पवित्रदि॑॥ १॥
 शर्वि॑॥ शाकार्य॑ नेपथ्याभिमुखमवलोक्य॑॥ कर्त्ता॑ चन्द्रनकः॑॥ चन्द्रनक॑ किमेत्तत्॑॥ ३३६
 ॥ पवित्र॑ चन्द्रनकः॑॥ किं॑ या॑ पेत्तत्तदि॑ बृत्तो॑ महार॒त्यप्ताद॑ दृजित्तपाणा॑ मद्यतो॑ इपासंमद्यदो॑
 वर्त्तदि॑॥ एतेत्यादि॑ पुनः॑ पठति॑। कधिद॑ च मद॑ तीट॑ तथा॑ चत्ते॑ या॑ साहसं॑ करोहि॑। तीव्रदि॑ चत्तचाहू॒दत्तो॑ ५
 ति॑ परं तु॑ दुक्तवावुत्तदि॑ को॑ गुणोदि॑ को॑ पत्रियादि॑॥ २॥
 चाह॑॥ सोहेमं॑॥ हा॑ पिये॑ तीव्रत्यपि॑ नवि॑ किमेत्तद्य॒वसितां॑॥
 ॥ उर्ध्मवलोक्य॑ दीर्घि॑ निपत्त्य॑ च॥
 न॑ गदीनललितिसाहनि॑ भवत्तितानि॑ चाह॒चर्त्तिते॑ वदपि॑॥ १०
 उत्तिता॑ तत्यापि॑ पर्त्तोकसुत्तं॑ न॑ पतिप्रते॑ तत्ता॑ विहाय॑ पत्ति॑॥
 ॥ इति॑ गोहमुपगतः॑॥
 शर्वि॑॥ चहो॑ प्रमादः॥

१। एषा चार्त्तचाहू॒दत्तस्य बधूर्वा॑ धूता॑ पदे॑ वर्तनाक्तले॑ विलगाने॑ दार॒धमाजित्तन्ती॑ वाय॒भृत्य॑
 यन्तैर्लैर्निर्वाय॒माणा॑ प्रत्यलिते॑ पाव॒के॑ पवित्रति॑।

२। किं॑ न॑ पश्यति॑ चत्ते॑। महार॒त्यप्ताद॑ दृजित्तपाणे॑ महान्॑ वर्तनमद्य॑ वर्तते॑। कतिते॑ च मद॑
 तस्य॑ यथा॑ चत्ते॑ या॑ साहसं॑ कुरुत्वा॑ तीव्रत्य॑ चार्त्तचाहू॒त्त॑ इति॑ परं तु॑ दुक्तवावुत्तमाणा॑ कः॑ प्रृणोति॑ कः॑
 प्रयत्यते॑।

1. 1. B एषा॑
1. 4. B चन्द्रनकः॑ २। — महार॒त्यप्ताद॑। —
1. 5. B वर्त्त॑ तत्ता॑ pro वर्त्तदि॑। —

- १५ वर्तया: सर्ववसन्त्र मोहनार्थो ५ त्र चमातः ।
 इति पितृ प्रथमवैपकल्पं दुष्यते सर्वतोमुखं ॥
- २३७ वर्तं । समस्तसिद्धु छत्तो तन्य गदुष्य तीव्रवेदु छत्तो । उपराता अधीरत्सोण वृपालो सम्भावा
 अदि । १ ।
 चाह ॥ चमाष्ववत्य सहस्रात्माय ॥ हा पितृ कुमि देहि मे प्रतिवचनं ।
 ५ चंद । इदो इदो यत्तो । २ ।
 ॥ इति शब्दे परिक्रामनित ॥
 ततः प्रविशन्ति यता निर्दिष्टा भूता वृलावलमाकर्णम् विद्युपकेतानुगम्यमानो रोहतेनो रुद
 निका च ।
 १० भूता ॥ नामं ॥ तप्त मुहोहि मे मा विवरं करेहि भीम्बनि चतुर्तत्त्वम् अम्बुलाकपाणादो । १ ।
 ॥ इत्युत्त्वायावलमाकृत्य पावकाभिनुवं परिक्रामनि ॥
 रोह । दाव छत्तरु पडिवलेनु मे तु एविणा या तत्कपोमि तीविदं खारेतु । २ ।
 २३८ ॥ इति त्वरितमुपसृत्य पुनर्बलं गृह्णाति ॥
 विदु । भोदोहि दाव वृश्चाणोहि भिणाप्योण चिदाधिरोहणं पावसुदारनिति दिसोद्धो । ५ ।
 भूता । यतो पापाचर्यो या उपा चतुर्तत्त्वम् अम्बुलाकपाणादो । ६ ।
 प्रतिविदि ॥ पुरोः वृलोवतः । आसम्भुतावहारी तत्वर्यता ।
 चाह ॥ त्वरिते परिक्रामनि ॥
 १० भूता ॥ रुद्धिष्ठ चवलम्ब्य दार्त्यं ताव यहं समीहिदं करोमि । ७ ।
 चेटी ॥ नामाहारा ॥ यदेहि योगदेविगिर्मि भद्रिष्ठोहि । ८ ।
 भूता ॥ विद्युपकभवलोक्य ॥ छत्तो दाव वृवलवेदु । ९ ।

- ११ । समाष्वसितु शर्वः तव गदा तीव्रयतु शर्वा । शन्यया अधीरत्वेनानर्वः सम्भावयते ।
 १२ । इति इति शर्वः ।
 १३ । तात मुख मा मा विद्यु कुरुष्य विभेमि शार्वस्याम्बुलाकर्णानात् ।
 १४ । हा छाये प्रतिपालय मा त्वया विना न प्रकृतोमि तीवितं धर्तु ।
 १५ । भवायासत्तावत् ग्राहयप्या भिन्नस्वेन चितरोहणं पापसुदारनिति शश्यः ।
 १६ । वरे पापाचर्यो न पुनर्दृष्टिप्रवस्त्राम्बुलाकर्णाने ।
 १० । रुदनिके चवलम्ब्यवत् दार्त्यं यावदहं समीहितं करोमि ।
 १८ । चहनपि योगदेविगिर्मि भद्रिष्ठन्याः ।
 १९ । शार्वसावदवलम्बयतु ।

I. 10. B °कपाणादो । —

I. 12. B दा pro दाव । — चक्रकृपोमि । —

I. 14. B भोदो मा दाव । — भिणाप्योण । —

विदू ॥ स वेगं ॥ समोहितसिद्धिर् पउत्रेण व्यहाणो अगाहो कादल्लो । यदो भोदीए चहे धगाणी ३३२ होमि । १।

भूता । जहे पवादिदृष्टसि दुर्वेदिहि ॥ बालकमालित्यु ॥ बाट तुम तेल्ल पवाप्रवेदिहि वज्ञानां व्यव्याप्तानां तिलोदृष्ट दृष्टाच चटिककनते किं यणोदेहिहि ॥ समिःव्याप्तं ॥ पा तु घट्टउत्तो तुम पत्तव ॥ प्राविस्तादि । २।

चाह ॥ चाकार्यं सहसोपमृग ॥ चहेव पर्यवस्थापयामि चालिशगिनि ॥ बालकं छालु ॥ वासुतगाण वज्ञानालित्युति ॥

भूता ॥ विलोक्य ॥ अहगहे घट्टउत्तरस तेल्ल चहसंजोधो ॥ मुनर्निषुणां निहृत्य सहर्य ॥ दिट्ठिचा १० घट्टउत्तो तेल्ल एसो पिये मे पिचे मे । ३।

बालकः ॥ विलोक्य सहर्य ॥ चहो धावुत मं परिव्यज्ञहि ॥ भूता प्रति ॥ घट्टए वधावीघसि ३४० धावुत तेल्ल मं पत्तवधावेहि । ४।

॥ इति प्रत्यालित्युति ॥

चाह । भूता प्रति ।

हा प्रेयसि प्रेयसि विष्यामे को ५ वं कठोरो व्यवसाय चासोग ।

अमोत्तिनीलोचनमुद्धारां किं भानावनलंगमिते करोति ॥

भूता । घट्टउत्त अदो तेल्ल ता चवेतगा ति चुम्हीघहि । ५।

विदू ॥ दुड्हा सहर्य ॥ ही भोः एदेहिहि तेल्ल चच्छीहिहि विष्यवशसो लेजावोघसि । यहो महीए पहावो तदो तलनापवेत्तव्ववराट्या तेल्ल पिष्यसमामां पाविदा ॥ चाहदत्तं प्रति ॥ तेहु तेहु पिष्यव १० खरसो । ६।

१। समोहितसिद्धिर् प्रवृत्तेन व्राक्षाणो ५ वे कर्तव्यः । अतो भवत्या व्यव्याप्तिवामि ।

२। कर्तं प्रत्यादिहास्मि हाम्यो तात त्वमेव पर्यवस्थापयामानं अस्माकं तिलोदक्तान्याय चतिकानते किं मनोरौ । न ततु आर्यप्रस्तरां पर्यवस्थापयित्यति ।

३। आर्यपुत्रसेव खासंगोगः । दिट्ठवा आर्यपुत्र एवैयः पिर्ये मे पिये मे ।

४। आर्यर्य पिता गो परिव्यज्ञति आर्ये वर्हसे उनक एव गो पर्यवस्थापयति ।

५। आर्यपुत्र आ एव ता चवेतनेति चुम्हाते ।

६। आर्यर्य एतान्यामेवालिंयां प्रियवशसः प्रेष्यते । यहो सत्याः प्रभावो यतो व्यवलनप्रतेज्ञवावसा येनैव प्रियसमामां पापिता । तथातु जाणु प्रियवशसः ।

I. 1. B उत्रेण pro पउत्रेण । —

I. 3. B °दिट्ठं लि । — पत्तट्टावेहि । —

I. 4. B पत्तवत्याविस्तादि । —

I. 6. B वासं pro वालिङ्गं । —

I. 8. B दिट्ठिधा । —

I. 10. B अमो धावुते मं परिस्तरहि । — वधावीघसि । —

I. 11. B धावुतु । — 'वधावेहि । —

I. 17. B ही २ भोः एदे तेल्ल...पिय । —

I. 18. B पिय । —

चाह । एहि मेत्रेय ॥ इत्यालिङ्गति ॥
 चेठी । यहो संविधापार्थं अतः वन्दामि । १ ।
 ३४१ ॥ इनि चासुदत्तस्य पादयोः पताति ॥
 चाह ॥ पृष्ठे करं दत्ता ॥ रुदनिके उत्तिष्ठ ॥ इत्युत्त्वापापति ॥
 भूता ॥ वसन्तसेनां हृद्गु ॥ दित्तिष्ठा कुसलिणी विहिणिषा । २ ।
 वसं । अधुणा कुसलिणी संबृजाति । ३ ।
 ५ ॥ इत्यन्योनकमालिंगतः ॥
 प्रार्थिं । दित्तिष्ठा शोभितसुहृदर्म आर्थः ।
 चाह । गुप्तप्रसादेन ।

In fine huius scenae BC addunt:

वस्त्रोदयम्भवतः कविनोचितपात्रयेत्तनं न कृतम् ।
 सुन्दरसुलिंगित्तु चयदाचन्दनकोक्ति नोलकपठस्तु ॥

- l. 4. BC अनुभवेनाऽ । —
 l. 7. BC वसन्तसेनावतुऽ । —
 l. 10. A इदिसं । B इन्ने इदिसं । C इन्ने इदिसं । D इन्ने इदिस् delete इन्ने । — BCD
 दिउपादले sed D del. syll. दले । — ABC पञ्चात्मा । D पञ्चता । —
 l. 11. ABC संबृजे । D समुजे । —
 l. 13. D कृतपतिः । —
 l. 15. BC प्रियं नः om. altero प्रियं । —
 l. 16. C om. hanc lineam. B संपदे । — A लोकाविद् । —
 l. 18. A सुवृत्त । D न सुवृत्त । —
 l. 19. C चन्दनकः पूर्णिवीदपटपालकोः । — BD पूर्णिवी । —
 l. 21. D corr. यथादर्थः । — C post अर्थः pergit तदुच्यतां (l. 23) omissis
 verbis परमेन...प्रार्थिलकः । — B परमेन pro परमेन । — D सुन्त्र semel. । —
 l. 23. A उपकरोमि । Conf. Sāh. Darp. 171, 10. —
 l. 24. A त् om. Anusv. —
 l. 25. A om. चाः । — D चुक्ति pro शुक्ति । —

१ । यहो संविधानं आर्थं बन्दे ।

२ । दित्तिष्ठा कुसलिणी भविणी ।

३ । अधुणा कुसलिणी संबृजाति ।

l. 2. B संविधापा अतः । —

l. 4. B उत्त्वापापति । —

l. 5. B दित्तिष्ठा । —

Pag. 178.

1. 1. A अवलां pro अचलां; D अवनोः —
 1. 2. D सुहृद् मवान्। — B सदातोः। — Pro वयस्यो लभ्यं C च वस्योल्लभ्यं। —
 1. 3. D वर्लभ्यं चातिरिं देला syll. दि। —
 1. 4. init. D inserit च्चातेः। — B कांशित्वुष्यति। C दूषणति। —
 1. 5. D पानकिषी। —
 1. 6. B प्रतिद्राजः। —
 1. 8. A init. addit प्रकाशः। — B तथा इदमल्तु। —
 1. 9. A सर्वपन्न om. चं। — D सर्वा। —
 1. 12. D delevit पृष्ठा प्रश्नमि et in marg. add. सर्वान्प्रतिहत। —
-

C O R R I G E.

- p. 1 l. 1. शान्ते
 „ 4 „ 3. पेक्षण्यु पेक्षण्यु
 „ 6 „ 12. चत्तचाह
 „ 7 „ 19. वरस्त
 „ 12 „ 9. पलहुदिं
 „ 16 „ 13. छन्दियामामन्दि
 „ — „ 14. भावे
 „ 25 „ 5. चित्तमूर्ख
 „ — „ 22. जापो
 „ 28 „ 7. हंते पूष्पोषो
 „ 29 „ 20. चंगलामुक्काए
 „ 30 „ 1. भट्टा
 „ 32 „ 4. भष्टालधा
 „ — „ 21. चालु
 „ 40 „ 10. गहुच
 „ 41 „ 12. डाषुसिध डाषुसिध
 „ 45 „ 9. गेणहरि
 „ 47 „ 10. रहका
 „ 48 „ 18. प्रजिपन्न
 „ 49 „ 5. भूमिंड
 „ 50 „ 5. सं
 „ — „ 17. माणा उप
 „ 51 „ 10. वि
 „ 52 „ 3. सुलं
 „ 54 „ 15. चत्त फह कलु^० इहूँ
 „ 58 „ 18. रजान्
 „ 63 „ 12. भवसि
 „ 65 „ 1. सेना
 „ 66 „ 25. बोषा
 „ 67 „ 7. साल

- p. 68 l. 14. सोसस
 „ — „ 23. in marg. १३४
 „ 70 „ 14. तमाष्ठादि
 „ 71 „ 4. शोक्लविद्
 „ — „ 25. परिहादि
 „ 72 „ 2. मोहि
 „ 73 „ 10. कुत्वधाष्ठादि
 „ — „ 19. खामत
 „ 77 „ 9. अणादरेण
 „ 78 „ 16. बास्ति
 „ 79 in margine numeri ५—२० et
 „ 80 numeri १६ et २० iustis locis reponendi sunt.
 „ 88 „ 11. मुस्सूसङ्गसं
 „ — „ 16. चन्दा
 „ 89 „ 14. मो तुच्छामि पां
 „ — „ 20. एवं
 „ 93 „ 2. कर्वं
 „ 96 „ 20. साठोपम्
 „ 99 „ 17. अभयां चाचि
 „ 101 „ 15. चन्द्रपात्रा
 „ 108 „ 7. वोतितं
 „ 110 „ 4. अलगु
 „ — „ 25. हृदया „
 „ 111 „ 6. मयने
 „ 112 „ 6. गम
 „ 115 „ 22. प्रकारः
 „ 116 „ 10. निद्रायते गोकुरं
 „ 119 „ 6. अहिलुहणि
 „ 123 „ 22. के
 „ 126 „ 3. " इति नोहं ना"
 „ — „ 6. वेलिए
 „ 130 „ 11. प्रणठाक्षेहि
 „ 131 „ 10. प्रायपणो
 „ 134 „ 3. विचालेण
 „ 137 „ 3. भाग्नणाद्
 „ 138 „ 15. सालो
 „ — „ 17. सालो... ववहारं
 „ 140 „ 13. भूजितां

- p. 140 l. 15. वर्णन
 " — " 21. प्राप्तान्विदे
 " 141 " 13. रेता
 " — " 14. । तथा ॥ इति
 " 142 " 6. एव
 " 145 " 17. ग्रन्थ
 " 146 " 19. उद्धः ।
 " 151 " 14. ग्रन्थ
 " 153 " 17. असु
 " 162 " 19. लग्नाः
 " 163 " 13. ग्रन्थोव
 " 174 " 6. व्यक्त
 " — " 16. ग्रन्थः कृतः ॥
 " 177 " 4. in marg. ३८१
 " — " 10. — — ३८२
 " 178 " 4. — — ३८३

Nātaka

Sanskrit Lit — Nātaka
" — Drama

Vel-
N 17/44/2

Central Archaeological Library,

NEW DELHI.

Call No. *Sa8N / Sud/ Ste* *5943*

Author— *Steugler, A. F*

Title— *Mrccha Kabitka.*

Borrower No.	Date of Issue	Date of Return

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.